

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

N O. 00711

POYLN

Yehiel Yeshaia Trunk

*Permanent preservation of this book was made possible by
Rachel Zylberberg*

*in memory of Jacob Mordecai, Rivka Rachel, Haya Devora & Zlata-Zehava
Zylberberg, who perished in the Holocaust*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. י. טרוֹנָג
פַּנִּילָן

זכרוןות אוֹן בִּילְדֶּשֶׁוֹ

גדרוקט 2,500 עקזעטפלארן

י. י. טרוֹנוֹג

פַּרְיָלֶן

זכרוןות און בילדער

דריט פוד

יָוָגָנָט

פאָרְלָאנְג „אונזעָר צִוִּית“

ניו יָאָרָק, 1946

J. J. T R U N K

P O I L N

B O O K T H R E E

Copyright 1946

by

UNSER TSAIT

Published by

FARLAG UNSER TSAIT

175 E. Broadway, New York 2, N. Y.

Printed in U. S. A.

Printed by

GRENICH PRINTING CORP.
151 West 25th Street, New York.

איןהאלט

ז'ויט	ז'ויט
	קָאָפִיטֵל אַיִינָס
	דָּעַר יְתֻמָּה הַוִּיבֶּט זַיְד אָן צֹו —
	פּוֹינִיקָן — — —
	7
	קָאָפִיטֵל צְוַויִּי
	דַּי חִוִּיתִים צִיעָן זַיְד אַרְיוֹן —
	אַיְן דְּלוֹטָאָוּעָר סָאָד —
	13
	קָאָפִיטֵל דְּרִיִּי
	מְחַלְקָתָה צְוַוִּישָׁן גָּרָע אָונָ אַלְעָקָ —
	סְאָנְדָּעָר — — —
	19
	קָאָפִיטֵל פִּיר
	דָּאָס שְׂטָעָטָל אַלְעָקְסָטָאנְדָּעָר —
	25
	קָאָפִיטֵל פִּינָּךְ
	אַיְן רְבִינִים בֵּית-הַמְּדוֹרִיש — —
	33
	קָאָפִיטֵל זַעֲקָס
	וּוָעָן וּוָעַשְׂמָעָן נְעַמְעָן שְׁלָומָ ?
	37
	קָאָפִיטֵל זִיבָן
	יַאְנָקָל פְּרָאָגָעָר — — —
	41
	קָאָפִיטֵל אַכְטָם
	דָּרְיוִי "יְוָשְׁבָוּמָ" — — —
	45
	קָאָפִיטֵל בִּין
	שְׁאָמָנָס אַיְן אַלְעָקְסָטָאנְדָּעָר —
	51
	קָאָפִיטֵל צָעָן
	מְשָׁה גְּשִׁוּוֹוָאָטָש אָונָ דַּי קְרָאָגָן —
	57
	קָעַ רְיוּוֹטְשָׁע — — —
	קָאָפִיטֵל עַלְף
	עַלְיָשׁ/עַם מְעַשְ׀יוֹת — — —
	67
	קָאָפִיטֵל צְוּעָהָךְ
	עַלְיָשׁ גִּוּוֹת אָונְדוֹ "עַפְעָם וּוּיוֹוֹן"
	79
	קָאָפִיטֵל דְּרִיִּיךְן
	דָּאָס קְנָאָפְעָרָע שְׁטִיבָל פָּוָן גָּלָא —
	83
149	וּוְאָפָי אָונָ מְוּכְנִיצָּקִי —
145	יַיְדָן — — —
141	קָאָפִיטֵל פִּיל אָונָ צְוּוֹאָנְצִיךְ
135	אַיְן דְּלוֹטָאוֹן הַוִּיבֶּן זַיְד וּוּנְגָן —
127	שְׁעָר אָן צֹו דְּרוֹיָעָן שְׁמָטָטִישׁע —
123	דָּעָרָע יַיְדָן — — —
119	קָאָפִיטֵל אַיְין אָונָ צְוּוֹאָנְצִיךְ
115	וּוְאָרְשָׁע — — —
109	דְּיַיְרָא יַאְשָׁעָר — — —
105	קָאָפִיטֵל זִיבָעָן
99	דָּעַר עַרְשָׁטָעָר פּוֹרִים אַיְן לְאָדוֹש —
93	קָאָפִיטֵל פּוֹפְצָן
	יַיְכָר שְׁעָפָס — — —
	קָאָפִיטֵל פְּעָרָן

ז'ויט	ז'ויט
	קָאַפִּיטֵל אֲכֹט אָוֹן דְּרִיִּיסִיק
215	יִשְׂרָאֵל אָוֹן זַיִן זָוָן וּוְאַלְף —
	קָאַפִּיטֵל נִין אָוֹן דְּרִיִּיסִיק
219	וּוְאַלְף מַאֲרָקוֹס — — —
	קָאַפִּיטֵל פֻּעַרְצִיךְ
227	בַּיִ' רַ' מְרוּדִיכִי וּוּלְאַשְׁתְּשָׁאוּעַר אַיְן שְׁטוּב — — —
	קָאַפִּיטֵל אַיְן אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
231	רַ' מְרוּדִיכִי'ס אָוֹפֶן פָּוָן לְעָרְגָּעָן —
	קָאַפִּיטֵל צַוְּיִי אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
235	רַ' מְרוּדִיכִי'ס מַשְׁפְּחָה-לְעָבָן — —
	קָאַפִּיטֵל דְּרִיִּי אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
237	פִּינְיוּ — — —
	קָאַפִּיטֵל פִּיר אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
243	רַ' מְרוּדִיכִי'ס קְלִיאַמְקָע — —
	קָאַפִּיטֵל פִּינְף אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
247	רַ' אַיְצִיקְלָל פְּלוּוּמְעָנוּבָּוִים — —
	קָאַפִּיטֵל וּקְסָם אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
251	די גַּלְדָּעָנָן לְאַקְוָן קְלִינְגָּעָן נִישְׁתָּאַיְן רַ' אַיְצִיקְלָל אַוְוָרָן
	קָאַפִּיטֵל זִיבָן אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
	די בָּאָפָע חִיה וְאַגְּמָת חִינְנוֹת וּוְעָגָן חָנָן אָוֹן יִוְצְוָעָלְקִיּוֹת
255	קָאַפִּיטֵל אֲכֹט אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
263	רַ' אַיְצִיקְלָל קְוּוֹינְקָלָט זִיר —
	קָאַפִּיטֵל בִּין אָוֹן פֻּעַרְצִיךְ
267	דָּעָר שְׁכָנָנוּשָׁעָר לִיְּבָ — — —
	קָאַפִּיטֵל פּוֹפְּצִיךְ
277	די גַּעַשְׁכְּתָלְעָבָע דִּיאַלְעָקְטִיךְ אוֹיְף די גַּאַסְן — — —
	קָאַפִּיטֵל אַיְן אָוֹן פּוֹפְּצִיךְ
281	וּוִידָעָר שְׁנוּט-צִוְּיָת אַיְן דְּלוֹטָאוּוּ
	קָאַפִּיטֵל וּקְסָם אָוֹן צְוֹאָנְצִיךְ
155	אַ פָּאַרְצְּעַרְטָלָט בָּן יִיחִידָל — —
	קָאַפִּיטֵל זִיבָן אָוֹן צְוֹאָנְצִיךְ
	רַ' אַהֲרֹן יוֹסֵף הָאָט לִיב אַ גּוֹטָן שְׁמַעַךְ טָאַבָּאָק אָוֹן חַסִּידִישׁ מַעְשִׂיות פָּוָן וּוְאוֹרְקָע — —
163	קָאַפִּיטֵל אֲכֹט אָוֹן צְוֹאָנְצִיךְ מַעְגִּוְתַּח אִים קוֹיְלָעָנָן דַּי
167	קְרָעְדִּיטָן — — —
	קָאַפִּיטֵל נִין אָוֹן צְוֹאָנְצִיךְ רַ' אַהֲרֹן יוֹסֵף וּוּרְט אַ פָּאָלוּ — שָׁעָר בָּאַלְעָבָאָס — — —
171	קָאַפִּיטֵל דְּרִיִּיסִיךְ
177	קוֹלוֹת פָּאָר אַונְדוּעָרָע פָּעַנְצְּטָעָר
	קָאַפִּיטֵל אַיְן אָוֹן דְּרִיִּיסִיךְ שְׁדָבָנִים וּוְלִין בָּאָלָד אַנְחָוִבָּן קְלָאָפָן אַיְן דַּי טִירָן אָוֹן מַעַן דָּאָרָף וּזַרְךָ אַפְּגָעָנוֹו אַוְיָנָעָן פָּוָן
179	די פְּרָאָסְטָע דָּאָרְפִּישָׁע מַנְהָגִים
	קָאַפִּיטֵל צַוְּיִי אָוֹן דְּרִיִּיסִיךְ רַ' זָוָלָן לְוִיכְמָנְכָּעָרָג אָוֹן זַיִנָּעָן
183	הַתְּנָהָגָות — — —
	קָאַפִּיטֵל דְּרִיִּי אָוֹן דְּרִיִּיסִיךְ דַּי שְׁטָהָר-מַאְמָע שָׁאָפָט פָּאָר
191	פְּנָחָסָן אַ לְאַדְוָשָׁר פָּלָה —
	קָאַפִּיטֵל פִּיר אָוֹן דְּרִיִּיסִיךְ
195	לִיְּדִיקָע פְּלָעָעָר — — —
	קָאַפִּיטֵל פִּינְף אָוֹן דְּרִיִּיסִיךְ מַיְּוִיסְטָרְשָׁאָפָט פָּוָן קַאְמְבִינְגָּצִיעָ
197	קָאַפִּיטֵל וּקְסָם אָוֹן דְּרִיִּיסִיךְ פְּנָחָסָל מַוְרָה-חוֹרָה — — —
203	קָאַפִּיטֵל זִיבָן אָוֹן דְּרִיִּיסִיךְ שְׁעָפְסָעָלָע — — —
211	שְׁעָפְסָעָלָע — — —

קאפיטל איינס

דער יתומ הוייבט זיך און צו פֿייניקן. די באבע היה קאכט ביטערע וואסערן. פון לויובושלען ווערט פֿאמעלעבל אַ „תְּבִילִית“. וידן ברענגןען נוייע „עצות“. לויובושל קאן חס-ושלום געגעמען ווערין פֿאָר אַ זעלגען. טושינגען חיותים קומען דינגען דעם דלווטאָווער סאָד. די חייטים צוישן צעבליטען בוימער. די חייטים און דער זויעדע ברוך. די וידן גיעען שלפען באָגלויך מיט די הינער כדי שפֿענער צו קאנען וואָך-זיין.

דעם צויזיטן דלווטאָווער זומער, צומאָרגנס נאָך שבת-נהמו, האָט זיך דער יתומ לויובושל אַנגעההיבן צו „פֿייניקן“, כרי ער זאל דארער ווערין, אַפְּנעםען וואָג, און אַזוי אָרום באָפְּרײַט ווערין פון גויאישע הענט, ד"ה פון צו דינגען אַין מיליטער. באָלֶר נאָך-סּוּפְּוִתְּצִיּוֹת האָבן זיך אַנגעההיבן די מיליטער-אָמיסיעם אַין לאָנד און פֿאָר וידן האָבן זיך אַנגעההיבן די אַמְּתַע בִּיטְעָרָה טעג פון תשעה-בָּאָב. אויך לויובושל האָט זיך געומוז צוּשטען צו אַ קָּאָמִיסִיעַ, הנֵּם ער אַיז בְּסִידְהָפֵל קוּסִים אלְט געווען אַכְּצָן יָאָר. זיּוֹן מְטוּרָה, די אלְמָנָה, האָט אַים אַזוי „לייכְטִיךְ“ געמאָלְדוֹן און אַנגעהגעבן זוּנְעַן מיט אַ טָּעוֹת, אַז לויובושל האָט פְּמַעַט נאָך אַ וִינְגָּל זיך באָדָרְפַּט שְׁטָעָן צו אַ מִילְיטָרְ-אָמִיסִיעַ.

אַלְעָ אַין דלווטאָו האָבן אוּפְּגַעַצְיָטרָט ווּעַן מְהָאָט אַנגעהקּוּט דעם „טְוִיטָן“ יתומ, וואָרָעָם הנֵּם לויובושל אַיז זיך ערשות געגעגען פֿירִי נִיסְן, נאָר דָּאָס עַצְבּוֹת פון דער קָוּמְעָנְדוּרִיךְ „מַאֲרָדָאָוָאנְיָע“ און דער זינְדְּקָעָר גּוֹפָן פון יתומ וואָס מַעַגְּיָת זיך צו אַים נַעֲמָעָן כַּרְיָ ער זאל נִישְׁתְּ טוֹינְגָּן פֿאָר שִׁין זַעֲלָנָר, — דָּאָס אַלְעָזָה האָט שְׁווֹן פֿוֹן פֿאָרָאוּס אַין זיך גַּעַמְרָאָן דעם אָוְמָה יִמְלָעָן נַאֲגַעַנְשָׂמָאָקָה פון אַ גּוֹפָן וואָס מַע גִּוְּיָת „רִיסְן פון אַים שְׁטִיקָעָר“. די באָבע היה האָט נַעֲפָעָן גַּעַזְפָּצָט אַז דָּאָס שְׁוֹעָרָע „פֿיְנִיקְן“ זאל דעם יתומ נִישְׁתְּ שָׁאָלָן, אַין ער זאל

ニישט אַרוּס קִין סָלְיקָע. אַבָּער פֿוֹנְדָּעַסְטוּוּעַן האַט זִיךְ דִּי באַבעַח
פֿאַרְנוּמָעַן צוֹ הַאלְּטָן לִיְּבוֹשְׁלָעַן אוּפֶן אוּגַן. זַי האַט פֿאָר אַים אַנְגַּעַהוַיְבָן
צַוְצָגְרִיטָן אָוָן צוֹ קָאָכָן דִּי אַלְּעָרְלִי טַעַפְלָעַךְ מִיטְ אַפְּפִירְ-מִיטְלָעַן, "צעַ-
נִסְמָ" אָוָן וּוּרְעַם-דִּקְרוֹתָן אָוָן אַנְדָּרְעַע גַּעֲטְרִיכְנָטָע בִּיטְעַרְעַע קְרִוְוַעְטְּבָצְעַר
וּוּאָס שְׂוִין זַיְעַר אַנְבְּלִיךְ אָוָן זַיְעַר רֵיחַ האַט גַּעַוּעַט חַלְשָׁות אָוָן
דַּעַרְמָאנְט אִין מַלְאָךְהָמוֹת אָוָן אַין וּוּידַיְוָן. שְׁבַת-צָוְנָאַכְטָס האַט דִּי
בַּאַבעַח הַיְהָ סְפַעְצִיעַל אַפְּגַעְקָאַכְטָס פֿאָר לִיְּבוֹשְׁלָעַן אַ פָּעַטְן בַּאַרְשָׁטָשְׁ מִיטְ
אַסְטְּפָלְיַישָׁ אָוָן גַּעַשְׁתָּאַנְעַן נַעַבְן אַים אָוָן גַּעַקְאַרְמָעַט אָוָן דֻּעְרְבִּי
גַּעַזְפָּצָט אָוָן גַּעַזְאַנְטָ, אָזְ דַּעַר יְהָוָם גַּעַבְעַךְ מָוֹז אַיְצָט עַטְן פְּדִי צוֹ הַאַפְּנָן
פּוֹחַ אַוּוֹף זִיךְ צוֹ פִּינְיַיקָן".

צּוּמָּאָרְגָּנָם, זּוֹנְטִיק, האַט זִיךְ לִיְּבוֹשְׁלָן אַנְגַּעַהוַיְבָן צוֹ נַעַמְעַן אִין דִּי
הַעַנְטָ אַרְיַין. דִּי באַבעַח הַיְהָ אַיְזָן אַוְיְגַעְשְׁתָּאַנְעַן נַאֲרָ בַּאַנְיַינְעַן, פְּדִי צוֹ
נַעַבְן דַּעַם יְהָוָם דַּאָס עַרְשָׁטָע בִּיטְעַרְעַע גַּעַטְרָאַנְס: אַ גְּרוּסְנָלָאָזְ שַׁוְאַרְצָן
"צְעַנְיִים" וּוּאָס האַט אַוְיְגַעְשְׁפָרִיטָס אַרְוָם זִיךְ אַטְוּנְקָעַלְן אָוָן אַיְבְּלְדִּיקָן
רֵיחַ. לִיְּבוֹשְׁלָן האַט זִיךְ צְוַנְעַהָאַלְטָן דִּי נַאֲזְלַעְכָּר אָוָן אַנְגַּעַהוַיְבָן צוֹ
טְרִינְקָעַן דַּעַם עַרְשָׁטָן בּוֹס פּוֹן דַּעַם "פִּינְיַיקָן זִיךְ". אַלְעַ נַוְיָּטָן אָוָן אַלְעַ
בִּיטְעַרְנִישָׁן אָוָן עַקְלָעַנִּישָׁן הַאַפְּנָן זִיךְ אַוְיְגַעְנָאַסְטָן אַוּוֹף לִיְּבוֹשְׁלָס פְּנִים
בָּעַת עַרְעַהָאַט אַים צְעַנְגַּעַבְעַן מָוֹתָ, אָזְ לִיְּבוֹשְׁלָן האַט מִיטְ נַוְיְטְ-שְׁוּוֹיִס קוּיִם
אַוְיְגַעְטְּרָוְנְקָעַן דַּעַם "צְעַנְיִים" בִּין צָום לְעַצְמָן טְרָאָפָן.

פְּאַמְעַלְבָּל האַט זִיךְ לִיְּבוֹשְׁלָן צְוַנְעַוְאוֹוַיְנָט צוֹ דִּי אַלְעַ בִּיטְעַרְעַ אָוָן
עַקְלְדִּיקָן וּוּאַסְטָרָן. עַרְעַהָאַט זִיךְ נַעַטְרָוְנְקָעַן אִין הַיְמָעָ קַאַכְעַדְיוֹקָע טַעַפְּ-
לְעַקְרָע אָוָן אַיְזָן גַּעַוְאָרָן אַזְוִי גַּלְיְכִינְגְּלִיטִיס זִיךְ זַיְעַר שַׁרְעַקְלַעְכָּר אַיְבָּלָ-
דִּיקְיָוִטָּ, אָזְ עַרְעַהָאַט זִיךְ צְוָמָאָל שְׂוִין נַיְשָׁט צְוַנְעַהָאַלְטָן דִּי נַאֲזְלַעְכָּר
בְּיַיִם טְרִינְקָעַן. לִיְּבוֹשְׁלָן האַט אַנְגַּעַהוַיְבָן צוֹ וּוּרְעַן גַּעַלְבְּלַאַסְטָר, שְׁוּאָ-
כָּעָר אָוָן דַּאְרָעָר. דִּי עַרְשָׁטָע טַעַג פּוֹן "פִּינְיַיקָן זִיךְ" האַט עַר נַאֲרָ בַּאַ-
גְּרוּסְחָק שְׁקָעַקְטָמָאָוָף דִּי נַטְעַ דְּלַטְאָוָועָר מַאֲכְלִים וּוּאָס אַלְעַ הַאַפְּנָן
גַּעַנְעַסְן אִין זַיְעַנְעַ אַוְיִגְנָן. אָוָן דַּעַר יְצָרְהָרָע האַט אַים גַּעַפְּרָאַסְטָמָ-
בַּאַבעַח הַיְהָ האַט אַים גַּעַהְיָתָן אָזְ עַר זַאְל חַסְדוֹשָׁלוֹם נִיטְ נַכְשָׁל וּוּרְעַן
מִיטְ אַ פִּים אָוָן דַּאָס גַּעַנְצָע "פִּינְיַיקָן זִיךְ" זַאְל זַיְן אַוְיְגַעְעַוְאָרָפָן —

און דער יתומ ווועט נעהפֿך מוזן אָוועקנִין צו די זעלגעַר. שפֿעטער וווען ער איז געווארן נאָך געלעַר און דאָרער, האָט אִים שווֹן קיּוֹן שום עסְן מעַר נישט געריעצֶט. דער יְצֵדְהָרָע האָט זיך פֿוֹן אִים אָפְגַעַטָוּן. לִיְוָה בּוֹשְׁלָם גּוֹמָעַן האָט זיך מִיט אַ גְּלִיכְנִיגְלִיטְקָעַר אָפְאַטְיעַ צָוְנוּוֹוָאוֹינְטַן צו אלע בִּיטְעָרָע ווּאָסְעָרָן.

אָחוֹז די קְרִיּוּטְעַכְּצָעַר ווּאָסְטַּדְעַר חִיה האָט פָּאָר אִים גַּעֲקָכְטַּט און פֿוֹן ווּעַלְכָעַ לִיְבּוֹשְׁלָם גּוֹף האָט גַּעַחַט חִוּת מְשֻׁטִּינְסַּטְּנָסְטַּן, זעַנְעַן אַלְעַמְּאָל אַנְדְּרָעָר יְידָן גַּעַקְמָעַן אָוֹן גַּעַבְרָעַנְטַּע אַצְּוֹת ווִי אָזְוִי פֿוֹן "זיך צו רִיּוֹסְן שְׂטִיקָעַר". לִיְבּוֹשְׁלָם האָט אַנְגְּהַחְוִיפָּן צו עַסְּן אַלְטָעַ הַעֲרִינְגַּד דִּיש בְּאָשִׁיט מִיט זָאָלֵץ אָוֹן דָּרְעָצָוּן נַאָך גַּעַטְרָנְקָעַן די יוֹיך פֿוֹן הַעֲרִינְגַּד פּוּעַסְעָר. ווּעַן סְ'הָאָט לִיְבּוֹשְׁלָעַן שְׂפֿעַטְעַר גַּעַבְרָעַנְטַּע דָּרָאָרְשָׁתְּ, האָט עַר מִיט זַיְנָעַ נַעַגְלָן גַּעַרְיסָן די ווּעַנְטָמָט, אָבְעָר עַר האָט נִשְׁתְּמַט גַּעַנוּמָעַן קִיּוֹן טְרוֹנוֹק ווּאָסְעָר אֵין מַוְיל אַרְיוֹן. לִיְבּוֹשְׁלָם אִיז שְׁוִין קוּוֹם גַּעֲרָאָכָן אָוִיף זַיְנָעַ פִּים. די אָוִיגָּן האָבָּן זיך אִים אָוִיסְגַּעַלְאָשָׁן אָוֹן די בָּאָקָן זעַנְעַן אִים אָרְאַפְגַּעַה אַנְגָּעָן אַיְבָּוּרָן אָפְעָנָעָם מַוְיל אָוֹן זַיְנָעַן גַּעַלְעָה ווִי בַּיְּ אַמְתָּה. די בָּאָבָּעָד חִיה האָט אִים גַּעֲקָכְטַּט קְרִיּוּטְעַכְּצָעַר אָוֹן פְּסָדָר אַרְיוֹינְגָּעָה זַיְפָּצָט אֵין די טַעַפְלָעָר, אָוֹן דָּרָר יְתָוּם בְּאָדָרָאָף צו האָבָּן נִיסְטָמָן.

פֿוֹן גְּרוּסְמִידְקִיּוֹט אָוֹן שְׂוֹאָכְלִיּוֹט אִיז אָוִיף לִיְבּוֹשְׁלָעַן אַנְגַּעַפְאָלָן אַשְׁלָאָף. אָבְעָר דָּא האָבָּן יְידָן ווּידָעָר גַּעַשְׁרִינְגַּן, אָוֹן דָּרָר יְתָוּם מַאֲכָט פֿוֹן זיך אַתְּל אָוֹן ווּאָסְטַּדְעַר קְרִיּוּטְעַכְּצָעַר "רִיּוֹסְן פֿוֹן אִים שְׂטִיקָעַר" ווּעַט אִים צְוִירְקִינְגָּבָן דָּרָר שְׁלָאָף, אָוֹן לִיְבּוֹשְׁלָם ווּעַט פָּאָר אַזְעַלְגָּעָר. דָּעַרְהָעָרְטַּז זְעַלְגָּעָר, האָט זיך דָּאָס גַּעַלְקִיּוֹט אָוִיף לִיְבּוֹשְׁלָם פְּנִים פָּאָרוֹוָאנְדָּלָט אֵין אַ קְרָעְנְקָלְעָבָעָר רְוִיטְקִיּוֹט, די אָוִיסְגַּעַלְאָשָׁעָנָע אָוִיגָּן זעַנְעַן אִים גַּעַוּוֹאָרָן פִּיכְטַּט פֿוֹן בִּיטְעָרָר רְחַמְנָה אָוִיף זיך אַלְיָיָן אָוֹן אָוִיף זַיְן מַאְמָעָ די ווּסְטָעָ אַלְמָנָה אֵין קִינְצָק, אָוֹן עַר האָט זיך גַּעַרְיסָן די אָוִיגָּן פְּדִי נִשְׁתְּמַלְאָפָּן צו ווּרְעָן.

אָוֹן דָּרָר שְׁלָאָף האָט עַקְשְׁנוֹתְדִּיק נִשְׁתְּמַלְאָט פֿוֹן אִים אָפְטְרָעָטָן, אִיז גַּעַבְלִיבָּן אָוֹן דָּרָר יְתָוּם זָאָל דָּוָרָךְ די נַעַכְתָּמָעָר נִשְׁתְּמַלְאָפָּן אִין "הַוְיָה", ווּאוֹ קוֹיְנָעָר קָאָן אִים נִשְׁתְּמַלְאָפָּן אַנְטְּשַׁלְאָפָּן

ווערטער. דורך די נעצט זאל בעסער לוייפושל אַרויסניען איז די בוידן פון די יודישע סאָדָאָנוּניַָּקעָם, וואָס האָפָּן אַיְּבָּרָן זומער געוואָוינט אִין דְּלוֹטָאָוועָר סָאָה. יענע יַּיְּדָן, וואָס וואָקָן סִּירְיוֹן גַּאנְצָע נעצט אִין סָאָר אָזֶן הַיְּתָן אִים פָּאָר פּוּיְּרִישָׁע גַּנְּבִּים, וועלְן שׂוֹין האָפָּן דָּאָס רִיכְטִישָׁע שְׂטוּרָעָנָגָע אוֹיג אָוּפָן יַּתָּום.

איך מוו איצט דערצ'ילַן עטְלָעֶכָּע ווערטער וועגען די סָאָדָיְּדָן, וועלְכָּע זענען אִין די זומערס צַעֲשְׁפִּירִיט גַּעֲוָאָרָן אַיְּבָּרָן אלָעָ סְעָדָרָע אִין פּוֹלִּין.

איַן פְּרִילִּינְג, וועען דער דְּלוֹטָאָוועָר סָאָר אִיז נָאָך גַּעַשְׁתָּאָנָגָע אִין פּוֹלִּין צֻוּוִּיט, זענען גַּעַקְמָעָן עטְלָעֶכָּע יַּיְּדָן פִּון טּוֹשִׁין אִים באָקָוָן. סְיַּעַם נָעַזְעָן גַּעַוְוָעָן פְּרָאָסְטָע בָּאַלְמָאָלָאָכְיָּישָׁע יַּיְּדָן, וואָס האָפָּן אַיְּבָּרָן ווַיְּנָטָר גַּעַשְׁתָּאָבָּעָט תְּחִתְנוּם אָזֶן קָרְעָמָעָנָגָע, גַּלְּיָינְט אַגְּרָאָשָׁן צַו אַגְּרָאָשָׁן אָוּפָן קָוְמָעָנְדִּיקָן זומער. וועַסְנָעַץְיָּיט האָפָּן זַיִּה אַפְּגָנְדוֹרָגָע סְעָדָרָע בַּיִּים פְּרִיצִים, בַּיִּים פּוּיְּרִים אָזֶן בַּיִּים דָּאָרְפִּישָׁע גַּלְּחִים. אַזְוֵי האָט זַיִּה עַס נָוָהָג גַּעַוְוָעָן אִין גַּאנְץ פּוֹלִּין. דער דְּלוֹטָאָוועָר סָאָר אִיז גַּעַוְוָעָן אִין גַּעַקְמָעָן אָזֶן אַשְׁמָדָכָר מִיט זַיִּה אַוְיְּפָסְטָן. טּוֹשִׁינָר סָאָדָיְּדָן זענען גַּעַקְמָעָן שְׂוֹתָפּוֹתָוֹיִזְמָן אִים צַו באָקָוָן, אִים אַפְּצָוָשָׁאָצָן אָזֶן אִים דִּינָגָעָן בַּיִּים זַיִּרְדָּן בָּרוֹך. די יַּיְּדָן זענען גַּעַוְוָעָן ווַיְּלָדָעָן מְבִינִים אָוּפָן סְעָדָרָע אָזֶן זַיִּה האָפָּן אָוּפָן אוֹיג אַפְּגָנְשָׁאָצָט יַּיְּדָן בְּלִיעָנְדִּיקָן בַּיִּים, ווַיְּוַיְּפָּיָל עַר ווּעַט טְרָאָנָן אַוְיְּפָסְטָן. דער דְּלוֹטָאָוועָר סָאָר האָט זַיִּה גַּעַשְׁמָקָט אִין די קָאַלְּרָן פִּון זַיִּנְעָן בְּלִיטָן. די טּוֹשִׁינָר זַיִּרְדָּן, אִין אַרְעָמָע שְׂנִידָרִישָׁע כָּלְאָטָר לְעָד, האָפָּן זַיִּה אַרְוָמְגָנְדָרִיטָה צַוְּישָׁן די צַעְפְּלִיטָה אַוְיְּפָסְטָרְבִּוְיָמָר, אַוְיְּפָנָהָוִיבָן די שָׁעָפָע, גַּעַשְׁקָט אָוּפָן בְּלִיעָכָע, גַּעַשְׁקָלָט מִיט די בָּעֶרֶד אָזֶן צַוְּישָׁן זַיִּה גַּעַשְׁמָוּסָטָה. אַיְּדָרָע די יַּיְּדָן זענען צַוְּישָׁן זַיִּה פָּאָרְטִּיק גַּעַוְוָאָרָן אִין זַיִּעָר אַפְּשָׁאָצָן די קָוְמָעָנְדִּיקָע אַוְיְּפָסְטָן האָפָּן זַיִּה מִיט קִיְּרָה נָעַם נִישְׁתָּמָע גַּעַרְעָדָט. קִיְּנָעָר האָט זַיִּה נִישְׁתָּמָע גַּעַטְשָׁעָפָעָט. אַפְּיָלוּ די גַּיִּים זענען גַּעַנְגָּנָגָע פָּוְנְדָרְוּוֹיִיטָנָם. מַעַן האָט גַּעַקְוָט אָוּפָן מִהְאָט גַּעַוְוָאָסָטָה, אָזֶן זַיִּה זענען פָּאָרְטָוּן אִין שָׁאָצָן.

ערשת שפעטלער זענען זי צונעקטומען צום פריצישן גאניק און געוווארט אופֿן זידן ברוך. זי זענען געשטאנגען אן די היטלען, אין די פֶּלוֹזָעַ קָעֵפַ אָוֹן גַּעֲוָאָרָט, — וְוּאָרָעָם זי זענען נָאָךְ גַּעֲוָאָוִינָנֶט גַּעֲוָעַן פָּוֹן קָאָמָצָּים צִיּוֹן, וְוּן זיִי הָאָבָּן גַּעֲדָנָגָעָן דָּעַם דָּלוֹטָאָוָועָר סָאָד בַּיִּם אַלְטָן שְׁלִיאָכְטָשִׁיָּז. וְוּן דָּעַר זַיְדָע אָיוֹן צָו זיִי אַרְוִיסְגַּעַטְמָעַן אַיְן אַן אַפְּגַּנְעָשָׂסָן אַלְפָאָן כָּלָאָטָל אָוֹן אַיְן אַ יְדִישַׁ הַוְּתָל, אַ יְדַ גְּלִיכַׁז וְזַיִי, הָאָבָּן זַיִדְךָ דִּי טַוְשָׁנָעָר שְׁנִיְּדָרָקָעָס גַּעֲפָרָצָּצָט אַיְן דִּי קָעֵפַ אָוֹן פָּאָמָעָלָעַ צְרוּיךְ אַנְגָּעָטוֹן די הַיְטָלָעַן, אָוֹן זַיִדְךָ גַּעֲנָטָעַר צְוָנָעָרָקָט צָו גַּעַנְיָק.

— נָוָס וּוֹאָס וּוֹעַלְןַ יְדַיַּן זַעַנְיָן עַפְעַם גַּוְטָמָ, אָוֹן וּוּפִילְ מִינְטָ אִיר אַיְן וּוּרְטָ דָּעַר סָאָד? — חָאָט הַיְמִישְׁלָעַךְ גַּעֲפָרָעָגָט דָּעַר זַיְדָע בְּרָעַךְ, עַר אַיְן אַלְץ גַּעֲשָׂטָאָגָעָן אַוְיָה דיּוּ פְּרִיצִישָׁע טְרָעָפַ.

דיּוּ יְדַיַּן הָאָבָּן פָּאָרְזִיכְטִיסְטָ גַּעַזְאָגָט אַ פְּרִיוֹזָ אָוֹן גַּעַקְוָקָט אַיְינָעָר אַוְיָפַן אַנְדָּרָעַן מִיטְ פָּאָרְשְׁנְדִּיקָעַ בְּלִיכַׁן. עַס הָאָט זַיִדְ אַנְגָּעָהָוִיָּן אַ לְאָגַן דִּינְגָּנָעָישָׁ. עַנְדְּלָעַךְ אָוֹן מַעַן גַּעַקְוָמָעָן צָו אַן אַוְסְגָּלִיךְ. דיּוּ יְדַיַּן הָאָבָּן זַיִדְ אַנְגָּעָהָוִיָּן פָּוְנָאַנְדְּרָצְקָעָנְפָלָעַן אָוֹן אַרְוִיסְגַּעַטְמָעַן פָּוֹן אַוְנְטָעָר זַיְעָרָעָ הַעֲמָדָעָר דיּוּסְפָּלָעַץ מִיטְ קְלִיְּגָעָלָט, וּוֹאָס זַיִדְךָ הָאָבָּן גַּעַזְאָמָלָט בְּמַשְׂרָךְ פָּוֹן גַּעַנְצָן וּוּוּנְטָעָ.

איַן עַטְלָעֶבֶעָ טָעַג אַרְוָם אַיְן צְוִישָׁן דיּוּ צְעַפְּלִיטָעָ בְּוּמָעָר פָּוֹן דָּלוֹטָאָוָועָר סָאָד אַרְיִינְגְּנָעָפָאָרָן אַ קְלִיּוֹן אָרָעָם פּוֹרָל. אַ דָּאָרָ פָּעָרְדָּל הָאָט גַּעַהְאָצָקָעָט אַיְינְגְּנָעָשְׁפָאָגָט מִיטְ שְׁטְרִיקְלָעַךְ אַיְן אַ דִּישְׁלָ. דָאָס פּוֹרָל אַיְן פּוֹל גַּעַוְוָן מִיטְ לְיִדְיְקָעָ אַוְיְבָסְטְּ-טְוָנְדָלָעַךְ אָוֹן מִיטְ שְׁטְרוֹוי. צְוִישָׁן דיּוּ אַוְיְבָסְטְּ-טְוָנְדָלָעַךְ זַעַנְעָן גַּעַזְעָסָן אַרְיִינְגְּנָעָפָאָטָט יְדַיַּן, וּוּיְבָעָר אָוֹן בָּאָלָד וְזַיִדְעָנָעָן נָאָר אַרְאָאָפְּ פָּוֹן דָּעַם פּוֹרָל, הָאָבָּן זַיִדְךָ דיּוּ וּוּיְבָעָר אָוֹן דיּוּ סִינְדָעָר גַּעַנוּמָעָן צָו דָּעַר בָּאָלְעָפָטְיִשְׁקָוּיט. דָאָס פָּעָרְדָּל הָאָט מַעַן גַּעַפְּנָמָעָט אָוֹן גַּעַלְאָזָט אַוְיָפַן גְּרָאָן. דיּוּ יְדַיַּן צְוָזָמָעָן מִיטְ דָּעַם גַּוִּי, וּוֹאָס דָּעַר זַיְדָע בְּרָעַךְ הָאָט זַיִדְעָנָעָן צָו הַיְלָךְ, הָאָבָּן אַנְגָּעָהָוִיָּן צָו בּוּעָן עַטְלָעֶבֶעָ בְּיִדְלָעָךְ בָּאָדָעָטָט מִיטְ שְׁטְרוֹוי. דָאָרָט הָאָבָּן דיּ סָאָדְיִיּוֹן גַּעַזְאָלָט וּוּאוּנָעָן אַיְבָעָרָן זָוְעָבָן. דיּ אַיְנָעָוְיִינְיִקְיִיטָן פָּוֹן דיּ בְּיִדְלָעָךְ

האָפָן דַּי ווַיְבָעֶר גַּעֲנוּמָעַן אֹוִיסְלִיְינַן מֵיט פָּעָרָעָנָם אָוּן קִישְׁנָם. מַעַן הָאָט צְוֹזָעָמָעַגְּלִיְיגַט עַטְלָעַכְעַ צִיגְלָ אַוְיָף אַ סִיכָּל. בַּאֲלֹד הָאָט זַיְקָ גַּעֲקָאָכָט וּוְעַטְשָׁעָרָע.

איַן דַּי טָעַג וּוֹעַן דַּעַר סָאָר הָאָט נַאֲךָ גַּעֲבָלִים, זַעֲנָעַן דַּי סָאָרְדִּיְהָן גַּעֲגָנָגָעַן שַׁלְאָפָן בָּאָנְגָלִיְיךָ מֵיט דַּי הַיְנָעָר. סָ'הָאָט גַּעֲהִיְיסָן, אָז דַּי יְידָן מוֹזָן זַיְקָ גַּוְתָּ אֹוִיסְלָאָפָן. שְׁפָעַטָּעָר וּוֹעַן דַּי אֹוִיפָסָטָן וּוּעָלָן אָרוֹוִיסְטָוָעָן אַוְיָופָר דַּי בּוּיְמָעָר אָוּן אֹוִיפָסְטִיזָנְבָים וּוּעָלָן זַיְקָ אַיְן דַּי נַעַכְתָּ בָּאָוִיְין הַיְנָטָעָר דַּי פְּלוּוֹטָן, וּוּעָלָן זַיְקָ, דַּי יְידָן מֵיט זַיְעָרָעָ וַיְבָעֶר אָוּן קִינְדָּעָר, מוֹזָן וּוְאָכָן אָוּן הַיְתָן אַיְן דַּי נַעַכְתָּ.

קַאֲפּוֹטֶל צוּווִי

די חיויטים ציען זיך אריין אין דלאטאווער סאָד. דער אַינְצֵיקָעֶר „רַעַב“ אַיְן טושין. ר' יאָסְקָעַ דער בָּאָלָאָבוֹס אַיבָּעֶר טושינער מִתְּוָם. טושינער יַדְוָן גַּעֲהָעָרָן סַיְוָוָוי צַו ר' יאָסְקָעַס מַאַיְנָטָעַ. בַּיְוָן ר' יאָסְקָעַן שְׁלַאֲפָטַעַ מַעַן נִשְׁמָתַע עַם שְׁמַעַקָּן דַּי אַוְיְבָסְטָן אַיְן דַּי פַּינְגְּטוּרִישָׂן אַוְן ר' יאָסְקָעַ דַּעֲצִילְתַּעַ מַעַשְׂוֹתַע פָּוָן טושינער בֵּית-עוֹלָם.

נאָך שבת-נהמו, ווען לַיְוָוָשָׁל הַאָט וַיֵּךְ אַנְגָּהוּבָן צַו פִּינְגִּיקָּן, אַיְזָן דער סַאָד גַּעַשְׁטָאָנָעַן פּוֹל מִוּט אַוְיְבָסְטָן. דַּי בָּאָרֶן אַוְן דַּי עַפְלָה האָבָּן זיך גַּעַשְׁטָי פָּוָן דַּי בּוּיְמָעָר. דַּי סַאָדִיְיָידָן האָבָּן גַּעַהְאָט פּוֹלָעַ הענט צַו טָוָן. בִּיְוָתָאנְג הַאָט מַעַן אַרְאָפְנָעָשָׁאָלָטַע דַּי צַיְוִינִיקָּעַ אַוְיְבָסְטָן פָּוָן דַּי בּוּיְמָעָר, אַיְוָנְגַּעַפָּאָקָט אַיְן טַוְנְדָּלָעַךְ אַדְעָר אַוְיְגָּעְלִיָּוֶת אוֹיפָחָטְרִי הַינְּטָעָר דַּי בּוּיְדָלָעַךְ. דַּאָּס דַּאָּרָעָה פֿעַרְדָּל הַאָט וַיֵּךְ אַגְּפָעָנְטָעָטָס אַרְומְגָּעָרִיטָס צַוְוִישָׁן דַּי סַאָדִיְיָידָן, וַיַּיְיָס וּוְאַלְטָן נָאָר גַּעַוְאָרָט דַּעֲרוּוִות, אַז מַעַן זָאַל עַס אַיְנְשָׁפָאָנָעַן אַזְּעַן עַס זָאַל זַיְךְ צַעְהָאָצָעָן אַרְוָם דַּעַם דַּיְשָׁהָן. מַחְמָה נָגָנָן בָּאָגִינָּעָן הַאָט מַעַן אַזְּעַפְנָעָמָרָט דַּי טַוְנְדָּלָעַךְ אַוְיְבָסְטָן פָּאַבִּיאָנִיאָז זַיְיךְ צַו פָּאַרְקָוִיפָּן אַוְיְפָן מַאְרָךְ. אַבָּעָר וּוְאַס שְׁפָעְדִּיקָּעָר דַּי בּוּיְמָעָר האָבָּן גַּעַשְׁטָי מִוּט אַוְיְבָסְטָן, אַלְעַז אַיְוָפְּמַעְרְקָזָאָמָרָה האָבָּן דַּי מַשְׁפָּחוֹתָס פָּוָן דַּי סַאָדָרָה יַדְוָן גַּעַוְאָכָט דַּוְרָךְ דַּי נָעָכָט אַזְּעַן גַּעַהְיָתָס פָּוָן גַּנְבִּים. פָּאָר דַּי בּוּיְדָלָעַךְ האָבָּן גַּעַפְרָעָנָט קְלִינוּנָעָט נָאַפְטָלָעַמְפָלָעַךְ. דַּי נָעָכָט האָבָּן גַּעַשְׁמָלָט מִיטָּה עַרְדְּ-פִּיכְתָּקִיָּת אַזְּעַן מִוּט אַוְיְבָסְטָן. אַז הַוּנָט האָט טַוְילָמָאָל אַיְוָפְּגָבִילָט אַיְן דַּי וּוּאַרְעָמָעָ דַּאְרְפִּישָׁעָ וּוּיְטִיקִיָּטָן. דַּי יַדְוָן זַעַנָּעָן גַּעַזְעָסָן אַיְינְגָּעָטָר לִיעַטָּע אַיְן דַּי פַּינְגְּטוּרִישָׂן אַזְּעַן זַיְיךְ שְׁטִילָעָט גַּעַרְעָדָטָס פָּוָן וּוּיְנְטָעָרְדִּיקָּעָר שְׁנִיְּדָרְעִיָּה אַזְּעַן פָּוָן סַעְדָּרָעָר. דַּעֲצִילְתַּעַ מַעַשְׂוֹתַע.

נאָכְדָּעָם וַיַּיְיָס דַּי פֿרְעָשָׁה האָבָּן אַוְיְפָגָהָעָרטָט צַו קוּוָאָלָעָן אוֹיפָחָטָרָה דַּי לְאָנְקָעָס אַזְּעַן סַ'אַיזָּן גַּעַוְוָאָרָן גַּוְטָּן פַּינְגְּטוּרִישָׂר, אַיְן „הַוּאָה“ האָבָּן שְׁוִין הַעַל גַּעַבְרָעָנָט דַּי אַלְטָעָ פְּרִוְצִיָּשָׁעָ לְאַמְפָוָן אַזְּעַן מַעַן האָט גַּעַגְעָסָן וּוּעְטָשָׁרָעָ, האָט לַיְוָוָשָׁל נָאָר אַמְּאָל אַוְיְגָּעְטָרְוָוָנָקָעָן אַטְעָפָל מִיטָּה בִּיטָּעָרָן גַּעַ-

טראנק, אַרְוִוָּסְגָּעָנָגָעָן אֵין סָאָר אָוֹן זִיךְ אַוְעֲקָנָעָזָעָצָט אֵין דָעַר פִּינְצָזֶן טָעַר צְוִישָׁן דַּי סָאָדְיַיְדָן הַיְנְטָעָר אַ בִּיּוֹדֶל, כָּרוּ גּוֹבָר צַו זַיְוִן דָעַם שָׁלָאָפֶן אָוֹן זִיךְ צַו פִּינְיִיקָן וּוּ עַם גַּעַהָעַר צַו זַיְוִן.

אֵין דָעַם זָוְמָעַר וּוּעַן לַיְוּבָשָׁל הַאָט זִיךְ גַּעַפְּינִיקָט, אֵין אַיְנָעַר פָּוֹן דַּי סָאָדְיַיְדָן גַּעַוּעַן רַי יַאֲסָפָעַ פָּוֹן טָוּשִׁין. אַ פָּעַט גַּעַפְּאָכָט נְרָא יַדְלָ מִיט אַ רְוִיטָן קָאָרָק אָוֹן מִיט אַ הַאָט צְוָנָעָשָׂוִרָן בְּעֶרְדָּל. עַר הַאָט גַּעַרְעָדָט מִיט אַ גְּרָאָבֶן חַוְצָהָדִיק קָוָל אָוֹן הַאָט אַלְעָמָעָן גַּעַזָּאָגָט דָו. נָאָר בְּלוּזָן זִיךְ אַלְיוֹן הַאָט עַר הַאָפְּרָדִים אַנְגָּרְוָפָן רַי יַאֲסָפָעַ. דָּאָס אַיְם גַּעַוּעַן דַּרְעַ אַיְנְצִיקָעַר רַי אַיְן טָוּשִׁין. עַם אַיְן קִיְּזָן וּוּאָנוֹנְדָעַר נִישְׁתָּנָעַן: רַי יַאֲסָפָעַ אַיְן גַּעַוּעַן אַחֲיָת אָוֹן גַּעַנְיָת אַיְבָּרָעָן וּוּינְטָעַר תְּחִתּוֹנִים פָּאָר דַּי פּוּעָרִים פָּוֹן טָוּשִׁינָעַר סְבִיבָה. דַּי פּוּעָרִים — זַיְוִינָעַטָּן — הַאָבָּן פָּאָר אַיְם גַּעַצְּיָעָרָט אַיְם אַיְמָתִים. עַר הַאָט דַּי עַלְמָסְטָעָן גַּוִּים גַּעַזָּאָגָט דָו, גַּעַקְלָאָפָט אַוִּיפָּאָדָן דַּי פְּלִוְיָעָט אָוֹן הוּאַיְקָן אַיְזָבָן זַיְיָ גַּעַשְׁרִיָּן. טָאָמָעַר הַאָט אַגְּוִי אַיְם גַּעַזָּאָגָט, אַזְּ עַר, רַי יַאֲסָפָעַ, הַאָט אַיְם פְּאָרְשָׁנִיָּטָן דַּי תְּחִתּוֹנִים, אַיְן גַּעַוּעַן חַיָּות נִשְׁתָּנָעַן. רַי יַאֲסָפָעַ אַיְזָ אַרְיוֹנָנָעָפָלָן אַיְן אַגְּוִילָן בְּעַם, עַר הַאָט גַּעַזְוְיָדָלָט אָוֹן דָעַר גַּוִּי הַאָט אַדְרָאָפָט תְּחִתּוֹנִים. אַבְּעָר דָּאָס וּוּכְטִיסְטָעָן וּוּאָסָרָס רַי יַאֲסָפָעַ אַיְן גַּעַוּעַן אַיְן שְׁטָעָטָל אַיְן טָוּשִׁין, אַיְן נַעַמְלָעָן גַּעַוּעַן דָּאָס, וּוּאָסָרָס רַי יַאֲסָפָעַ אַיְזָ סְךָ-הַכְּלָל גַּעַוּעַן דָעַר פְּרָעָמָנָעָנָעָר גַּבְּאִי פָוֹן דָעַר חַבְּרָה-קְדִישָׁא אָוֹן הַאָט לִיב גַּעַהָאָט דָעַם בִּיטָעָן טְרָאָפָן. קִיְנָעָר וּוּאָלָט זִיךְ נִיט גַּעַזָּאָגָט רַי יַאֲסָפָעַן צַו מַאֲכָן פָּאָר אַוִּים גַּבְּאִי. שְׁמַחְתִּיתָוָה, בְּשַׁעַת דַּי חַבְּרָה-קְדִישָׁא הַאָט גַּעַמְאָכָט דַּי טְרָאְדִּיצְיָאָנָעָלָעָן גַּרְוּסָעָן פְּרָעָסְעָרִישָׁעָן סְעוֹדָה, הַאָט רַי יַאֲסָפָעַ אַלְיוֹן אַוִּיפָּאָדָן זַיְוִן חַלָּק גַּעַקְאָנָט אַוְיָפָעָסָן גַּרְוּסָעָן הַאָנִיָּקָה לְעַפְּעַכָּר, אַגְּנָצָעָנָעָר גַּעַבְּרָאָטָעָנָעָנָעָגָנָדוֹן, אַחֲזָז וּוּאָס עַר הַאָט אַיְן זִיךְ אַרְיוֹנִי גַּעַנְאָסָן בְּרָאָנָפָן אָוֹן בִּירָה. אַבְּעָר וּוּעַן אַלְעָלָעָנָעָלָעָן זַיְוִירָחָרָה, אַיְן שְׁמַחְתִּיתָוָה שִׁיְבָרָעָנָעָזָעָט אֵין דָעַר שְׁוֹלָעָכָל פָּוֹן זַיְוִירָחָרָה, אַיְזָ רַי יַאֲסָפָעַ גַּעַבְּלִיבָן נִיכְטָעָר, רַשְׁדָאָס קָוָל אַיְזָ אַיְם נָאָר גַּעַוּוֹאָרָן הַעַדְבָּרָאָן כָּרָעָר אָוֹן הַוּצְהָדִיקָעָר אֵין דָעַר דִּיקָעָר קָאָרָק הַאָט זִיךְ אַיְם צְעַגְלָיָט מִיט אַ שְׁאָרְפָּעָר אָוֹן פְּעַטָּעָר רְוִיטְקִיּוּטָמָן. דָּאָס טָוּשִׁינָעַר בִּתְ-עַולְמָה הַאָט עַר

באמראכט ווי זיין מאיאנטעך. אווּף אלע ליעבעדיקע יידן אין טושין האט ער געקוקט ווי אווּף זיעכער לאנדידאטען וואס וועלן זיך נישט אראויסטר דרייען פון זיינע הענט, וועלן ליגן בי אים אויפן טהרה-ברעם אונ ער וועט זיין טון זיינער רעכט. פון דאנגען האט זיך אויך גענומען זיין הערד-שרער שער טאן צו אלעמען אונ דאס זאנן אלעמען "דו" אהוויז צו זיך אליאין. סיירוווי זענען טושינער יידן צוקונפיטיקע מתיים אונ זיין דרייען זיך אַרְוָם "אוּף דערווויל" אונ געהערן סיירוווי אלע צו ר' יאסקען אונ צו זיין "מאיאנטעך" הינטער דער שטאט. אויך ווען מתים האט ער געד רעדט מיט אויסטערליעשר האפערדייט אונ זיינע זענען זיך אווּף אווּמן געוווען צו דערציאילן ווי געשטארבענע טושינער יידן פירן זיך אווּף אווּמן טהרה-ברעם, בשעת דער טהרה אונ בעת דער קבורה. קיין איין געשטאר-בענעם ייד פון טושין האט ר' יאסקע נישט פארגעטען. ער האט ערישט אַגְּנָעָה-זִוְּבָּן אוּפְּבָּן אַגְּנָעָה-זִוְּבָּן אַגְּנָעָה-זִוְּבָּן אַגְּנָעָה-זִוְּבָּן צו דערן פון טושינער יידן בעת זיין זענען שויין געלעגן "בי אים" אויפן גוטן ארט אונ ער האט זיך געפלט ווי זיינער באַלְעָבָּאָם. פון די ליעבעדיקע האט ער צום מיינסטען ליב געהאט די חברה קדישא אונ די פראָסטָעָה הייטום. חסידים אונ לומדים האט ער געהאט ווי דעם טויט. עם האט זיך אים אויסגערכט, אונ זיין געמען בי אים צו אַשְׁטִיקָה פון זיין יאנער וועלט אונ ער האט פײַנט געהאט די שועערע לשון קודשדייקע ווערטער וואס שרייען אראָפּ פון זיינער מצבות אונ ער פאָרטשטייט זיך נישט נאָך זיינער טויט, פונקט זיך נישט פאָרט שטאָגען בעת זיינער ליעבן. ר' יאסקע האט נישט געליטן אָז מע גרויסט זיך אַיבָּעָר אַים—נאָך דערציו גרויסן זיך אַיבָּעָר אַים אויפּן בִּיתְהַקְּבוֹתָה, האט ר' יאסקע געהאלטן פָּאָר אַפְּרָעִינְלָעֶבֶעָ עוֹלָה לְגַבְּיוּ זיך. ער האט טאָע צוישן זיין גראָבע ווייצֵן דערציאָילָט ווי אַלְעָרְלִי חסידים האָבָּן זיך נישט שין אויפּגעפרט בעת דער גסיה אונ בעת דער טהרה.

אַזְׂוִי ווי ר' יאסקען אַזְׂוִי קִיְּנָמָל נִשְׁתָּאַיְּנָגְעָפָּאָלִן, אָז ער אלְּיוּין וועט סְּרָהְהַפְּלָן, אויך מוֹזָן אַמָּאָל שְׁטָאָבָּן אַזְׂוִי זיך אַוּעֲקָלִיְּגָן אַוְנָטָעָר די בוימער אויפּן טושינער בִּיתְהַעַלְמָה,— דעריכער האט ער זיך נישט אַפְּגַּעַזְגַּטְגַּט צו צִוְּיָה צו דִּינְגָּעָן אַסְּעָדְלָה בְּשִׁוְתְּפָהָה מִיט טושינער הייטום אַזְׂוִי צו פָּאָרְבָּעָנְגָּעָן אַז וּמְעָרָאָן לְכִטְפָּקָן אַינְדָּרוֹיסָן, שְׁלָאָמָן אַין אַבְּיָדָל אַזְׂוִי חִיטָּן בִּינְאָלָטָן די אוּבְּסָטָן אוּפְּבָּן די בוימער. עם האט

זיך אים טאכע היפשלען געבענטט צו זיין בית-העלם הינטער טושין, צו זיינע מותים און צו זיינע קאנדרידאַטן אויף יונגער וועלט. בשעת ר' יאספֿע איז געווען איין די סעדער האט זיך אים אויסגעדוכט, צו טושינגער יידן מוזן דערוויל אונטערווארטן און נישט שטארבן. טאכער איז פָּרט א טושינגער ייד געשטארבן, איין ר' יאספֿע א צעבייזערטער אועונגער אָפּן פֿון סָאָר, אַיבְּעָרְגָּלָאָזָן אלצידינג אויף הַפְּקָר, אָזָן זיך באַגְּנִינְגָן געבענדערט קִיּוֹן טוֹשִׁין צו טוֹן דָּעַם גַּשְׁמַתָּרְבָּעָנָם יִדְּ זַיְן רַעֲכָת אָזָן צו קָאָמָּאָנְדָּעָוָעָן מִיט דָּעַר חַבְּרָה-קִידְרִיאָה. אַבְּפָר אָזָוִי, איין די פִּינְצְּטָעָרָע נַעֲכָת וּוֹעֵן ר' יָסְפָּע אִיז גַּעֲזָעָן צַוְּזָאָמָעָן מִיט זַיְנָע סָאָדִירָן אָזָן איין די זַוְּמָעָרְדִּישָׁע פִּינְצְּטָעְרְנִישָׁן אַרוֹם זַיְהַאֲבָן זַס אָזָן פִּיכְמָט גַּשְׁמַעַט די אַוְּיְבָסְטָן אוֹיף די בּוֹיְמָעָר, האט ר' יָסְפָּע אַיְנָמִיטָן דָּעַר נַאֲכָת גַּרְעָדָת אַוְּיְפָז זַיְן הַוּרְךָ הַצְּפָהְדִּישָׁקָול אָזָן דָּעְצְּיוֹלֶט זַיְנָע חִיטִּיטִים מַעֲשִׂיות פֿון טוֹשִׁינְגָּר מַתִּים.

צַוְּיִישָׁן די דָּאָזְיָעָן יַיְדָן האט מעַן ביַיְדָר נַאֲכָת אַוְּעָקָנְגַעַזְעַט לְיַוִּיד בּוֹשְׁלָעָן, זַיְן זַאֲלָן אַכְּטָוָנָג גַּעֲבָן אָז עַר זַאֲלָן נַיְשָׁט אַנְטְּשָׁלָאָפּן וּוּרָן. הַגָּמָר ר' יָסְפָּע האט פִּינְטָן גַּעֲהָטָן לְוָדִים אָזָן בִּתְהַמְּדָרְשִׁבְּחָוִרִים אָזָן האט נִיט גַּעֲלִיטָן זַוְּיִעָר פְּלִינְקָן אָזָן וּוּוִיכָן לוּמְדִישָׁן דִּיבָּר, אַבְּעָר צוֹ די לוּמָד דִּישָׁע אָזָן חַסְדִּישָׁע בָּחָוִרִים וּוּאַסְפָּטָן זַיְקָ פְּאָרָן „לְאָסָם“ האט ר' יָסְפָּע גַּעֲבִיטָן זַיְן בָּאָצְיָוָנָג. דָּאָס גַּעֲלִיקִיטָן אוֹיף זַוְּיִעָר פְּנִים, זַוְּיִעָר מִידָּע אַוְּיְסָגְּלָאָשָׁעָנָע אַוְּיָנָג פֿון פָּאָסְטָן, וּוּאָדְ-זַיְן אָזָן טְרִינְקָעָן בּוּטָרָע אָזָן עַקְלְדִּיקָע וּוּאָסְעָרָן, דָּעַר שַׁלְּעַכְתָּעָר פּוּלְעָנִישָׁרִית, וּוּאַסְפָּטָן הָאָט חַלְשָׁתְדִּיק אַרְוִיסָגְּלָאָגָן פֿון זַוְּיִעָר אַיְנְגָעְפָּלָעָנָע מִילְּעָר, האט ר' יָסְפָּע דָּעַר מַאנְטָן אָז זַיְנָע יַיְדָן אַוְּפָן טַהְרָה-בְּרָעָט. אָזָן עַר האט זַיְקָ גַּעֲפִילְט מִיט זַיְהַיְמִישָׁר, מִיט האט די זַוְּגָעָלִיטָן פֿון בִּתְהַמְּדָרְשִׁאָן די חַסְדִּימָר שְׁטִיבָלָעָךְ וּוּאַסְפָּטָן הָאָלָטָן זַיְקָ אַיְנָמִיטָן פְּיִינְקָן. ר' יָסְפָּע האט אַוְּפָן הַוּרְךָ קָוָל גַּעֲזָגָט צוֹ דָּעַר באָפָע חַיה, אָז זַיְקָ אַזְּנָע זַיְקָר זַיְן מִיט לִיְּפָשָׁלָעָן. בִּיְיַ ר' יָסְפָּע שַׁלְּאָפְטָמָן מעַן נַיְשָׁט. אַפְּיָלוֹ טוֹשִׁינְגָר מַתִּים שַׁלְּאָפְן נַיְשָׁט אִיז זַיְנָע הענטָן. דָּרְהָעָרָט מַתִּים האט די באָפָע חַיה אַוְּיְסָגְּנָשְׁפִּינָן נִיְּזָן מַאֲלָן, זַיְקָ באַשְׁפִּינָן די שְׁפִּיְזָ פְּיִינְקָר אָזָן זַיְקָ אַפְּנָע-שְׁפָרָאָכָן אָז עַיְ-הָרָע, אָזָן זַיְהַאֲבָן גַּעֲבָעָר גַּעֲזִיפְצָט, אָז דָּעַר יְתָוָם בָּאָדָרָה פְּרָאָסְטָם. ר' יָסְפָּע האט אַ נָּעַם גַּעֲטָוּן לִיְּבָשְׁלָעָן אִיז זַיְנָע פָּעַטָּע אָזָן האָרָטָע

הענט אריין און אים אווועקגעזעט נעהן זיך צוישן די עפל וואס זענען געלען אויסגעשפּרייט אויפּן שטרוי. לייפּשול האט פון שרעך מורה געהאט צוצומאכּן די אוינן און צו ננבהנען אָדרימל.

ס'יז געווארן שפּעת אין דער נאכּט. די דארפּיעש וויטשיטן האבן אויסגעקּומַט געהאט אִינגעשלאָפּן צו ווערן אַין בְּיַוְאַכְּטַשְׁקָעַ שְׂטִילַ קִיטַּ. די אויבּסְטַן האבן געשמעקט אַין די פִּינְצְטָעָרְנִין. די סָאָדַּ יְוִדַּן האבן זיך געטוליעט אִינְגֶּרֶת צום אַנְדָּרָן, כְּדֵי וואָך צו זיז אַין נישט אַנטְשְׁלָאָפּן צו ווערן אַין צו הִיטָּן דֻּעַם סָאָדַּ. אַין די דָּאַזְּקָעַ פִּינְצְטָעָרַע שְׂטִילְקִיטַּן האט רַ' יַאֲסְקָעַ אוֹיסְגּוֹקְטַּ נָאָר צו ווערן וואָכָּבָּר. מְהָאָט אַים נישט אוֹיסְגּוֹעַן פּוֹן צוישן די יְוִדַּן. אַבעָר זִין קוֹל האט זיך געהערט שאָרְפּעַר, העבר און חוצְפּהדרְקָעַר.

רַ' יַאֲסְקָעַ האט דָּרְצִיְּלַט פּוֹן זִין אַיבּעַרְלַעְבְּעַנְיָשַׁן אלָס חַבְרָה קְדִישָׁאַגְּבָּאיַּן.

— גַּי אַיךְ מִיר אַמְּאָל אָזְוִי בְּיַוְאַכְּט אַוְיפּן הוַיְלִיקָּן פְּעַלְדַּ. עַט האט זיך מִיר אוֹיסְגּוֹדָכְט אָוְ שְׂקָצִים ננְבָהָנָעַן די בְּאַרְעָלְעַד וְוָאָס וְוָאָקְסָן דָּאָרָט אַיוֹפּ די אַלְטָע בְּוּמָה. אַ בִּיתְ-עוֹלָם, לִיבּעַ יְרוּדָן, מוֹעֵן הִיטָּן אַקְוָרָאָט וּוּ אַסָּהָר, אַין בַּיַּרְדַּן יַאֲסְקָעַן גַּנְבָּעַט מַעַן נִישְׁטָמַת. אַיךְ גַּי מִיר אָזְוִי צוֹוְשָׁן די מְצֻבָּות אַין אַיךְ שְׁפִיר וּוּ פְּלוֹצָעַם בְּאַפְּט מִיד עַמְּעַצְּעַר אַז פָּאָר אַפּוֹם. רַ' יַאֲסְקָעַ טוֹט זיך אַדְרִיְּאָמָּן אַין זַעַט וּוּ אַחֲנָט שְׁטָרָעָקְט זיך אַרְוִיָּמִים פּוֹן אַקְבָּר — אַחֲנָט אַיְינְגּוֹיְקָלָט אַין תְּכִירִיכִּים — אַין האַלְט מִיד פְּעַסְט פָּאָרָן שְׁטִיוֹלָן. רַ' יַאֲסְקָעַ אַין נִשְׁטָמַת קִיּוֹן יַיְנָגְלָעַ וְוָאָס זָאָל זיך שְׁפִילָּן מִיטָּמִים אַין עַר אַיְזָה זיך מִישְׁבָּ, — אַין מִיטָּן צוֹוְיִיטָן פּוֹם טוֹט עַר אַקְפָּעַ אַיוֹפּ דָּעַר טוֹיְמָעַר הָאָנָט. דֻּעַם בְּרַמְּמָן אַונְטָעַר דָּעַר מְצָבָה האָבָן גַּעֲמוֹזָת שְׁפִירִצָּן פּוֹנְקָעַן פּוֹן די אוֹיְגָן. אַיךְ האָפּ טַאֲסָעַ גַּעַר הָעָרָת וּוּ אַיְנָנוֹוִוִּיסָּק אַונְטָעַר דָּעַר עַרְדַּה האט זיך דָּעַר יִיד בְּוֹנְאַנְדָּרַעַ נְעוּוִינָמַת. דָּאָס אַיְזָה גַּעֲוָעַן שִׁימְשָׁע קַצְבָּ, וְוָאָס אַיְזָה גַּעֲשְׁטָאַרְבָּן מִיטָּא דָּרְיִי יָאָר צְוָרִיל, אַין אַיךְ האָפּ צו אַים אַרְיִנְגּוֹשְׁרִין : שִׁימְשָׁלָעַ נְנָבָּ, רַ' יַאֲסְקָעַ האָט פִּינְט לְאַבּוֹזְעַוּאַטָּע שְׂטִיכָּ. מִין נִשְׁטָמַת אַז אַ בִּיתְ-עוֹלָם אַיְזָה יַאֲטָקָעַ. לִיגַּן בְּעַסְעַר אַין דִּיְוָן רַגְּ.

— אַיְינְמָאָל זִיְּזִי אַיךְ מִיר אָזְוִי אַין טַהָרָה-שְׂטִיבָּל אַוְיפּן הוַיְלִיקָּן פְּעַלְדַּ. מַעַן האָט עַרְשָׁת גַּעֲהָאָט גַּעֲלִוְיָפְט הָאַלְעַז אַיוֹפּ «קְרִשִּׁים» אַין אַיךְ

האָבּ מַוְרָאּ גַּעֲהָאָט אָזּ גּוֹיִם וּוּלְזַן עַם צָוְנֵבְהָנָעַן. ס' אָזּ גַּעֲוֹעַן וּוּנְטָעַר. דָּאָס חַיְלִיקָעּ פָּעַלְד אָזּ גַּעֲוֹעַן טִיף בַּאֲדָעָטּ מִיטּ שְׁנִי אָזּ דָּעַרְ פְּרָאַסְטּ הָאָטּ גַּעֲנָאַקְטּ סְפִּנוֹתִינְפְּשָׁוֹת. ר' יַאֲסָקָעּ אָזּ גַּעֲזָעַן אַיְזַן זַיְזַן פְּעַלְצָלֶן.

הָאָטּ מִיטּ זַיְזַן גַּעֲהָאָט אָגְרוּסָעּ פְּלָאַשּׁ בְּרָאַנְפּוֹן אָזּ עַרְ הָאָטּ אַלְעַ אַלְעַ גַּעֲטוֹן צָוּ בִּיטְעָרְן טְרָאַפּוֹן. ס' אָזּ גַּעֲוֹעַן פְּוֹנְקָטּ נַאֲךְ הַאֲלָבְעָרּ נַאֲכָטּ לְעַקּ גַּעֲטוֹן צָוּ בִּיטְעָרְן טְרָאַפּוֹן. גַּעֲוֹיְנִילְעָרּ אַיְזַן דָּעַרְ דָּזְוִיקָעּ אָזּ אַיְךְ חָעָרּ מַעְ קְלָאַפְּטּ אַיְזַן פְּעַנְצָטָעּ. גַּעֲוֹוּנְעָנָעּ אַיְזַן צָוּ לְיַיְעַנְעַן שְׁהָהָנְעַן טְוִשְׁיְנְעַרְ מְתִים אַיְזַן דָּעַרְ שְׁוֹלְ אַרְיָין צָוּ קְוּכָּרְוִים — ס' אָזּ אַיְזַן דָּעַרְ תּוֹרָה. וּוּרְ קָאַזְן עַם קְלָאַפְּטּ? אַיְךְ טְוּ אַקְוּכָּרְוִים — ס' אָזּ פְּוֹנְקָטּ גַּעֲוֹעַן אַלְכְּנָהְנָאַכְטּ — אַזּ זַעַן וּוּיְ אַרְוּמּ דָּעַם טְהָרָהּ-שְׁטִיבָּלּ שְׁמִיעָן? טְוַיְוַטּ יְיָדְן אַזּ טְוַיְוַטּ וּוּיְבָעּרּ. פְּאַרְוּאָסּ גַּיְיָטּ אַיְירּ נִישְׁתּ דְּאוּנְעַן? טְוַיְוַטּ אַיְיךְ אַשְׁרְיוּ אַרְוּמּ צָוּ זַיְזַן דָּוְרְכּוֹן פְּעַנְצָטָעּ. "מִירּ וּוּאַרְטָן אַוְיָףּ אַיְיךְ, ר' יַאֲסָקָעּ, מִירּ דָּאַרְפּוֹן אַיְיךְ צָוּ מְנִין, אַזּ מִירּ וּוּיְלַן אַיְיךְ הַיְנִיטּ בִּינְאַכְטּ מְכַבְּדּ זַיְזַן מִטּ שְׁיִשְׁיָוּ. קְוֹמְטּ מִיטּ אַנוֹדוֹן אַיְזַן שְׁוֹלְ אַרְיָין" — אַזּוּ שְׁרִירִים אַרְיָין צָוּ מִירּ שְׁיִמְשָׁלְעַלְעַ קְצָבּ אַזּ שְׁאַקְלָטּ זַיְזַן אַלְכְּבָעְדִּיקָעּ אַיְין דִּי תְּכָרִיכִים. אַוְיָךְ דִּי אַנְדָּרְעָרּ מְתִים שְׁאַקְלָעְן זַיְזַן אַיְזַן דִּי תְּכָרִיכִים אַזּ וּוּינְקָעַן צָוּ מִירּ אַרְיָין דָּוְרְכּוֹן פְּעַנְצָטָעּ. ר' יַאֲסָקָעּ אָזּ אַפְּעָרּ נִישְׁתּ קִיְּזָן יְוִינְגָלְעָרּ אַזּ וּוּיְסּ וּוּאָסּ עַם בָּאַטְיָוּן אַזְוּלְעָכּ פְּרָאַפְּזָוִצִּיעָם פּוֹן מְתִים. נָנוֹ, טְוֻ אַיְיךְ אַכְּפָמִין שְׁטָעַפְּן, נִיבּ אַלְיָוּפּ אַרְוּמּ אַיְזַן דָּעַרְ וּוּינְטָרְדִּיקָעּ נַאֲכָטּ אַרְיָין, לְיָוּפּ אַרְיָין צְוַיְוִישָׁן דִּי מְתִים אַזּ הַוּבּ אַזּ צָוּ פְּלָעַטּ שְׁעָפּ. דִּי בְּרָמְנָסּ וּעְנָעַן זַיְזַן צְעַלְאַפְּן צְוַיְוִישָׁן דִּי מְצֻבּוֹתּ מִיטּ אַזּ וּוּסְטָעּ אַזּ יְאַזְּ מְעַרְלָעָכּ יְלָהָה, אַזּ מְעַן הָאָטּ אַזְשָׁ גַּעֲהָרָטּ אַיְזַן שְׁטָעַטְלָ. אַבְעָרּ וּוּאוּ אַיְזַן — דָּאּ הָאָטּ ר' יַאֲסָקָעּ פְּלָוּצָעּ גַּעֲנְדָרְעַטּ דָּאָסּ קוֹל — דָּעַרְ יְתּוּם?

אַיְיךְ הָאָבּ מַוְרָאּ אַזּ עַרְ אַיְזַן מִירּ אַנְטְּשָׁלְאַפְּן גַּעֲוֹאַרְן, דָּעַרְ מְמוֹרָה.

ר' יַאֲסָקָעּ הָאָטּ גַּעֲטוֹן אַפְּעַטְן שְׁטָאַרְדּ אַיְזַן דָּעַרְ וּוּיטּ פּוֹן לְיַוְפּוֹשְׁלָעּן.

אַזּ לְיַוְפּוֹשּׁלְ הָאָטּ נִישְׁתּ גַּעֲנְטָפְּעָרָטּ נַאֲךְ עַטְלָעָכּ פְּעַטְטָעּ שְׁטָאַרְכּן אַזּ לְיַוְפּוֹשּׁלְ אַיְזַן שְׁוִין פּוֹן דָּעַם לְעַמְפּלְ הָאָטּ מְעַן עַרְשָׁתּ גַּעֲזָעּן וּוּ לְיַוְפּוֹשּׁלְ.

לִיגְטּ אַפְּאַרְחַלְשָׁטָעּ צְוַיְוִישָׁן דִּי עַפְּ.

קֵאַפִּיטָל דֶּרְיַי

מחלוקתן צוישן גער און אלעקסאנדרער. דער אלעקסאנדרער רבין, ביוי ר' יאנקעלע ראנזימינער אויפן בויידעם. באַלטער גערער חסידים מזון צוקון ווי פון אלע עק פוילן פארן חסידים קיין אלעקסאנדרער.

ראש-חודש-אלול-ציט ווען די בלעטער האבן אַנְגַּעַהוֹבֵן צו פאלן און ר' נח בראמ האט זיך אלע אין דער פרז צעללאָן אויפן שופר, האבן אלע געוואָסֶם, אָז סָפָּרְלָסֶפֶּס ווּטֶר יְתָום בָּאַמְּרִיָּת ווּרְעָן פָּוּן גּוּיְישׁ הענט אָזָן מְבוּט אִים נִישְׁתַּחֲמָן פָּאָר קִיּוֹן זְעַלְנָאָר. וּוֹאָוֵל צו זַיּוֹן מאכעדי וויסטעהָ אלמנה אִין קִינְצָה. לְיִוּבָשְׁלָהּ הָאָט זִיךְ אַרְוּמְגָדְרִיָּת ווּ אָשָׁטָן אָזָן גְּעוּפְטָהּ די ווּאָסְעָן ווּאָסְטָהּ די באַבעָה היה האט פָאָר אִים גְּעַדְּקָאָטָה. ער האט גְּעוּפְטָהּ מִיטָּא פָּאָסְיוּעָר גְּלִיכְוִינְגְּלִיטְקִוִּיט אָזָן צָוְמָאָל נִישְׁתַּחֲמָן פָּאָרְקְרִוְמָט פָּוּן דָּרָעַקְהָאָפְּטָעָר בִּיטְעָרְנִישׁ. דָּעַם יְתָומָס גּוּפָה האט שַׂוִּין אַוְפְּגָנְעָהָרָט צָו רַעֲגָנְרָן ווּאָל עַבְעַדְיקָעָר גּוֹתָה. ער אָזָן גְּעוּוֹאָרָן גְּעַל אָזָן דָּאָר ווּי דָרָעַ שּׁוּפָר ווּעְלָכָן ר' נח בראמ האט אַרוּסְגָּעָנוּמָעָן פָּוּן די טָוְנְקְלִיקִיטָן פָּוּן אַרְוֹן-קְדוּשָׁה אָזָן זִיךְ אַוִּיפָּאִים צְעַלְאָזָן. אלע זָפְטָן זְעַנְעָן אַוְסְגָּעָטְרִיקָנָט גְּעוּוֹאָרָן אִין לְיִוּבָשָׁלָם גּוֹף. ער האט שַׂוִּין מַעַר גָּאָרָה נִישְׁתַּחֲמָן פָּאָרְלָאָנְגָּט פָּוּן דָּרָעַ זְנְדִּיקָעָר ווּעְלָטָה, סִידָן ווּי טָעַפְלָעָךְ מִיטָּא צָעָה נִים".

פאר רаш-השנה האט זִיךְ מַיִן פָּאָטָעָר אַנְגַּעַהוֹבֵן גְּרִיטָן צו פָאָרן צָו רבין קִיּוֹן אלעקסאנדרער. לְיִוּבָשְׁלָהּ הָאָט גְּעוּזָלָט מִיטְפָּאָרָן. מַחְמָת אָזָן אלעקסאנדרער האבן זִיךְ גְּעוּזָמָלָט אלע יְוָנְגָעָלִיָּת אלעקסאנדרער חסידים, ווּאָסְטָהּ נָאָרְסָוּתָהּ בָּאָדָאָרְפָּט זִיךְ צְוַשְׁטָעָלָן צו די מִילְיָ�-רִישְׁעָ קָאָמִיסִיעָם, אָזָן האָבָן זִיךְ אַיְבָּרָעָן זְוּמָעָר „גְּעַפִּינְיָקָט“. זַיִּי זְעַנְעָן גְּעַקְוּמָעָן קִיּוֹן אלעקסאנדרער זִיךְ „מוֹפְּרִיזְיָוִן“ פָּאָרָן רבין אָזָן עַנְדְּלָעָךְ בָּאָפְּרִוְיָת, אָזָן ווּלְעָן בָּאָפְּרִוְיָת ווּרְעָן פָּוּן „גּוּיְישׁ הָעֵנָת“. די אלעקסאנדרער רבישע דִּינָאָסְטִיעָה האט גְּעַזְוִינְגָן אַיר גָּאַלְדָּעָנָע קִוְּט

פון וואורקע. נאך ר' בעריש ביאלער איז פמעט דער גאנצער עולם אוועקל' געפארן צו ר' ייחילן דעם פילצער רב. חסידים האבן שפער אָפֿנְעַד קוייפט דאס אלעקסאנדרער ביתההמודרש און דאס רבישע הויז בי אָקָצְקָעָר דינאסטיע — (ר' הענער אלעקסאנדרער) — וואס האט דארט "געפִּירֶט" צווישן דעם "חידושי הרם" און דעם „שפָּת אַמְּתָה“. ס'האט זיך אָנְגָּעוּהוּבֵן דאס מלכחות פון אלעקסאנדרער חסידות.

נאך נעד זענען אלעקסאנדרער חסידים געוווען דער שטארקסטער און צאָלְדִּיְיכְּסְטָעָר חסידישער קיבוץ אין פוילן. דעריבער טאָקע האבן צווישן די דאָזִיקָע צווווי חסידישע קאָלעקטיווֹן געהערשט שטארקסט ענְצָמָן אָזְמָבִּיצָעָם, וועלכּע האבן ציינָנוּזָוִוִין — אַיִן אָטָאנָגָנוּזָוּמָן אָזְמָבִּיצָעָם, וועלכּע האבן ציינָנוּזָוִוִין — סְךָ יִדְיִשָּׁע שטְעַטְלָעָךְ — אָנְגָּעָנוּזָוּמָן דעם כָּאָרָאָקָטָעָר פון שָׁאָרָפָע מְחוּלָקָתָן. עס זענען אָנְגָּעָנוּזָוּמָן מְחוּלָקָתָן וועגן אַרב, וועגן אַשׁוּחָט אָזְנָדָרָעָר קָהָלִישָׁע פָּאוֹצִיעָם, אָזְנָדָרָעָר קָהָלִישָׁע דִּי גָּרָעָר חסידים האבן גָּוּיִינְטָלָעָךְ שטְעַנְדִּיך גָּוּזָנָט. אָבָּעָר גָּזִיגָּט נאָךְ שָׁאָרָפָע קָאָמְפָּן מִיט אלעקסאנדרער חסידים. וואָרָשָׁע האבן אלעקסאנדרער חסידים אוּיְגָעָנָבָן פָּאָר דָּעָר גָּרָעָר מָאָכָּט, מְחַמְּתָה דִּי אלעקסאנדרער צָאָל אַיִן וואָרָשָׁע אַיִן גַּעֲוָועָן אַנְשִׁיטִיקָע. אָבָּעָר לְאָדוֹשׁ האָבָּן וַיְיִ בָּאָטָרָאָכָּט פָּאָר אָזְ אלעקסאנדרער טָעַרְטָאָרִיעָ אָזְ גַּעַהַאַט דִּי אָמְבִּיצָעָם דָּאָרָט צַו האָבָּן דִּי גָּעַנְמָאָנָע. גָּוּיִינְטָלָעָךְ רָעַדְתָּ זִיךְ אַלְזָ אַוִּיפָּן באָדוֹן פון פרוּמָלִיט אָזְן קָהָלָשְׁקִיט. גָּרָעָר חסידים זענען נִישְׁתְּ גַּעַוְוָעָן אָזְעַלְכָּעָן גָּעַבְכָּלָעָךְ וּאָסָּם אַלְזָן וועַלְזָן דָּאָס מִינְדָּסְטָע אָפְטְרָעָטָן. דעריבער האָבָּן גַּעַהַרְשָׁט פָּעַרְמָאָנָעָנָטָע מְחוּלָקָתָן צַוִּישָׁן גַּעַר אָזְן אלעקסאנדרער. וַיְיִ האָבָּן זִיךְ אַיִינָע דִּי אָנְדָרָעָר מְבָטָל גַּעַוְוָעָן אָזְן נִישְׁתְּ גַּוְזְשָׁאָלְעָוָעָט קוֹיְן שְׁטָעַכְוּעַרְטָלָעָךְ.

די גָּרָעָר האָפְּעַרְדִּיקִיט האָבָּן אלעקסאנדרער חסידים אָנְגָּעוּפָן עזּוֹת אָזְן שְׁקָאָצְעָרִי, אָזְן דעריבער גַּעַהַאַט פָּמָעָט וַיְיִ אָזְ אָוְמָהִימְלָעָכְן פָּאָר דָּעָם זְעַלְבָּסְטוּכְּבָרָן אָזְן גַּעַנְמָאָנָישָׁן אוּיפְּטָרָעָטָן פון גָּרָעָר חסידים. גָּרָעָר חסידים פְּלָעָגָן תָּמִיד אָזְן אָוְמָעָטָם אוּיפְּטָרָעָטָן מִיט שָׁאָרָפָע בְּרוּיטִיקִיט, מִיט זְעַלְבָּסְטוּכְּבָרִיקִיט אָזְן אִינְגָּאנְרִינְדִּיקָן בִּיטּוֹל לְגַבִּי אָנְדָרָעָר חסידים. וַיְיִ האָבָּן גַּעַהַאַט זְיֻעָר בָּאָזְוּנְדָרָעָם פְּלִינְקָן לְזָמִי דִּישָׁן לְשׂוֹן, גַּעַשְׁלָוְנָגָעָן האָלְבָעָן וּוּרְטָרָעָר, גַּעַדְאָוָונָט אָזְן גָּרָעָטָמָט מִיט אָפְּעַצְיָעָלָן נִיגָּנוֹן אָזְן גַּעַהַאַט זְיֻעָר סְפָּעַצְיָעָלָעָה הָעוֹווֹיתָה. מְפָלוּמָרָשָׁט

העווות פון עניות. געהאלטן די שטפלעך אין א זויט. אבער אין דער דאזי
קער עניות האט געתטעקט ביטול און אינגעראציע לגביה אלע און אלעמען.
אנג האבן זוי געהאט דיב טבע נאכזוקאפעוּן דיב העווות פון גערעד ריבין.
יענער איז געווען א בימל טויבלעך, געהאלטן דעם קאָפ און דער זויט,
און אפט געוזנט: "יאָך הער נישט". פלענן עם שאָרְפַּע גערעד חסידים
נאכטן. אלע קלאונער רבילעך איז פוייל האבן און דער שטיל גערעדט
מייט קנהה און פארביזטערטקייט, אבער זיך פאָרט געפֿלַט זוי די וואָסָאָלֶן
פון גער און געקרבן אין די לאָכְעַבָּר. אלעקסאנדרער חסידים זענען געַ
ווען צו צאָרְרִיךְ, איז זוי זאָלֶן זיך אָרְפַּלְאָזֶן צו דער מדרגה פון גערעד
וואָסָאָלֶן, — איז צו שוואָך, פְּרִי זיך צו שטעלַן מיט גערעד חסידים אוּפְּ
איין פָּאוֹיזִיעַ, אָדָר גָּאָר אַמָּאָל קעַנְזַן זוי צו געווינען אַשְׁלָכָת. שטענַּ
דייך האבן זיך די אלעקסאנדרער געתטעטלַט קעַנְזַן די גערעד, און שטענדיס
האָבָן זוי פָּאָרְשְׁפִּילַט. דעריבער האָבָן אלעקסאנדרער חסידים פָּסְדָּר
געביילַט די פּוֹיסְטָן קעַנְזַן די גערעד. געוויזן זוי ציונער. זוי באָשְׁלוֹדִיקְט
איין עזות-פְּנִימִידִיקְיִיט אָוָן אַיִן דער שטיל געוזנט אַמָּאָל אַהֲלָחָלָע אוּפְּ
גערעד ריבין צוֹלֵיב זיַּן טוֹבְּקִיט. אָבָר מער זוי די דאָזְוִיקָע אָוּמְעַכְּטִישׁ
נקמה-זושעטען האָבָן זוי נישט באָזְוִיזַן צוֹ טוֹן אָשְׁעָן די גערעד. די
גערעד זענען פָּסְדָּר גַּעֲלִיבָן אָוָן זאָטֶן.

די באָצְיאָוָגָג פון גערעד חסידים צו אלעקסאנדרער אָזֶן, זוי כ'הָאָבָן
שווין געוזנט, געווען אַגְּנוּוֹאָלְדִּיךְ מְכַטְּלִידִיקָע. זוי האָבָן די אלעקסאנְ
דערעד געהאלטן פָּאָר לְיִדְקִינִּיעַ, בְּטַלְנִים, יְדַנִּים וְאָסְטָהָבָן לִיב דֻּעַם
בְּיִתְעָרְן טְרָאָפָן, זענען קְנָאָפָּע עַוְסָּק אִין תּוֹרָה אָוָן בְּכָלְוִיְּדָקְטָע
רָאָר אִין פּוֹילְיוֹשָׁן חֲסִידָהָוָן פְּלַאֲנְטָעָרָן זיך גְּלָאָט פָּאָר די פִּים. אָחוֹז
דֻּעַם האָבָן גערעד חסידים לִיב געהאט אַנְצּוֹנִירִיפָּן דֻּעַם שְׂוֹאָכְסָטָן פּוֹנְקָט
פון אלעקסאנדרער חסידים, אָוָן דָּאָס נְעַמְלָעָךְ די פְּרָזָאָזָן פון זַיְעָר
רַבִּין.

דער זוֹן פּוֹן רַיְּ יְהִיאָלוֹן (דֻּעַם גְּרִינְדָּרָפָן דֻּעַם אלעקסאנדרער די
נאָסְטִיעַ), דער בְּכָור, וְאָסְטָהָבָן אַנְגָּהָוִיבָן צוֹ "פִּירָן" נָאָךְ רַיְּ יְהִיאָלוֹן,
איין געווען — דער עַרְשְׁטָעָר פָּאָל אַיִן דער גְּאַנְצָעָר גַּשְׁוִיכְטָעָר פּוֹן חֲסִידָהָוָן
— אַיִד, אַסְרִים, אָזְשָׁוּם סִימָן פּוֹן בָּאָרְדָן וְאַנְצָעָם. עַר אַיִן געווען

אן אויסערגעווינלעכע פערזענלאַעכקיט. ס'איז פראַי אויספֿרְלָעֶך אֹוִיף
אַים זיך אָפְּצָוּשְׁטָעָן.

פִּזְיוֹןָאַנְמָוֵיש אַיז ער געווען אַן אָוְמָהִימְלָעַדְהָעַלְעַבְּרָע מענטש.
די גאנצע מאַנְסְּבִּילְשָׁע העמְלָעַבְּקִיט פָּוֹן אַ סְּרִים. די הוויט אַ טְּרוּקָעָנָע,
אַ טְּוּנְקְלָגְלָעָ, ווֹאָס אַיז אָזְש אַרְיָוְנְגְּעַפְּלָן אַין שְׂוֹאַרְצָקִיט, אַן אָוִיסְ
טְּעַרְלִיש לְאַנְגָּעָ נָאָז פָּוֹן אַ רְוִיבְּ-פְּוִינְגְּ, אַ נָּאָז, ווֹאָס האָט באַשְׁאַטְנָט
דאָס בְּרִוְיטָע ווַיְכָבָע אַזְן פָּאַרְמְלָאָזָע מוֹלָ, ווּלְכָעָם האָט זיך בַּיִם רְעָדוֹ
בָּאוּוּגָט מִיט צְעַנְאַסְעָנָע הָעוֹווֹית אַזְן זיך אָפְּרָעַנְהָוִבָּן אִיבָּעָר אַ שְׂוָרָה
פּוֹלְעָ, נְרוּסָע אַזְן שְׂוֹאַרְצָע צַיְינָעָר. אַיז בִּידָע זַוְּתָּן פָּוֹן דָעַם דָּזְוִיסְ
שָׁאַרְפָּן סְרִיסְיָן פְּנִים האָבָּן זיך אָרְאַפְּגָעָלָאָזָן צְזָוִי לְאַנְגָּעָ דִּישָׁע שְׂוֹאַרְצָע
פָּאוֹת, ווַיְצְזָוִי שְׂוֹאַרְצָע צְעַפְּלָאַשְׁעָטָע צַעַפְּלָאַשְׁעָטָע אַזְן זְוִיָּה האָט פְּנִים גַּעַד
מַאֲכָת נָאָר אָוְמָהִימְלָעַבְּרָע אַזְן שְׁאַרְפָּעָר. דָעָר רְבִי האָט אַין זיך גַּעַד
עַפְּעָס פָּוֹן די גַּעַטָּר פָּוֹן אַלְטָעָ מַעְקָסִיקָנִישָׁע אַצְטָעָקָן. פָּוֹן דָעַם דָּזְוִיסְ
טוֹקָעָנָעָם סְרִיסְיָן פְּנִים האָבָּן אַרְיָוְנְגְּעַקְוָט צְזָוִי טְּוּנְקְעָלָעָ לְעַבְּדִיקָע
אַזְן קְלוֹגָע אַוְינָן.

דָעָר אַלְעַסְּאַנְדְּרָעָר רְבִי אַיז גְּעוּוֹן אַ גְּרוּסָעָר לְמָדָן אַז אָוְדָ
הָיְמָלָעָךְ קְלוֹגָעָר מענטש. דָעָרְצָו אַ פְּאַרְבִּיטָעָנָעָר פָּאַנְאַטְיָישָׁר פְּרוּמָאָק,
וֹאָס האָט זיך גָּאָרְנוּשָׁט גַּעַפְּאָרָט מִיט דָעַם לְיִבְּחָאַרְצָיָן אַזְן גַּוְטָמוּטִיכְן
וְאַוְרָקָעָר חַסְדָּות. אַזְוִי ווַיְיָזְרָאֵל גְּעוּוֹן אַ חַשּׁוֹקְ-בָּנִים האָט אַיִם וְגַנְגָּרָה
הָיָית זַיְן פָּאַטָּעָר רְ 'יְחִיאָל גַּעַהְיָסְן "פָּאָרָן" צַוְּ רְ 'יְעַנְקָעָלָעָ רְאַדְזִימָנָעָר.
רְ 'יְעַנְקָעָלָעָ האָט גַּעַשְׁמָט פָּאָר אַ וְוַיְלָדָן בָּעַלְמָוֹתָ, אַז אַרְיוּסְטְּרִוְּבָעָר
פָּוֹן גְּלָנוֹלִים אַזְן דִּיבְּוּסִים, אַזְן אַ פּוֹקְדָּעָפְּרוֹתָ. חַסְדָּוִים האָבָּן גַּעַזְגָּטָן,
אַז בַּיִם אַוְיָפָן בְּוּדָעָם וְוַיְלָמָּט עַמְּפָן מַתְּהִים וֹאָס קוּמָעָן, פָּוֹנְקָט ווַיְיָ
די לְעַבְּעָדִיקָע, צַוְּ רְ 'יְעַנְקָעָלָעָ נָאָרָ רְאַדְזִימָוָן אַזְן בְּעַטְנָן בַּיִם תִּיקְוָן.
רְ 'יְעַנְקָעָלָעָ האָט אֹוִיף די מַתִּים זיך הוֹיָד גַּעַבְּיוּזָרֶט אַקְרָאָט, ווַיְיָ ערָ
הָאָט זיך גַּעַבְּיוּזָרֶט אֹוִיף זַיְנָעָ לְעַבְּדִיקָעָ חַסְדָּוִים. טִיְּלָמָּאָל פְּלָעָגָט עַרָּ
זַיְן מְשֻׁמְשָׁרְ 'אַזְשָׁעָלָעָן אַרְיוּשִׁיכְן צְוּעָלָה בִּינְאָכָת אַוְיָפָן בִּיתְ-עַולְםָ דָאָרָט
אַנְצְׁוּקְלָאָפָן מִיט רְ 'יְעַנְקָעָלָעָשָׁטָעָן אַין אַ קְבָּר אַזְן אַרְיוּנְשְׁרִוּעָן צָום
מַתְּתָהָר עַפְּעָס אַ בְּאַפְּעָלָ פָּוֹן רְ 'יְעַנְקָעָלָעָן. אַזְן דָעָר דָאַזְקָעָר אַטְמָאָסָ
פָּעָרָ פָּוֹן וְוַיְלָדָעָר פְּרוּמָקִיט אַזְן וְוַיְסָטָעָר אָוְמָהִימְלָעַבְּרָע פָּאַנְטָאָזִיעָ אַזְן
דָעָרְצָוּנָן גְּעוּוֹאָרָן דָעָר רְבִישָׁר סְרִים. דָאָס האָט גַּעַלְיָגָט אַ חַוָּם אֹוִיף

זינע רבישׁ פירעכין. וויל ער איז געווען זיינער אַלְגָּנְדֶּר מענטשׁ, האט די דזאיך קָלְגָּנְשָׁאָפֶט אִינְמִיטֵן די פִּינְצְּטָעָרָע גַּעֲשַׁעֲכְּטָלָאָזָע בִּילְדָּרָר פֿוֹן זַיְן פֻּרְאָזָן, נאָך מַעַר גַּעֲוָעָקְט דַּעַם שַׂוְּדָעָר פֿוֹן אָוְמָהִיּוּמְלָעְכְּסִיט. דַּעַר עַולְם האט פָּאָר אִים גַּעֲזִיטָרָט אָזָן אִים מִסְטִישׁ פָּאָרָטָט. זַיְן אוֹסְטָטָרְלִישׁ פִּיזְאָנָאָמִיעַ, דַּעַר טַוְנְקָעַלְעָר אָזָן פְּרָעָמְדָּרְטִיכְעָר סָוד פֿוֹן גַּעַד שְׁלַעַכְּטָלָאָזָיקִיט, די גַּעַלְטָוְנְקָעַלְעָר נַאֲקָעְטִיקִיט אָזָן שַׁאֲרָפָע קָלְגָּנְשָׁאָפֶט, ווֹאָס אַיז גַּעַלְעָנָן אַוְסְגָּעָנָאָסָן אַזְּיָת זַיְן פְּנִים, האט גַּעַמְאָכָט אַמִּין מַעְטָאַז פִּיזְיָשׁ אָזָן אַבְּעָרְגָּלוּבְּעָרִישׁ מַחְיָה צַוְּיָשׁ דַּעַם רַבִּישׁ סְרִים אָזָן זַיְנָע חַסְידִים.

זינע רבישׁ תורה זענען געווען פִּינְצְּטָעָר אָזָן אַסְקָעְטִישׁ. דַּעַר אַלְעַסְטָאַנְדָּרְרָעָר רְבִי האט נאָך גַּעֲרָדָט דְּרָפָוּן, אָז דַּעַר נָוֶה דָּאָרָך זַיְן פָּאָרָאָכָטָע אָזָן צַעְבָּרָאָכָן. ווֹעַן ער האט גַּעֲרָדָט פֿוֹן שְׁמָה — ווֹאָרָעָם דַּעַר יִסְוֹר פֿוֹן וּוֹאָרְקָעָר חַסְידִים אַיז גַּעַוְעָן שְׁמָה — האט דָּאָס וּוֹאָרָט שְׁמָה מַאֲדָנָע מַרְחִשְׁוָה דִּיקְפָּרוּם אָזָן "יַעֲנָעָזְוּלְטִישׁ" אַרְיוֹנָגְעַלְגָּוָנָגָעָן פֿוֹן זַיְן מַוְיל. ער האט זַיְנָע תורה גַּעַזְאָנָט שְׁטִיל מִיט אַגְּנָעָרְכָעָנִישׁ אָזָן גַּעַכְּצָעָנִישׁ אָזָן דְּרָבָּבִי — סָאמְנָאַמְבּוּלִישׁ — צָרו גַּעַהְאָלָטָן די אַוְינָן גְּלִיּוֹךְ ווֹי אַטְוִיטְן-קָאָפּ וּוֹאָלָט גַּעֲרָדָט אִינְמִיטֵן פֿוֹן לְעַבְּדִיקָעָמָעָן. דְּרָפָאָרָר האט ער בִּיּוֹם דַּאֲוּעָנָעָן גַּעַשְׁרִין מִיט אַחְוֵיךְ יַאֲמָרְלָעָךְ קָוֵל. ער האט פְּמַעַט ווֹי אַבְּעָרְגָּעָשְׁרִין דַּעַם גַּאנָצָן עַולְם. זַיְן יַאֲמָרְלָעָךְ קָוֵל אַיז יַאֲמָרְלָעָךְ עַפְעָם גַּעַקְוּמָעָן ווֹי פֿוֹן די טַוְנְקָעַלְעָר פְּרָעָמְדָר אַרְטִיכְעָשׁ תְּהוּמוֹת פֿוֹן דַּעַר קְרָעָטָטוֹר.

גַּעֲרָר חַסְידִים האָבָן נִישְׁט גַּעַזְאַלְעָוָעַט קַיּוֹן ווַיְצִין אָזָן צַוְּיוּדִיּוֹטִיקָע שְׁטַעַכְוּוֹרְטָלָעָךְ אַוְיָפָן חַשְׁבוֹן פֿוֹן אַלְעַסְטָאַנְדָּרְרָעָר הַחַסְידִים אָזָן זַיְנָע אַוְיסְטָטְרִישׁן רְבִין. צַו דַּעַר גַּאנְצָעָר אָוְמָהִיּוּמְלָעְכְּסִיט פֿוֹן זַיְן פִּיזְאָנָאָמִיעַ, האט דַּעַר אַלְעַסְטָאַנְדָּרְרָעָר רְבִי אַזְּשָׁ גַּעַהְאָט דְּרָיוֹ נַעֲמָעָן "ירָחָמָאֵל יְשָׁרָאֵל יִצְחָק". גַּעֲרָר חַסְידִים האָבָן דַּעְרָצָו צַוְּגָעָט שְׁעָפָעָט אַפְּסָסָק "וְלְבָנִי יְשָׁרָאֵל לְאַחֲיה בָּרְדָ" (בָּאָרְדָ) — עַמְּ האָט זַיְן גַּאֲרָנִישָׁט גַּעַפְוּלָט. אַלְעַסְטָאַנְדָּרְרָעָר חַסְידִים זענען ווֹאָס מַעַר גַּעַוְאָרָן אַיְינְגָעְנוּלְוִיפָּט אָזָן זַיְנָע רְבִין, גַּעַוְאָרָן האַפְּעָרְדִּיקְעָר בְּיוֹ זַיְךְ, גַּעֲרוֹפָן די גַּעֲרָר חַסְידִים שְׁקָצִים אָזָן עַזְוַת-פְּנִימָעָר אָזָן פְּסָדָר גַּעַזְוּכָט מִיט זַיְן מַחְלוֹקָת, פְּדוּ צַו ווַיְיָזָן די פּוֹיסְט. הַגָּם זַיְן האָבָן די קַאְמָפָן אִין די שְׁטַעַטָּלָעָךְ פְּסָדָר פְּאַרְשָׁפִילָט, האָבָן אַלְעַסְטָאַנְדָּרְרָעָר

הסידים פונדעםטוועגן נישט אפנעלאוזט פון זיינער אנדראמייניקיט און גע-
האפט ווען עם אייז דאך צו באזינן די גערער. די גערער הסידים אין
לאדוש, איבערהויפט די יאניקע, וואם האבן געוואוינט אין באלווט, האבן
צויינער גויסן הארצווייטיך געמוות צווען, ווי ערבראישיינה, למשל,
אייז דער וועג קיון אלעמסאנדר פול מיט פורלעך און דאראשעמ, און
אלטעה און יונגע הסידים פון אלע עקן פוילן פאָרֶן קיון אלעמסאנדר צום
רבין.

קָאָפִיטֶל פֵּיר

דאם שטעטל אלעקסאנדרו. גוישקיוט און ווידישן געלס ער בער ראנד-השנה. דער קהילעער צאפ צווישן פרעםדע יידן. דאס רביעיש בית-המדרשה. „גראנד-האטטען“. נאטען, נאטעם מעכטער. הייחורי עבירה. בונים טיומאכערס אקסנעה. עס ווימלט אומעטום מיט חסידים. בונים טיומאכערס טאכטער וויננט ביינאכט אויפין בוידעם און די שטערו קווקן צו איר אריאן דורבן געלעכערטן שיינדל-דאך. בונים טוי. די יודישע געשטאלטן פון בונים שטרויומלעך. פטלא של מעלה.

דאם שטעטל אלעקסאנדרו איז געוווען א קליען אינדרסטראעל שטעטל נאבען לאדרוש. די מערכויט פון שטעטל זענען געוווען דיויטשע וועבער. די הייזלעך זענען געוווען רײנע און ציכטיקע מיט בלומען-טעפ און די פענצטער. עפעם ווי א דיויטש שטעטל. דער מארך א גרויסער און א בריר טער, מיט אן אלטן גארטן און מיט א הוייכער עוואנגגעליישער קירכען איז מאיז אריינגעפאָרָן און די ערשות געלסלאָך פון אלעקסאנדרו האט זיך גאנרניישט גענלויבט, איז מע פארט אריין צווישן יידן און צו א חסידישן רבין. וואראם אין די גויזיש געלסלאָך און וועלכע די פון און דראשקבעט מיט חסידים זיינען אריינגעפאָרָן האט מען באָל געזען וויניס יידן. די ציכטיקיט פון די הייזלעך און פון די נאָסן, די אלטן בוימער אויפין מארך און דער בלעכגענער האן, וואָס איז גשטאָאנען זיך אויפן טורעם פון דער עוואנגגעליישער תפלה, האבן דעם שטעטל אלעקסאנדר גאָר צו-געגעבן דעם כאראקטער פון פרעםדע דיויטשעρ גויזשקייט. אבער ווי נאָר די פערדלאָך האבן זיך א קערעווע געטן און א דערנעבענדייך געלס — וואָס איז געלעגן ווי עפעם באָהאלטן און דער זויט — האט זיך דאס בילד מיטמאָל איבערגעביבן, ווי מען וואָלט אריינגעקסומען גאָר איז אן אנדרו וועלט. און א פוליש-יידישער וועלט. צווישן יידן. די היל-ערנען הייזלעך — אלטן איז אינגעפאָלענע, מיט שווערע צעפויילט שינדל-דעבער, וואָס האבן אויסגעקסוקט ווי זוי וואָלטן מיט זיינר משא

די הייזלעך געוואָלט אַריינְדרִיךְן אַין דער ערֵד אַריין. די פֿעַנְצְּטָעָר, קְלִינְיָע אֹון נִידְעַרְיךָ בֵּין צוֹ דָעֵר ערֵד. אַ סְךָ פֿעַנְצְּטָעָר מִיט צְעַבְּרָאָד בענֶע שׂוֹבֵן, ווֹאָס זַעֲנָעָן גַּנוּוּן פֿאַרְקְּלָעַפְּט מִיט פֿאַפְּיר אַדְעָרָפְּט פֿאַרְשְׁטוּפְּט מִיט קִישְׁנָה. אַין די דָאַזְיָקָע הייזלעך זַעֲנָעָן אַוִיךְ גַּנוּוּן די יִדְעַשׂ קְרֻעָמָר, פָּוּן וּוּלְכָעָם הָאָבָּן אַרוּסְגַּעַסְקָוָט זַעֲשׂ מִיט מַעַל אַדְעָרָפְּט, פָּעַסְעָר מִיט נַאֲפָט אֹון הָעָרִינָג אֹון אַנְדְּרָעָה סְחָרוֹת פָּוּן אַ סְּלִין שְׁמַעְטָל. עַרְבָּה רַאֲשָׁהָשָׁה זַעֲנָעָן די קְרֻעַמְלָעָךְ גַּנוּוּן אַנְגַּעַפְּאָקָט מִיט יִידְן אֹון וּוֹיָר בערָ אֹון צְוַיְשָׁן זַיְיָ פֿרְעַמְדָע חַסְדִּים, ווֹאָס זַעֲנָעָן גַּסְקָוָן סְיִינְ אַלְעַקְסָאנְדָר דָעָר אֹון הָאָבָּן דָעַרְוַיְיל עַפְּעָם גַּעֲקָוִיפְּט. יִדְעַנְעָס אַין קוּפְּקָעָס אֹון אַין שְׁלָאָהָהָיָבָן הָאָבָּן אַרוּסְגַּעַסְקָוָט פָּוּן די טִירָן אֹון פָּוּן די פֿעַנְצְּטָעָר. סְהָאָבָּן זַיְיָ גַּעַפְּילָט די רִיחָות פָּוּן גַּעַקְבָּטָע פִּישָׁ אֹון פָּוּן עַרְבָּה יוֹמְטוֹב. אַין דָעָם גַּעַמְלָא אַרְיָין אַיְזָן אַלְעַמְלָא אַנְגַּעַפְּאָרָן אַ פּוֹר אַדְעָר אַ לְאַזְוּשָׁעָר דְּרַאֲשָׁקָע אַנְגַּעַפְּאָקָט מִיט פֿרְעַמְדָע חַסְדִּים, יִידְן, ווֹאָס הָאָבָּן גַּעַשְׁמָעָקָט מִיט מְרַחְקִים, גַּעַטְרָאָגָן סְאַמְעַטְעָנָע יְמַטְוּבְּדִיקָע הַיְטָלָעָן אֹון גַּעַחְאַלְטָן אַלְעַרְלָיִי טְלוּמְעַלְלָעָךְ אַיְזָן די העַנְטָה. דָאָס יִדְיָישָׁע גַּעַמְלָה האָט זַיְיָ נָאָרָה מַעַר בָּאַלְעָבָט. סְאַיְזָן גַּעַוְאָרָן נָאָרָה מְרַחְקִיְמִידְיסָעָר אֹון עַקְאָטִישָׁעָר. אַלְעָדָסְטָאָר יִדְיָישָׁע תְּשָׁוְבָּים אֹין זַיְיָעָר וּוּאַכְעַדְקִיְטָאָס אֹין זַיְיָעָר הָאָדָר רַעַפְּאָשָׁנָע אַיְינְגַּעַשְׁטִוְבָּטָע כְּאַלְאַטְלָעָךְ זַעֲנָעָן עַפְּעָם וּזְיַיְרָלְוִוְרָן גַּעַוְאָרָן צְוַיְשָׁן די אַנְגַּעַפְּאָרָעָנָע חַסְדִּים, ווֹאָס הָאָבָּן זַיְיָ אַרְוּמְגַעְדָּרִיטָא אַוְיָף דָעָר גַּאֲסָס אֹון זַיְיָ גַּעַשְׁטָוּפְּט אַיְזָן די קְרֻעַמְלָעָךְ. די גַּאֲסָס האָט אַנְגַּעַהָוִיבָן אַוְיָסְטָאָר צְוַקְּקָוָן וּזְיַיְרָלְוִוְרָן אַיְינְגַּעַשְׁטִוְבָּטָן. זַיְיָ האָט גַּעַשְׁמָעָקָט מִיט כּוֹתָלָה מְעָרְבִּי. שִׁיְינָע יִידְן הָאָבָּן זַיְיָ אַרְוּנְטְּעַרְגָּעָלָאָזָטָה די פָּאוֹת אֹון גַּעַגְּנָנָעָן מְעָרְבִּי. זַיְיָעָר שְׁלָאַטְאָן-שְׁמָשִׁים. יִידְן מִיט אַלְעַרְלָיִי בְּעֵרָה אֹון מִיט פֿאַרְדָּיִת שִׁיְידָעָנָע הַיְּוֹכָן, הַעוֹווֹת אֹון דִּיאַלְעָקָטָן הָאָבָּן זַיְיָ דָעַרְאָנָט שְׁלָומָד עַלְיכָם. אַלְעָה הָאָבָּן זַיְיָ גַּעַזְאָנָט "דוֹ" וּזְיַיְרָלְעָמָע אַזְנָבָה אֹון וּזְיַיְרָלְעָמָע עַלְיכָם. פָּוּן דָעָר וּוּלְבָעָר מְשָׁפָחָה. טִילְיָן יִידְן — סְרָבוֹב אַרְעַמְלָיִיט — הָאָבָּן זַיְיָ שְׂוִין בָּאַצְיָוָתָן אַנְגַּעַטָּוָן די צְעַדְרְוַבְּלָטָע אַטְלָאַסְעָנָע קָאַפְּאָטָע, אֹון יְעַטּוּדָע צְעַרְיסָעָנָע אַטְלָעָסָעָנָע קָאַפְּאָטָע הָאָט אַנְדְּרָעָה אַוִיסְטְּרָלִישָׁ אַוִיסְגַּעַסְקָוָט אַיְזָן אַירָעָסְנָקִיָּט אֹון אַיְרָעָ צְוִוָּתָן. סְאַיְזָן גַּעַוְאָרָן אַ גַּעַרְיָדָרִי, אַ גַּעַשְׁטָוּפְּעָרִי אֹון גַּעַשְׁרִיְעָרִי שְׁלָוָם-עַלְיכָם. סְיִינְ גַּוְיִים האָט

אלעמאָל אַרְיִינְגֶּנְשְׁטוֹפֵט זַיְן קָאָפּ אַיְן אַ קְרָעְמַלְיַ.

די לאזרושר דראשקבס מיט די ננידישע חסידים זונען מיט א גע פילדער פארפאָרן פֿאַר נאָטָעַם אַכְּסָנָה. אַ הַלְּצָעָרֶן אִיּוֹן שְׂתָּאָסִיךְ הוּא מיט אַ צְּפָיוֹלְטָן שִׁינְדֵּלְדָּךְ אָנוֹן מיט קְלִינוּן בּוּירְדָּפְעַנְצָעָרְלָעַן. דָּאָסָהּ הוּא מיט האָט אַוְיסְגָּעָקָט וּוֹיַּס וּוֹאָלָט גַּעֲוָעַן אִין די הוֹיכָעַ חֲדָשִׁים, וּוֹאָרָעַם עַס אִין גַּעַשְׁתָּאָנָעַן אַ צְּפָרָאָכְנָס, אָנוֹן וּוֹיַּס אַ בִּיכְלָ, אַיְנִמְיטָן דָּרָעַם יַּידְשִׁין גַּעַסְלָן. ?אַדוֹזְשָׁעַר חֲסִידִים הַאָבָּן נַטָּעַ אַכְּסָנָה אִין הַלְּצָה אַנְגָּרוּפּוֹן „גְּרָאנְדְּ הַאַטְּמָעָלָל“, מְחַמֵּת עַס האָט גַּעֲקָאנְט אִין וַיַּךְ אַרְיוֹנְגָּעָמָעַן אָנוֹן אַ שְׂיעֻרָן גְּנִידִים, רְבָנִים, שִׁיְנָעַ יַּידָּן אָוֹן גַּלְאָטָן חֲסִידִים. אִין דָּעַם דָּאָזְוִיקְן הוּא זַעַנְעַן גַּעֲוָעַן עַפְעָס וּוֹיַּס אַטְּמָעָלָל-צִימָעָרְלָעַץ צַו וּוֹעַלְכָּבָעַ מעַהֲאָט גַּעַמוֹזָט אַרוֹפְּקָרִיבָן אַוְיָה אַ צְּבָרָאָכְעָנָה הַלְּצָעָרָנָה טְרָעָס וּוֹיַּס אַ קָּאַלְיְידָעָקָעָ לְיִוְטָעָר. די דָּאַזְוִיקָעָ צִימָעָרְלָעַץ הַאָבָּן — מְעַשָּׁה גְּרוּסָט שְׁמָטָּאָט — גַּעַהְאָט נַומְעָן אָנוֹן זַעַנְעַן גַּעֲוָעַן אַנְגָּעוּשְׁתָּאָפְט מִיט בְּעַטְנָן אָנוֹן מִיט שְׁטוּרְיוֹזָעָל. אִין אִיטְלָעָבָן בְּעַט אַרְיוֹן הַאָט נַטָּעַ אַוּוּקָגְּלִיּוֹגָט צַו עַטְלָעַבָּעָ חֲסִידִים, מַעְנָן וַיַּךְ אַפְּלוּ זַיִן גְּנִידִים אַדְרָעָ שִׁיְנָעַ יַּוְרָן. דָּאָסָהּ וּוֹאָוִוָּעָן בַּיְּ נַטְעָן אָנוֹן „איַנְשְׁטִין“ אִין צִימָעָרְלָעַץ מִיט נַומְעָן אָנוֹן שְׁווֹן אַלְיָין גַּעֲנָגָן גַּעֲוָעַן אַוְיָה צַו הַיְּסָן אַ גְּנִיד אַדְרָעָ אַ שִׁיְנָעָרָ יַּיד. נַטְעָן אַגְּזָעָן גַּעֲוָעַן אַ קְּלִיּוֹן דִּיקְלָעָ יַּוְדָל מִיט אַ קְּרוֹץ שְׁפִיצִיךְ בְּעֶרְדָּל, אַ שְׁתָּאָן אָנוֹן הַאָט וּלְטָן וּוֹן גַּעַרְדָּט צַו זַיְנָעָ אַיְגָעָנָה נַעַטָּמָ. דָּרְפָּאָר הַאָט עַר גַּעַהְאָט אַ סְּטָאָדָע מִיט טְעַכְּטָרָ. גַּעַזְוֹנָט קוֹרְץ-פִּיסְקָעָ מִידָּן וּאָסָס וְעַד נַעַן פְּסָרָ אַרְוְמָגָנָגָנָעָן צְעַשְׁוִיבָעָרָטָן אָנוֹן בִּיּוֹזָן אָנוֹן סְרוֹב גַּעַזְוָעָן אִין די צְעַפְּאָרָעָטָע טְוָנְקָלְקִיָּט פָּזָן דָּעָר גְּרוֹסְפָּרָ קִידָּ, פָּזָן וּוֹאָנָעָן עַס הַאָט תְּמִיד גַּעַלְשָׁלָאָגָן אַ רִיחָ פָּזָן אַלְעָרְלִי גַּעַשְׁכָּצָן. די מִידָּן פְּלָעָנָן מִשְׁמָשָׁ צַו זַיִן די חֲסִידִישָׁע גַּעַסְטָן, גַּעַבְרָעָנָגָט עַסְטָן. אַפְּלוּ אַינְדָּעָרְפָּרָי וּוֹעַן אַ סְּךְ חֲסִידִים זַעַנְעַן נַאֲךְ גַּעַלְעָנָן אָנוֹן נַטָּעַ בְּעַטְנָן, זַעַנְעַן זַיִן, נַטָּעַ מִידָּן, בִּיּוֹזָן צְעַשְׁוִיבָעָרָט אַרְיוֹנָגָעָקָומָעָן אִין די צִימָעָרְלָעַץ, גַּעַבְרָעָנָגָט וּוֹאָסְפָּרָ אַוְיָה

זו וואשן די הענט, און טיילמאָל גאנַר מיט זוייערע קורצע און גראבע פִּים
אַרוֹפְּנֶעֱקָרָאָכָּן אַוִיפָּן טִיש אָוָן גַּעֲנוּמָעָן אַרְיִינְגְּנִיסָּן נַאֲפָט אֵין די פָּאָרְדָּ
סַאֲפְּטַשְׁעַטָּע לְעַמְּפָלָעָךְ, וּוֹאָס וּעֲנָעָן גַּעֲהָאָגָגָעָן אַוִיפָּן סָופִיטָךְ. מַעַן הָאָט דָּאָן
גּוֹט גַּעֲלָעָט זָעָן די גְּרָאָבָע אָוָן פַּעֲסָטָע לְיִטְקָעָם פָּוָן נַאֲטָעָם מִידָּן. אַלְטָעָ
חַסְידִּים הָאָבָן גַּעֲקָטָט אָוָן גַּאֲרָנִישָׂת בָּאַמְּעָרָקָטָךְ. אַפְּעָר נִישְׁתָּאֵין חַסְידִּיָּ
שְׁעָר יְוָנָגְנָרְמָאָן, וּוֹאָס אִיז גַּעֲלָעָן מִיט נַאֲך עַטְלָעָכָע יְדָן צַוְּזָאָמָעָן אֵין
נַטָּעָם אֶבעָט, הָאָט נִיט אֵין מָאָל נַעֲבָע גַּעֲמָוֹת בִּטְמָעָר קַעְפָּמָן מִיט
הַירְחוֹרְיוּבִּירָה וּוֹעָן נַטָּעָם טַעַכְטָעָר הָאָבָן זִיךְ פָּאָרְנוּמָעָן אַרְיִוףְּצָוְקִירִיכָּן
אוֹיף די טִישָׂן.

נַאֲך אָן אַכְּסָנִיה אִיז גַּעֲוָעָן אֵין אַלְעָסָאנְדָּעָר. אָהִין זָעָנָעָן פָּאָרְדָּ
פָּאָרְן בְּלוּזָּו קְבָּצָנִישָׂעָן חַסְידִּים.
בּוֹנָם טִירְמָאָכָּעָר אַכְּסָנִיה.

בּוֹנָם טִירְמָאָכָּעָר אַיז גַּעֲוָעָן אַכְּלִיּוֹן דְּרִיבְּנָעָן יְדָן, אַיְדָל אַגְּנָעָפָאָ
שְׁעוּוּעָט מִיט יְאָרָן, מִיט אַשְׁפִּיצְיָקְ-שָׁקָאָצִישׁ בְּעַדְלָאָן מִיט רְוִיטָעָן קָאַלְיָע
אוֹיגָןָן. שְׁטָעָנְדִּיק אִיז עַר גַּעֲוָעָן אֵין בָּעָם אָוָן עַר הָאָט אַלְיָיָן נִשְׁתָּאֵן גַּעַד
וּוֹאָסָט אַוִּיפָּה וּוּעָמָעָן. סְחָאָט גַּהְיָהִיסָּן : עַר אִיז נַאֲך גַּעֲוָעָן חַסְידִּישָׂעָר
בְּעַלְ-אַכְּסָנִיה אַין וּוּאָרְקָע אָוָן עַר פָּאָרָט מִיט אַוּמָעָטָם מִיט דָעָר אַכְּסָנִיה,
וּוֹאָהָיָן נַאֲך סְ'וּעָרָן מְגַלְגָּל דִּינְגָּטִיעָם וּוֹאָס „פִּירָן“ מִיטָּן וּוּאָרְקָעָר
עוֹלָם. עַר אִיז גַּעֲוָעָן בְּעַלְ-אַכְּסָנִיה בְּעַת דָעָר עוֹלָם אִיז גַּעֲפָרָן קִיּוֹן
בִּיאָלָע. אַיְצָט וּוּאָוִינָט עַר מִיט דָעָר אַכְּסָנִיה אֵין אַלְעָסָאנְדָּעָר. עַר
הָאָט גַּעֲוָוָוִינָט עַרְגָּעָץ אִיז אַחְיוֹזָל הַינְּטוּרָן יְדִישָׂן גַּעַלְלָ. אַחְלוֹבָ
צַעְפָּאָלָן הַיּוֹזָל וּוֹאָס אִיז גַּעֲשְׁטָאָגָעָן וּוֹי אַוִּיפָּה הַפְּקָר אַיְנָמִיטָן אַלְיִידִיק
לִיּוֹמִיק פָּעָלָה. אַ פָּעָלָ פָּוָל מִיט גַּרְיבָּעָר אִין וּוּלְכָעָם הָאָבָן זִיךְ אַרְוֹמָ
גַּעֲוָאָלְגָּרָט אַלְעָרְלָיְיָו צְעֻוּוִיקָטָע אָוָן פָּאָרְגָּעָלְמָעָ שָׁמוֹת אָוָן סְחָאָט דָאָרָט
גַּעֲדָרְלִימָלָט דָעָר קְהַלְשָׂעָר צָאָפָּ. אֵין בּוֹנָם טִירְמָאָכָּעָרָם הַיּוֹזָל הָאָבָן גַּעַד
פָּעָלָט טִירָן אָוָן פְּסָדָר הָאָבָן דָּאָרָט גַּעֲבָלָאָזָן דִּי וּוּוִינָטָן אָוָן סְחָאָט זִיךְ
גַּעֲהָעָרט דָּאָס וּוּיְטָעָ דָּאָוָעָנָעָן פָּוָן רְבִישָׂן בִּיתְהַמּוֹדִישָׂ. דָעָר צְעָבְרָאָ
כְּעָנָרָט סְוִימָעָן אַוִיפָּן דָּאָך הָאָט עַפְעָם וּוֹי תְּמִיד גַּעֲרוּכָעָרָט גַּלְיָיךְ וּוֹי דָאָס
הַיּוֹזָל וּוּאָלָט גַּעֲפִיפָּקָעָט אַחְסִידִיָּשׁ לְיוֹלְקָעְצִיבִּיךְ. אֵין פָּלוֹג הָאָט זִיךְ
אוֹיְסָגְּדוּכָּט אָז אֵין הַיּוֹזָל אִיז קוֹינָעָר נִשְׁטָאָ. סִידָן אַיְדָיָן גַּעַד

שטאנען נעלן דער וואנט פונם היילן אוון האט משתין געווען פונקט אויף דעם ארט וואו עס איז געווען אויפגעשריבן מיט געפטהטהע האלבּ אויסגעמעקטע אותיות "אסור להשתין". איז מען אבער ארינגענוקָר מען אינעוויניק איזן די אפֿענע טירן האט מען געטראָפָן איזן צוֹווַי געַ רויַמְּקָע נידעריקע חדרים מיט שוואָרצע בעַלְקָעָם. די בעַלְקָעָם זעַנְעָן געַ יונַן אונטערגעשפָּרֶט מיט דרַעֲנְגַּלְעָךְ, אָזּוֹי ווֹי מַעַן ווֹאלְטַזְוִיךְ גַּעֲבַעַטְן בַּיְזִי, בַּיְזִי די בעַלְקָעָם, זַוְיַּזְאַלְן מוֹחֵל זַיְן אָזְן נַאֲךְ ווֹאָרְטָן אַמִּינְט אָזְנִישְׁטָאָפְּפָאָלְן. אַינְעַווַּינְיק אַיְזָן די חַדְרִים אַיְזָן תָּמִיד גַּעַוּעַן ווֹי אָזּוֹי אַ ווַיְלְדוֹן יְרִידָה. עַס האָבָן זַוְיַּזְגַּטְוְלָט, גַּעַשְׂאָפָן ווֹי אָזּוֹי גַּעַד דָּאָוָונְט אָדָרָעָר גַּעַטְוָנְעָן טַיְיָה מַחְנוֹת מִיט פְּלַעְלִי חַסְדִּים. אַלְעַמְּעָן האָט אַ בְּיוֹזָר בָּאָדִינָט בּוֹנְמָט טִיְּ-מַאֲכָבָר אָזְן זַיְן אַיְינְצִיקָע טַאֲכְטָעָר. אָזְן אַלְטָעָן גַּלְעָלָעָן מוֹיד, בְּלִינְדָר אָזּוֹי אָזְן אָוִיגָּן. זַוְיַּזְאַלְטָעָן אָזּוֹי אַ שָּׁאָרָה חַסְדִּישׁ ?שָׁוֹן, גַּעַשְׂרִינְגָּן אָזּוֹי די חַסְדִּים ווֹי אַמְּלָדָר אָזּוֹי חַדְרִיְינְגַּלְעָךְ אָזְן אַלְעָלָעָן הָאָבָן פָּאָר אִיר גַּעַצְיִיטָעָר אִימְתִּימָות. אַוְיסְנָאָמָעָן בַּיְיָ אִיר זַעַנְעָן גַּעַוּעַן די יְעַנְקָע חַסְדִּים ווֹאָס זַעַנְעָן גַּעַוּעַן שְׁדָכָנִים. די מוֹיד האָט גַּעַחְלִשְׁטָן נַאֲךְ אַ שִּׁידָךְ. בִּינְאָכָט ווֹעַן זַוְיַּזְאָפָן אַוְיפָּן בּוֹידָעָם — ווֹאָרָעָם אַיְזָן די שְׁטוּבָן זַעַנְעָן די בעַטְן גַּעַוּעַן אַנְגַּעַפְּאָלָט מִיט שְׁלַאֲפְנִידְקָעָן מַאֲנְסְבִּילְן — האָט די מוֹיד טִוְּלָמָּאָל גַּעַוּוַיְינְט פָּוֹן חַיְּשָׁעָר בְּעַנְשָׁאָפָט נַאֲךְ אַ מָּצָן. נַאֲךְ סִינְעָרָה האָט זַוְיַּזְעַמְּרָה, סִירָוָן די שְׁטָעָרָן ווֹאָס הָאָבָן אַרְיִינְגָּעָקָוֶט דָּוָרָךְ די לְעַכְעָר פָּוֹן דָּעַם אַלְטָן שִׁינְדָּלָן דָּאָר.

אָחוֹז זַיְן אַכְסָנִיה האָט בּוֹנְמָט טִיְּ-מַאֲכָבָר נַאֲךְ גַּעַהָאָט אַנְדְּרָעָר פרָנָסָות, אָזְן אַלְעָלָעָן זַוְיַּזְגַּטְוְלָט זַעַנְעָן אַלְעַקְסָאַנְדְּרָעָר חַסְדִּות. אַיְזָן רְבִינָס בִּיתְהַמְּדָרָשָׁה האָט עַר גַּעַהָאָט שְׁטִיְן אַ גַּעַוּוֹאַלְדִּיקָן בלְעַכְנָעָם סָאָרָה מַאוֹאָר ווֹאָס האָט גַּעַזְאָטָן ווֹי אַ גַּלְעָן, האָט גַּעַפְּיָה אָזְן ווֹי זַוְיַּי גַּעַבְּרִיָּה זְעַרְתָּ אָזּוֹי בּוֹנְמָט טִיְּ-מַאֲכָבָר ווֹאָס אַיְזָן גַּעַשְׂטָאָנָעָן — ווֹעַן עַר אַיְזָן נַאֲךְ נִישְׁתְּגַעַעַן אַיְזָן זַיְן אַכְסָנִיה — נַעַפְּנָן דָּעַם סָאָמָּאָוָאָר. בּוֹנְמָט האָט דָּאָר פָּאָרְקוֹיְפָט פָּאָר די חַסְדִּים צַו גַּלְעַלְעָךְ טַיְיָ מִיט צּוּקָעָר אַיְזָן צִיטְרִיָּן. עַס רְעַדְתָּ זַוְיַּי אָזּוֹי טַיְיָ, צּוּקָעָר אַיְזָן צִיטְרִיָּן. מְחַמְּתָאַלְצִידְינָג אַיְזָן נִיטָּמָע גַּעַוּעַן ווֹי הוַיְלָע סִינְבָּאָגָן. דָּאָס הַיְמָעָ ווֹאָסְעָר אַיְזָן גַּלְאָז אַיְזָן עַפְּעָם גַּעַד

ווען בלאָס פֿאַרְפֿאַרְבֶּט, עַפְעַם וּוֹזִים, אָוֹן עַפְעַם אַיּוֹ דָּרְרֵין אַרוֹמְגַע שׁוֹאוֹמָעָן אַ נְרִין שְׂטִילְהַן חַוְשָׁנָה-בְּלָעֵטְלַ וּוּלְכָעַם בּוּנְמַהַט גַּרְוּפְן צִיטְרִין. עַס מַאֲכָתַ נִוְשְׁטָ אָוָם. חַסְידִים הַאָבָן גַּעַזְוּפְטַ דָּעַם מַויּוֹ וּוּלְכָן דָּרָעַ קָאַכְעַדְקָעַרְ בְּלָעַבְעָנָעַרְ אָוֹן פֿאַסְדִּיקָעַרְ סָאַמְאַווֹאָרְ הַאָטַ פָּוֹן זַיְד אַרוֹסְגָּעָנָאָסַן בְּשַׁפְעַ, וּוֹי אַינְגְּוַיְינִיסַ אַיְן זַיְינַ בּוּיךְ וּוּאַלְטַ גַּעַוְעַן אַ מְפֻול אַרוֹסְגָּעָנָאָסַן בְּשַׁפְעַ, דָּאָס אַיּוֹ גַּעַוְעַן פֿרְנָסָה גַּנוּמָרְ צַוְוַיִּ. מִיט בּוּנְמַהַט טִיְּ-מְאַכְעָרָם טִיּ. דָּאָס אַיּוֹ גַּעַוְעַן פֿרְנָסָה גַּנוּמָרְ צַוְוַיִּ. אַוְיָף פֿרְנָסָה גַּנוּמָרְ דָּרְיִ, מַוּן אַיךְ מַיךְ אַ קָּאַפְעַטְשָׁקָעְ אַפְשָׁטָעַלְן בְּאַרְיכּוֹתַ: אַזְוִי וּוֹי חַסְידִים אַרְעַמְּלִיטַ קָאַנְעַן נִוְשְׁטָ דְּעַרְלָאַנְגָּעַן צַוּ אַיְנְגָּעַן שְׁטְרִימַלְ — לְעַךְ — אָוֹן בְּיִם רְפִין שְׁלַיטַ זַיְד נִשְׁטַ צַוּ גַּיְזַ אַנְגַּלְסַ אַ שְׁטְרִימַלְ — הַאָטַ בּוּנְמַהַט טִיְּ-מְאַכְעָרָם גַּעַהְאָטַ לְיִנְגַּן אַוְיִפְן בְּוּדִים גַּאנְצָעַ קוּפְעַם מִיט שְׁטְרִימַלְ — לְעַךְ, וּוּלְכָעַרְ פְּלָעַנְטַ אַוְיָף שְׁבַת אָוֹן יוֹם-טוֹב אַוְיִסְבָּאָרְגַּן צַוּ אַרְעַמְּלַעַדְ — אַוְבְּ טִוְּעַטְחַסְדִּים אָוֹן גַּעַמְעַן פָּוֹן זַיְיָ עַטְלָעַבְעַ גַּרְאָשָׁן אַפְנְיוֹזְגַּלְטַ. אַוְבְּ טִוְּעַטְחַסְדִּים אָוֹן גַּעַמְעַן זַיְיָ עַגְוּעַן דִּי דְּאַזְיַעַטְשָׁרְיִמְלָעַדְ — הַגָּם וּוֹי גַּעַנְעַן מִישְׁעַ פְּאַרְמָעַן זַעַנְעַן עַס גַּעַוְעַן דִּי דְּאַזְיַעַטְשָׁרְיִמְלָעַדְ — הַגָּם וּוֹי גַּעַנְעַן גַּעַלְעַגְעַן קוּפְעַטְסְוַיְוַיְוַיְ אַוְיִפְן בְּוּדִים, פֿוֹנְדָעַסְטּוּוֹגְן הַאָטַ יְדַעַם שְׁטְרִימַלְ — בָּאַזְוֹנְדָעַרְ גַּעַהְאָטַ אַיר אַוְיִסְגָּשְׁפָרְאַכְעָנָעַ אַינְדְּיוֹוִידְוָאַלִּיטַעַטְ — עַס הַאָטַ בָּאַזְוֹנְדָעַרְ גַּעַהְאָטַ אַיר אַוְיִסְגָּשְׁפָרְאַכְעָנָעַ אַינְדְּיוֹוִידְוָאַלִּיטַעַטְ — וִיךְ צַוְּגָעַפְאַסְטַ, צַוְּגָעַבְן כְּאַרְאַקְטָעַרְ אָוֹן פֿאַרְשִׁיְדָעַנְעַ אַוְיִסְטְּעַרְלִישַׁע אַיְן קָאַרְ זַאֲכָן קָאַנְעַן הַאָבָן כְּאַרְאַקְטָעַרְ אָוֹן פֿאַרְשִׁיְדָעַנְעַ אַוְיִסְטְּעַרְלִישַׁע אַיְן קָאַרְ — מִישְׁעַ פְּאַרְמָעַן זַעַנְעַן עַס גַּעַוְעַן דִּי דְּאַזְיַעַטְשָׁרְיִמְלָעַדְ — הַגָּם וּוֹי גַּעַנְעַן גַּעַלְעַגְעַן קוּפְעַטְסְוַיְוַיְ אַוְיִפְן בְּוּדִים, פֿוֹנְדָעַסְטּוֹגְן הַאָטַ יְדַעַם שְׁטְרִימַלְ — קָאַמְיוֹזַ צַוְּ דִּי פֿנְיָמָעַרְ פָּוֹן דִּי חַסְידִים וּוּלְכָעַרְ הַאָבָן עַס אַגְּנָעַטְוֹן אַוְיִפְן קָאַפְטָ אַזְגָּן, אָזְגָּן, אָזְגָּן דִּי שְׁטְרִימַלְעַדְ — הַאָבָן נַאֲרַד דָּאָס מִינְדָּסְטָעַ דְּרַעְמָאָנַט אַיְן דִּי אַמְּאַלְיַעַטְ פְּעַלְן פָּוֹן חַיּוֹת, קָאַן מַעַן לְחַלְוּתַיְן נִשְׁטַ — זַיְיָ הַאָבָן זַיְד אַזְוִי וּוֹיִטְ דְּעַרְוּוֹיְטָעַטְ פָּוֹן זַיְעַרְ אַמְּאַלְיַקְן חַיְשָׁן אַפְשָׁטָאַטְ אָוֹן הַאָבָן אַגְּנָעַנוּמָעַן אַזְוִי פִּילְ יְדִישָׁלָעַבְעַ פְּאַרְם, אָזְזָיְיָ הַאָבָן אַלְיַיְן אַוְיִסְגָּעַקְטַ עַפְעַם וּוֹי קָלְיוֹנָעַ קְפָצְנִישַׁע חַסְידִים לְעַדְ — אָוֹן עַפְעַם וּוֹי שְׁטִיקָעַרְ פָּוֹן צַעַר קְרָאַכְעַנְעַ חַסְידִישַׁע בְּעַרְדַּ. טִילְ זַעַנְעַן גַּעַלְעַגְעַן דְּרַאְבָּנָעַ אָוֹן בְּיוֹזַעַ, מִיטַּ עַטְלָעַבְעַ שְׁפִיצְיַעַטְ הַעַרְעַלְעַדְ וּוֹאַסְ וּזְעַנְעַן חַוְצָהְדִיקַ גַּעַוְאַצְקַ אַיְנָמִיטַן דָּרָעַ גַּרְיָנָעַרְ אַפְנָעַשְׁאַסְעַנָּעַרְ אַלְטְקַיְטַ פָּוֹנְמַעְנָעַנְמַטְ טַוְךְ. טִילְ זַעַנְעַן גַּעַוְעַן אַגְּקָעַטְ אַזְגָּן פָּוֹן אַסְיָמַן פָּוֹן אַהֲרָן, אָוֹן זַעַנְעַן גַּעַלְעַגְעַן אַוְיָף דִּי קָעַפְטַ פָּוֹן דִּי חַסְידִים פְּלָאַטְשִׁיקַ מִיטַּ אַ רְזִוְגְּנִירְדִּיקְעַרְ עַנְיוֹתַ. טִילְ הַאָבָן פָּוֹן זַיְד אַרוֹיסְגָּעַהְוִיְבַּן אַ שְׁפִיצְיַקְן צְעַרְיָסְעַנְמַט „וּוּרִיךְ“ וּוֹי וּוֹאַלְמַן עַרְגְּעַיְזַוְאַזְ אַהֲרִינְגָּעַקְטַ מִיטַּ חַסְידִישַׁעַרְ הַאַפְעַרְדִּיקַיְטַ. זַעַלְטַנְזַוְעַן הַאָבָן זַיְנְדִיקְעַ

שטרויימלעך געהאט אין זיך איזו פול צעבראכן יידיש געמייט ווי די שטרויימלעך פון בונם טיידמאכער. ערבע יומיטוב, ווען די קבענישע חסידים האבן אונגעטונ דיאזוקע שטרויימלעך, האט זיך דאס רבישע בית-המדרשה פארוואנדטלט אין א גראטעס אויסטערליך אויסזען. ס'האט אונגענומען דאס אויסזען עטווואס פון יידישער הוילדיישיט. פון אן עקי זאטיש-מאלערישער פטלייא של מעלה. עפעם פון פוייליש-חסידישן ימווע-המשיח. יידן — מיט פיאות און בערד פון אלערליי געתטאַלטן און פארמען — האבן זיך געתוופט צוישן גרויסע ספרימט-אלמערט, גזוופט בונמס טיי, גערויבערט ליוולקעס אדרער פאפרראָסטלעך, געשפינן אויפן דיא. צוישן דעם עולם יידן האבן זיך אַרומגעדריות חסידימלעך אין צעריפעטע אַטלאָסנען קאפאטעם און מיט שטרויימלעך אויאָך די צעפ, שטרויימלעך וואס האבן פון זיך אליען געאטעט מיט טיפער יידישער הכנעה.

פִּינְס אַפִּיטֵל

אין רביינס בית-הCMD. הסייעים פון אלע פוילגש פליגונן דערציגוילן זיוינערע גבורות, ממשמש. משה לויוב משמש שריבות דעם "יום-טוב-אטעלל". ואלא לויוב האט פרגענסן די קבללה.

דעם רפינס ביתהמدرس אין אלעקסאנדר אוין געווען אַברײַט אומגעומפערט היילצערנעדר בנין. שווארץ פון אלטקייט אוון באקלעפעט מיט אלערדיי "ברזום" אוון לשונ-קודשדייש אויפשריפטן. דער בנין האט אויף זיך געדראגן אַנוּסן בוידעם אוון עם אוין געתמאןען טיפער אָריינגעורךט הינטערן יידישן געטל אויף אַלטימקן פלאץ נישט וויט פון בונם טירמאכערס „מאייאנטעס“. אַונמיין דעם פלאץ אוין גע-שטאנען אַ פלאץ מיט אַ צעפראכגענער לאַטמער וועעלכע האט קיינמאָל נישט געבערענט. פֿאָרנט פֿאָרֶן ביתהמدرس-בנין אוין געתמאןען אַ קלִיּוֹן הייזל וואו עס האט געוואוינט דעם רפינס שׂוֹאָגָעֵר ר' אלעוז ליפשיז, אַ ייד מיט אַ הדורתדיין בויח, מיט אַ געווואַלדִּיק שׂוֹאָגָעֵר באָרד אוון מיט טיעע ברעמען אייבער די אויגן. ער האט געהאט אַ שענפ. דאָרט האט מען גראָד געזען וויניק חסידים. די שענפ אוין שטענדיק פֿוֹל געזען מיט פראָסטע באַלענְגָּלָעָם מיט בייטשן אוון לאַדוֹשָׁעָר דראַשְׁקָאָזָעָם. מען האט זיך ממש נישט גענְגְּלוֹיפְּט אַז די דָּזְקִיעָה שענפ געהרט צו שברטלטן דעם רבינס שווערטשען.

ערכ ראש-השנה וווען מען איז אריינגעסומען אינועוינויןק אין גראונט
רבישן בית-המדרשה האט זיך געטן ווי אויף א טומלדיין ייד. אין
פריערדיין קאפאיטל האב איד דערציאלית פון בונמס טי און פון זיין
שטרירימלער. יידז-חסידים זענען סתם אַרְמוֹנָגָנָגָן און געשמוועסט.
אין די ערכ יומטוביים, וווען דאסם בית-המדרשה איז פול געווען מיט
פרעמאד חסידיים, האבן די היימישע זידן דארט לנאפ געהאט ארט צו
לארענען. הנמ די טישן זענען פול אַנְגָּלִיָּגָט בזיט אלעלריי גמרות

און ספרים אינגעננדענע אין גראער לייזונט. אינמיין דעם חסידישן יאריך האט זיך פונדאטווונג געפונגען א פאראעשטנטער מתהיך, א פאר-עלטערטער איינזאמער בחור, אדרער א קומט-קינד, וואס איזו גזעטען אדרינגעשטופט צוישן די פרעמדע יידן און מיט און אומעטיקן זינגר זאנג זיך געשאקלט איבער דער נمراה. אדרער עפעס א מריה-שוחה-היקער למדן איזו געתטאָגען ערגעץ נעבן א ספרימ-אלמער און אריינגעשטופט זיין קאָפ אין א געעפנטן ספר.

דער עיקר איז דאס ביה-המדרשה געוען פארנווען מיט די פרעמדע אַנגגעפֿאָרעהָנע חסידים. ניעו יידן זענען אלעמאָל אַריינגעקּומָען דורך די נידעריקע ביה-המדרשה-טרן וואס זענען געוען באָקְלעַטְמִיט "ברוזים" און אַוִיסגעטְלָאָפְט מיט אלעֶרְלִיְיָ צְדָקָה-פּוֹשָׁקָעָם. צוישן זיַּי די חשבען צְדָקָה-פּוֹשָׁקָע פָּוּן ר' מאיר בעל הנם. די פרעמדע יידן האבן באָלְאָנְכָּנָה נעהויבן צו זופּן בונמס טי. טויל האבן זיך אַנגעמאָסטָן בונמס שטורייד ער און ווי היומישע זיך פונאנדרלעַאנְט שלום עליכם מיט אנדרערע יידן און פונאנדרגענָאָגעָן אין שמוועסערוי. אלעקסאנדרער בטלנים, ווי אויך אלעֶרְלִיְיָ באָפִיאָוְתָעָה רְבִישָׁע "איינְוִיקְלָעָךְ" און קאָפְּאָלְאָטְשָׁן און אַינְ אַפְּגַעַשְׁאָסָעָנָע כָּאַלְאָטְלָעָךְ האבן ניונְרוּקָע צוֹגְעַשְׁטָעַקְטָעָךְ אַוְיְוָרָן צו די קוּפְּאָלְעָךְ פרעמדע יידן און געכָאָפְט וואס מע שמוועסט. וואָרָעָם פָּוּן די פרעמדע יידן האט געשעקט מיט מְרַחְקִים, מיט דער גרויסער וועלט און מיט מְחַלְקָתָן מיט די גערער חסידים. האָפְּעַרְדִּישָׁע אלעֶקְדָּס אַנְדְּרָעָר חסידים פָּוּן ווייטָע פָּאָרוֹאוֹאָרְפָּעָנָע שטטעטלעָךְ האבן באָרִיכָּות דערצְיוּלָט פָּוּן זיַּוְרָע שָׁאָרְפָּעָ קָאָמְפָּן מיט די גערער, פָּוּן פָּעַטְשָׁ, שוחטים און רבנים און פָּוּן אַנְדְּרָע "פָּאָטְרִיאָטִישָׁע" נייעסן. די אלעֶקְדָּס אַנְדְּרָע בטלנים האבן פָּאָרְחִידְוָשָׁטָע גְּשָׁמְיִיכְלָטָט, נאָךְ טִיעָר צוֹר געשעקט די באָפִיאָוְתָעָה קעָפָ אָוּן געקוּטָ מיט צְוּפְּרִוְנִיקִיטָ, אָוּן באָז וואָנְדָרָעָט די שאָרְפְּקִיטָ אָוּן דָּעַם מָוֵט פָּוּן די דערצְיוּלָע. חסידים פָּוּן לאָדוֹש אָוּן פָּוּן וואָרְשָׁע האבן דערצְיוּלָט וועלט-דְּנִינִים, פָּאָלִיטִיקָע, אָוּן אָז עם שמעקט אָוּן דער וועלט מיט מלְחָמָות. אויך דאָ האָבָן אלעֶרְלִיְיָ בטלנים צוֹגְעַשְׁטָעַקְטָעָךְ קעָפָ אָוּן גַּעֲהָרָכְטָה. חייקל משמש, אַיְדִּים צְוָוָה אָוּן הַיּוֹשֵׁב טִוְּבָלָעָךְ, אָוּן — אָוּן בְּלוּזָן שְׁפָאָנְצָעָר אָוּן אָוּן לאָנְגָן צְעַדְרִיעְפָּעָטָן טְלִיתְקָטָן — גַּעֲשָׁתָאָגעָן אוּפְּ אַטְיָש אַינְמִיטָן דָּעַם

יעיאכמערטן עולם חסידים און געפוץ די גָּלוּלֶעֶךְ פון די גרויסע בית-המדרשה לאטמאן און ארײַגענָּסן נאפט אין זויער בעכנע בײַיכער. אנדרעה משמשים און רבישע קאָכְלָעֶפְּלָעַ זענען אלע מאָל אויסגענטקומען פון דעם טירל וואָס פִּרְשֵׁט צום רבנס שטוףן, חוצפההיך געשאָקלט מיט די פֿאָרָפְּעָדָרְטָע און פֿאָרְוֹאָרְלָאָזָטָע פִּיאָות, זיך געשטופט צוישן עולם און זיך געטודעת מיט די גַּנְדִּישְׁעָ חסידים וועגן די שעhn, ווען דער רבּ וועט „געמען שלום“.

ביי אַלאָנָּן טיש אונטער די בִּיתְהַמְּדָרְשָׁ-פֿעַנְצָטָעָר אַיז גַּעֲזָעָסָן משה לַיְבּ מַשְׁמִיש, אַלאָנָּגָעָר אַוְיסְגַּעַזְגַּעַנָּר יַיְד, מִיטּ אַדְינָעָר אַוְיסְגַּעַזְגַּעַנָּר גַּעַזְגַּעַנָּר נָאָז ווָאָסָחָט כָּסְדָּר גַּעַזְגַּעַנָּר, מִיטּ אַלאָנָּגָעָר אַוְיסְגַּעַזְגַּעַנָּר מַוְיל ווָאָסָחָט אַיז גַּעֲזָעָסָן בְּלָאָס אָז בְּלוֹטָלָאָז, אָז מִיטּ שִׁיטְמָרָע בְּאָרְד אָז ווָאנְצָעָס ווָאָסָחָט זענען אַיז לַעֲגָלָעָךְ אַראָפְּגָעָה אַגְּנָגָעָן פָּוּן פְּנִים ווִי די באָרְד אָז ווָאנְצָעָס פָּוּן אַכְּיָנְזָישָׁן מַאנְדָּאָרִין. משה לַיְבּ מַהְטָּגָעָן אַוְיפָּן קָאָפּ אַז אַלְטָן אַוְיסְגַּעַזְגַּעַנָּרָן סָאָמְעָתָעָנָעָם קָאָשָׁקָעָט פָּוּן אַונְטָעָר ווּלְכָן סְ'זָעָנָעָן שָׂוָעָר אַרְוִיסְגַּעַזְגַּעַנָּרָאָכְן אַפָּאָר אַוְיסְגַּעַזְגַּעַנָּרָאָטָע פִּיאָות. ער אַיז גַּעֲזָעָסָן אַיבָּעָד אַלאָנָּגָעָר, גַּעֲזָעָט בָּוקְ. פָּאָר אַיז גַּעַזְגַּעַנָּרָאָט אַפְּלָעָשָׁל מִיטּ בְּלָאָס ווָאָסְעָדִיקָן טִינְמָט. צַוְּיָשָׁן די לַאָנָּגָעָר אַוְיסְגַּעַזְגַּעַנָּרָאָט פִּונְגָּעָר הַאָטָט משה לַיְבּ גַּעַזְגַּעַנָּרָאָט שְׁטִיקָל הַאָלָעָז זָו ווּלְכָן עַס אַיז מִיטּ אַסְּרָקָעָלָעָךְ גַּעֲזָעָסָן צַוְּבָעָנוּדָן אַפְּעָדָר. די בְּזַעְוִישָׁע ווָאנְצָעָס הַאָפָּן אַנְגָּגָרִירָט דָּאָס פָּאָפָּיר אָז מִיטְגַּעַזְגַּעַנָּרָעָן מִיטּ דָּעָר פָּעָדָר ווּעַן משה לַיְבּ הַאָט זיך אַרְוִונְטָעָרְגָּעָבָיָן אָז מִיטּוֹן ווָאָסְעָדִיקָן טִנְמָט גַּעַד שְׁרִיבָּן דָּעַם „יּוֹם-טֻוב-צָעַטְלָאָז“. — דָּאָס אַיז גַּעֲזָעָס אַז מִין רְשִׁימָה ווּאוֹ אלעָאָז אַנְגַּעַזְגַּעַנָּרָעָן חַסִּידִים הַאָפָּן זיך פָּאָרְשִׁיבָּן מִיטּ זַיְעָרָע מַוְתָּעָרָם גַּעַמְעָן. די דָּאָזְקָעָר רְשִׁימָה אַיז רַאֲשִׁיהָשָׁה אַינְדָּרְפָּרִי דָּעַרְלָאָנָּגָט גַּעֲזָוָאָרָן צָוּמָרְבִּין אַוְיפָּאָרְבִּזְוִילְיָעָנָעָן. סְ'אַיז גַּעֲזָעָס אַז מִין „חַזְפָּרָה“. יַיְדָן חַסִּידִים, נַאֲכָדָעָם ווּזִי הַאָפָּן זיך אַנְגַּזְזָפָט מִיטּ בּוֹנָם טִיְּדָמָאָכָרָם טִיְּ, הַאָפָּן זיך אַנְגַּהָוִיבָן צּוֹ שְׁטוֹפָן נַעֲבָן מִשְׁהָ-לִיְבָן אַיז אַרְיִינְצָזָר שְׁרִיבָּן אַיז אַיז די אַוְיעָרָן אַרְיָין זַיְעָרָע אַיְגָעָנָע גַּעַמְעָן אָז גַּעַמְעָן פָּוּן זַיְעָרָע מַאֲכָםָעָם. יַיְדָן הַאָפָּן נַעֲשָׂרָגָן אַלעָז צְזָזָמָעָן. משה לַיְבּ אַיז גַּעֲזָעָסָן מִיטּ דָּעָר רְזָאְקִיָּתָפָן אַז בְּזַעְוִישָׁר, אַלְעָמָל אַוְיפָּגָעָהָוִיבָן דָּאָס בְּלָאָס אַוְיסְגַּעַזְגַּעַנָּרָעָן פְּנִים פּוֹנָעָם פָּאָפָּיר, מִיטּ טְוִוָּת אַוְיסְגַּעַלְאָשָׁעָנָעָ

אויגן זיך אַרְמָגְנָקּוֹסֶט אוֹיֶף די חַסִידִים ווָאַס האַבָּן זיך גַעַשְׁטוֹפֶט אַרְום
אַם, אַז ווַיַּדְעֵר זיך אַיִינְגָעְבוֹיָן אַיְבָּרָן פַּאֲפִיר אָזָן גַעַשְׁיבָּן. עַם
הַאַט זיך אַוְיְגָעְלָאָזֶט, אָז מְשָׁה לְיִבְּ הַאַט אַלְעַמְעָן גַעַשְׁעָרֶט, אַלְעַמְעָן
פַּאֲרְשָׁרְבָּן, נִישְׁתְּ גַעַמְאָכֶט דַעַם מִינְדָּסְטָן טַעוֹת אִיזְן די ווַיַּבְּרִישׁ עַנְעַד
מַעַן פָּוּן די חַסִידָשׁ מַאֲמָעָם, אַזְן קַיְינָם נִישְׁתְּ פַּאֲרְגָּעָסֶן. עַר הַאַט
גַעַנְוָמָעָן צָו עַטְלָעֶבֶעֶן גַּרְאָשָׂן, זַיְ אַזְעַקְנָעַלְיוֹגֶט נַעַבָּן זיך אַזְקָעַלְעָעָן.
אוֹן ווַיַּיְתַּעַר גַעַשְׁרָבָּן.

אין אַז ווּוִיטָן עַק טִישׁ, אֹוֵיךְ בָּיוּ אַ פְּלָעַשׁ טִינֶט, אַז גַּעֲזַעַטְן יַעַל
וּוּאַלְאַה. אַז אַלְטָעַר יַיְד מִיטְן אָז אַוִּיסְנָעַלְרָאַכְבָּעָנָע נְרוּעַ בָּאַרְדְּ אָז
פְּפָאַר בְּיוּז שְׂקָלְדִּיקָע אַוְינָן. אַוְיָת אַיְם הָאַט מַעַן גַּעַזְעַטְן, אָז אַז
קָע אַזְוּ עַר גַּעַוְעָן אַ פִּיעַרְדִּיכָעַר חַסְידָר, אַ מְוַגְּטָוָב, אַ יַּיְד אַנְיַיד אָז
אַ גְּרוּסְעַר מְפֻכְלָה. עַס אַזְוּ אַיְם גַּעַשְׁעָן אָז "עַיְן" אָזָן עַר אַזְוָאָרָן
אַ יְוַדְּדִמְכָּבָסִי, צְוָנְלִיְּךְ הָאַט אַזְיךְ דִּי קְבָּלהּ פָּזָן אַיְם אַפְּגָנָעָטָן. אָז עַר סְקָטָט
אַרְיַיְן אַזְוּ אַ קְבָּלהִסְפָּר פָּאַרְשָׁטִיָּת עַר, נְעַבְעַךְ, מַעַר נִישְׁתָּקְיַין וּוּאָרָטָם.
גְּרוּסָמִים צָעַר אַזְוּ דַעַר יַיְד גַּעַוְאָרָן אַ קְפָּדָן, לְאַזְוּ נִישְׁתָּקְיַין מַעֲנַטָּש
אַוְיָפָן אַוְיָגָן, שְׁלָאַפְטָע עַרְגָּעַץ בַּיְיַי אָז עַמְּהַאֲרַצִּישָׁן אַלְעַקְסָמָנְדָרָעָר בְּעַלְעָר
אַוְיָפָן פִּיעַקְעָלִיךְ, אָזָן קְרִינְט זַיְד אַרְוּם מַטְדָעָר בְּעַקְעָרִין אַיְבָעָר אַ בְּיַינְגָל.
וּוּאַרְעָם דַעַר יַיְד אַזְוּ אַ גְּרוּסְעַר אַכְלָעָר. דַעַר דְּזַוְיְסָעָר אַמְּלִיקִידָעָר מְפֻכְלָה
שְׁרִיְבָּט, "קְוִוְּטָלָעָד" פָּאַר הַסִּדְיִים אָזָן נַעַמְתָד דַעְרָפָאָר צָו עַטְלָעַכְעָן גְּרָאָשָׁן.
דָּאָס אַזְוּ זַיְן פְּרָנָהָה. מַחְמָת עַר אַזְוּ אַ בִּיסְלָטְוִיבְלָעָךְ מוֹזָעָן אַיְם
אַרְיַיְנְשָׁרְיַיְעָן אַזְוּ דַי אַוְיָרָן אַרְיַיְן. דָּאָס מַאֲכָתָא אַיְם נַאֲךְ בִּיְזָעָר. עַס
דוֹכָט זַיְד, וּוּ אַונְעַזְוִיְנִיס אַזְוּ דַעַם יַיְד זַדְט אָז אַיְבִּקְעָר רְצִיחָה.
דָּאָס בִּיתְהַמְּדָרָשׁ וּוּעָרָט וּוּאָס אַמְּלָאָל פּוּלָעָר מַטְיַיְדָן.

גראפיטל זעקס

ווען וועט מטען גבעטן אלומן? טירן עהשנין. דער רבוי געמט שלום.

אין די נאך מיטאג שעוז פון ערבי ראש השנה האט זיך דער עולד
יידן אין רבישן ביתהמודרש אונגעוויבן צו קלינן פדי צו טראפען ווען
דער רבוי וועט "שלום געמען". די דזאיסק טטעמ האט אונגעוויבן צו
ווערין דער עיקר פון אליע געשפראען. די פרעמדע יידן זענען געווארן
אויגנערענט גלייך זיין ואלאטן מורה האבן צו פארשעטען דאס
גראפעטן גליך. די אויגנערונג האט אלעמען איזומגעמען. סע האט
זיך זיין אויסגערכט, די פרעמדע יידן, וואס זענען האערגעקומען פון
אליע פוילישע מרחקים קיין אלעקסאנדר, אז עפטע ליגט זיך שוער אויפן
געוויסן אידעדער זיין האבן "שלום געמען", אזן זיין האבן געווארט אפֿ-
אטטעמען... די רײיכער חסידים זענען געווען האפערידער. זיין האבן
זיך געשושפעט מיט די משמשים און האבן פון זיין באקטמען דעם צו
זאג בעציתנים געוואר צו ווערין ווען "מע וועט געמען שלום" און בי
וואעלכער טיר מען דארך שטיין און ווארטן. די ארעמע חסידים האבן
זיך אליאן געמווט קלינן און טראפען אויפן ווינט. זיין האבן אויגנערענט
און אויפגעשראקטענע געקופט די איילנדיקע משמשים אין די אויגן אריין,
געקופט אויפן די שטומע טירן וואס האבן געפריט פון ביתהמודרש צום
דרבינס חדרים. געפרואוט פון די טירן עפטע געוואר זיך ווערן. בי
אליע טירן איז געווען א שטומעניש פון יידן. יידן האבן נעהבעך געקרעכэт
פון אומבאשיטטימער דערווארטונג, און קראובנדייך געשמוועט און גע-
פרואוט טראפען וואו ווען "מצוות שלום געמען".

אין אזעלבע געשטיגערטער מאמענטן פלעגן די ריעכערע חסידים און
די "שענערע יידן" פארשוינידן פון ביתהמדרש. די משמשים האבן
חווי פון פראואים גוואנט אלע געהימענישן און אריגגענווען דורך הינ'

טערשטע טירן פדי זוי זאלן זיך נישט באדראפען צו שטופן און זיין די ערשטע ביימ „שלום נעמען“. מיט די אָרעדמע חסידים אבער, האבן די משמשים ממש מיט א סאדיסטיין תעונג געפירות קאַיזֶר און מוויזשפֿיל. די רביעש משמשים האבן זיך לְגַבֵּי די אָרעדמע יידן אַיינגעהיילט אַין אַ שווינגן, און גִּיּוֹ פְּרוֹאוֹו טְרָעָפָן בַּיּוֹ וּוּלְכָבָעָר טִיר מַעְ דָּאָרָף זיך שטופן. די טירן זענען גְּעוּוֹן פּוֹנְקְט אַזְׁעַלְכָּבָיּוּז אָן הַאֲרָטְנָעְסְּקָעָו וְוי די משמשים. די טירן צומ רביין האבן געקאנט אוּזֶה זיך אַוִיסְתָּהָאַלְטָן דָּאָס גַּרְעַסְטָע גַּעַשְׂטוּפְּעָנִיש אָן זַיְהַ אָבָּן נִישְׁתָּאַגְּנָעָבָן. פָּאָרְבִּיסְעָנָע טִירן. אָן יַדְןָ אָבָּן נַעֲבָעָר הַיְנָטָע זַיְהַ גַּעַרְעַכְּצָט אָן גַּעַשְׂטוּפָט, אַבָּעָר די טִירן האָבָּן עַמְּגַע אַמְּגַע טִירן זַיְהַ דָּעָר פָּאָרְאִיאָרְקָעָר שְׁנִי.

אַוְמַגְּדָוְלְדִּיקָע חַסִּידִים זַעַנְעָן גַּעַלְאָפָן פָּוֹן אַיִּין טִיר צוֹ דָעָר צְוּוּוִי טָעָר, גַּעַנְיִשְׁטָעָרט, גַּעַפְּרוֹאָוּט עַפְּעָם גַּעַוְאָוִר וּוּרְעָן אָן אַלְעָמָל צְרוּיקִיד גַּעַפְּמוּעָן צוֹ דיַיְדָן אַיְן שְׁטוּפְּנִישׁ מִיט אַנְדָּרָעָר פָּאַטְשָׁטָן. פְּלוֹצָעָם האָט זַיְהַ גַּעַהְעָרט אַסְוּל: „מַעְ גַּעַמְטָ שְׁלָוָם“. די פָּאָרְעַקְשָׁנָטָע טִירן האָבָּן גַּעַפְּנָט אַשְׁפָּאָרָע אָן יַדְןָ אָבָּן זַיְהַ אַיְנָעָר אַוְפָּן אַנְדָּרָעָן אַגְּנָהָוִבָּן אַרְיוֹנָצְשָׁטוֹפָן וְוי אַטְיִיךְ וּוּאַס מְהָאָט גַּעַעַפְּנָט זַיְהַן צְוּיְמָעָן.

יַדְןָ זַעַנְעָן גַּעַקְרָאָכָן אַיְנָעָר אַוְפָּן אַנְדָּרָעָן גְּלִיכָּר וְוי עַס וּוּאַלְטָ גַּעַעַז וּוּעָן אַ שְׁרָפָה. שְׁוֹאָכָעָחָסְדִּים האָבָּן אַוְפָּנְשָׁרִינָן אָז מַעְ צְעַקְוּוּתָשָׁט זַיְהַ — נַאֲרָ וּוּרְהַ אָט גַּעַפְּקָט? מִשְׁמָשִׁים האָבָּן גַּעַשְׁרִינָן, גַּעַפְּאַכְּבָעָט מִיט די נַאֲרְטָלָעָן אַיְבָּעָר קָעָפָ, אַדְעָר טַיְלָמָל אַרְאָפְּגָנוּוֹאָרָפָן דָּאָס הַיְלָל פָּוֹן דַּעַם קָאָפָ פָּוֹן אַחֲסִיד וּוּאַס האָט זַיְהַ צוֹ הַאֲפָעָרִידִים גַּעַשְׂטוּפָט אָן זַיְהַ גַּעַעַז מַאֲכָט אַ וּוּגַ מִיט די עַלְנְבוֹגָנָן. יַדְןָ אָבָּן נַעֲבָעָר שְׁוּרָעָר גַּעַקְרַעְכָּצָט מַחְמָת דָעָם וּוּילָרָן שְׁטוּפְּנִישׁ.

בַּיּוֹ אַטְיִיךְ פָּוֹן אַגְּרוּסְטָר לְיִודְיּוּקָעָר שְׁטוֹב — אַשְׁטוֹב מִיט נַאֲקָעָטָע וּוּעָנט וּוּאַס האָבָּן שְׁוִין לְאָנְגָן פָּוֹן זַיְהַ אַרְאָפְּגָנוּוֹאָרָפָן די פָּאָרָב — אַיְזָן גַּעַעַז שְׁטָמָאָנָעָן דָעָר אַלְעָסָאַנְדָּרָעָר רַבִּי. עַר אַיְזָן גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַיְזָן אַשְׁוֹאָרָצָן זַיְדָעָנָעָם כָּאַלְאָט, די גְּרוּסָע שְׁוֹאָרָצָע פִּיאָוֹת נָאָס פָּוֹן דָעָר עַרְבָּרָאָשָׁן הַשְּׁנָהָדִיקָע הַיְסָעָר מַקוְהָה, אָן אַוְיךְ אַפְּגָנוּבָּרִיטָפָן הַיְסָעָן מַפְּהָוָהוֹאָסָעָר, דָעָר הַאַלְדָּזָן אַיְזָן גַּעַוְוָעָן וּוּאַפְּגָנוּבָּרִיטָפָן גְּרוּסָע וּוּיְסָעָ אָן וּוּידָעָנָע שְׁאַלְזָן, מַחְמָת חַשָּׁבָּ פָּוֹן פָּאָרְקִילּוֹגָג, בְּלֹוִזָּן די שְׁוֹאָרָצָע שְׁאָרָף-קְלָגָע אַוְגָן האָבָּן אַירָאָנִישׁ גַּעַעַז

שמייכלט אויה דעם עולם שרעקי-שווינגריךע יידן וואם האבן זיך אראום
איהם געשטופט און האבן געשטראקטט פון דער אויפגעמאכטער טיר. ס'אייז
געווען שטייל אין דעם ערפורכטיקן שטוטפעניש אין דער נאקטער שטוב
אין וועלכער דער אלעלקסאנדרער רבי איז געתטאנען בי דער טיר. בלויין
די משמשים האבן חוצפהדיס געשרגין און געפֿאכעט מיט די גארטלאָן.
איינציקויז, אין א שווינגריךער ערפרוכטיקער שורה זענען די
פרעמעד חטודים — וואס זענען אַהערגעקומען פון אלע פוילישע מרחקים
— פֿאַרְבִּיגַעֲנָאַנְגָּעָן דעם אלעלקסאנדרער רבין. זיַּי האבן קוּיָּם אַנְגַּעַרְוִיט
זיין וויביע און וואָרָעָמָע האנט וואס איז געווען אַ גְּרוֹזָעָס, אַן אַיבָּערֶ
געטרובּזְפּרְוִיעָנָה אַפְּטָעָ, מִיט לְאַנְגָּע בְּלָאָסָע אַן וויבָע פֿינְגָּעָר, וּלְעָכָבָה האבן
זיך שְׁפִּיצִיך אַוְיסְנָעָלָאָזָט מִיט אָוְמָהִימָלָעָרְטָונְקָעָלָע נָעָלָ. די יידן האבן
דעם רְבִּין בְּחַפּוֹנְדִּיק אַרְיוֹנָגַעַשְׁעַפְּטָשָׁע אַן די אַוְיָרָן זְיַעַרְעָ נָעָמָעָן
און די נָעָמָעָן פּוֹן זְיַעַרְעָ מַאְמָעָ, הָגָם, עָרָ, דָּרָ עַלְעַלְקָסְאַנְדָּרָרָרָ רבִּין,
הָאָטָ גָּוָט גַּעֲקָאָנָט אלע זְיַנְעָ חֲסִידִים בְּיָמָן נָאָמָעָן. טִילְמָאָל נָאָרָ הָאָטָ
עָרָ אַוְיָפְּגָהָוִיבָן דַּעַם קָאָפָּ, די דִּיקָע צַעְפְּלָאַשְׁעָטָע פִּיאָוֹתָה האָבָן זיך צַעַּ
שְׁאָקְלָטָ אָרוּם זְיַנְעָ נָאָקָעָטָ בְּאָקָן, עָרָ הָאָט אַירָאָנִישׁ אַ שְׁמִיכָל גַּעֲטָוָן
מִיט די שְׁאָרָפָעָ קְלוֹגָע אָוִינָן אַן צִיְמָנוֹוִיזׁ עַפְעָם סָאַרְקָאָסְטִישׁ אַ זָּאָן
גַּעֲטָוָן צַו אַ דָּרְשָׁרָאָקָעָנָם חַסִּידָ.

קַאֲפִיטָל זִיבָן

יענקל פראגער. דער וואולד-מענטש. צוישן שניי און ווינט אין זיין
ווארשעוער היי-ביידל. דאס גאלדענע מלאכימ-קול. טיף אין זיינער
העצער ווארטן יידן וווען יענקל פראגער ווועט אנהויבן דאס ראש-
השנהדייק דאונגנען.

דער ימיינוראיידיקער בעל-תיפילה אין אלעקסאנדר האט געהויסן
יעקל פראגער. ער איז געווען פון דיו ואונדרעלעכטש יידן, וואס איך האב
געקאנט און ער שטיטט מיר נאך היינט פאר דיאוונן.
יעקל פראגער האט אויסגעזון ווי א ווילדער באוואקסטעןער היילז-
מענטש, און דערציו אן דעם מינדסטן סיימן פון א ייד. ער האט געהאט
אן ענלאכטיט צו די ריזן אין די נארדייש מעשהלהע. ער איז געווען א
הייכער און א ביינערדיישער. און א רווייטער. אלצידינג און אים איז געווען
רויטט, די הויט, דאס פנים, די אויגן וועלכע האבן רויטט און חיה-ש-טעמט
שייקליך ארויסגעסקט פון אונטער א געלפלאנטער פון רווייט שטעבנ-
דיקע ברעמען. דער עיקר די באָרד. זי איז געווען א פלאמיך-דויטע,
א ביזע, א ווילדע און שטענדיישע און זי האט ממש אויסגעסקט אים
ארויסצ'ואוואקסן פון זיינע אינועוינויניקיטן ארויס ווי א ווילדער און פלאָ-
מישער בויים אזעלכער. זי, די באָרד, איז יעקל פראגער, האסטיק אראָפּ
געפלאנטן איבער דעם האלדו און איבער דער גאמבע און זיך פארענדיקט
אין דער לופטן מיט א הארטן קנויל. יעקל פראגערם באָרד האט פשוט
געוועקט פחד מיט איר חיה-שער ווילדקיט. דערציו האט ער געהאט א
פָּאָר גרויסע און משונחריך אומגעלוּמְפָּעָרְטָעָה העט, וואס זענען געווען
רויטט און באָוואקסן מיט א וואילד פון רווייט שטענדייק הָאָר. ממש
חיה-שער הענט.

יעקל פראגער האט טאקע געוואוינט ערגעץ איז א העק אין פראגער
צווישן גוואיישע באָלענאלְעָם. ער האט געהאט א ביידל מיט היי, שטרוי

וואוָאַן האַבְּעֵר וועלכְּבָעַ ער האַט פֿאַרְקּוֹוֶיפְּטַ צַוְּ דִי גּוּוּוּם. אַ גַּאנְצַן טַאנְג אַיְזַן ער גַּעַשְׁטָאנְצַעַן אַינְיעַם ווַיְנַטַּן, ווְאַסְמַהַט אַט אַרְיִינְגְּעַבְּלָאָזְן דָּוָרָךְ אַלְעַ שְׁפָאַרְדּוֹנְעַס פּוֹן זַיְן בִּיּוֹלְ אַונְן אַיְבּוֹקָן ווַיְסַטְּן שְׁטוּבַּ פּוֹן הַיְיַ אָזְן פֿעַרְדּוֹשַׁע מַאֲכָלִים. ווַיְנַטְּעַר הַאַט צַוְּ אַיְם אַרְיִינְגְּשַׁנְיַיט דָּוָרָךְ דַי שְׁפָאַרְדּוֹנְעַס, אַונְן יַעֲלֵל פֿרְאַנְגְּרַעַר אַיְזַן גַּעַשְׁטָאנְצַעַן צְוּוִישַׁן הַיְיַ אָזְן צְוּוִישַׁן גּוּיַם אַזְן אַיְינְגְּעַז ווְוַיְסַטְּעַר אַיְן נַרְאָפְּעַ וואַלְעַנְעַ טִיכְבָּר. דַי רְוִוְעַחַד הַאַט זַיְר אַיְם אַ צְעַפְּלַאַמְתַּע אַונְן אַ שְׁטַעַנְדְּרַיקָּעַ בֵּין אַרְוִיסְגַּעַרְיסַן פּוֹן צְוּוִישַׁן דַי וואַלְעַנְעַ טִיכְבָּר, אַונְן זַי אַיְזַן גַּעַוּעַן פִּיכְמַט פּוֹן שְׁנַיִ. דַי גַּרְאָבָעַ רְוִוְעַחַד גַּאנְזַן אַיְם גַּעַוּעַן גַּעַשְׁוֹאָלַן פּוֹן קָעַלְט, אַונְן אוֹרָךְ דַי רְוִוְעַחַד הַהְעַנְטַז זַעַנְעַן גַּעַוּעַן אַנְגַּעַלְאָפְּן פּוֹן דָּעַר מַוְּרַאְדִּיקְעַר ווַיְנַטְּעַר דִּיקְעַר קָעַלְט ווְאַסְמַהַט גַּעַפְּפַן אַיְזַן יַעֲלֵל פֿרְאַנְגְּרַעַר בְּיַיְלָק.

ווען יעקל פראנגערא איז געסומען קיון אלעקסאנדר, האט ער זיך
אויפן רויטן קאָפּ אַנְגַּעַטּוֹן אַ בְּרִיטַן סַאמְעַטְעַנְעַם קָאַשְׁקָעַטּ, אָוּן אוּוָך
די גְּרוּזָה אַוְמָגְעַלְמָפְּרַטּוּ פִּים — חַסְדִּירְשׁ וּוּוִיסְטּ זָקָן. די רויטן
שְׁטַעֲנְדֵרְיקָעַ בָּאָרֶד — וּוּאַסּ הָאָט אַוִּיסְגַּעַפּוּקָטּ אַרוּוִיסְצְׂקָרִיבּוּן דָּוָרָךּ זַיִן
מוֹלִי פּוֹן זַיִן עַנוּוֹיְנִיקִיטּוֹן — הָאָט זַיִן אַהֲרָטּ אָוּן אַחַיהְשׁ אָוּן
אָזְן אַוִּיסְגַּעַפּוּטּ אַיְזָן דָּעַר מְקוֹתָה, צָלְיוֹנִימָטּ אַיְבָּרָן וּוּוִיטּן הָעֵד אָוּן אִירְזָעַ
בָּעֵר דָּעַר אַטְלָאַסְעַנְעַר קָאַפְּאַטּוּ. אַפְּיַלוּ דָּאַזּ אַיְזָן רְבִישָׁן אלעקסאנדר
צְוּוֹיְשָׁן אַלְעָרְלְיוּ וּזַיִן אַיְזָן בּוֹנָם טִיְּיָמָכָרָם שְׁטַרְיוּמְלָעַךּ, הָאָט יעָקְלָ פֿרָאַ
גָּעָר אַוִּיסְגַּעַנְוּמָעַן מוֹיטּ זַיִן רְוִוָּעָר אַוִּיסְמָעְרְלִישְׁקָוּטּ. דָּעַר רְוִוָּעָר וּוְאַלְרָדָ
מְעֻנְטָשָׁ אַיְזָן נִישְׁטָ אַרְאָפְּנָקְרָאָכּוּן פּוֹן זַיִן פִּיזְיָאנָאַמְּיעַ. יעָקְלָ פרָאַנְעָר
הָאָט אַוִּידָן אַיְזָן אלעקסאנדרער בִּיתְהַמְּדָרָשּׁ גַּעַשְׁמָעַטּ מוֹיטּ דָּעַם הָיִי פּוֹן
זַיִן בִּיּוֹדָלָן, אַוּן זַיִן עַרוּטָה הָעֵנָטּ וְעַנְעָנָן גַּעַוּונָן אַנְגַּעַשְׁוָאָלָן פּוֹן די פֿרָאַ
גָּעָר וּוּוֹנְטָן אַוּן קָעָלָטָן. ער אַיְזָן גַּעַוּונָן אַשְׁתָּקָן, דָּעַר הַוִּיכָּרָרָ רְוִוָּעָר
יְיִהְיָה, אַוּן אוּוָךּ אַלְעַמְּעַן גַּעַקְוּטּ מוֹיטּ אַ פָּאָר שִׁיקְלָדְיקָעַ פָּאָרְלָאַפְּגָעָן אַוְגָןָן.
אַפְּעַר וּוּעָן יעָקְלָ פרָאַנְעָר הָאָט גַּעַעַפְּטָטָ זַיִן מוֹלִי — וּוּאַסּ הָאָט אָוָמָדָ
הַיְּמִילָעָר אַרוּוִיסְגַּעַקְוּטּ פּוֹן צְוּוֹיְשָׁן זַיִן רְוִוָּעָר בָּאָרֶד אָוּן וּוּאנְצָעָס —
הָאָט זַיִן אַוִּיסְגַּעַדְוָכְטּ, וּוּיְעַפְּעַס אַ שְׁטִילָעָר, אַיְדָעָלָעָר אָוּן גַּאֲלָדָעָנָעָר
גַּלְאָס הָאָט וּוּאַונְדָּעָלָעָר זַס אָוּן וּוּאַונְדָּעָלָעָר צָאָרָטּ אַרוּוִיסְגַּעַלְגַּנְגָעָן פּוֹן
זַיִן עַנְוּוֹיְנִיקִיטּוֹן. עַס הָאָט זַיִן פְּשָׁוֹטּ נִיטּ גַּעַקְאָנְטּ פָּאַרְשָׁטָעָלָן דָּעַר

צוזאמענהאנג צווישן דעם שטילן גאלדענעט קול מיט דעם רוייטן אומגען לומפערטן חיהשן גות.

יענקל פראגערס קול איז געווען אָ דערוואָרטונג פֿאָר אַלְעָ דִּ פֿאָרשיַּ דענע יידז, וואָס זענען אהערגעקומוּן קִין אלעקסאנדר. ראַשׂהשנה ביינאכט. דאס בִּיתְהַמְּדֵרֶשׁ אָוֹן דָּעָר בְּוִידָּעָם אַיְבָּעָרָן בִּיתְהַמְּדֵרֶשׁ זַעַן געווען פֿוֹן אַנְגַּעַפְּאַקְּט מִיטּ יִידְז, נִיטּ אָ שְׁפִּילְקָעָ אַרְיִינְצָוָאָרְפָּן, אַוְיךָ דִּ פֿינְצְטַעֲרְנִישָׂן אַוְיפָּן הַוִּיףּ אַרוּם בִּיתְהַמְּדֵרֶשׁ, — פֿינְצְטַעְרְנִישָׂן לִיבְכְּטַאְלְוִיכְטָעָנָע פֿוֹן דָּעָר לְאַמְּטָעָר אַוְיפָּן קָלאַיִ, דִּ לְאַמְּטָעָר וואָס מַהְאָט אַנְגַּעַצְנְדָן בְּלוּזָאַיִן יִמְּינְגָּרָאִים — זענען געווען אַנְגַּעַפְּאַקְּטָעָמִיטּ יִידְז. פֿוֹן דִּ אָפְעָנָע בִּיתְהַמְּדֵרֶשׁ-פֿעַנְצָטָעָה אַטּ אַרוּוִינְגַּעַשְׂלָאַגְּן אָחִיזָה פֿוֹן צְזָאַמְּעַנְגַּעַפְּרָעָסָטָעָמִיטּ-לִיְבָּעָר אָוֹן פֿוֹן דִּ פֿילְעָ לִיכְטָ אָוֹן לְאַמְּפָן וואָס האָבָּן גַּעֲרָעָנְט אַיִן בִּיתְהַמְּדֵרֶשׁ אָוֹן אַוְיפָּן בְּוִידָּעָם. אַלְעָ חַסְדָּיוֹם הַאָבָּן גַּעֲוָאָרָט וּוֹעָן מַעַן וּוֹעָט וְאַגָּן אָז „עָרָ זָאָל לְעָפָן“, דָּעָר רַבִּי הַיִּסְטָּע, אַיִן שְׂוִין דָּא אַיִן בִּיתְהַמְּדֵרֶשׁ אָוֹן מְ'וּעָט אַנְהִוְיבָּן דָּאָס רַאֲשָׁה הַשְּׁנָהְדִּיקָּע דָּאוּוֹעָנָעָן. טִיף אַבְּעָר אַיִן זַיְעָרָע הַעֲרָצָעָה אַדְּאָ דִּ טַוִּינִי טָעָר יִידְז גַּעֲוָאָרָט אַוִּיףּ דָּעָם אַוְרָאוֹיְקָן אָוֹן גַּאלְרִקְיִיזָן מַתְּקוֹת, וואָס סְ'וּעָט זִיךְ אַרְיִינְגִּיסָּן אַיִן זַיְעָרָע נַשְׁמָוֹת בָּעָת וּוֹעָן פֿוֹן דִּ אָפְעָנָע פֿעַנְצָ טָעָר וּוֹעָט זִיךְ דָּעָרָהָרָן דָּאָס שְׁטִילָע אָוֹן צְוְגְּלִיְיךְ שָׁאַלְקָעָ גַּאלְגָּעָזָאָנָג פֿוֹן יַעַל פֿרָאָגָעָר. עַפְעָם וּוֹי אָמְלָאָקָ פֿוֹן גַּנְדָּעָן וּוֹאָלָט זִיךְ צְעַונְגָּעָן אַיְנָמִיטָן דָּעָם עַולְמָ פֿוֹן אַיִן דָּאוּוֹעָנָעָן צַעְבָּרוֹמְטָעָ יִידְז. אַלְעָ זענען שְׁטִיל גַּעֲוָאָרָן, וּוֹעָן יַעַל פֿרָאָגָעָר הַאָט גַּעֲזָוָנָעָן אַדְּרָעָ גַּעֲזָאָגָט דִּ אַלְטָעָ נַסְחָאָות פֿוֹן יוֹמְנִירָאִימְדִּיקָּן דָּאוּוֹעָנָעָן. אַזְוִיפָּל גַּינְגָּאַלְדָּעָנָע גַּלְיוֹזָעָלִיְקָוִיטָן! עַמְּ האָט אַוְיִנְגָּעָקָט אָז אַיִן יַעַל פֿרָאָגָעָרָם קָול שְׁמַעַן דִּ וּוֹニְקָעָ לְאַנְדָּשָׁאָפָּטָן פֿוֹן אָ יְרוּשָׁלָיִם של מעלה.

עַמְּ האָט זִיךְ עַפְעָם קִינְיָעָם נִישְׁתָּחָט גַּעַלְגּוֹבֶט אָז דָּאָס אַיְדָעָלָעָ וּוֹאָנוֹ דָּעַרְעַכְעָ קָול קָוָט אַרוֹיְסָ פֿוֹן רַויְטָן חַיהְשָׁן גּוֹת. אַבְּעָר דִּ, וואָס זענען גַּעַשְׁטָאַגְּעָן בַּיִּם עַמְּדוֹר אָוֹן אַרְוֹנְטַעְרְגַּעַסְקָט אַוְנְטָעָרָן פֿאָרְהִילְטָן טַלְיָת פֿוֹן יַעַל פֿרָאָגָעָר הַאָבָּן גַּעֲזָוָן וּוֹי בַּיִּם זַיְגָּעָן אַיִן זַיְוָן פְּנִים גַּעֲוָאָרָן נָאָךְ וּוֹאַלְדִּיקָּעָר אָוֹן מְגַשְׂמָרִיקָעָר. דָּעָר הַאַלְדָּז, וואָס האָט זִיךְ אַפְּרָעָנְהִוְיבָּן פְּנוּעָם וּוֹיְסָן צַעְקָנְעַפְּלָטָן הַעֲמָד, אַיִן גַּעֲוָעָן אַרְמָנְעָנוּמָן מִיטּ דִּיקָעָ אַוְיִפְּגָּנְבָּלָאַזְעָנָע בְּלוּעָ אַדְּרָעָן גַּלְיָיךְ וּוֹי אָזְפְּטִיקָעָר בַּיִּם וּוֹאָלָט אַרוֹיְסָ

געוּאָסְטִן פֿוֹן יַעֲכֵל פֿרָאָגָעָרָם אַיְנָעוּוּיְנִיקְיִיטָן אָוּן מִיט זַיְנָע צַוְוִינְגָן אִים אַרְוָמְגָעָנוּמָעַן דַעַם הַאַלְדָגֶן. אַוְיךָ דָאָס פְנִים אַיְזָן אִים אַנְגָעָשׂוֹאָלָן גַעַי וּאוֹרָן מִיט אַדְרָעָן. דַי רְוִיטָע בַאֲרָד אַיְזָן נָאָס גַעַוּעָן פֿוֹן שְׁוּוּיָס וּוֹי זַי וּוֹאַלְטָן גַעַוּעָן בַאֲרָעָנָט. דַי אַוְינְגָן הַאָבָן רְוִיטָע אַפְּרָעָגָעָשִׂיקָלָט פֿוֹן אַוְנְטָעָרָן טַלִית, אָוּן דַי לְיָפָן הַאָבָן בַיְיָ אִים פַּיבְּעָרְדִיס גַעַיטָעָרָט וּוֹי זַי וּוֹאַלְטָן זַיְךְ גַעַוְאַלְטָן פַוְנָאָנְדָעָרְדִיסָן.

אוֹן פֿוֹן אַיְנָעוּוּיְנִיךְ הַאָט גַעַלְוְגָעָן דַעַר גַלְאָס פֿוֹן גַעַדְעָן.
אַיְךְ מוֹזְצָוְנָבָן: שְׁפָעַטָּעָר אַיְן מִין לְעַפְן הַאָב אַיְךְ גַעַהָרָט דַי גַרְעָסְטָע אָוּן בַאֲרִימְטָסְטָע וּוֹעַלְטְזִיְגָעָר. אַיְךְ הַאָב זַיְיָ גַעַהָרָט אַוְיָפְדָי בַינְעָס פֿוֹן דַעַר אַפְּרָעָר אָוּן אַוְיָפְדָי קַאנְצָעָרטָן. וּוֹעַן עַס הַאָבָן גַעַזְגָעָן דַי וּוֹעַלְטְזִבְאִירְמָטָע טַעַנְאָרָן, הַאָב אַיְךְ תְמִיד פַאֲרְגְּלִיכְן זַיְעָרָע שְׁטִימָעָן מִיט דַעַם קוֹל פֿוֹן יַעֲכֵל פֿרָאָגָעָר, אָוּן סְחָאָט זַיְךְ מִיר אַוְיָסְגָעָדוֹכָט אָז עַס זַעַנְעָן בְלוֹיוֹ בַלְאָסָע שְׁאָטָנָס פֿוֹן זַיְן קוֹל.

האפיקט אקט

דרוי „יושבים“. זעליק פשיטיקער און אויבערבלוייבגעניש פון גאר פאָר-
צ'וינטן. „כ'חאָפּ אויך אַמְּאל געהאָט אַ ווֹוֵבּ אָנוּן אַ חֻוֶּה-נַּאֲכַטּ“. משה
חיימל וואָרְקָעָר. ישראל וצחקל טארטשנער. ישאָל וצחקל אָנוּן דער
קאָקָעָר. נאָר אַ גַּלְעֹזֶלֶעֶר בָּראָאנְפּן לְעַשְׂתָּא אִים דעם אוּבִּיךְן עַסְּטָן.

איָן אלעקסאנדרער זענען געוווען דריָי אלטָע יידֶן „יושבים“. זַיִּ
זענען געוווען רעלְבוֹיזְטָן פָּוּן אַלְטָע וואָרְקָעָר צִיְּטָן, זענען געזעַטָּן אַ גַּנְגַּן
יאָר בִּים רְבִּין, אָנוּן אַלְעַהָּפּּן זַיִּ גַּעֲקָעָט אָנוּן דָּעַרְצִילְטָן פָּוּן פָּאַרְשִׁיִּ
דענע מעשיּות. עַס זַיְּנָעָן געוווען דריָי פָּאַרְשִׁידְעָנָן טִיפָּּן פָּוּן פָּאַרְצִיטִישָׁע
חסְדִּים זְקִנִּים. אָנוּן אוּר וּוֹעֵל מִיקְּ אַפְּשָׁטְעָלָן אוּותְאַיְטְלָעָבָן פָּוּן זַיִּ בָּאָ
זונְדָּר.

זעליק פשיטיקער איָן געוווען אַ יַּד הַוַּיִּקְרָאִין דִּי נִינְצִיקָּעָר. צַו זַגְּנָן
אוּן דער דָּאַזְיָסָעָר זַקְּן האָט נַאֲךְ גַּעַהָּט אַ פִּזְיָאנְאַמְּיעָדָן אַ לְעַבְּדִיקָּן
מענטשָׁן, אָנוּן שְׁוֹעָר. עַר אָנוּן געוווען דער אַרְוָמְגִיְּעָנְדִּיקָּעָר מַוִּיטָן אָנוּן דער
אַרְוָמְגִיְּעָנְדִּיקָּעָר מִשְּׁלָן פָּוּן מַעֲנְטְּשָׁלְעָכָר פָּאַרְגְּנָעָנְגָלְעָכָיָט אָנוּן מַעֲנְטְּשָׁן-
סּוֹאָ. עַר אָנוּן גַּעֲקָרָאָכְן אַיְינְגַּעְבָּוָגְן אָנוּן דָּרְיוּעָן וּיְ אָנוּן אַוִּיסְגָּעָטְרִיקָּנָט
וּוְאַנְדְּעָנְדִּיקָּנָט גַּעַוְוִילָטָם. דָּאָס פְּנִים קְלִיּוֹן, אָנוּן אַיְינְגָּעָטְרִיקָּנָט אָנוּן טַוִּיטָן-
גַּעַל. אַבְּעָר דָּאָס גַּעַלְקִיָּט אָנוּן גַּעַוְוָעָן בָּאַחֲנִיכְתָּמִיט אָנוּן אַוְמָהִימְלָעָכָר
רוּוִיטִיקָּט, וּיְ דִּי רְוִוִּיטִיקָּט פָּוּן עַפְּעָם אַ בּוֹשָׁה. פָּוּן דִּי אַיְינְגָּעָטְרִעָנָע
בָּאָקָן אָנוּן אִים אַרְאָפְּגָהָנְגָהָנְגָהָנָעָן עַפְּעָם וּיְ אַ בָּאָרְדָּ, נִיכְעָר וּיְ אַ בִּינְטָל גְּרִין
פָּאַרְטִּיקָּנָט נְרָאָן. וּוְאָרָעָם אַוְרָךְ דָּאָס גַּרְוִוִּיקָּיָט פָּוּן דִּי הַאָרָאָן אַוְנְעָשָׁאָסָן
גַּעַוְוָאָרָן דָּוָרָךְ דִּי לְאַנְגָּעָן יָאָרָן אָנוּן עַס האָט זַוְּרָ פָּאַרְוּוֹאַנְדָּלָט אָנוּן אַ פָּאָרָ-
בְּלָאָזְן גְּרִין. נָאָר דָּאָס שְׁרַעְקָלְעָכְסָטָע בַּיִּ זַעְלִיקָּל פְּשִׁיטִיקָּעָר זענען גַּעַוְוָעָן
זַיְּנָעָ אָוִינָן. עַס זענען גַּעַוְוָעָן קְלִיּוֹנָעָ פָּאַרְשִׁלְיִוְמָטָע אָנוּן מִיט אָוִינָעָ
טְרִיקָּנָטָע בְּלָוְטָ-אַדְעָרְלָעָךְ פָּאַרְצִיוּגָעָנָע אָוִינָן. זַיִּ זענען גַּעַלְעָנָע טִיף אָין
זַיְּוִירָעָ לְעַכְרָע וּיְ אִין קְבָּרִים אָנוּן האָפּּן אַוִּיסְגָּעָטְקָּט מַעְרָ גָּרְנִישָׁטָן צַו זַעָּן.

ווען זעליכל פשיטיקער האט זיך אמאָל אַפְּעָרְגָּהְווּבָן אָוּן עַמְּעַצֵּן אַנְגָּעָקָטָה
האָט זיך אויסגעדרוכט ווי דער טרויער פון אַלְעַ פֿאַרְגָּעָנְגָּלְעָכִיטָן נעטָט
אייך אַרְום מִיט זַיִן גְּרוֹיְלִיקָן בְּלִיקָן. בְּדִי נִישְׁתָּ צַוְּ דָּאָרְפָּן אַנְקוּמוּעָן צַוְּ
מענטשָׂן האָט זעליכל פשיטיקער געהאנדֶלֶט מִיט צִיצִית, אָוּן דִּי בִּינְטְּלָעַךְ
צִיצִית אַיְן זַיְנָעַ קְלִינְעַן טְרוֹסְקָעַן אַוְיסְנְעָדָרְטָרָעַ הענטָה האָבָּן אִים צַוְּ
געגעבן פון „יעַנְעַזְוּעַלְטִישָׁעַרְ“ פֿרְוּמְקִיטָן אָוּן פון תְּכִרְכִּים. גְּעוּנוֹינְטְּלָעַךְ
האָבָּן אַלְעַ גְּעֻקּוֹיפְּטָ בְּיַי זַעֲלִיקָלָעַן צִיצִית. אַפְּלִיאָוּ דָּרָרְבִּי אַלְיָ�ן האָט זַיְנָעַ
גְּרוּסָעַ אָוּן לְאַנְגָּעַ צִיצִית גְּעֻקּוֹיפְּטָ בְּיַי זַעֲלִיקָלְ פֿשְׁטִיקָרָה. אַזְוִי אִיז זַעַר
לְיָיָּקָל גְּעוּעָן אֲשָׁוֹיְגָעָר, וּאוֹרָעָם אַזְיךְ דָּאָס קָוְלָ אִיז אַלְטָ גְּעוּוֹאָרָן
אַיְנָעָם עַטְלָעָכָע אָוּן נִיְּנִינְצִיךְ יָאָרְקִין גַּוְּפָ אָוּן עַס האָט פֿאַרְלְוִירָן אַלְעַ
זַאְפָטָן. זעליכל האָט שְׁטִיל אָוּן שְׁוֹאָךְ גַּעַפְּשִׁתְשָׁעַט ווי אֲסְרָאַנְקָעָרְ פֿוֹינְגָּן.
נָאָר עַס פְּלָעַגְטָ זיךְ טְרָעָפָן ווען זעליכל אִיז פְּלוֹצָעָם צְוּגָּעָנָגָנָגָעָן צַוְּ אֲ
הַאַפְּעָרְדִּיסָּן חַסְדִּישָׁן יְוָנָגָנָמָאָן, אֲיוֹנָגָנָמָאָן נָאָר דָּרְרָחְתּוֹנָה, דָּאָס הַעֲמָרָ
אָוּן דִּי אַטְלָאָסָעָנָעָ קָאָפְּאָטָעָה האָבָּן נָאָר נִיְּ גַּעַבְלָאַנְקָטָטָ פון דָּעַם אַוְיסְ-
שְׁטִיעָרָ אָוּן אַוְיָּחָדָעָמָן יְוָנָגָנָפָנָים נָאָר גַּעַבְלָאַנְקָטָטָ דָּאָס נְלִיךְ אָוּן דָּאָס
נִשְׁטָ-אַוְיסְגָּעָלְאַפְּנָקִיטָ פון דָּרְרָחְנָאָכָטָם. זעליכל אִיז צַוְּ אַזְוִי מִין
יְוָנָגָנָמָאָן צְוּגָּעָנָגָנָגָעָן מִיטָּן בִּינְטְּלָ צִיצִית אַיְן דִּי אַוְיסְגָּעָרְמִיטָעָה הענטָה,
הַאָט אֲחוֹבָגָעָנָגָעָן צַוְּ אִים זַיְנָעַ אַלְטָעָ רְוִיְּטְ-פֿאַרְשְׁלִיְּמָטָעָ אָוּגָן, הַאָט
אַקְוֵטָ גַּעַטָּוֹן צַוְּ אִים אָוּן אֲגְרוֹיְלִיקָרָ „יעַנְעַזְוּעַלְטִישָׁעַרְ“ שְׁמַיְוְיכָלָה האָט
זיךְ אַוְיסְגָּעָנָאָסָן אַוְיָחָדָעָמָן גַּעַלְקִיטָ פון זעליכלָס זְקָנִישָׁן פֿנִימָלָ.

זעליכל האָט שְׁטִיל אָוּן אַירָאָנִישָׁ אֲזָגָגָעָטָוֹן :

— אַיךְ בֵּין אַזְיךְ אַמְּאָלָי וּוֹגָג גַּעַוּעָן, יְוָנָגָנָמָאָן ; כִּיהָאָב אַזְיךְ
אַמְּאָל גַּעַהָאָט אֲנוֹיָעָ אַטְלָעָסָעָנָעָ קָאָפְּאָטָעָ, אָוּן אַיךְ האָב אַזְיךְ אַמְּאָל גַּעַהָאָט
אֲזָוִיבָגָעָ אֲחַופְּהָנָאָכָטָם...

זעליכל האָט נָאָר לְאַנְגָּגָעָקָט אַוְיָפָן יְוָנָגָנָמָאָן.
נָאָר אִיז זעליכלָעַן האָט דָּוְכָּט זיךְ אַנְגָּעָהָוּבָן עַפְּעַם ווי אַוְיָפְּצָוְבְּלִיעָן
ווען דָּרְהַ האָט זיךְ אַוְוּסְגָּעָזְעָצָט בְּיַיְמַיְמָוֹן. אָן וּלְסָמְחָדִים האָט זיךְ
גַּעַבָּן אִים אַנְדָּרְגָּעָזְעָצָט, אָוּן זעליכלָה האָט אַנְגָּעָהָוּבָן צַוְּ דָּרְצִיְּלָן פון
רְבִּי רְ' בּוֹנָם.

דָּרְרְבִּי רְ' בּוֹנָם פון פֿשְׁטְכָעָה האָט אִין אַלְעַמְּעַנְסָ אַוְיָרָן גַּעַלְוָנָגָעָן
ווי אֲמִיטִישָׁעָ פֿינְגָרָ פון פֿוֹלוֹיְשָׁן חַסְדִּידָתָה. וועגן אִים האָט זעליכל גַּעַ-

רעדרט ווי וועגן א לעבעדריקן מענטש וועמען זעלילקס אויגן האבן בחוש געזען. פון זעלילקס מעשיות האט געשמיינט מיט לעבעדריך-געוווארענעם גדרויען פארצ'יטונטן. וועגן אלע גרויסע געשטארברבענע רביבים, ווי דער קאצקער און דער אלטער ואוּרְקָעֵר, האט זעלילך דערצ'ילט ווי ער האט זוי געזען אלס פשוטע חסידים אין פישסכע און ער האט צוזאמען מיט זוי געטרוינען בראנפֿן און צוזאמען "שלום גענווען" בײַם פישסכער. זעלילך האט זיך באַמִּיט נאַכְּזָמָּאָכָּן דעם פישסכערס אָפּּן רעדן און ער האט דערביי גערעדט אָן אלטָן פָּאַרְצִיּוֹתִישָׁן יְדִישָׁן, וועלכּן קיינער האט שווין גמעט היינט נישט פָּאַרְצָהָנָעָן. עַם אַיְזָן אַלְצָדְּגָן גַּעֲוָעָן אֶזְוִי פרעומדליך וואָס זעלילך האט פִּישְׂטְּשָׁעְנְּדוּךְ דערצ'ילט, אָז עַם האט זיך ממש אוֹיגְנְדָוָכָט אָז דֵּי צִוְּיָהָן האט זיך אַיְבָּעָרְנָעָקָעָרָט דֵּי קָאָפָּאָטָע אָזָן זיך געטעט זיך אוֹיְף צָוִירָק. חסידים האבן געשאָקָלָט מיט דֵּי קָעָפָּן זעלילך האט געשאָקָלָט מיט דֵּי בִּינְטְּלָעֵךְ צִיזִית אַיְזָן זַיְעָנָן אוֹיסְגָּדְּרִיטָע הַעֲנָט אָזָן פְּלוֹצָעָם אַיְנָמוֹטָן דערצ'ילְן אַנְטְּשָׁלָאָפָּן גַּעֲוָאָרָן פון גַּרוּס זַקְנָה. דער צּוֹוִיטָעֵר "יוֹשֵׁב" אַיְן אַלְעָקְסָאַנְדָּר אַיְזָן גַּעֲוָעָן מִשְּׁה חִימָל וואָרְקָעֵר.

געווואָרָן אוֹוֶה דער באַליעָרָע אָזָן דָּאַס הָאָט בֵּי אִים צְוָנוּמָעָן דָּעַם דָּעַת.
אֲבָעֶד עַמְּה הָאָט זַיְד עַפְּעַס נִישְׁתְּ צְוָנוּגָלוּבָּט אָזָ משָׁה חִימָל אִיז אַמְּאָל
אָזָן וְאוֹדְקָעָ גְּעוּוֹעָן אַגְּרָמָעָר. פָּוֹן דָּעַם אַלְעַט אִיז אוֹוֶה אִים נִיט גַּעֲבִילָבָן
קִיּוֹן שְׁפָור. אָזָ משָׁה חִימָל הָאָט נִישְׁתְּ גְּעוּגָעָן, פְּלָעַנְטָ עַר אַפְּט אַנְטָ
שְׁלָאָפָּן וְעוֹרָן שְׁטִיעָנְדִּיקָרְהִיט. דָּאָס וְוַיְצִיקָּעָ קַעַפְּלָהָאָט זַיְד אִים
דֻּרְבְּפִיָּ פָּאָרְבּוֹגָן אָזָן אַזְּוִית אָזָן הָאָט זַיְד פִּוְשְׁתְּשָׁעְנְדִּיקָ עַשְׁנָאָרְכָּט
מְשָׁה חִימָל פְּלָעַנְטָ אַנְטְּשְׁלָאָפָּן וְעוֹרָן אַינְן גְּרָעָסְטָן גְּעַשְׁטוּפָעָנִישׁ, אָזָן סְחָאָט
אִים גַּרְנִישְׁטָ גַּעֲרָטָן אַזָּעָר וְוּרְטָ גְּעוֹוָאָרְפָּן אָחָיָן אָזָן צְרוּיךָ. עַר אִז
גַּעַשְׁלָאָפָּן. וְאוֹ משָׁה חִימָל הָאָט גְּעוֹוָיְוִינְט אָזָן אַלְעַקְסָאַנְדָּרָעָהָאָט
קִיְּנְעָרָ נִישְׁתְּ גְּעוֹוָאָסְט, מְחַמְּתָה עַר הָאָט נִישְׁתְּ בְּאַדְרָאָפָּט קִיּוֹן שָׁוָם מְפָום
אוֹוֶה צַוְּשְׁלָאָפָּן. זַיְינָן אַיְגָעָנָרָ פְּעַלְדִּיקָעָר גַּוְּף אִיז גְּעוּוֹעָן אֵי אָזָן אַכְּסָנִיה,
אִי אַ גַּעַלְגָּעָר וְאוֹ מְשָׁה חִימָלָס קַעַפְּלָהָאָט זַיְד גַּעֲקָאנְט אַוְיְשָׁלָאָפָּן מִיט

דער גראטער מיטשלוט.
דער דרייטער פון די "יושבים" האט געהיסן ישראל יצחק טאר-
טשינגער.

אין היפוך צו די אויבנדער מאנטע „יושבים“ החאט די זונה ישראל
יצחקלען נארנישט אפגעשוואכט. זוי החאט געליט אוייך זיין בעקעלאך
מייט א הארמנעסיקער יונגטעלבקיט. אונז עם החאט אוייסנעקומט, און וואס
עלטער ער ווערט, לבעט ער איבער, ישראל יצחקל, א ניע און צוויטע
ווננט. ער החאט א האפערדייקער געטענצעט, געקרבן איבער טישן, גע-
שניפט יינגלעך מוט א מאדנעם פארגענונג און דראפי אroiינגעשטעקט
דאם עכל פון א רויט און געזונט צינגעלא, געדריבן ליידקניערישע
בחוריים צו דער גمرا און לייב געהאט מיט יונגעלייט צו שמועסן וועגן
ויזיבערישע זאכן]. קיין גרויסער למדן איז ער ניט געוווץ, אבער פון די
וואורקער צויטן איז אים פאראבליבן א שוואכקיט צום ביטערן טראפן.
ער החאט בי זיך תמיד איזונגעראנן א פלאשעל מיט בראנפן, צו וועלכּן
ער החאט קיינעם זיך ניט געלאומות צוריין. אין אלעקסאנדר החאט ער
געוואוינט בי א בעקער, געשלאפן אויפן ווארעמען פיעעלילס און גאנז
באנינען, ווען עם איז נאך געוווץ פינצטער, זיך מקדים געוווץ צו עטן
די ערשות און די וואראמע בעיגל. פון זקנה איז אים פאראבליבן נאך
דאם. וואס בי דער מינדסטער קלינויקייט איז ער איזונגגעפאלן איז א

וילדן פעם. די בעקלע זענען אים איז בעס נאר רווייטער געוואָרַן. עס האט אינעווויניק איז אים געקאַכט ווי איז אַ קעַפְלַ, און טאמער איז אים אַ יונְגֶל פונקט דאָן געלומען אונטער דער האנט, האט ער אים אַזְאַרְפְּן סנייפ געטָן אוֹ דָּאָם יונְגֶל האט אוֹפְּנְקֻווֹוִישְׁטָעַט פּוֹן ווּוּיטַק. נאר אַ לעַם צום פֿלְעַשְׁל מיט משחה האט אים אַיְנְגַעַשְׁטִילַט דעם פעם.

אוֹיךְ פּוֹן יִשְׂרָאֵל יַצְחַקְלָעַן האט מעַן דערצְיַילַט אַזְאַמְּלַ אַין שְׁטַעַטְל טָרָטְשִׁין האָבָן אַלְעַ פֿרְעָמְדָעַ חֲסִידִים פְּאַר אַים גַּעַצְטָעַרט. ער האט גַּרְוָדְפְּט אַלְעַ רְבָנִים אַזְאַלְעַ שְׁוֹחָתִים אַזְאַהָט גַּעַפְּעַרט וּוּלְטָן, נאר די הַוִּיפְּטִילְאַנְצִיְּמָעַשְׁה פּוֹן יִשְׂרָאֵל יַצְחַקְלָם שְׁקָאַצְיָוַעַן יוֹנְגַט האט יִשְׂרָאֵל יַצְחַק אַלְיַין דערצְיַילַט. ער פֿלְעַנְטַד דָּרְבַּי בְּאַזְוֹנְדָּרָם אַ לעַל טָן פּוֹן דעם פֿלְעַשְׁל מִיטָּן בִּיטְעָרָן טָרָאָפְּן, האט זִיךְ אַוְיסְגַּעַכְיְּבָקָעַט מִיטָּן אַ שְׁקָאַרְזִיְּצִישַׁ גַּלְעַכְטָעָרְלַ, די סְלִוְנָעַ אַוְיגַעַלְעַךְ האָבָן זִיךְ אַים פּוֹנָאנְדְּרַגְעַנְלַאַנְצִט אַזְאַן ער האט דערצְיַילַט פּוֹן זִיְּן הַפְּעָרְדִּיךְן צְוּזָּמְעַנְשְׁטוּסְמִיטָן סָאָמָעַ קַאַצְעָר.

די מעשה איז געווען אזוּוּ:

דרער „יַוְנְגָנָר וּוּוּרְקָעַר“ פֿלְעַנְט אַזְאַן יַאֲר אַוְיַף אַ שבָּת פָּאָרָן קִיְּן קָאָצַּךְ. עס איז מיט אַים מִיטְנְגַעַפְּאָרָן אַ גְּרוּסְעָרָרְלַ וּוּוּרְ-שְׁעָרְ חֲסִידִים. נִישְׁטַנְטַעַט דָּרְבַּיְוָה, וּאַס דָּרַר „יַוְנְגָנָר רְבִּי“ אַזְאַן גַּעַקְוִיְּנָמָעַן קִיְּן קָאָצַּךְ אַלְסְמַגְעָרְיִיד, פּוֹנְדְּעַטְוּוֹעַן האט ער זִיךְ דָּאָרָט אַוְיַף גַּעַפְּרִיט בָּאָנְגָּלִיךְ מִיטָּן אַלְעַ קַאַצְעָרְ חֲסִידִים אַזְאַן פְּרִיאַיְקִידְצְוָנָאָכָטָם אַזְאַן ער מִיט אַלְעַ חֲסִידִים גַּעַשְׁתָּאָנָעַן אַזְאַן דָּרְרַי „שְׁלוֹם צַו נְעַמְעַן“ בַּיּוּם קַאַצְעָרְלַ. בְּלֹוּזְבִּי זִיךְ אַוְיַף דָּרְרַאְכְּסָנִיהָ האט ער זִיךְ נְהָגָה גַּעַוְעַן וּוּי אַרְבִּי“ אַזְאַן „גַּעַפְּרִיט טְוִישַׁ“ מִיטָּן וּוּוּרְקָעַר וּלְמָן. די וּוּוּרְקָעַר חֲסִידִים וּאַס זִעְנָעַן מִיטְנְגַעַמְעַן מִיטָּן „יַוְנְגָנָן רְבִּי“. פֿלְעַנְט אַוְיַף אַרְיְינְגִּינְזִין צָוָם קָאָצַּךְ שְׁעָרְ אַוְיַף „שְׁלוֹם נְעַמְעַן“ אַזְאַן אַוְיַף „זִיךְ גַּעַזְעַנְעַנְעַן“. אַזְאַן מַאְלַ אַזְאַן יִשְׂרָאֵל יַצְחַקְלָל טָרָטְשִׁינָר גַּעַוְעַן צְוּוֹשָׁן דָּעַם וּוּוּרְקָעַר וּלְמָן וּאַס אַזְאַן מִיטְנְגַעַמְעַן מִיטָּן „יַוְנְגָנָן רְבִּי“. לְוִיטָן מְנָהָגָה אַזְאַן אַוּוּקְפָּאָרָן אַרְיְינְגַעַנְגַעַנְעַן צָוָם קַאַצְעָרְ זִיךְ גַּעַזְעַנְעַנְעַן. פֿלְצָעַם האט ער קַאַצְעָרְ אַחוֹבָה אַוְיַף גַּעַטְוָן צַו אַזְאַנְעַן שְׁאַרְפַּעַט טִיףְ-בָּאַפְּרָעַמְטָע אַוְגָּן אַזְאַן אַים — יִשְׂרָאֵל יַצְחַקְלָעַן — אַ וּלְטָעַנְעַר פָּאָל — אַ פּוֹרָגָן גַּעַטְוָן וּוּ ער

היחסט מיט דער מוטערם נאמען, ד"ה ער האט אים אויפגעמאדררט זיך „מזכיר צו זיין“ פאר אים, פארן קאצקער.

— איך „פאר“ קיון וואורקע, האט זיך ישראל יצחק דערדרויסט האפערדייך צו ענטפערן דעם פארכזומען קאצקער און אים שקאציש גען געבן אנטזהערן או „מזכיר זיין“ טומ ער זיך נאר פארן וואורקער רבין. — ביסט א שני, — האט אים דער קאצקער א צופרידענער געד ענטפערט. דער קאצקער האט טילמלל ליב געהאט שארבע מענטשן וואם ברענן זיך נישט אונטער זיין אימהה.

דעם דזוקן אינציגענט מיטן סאמע קאצקער האט ישראל יצחקל געהאלטן פארן העכסטן פונקט פון זיין לעבן. און ער האט עם נישט אוניפגעעהרט צו דערציילן, און דערביי האבן זיך אים די פולע בעקלעלע צעלליות און פארשייטער יוננטלאכער רווייטקימט.

שבת און יומטוב ביוי דרייבישע „טיישן“ זענען די דריי זקנים נעזען צוואמען איזן סאמע עס פון טיש. זעליקל פשטייקער איזן געוזען איזן א פראסטער קאפאטער, איזן א מין באלאטל אועלכן, און איזן אלט-פערצייטיש שבת-טיצל. ער האט אלעמאַל אפערגעהויבן זיינע רווייטע פאדרשליומטע אויגן און מיט זיינע אונסגעדרייטע הענטלאַך קוים אפגען צויפט פון א שטייקל חלה. משה חיימל וואורקער האט בין שיל לשליט פארבויינן דאס קעפעלע איזן א זויט, און געשמאָק געשלאָפּן אינמייטן דעם רבישן „טייש“. בלויין ישראל יצחקל טארטשינער האט געווויזן זיינע אפערטייטן. ער האט געגעסן מיט פולע באקן און ווען ליינער האט נישט געזען האט ער פארבלאנדזושט מיט א ליעפל איזן די טעלער פון זיינע שכנים. דערביי האט אינזוייניק איזן אים געקבט דער אייביקער פעם, וועלכן ער האט אלעמאַל געלאָשן מיט א גלוועלאַך בראנטן.

קָאַפִּיטָּל נֵיֶן

שאטענעם איז אלעקסאנדרער. יונגעלייט ווילז זיך רاطטעווען. שמחה-תורה און שטעה. יידן הולייען איזן די גאסן. די טונקליקיטן פון די פֿוֹן-קוֹדְשָׁס זענען באַלְיוֹכִיכְטָן מײַט וואַקסענע לְיכְטָן. וויבער בַּיִּדְיָה טירן פֿוֹן דער שָׁוֹלְךְ. הקפות. די סְפָּרוּ-תּוֹרָות טָאנְצָן מײַט יִדְן. אוֹוִיף טִיש אָוּן אוֹוִיף בענק אָוּן רבִּישָׁן בַּיְתַ-הַמְּדָרֵשׁ. דער רבִּי טָאנְצָט. די רבִּישָׁע "מוֹלִיטָעָר-קָאַמִּיסִיעָה". "נֵיֶן גָּדְעָן".

אוֹוִיף יִמְּבָּנוֹרָאים זענען זיך צְנוּיִינְגָּעָפָּאָרָן קִיּוֹן אלעקסאנדרער אלְלָעַיְנָאָלְטָה. זְיִוְן זענען גַּעֲקֻומָּעָן פֿוֹן זְיִוְן פֿוֹן אַלְעָרְלִיְּדָה שְׁטָעַטָּע אָוּן שְׁטָעַטְלָעָךְ. זְיִוְן זענען גַּעֲקֻומָּעָן שְׂוִין אַוְיסְגָּפִינְקְטָה. בַּלְאָסָע אָוּן שְׁאַטְנָהָאָפְּטִיכְעָךְ. בַּיִּוּטְיָוָן זְיִוְן זְיִוְן מְמַשׁ גַּעֲלָעָן דָּעַר טּוֹיט אֹוִיף די לְיָפָּן. זְיִוְן האָבָּן קִיּוֹן אלעקסאנדרער מִיטְנָעַרְעַנְגָּט אלְלָעַ פְּלָעַלְעָךְ אָוּן טְעַפְּלָעָךְ מִיטְבָּרָעָר קְרִיְּטָעָצָעָר אָוּן דָּא מְמַשְׁיךְ גַּעַוּעַן דָּאָם "פְּיָנִיקְטָה". דָּעַר פְּרִיזְיוֹ אָוּן פֿוֹלְן האָט זְיךָ עַרְשָׁת אַנְגָּעוּהָוִיפָּן נָאָךְ סּוֹפּוֹתְ-צִיּוֹתָן, אָוּן די שְׁוֹעָרָדָר פֿוֹן די גּוֹיִם האָט זְיךָ וּוּאָסָם אַמְּאָלָן נִידְרִיךְעָר אַדְרָפְּנָעָלָאָזָט אַיְבָּעָר די קָעָפָּה פֿוֹן יִדְיָוּשׁ זְיִוְן.

אָוּן אלעקסאנדרער האָבָּן זְיִוְן גַּעַוְאָלְט אַוְיסְפָּוּלְן בַּיִּם ربִּישָׁן מִיט "חַזְרָהָתָה" דָּאָם, וּוּאָסָם דָּעַר זִינְדִּיקָּעָר גּוֹפָּה האָט שְׁוִין מַעַרְנָה נִשְׁתָּה וְעַחַצְתָּה קִיּוֹן פּוֹחַ צֹ בָּאוּוֹיְזָן. הַגָּמְן צְוֹוִישָׁן די "גַּעַפְּיָנִיקְטָה" זענען גַּעַוּעַן יונגעלייט וּוּאָסָם האָבָּן, דּוֹכְטָה זְיךָ, גַּעֲקָאנְטָה זִיכְעָר זְיִוְן אָזְזָה טּוֹיגָן נִשְׁתָּה פָּאָר קִיּוֹן וְעַלְנָעָרָה. אַנְדָּעָרָעָה האָבָּן מַעַר נִוְשָׁת גַּעֲקָאנְטָה שְׁטִיְּזָן אוֹוִיף די פִּים, קוֹיָם גַּעֲכָאָפָּט אָטָעָם אָוּן גַּעַפְּכָבָעָט מִיט דָּעַר נִשְׁמָה. מַעַה האָט זְיךָ גַּעַוְאָלְגָּעָרט אָוּן די אַכְּסָנִיחָם. פִּינְגְּרָוּזִיָּה אִיז מַעַן גַּעַשְׁלָאָבָּן אָוּן די בְּעָטָן פֿוֹן נִטְעָן אָוּן בּוֹנָם טִיְּמָאָכָּעָה. אַנְדָּעָרָעָה האָבָּן זְיךָ גַּעַוְאָלְגָּעָרט אָוּן רבִּישָׁן בַּיִּתְהַמְּדָרֵשׁ אָוּן וּוּיפְּלָה די אַוְיסְגָּעָלְאַשְׁעָנָה אָוִינְגָּן האָבָּן נָאָךְ גַּעַסְטָאִיעָט אִיז מַעַן צְוֹזָאָמָעָן וְוּאָךְ גַּעַוּעַן אָוּן די תְּשִׁירְדִּיקָּעָה נִעְכָּת. אַלְעַה האָבָּן אוֹוִיף

זיי געפלט מיט אָפְשִׁי : נועבעך, טיעערע חסידיעש יונגעלייט וואָס קאנען — קיון ביזז מוויל זאל עם נישט אויסטרען — אַריינפֿאַלן אַין גושע הענט און צום קעלט מיט טרפּות. וויפּל בנידורה, לומדים און שאָרֶפּעַ חסידים געפֿינען זיך צוישן די צוקינפֿטִיקָע זעלנער ! וויי איז מיר. זיערע טעפלעך מיט קרייטעכער האָבן זיך מיזחדריע געפֿאָקט אֹוָה די קיבּן צוישן די גרויסע טשייניקען מיט טוי און פֿאָרשְׂפּרִיטָה אֹוָה די חסידיעש אָכְסְנִיכְס דעם וויסטן ריח פּון חלשות. נאר יידן האָבן עס פֿאָרְנוּמָען באַהָבָה. אֹוָיך די מווידן פּון נטען און בונטָם אלטָע בּוּגְרָת האָבן די טעפלעך נישט אַנגערירט. יונגעלייט ווילן זיך רاطעווען ! אלע האָבן זיך צו זוי באָצְוִינָן מיט פֿיעַטָּע, אָפּגּעטְרָעָטָן פֿלאָץ אֹוָה באָנק אַינְמִיטָן דעם גְּרוּסִין שְׁטוּפְעָנִישׁ פּון יְמִינְ-נוֹרָאִיםִיסְן דְּאֻוּעָנָן. אָפּילו די טְרִין צום רְבִּין זענען פֿמְעַט ווי אָבן געוווען פֿאָר די דְּאַזְּוּקָע יונגען לְיִיט. די חוצפהָדִיקְסָטָע מְשֻׁשָׁמִים האָבן פֿאָר זוי נישט פֿאָרְהָאָקט די טְרִין און געוווארן שְׁטִיל בְּעֵת זוי האָבן אָנְגְּעָקָט די האַלְּבִּיטְוּט „פְּרִי זְיוּנוּקָעָם“. מע האָט טְאַקָּע נִישְׁט גַּעֲשָׁאַלְעָוָעָט סְיִוְן „הַזְּפּוֹרָה“. די יונגעלייט האָבן אַרְמוֹנְגִּינְגָּל דעם רְבִּין, מיט צְעַרְאָקְעָנָע אַוְינָן אִים אַרְיִינְגְּעָפְּלִיסְטָרָט אַין די אַוְיָרָן זיערע געמען אַין די געמען פּון זיערע מאָמע. דער רְבִּי האָט אַוְיָנְגָּהָוִבָּן זיינָע קְלוֹנָע אָון שאָרֶפּעַ אַוְינָן אָון זוי אָנְגְּעָקָט, אָון נְעַבְּרָע שְׁוֹעָר אָון בִּיטְעָר אָפּגּעָזִיפָּצָט.

דעם רְבִּינָס זִיפְּצָן האָבן די יונגעלייט נאָך מעָר דְּעַרְשָׁאָקָן, וּוּאָרָעָם זויי האָבן געזען בחוש אָזֶן מְעַד דְּאַרְופּ רְחַמִּים, אָון דער רְבִּי האָט נִישְׁט קוּיְוָתָאָרְבָּעָט אַין די הַיְמָלָעָן וועָן סְעָקָמָט פְּרִיזְיוּצִיטָט. דער קוּלְמִינְאַצְּיָע-פֿוֹנָקט מיט די פְּרִיזְיוּנוּקָע אַיז געוווען שְׁמַחְתָּה תּוֹרָה. די טְעֵגָן פּון „פְּרִיזְיוּוֹ“ האָבן זיך דְּעַרְנָעַנְטָרָט אָון דְּעַרְנָעַנְטָרָט. באָלָד ווועט זיך אַנְהָוִבָּן די גְּרוּסִע „שְׁחוֹתָה“ אֹוָיך יְדִישְׁעָ סִינְדָּרָע. דער ווֹוִיל האָט זיך געטָוָן אֹוָהָטָש אָון אֹוָהָטָש בְּעֵנָס אַין שְׁמַעְטָל אלעקסָאנְדָּר. אַין אלע חסידִים-שְׁטִיבְלָעָך אָון אַין דער שְׁוֹל האָט זיך געטָוָן אַ גַּעַטְאַצְּעָרִי מיט די סְפִּירִיתָרוֹת בְּיוֹ הַקְּפָוֹת. אֹוָיך אלטָע סְפִּירִיתָרוֹת — סְפִּירִיתָרוֹת אַין וועַלְכָע מְעַן האָט שְׁוֹן מְעַר נִישְׁט „גַּעַלְיוּנָט“, נִיעָרָט זויי זענען ווי שְׁוּוֹיְגָנְדִּיקָע חַשְׁבָּע זְנִים אַין צְעִירָסְעָנָע מְעַנְטָלָעָך אַ גַּאנְץ יָאָר גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַין די טְוּנְמְלָקִיטָן פּון אַרְוֹן-סּוֹדָש — האָבן יַידָּן

ארויסגענומען און אַרְוָמֶנֶעֶטֶרֶן אַיִן דֵי בָּאַלְוִיכְטָעָנָע לִכְטִיקְיִיטֵן פֿוֹן דער של. יידן האבן געטאַנטזט מיט ספריתוראות אַרוֹם דעם באַלעמער. עס האַט אויסגעקופט נְלִיךְ וַיְיַהֲיוּתִים — אַיִן דעם עַנוּוֹתָדִין אַוַּן פֿוֹרְמָעָן עַשְׂרוֹת פֿוֹן זַיְעַרְעַן מִיט מִיט יַידַן אַנְעָם פְּרִילְעָבָן העט, אַוַּן פְּרִיעָן זַיְךְ מִיט, אַוַּן טַאנְצָן מִיט מִיט יַידַן אַנְעָם פְּרִילְעָבָן שְׁמַחְתְּתָרָה. דֵי אַרְוֹן-קְדוּשָׁס אַיִן דֵי "שְׁטִיבָּלָעָר" אַוַּן אַיִן דער שָׁוֹל זַעַנְעָן גַּעַשְׁטָאַנְעָן אוּפְּגַעַפְּרָאַלְטָע וַיְיַהֲיוּתִים זַעַנְעָן אַהֲיִמְשָׁע פֿוֹן דָּאָרָט אוּסְגַעַקְופְּט. אַינְעוֹנִישָׁס אַיִן דֵי אַרְוֹן-קְדוּשָׁס האַבָּן גַּעַר בְּרַעַנְט וַואַקְסַעְנָע לִיכְטָן אַוַּן מִיט אַפְּרוּמָעַר זַיסְקִיט בָּאַלְוִיכְטָן דֵי הַיְלִיקָע טַונְקְלִיקְיָן, פֿוֹן וַואַנְעָן עס האַט אוּסְגַעַשְׁלָאַגָּן דער רִיחַ פֿוֹן אַלְטָע פְּאָרָט מַעַטָּן. אַ שְׁמָחָה האַט זַיְךְ אַרְאָפְּגַעַלְאָזָט אַוְיָךְ יַידַן וַעֲן זַיְהָאָפְּנָעָר גַּעַר טַאנְצָט מִיט דער תורה. יַיְנְגָלָעַ האַבָּן מִיטְגַעַטְאַנְצָט מִיט שְׁמַחְתְּתָרָה פַּעַנְדָּלָעַךְ אַוְיָךְ וַואַלְכָעַם זַעַנְעָן אוּפְּגַעַמְאָלָט גַּעַוּעַ מִשְׁהָ אַוַּן אַהֲרָן. אַיִן דֵי עַנְשָׁאָפְּטָן פֿוֹן דֵי שְׁוֹלְטִירָן זַעַנְעָן גַּעַשְׁטָאַנְעָן וַוְיַעֲבָר צַו זַעַן וַיְיַהֲיוּנִישָׁס טַאנְצָן מִיט מִיט יַידַן. אַלְעַ האַבָּן זַיְךְ גַּעַשְׁטוּפָט צַו קְוֹשָׁן דֵי סְפִּירְתָּרוֹת אַוַּן אַיְנְצּוֹאַטְעָמָעָן אַיִן זַיְךְ זַיְעַר אַלְטָע לְׂמָדְשָׁע רִיחָות.

אוֹיךְ אַיִן רְבִינָס בִּיתְהַמְּדָרֶש אַיִן אַלְעַסְטָאַנְדָּעָר האַבָּן חֲסִידִים גַּעַר טַאנְצָט מִיט הַקְּפֹתָה אַוַּן אַוְיָךְ טִיש אַוַּן אַוְיָךְ בעַנְק. יַעַל פְּרָאַגְנָעָר האַט גַּעַזְאָגָט „אַתָּה הָרָאִית“ אַוַּן אַלְעַ האַבָּן גַּעַפְּלָטְהָאָנִיש אַיִן זַיְעַרְעַה הַעֲרָד צַעַר פֿוֹן נְרוּוֹם מַתְקִיקָת. דֵי רְבִישׁוּסְפִּירְתָּרוֹת זַעַנְעָן גַּעַוּעַ גְּרוּסָע אַוַּן בִּיאִכְעָפָר אַוַּן אוּסְגַעַפְּזָט אַיִן סָאמָעָט אַוַּן אַיִן זַיְלָבָר וַיְיַהֲבָר עַרְבִּיצִינְמָן. וַעֲן מעַן האַט מִיט זַיְיַהֲגַעְנָצָט האַבָּן זַיְיַהֲגַעְנָצָט מִיט דֵי זַיְלָבָרְנָע גַּלְעָלָעָר אַיִן זַיְעַרְעַ "כְּתָרִים" וַיְיַהֲבָר וַואַלְטָן גַּעַלְוָאָלָט מִיטְזָנְגָעָן בעַתְן טַאנְצָן בָּאַגְּלִיךְ מִיט דֵי צַעְהָוְלִיעְטָע חַסִּידִים. וַעֲן דָּעַר רְבִי האַט גַּעַנוּמָעָן זַיְן הַקְּפָה אַוַּן עַר האַט זַיְן קָאָפְּ צַוְנָעַשְׁטָעַט צַו דָּעַר סְפִּירְתָּרוֹה אַוַּן זַי גַּעַפְּשָׁט, האַבָּן זַיְךְ רַעַדְלָעָר חַסִּידִים אַרְוָמֶנֶעֶטֶר אַרוֹם דעם רְבִין אַוַּן פָּאַרְגָּאַנְגָּעָן אַיִן אַלְטָע וַואַרְקָעָר חַסִּידִישׁ טָעָנִי. יַעַל פְּרָאַגְנָעָר האַט מִיטְגַעַטְאַנְצָט אַוַּן גַּעַזְוָנָעָן, אַוַּן זַיְן קָוָל האַט זַיְךְ אַיְבָּעָר אַלְעַמְעָנָס קָעָפְּ גַּעַנְאָסָן וַיְיַהֲגָנָר גַּנְגָּאָלָד. אוֹיךְ דֵי פְּרִיזְוּנוֹנִיקָעָם, הָנָם זַיְךְ זַעַנְעָן שְׁוֹין קוּיָם גַּעַוּעַ בְּפּוֹחַ צַו שְׁטִינוֹן אַוְיָךְ פִּים, האַבָּן זַיְךְ דָּעַרְשָׁרָאָט קָעָנָע אַוַּן אוּסְגַעַבְּלִיכְטָע אַרְוָמֶנֶעֶטֶר אַרְוָמֶנֶעֶטֶר פְּאָר דֵי הַעֲטָט אַוַּן זַיְךְ גַּעַשְׁלָעַפְּט

אין א ראך בעת דער רביה האט געטאנצט מיט דער הקפה. צוזאמען מיט די פַּרְיוֹזָוּנוּמֶעֶם האָבָּן מִוְּתְּגַעַטְּאָנֶצֶט די דָּרְיוִי זְנִים, זְעִילְקָל פְּשִׁיטִיקָעֶר, משה חיימל וואָרְקָעֶר אָוּן יִשְׂרָאֵל יַצְחַקְלָה טָארְטְשִׁינֶרֶר.

שמחת-תורה נאך מיטאג האָבָּן אַינְמִיטָּן אַלְעַסְמָאַנְדְּרָעֶר גַּסְלָעֶך געטאנצט יַידָּן. חַבְּרַתְּקָרְשָׁאַלְיָיטָים זְעַנְעַן שִׁירְוָעָן גַּעֲלָעָן אַין די סּוּפּוֹתָה דִּיקָע בְּלָאָטָעָם. אַלְעַסְמָאַנְדְּרָעֶר גַּוְיִם האָבָּן מיט פְּרָעְמָדְלָעָן דָּרְקָ-אָרְץ צְוֹגְעָקוּטָם וּוּיְדָן האָבָּן זַיְךְ אַמְּלָא בְּאָפָּסָעָט אָוּן טָאנְצָן אַין די גָּסָן. אוֹיךְ דער קַהְלִישָׁר באָק האָט זַיְךְ אַ וּמַ-טּוּכְדִּיקָעֶר גַּעַדְרִיטָם אַין די גָּסָן אָוּן גַּעֲקִוִּיטָם "שְׁמוֹת".

ווען די גַּרוּסָע שְׁמַחְתִּיתְוָהָדִיקָע פְּרִיְיד האָט דָּרְגָּרִיכְטָם אַיְרָע הַעֲכָּר סְטוּ מְדֻרְגוֹת, האָט מַעַן נִישְׁטָּה פָּאָרְגָּעָסָן יְעַנְעַן יִרְדְּשָׁע וּוּנְגַּעַלְיָיטָם אַיְבָּעָר וּוּמְעַנְעַם הַעֲלָזָעָר עַמְּה הַעֲנֵנְטָם די בִּיטְעָרָע שַׁוְּעָרָד פָּוָן די גּוֹיִם, נַעֲלָעָר, די פַּרְיוֹזָוּנוּמֶעֶם וּוּאָס זְעַנְעַן גַּעֲלָמָעָן פָּוָן אַלְעָעָעָן פּוֹלִין אַוְיְסְבָּעָטָן הַיּוֹתָבָּה פְּיִוְם אַלְעַסְמָאַנְדְּרָעֶר רְבָּןִי. אַוְיְנָגָן בְּיִוְם טִישָׁ אַיְן דָּעַם רְבִינָס בִּיתָה הַמְּדָרִשָׁ אַיְן גַּעַזְעָסָן דָּעַר רבִי אַיְן שַׁוְּאָרְצָן שְׁבָתְדִּיקָן שְׁטָרְיִימָל אַיְן אַיְן דָּעַר זַיְדָעָנָעָר קַאְפָּאָטָעָמָע מִיט סָאָמְעַטְעָנָעָמָע. אַיְן דָּעַר זַיְוִת בִּיְוִי אַיְם האָט מַעַן אַוּוּקָנְעַזְעַטָּם די דָּרְיוִי זְקִינִים, זְעִילְקָל פְּשִׁיטִיקָעֶר, משה חיימל וואָרְקָעֶר אָוּן יִשְׂרָאֵל יַצְחַקְלָה טָארְטְשִׁינֶר. עַמְּה האָט גַּעַהְיִיסָּן די מִיקְלָאַמְּפָעָרְשָׁטָע פְּרַיוֹזָוּ-קָאָמִיסִיעָ, וּוּאָס וּוּט אַרְוִיְגָעָבָן אַיְבָּעָר די חַסִּיר דִּישָׁע פְּרַיוֹזָוּנוּמֶעֶם דָּעַם לְעַצְטָן פְּסָקָ. די אַוְיְסְגָּעָפִינְיִקְעָט אָוּן אַוְיְסְגָּעָר בְּלִיְבָּטָע יַוְּנְגַּעַלְיָיט האָבָּן זַיְךְ אַוְיְסְגָּעָטְמָעָלָט אַיְן אַ לְּאָגָנָגָעָר שָׁוְרָה אָוּן אַגְּנָגָהוּבָּיְן אַדוּרְכָּגָזְנוּיְן פָּאָר דָּעַר קָאָמִיסִיעָ פָּוָנָעָם רְבִינָן מִיט די זְקִינִים. דָּעַר עַולְם חַסִּידִים האָט זַיְךְ גַּעַשְׁטוּפָט צּוֹ קוֹפָן אָוּן סְחָאָט גַּעַהְרָשָׁט אָז אַוְמַהְיִימָלָעָר שְׁוּיְגָעָנִישָׁ, וּוּיְל אַלְעָעָעָן האָבָּן גַּעַוּוֹסָטָם, אָז אַוְבָּן אַיְן חַיִּים וּוּט מַעַן זַיְךְ דָּוְרָכָאָוִים רַעֲכָעָנָעָן נַאֲר מִיט דָּעַר דָּזְוִיקָעֶר רְבִישָׁע קָאָמִיסִיעָ אַיְן שְׁמַחְתִּיתְוָהָרָה. אַוְיִיךְ אַוְיִיךְ די פְּרַיוֹזָוּנוּמֶעֶם האָט די הוֹיט גַּעַצְיָוְתָרְטָפָן אַיְמָה, מַהְמָּת אַלְעָעָעָן האָבָּן גַּעַוְוָסָטָם אָז דָּאָס אַיְן דָּעַר לְעַצְטָר אָוּן עַדְגָּוִילְטִיקָעֶר פְּסָקָ. דָּעַר רבִי האָט אַוְיְפָנָעָהוּבָּיְן זַיְן קָאָפָ אָוּן אַסְקָעָקָעָן גַּעַטְוֹן אַוְיִיךְ די יַוְּנָגָעָ חַסִּידִים וּוּאָס שְׁטִיעָן פָּאָר דָּעַר שְׁחִיטָה. טְרָעָן האָבָּן זַיְךְ אַיְם גַּעַגְעָסָן פָּוָן די אַוְיִגְן. דָּעַר אַלְעַסְמָאַנְדְּרָעֶר רבִי אַיְן בְּכָל גַּעַוְוֹעָן אַ גַּרוּסָע בְּעַלְ-בְּכִי. די פָּאָרְבִּיְמָאָרְשִׁירְנְדִּיקָע יַוְּנְגַּעַלְיָיט האָבָּן זַיְךְ באָ-

מייט אויפאצ'וּכָּאָפָּן דעם רבינס בליקן פדי צו וויסן ווי עם האַלְט מיט זיין צעשוראָשענע, האַט אִיטְלָעֶכֶר באָזונְדָּעֶר צוֹגְעַפְּלִיסְטָעֶרֶת צום ווַיְוַיְנְדִּיקָּן רבין זיין נָאָמָעָן אָוָן דעם נָאָמָעָן פָּוּן זַיְן מָאָמָעָן. זעליקל פְּשִׁיטִיכֶר האַט אוֹפְּגָנְהָוִיְּבָּן זַיְנָע אַלְטָעָר רְוִיטְפָּאָרְשְׁלִימְטָעָ אָוִינְגָּן. ער האַט זיך דערמאָנט אֵין די קָאנְטָאַנִּיסְטָן. משה חיימָל וואָוְרְקָעָר אֵיז גַּעַשְׁמָאָק גַּעַשְׁלָאָפָּן. אֵין יִשְׂרָאֵל יִצְחָקְלָטָרְטְּשִׁינְגָּר האַט גַּעַקְאַכְטָ דָעָר בָּעָם ווּי אֲקָעָל. די בעקלעך האָבָּן אִים גַּעַבְּלִוִּיטָ מִיט אַפָּאָרְשִׁיְּטָרָ� יַגְּנְטְּלָעְכְּבִּיְּטָ. צו אִיטְלָעֶכֶן יַגְּנְגָּמָאָן באָזונְדָּעֶר פָּוּן די פְּרִיזְיוֹנוֹנִיקָּעָסָם האַט ער אַגְּשָׁרְיוּ גַּעַטְוֹן מִיט זַיְן חַזְפָּהָדִיקָּ שָׁאָרָה קוֹלָעָלָ. ער האַט אַגְּשָׁרְיוֹנְגָּעָטוֹן אַוְיכָ רְוִיסְיָה : "נֵיע גַּדְרִיעָן".

קָאָפִיטֵל צַעַן

משה גושוואטש און די קראנקע ריווטשע. עראס. חיים טובייה. נדרום מיט ר"ן. שארכקייט. חיים טוביוס חדר. די רביצין רבקהלע. ווי איזו די בעטש פולען ארומים פון חיים טוביהם הענשעלעך. צוועמענישן.

אייד בין געווארן עטלעכע יאר עלטער און מיר האבן זיך שוין גע-האט צו ביסלעך איינגעביבערנערט אין לאדוש. אחזויל דלווטאזו און לאד-געוניסי האט דער זיידע ברוך אויך אונגעעהיבן צו קויפן אנדערע וועלדרע ארום לאדוש. עטלעכע פון זיידנס משפחה אין אסמולסק האבן זיך אויך אונגעעהיבן אריבערצ'זיען קיון לאדוש. מע האט אונגעעהיבן צו דער-צילען אין אסמולסק פון די גליקן, וואס וואלגראן זיך אין די לאדושער נאסטן און ווי איזו יידן ווערטן דארט איבער נאסטן נהער. עם האט נע-לאסט. צו אונדרז אין די "הויזן" אריזון האט זיך אריינגעצעויגן דעם פער טער אברהמפלעם עטלטער זון משה גושוואטש. ער איזו געקומען מיט דריינ מיילעך, מיט א זון און מיט א קראאנק וויב, וואס האט געהאלטן ביים שטארבן און איזו פסדר געלעגן צו בעט. משה גושוואטש האט זיך אין די "הויזן" פארליינט אַ "בְּשֵׁם גַּעֲוָעָלֶל" און אלע פרויטיס צו נאסטט פלענט ער צו אונז ארויפקומען נאכן שבתריקן עסן. איז מהאט אים געפרענט וואס ריווטשע (זיין וויב) מאכט, האט ער א מאך געטן מיט דער האנט און דערביי נישט אויפגעעהרט צו עסן פון דעם פיבוד. ער האט עם געטן מעכאניש במשך לאנגע יארן: גענען, געתמאכען אין בשטגעוועעלבל און א מאך געטן מיט די הענט ווען מען האט אים נער פרענט אויף ריווטשען. ריווטשע איזו יארן-לאנג געלעגן א טויט-קראנקע אין בעט, געווען אויסגעבלוייכט ווי אן איינגעטריקנער אתרוג, גענומען פלעשלעך מעדייצין — אבער ער האט זיך איר נישט געוואלט שטארבן, און אלע האבן זיך שוין געהאט צונגוואוינט צו דעם צושטאנד פון דער

דאזוקער יידענע, אַ יידענע אֵין בעט ערבי-שטארבן. משה גושווואטש האט שווין געהאט אין מוויל אלע טעמי פון אַן אלמן, אָון ער האט האָ בערדיק געטראצט פון אויפסנוי חתונה האָבן, נאָר מיט אַ געוזנטער יידענע וואָס זאל אִים ויין אַ וויב צום עקלריינדרען יצרייהרע, ער זאל אִיר קָאָר נען אַ קנייפ טוּן אויפֿן אַסמוֹלְסְקָעֶר אָופֿן, אָון זי זאל אִים נישט לִינְגַּן אַ קראָאנְקָע אֵין פִּינְצְּטָעָן בעט. אוֹיף די דָּרִי מִירְלָעַךְ האָבן אלע גַּעַד קוּקָט ווּ אַוְיף קִיְּלָעְכְּדִישׁ יְתּוּמָות — רִיוּוֹתְשָׁעָם קוּנְדָּעָר נַעֲבָעָה. אָון אַזְוִי האָט זיך שווין געהאט אַוּפְּגַּעַשְׁטָעַלְטָ דָּרְסָר פֿוּן דָּעַר ווּלְטָ.

די יונגעטען טאָכְטָעָר פֿוּן משה גושווואטש, אַסְתָּר, אַיז גַּעַוּעַן אֵין מיינע יָאָרֶן. זי אַיז גַּעַוּעַן אַ לּוֹסְטִיךְ שׂוֹאָרְץְּחַנוּדוּדִיךְ מִידְלָ מִיטְ נְרוּוּסָעַ לאָכְבָּעְדִּיקָע אָוִינְגָן. זי פְּלָעַנְטָ אָפְטָ אַרְוִיְּפָקָומָעָן צוּ אָוָן, פָּאָרְגָּעָסָן אָזָן זי אַיז אַ יְתּוֹמָה נאָךְ דָּרְעָר קְרָאָאנְקָעָר רִיוּוֹתְשָׁעָם, אָון מִירְ פְּלָעַנְטָ זיך צָרָ זָאמְעָן שְׁפִּילְן. עֲפָעָם האָבן אלע פָּאָרְגָּעָסָן אַזְ סְרִיחָפְלָ אַיז אַסְתָּר אַ מִידְלָ. זי האָט אֵין זיך געהאט די פָּאָרְשִׁוּטוּ שְׁקָאַצְּוּשִׁקְיָיטָ פֿוּן אַ יְנָגָל. אָבָעָר זיך שְׁפִּילְנְדִּיךְ מִיטְ אִיר האָבָ אַיךְ דָּאָס עֲרַשְׁטָעָ מַאְלָ דָּעַרְ פִּילְטָ די זִיסְ-גַּנְּהַיְּמַעְנִישְׁפּוּלָעָ יְגַנְּטְלָעְכְּקִיְּטָ פֿוּן פְּרוּוֹעַן-לְיִוְבָּ — אַ וּאָרְעַמְּקִיְּטָ, וּאָס וּוּקָטָ אַזְוִי פִּילְ בָּאָגָעָר אָון דָּעַרְוּוֹאָרְטָוָןָגָן. אַיךְ קָאָן מִירְ נִישְׁטָ דָּרְעָמָנָעָן צִי אַיךְ האָבָ אַמְּכָאָל אַסְתָּרָן אַ קּוֹשָׁ גַּעַטְוֹן. סְרָהָ הַפְּלָ בֵּין אַיךְ גַּעַוּעַן אַ חַסְדִּישָׁ בְּחוֹרְלָ — דָּעַרְצָוָ אַ בְּזִיחְיִדְלָ — וּאָס הַפְּלָ בֵּין אַיךְ גַּעַוּעַן אַ חַסְדִּישָׁ בְּחוֹרְלָ — דָּעַרְצָוָ אַ בְּזִיחְיִדְלָ — הַאָט זיך גַּעַרְאָסָן פָּאָר דָּרְ זִיסְעָר אַמְּבָאַקְאַנְטִיְּטָ פֿוּן דָּעַם צְוּוִיתָן גַּעַשְׁלָעְכָּטָ. אַיךְ האָבָ בְּלִוְיָן גַּעַזְעָן אֵין דָּלְטָאָוּ וּוּ שְׁקָצִים בְּרָאִיעָן אָרוּם מִיטְ שְׁקִסְעָם. אָון דָּאָס זַעַנְעָן פָּאָר מִירְ גַּעַוּעַן סְצָעָנָעָם, בָּאוּוֹגְנוֹגְנוֹגָעָן אַן גַּלוּסְטִיקִיְּטָן, עֲפָעָם ווּ אַן אַנְדָּרָעָ סְפָעָרָעָ, וּוּלְכָעָ אַיז אַפְּגַּעְטִילָטָ פֿוּן מִירְ מִיטְ גַּעַוְאַלְדִּיקָעָ מְרָחָקִים. מִין שְׁפִּילְן זיך מִיטְ אַסְתָּרָן האָט אָבָעָר געהאט אֵין זיך פֿוּן יְעַנְעָם זִיסְן אָוּמָהִיְּלָעָכָן טָעָם, וּאָס האָט מִירְ דָּרְעָמָנָט אֵין די שְׁקָצִים מִיטְ די שְׁקָצָם אֵין דָּאָרָה.

איָן קָעְגָּנוֹאָץָ צִי יְעַנְעָ דָּוִישְׁיָעָ מִינְוָטָן, וּוּלְכָעָ אַיךְ האָבָ גַּעַפְלָטָ אֵין דָּרְعָ נָאָעָנְטִיקָיָיטָ פֿוּן דָּרְعָ לְעַבְעִידָקָעָר שׂוֹאָרְץְּחַנְעַוְדִּיקָעָר אַסְתָּר, בֵּין אַיךְ אַיְצָטָעָר גַּעַגְגָנָעָן אֵין "חַדְרָ" אַרְיָן צִי אַשְּׁרָפָן גָּמְרָאַ-מְלָמְדָ מִיטְן נָאָמָעָן חַיִּים-טוּבָה. חַיִּים-טוּבָה אַיז גַּעַוּעַן אֵין אַלְטָעָר קָאַצְּעָר חַסְדָ, אַ קְלִיְּן אַוְיסְגַּעַדָּרָט אָון שָׁאָרָה יְדָלָ מִיטְ אַנְרָא שְׁפִּיצִיךְ בָּעֶרְדָּל אָון מִיטְ

קלינע גריינע אויגעלעך פון א בייזער קאץ. ער האט געהאט א גע-
בעפרעם קולעבל, וואס האט שנירדיק נערנילעט איז די אויערן, אונ גע-
רעדט האט ער יידיש מיט א פארציטישן וועליבאָווער דיאלאַעט. חיימ-
טובייה איז געווען זינט זיין וונט אָזן אלמן, האט זיך אויסגעאָלעגערט
אייבער אלערלי שטטעט און שטטעטעלעך, געלאלעפּן ביי יענעט אויפּן פֿיעַ
קעליך, אָסְקָעַטִּישׁ זיך געפּיניקט מיטן יציר הרע — ווֹאָרָעַט אָמוּעַטָּום
האט ער געוואָוינט ביי פרעמדע באַלעבאָסְטָעַם — און אָמוּעַטָּום גע-
סְנָעַלֶּט מיט יונגלעך „נדרים מיטן ר'ז“. כ'זווים נישט צי חוּמִיטָבוּבָה
אייז געווען א גרויסער לְמָדוֹן, אָבָּעָר ער האט געהאט זיין סְפָעַצִּיאָלִיטָעַט:
„נדרים מיטן ר'ז“, און עטלאַכְּבָּע פֶּאָרְפֶּלְפֶּלְטָע זַיְעַר קָונְצִיךְ גַּעֲבּוּטָע
פְּשַׂטְלָעֵךְ — דּוֹכְטַּזְיכְּ גְּרָאָד וּוֹעָנָן וּוּבְּעָרִישׁ עֲנָנוּמִים. מיט די דָּאַזְעַק
סְפָעַצִּיאָלִיטָעַט אָז ער גענאָגָעָן אַיְוָנָעָמָן פּוֹיְלָן. נָאָכְדָּעַם וּיְיָ ער האט
זיך „אוֹיסְגָּעָנְלָעַט“ אָזן אלערלי שטטעטעלעך האט ער זיך באָזְוִוִּין אַיְזַּן
לְאַדְזָשָׁן. ער האט זיך אַיְוָנָעָדָנוּגָעָן ביי אַדרְדִּיקְמָלָמָד וּוּאָסְטָעַט גע-
האט אַחֲרָ אַיְזַּן די „חוּזָן“. און האט זיך אַנְגָּהָוִוָּן צְוֹאָמָעָנְצָוּשָׁטָעַלְן
אַקְפְּעַלְיָעַ פּוֹן גְּמָרָאִינְגְּלָעֵךְ.

די וואָנדָעַר וּוּאָסְטָעַט וְאָסְטָעַט חַיִּיםְ-טוּבָה בָּאוּוּיּוֹת אַיְזַּן „נדרים מיטן ר'ז“
און די קָונְצִיךְ פְּשַׂטְלָעֵךְ זַיְעַן, וּוּאָסְטָעַט ער אַיְזַּן אַמִּיסְטָעַר זַיְיָ אַרְיִינְצָוּרָ
קָעַטָּן אַיְזַּן יְוָנָגְלָשָׁע מִיּוֹלְעָכְלָעֵךְ, האט זיך באָכָּד פֶּאָרְשָׁפְּרִיטָט צְוִוִּישָׁן
לְוּמְדִים אַיְזַּן לְאַדְזָשָׁן. חַיִּיםְ-טוּבָה אַיְזַּן אַוְּפַּךְ דָּרָעַר עַלְטָעַר גַּעַוָּאָרָן אַז
אַלְעַקְסָמָנְדָרָעָר חַסִּיד אַזְיָּדָעָר וּוּאָסְטָעַט וּוּאָסְטָעַט האט ער זיך דָּעָרְוִוִּיל גע-
וּוּאַלְעַגְעַרְט אַיְזַּן „גְּרוּוִסָּן“ אַלְעַקְסָמָנְדָרָעָר שְׁטִיבָּל, גַּעַלְעָרָפָּן דָּאַרְט אַוְּפַּךְ
אַהֲרָעָר בָּאָנָּק הִינְטָעָרָן אַוְּוֹוָן, האט באָלָר בָּאָגִינְגָּן גַּעַנוּמָעָן אַטְרוֹנָק
בָּאָרְנָפָּן, דָּעָרְצִיּוֹלָט מְעַשְׁיוֹת פּוֹן קָאָצָק, אַזְוּנָן בִּיטָּאָג זיך אַוּוּסְגָּעָזָעָט
צְוִוִּישָׁן די שָׁאָרְפָּעָיָן יְוָנָגְלָעֵךְ וּוּאָסְטָעַט האָבָּן גַּעַלְעָרָנָט אַיְזַּן „גְּרוּוִסָּן“ שְׁטִיבָּל,
זַיְיָ גַּעַפְּרוֹאָוּט אַוְּפַּךְ שְׁוֹעָרָעָ שְׁטִיקָלָעֵךְ „ר'ז“, אַזְוּנָן אַוּסְגָּעָלָעָרָנָט זַיְיָנָעָן
פְּשַׂטְלָעֵךְ. די קָעְפָּלָעֵךְ פּוֹן די שָׁאָרְפָּעָיָן יְוָנָגְלָעֵךְ האָבָּן אַזְשָׁ גַּעַפְּלָאָמָט פּוֹן
דָּעַם שְׁפִּיצְיָקָן גַּעַפְּלָעַט פּוֹן די פְּשַׂטְלָעֵךְ. חַיִּיםְ-טוּבָהָם גַּרְיָינָע קָאָצָק
אוּוִינָן האָבָּן גַּעַלְאָנָצָט פּוֹן גְּרוּוִסָּן לִיְוָדָנָשָׁאָפָּט, ער האט מִיט זַיְיָנָע דָּאָזָ
רָעָפִּינְגָּלָעֵךְ גַּעַנְקִיּוֹט די יְוָנָגְלָעֵךְ אַיְזַּן די בְּעַקְלָעֵךְ. די יְוָנָגְלָעֵךְ האָבָּן
אוּפְּגָּעָקְוּוּטָשָׁעַט פּוֹן וּוּיְטָק אַזְוּנָן פּוֹן שְׁכָלְדִּיקְיָט אַזְוּנָן חַיִּיםְ-טוּבָהָה האט

געכיביקעט אויף זיין פערעדיקן קולעבל. די בעקלען האבן אים גע-פלאמת, און ער האט געקניפט און אפילו טוילמאָל געמיילט היילכישע פטעש. הקיזור חיימ-טובייס שם אלס שארפער גمرا-מלמוד האט זיך שנעל פארשפרוייט איבער לאָרושאָן ער האט לייכט באַטומען תלמידים, — וואָראָען אלע האבן געזען בחוש איז ביי חיימ-טובייזן, שענען "גוטע" יונגעלאָר האבן דעם אמתן תבלית.

ער האט זיך צוזאָמעגענטשטעלט אָ געקנעלעורי פון פינַך תלמידים צוישן וועלכע איך בין געזען איינער.

בוי דעם נעמַלען דרדקימלמאָן די "הויזן" האט חיימ-טובייה אָפֿגענדונגגען אָ לעצט פינצעטער שטיבּל נעבן דער קיך און נעבן אָן אונַץ טערשטיין טרעפּן-הויזן. דאָרט האט געוֹאלט זיין דאס גمرا-יחדר. אלצְץ דינַג איזו דאָרט געזען נאָקעט איז אָפֿגעלאָזן, עס איזו געשטאָגען בלוייז אָ לאָנגער היילצערנער טיש, אוּפּן טיש אָ קלִיּוֹן נאָפְטְּלָעָמֵל איזו צעַד ריסענע איזו פֿאָרְפֿעָצְטָעָמֵל נמרות "נדרים", וועלכע חיימ-טובייה האט מיט-געשלעפעט מיט זיך אִיבּער גאנַץ פּוֹלִין. פּוֹן הינטער די ווענט האט מען פֿסְדֶּר געהרט דאס טומַלען זיך פּוֹן די קלִיּוֹן קינדער אַינְעָם דער-געבענדיקן דרדק-יחדר, דעם זוֹנְגַּזְאָגָן פּוֹן די באַהעַלְפָּרָטָם וואָס האבן געלערנט אל-אַפְּבִּית, דאס חומש לערבען פּוֹן רבּוֹן יִשְׂרָאֵל אַברָהָם וואָס איזו תָּמִיד אַרוֹמְגַּעַנְגַּעַנְגַּעַן אִיבּערן חדַר אָן אָפֿטְּאָטָעָמֵל אַיזו דְּלִוּזָע שפְּאַנְצָעָר אַיזו הויזן אַיזו געהאלטָן אָ קָאנְטִישָׁק אַיזו דער האנט, — אַיזו געשריויען פּוֹן דער רבּוֹץָן רבּקָהָלָע, אָ קלִיּוֹן דאָרָע יַדְעָנָע מיט אַיזו אוּסְנַעֲקָרָאָכָן גַּעַל שִׁיטָּל. זיז האט תָּמִיד גַּעֲוִוִּינְט אַיזו אִיבּער אַירָע בִּיטָּעָר פֿינְצָעָרָע יַאֲרָן אַיזו אוּפּּאָר גַּוְּרָל צו זיין אָ מלמדקע אַיזו צו שטִיּוֹן אָ גאנַצָּן טאג בִּים פֿרִיעָפְּשִׁיק. סְרִיחָבֶּל אַיזו זיז אַיזו האט די רבּוֹץָן רבּקָהָלָע לְאַמְעַנְטִירָת — יַוְּגַּנְגָּרָהָיִט נַאֲר גַּעַז ווען אַ גַּנְדִּישָׁ טַעַכְמַעְרָלָי, גַּעַגְעָסָן פּוֹטָעָרְ-קָוָן מיט קָאָוָע, גַּעַוְאָוִינְט אַיזו מיט דִּינְסְטָן. לאֹז זיז נַאֲר גַּעַוְיִנְגָּעָן אוּפּּאָר דער לאָטָעָרָע — אַיזו גַּעַוְיִי גַּעַנְגַּעַנְגַּעַן פּוֹטָעָרְ-קָוָן מיט קָאָוָע, גַּעַוְאָוִינְט אַיזו מיט דִּינְסְטָן. צִיט זיך ווֹידָעָר אַרְיוֹן אַיזו סְאַלְיָעָם, אַיזו דִּינְסְטָן ווּלְעָן אוֹר אלעָם, צִיט זיך ווֹידָעָר אַרְיוֹן אַיזו סְאַלְיָעָם, אַיזו דִּינְסְטָן ווּלְעָן אוֹר אלעָם. אַינְדָּעָרְפִּי צוֹטָרָאָגָן אַיזו בעט אַרְיוֹן פָּאוּעָמִיט קוֹכוֹן.

באלד די ערשותע טאג נאך סופות ווי מיר זענען צוריקגעקמען פון א זומער אין דלאטאו, איזו חימטובייה אליאן אroiפונגקמען צו אונג. מיט זיין קליאן דאר הענטעלע מיך אנגענומען פאר דער האנט און אroiפ געפרט אין חדר אריאן. דאס דראיל-חדר פון ישראל אברהמען אין שיין געווען געפאקט מיט קינדרעלע און מיר זענען אריאנגענאנגען צו חימטובייהן אין דער טונקעלע ער שטוב. דארט זענען שיין געווען די איבעריעס פיר גمراייןגלעך, מיינע צוקנפטייע חביבים. צוויי האב איך גשאנת. זוי האבן געוואוינט אין די „הויזן“. די איבעריקע זעד גען פאר מיר געווען פרעםדע פנימער. חימטובייהם פנים האט זיך אנדי גענומען מיט א שארפער לומדישער ביוקויט, ער האט אונדו געהויסן זיך זען צום טיש, אויונגעמייט די צעריסטגע גמורות „נדרים“ און מיט זיין פעפרדריך קולעכּ אングעהויבן אין זינגייאנג פון די שכבות, חרמים און נדים וואס יידן טווען.

ער האט עם אונדו אויספֿאַרטִיַּישָׁט אַוִּיפְ אַ פֿאַרְצִיַּיטִישָׁן וּשְׁעַלְעַד באווער יידיש און דערביי האט זיך זיין פנים צעלוכטן מיט א מאדנעט אסקעטישן תענוג. וויל מיר זענען נאך אלע געווען נאך יונגע לער און די דזיזקע פרעםדע ווועטר און באנרטון, ואס חיים טוביה האט איזו זים אroiסגעזונגען מיט זיין שארכּ און געפעערט קולעכּ, האבן זיך אונדו נישט באילד איזו לוייכט געליגט אַוִּיפְ ער צונג, האט עם נישט לאנג געדווערט אַז אײַנער פון אונדו וואס איזו געועסן נישט ווית פון חימטובייהן — אַ הויך אroiסגעזונגן יינגל, מיט צעראַקענע אונין און אַ פֿלְאַטְשִׁישָׁע נאָז — האט געכָּאט דעם ערשתן פֿאטְשָׁן. אַ שאָרְפְּן הילכִּין פֿאטְשָׁן וואס איזו פֿלְיִינְס אroiסגעפלְזִיגְן פון חימטובייהם דאר הענטעלע און האט בײַם יינגל אַוִּיפְ די באָקְן אַיבְּרַעְנָלְאָזֶט די צייכנס פון חימטובייהם פֿינְגָּער. דערביי האט חימטובייה אַ קְרִיז געטן די ציינער מיט א מאדנעט פֿאַרגְּנָעֲנִין און אוּפְּן געפאַטְשָׁטן יונגע אַ גְּשֵׁרְיוֹן געטן „הִינְתִּישָׁע צָוָּה!“ חימטובייה האט פֿוֹנְדְּאָסְנִי אַנְּגָּעָהוּבִּן דעם זינגייאנג פון „נדרים“ ווי עס וואָלֶט גָּאָרְנִישָׁט גָּעָהָאָט גָּעָדָעָן. אַבער אַיבְּרַע אונדו זענען שיין געהאנגען די פֿעְטָשָׁן, וואס קָאָנְעָן פֿלְזִיעָם אַוְמְגָּעָרְכְּטָרְהִיט אַרוֹיְסְפְּלִיעָן פון חימטובייהם הענטעלע און אוּסְקָנְאָלְן אַוִּיפְ אונדוּרָעָבְּאָקְן. עס האט זיך אroiסגעוויז אַז

בדער דАЗוקער ייד האט א שארך אויג פאר קערפערלעכער פיזיאנאנמע
 און ער האט באָלד בעים ערשותן, "שיעור" אויפגעעהרט צו רופן זינען
 תלמידים בי זוערע ריבטיקע געמען, נאָר זי זונגעקלאָפט צונעמענישן.
 די דАЗוקע צונעמענישן זענען געקומען צוזאָמען מיט די פטעש וואָס
 האָבן תמייד אומגעריכטערהייט אויפגעפלאמט אויף עמעצנים אַ באָק.
 אָריינַקְאַנדִיך אֵין דער גمراָן, "נדְרִים" זענען מיר תמייד גרייט געוווען
 אָנוֹ חַיִם טוּבִים הַילְכִּים פֶּעֲמָשׁ.

איך ווועל דא אומישנע אויסטרעכגענען די נעמען און צונעמעניעש פון מיר און מינע פיר חברים וואס האבן געלערנט בי חיים-טוביין די מס' מיטמא "נדרים" און פארשיידענע פשטעלעך.

א) הענער קאושעיז ("די הינטישע צורה"), דאס אפגעשראסקענע יונגל מיט דער פלאטשיקער נאָז. ער האָט געוואוינט אויף דער פיעטראַי קאָפּווער גאָס אַין אונדזער הויז "הוויזן". ער איז געווען דער יונקסטער פון אַגאנצער ריעע בּרידער, אלע הויכע אָוּן שרייענדיקע אָוּן בּמעט אלע מיט פּלאטשישע נועער. בי זוי אַין הויז האָט מען זיך אָפּט געפֿאטשט. בעטש זענען פֿאָר הענערן געווען זויער אַ וּאְכֻדִּישׁ עַזְךָ. זיינע על-טערן האָבן געהאנדרט מיט קוילן, אָוּן זענען תמייד אַرومגענגאנגען אַיינַ געריסטען.

ב) אברהם מענדל ("דר ערום בעל-עבירה"). א יינגל א יתומ מיט רויטע בעקלען און וואסערדייש הונגעריקע אויגן. ער האט געשטעטט פון גערער חסידים און און זווייר שלעכט באחאנדטלט גע-ווארן פון זיין שטיק-טאטען. אברהם מענדל האט דער ערשטער פון אונדי אַלעמען אויפגעכאנט חיימ-טובייס פשטלען, און געשפֿרונגען חייטרטובויז אין די אונגן ארײַן פון דער גרויסער שאָרעדער שכילדקייט פון די פשטלען. דאס האט אים אַפְּסָאַלּוֹט נישט אוַיְמָגָעַהַיִם פון באָפּן די אומגערכט בעטש פון חיימ-טובייס הענטעלען. אברהם מענדלס רויטע בעקלען זענען נאָך רוייטער געוואָרן פון חיימ-טובייס בעטש און דער יתומ האט זיך אינמיין די פשטלען צעוווינט. דאס האט נאָך מעֶר גערוייצט חיימ-טובייס אַסְקָעַטִישָׁר בִּזְיָקִיט. ער האט געקריצט מיט די ציינער, דאס גראָע בערדל האט אים געצִיטערט פון בייזן חענונג, און ער האט גערופּן אברהם מענדלען "ארעמער בעל-עבירה", וואָראַעט

אברהם מענדל האט ליב געהאט נאשעריען און חיימ-טוביים גריינע אויגנעלעך האבן עם גלייך באמערכט.

ג) בעריש טוימאן ("דרר רב"). זיין טאטע אייז געווען דער באָ רימטער מאיר טוימאן, וועלכּוֹן אוֹרְהַבְּ אֶבְּ בְּאַשְׁרִיבְּן אֵין אַ פְּרִיעָרְדִּיקְּן. קאָפְּטַלְּ אָזְן אַיְזְ גַּעֲוָעָן דָּרְרַ פְּחַדְּ פָּוָן אַלְעַ יְהָדָן פָּוָן פְּסַחְדִּיקְּן בְּרָאָנְפָּן. בעריש האט נישט געהאט אַיְזְ זִיךְּ דָּאָס מִינְדְּסְטָעָן פָּוָן זַיְן הַוִּיכְּן בְּרִיטְּדִּיְּנִיקְּן אָזְן טָוְנְקָלְ-בָּאוֹאַקְּסָעָנָם טָاطָן. בעריש אַיְזְ גַּרְאָד גַּעֲוָעָן אַ קְּלִיּּוֹן דִּיקְּלָעָךְ יְוָנָגְלָ, אַ קְּרָעְנְקָלְעָכְּרָ אָזְן אַ בְּלָאַסְמָרָ, אַ קְּאַפְּעַטְשָׁקָעָ אַ גַּעַשְׁטוֹפְּלָטָעָר, מִיטְ אַ גְּרוֹיסְן קְיִילְעָכְּרִיךְן קָאָפְּ, אָזְן דָּעָרְצָוְ זַיְעָרְ אַ פְּלָעָנָיְ מַאְטִישָׁר. קְיֻם וּוְאָס עַרְ אַהֲטְ זִיךְּ גַּעֲרִירָתְ. יְהָדָעְ זַאְכְּ אַיְזְ בְּיִ אִים אַרְוִיסְגָּעָומָעָן אַוְמָגָעָלְמָפָעָרָט אָזְן שְׁלִימָזְלִיךְ. תָּמִיד אַיְזְ עַרְ גַּעֲוָעָן דָּרְ לְעַצְטָרָ. בַּיְם שְׁפִילְן מִיטְ אַנְדְּרָעְ יְוָנָגְלָעָךְ האט עַרְ תָּמִיד פָּאָרָ- שְׁפִילְטָ. בַּיְם "בְּלִינְדָעְ סָוּ" האט מַעְן אִים גַּעַכְאָפְּט דָּעָם עַרְשָׁתָן, אָזְן וּוּן מַהְאָט אִים פָּאָרְבּוֹנְדָן דִּי אַוְיָן מִיטְ אַטְיכְּלָ אָזְן גַּעַהְיִסְן זַיְן דִּי "בְּלִינְדָעְ קוּ", הַאֲבוֹן זִיךְּ אַלְעַ גַּעַקְאָנְטָ רְוִאִיךְ אַוְעַקְעָצָן, וּוּאָרָעָם בעריש האט זִיךְּ אַ שְׁלָאָפְּרִיךְעָר אַרְוִמְנָדְרִיךְ אַיְבָּעָר דָּרְ שְׁטוֹבְּ, מְפָלוּמָרְשָׁט גַּעַטְאָפְּט מִיטְ דִּי הָעַטְ אַיְזְ דָּרְ לְוָפְטָן, אַבְּעָר גַּעַכְאָפְּט האט עַרְ קְיִינְמָאָל קְיִינְעָם נִישְׁטָ. פָּאָרְשָׁטִיט זִיךְּ אָזְ סִיְּ דָּרְ "נְדִירִים מִיטָּן רְזָ", סִיְּ דִּי פִּיפְּקָעָחָיְם חַיִּים-טָבִיהָשׁ פְּשַׂטְלָעָךְ האַבָּוּן זִיךְּ צָו בעריש גַּעַלְעָפְּט וּוּן אַרְבָּעָסְ צָו דָּרְ וּוֹאנְטָ. עַרְ האט נַעֲבָעָךְ אַוְמָבָאָהָלְפָן גַּעַפְּינְטָלְט מִיטְ דִּי אַוְיָן, גַּאֲרָנִישָׁט בָּאוֹוִין נַאֲכְזָזָוָן דִּי שְׁוֹעָרָעָ נַמְרִישָׁע טָרְמִינָעָן אָזְן וּוּפְיָילְ פָּעַטְשָׁ סְזָעָנָעָן אַוְיָף אִים אַרְוִיסְגָּעָלְוָיָן פָּוָן חַיִּים-טָבִיהָשׁ הָעַנְטָלָעָךְ, וּנְעַנְעַן בערישעט באַקְּסָן גַּעַבְּלִיבָּן בְּלָאָס אָזְן שְׁלָאָבְּרִיךְ, וּוּיְסָעָם וּוּאַלְטָ זִיךְּ גַּאֲרָנִישָׁט גַּעַרְטָ. אִים אַיְינָעָם האט חַיִּים-טָבִיהָשׁ גַּעַפְּאָטָשָׁט אָזְ סָאְדִּיסְ טִישָׁן תָּעָנוֹגְ. חַיִּים-טָבִיהָשׁ האט נִישְׁטָ לִיב גַּעַהְאָט אָזְ דִּי יְוָנָגְלָשָׁע בְּעַקְּדָעָךְ בְּלִיְיָבָן שְׁטוֹמָ אַוְיָף זַיְעָנָעָ פָּעַטְשָׁ. בַּיְם חַיִּים-טָבִיהָשׁ אַיְזְ גַּעֲוָעָן אַרְוִיסְגָּעָלְפָעָנָעָ אַרְבָּעָט, אָזְן מִיטְ דָּרְ צִוְּיָוָט האט עַרְ בעריש גַּאֲרָט אַוְפְּגָעָהָרָט צָו פָּאָטָשָׁן. סְזָעָנָעָנָעָ גַּעֲוָעָן בִּילְכְּבָרָעָ. דָּרְעָפָאָר האט עַרְ בעריש מִיטְ גְּרוֹיסְ בִּיטְוָלְ גַּעַרְפָּוָן "דרר רב" — דָּרְעָבְּיָיְ האט עַרְ דָּאָס וּוּאָרט "רב" לְאָנָגְ גַּעַזְוָיָן, פְּדִי אַטְ-אָ דָּאָס טָעַמְפָעָ יְוָנָגְלָ זַיְלָעָךְ

דערפֿילן דעם גרויסן ביטול פון חיימּ-טובייס צונעמעניש. נאר כ'בין מסופק צי דער „רב“ האט דא אַ פֿאַרשְׂטָאָגעַן חיימּ-טובייס מײַן.

ד) עלייש (תלמיד ט...). זיין טאטעה האט געהיסן שבתי העכט, אַ הויכער ייד מיט אַ קִיְלָעֵיק שוואָרֶץ בערדל אָוּן מיט אַ גְּבִירִיש בִּיכְלֶה. שבתי העכט איז געווען דער באַריַמְטָסְטָעַ מָוחָל אַין לאָדוֹש. דריי פֿערטֵל לאָדוֹשָׁעַר „דיַיטְשָׁן“ זענען אַדרְכְּגָעָנָגעַן זיין מָוחָל-מעסְעָרַל. צו קיון קְבָצְנִים האט ער זיך נישט צונערירט. ער האט דער ערשותער אַיְינְגְּנְעָפְּרִיטַט „דיַיטְשָׁעַ“ מְנָהָגִים בַּיִם מְלִזְיָן. ער האט מל געווען אַין אַ ווֹוִיס פֿאַרטּוֹך, זיך געוואָשָׁן דיַ הענט מיט סּוּבְּלִימָאָט, זיך גַּעֲשֻׁוּעַנְקַט דָּאָס מוֹיֵל פָּאָר מְצִיאָה, דיַ גַּעַלְתָּעַ קִינְדָּרָעַר אַיְינְגְּנְעִישִׁיט מיט פֿוֹדָעַר אַנְּבָשְׁטָאָט מיט פֿאַרְשִׁימְלָטָעַ פֿרְכְּנָעַ, אָוּן נָאָך אַזְוַעַלְכָּעַ „נוֹיְשָׁעַ“ זאָכָן פֿוֹן וּעְלָכָעַ יִדְּזָן הָאָבָּן נִישְׁט גַּעַוָּוּסְטַט בַּיִם צו שבתי העכט. שבת אַין שבתי צוֹרִיךְ גַּעַוָּאָרָן שָׁאַרְפָּעַר אַלְעַקְסָאנְדְּרָעַר חַסִּיד, גַּעַרְאָן אַ גְּרוּיס שְׁטוּרִימְלַ, דּוֹוקָא גַּעַנְגָּנָגעַן אַין דער שְׁמוֹזִיקְסְּטָעַר מְקוֹוה אַין לאָדוֹש, גַּעַלְלָעַךְ אַין דער מְקוֹוה פֿוֹן רַיְצָה יְסָפָה קָאָזִין, אָוּן גַּעַדְאָוּונְטַ פָּאָרָן עַמְּרָה אַין „גְּרוּיסָן“ אַלְעַקְסָאנְדְּרָעַר שְׁטִיבַּל. מְהָאָט שְׁבָתִין גַּעַהְאָלָטַן פָּאָר אַ וּוֹילְדָן בָּעָלְמָנָגָן. פֿוֹן דעם מְלִזְיָן דיַ „דיַיטְשָׁן“ האט מען שבתין גַּעַהְאָלָטַן פָּאָר אַ וּוּלְטָמְעָנְטַשְׁׁ. ער האט זיך אַלְיוֹן גַּעַהְאָלָטַן פָּאָר אַ וּוּלְטָמְעָנְטַשְׁׁ אָוּן דָּעַרְצִיְּלַט מְעַשְׁוֹת פֿוֹן דיַ רַיְכָעַ „דיַיטְשָׁן“ וּעְלָכָעַ ער האט מל געווען.

עליש זיין יונְגָל, דער פֿערטֵר תלמיד אַין חיימּ-טובייס חדָר, אַין געווען אַ דָּאָר דְּרָאָפְּנָעַ יונְגָל, תְּמִיד מיט אַ בָּאַהְאָלָטַן שְׁמִיכְבָּלָע אַוְיָף דיַ לִיפְּן אָוּן מיט שְׁלָמִישָׁע אָוּן לְעַבְּדִישָׁע אָוִינְגַּן, אָוִינְגַּן וּאָס זענען גַּעַד זוּעַן עַטוּאָס גַּעַשְׁנִיטַן אַין דער שִׁיף אָוּן הָאָבָּן אַין זַיְעַר פָּאָרָם גַּעַחְאָט אַן אַנְהָוִיךְ פֿוֹן יַאֲפָאָנְזִיעַשְׁׁם. בַּיִם עַרְשָׁטַן פָּאָטְשׁ וּאָס עַלְישַׁ האט בָּאַקְוּמָעַן פֿוֹן חיימּ-טובייהָן, האט עַלְישַׁ גַּעַטְוֹן אַן אַומְהָיִימְלָעַכְן פֿרְעָמְדָן קוּוֹטְשַׁ אָוּן דיַ שְׁוֹפָעַ שְׁלָמִישָׁע אָוִינְגַּן זיך אַנְגְּנְעָפְּלַט מיט אַזָּא טִיפְּרָעַ גְּרוּזְאַמְלִיטַם, אַז חיימּ-טובייהָ אַין פְּמַעַט וּוּי בְּלָאָס גַּעַוָּאָרָן, דיַ צִוְּנָן זיְנָעַן הָאָבָּן נִישְׁט באַווֹוִין צוֹ קְרִיצְן, אָוּן דיַ דָּאָרָעַ העַנְטָלָעַךְ זענען גַּעַד וּאוֹרָן וּוּי שְׁלָאָפְּרִיךְ. חַיְם טּוּבִיהָ האט אַרְאָפְּגָעָלָאָזָט דָּאָס קוֹל אָוּן מְוֹרָא גַּעַהְאָט צוֹ קוֹפָן עַלְישַׁ אַין דיַ אָוִינְגַּן אָרִיוֹן. דיַ בִּזְוּעַ גְּרוּינָעַ אָוִינְגַּן

האבן זיך בי הײַם-טוביין מיטאמאל אויסגעלאַשן ווי בײַ א געשָׁלְאָגָעָנָעָר קאָז. עליש האט שווין מער נישט געקריגן קיין פֿעַטְשַׁ, אָבְּפֿער צוֹוִישַׁן עלישן און חײַם טוביין האט זיך פֿונְאַנדְרֶעְגְּפֿאָקְעַרט אַ מְוֹרָאְדִּישַׁע שְׁנָאָה וּוְעַלְכָּעַ הֵיַם-טּוּבִּיהַ האט זיך גַּעֲהִיטַן אַרוֹיְסְצּוֹאוֹוִיזַּן. עליש האט פֿמְעַט ווי עַפְנְטַלְעַן אַנְגָּעָהָוִיבַּן קַעַנְןַן הֵיַם-טּוּבִּיהַ אַן אַפְּעַנְסִיוּעַ פּוֹן אַזְּוַיְּאָטְשִׁיעַר נְקָמָה.

(ה) וויל איך בין געווען אַ בְּזִיחִידָּל און אַ נְבִירִישׁ קִינְדַּ, האט מיך הײַם-טּוּבִּיהַ נִישְׁטַ גַּעַלְאָגָן. איין מאָל האט ער זיך פֿאָרגְעַסְּן און מיר דּוּרְלָאנְגַּט אַ פְּאַטְשַׁ. ער האט אַזְּוַי אַומְגִילְעַד גַּעַטְרָאָפְּן אָז עַס האט מיר גְּלִיכַּךְ אַנְגָּעָהָוִיבַּן צַוְּ בְּלוֹטַן פּוֹן דָּעַר נָאָגַּ. הֵיַם-טּוּבִּיהַ האט זיך שְׁטָאָרָק דּוּרְשָׁרָאָקַן און אַרְיִינְגַּעַלְאָפְּן צַוְּ דָּעַר רְבִיצְיַן רְבַּקְהַלְעַ. דִּי רְבִיצְיַן רְבַּקְהַלְעַ האט אַרְיִינְגַּעַרְעַנְגַּט אַ שִׂימְלַ קָאָלְטַ וּוּאָסְעַרַ, מיר צְוַנְעַלְיִינְגַּט נַאֲסָע שְׁמָאָטָעַם צַוְּ דָּעַר נָאָז אָז מיר אַרְיִינְגַּעַלְיִינְגַּט אַ שִׂימְלַ אַוְנְטָעַרְןַ הַאַלְדוֹן אַלְמַס אַ סְנוּלָה אַפְּצַוְשְׁטָעַלְן דָּאָס בְּלוֹטַ. הֵיַם-טּוּבִּיהַ האט גַּעַצְיִיטְרַט ווי אַ פִּישַׁ. עליש האט בִּיטְרַע גַּעַשְׁמִיכְלַט אָז דְּרַצְיִילַט אַ מְעַשָּׁה ווי אַ יְוָנָגַל אַיְזַן גַּעַשְׁמָאָרְבָּן פּוֹן נָאָזְבָּלוֹטַן. וווען עַם אַיְזַן מיר בעסער גַּעַוְאָרוֹן האט הײַם-טּוּבִּיהַ מיך גַּעַלְעַט אַיְבָּעָרְן בְּעַקְלַ אָז גַּעַבְעַטַּן אַז בְּ'אָלַ נִישְׁטַ דְּרַצְיִילַן אַיְזַן דָּעַר הֵיַם פּוֹן דָּעַם טְרוּיְעִירִיקַן גַּעַשְׁעַנְיִישַׁ.

וויל איך בין געווען אַ בִּיסְלַ אַ פֿאָרָחְלְוּמְטַעַר יְוָנָגַל האט מיך הײַם-טּוּבִּיהַ גַּעַרְופַּן „תְּעִנִּית חַלּוּם“ — און איך בין געווען דָּאָס פֿינְפְּטַע צַוְּ גַּעַמְעַנִּישַׁ פּוֹן זַיְעַנְעַ תְּלִמְדִידִים.

קַאֲפִיטָל נֶלֶף

עלישעם מעשיות. אויף א' ברית-מלחה בי' שדים. חיים טוביה צינדט-אן דאם נאפט-לעטפל. בלנדע קו. סטוייטש שפויין און בלנדע קו אונן באפונ דעם אייגענען רבין? דער גרויזאמער פסק. שבת בי' "פארהערן". פעתש. דאם גלויז פלאאנט און מיר בליבען זיין און דער ווינטערדייקר פינגעטערניש. עלייש. חיים שובייה הינטער דער טיר. ס'אייז איזק נאכט קאלט, רב? יונטל. וואס מיינסטו אוד פון קורת? חיים טוביה ציילט קערטעלעה. יאנקל. געלט, מאטע! מע גרייט זיך צו חתונה!

ב'זוויס נישט ווי אזווע עם איז צו אים דערגאנגען, נאר עליש האט אונגעהויבן צו דערציאן מעשיות פון חיים-טובייהס פארלעבן איז די האר האבן זיך אונדו גנטעלטט קאפעויר. א סך פון די מעשיות האבן דערמאנט אן "קב-היישר". ער האט דערציאט, איז הוימ-טובייה איז אמאל געווען סנדק איזן אחורבה וואו שדים האבן געפראוזעט א' ברית-AMIL איז דיז שדיישע קימפעטארין אליען האט חיים-טובייה גענײיפט איזה הינטן ארין. דער טעם פון דעם דאיזוקן קנסט ליגט אים נאר איז מול. פון דאנען נעמט זיך וואס חיים טוביה קרייצט איזו יצדר-הערדייך מיט די ציין בעט ער פאטשט זיינע תלמידים. עלייש האט דערציאט איז דעריבער איזו חיים-טובייה אויסגעפראן איזו פיל שטעלעך, וויל אומעטום איז מיט אים "עפעם געשען". מע האט אים געטראפֿן שלאָפֿן אויף א' בוי' דעם, אדער דאּוועגען ביהידות איז א' פומטער קרעטשמע, איזן ווען מען האט בודק געווען די ציצית האט זיך אַרְוִיסְגָּוּזִין איז סְרִיחָפֵל דָּאוֹוָנֵט חיים-טובייה איזן א' פְּסֻלָּן טְלִיטָה. עלייש האט די אלע מעשיות דערציאט מיט א' באַהָאַלְטָן כִּוְטָרָע שְׂמִיכָעָלָע אַוְיָף זִיְנָע לִיפְעָלָעָךְ, איזן זיינע יאָזְפָּאָנִישׁ אָוִינֵן האבן דערביי געבליצט מיט א' קָאַלְטָעָר גְּרוֹיזָאמְקִיט. מיר האבן אונגעהויבן מורה צו קריינן פאר חיים-טובייהן. מיר האבן זיך געשאָרְפְּט איז זיינע פְּשָׁטָלָעָךְ וּוּעָן די שבאות, קנסות איזן חרמים

פונ דער מסיכתא "נדרים" — אונן חויימטבויה האט געפאטשט. דא
האט אונדו עלייש ווידער דערצעילט פון די ווינדערשטאנדר אונן די קאמפּן
פון די פרערדייעס תיימידים פון דעם דאיזיקן "אלטן תורה".

חיים טוביה האט געהאט שטיין איז שענקל א פלאעל מיט בראנפֿן.
האט עליש דערציזלט, איז אײַינער א געל יונגל וואס האט שווין מער נישט
געוואָלט לִידֶן פּוֹן חַיְמַטּוֹבִּין, האט סְרַחְפֵּל אַרְיוֹנָעָגָּסְן אַינְעָם
פְּלָעַשְׁלָ בְּרָאָנְפָּן אַ הַיְשָׁע פְּאַדְצִיעַ שְׁתָנָה. חַיְמַטּוֹבִּיה האט וואַקְנַּילְאָנְגָּן
געטרונגען בְּרָאָנְפָּן מִיטּ שְׁתָנָה. אָזָן עֲרָ אַיז דֻּרְפָּוֹן גַּעַוָּאָרָן דִּישְׂעָר
אָזָן דַּי דָּרָעַ העַנְטַלְעַדְךָ וְעַנְעָן אִים גַּעַוָּאָרָן וְוַיְכָעֵר אָזָן דַּי פָּעַטְשׁ הַאָבָּן
מִער נִשְׁתָּאַזְזִי וְוַיְיַעַטְוֹן. דָּאָזָן האט עליש דערציזלט, וְוַיְיַעַטְוֹבִּיה
אַיז אַמְּאָל אַינְמוֹיטָן לְעַרְנָעָן אַיְינְגַּעַשְׁלָאָבָּן בְּיַיְשׁ טִישׁ.
אִים מִיטּ הַיְּוֹסֵן לְאָסָּ צְוָנְעַלְעַפְטָם דָּאָס שְׁפִיצְיָקָעַ גַּרְאָע בְּעֶרְדָּל צּוֹם טִישׁ
ברעט. דָּאָזָן זַיְיָ אַ גַּעַשְׁרִיּוֹנְגַּעַטָּן: רַבִּי, סְבָּרַעַנְטָ! חַיְמַטּוֹבִּיה
הָאָט אַ רִים אַוְיָה גַּעַטְוֹן דָּעַם קָאָפָּן, אַ הַאַלְבָּעַ בְּאָרְדָּ אַיז אִים גַּעַבְלִיבָּן
קְלָעַפְן אַוְיָפָּן טִישׁ. דָּאָס דַּמְּ האָט וְזַיְיָ אִים גַּעַנְגָּסָן פּוֹן דָּעַר צְעַבְלּוֹטִיךְ
טָעַר נִמְבָּעָן. דַּי יַיְנְגַּלְעָךְ הַאָבָּן גַּעַלְאָכְטָמָן אָזָן וְזַיְיָ גַּעַפְרִיטָטָמָן דָּעַר
גְּרַעַסְטָעָר שְׁמָחָה. חַיְמַטּוֹבִּיה אַיז אַ צִּיּוֹן גַּעַוָּאָרָן אַ בִּיסְל שְׁטִילָעָר
אַזָּן וְוַיְנִיקָּעָר גַּעַפְאָטָשָׁטָם. אַמְּאָל — אַזְזִי האָט עליש דערציזלט — הַאָבָּן
יַיְנְגַּלְעָךְ אִים אַרְיוֹנְגַּלְיָוָגָטָן אַיז דַּי שְׁטִוּוֹלָר אַרְיוֹן שְׁפִיצְיָקָעַ גַּעַגְלָאָן אַיז חַיְמַטּ
טוֹבִּיה אַיז וְוַאֲכַנְּ-לְאָנְגָּן אַרְוֹמְגַעְגַּנְגָּעָן אַ לְאָמָעָר. מִיר הַאָבָּן דַּי אַלְעָ
סְאַדְיִסְטִישָׁעַ מְעַשְׁיָה גַּעַהְעַרְטָמָיט אַוְמְלַוְּבַּלְעַבָּר שְׁרַעַקְעָוְדוֹדִיקִיט אַיז
אַוְיָה אַזָּן אַמְּתָן אַנְגַּעַהוּבָּן פָּאָר חַיְמַטּוֹבִּיה מָרוֹא צּוֹ קְרִינָן אוֹיךְ אַחֲזָ
זַיְינָע פָּעַטָּש. אַיבָּעָרוּהוּפָּט וּוֹעֵן דַּי וְוַיְנִטְעַרְדִּיקָעַ טָעַג זַעַנְעָן גַּעַוָּאָרָן
קוֹרְצָעָן, דַּי בְּיוֹזְחַשְׁמָוֹתָן סְמוֹנָעָן אַיז פְּנִיצְעַרְלָעָכָעָן, אָזָן עַס האָט לְאָנְגָּן
גְּנַדְיוּעָרט בֵּין חַיְמַטּוֹבִּיה האָט וְזַיְיָ אַרְוֹמְגַעְגַּבָּלָט בֵּי דָעַם קְלִיְינָם
נַאֲפְטִילְעַמְפָּל אַזָּן עַס אַנְגַּעַצְוֹנָן — דָּאָזָן האָט וְזַיְיָ אַונְדוֹזָן טִיְּמָאָל אוֹיסְ
גְּנַדְוָכָט, אַיז חַיְמַטּוֹבִּיה וְוַאֲקָסָט עַפְעָם אָוִיס אַין דָעַר פְּנִיצְעָטָר.
בְּאָרְדָּ וְוַעֲרָט לְאָנְגָּן אַיז שְׁפִיצִיקָּן. זַיְינָע הַעַנְטָמָן וְוַעֲרָן לְאָנְגָּן אַיז
גַּעַצְוֹנָעָן וְוַיְיַדְעַנְטָל אַיז שְׁפִינְזָן. מִיר זַעַנְעָן שְׁוֹין גַּעַוָּוֹן לְהֹתָן צּוֹ
זַעַן וְוַיְיַדְעַנְטָל אַיז נַאֲפִטִּילְעַמְפָּל האָט אַנְגַּעַהוּבָּן צּוֹ צִיְּעַטְרָעָן אַיז וְזַיְיָ פְּיַיכְמָעָר

און אומעטיקער ליכטיקויט און חיים-טובייה האט צורייסבאקסומען זיין
אלטער געשטאלט און געהיסן אויפמיישן די גמרות "נדרים".

אבער עלייש האט נישט געשווינן. קודם כל האט ער אונדו געלערנט
שפילן איין "קוויטלעך". ער האט איין אונדו צעללאט איז חק צום
קוויטלעך-שפיל איז מיר האבן אונגעחויבן צו שפילן אפילו אינמייטן
לערנען. עלייש האט עם פונציך אינגעארדנט. מיר האבן זיך דערלאנט
די פארטן אונטערן טיש און נאכגעאנט חיים טוביחן זיין "נדרים
מייטן ר'ן". עליישן האט דערביי צונעהאלפֿן אברהム מענDEL דער "ארע-
מער בעליך-ביבה". דאס שפיל איין געשמייאק געגעגעגען און חיים טוביה
האט נישט אונגעחויבן צו באמערין וואס סע טוט זיך בי אים אונטער
דער נאז, הング געפאטשט האט ער סי ווי. דאן האט עלייש אונגעחויבן
איינצעופֿרן א מנהג איז טאמער איין חיים טוביה נאָר אַרוּסִינגעגעגען
האבן מיר באָלד אונגעחויבן צו שפילן "בלינדע קו". פארשטייט זיך
או בעריש טוימאן ("דער רב") איין כסדר געוווען די "בלינדע קו", ער
איין אַרוּסִינגעגעגען אַהֲרֹן מיט פָּאַרְבּוֹנְדֶּעֶן אַוְיָגֵן, געטאָפֿט מיט
די הענט איין דער לוּפְטָן, און מיר זענען דערוויל דואיך געוזען בי די
אויפגעמיישטער גמרות און געפליט "קוויטלעך".

איינמאָל איין חיים טוביה פְּלוֹצָעַם אַרוּסִינגעגען אַינְמִיטָן אַז
סצענע. די "קוויטלעך" זענען באָלד פָּאַרְשׁוֹוֹאָרְדָּן פֿוֹן דער אוּבָּער-
פֿלָאָך. מיר האבן זיך בְּלֹוְרְשָׁט גַּעֲמָכְט, נְלִיּוֹק ווי מיר זענען מעין איין
אַשְׁוּעָר שְׂטוּיכָל "ר'ן". בעריש טוימאן מיט די פָּאַרְבּוֹנְדֶּעֶן אַוְיָגֵן
האט ניט געהאט די מינדטש אַנוֹגֵן אַז דער מלְאָכְהָמוֹת שְׂטוּיכָט אַים
צַו קָאָפְּנָמָּן. ער האט כסדר אַרוּסִינגעזּוּכְט מיט די הענט איין דער לוּפְטָן.
חַיִּים אַיִּז גַּעֲבְּלִיבָּן שְׁטִינוֹן ווי אַקָּאַץ וואָס לְוִיעָרְט אַוְיָפָּאָז
די גְּרִינְעָ אַוְיָגֵן זענען אַים גַּעֲוֹאָרָן נאָך גְּרִינְעָר, די האָרְ פֿוֹן ווּאַנְצָעָם
האבן זיך אַים שְׂטֻכְּדָרְקָע אַוְיפְּגַעַשְׁטָלָט, און דאס גְּרוּעָ בְּעָרְדָּל האָט
זיך גַּעֲדוֹכְט אַים אַוְיסְצָעִין אַזְוֹן צַו ווּרְעָן נאָך שְׂפִיצְיָקָר. די קְלִיּוֹנָע
הענטעלעך האָבָן אַים גַּעֲצִיטָעָרְט פֿוֹן בִּיּוֹן תְּעָנוֹג. מיט קְלִיּוֹנָע טְרִוְיטְעָלָעָך
האט ער זיך אַונְגָעָחוּבָן צַו דָּרְגַעַנְטָרָן צַו דָּרְ אַוְמְגַיְּקָלְעָכָר "בלִינְ-
דָּרְ קו". בעריש טוימאן האָט דערוויל אַזְוֹן אַנוֹגְטָל אַוְיָגֵן אַרוּסִינגעזּוּכְט
איין דער לוּפְטָן. חיים טוביה האָט זיך צַו אַים שְׂטָל אַזְוֹן קָעְצִישָׁ

בדערנונגערט. בערישן האט עפֿען ווי געצונגען צו זיין תלין. די ביידע זועגען שווין געווען גאנַר הארט אײַנְגֶּעֶר נעבן אַנדְרָעֶן. ווען בעריש האט דערשפֿירט דעם ריח פֿון חיימָן טוביַם קאָפְּאַטְעַ אַזְוָע אוֹיף אַים, אַזְחָהִים טוביַהן, אַרוּפְּגַּעֲפָלָן, מיט ביידע הענט אַים אַרְזְמַעְכָּפְטָן, אַזְ

מייט א טריומפערנדיין קול א געשרוי געטן : "געכאנט"!
ס'האט זיך געהרטט א היילכיקער קנאָל פון א פאַטש. חיים טוביה
האָט זיך געציילעוועט צו טראָפּן בערישן גלייך אין די אָרכוֹנְדֶּנְעָן אָוִינְן
אָרְצֵיַן. בעריש האָט אָ צעטומלטער פון אַיבּעַרְאַשְׁנְדִּיךְן ווַיּוֹתִיךְ אָ רִיסְטִּיךְ
אָכָּרָאָפּ געטן דאמָס טיכָל פון די אָוִינְן אָוּן דערזען פֿאָר זיך חיים טוביהָן
איין זיין גאנצער מלמדישער גרויזאָמְקִיט.

חיים טוביהם גרינע אויגן האבן ניפטיך געשמייכעלט קווקזידק אויפן קרבן. דאס יונגל איז געתטהאנען מיט איז אראפגעלאזענען קאפא. אבער איניעוינויניש איז חיים טוביהם בויך האט פּוֹצָעַם אֲנַעֲצָוּבָן צוּ קאָכְן, גְּלִיךְ וְוּ דְעֵרֶג אֲנַצְעָר אַסְקָעַטִּישָׁעָר בְּעַם וְאַולְטָאַיִם אֲנַגְעַצְוּדָן דִּי אַינְגָּעָן וְוּידָן. דִּי גְּרָאָע הָאָרְפָּוּן בָּאָרְדָּ אָוֹן וְוְאַנְצָעָם האָבָּן וְזַרְאִים שְׁפִיצְיָקָע אַוְוָנְגַעַטְלָט אַיְן דָּעֵר זְוִיטָפָּוּן בָּעָרִישָׁן, דִּי לִיפָּוּן זְעַנְעָן בְּיִ אַיִם גְּעוּוֹאָרְן טְרוּקָן אָוֹן עַר האָט זַיְ אַלְעַ מָאֵל בָּאַלְעַטְמָט מִיטָּן רְוִוְוִוָּן שְׁפִיצָיָפָּוּן זַיְן צִינְגָּל. אַבְעָר עַר האָט כְּסֶדֶר גַּעַשְׂוִוִּין, חַיִּים טּוּבִיהָ, אָוֹן גַּעַקְוָט אַוְוָפָן שְׁרָבָּן אָוֹן אלְעַ נִישְׁטָגָעָוָסְט וְוָסָם עַר זַאְל מִיטָּאַיִם טָוּן. פָּאַטְשָׁן? עַס אַיְזָן צַוְּ וְוַיְוִינִיש אָוֹן צַוְּ וְוַאֲכָדְדִיק. סְטִוִּיטָשׁ, שְׁפִילָן אַיְן בְּלִינְדְּרָעָר קָטוּ אָוֹן כָּפָן דָּעַם אַיְגְּעַנְעָם רְבִיָּן? בָּעָרִישָׁ האָט שָׁוּוֹן גְּעוּוֹאָלָט וְוַיְסָן זַיְן פְּסָקָן. חַיִּים טּוּבִיהָ האָט זַר נִשְׁטָמָע גְּעַיְוִילָט.

פָּמַעַלְעַלְלָלֶל, פָּמַעַלְעַלְלָלֶל הָאָט חִיּוֹם טוֹבִיה אֲוִיסְגַּעַשְׁטָרָעַט זַיְינָע
לְאַנְגָּעַה הַעַנְטָלְעַלְעַד. סֵי בָּרְעִישׂ אַלְיוֹן, סֵי מִיר אַלְעַ, הָאָבָן גַּעֲקָוֶסֶת וּוְאַס
חִיּוֹם טוֹבִיהם הַעַנְטָלְעַלְעַד הָאָבָן אַיִּצְתָּ בְּרָדָה צָו טָוָן. אַבְעָר זַיְיָ הָאָבָן
זַיְיךְ אֲוִיסְגַּעַזְיוֹנָן אָוָן אֲוִיסְגַּעַזְיוֹנָן גַּעֲזָוֶסֶת בָּרְעִישׂ אַוְיעָן. עַרְשָׁת
אַיִּצְתָּ הָאָבָן מִיר אַלְעַ גַּעַזְעַן אָז בָּרְעִישׂ הָאָט בְּלַאֲסָעַ אָוָן גַּרְוִישׂ אַוְיעָן
אָוָן זַיְיָ שְׁמַעְקָן אִים אַרְוֹסִים פָּוָן בִּידְעָן זַיְיטָן קָאָפָּה וּוּי צַוְּוִי בְּלַאֲסָעַ אָוָן
בְּזִוְּוֹטָעַ שְׁטִיקָעַ פְּלַאֲכָטָעַ. בָּרְעִישׂ אַוְיעָן הָאָבָן זַיְיָ עַפְסָם וּוּי צַוְּגָעְבוֹיָן
צָאוּ דַי דָּאָרָעַ פִּינְגָּעָר פָּוָן חִיּוֹם טוֹבִיהם הַעַנְטָלְעַלְעַד וּוְאַס הָאָבָן מִיטָּתָּעָנָג
זַיְיךְ גַּעַרְאָבָן אָוָן דָּעָר לְוַפְּטָן אָוָן זַיְיָ נִישְׁתָּגָעָילְטָ צַוְּקוּמָעָן צָו צָוָל.

בעירישעס אויערין האבן בלאמע געצייטערט. אויך זיין האבן געווארט. ווען די אויערין האבן זיך ענדליך געפונען צוישן חיים טוביהס פינגערא, האט בעריש געטן אַחוּשָׁן קוֹוִיטְשָׁן פֿוֹן שאָרְפֶּן ווּוִיטְּפֶּן. חיים טוביהס פינגערא, האט מיט דער צוֹנְגָּן זיך געטן אַלְעַק אַוּוֹף די פָּאָרְטְּרִיקְנְּטָעָן לֵיפְּן, האט מיט דער גאנצער קָרָאָפְּט אַכְּפְּגָּנְעָטָן בערישעס אויערין. דאס קָאָכְּן אַין חיים טוביהס פֿוֹיך האט זיך גַּעַשְׂטָאָרְקָט. חיים טוביהה האט מיטאמאל אַץ געטן בערישן בי די אויערין, אַים אַוְּפְּגָּנְעָהָוִיבָּן אַין דער הוֹיך אָנוֹ אַרְאָפְּגָּנְלָאָזָּט אַוּוֹף דער ערְד ווֵי אַדְרָהָרְגָּעָט קָאָלְבָּן.

בעריש אַיז גַּעַפְּלִיבָּן לִיגְּנָן אַ פָּאָרְחָלְשְׁטָעָר. חיים טוביהה האט זיך אַפְּגָּנְוּוִישָׁט דעם קָאָלְטָן שׂוֹוִיס פֿוֹן שְׁטָעָרָן. אַין זַיְנָע אַינְגָּנוּוֹיְדָן אַיז מיטאמאל שְׁטִיל גַּעַוָּאָרָן. די גַּרְיָנָע אַוְּגָּנָן האָבָּן זיך אַים אַוְּסָגְּנָלָאָשָׁן פֿוֹן מִידְקִיטָּט. ער האט אַרְיִינְגְּנָעָרְפָּן די רְבִּיצָּן רְבָּקְהָלָע צָו בָּאָגְּנִיסָּן בְּעָזָר מִיט קָאָלְט וּוּאָסָעָר. חיים טוביהה האט זיך צָגְעָזָעָט צָום טִיש אָוֹן אַנְגָּהָוִיבָּן מיט אַמְּד קָוֵל אַונְדָּז צָו לְעָרְנָעָן די גָּמָרָא „נְדָרִים“.

נאָר עַלְישָׁ האָט נִישְׁתָּ גַּעַשְׁוִינְגָּן.

די ערְגָּסְטָע אַוְּנָטָן אַין חיים טוביהס חָדָר זַעֲנָעָן גַּעַוָּעָן די אַוְּנָטָן פֿוֹן דָּאָנְגָּשְׁטִיק. חיים טוביהה האט דעם „שְׁיוּוֹרָה“ גַּעַוָּאָלְטָ פָּאָרְטִּיךְ האָבָּן אַוּוֹף שבת כדֵי בְּיָם „פָּאָרְהָעָרָן“ זָלְזָן זַיְנָע תְּלִמְדִידָּים ווּוִיזָּן וּאַס חַיָּם טוביהה קָאָן. ער אלְיָין, חיים טוביהה, פְּלָעָנָט אַין אַ שבת אַרְיִופְּקָומָעָן צָו די עַלְטָעָרָן פֿוֹן זַיְנָע תְּלִמְדִידָּים. ער אַיז גַּעַקְעָמָעָן אַין אַן אלְטָעָ אַפְּגָּנָע שָׁאָסָעָנָע אַוְּן צְעִירִיסָעָנָע אַטְּלָאָסָעָנָע קָאָפְּאָטָעָ אַוְּן האָט אַוְּסָגְּנָלָאָזָּט ווֵי אַ שבתְּדִיקָעָר בְּעַטְלָעָר. חיים טוביהה האט גַּעַטְוָנָעָן הַיְשָׁע שְׁבָתְדִּיקָע טִי, צְוָנָעָבִיסָן מיט אַשְׁטִיקָל צְזֻקָּעָר. באָלְדָה האָט מעָן גַּעַבְרָעָנָגָט אַ טִי, צְוָנָעָבִיסָן מיט אַשְׁטִיקָל צְזֻקָּעָר. באָלְדָה האָט מעָן גַּעַבְרָעָנָגָט אַ גָּמָרָא „נְדָרִים“ אַין דער תְּלִמְדִיד האָט גַּעַמּוֹת ווּוִיזָּן וּאַס ער קָאָן. טִילְיָהָן מַאְלָה האָבָּן די יְוִינְגָּלָעָךְ גַּעַזְגָּט חַיָּם טוביהס אַ פְּשָׁטָל. די טָאָטָעָס זַעֲנָעָן סְרוּבָּ נִישְׁתָּ גַּעַוָּעָן קִיְּוָן גַּרְוִיסָּעָ לְוּמְדִידָּם, האָבָּן נִישְׁתָּ קִיְּוָן סְךְ פָּאָרְדָּ שְׁטָאָעָן. זַיְן האָבָּן זיך גַּעַרְיכְּט נִאָר לְוִיט דָעָר גַּלְאָטְקִיְּט מיט וּוּלְכָעָר דָּאָס יְיָנְגָּלָזְגָּל אַפְּ דעם אַוְּסָגְּנָלָעָרְנָטָן מַזְמָוָר. חיים טוביהה האָט פִּינְגָּט גַּעַהָאָט אַז מַע פָּאָרְהָקָעָט זיך. חיים טוביהה האָט דָעְרְבִּי שְׁטִיל גַּעַרְיכְּט מיט די צִיּוֹן, גַּעַפְּינְקָלָט מיט די גַּרְיָנָע אַוְּגָּנָן — אַבְּעָר ער האָט גַּעַמוֹזָט הִיטָּן זַיְנָע הַעַנְטָלָעָךְ אַז עַס זָל זיך זַיְן נִישְׁתָּ וּוּלְגָן פָּאָטְשָׁן.

ニישט תמייד איז עם אים געראטען. אויך בי זיך אין דער היומ, שפֿת בײַם „פארהערן“, האט מען טיל מאָל געכָאָפֶט אַ פָּאָטְשַׁן. חַיִּים טֻבִּיה האט געוֹאנְטַ צוֹ דַעַם יִינְגָּלְסַ עַלְתְּעָרְן אָז פָּעַטְשַׁ שַׁאֲרָפְּן דֵי תְּפִיסָּה פּוֹן אַ יְוִינְגַּל. מִילָּא, אוּבָּעָס אַיְזַ נְוָטַ צוֹ דַעַר תְּפִיסָּה האט מען חַיִּים טֻבִּיהן פָּאָרְשְׁוּוֹיגַן. סִיוּזְיַי הַאֲטַ מען דַעְמָאָלְטַ גַּעַהְאָלְטַן דַעְרְפּוֹן, אָז שְׁלָאָנְזַ סִינְדְּרָעָר אַיְזַ אַ גּוֹטַ פָּעַדְגָּאָנְגַּשְׁ מִיטָּל אָזָן עַס קְוָמַטַּ זַיְּ נָאָרְ אָרוּסַ צָוָם נִיסְטִיקַן גְּעוֹנוֹתַן. יַעֲדְנָאָפָּלְסַ דֵי פָּאָרְנָאָכְּטַן פּוֹן דָּאָנְרָשְׁטִיסַ זְעַנְעַן גַּעַדְעַר אַיְזַ זַיְּ דָאַ גְּעַגְּרִוִּיטַ צוֹ דַעַר גְּרוּסְעַר עַפְּזָעַקְזִּיעַן.

איַן מָאָל אַיְזַ אַ דָּאָנְרָשְׁטִיק, עַס אַיְזַ גְּעוֹעוֹן טִיף אַיְזַ וּוּנְטָעַר, אַיְזַ גְּעוֹאוֹרְןַ פְּרִי נָאָכְטַן. חַיִּים טֻבִּיה האט אַנְגָּעָצְּנוֹדַן דָּאָס נָאָפְּטַיַּעַל אָזָן הַאֲטַ אַונְדוֹ גְּעוֹאנְטַ צוֹ דֵי גְּמָרוֹת. דַעַר „שִׁיעָרָה“ אַיְזַ גְּעוֹעוֹן אַ שְׁוּעָרָעַר. חַיִּים טֻבִּיה האט זַיְּ אַוְיְנָמְעִישַׁט דֵי גְּמָרוֹת אָזָן אַונְדוֹרָעַר צִינְגְּלָעַךְ רַעַדְןַ נָאָךְ נִישְׁטַ וּוּי גַּעַהְעַרְיךָ אַרְאָפַּט דֵי אַוְיְנָגְּלָעַרְנָטַע שְׁוּעָרָעַר מִסְכְּתָא. חַיִּים טֻבִּיה האט זַיְּ פָּאָרְנוּמָעַן אַונְדוֹ צוֹ מָאָכַן דַעַם אַמְּתָן יְוִיחָדִין. קוּוִים האָבָּן מִיר אַוְיְנָמְיִוְשַׁט דֵי גְּמָרוֹת אָזָן מִיר האָבָּן אַפְּגָּעָזְאָנְטַ דֵי עַרְשְׁטָעַ זָאָצַן, האֲטַ דָּאָס גַּלְעָזַל פּוֹנְעָם נָאָפְּטַלְעָמְפַל פְּלוֹצָעַם גַּעַטְוֹן אַ שַׁאֲרָפְּן פְּלָאִיזַן, אָזָן מִיר זְעַנְעַן גַּעַבְּלִיבַן זִיכְּן אַיְזַ דַעַר וּוּנְטָרְדִּיקָר פִּינְצַעַץ מְעַרְנִישַׁ.

איַן חַיִּים טֻבִּיהן האט אַנְגָּהְוִיבַן צוֹ זַיְּדַן דַעַר בְּעַם. עַר האֲטַ גְּעוֹרְגִּינְגַן, גְּעוֹוֹאָלְטַ פָּאָטְשַׁן. עַס אַיְזַ נִישְׁטַ גְּעוֹעַן וּוּאָס צוֹ מָאָכַן. אַיְזַ דַעַר פִּינְצְּטָעְרָנִישַׁ האֲטַ עַר זַיְּ נִישְׁטַ גְּעַקְעַנְטַ פּוֹנְאָנְדָרְקְלִיבַן צְוּוִישַׁן זִיכְּנִיעַ תַּלְמִידִים. עַר האֲטַ נָאָר אָוַוָּח זַיְּן גַּעַפְּעָפְּרָט קָוְלָעָכְּל אַונְדוֹ אַלְעָמָעַן אַוְיְנָגְּרוֹפַן פָּאָר דֵי צּוֹנְעַמְּנִישַׁן.

עַס אַיְזַ גַּעַבְּלִיבַן אָזָן עַלְיָשׁ וְאָלְיָנִין קוֹיפַן אַ נִיְּ גַּלְעָזַל. עַלְיָשׁ האֲטַ זַיְּ נִשְׁטַ לְאָנְגַן גְּעוֹזִימָט אָזָן גַּעַבְּרָעְנָט אַ גַּלְעָזַל פּוֹן דַעַם גַּעַוְעַבְּלַ פּוֹן מִשָּׁה גְּוַיְוָאָטְשַׁן. חַיִּים טֻבִּיה האֲטַ פּוֹנְדָּאָסְנִי אַנְגָּעָצְּנוֹדַן דֵי לְאָמְפַט. קוּוִים האָבָּן מִיר אַרְוִיְּסָגְּעָזָאָנְטַ דֵי עַרְשְׁטָעַ זָאָצַן פּוֹן דַעַר גְּמָרָה האֲטַ דָּאָס גַּלְעָזַל פּוֹנְדָּאָסְנִי גַּעַפְּלָאָצַט.

עַס האֲטַ זַיְּ אַרְוִיְּסָגְּעָזָאָנְטַ אָזָן דָּאָס אַיְזַ עַלְיָשָׁעַט מְלָאָכָה. עַר האֲטַ קוֹנְצִיךְ גַּעַטְאָן אַ שְׁפִּי אַוְיְפַן דַעְרָהְיִצְטַן גַּלְעָזַל אָזָן עַס האֲטַ גַּעַפְּלָאָצַט.

אוון עס האבן זיך אין די פאלגנדייקע דאנערשטיקן אונגעהויבן ניעז עינינויים פאר חיים טוביהן.

איין מאל במשך די ווינטערדייק אוננטן. איין דרויסן איין געפאלן
א געדיכטער שניי און דער פראסט האט געלנאלקט אויף די דעכער.
פונקט אינמיין לודגען — מעשה שטן — איין חיים טוביהן אויינגן-
סומען צו שפירן איין זייןע אינגעווידן מענטשלעכע געברויכן. אויף
זיין אפגענער גمراה האט ער אָזּוּקָנְגָלְיוֹגֶט אַ גְּרוּמָעָ רְוִוְוָעָ פְּאַטְשְׁוִילָעָ
און אונדוֹ אַנְגְּוֹזָאנְטָ דָּעַרְוַוְוֵילָ צַוְּ חָזְרָןְ דִּי אַוְיְנָעָלְדָּרְטָ נְמָרָאָ. ער
האט זיך פָּאַרְנוּמָעָן אַרְאַפְּצָוְנִיָּן אַונְטָן איין דִּי הַוִּיפְּבִּיתְהַכְּסָםָםָ. דֻּרְבְּפִי
האט ער גְּזַעַגְתָּ אָזְ חַיְוָתָ אוֹוִיפָּ דִּי לְאַדוֹשָׁרָהָ הַאֲבָןָ וַיַּדְ אַיִן דִּי
וּוּוֹינְטְּעַרְדִּיקָעָ נְעַכְתָּ אַנְגְּהַוְוִיבָןְ צַוְּ בָּאוּיְזָןְ נְזָלְנִיםְ דֻּרְיִמְאָדָרָ וְאַלְ מְעַן
לְמַעַןְ הַשָּׁםְ גַּדְעַנְקָעָןְ קִינְנָםְ נִישְׁתָּ צַוְּ עַפְעַנְעָןְ דִּי טִירָ. מַעַרְ האטְ עַלְיָשָׁ
נִישְׁתָּ בָּאַדְרָאָפָטָםָ. ער האט פָּאַרְשָׁלָאָסָןְ דִּי טִירָ הַינְטָרָןְ רְבִיןָ, אַרְוִיְנָעָ
נוּמָעָןְ דִּי "קוּוֹטְלָעָךְ" אַוְןְ מִירְ הַאֲבָןְ גַּעַשְׁמָאָקָ אַנְגְּהַוְוִיבָןְ צַוְּ שְׁפִילָןְ אַיִן
בָּעָרָ דִּי אַוְיְנָמִישָׁטָעָ נְמָרוֹתָ. נַאֲךָ אָזְ צִיּוֹתָ האָטָ וַיַּדְ גַּעַהְעָרָטָ אַ קְלָאָפָ
איַיִן דַעַרְ טִירָ, אַוְןְ מִירְ הַאֲבָןְ גַּעַהְעָרָטָ חַיְוָתָ טּוֹבִיהָסְ קָוָלָ: "עַפְנָטָ
שְׁקָצִיםָ!" אָפְעָרָ אוֹוִיפָּ עַלְיָשָׁסָ אַ וּוֹאָנָקָ, הַאֲבָןְ מִירְ אַלְעָ אוֹוִיפָּ אַ יְאָ-
מַעַרְלָעָךְ קָוָלָ אַנְגְּהַוְוִיבָןְ צַוְּ שְׁרִיְעָןְ: "גַּעַוּאָלָדָ, גַּזְלָנִיםָ!" חַיְוָתָ טּוֹבִיהָ
איַיִן הַינְטָרָ דַעַרְ טִירְ דְּרַצְיָטָרָטְ גַּעַוּאָרָןְ. עַסְ הַאֲבָןְ אַיִםְ דְּאָרָטְ גַּעַ-
טְרִיְוִילָטָ דִי קְעָלָטָ אַוְןְ דַעַרְ פָעָםְ. מִיטְ וַיַּנְעַדְ אַדְרָעָ הַעַנְטָלָעָךְ האָטָ ער
אַנְגְּהַוְוִיבָןְ צַוְּ הַאֲקָןְ אַיִן דַעַרְ טִירְ אַרְיָוָןְ אַוְמְעַנְטָלָעָךְ גַּעַשְׁרִינְ: "
דָּאָסָ בֵּיןְ אֵיהָ, חַיְוָתָ טּוֹבִיהָ". מִירְ הַאֲבָןְ אָפְעָרָ נַאֲךָ הַעֲכָרָ גַּעַשְׁרִינְ:
"גַּזְלָנִיםָ!" עַסְ האָטָ גַּעַדוּעָרָטָ אַ לְאַנְגָּעָ צִיּוֹתָ, בֵּיןְ מִירְ הַאֲבָןְ גַּעַהְעָרָטָ
וְוּ חַיְוָתָ טּוֹבִיהָסְ האֲקָןְ וּוֹרֶטְ שְׁוֹאָכָבָרְ אַוְןְ עַלְיָשָׁ האָטָ גַּעַפְסָקָנָטָ אַזְ דַעַרְ
אַלְטָעָרָ תְּרָחָהָ האָטָ שְׁוֹיןְ אַפְּבָאָקָמוֹעָןְ דָּאָסְ זְוִינְקָעָ. מִירְ הַאֲבָןְ אַלְעָ
מוֹרָאָ גַּעַהְעָטָ צַוְּ עַפְעַנְעָןְ דִי טִירְ, מַחְמָתְ מִירְ הַאֲבָןְ גַּעַוּאָסָטְ וְוָסָ חַיְוָתָ
טוֹבִיהָ אַיִןְ פְּעָאֵיקָ אַונְדוֹ אַפְּצָוּצָאָלָןְ פָּאָרָ אֹזָאָ וּוֹיִזְ, אָפְעָרָ עַלְיָשָׁ האָטָ
מִיטְ אַפְּרָוָםְ אַונְטָרָטָעָנִיקְ מִינְעָלָעָ, וְוּ ערְ וְוְאָלָטְ וַיַּדְ עַרְשָׁתָ אַיִצְטָ גַּעַכְפָּטָ
אוּפְּנָתָ, אַזְ עַפְנָ גַּעַטְוָןְ דִי טִירְ. חַיְוָתָ טּוֹבִיהָ אַיִןְ גַּעַשְׁתָּאָגָעָןְ אַ דְעָרָ-
פְּרָוִירָעָנָרָ אַוְןְ אַיְנָגָעָשָׁנִיטָרָ הַינְטָרָ דַעַרְ טִירְ אַוְןְ קוּיָםְ גַּעַקְעָנָטָ דָאָסְ
מוֹלִיְ עַפְעַנְעָןְ. אַרְיְנָקְוָעָנְדִיםְ אַיִןְ דַעַרְ וְוְאָרְקָמְקִיטָ פָּוָןְ חָדָרָ, האָטָ אַיִםְ

עליש מיט ענווותראיךער ביטרעקייט אָ פרעג געטונג : "ס'אייז איזך געבעך קאַלט, רבוי?" חיים טוביה האט געפֿרוֹאוֹוט אָוִיפֿצּוֹהוּבֶן די האנט און געבן עליישן דעם אמתן פֿאַטְשַׁ, נַאֲרַ די האנט איז אים געוווען שטאָר און בלוי פּוֹן קעלט און זי האט אים געשטַאָכַן ווי מיט שְׂפִילְקָעַט. ער האט בלויו פּוֹן די, מיט פֿראָסְטִין שניוי פֿאַרְלָאַפְּעַנְעַ בָּאָרְד אָוֹן וָאנְצָעַם, אָרוֹיסְגָּעַדְזָאַמְדוֹשָׁעַט עַלְיְשָׁע צוֹנְעַמְעַנְישׁ. אָפְּלַו צוֹ קְרִיצְן מיט די ציינער האט ער נישט באָזְוִוִּין פּוֹן גְּרוּיסְ חְוֵלְשָׁוֹת. חיים טוביה איז קוֹים צוֹנְעַפְּאַלְזַן צוֹ זַיְן בענְקָל, זַיְךְ דָּעְרוּיָה אָטוֹיטְ-מִידָּעַ אָנוֹידָעְרָגְעַזְעַצְט אָוֹן אָנְגָּהָוּבֶן שְׂוּעָר צוֹ אָטְעַמְעַן.

דעם פֿאַלְגָּנְדיַן שבת איז חיים טוביה נישט געגעגען צום פֿאַרְהָעָרְן זַיְן זַיְנָעְ תַּלְמִידִים. ער איז זַיְכָּעְרָ גְּעוּוֹן אָז זַיְיָ קְאָנָעָן נישט דעם "שְׂיוּוֹר".

איינְמָאל אָז אָוִוְנְטָעְדִּיקָן פֿאַרְמִיטָאָג וָעָן מִיר האָבָּן גַּעַחְאַלְטָן אָין דָּרְבָּטָן מִיטָּן לְעַרְנָעָן עַפְּנָט זַיְךְ מִיטְאָמָּאָל אוֹוָף די טִיר אָזְן אוֹוָיף דָּרָ ער שְׂוּעָל בָּאָזְוִוִּוִּיט זַיְךְ אָדִיקָּעָ מִוְּיד אָנְגָּעָטָן אָין עַפְּעָם אָ נִיְּרָ מְאַדְיָשָׁע רַעְטָאָנְדָע. די מִוְּיד האָט גַּעַהְאָט דִּי אִיְּגָּעָנָע גַּרְיָעָנָע שְׂטָעְכְּנִידָּע אָוִיגָּן וָאָס חַיִּים טוביה. די באָקָן זַעְגָּעָן אִיד גְּעוּוֹן פֿלְאַטְשִׁיקָּע אָזְן פֿלְאַמְּיָיקָּע וָיְוָי וָוָאָלְטַז זַיְגָּעָרְשָׁט אָוִיסְגָּעְפָּאַטְשָׁט. זַי אִזְּ אָרְיִינְ — גַּעַקְוּמָעָן אָ בִּיאָזָע אָזְן מִיט אִירְגָּזָן וָיְוָי עָס וָוָאָלְטַז אִיד שְׂוִין גַּעַקְוּמָעָן אָ רַעְשָׁת צַו צָאָלָן. די גַּרְיָעָן אָוִיגָּן האָבָּן בָּאָלְד גַּעַטְוָן אָ קוֹס אוֹוָיף חַיִּים טַבְּיהָן, אָזְן זַיְהָט גַּעַטְוָן אָ זַאְגָּמִיט אָ שָׁאָרָה קְוָלְכָּל וָאָס אִזְּ וָוָיְדָעָר גְּעוּוֹן עַנְלָעָר צַו חַיִּים טוביהָס קָוָל, נַאֲרַ מִיט אָ וָוָיְבָעְרִישָׁן אָוָנְטָעְרָטָן :

— גַּוט מְאָרגָן, טָאַטָּע.

חַיִּים טוביה איז פֿלְאָס גְּעוּוֹאָרָן וָעָן ער האָט דָּרְעוֹעָן די מִוְּיד. אַיְנְסְטִינְקְטִיוֹו האָט ער אָרוֹיסְגָּעְכְּאָפְּט זַיְן רַוְּיָטָע פֿאַטְשִׁילְעַ אָזְן זַיְךְ אָרוֹיפֿגְּעַלְיִינְט אוֹוָף דָּרָ אָפְּגָּעָרְגָּרְגָּרָ. ער האָט אָ שְׁוֹוָאָכָן קְרִיז גַּעַטְוָן מִיט די צִיּוֹן, אָרוֹאָפְּגָּעָלְקָאָזָט די גַּרְיָעָן אָזְן שְׂטִיל אָ פרַעְג גַּעַטְוָן, וָיְוָי וָוָאָלְטַז זַיְךְ גַּעַהְיָתָן פֿאַר די פִּיר וָעָנְטָן :

— וָאָס מְאָכְסָטוֹן, יַעֲנְטָל?

— וָאָס אִיךְ מָאָר? — האָט די מִוְּיד גַּעַנְטָפְּעָרָט מִיט כְּעָם, — אִיךְ גַּיְיִי חַתּוֹנָה האָבָּן.

און דא האט יונטאל, אועקזענדrik זיך בייס טיש, ביי די אפענע גמרות, אונגעהויבן צו דערציילן, אז זיך האט זיך שוין גענוג אפגעשווארצט די יארן אויף אלערליי „שטעלן“ (ויאיז געוווען אַ דינסט) און זיך גיט חתונה האבן פאר אַ בעל-מלאכה. נדען האט זיך אַ אונגעהמאטלט. נאדר נאך אויששטייר איז זיך געפומען צום „שיינעם טאטן“. אויך חתונה צו מאכן איז דער „שיינער טאטע“ נישט קליען, חתונה מיט פיש און בולקעס, קלעומארים און אַ ברחן. אָן פיש מיט בולקעס וועט דער חתונ אנטלויפן פון אונטער דער חופה. „הײנטיקע יונגעלייט“ האבן נישט ליב איז מען בלואט זיך און דער קאשע, — דערביי האט יונטאל אַרויף-געלייגט אירע רויטע צערפאנצעוואטעה הענט אויף אָן אַפענער גمراא און די גרויסע בריסטען האבן איר פעסט אונגעהויבן צו אַטטעמען אונטער דער רעטאנדע.

חיים טוביה האט געקיינט די רויטע פאטשיילע וואס איז געלען אַוופ זיין גمراא —

— מילא, אויששטייר. נו... איך וועל דיר מאכן אַ קלידל.

— אַ קלידל? — האט זיך יונטאל צעלאכט מיט אַ ווילדן בעס — אַ קלידל נויט ער מיר מאכן, דער לייכטיקער טאטע. ער מײנט איז אַן אַנדער זענען די פארשלומפערטע זועליכאָווער צייטן. הײנט איז אַן אַנדער וועלט, טאטע לעבען, האט זיך געטן אַ קרייז מיט די ציון פונקט ווי חיות טוביה און האפערדייסער אויסגעלייגט אירע הענט איבער דער אַפענער גمراא, חתנים האבן הײנט גענוג מיידן. זיך וועלן נישט גיין אונטער דער חופה בלויו פאר דעם שיינעם פנימל. יונטאל האט אונגעהויבן אַוים צורעכגעגען וואס זיך באָדראָף אויף אויששטייר, און זיך האט פאר חיים טוביהן אַ זאג אַרויס געטן די אלע עקוואָטישע געמען פון די הײנטיקע מאדרעם, ווערטער וואס האבן געשטאָכן חיים טוביהן איזן די אויערן מיט זיער פרעמדקיט. אָן אַומגעדוֹלדייקער האט ער פסדר געקיינט די רוי טע פאטשיילע און ענדלאָך אַרויסגעפלאָצט:

— וואס מײינסטו, איך בין קrho?

— ע נאָר דעם שיינעם טאטן, האט יונטאל זיך צעשרהין און זיך אונגעהכט פאר די באָקען. ווילסט ב'זאל בליבן אָן אלטער מoid? ניין, טאטעל-לעבן. נו, איך זיך אַז אַיך וועל דיר מוון אַרויפשין דעם

הathan אין חדר אריון. ס' איז א יונגעלאָן ווּאַס ווּוִיסט ווי צו רעדן מיט אַזעְלְבָעַ יְדַעְלֶעֶךְ ווי דו. אונז אָז מַעַ בָּאַדְאָרָף, לִינְגַּן דֵי הענט בַּי אַיִם נִינְשַׁת אַיִן קִימְפָעַט — יְעַנְתֵּל הַאַט זִיךְרָה דִּיקְרָה עַלְאָכָט אָזָן זִיךְרָה אַוְסִיד גַּעֲבּוֹינְגַּן צו חִים טֻבְּיָהן — פָּוּן זַיְינְס אַ פָּאַטְשׂ וְעַט מַעַן דֵי עַלְמָעַרְדָּן בָּאַבָּעַ אַיִן נִנְעָרָן. נָא, אָז יְעַנְתֵּל הַאַט פְּלוֹצָעָם אַוְפָּגָעָדָעָט אַ פָּעַטְמָעַרְדָּן בְּלִיּוֹשִׁיקָע הַאַנְט אַוְיָה וּוּלְכָעָר עַם אַיִז גַּעֲזָעָן אַ גְּרוֹוִיסָעָר בְּלִיּוֹרְ פְּלָעָם. עַס הַאַט זִיךְרָה גַּעֲרָאָגָן אַ רִיחַ פָּוּן וּוּאַרְעָם פְּרוּוִין-לְיִוָּבָה. יְעַנְתֵּל הַאַט דֵי נַאֲקָעָטָע אַוְפָּגָעָדָעָט הַאַנְט צְוּנְגָּבָוּגָן צו חִים טֻבְּיָהן נָאָן. דָּאָס הַאָבָּא אִיד גַּעֲרִינְגָּן חַתִּימָה-גַּעֲלָתָ פָּוּן חַתָּן, הַאַט יְעַנְתֵּל גַּעֲזָאָט מִיט אַ בְּיוֹן גַּעֲלָכְטָרָל.

עם האט נישט לאנג געדיירט אונן חיים טוביה האט זיך פאַר אונדזערע אוינגן אַנגעהויבּן פֿונְגָאנְדֶרְצְּקְונְעֶפְּלָעָן דעם דיין וואַטמאוון שפֿאנְצְּעָרְעָן ערנְגְּעַץ פּוֹן צוֹוִישָׁן די צְעִירְסְּעָנָה שפֿאנְצְּעָרְ-שְׁפָאַלְטָן אַרוֹיסְ-געַשְׁלָעַפְּטָן אַ שְׁמוֹצִיסְ-עַטְלָן, וּאַס אַיְזָן גַּעֲוָעָן פֿאַרְפּוֹנְדָן מִיט אַלְעָרְלִי שְׁטְרִיקְלְעָךְ. דָּאַס זַעַקְל אַיְזָן אַרוֹיסְגַּעַפְּמָעָן פּוֹן די באַהֲלָטְעַנְישָׁן אַ דִּיקְלָעַבְּם, אַוְן אַן אַנגְגְּבָּלָזְוּנָם אַוְן אַ זָּטָם. חַיִים טּוֹבִיה האט אַריְינְגְּ-שְׁטָעַקְטָן זַיְנָע דָּאַרְעָן צִימְעַרְדִּיקְעָ פֿינְגְּעַרְלָעָךְ אַיְזָן דעם זַעַקְל אַריְזָן, אַרוֹיסְ-גַּעַנוֹמָעָן פּוֹן דָּאַרט עַטְלָעַכְעָ צַעֲקְנִיְּטְשָׁטָע קְרַבְלָעָךְ אַוְן זַיְיָ גַּעֲוָוִזְן דער

— נו, לאמיך לערנען, — האט ער געקריצט מיט די ציון און אליעז געהאלטען דאס געלט איזן דער האנט.

— קורחן אוצרות האט ער אין זעל, דער אַרעמאָן נעבער, האט
די מoid געקוויטשעט און אים אַרויסגערטסן די פֿאָר רּוֹבֵל פֿוֹן דער האנט.
ער מיינט טאָפֿע, או אַיך וועל אים ווערן אַן אלטּע מoid. דער חַתְּן ווועט
סּוּמָּען, ווועט ער זיך שוין מיט דיר אַוִּיסְטָעָהָן, האט זיך גַּעֲשָׂרִיְגַּעֲטָוּן,
שְׁנָעַל אַוִּיפְּגַּעַשְׁתָּאָנָּעַן, גַּעֲנוּמָּעַן דָּאָס גַּעַלְטָ אַן פֿאָרָה אָסְטָ הַינְּטָעָר זיך
די טיב.

ח'ם טוביה איז געלילין זיצן א נידערגעשל אונגענער. מיר אלע
האָפַן געשווינגן. ס'האָט לאָנג געדויערט בעז ער איז געסומען צו זיך
אוון אווע אַטיל קול אַנגעהויבן מיט אונדו צו לערנען די גمرا
גערירטס"

צומאָרגנַס אִינְמִיטַן לְעֶרֶנְעַן האָט זִיך ווּידָעַ נְעַפְנֵט דֵי טִיר אָזֶן
כָאַיז אַרְיִינְגְּעַקְוּמָעַן אַ בְּלִיכְבָּר קְרַעְנְקְלְעַכְבָּר יְונְגְּרַמְּאַן מִיט אַ גַּעַלְ
אַפְּגַּעַשְׁאַסְן בְּעַרְדָּל. עָר אַיז אַרְיִינְגְּעַקְוּמָעַן אַ פָּאַרְסָאָפְּגַּעַטָּעָר, זִיך שְׂעוּר
אַנְיְּדְרֶגְּנְעַזְעַצְט אֹוִיאָ דָעַר בָּאַנְקָ צְוַיְּשָׁן אָונְדוֹ אָזֶן זִיך מִיט אַ גְּרוּסְעַ
רוּיטָעַ פָּאַטְשְ׀יוּלָעַ נְעַוְיְשַׁט דָעַם נְאַסְן שְׁטָעָרָן. קְוִים האָט עָר בְּאוּזְוַיְן
אַרְוִיסְצְוֹזָאנְן דֵי עַרְשְׁטָעַ ווּרְטָעַר האָט עָר גַּעַזְאַגְּט צַו חִימָ טְוִיבָהָן:
„וּוְאַס מַאֲכַסְטוֹ, טָאַטָּעָ?“ אָזֶן עָר האָט זִיך אֹוִיאָ דָעְרוּיָפָ בְּאַלְד שְׁטָאַרָּק
פָּאַרְהָוּסְטָ. חִימָ טְוִיבָהָן האָט זִיך אַוְיְפְּגַּעַהְיְבָן פָּוֹן בְּעַנְקָל אָזֶן אַיז מִיט
דָעַם יְוָנְגְּנְמָאַן אַוְעַקְגַּעַנְגַּנְגָּעַן אַיְן דָעַר זִיך אָזֶן זִיך גַּעַסְוּדָעָט. זַיְיָ הָאָבָן
נְעַרְעַטָּם וּוּגָן דָעַר חַתּוֹנָה פָּוֹן דָעַר שְׁוּעַטָּעָט.

עַם האָט זִיך אַוְיְסְגַּעַלְאָזְטָ, אָזֶן דָעַר יְוָנְגְּנְמָאַן אַיז אַ מְלָמֵד עַרְגָּעַי
אַיְן לְאַדוֹשָׁ, אַ שְׁלָאַפְּעָר אָזֶן שְׁפִיְּטָ צַו בִּימְלָעָךְ צַו מִיט בְּלָוָט. דָעַרְצָו
אַיְן עָר אָזֶן אַפְּגַּעַנְטָעַר חַשְׁוֹרְ-בְּנָיָם אָזֶן וּוְאַלְגְּעַרְט זִיך פּוֹנְקָט וּוּי חִימָ
טְוִיבָהָן אַיְן לְאַדוֹשָׁ אַרְוֹם אָז אַ וּוּיָבָ.

אַיְן עַטְלָעַבָּע טָעַג אַרְוֹם אַיז ווּידָעַ נְעַפְנֵטָעַן חִימָ טְוִיבָהָם טָאַכְטָעָר,
אַבָּעָר אִיצְט אַיז דֵי מְוִיד נִישְׁטָ גַּעַקְמָעַן אַלְיוֹן.

זַי אַיז גַּעַקְמָעַן מִיט אַ הוּכָּן בְּרוּיְטְ-בִּינְיִנְקָן גַּעַלְן יְוָנָג. דָעַר יְוָנָג
הָאָט גַּעַטְרָאַגָּן הוּכְבָּעַ נְלָאַנְצִיקָּעַ שְׁטִיוֹלָל אָזֶן אַ פְּלִיּוֹן יְדִישָׁ הַיְּטָלָעָלָעָ אַוְיְפָן
שְׁפִיְּזָ קָאָפָּ. עָר האָט גַּעַשְׁקָלָט אָזֶן גַּעַהְאָטָט אַ פָּאַר דִּיקָעַ גַּעַלְעָ וּוְאַנְצָעָטָם. עָר
עָר האָט גַּעַהְאָט אַ גַּעַנְאַלְטָעַ בְּאַרְד אָזֶן אַ פָּאַר דִּיקָעַ גַּעַלְעָ וּוְאַנְצָעָטָם. עָר
אַיְן נְאַכְנַעַנְגָּעַן חִימָ טְוִיבָהָם טָאַכְטָעָר מִיט פָעַסְטָעַ אָזֶן כִּיטְרָעְ-אַיְינָן
גַּעַהְאַלְטָעַנָּעַ טְרִיטָ. אַרְיוֹנְקְמָעַנְדָּיק אַיְן חַדְרָ הָאָט עָר זִיך קוֹדְמָ-כְּלָ אַרְוֹם
גַּעַקְוָט אֹוִיאָ דֵי וּוּנְטָ, אָזֶן דָאַן אַוְיְסְגַּעַדְרִיָּות דָעַם קָאָפָּ צַו אָונְדוֹ אָזֶן
גַּעַטְוֹן אַ פִּיפִיָּקְשָׁמִינְיָה מִיט דֵי שִׁיקְלְדִּיקָע אַוְיְגָן.

חִימָ טְוִיבָהָן אַיז בְּלָאָס גַּעַוְאָרָן וּוּגָן עָר האָט דָעְרוֹזָעָן דָעַם בְּחוֹרָ.
עָר האָט ווּידָעַ אַרְיוֹנְגַּעַכְאָפְט דֵי רְוִיטָעַ פָּאַטְשְ׀יוּלָעַ פָּוֹן דָעַר קְעַשְׁעַנָּעַ אָזֶן
זַי אַרְיוֹנְגַּעַלְיוֹנָט אֹוִיאָ דָעַר גַּמְרָאָ. דֵי מְוִיד האָט אַבָּעָר אַוְיְסְגַּעַקְוָט
צַו זַיְיָ אַיְן בְּעַסְטָן מָוָט.

— דָאַס אַיז דֵיָן מְחוֹתָן, יְעַנְקָל, — הָאָט דֵי מְוִיד אַ זַּאַג גַּעַטְוֹן
צֻוָּמָעַן יְוָנָג אָזֶן אַיְם אַ צּוֹפָ גַּעַטְוֹן פָּאָרָן אַרְבָּל, שַׁעַם זִיך נִשְׁטָ גַּעַקְמָעַן, יְעַנְקָל.

יענקל האט פסדר פיפיק געשמייברגט מיט זייןע שיקלדייק אוניגן
און געגעבן א הוסט צו חיים טביהן.

— געלט, טאטע, — האט די מoid געזאנט אין א זיבערן און האָ
פערדיין טאן. און חיים טוביה האט ווירדר מיט ציטערדייך פינגערא
אַרוֹוִסְגַּעֲשֶׁלְעָפֶט דָּאָס פֿעַטָּע זַעַקְלָפָן דֵּי שְׁפָאַלְטָן פֿוֹן זַיְן וּוּאַטְאָוֹן
שְׁפָאַנְצָעָר אָוֹן גַּעַצְיוֹלָט קָעַרְבְּלָעָךְ.

אַזְוִי האט זַיְךְ פָּאַמְעָלָעָךְ דָּעַרְגַּעַנְטָעָרָט דָּעַר זָמָן פֿוֹן דָּעַר חַתּוֹנָה.
וּוֹעֵן עַמְּאַט שְׁוִין גַּעַהְאַלְטָן נָאָר נָאָנָט צוֹ דָּעַר חַתּוֹנָה, האט זַיְךְ די
רְבִּיצָּין רְבַּקְהָלָע אַנְגַּעַהְוִיבָּן צוֹ פָּאַרְעָן. זַי אַיז אַרְיָוָנְגַּעַקְוָמָעָן צוֹ חיים
טוּבְיהָן אָוֹן אַנְגַּעַהְוִיבָּן צוֹ מָאָנָעָן גַּעַלְט אַוּוֹף פִּישְׁ, אַוּוֹף פְּלִוִּישְׁ, לְעַקְעָיְ
כָּעָר אָוֹן בּוֹלְקָעָם. אַלְצָדְיָוָגְן וּוֹאָס מַעַדְצָרָף צוֹ אַחַתָּה. חיים טּוּבְיהָ
הָאָט אַלְעַמְּאָל אַרְיָוָנְגַּעַקְוָמָעָן דָּאָס זַעַקְלָפָן זַיְן שְׁפָאַנְצָעָר. דָּאָס זַעַקְלָפָן
וּוֹפִיל מַעַמְּאָט דָּעַרְפָּוּן נִישְׁתָּמְעָט, האט גַּאֲרָנִישְׁת אַוְיָסְגַּעַקְוָסְט
מְאַגְּנָרְדָּעָר צוֹ וּוּרָן. אַלְעָמָל אַיז עַס אַבְּיַכְלָרִיקָס צְוָרִיס פָּאַרְשָׂוּאַונְדָּן
איַן די וּוּאַטְעָס פֿוֹן דָּעַם שְׁפָאַנְצָעָר, אָוֹן חיים טּוּבְיהָהָהָט גַּעַלְעָרָנט גַּמְרָא
די צִיּוֹן, אַוְנְדָּז אַוְיָסְגַּעַרְפָּוּן אַוּוֹף די צְוָנָעָמָנִישְׁן אָוֹן גַּעַלְעָרָנט גַּמְרָא
„גְּדָרִים“.

קֵאָפִיטֵל צְוּעַלְף

עליש גויט אונז „עפעט וויזון“. דורך קעלער-פֿעַנְגְּשֶׁרְלָעַד. די געלע
מויד יאנט אונז מיטן בעזום. וועט איר קומען איז גּוֹן-עָדָן אַרְיוֹן,
רב ייד ...

א טאג פאר דעם חופה-טאג האט חיים-טובייה א ביסל אַפְּגַּנְלָאָזָט
די ליעזעס איבער אונדרז. פון דער סיד האבן אַרְיִינְגְּנָשְׁלָאָגָן די ריחות
פון פיש, געבעקס און פון עופות. אינטיאן לערנען איז אַלְעַמָּאָל אַרְיִינְ
געקמען די רביצין רבכחַלְעַ מיט אַנדְרָעַ השבונות. אויך די כלְה איז
עפְּטָעַ געומען אַ צְּעַיָּאַכְּמָעַטְעַ אָז אַ בְּיוּעַ. מיר האבן אַלְעַמָּאָל
געומוט אַיבְּעַרְיִיסְן דאס לערנען הנם די נמרות „נְדָרִים“ זענען פסדר
געפְּנָטָע געלעגן אויפָּן טִישׁ.

איין דעם דאזוקן פֿאַרְיְּהַפְּה-טאג איז חיים טובייה געווין פֿאַרְנוּמוּן
מיט חתונה און געלטיזאָקָן. ער איז ערנְצְּיוּאוֹ אַוּוּעַגְּנָאָגָנָעָן מיט
דער רביצין רבכחַלְעַ אַיבְּעַרְגְּנָאָלָאָזָטָן, די רויטע פֿאַטְשְׁלִילָעַ אויף דער
אַפְּעַנְעַד גּוֹרָא אָז אַונְדוֹ אַנְגְּזָוָאנְט, אָז מִיר זָאָלָן דְּעַרְוּוֵילַ חֹזֶן, וְאַרְעַם
אַקְעַרְשָׁטָקָומְטָעַ ער צְרוּיק. ווען מיר זענען געלפִּין אַלְיָין האט זיך עליש
אנְגְּנָעָרְפָּן :

— דער אַלְטָעַר תְּרָחַ וְוַעַט נִישְׁטָמַץ אַזְוִי נִיךְ צְרוּיקְפּוּמָעַן. סּוּמָט
אַרְאָפָּ אַוְיָפָּן גָּמָס אָז אַיךְ וּוּלְ אַיךְ עַפְעַם ווֹיזָן.
דערהערט „עפעט וויזון“ האט זיך אַברָהָם מענְדָל (דער אַרְעַמְעַר
בעַל-עֲבִירָה) באָלְד אַנְגְּזָוָאנְט. ער איז זשעַדְנָעַ גְּעוּווּן צְוּזָעַן וְאַסְטָעַן
עליש וועט „וֹיזָן“.

זענען מיר זענען אַרְאַפְּגַּעַקְוּמוּן אַוְיָפָּן הוֹוָה (אַפְּיָלוּ בָּעָרִישׁ טּוּיְמָאָן
דער „רב“ איז מיטְגָּנָאָגָנָעָן) האט אַונְדוֹ עליש אַרְוִיסְנָעַפְּרַט אַוְיָפָּן

מיט פונצטורה. איבער דער פיעטראיקאוער נאם איז ער מיט אונדו געאנגען צו דער „פראמינדאע“. דארט איז ער געליבן שטיין בי א קעלער נאם.

— בויינט זיך אראפ אונן קומט אריין דורר די פאנצטערלעך.
אייר עזט דארטן בעטן? — האט עלייש געפרונגט.

— מיר זען בעטן, — האבן מיר געאנטפערט.

— אויפּ די דאזּוּקָע בעטַן טוֹט מעַן עֲבִירָות, — האָטּ עַלְישַׁ גַּעַזְאַנְטָם. — אַיִן די אַוְונַטָּן ווּעַן סַ'וּעַרְתָּ טוֹנָכְלָ קַומְעָן דָּא מַאֲנֵסְפָּאַדְרָ שְׂוִינְגָּן צָו טוֹן עֲבִירָות. בְּשַׁעַת די מַאֲנֵסְפָּאַרְשִׁוְינְגָּן טוֹן עֲבִירָות שְׁפִילְטָ אַ בְּלִינְדָּר יִד אוּפּ אַ קָּאַטְּמָעַרְינְקָע. מַעַן האָטּ אַיִם אָוְמיַשְׁנָעַ אַוְיְגַּעַשְׁטָאַכְנָן די אַוְינְגָּן כְּדִי עַר זָאַל גַּיְשַׁתְּ זָעַן.

— אזן מידן זעת איר? — האט עלייש וויטער געפרעגט.

— ניין, מיר זעען ניט קיון מיידן, — האבן מיר אלע געד ענטפערט.

— סוקט בעמאר, ווועט איר זען נאשעטן מײַדָּן. מיט זוי טווען
יידן עבירות.

פונן עליינעם מוויל האבן זיך מיר אויסגעדרוכט צו שפירן די סמאָ
לעס פון גהינום. איך האב מיר נישט געפענט גוט פארשטעלן דעם
שייכות פון די בעטען, די מיידן, און די זונדייען יידן. פון די שטילע
קעלער-פאנצטערלעך האט עם אַנְגַּעַהֲוִּין אַרְוִּיסְצּוֹשְׁמָעָן מיט די גרוּזַּיַּה
ליך מעשיות פון "סְבִּיחֵיֶר". מיר האבן אלע געפילט באַשְ׀יוּמְפֿערַ
לעך אַז עלייש האט אונדיז דאָ, נישט וווײַט פון דער פֿיעַטְרִיקָאּוּעָר
גאָס, צוֹנְגִּיפֿרֶט צו דער פֿינְצְטְּרָעָר טיר פון גהינום.

עליש האט פלווצען גענומען אַ שטיינדל אָוּן אַריינגעעוֹאָרְפֵּן אַי
אַ פֿעַנְצְּטָרְלָן דָּעַם קָעַלְעָר וּוּ עָר וּוּאָלָט דָּעַרְמִיט גַּעֲוָאָלָט אָוּיפּ
טְּרִוִּיסְלָעַן דֵּי „יעַנְעַ וּוּאַלְטִישָׁע“ זּוּמֶפּ צּוּ וּוּאַלְכָעָר עָרָהָט אָוּרְדוּן צּוּ
געַנְפְּרָט.

אין דער שוויב פון דעם פענצעטער האט זיך באזוויזן אַ קאָפּ פון
אן עַלְטָעֶרֶר יַדְעֵנָה אַיִן אַ שְׁלַקְפְּקָופְּקָע. זַי הָאָט צַו אָונְדוֹ אַרְוִיסְגָּנְדָּרָאָט
מייט דער פוייסט.

עליש האט געוואָרְפַּן נאָך אַ שְׁטִינְדָּל.

דאַ האט זיך מייט אַ גַּעֲפָרָאַל גַּעֲפָנְטַן דַּי טִיר פִּון קָעַלְעָר. אַ רְוִיטָע
צְעַשְׂוִיבְּעַרְטָעַ מַוִּיד אַיִן אַ צְעַפְּסָטָעַ אַרְוִיסְגָּנְדָּמָעַ מייט אַ בעזעום.
עליש האט אַיר נַאֲכַנְעַשְׂרִינוֹן עַפְעַם אַ וּאָרְטַּ אַוִּיפּ אַפְּוִילְיַשׁ, וּעְלְכָעַם
אַיךְ הָאָבּ נִישְׁתַּ פָּאַרְשְׁטָאָנוֹן. דָּאָס וּאָרְטַּ האָט דַּעַר מַוִּיד נַאֲרַ אַרְוִיסְ
געַפְרָנְגַּטְן פִּון דַּי פְּלִים. זַי הָאָט זַוְּ מִיטּ וּוְלְדָעַ גַּעֲשְׂרִיְעַן אַוִּיפּ אָונְדוֹ
גַּעֲוָאָרְפַּן מִיטּן בְּעֻזָּעַם אַוְן מִיר זַעַנְעַן אַנְטְּלָאָפַּן.
אנְטְּלָיְוִינְדִּיקּ האָט עליש אַיר נַאֲכַנְעַשְׂרִינוֹן עַפְעַם פְּרַעְמָדָעַ פְּוִילְיַיְ
שַׁעַ וּוּרְטָעַר, וּאָס קִיְּנָעַר פִּון אָונְדוֹ האָט נִישְׁתַּ פָּאַרְשְׁטָאָנוֹן נַאֲרַ זַוְּ
הָאָבּן בָּאַשְׁיִמְפְּעָרְלָעַךְ גַּעֲוְיִיעַט מִיטּ טָמָאהּ. דַּי מַוִּיד אַיִן וּאָס אַמְּאָלַ
מַעַר אַרְיִינְגְּנָעְפָּאָלוֹן אַיִן אַ וּוְלְדָעַן פָּעַם. זַי הָאָט אָונְדוֹ גַּעֲיאָנטַ מִיטּן
בעזעום.

מיר זַעַנְעַן אַנְטְּלָאָפַּן. אַבְּעָר דַּי מַוִּיד האָט גַּעֲיאָנטַ. שְׁוִין זַוְּעַנְ
דִּישְׁ אַוְפַּן הוַיְךְ פִּון חַדְרַ אַיִן דַּי מַוִּיד אַלְץַ גַּעֲוַעַן הַיְנָטָר אָונְדוֹ אַוְ
גַּעֲפְּאַכְעַט מִיטּן בְּעֻזָּעַם. מִיר זַעַנְעַן צְעַיְאַכְמָעַרְטָעַ אַרְוִיסְגָּנְדָּמָעַ אַיִן
חַדְרַ אַרְיִין. חַיִּים טּוּבִיהּ אַיִן גַּעֲזָעַן בַּיִּ דְעַרְ גְּמָרָא. דַּעַר בְּעַם האָט
גַּעֲקָבָט אַיִן זַיְנָעַ אַיְנָגְוּוֹיְדַן. עַר האָט זיך גַּעֲוָאָלַט וּוְאָרְפַּן אַוִּיפּ אָונְדוֹ
שְׁלַאָגָן.

פְּלַזְעַם האָט זיך אַ פְּרָאַלְ-אַוִּיפּ גַּעֲטַוְן דַּי טִיר פִּון חַדְרַ. דַּי רְוִיְ
טַעַ מַוִּיד מִיטּן בְּעֻזָּעַם אַיִן וּוּי אַ וּוּיכָר אַרְיִינְגְּנָעְפָּאָלוֹן אַיִן חַדְרַ אַרְיִין.
— וּאָס הַאֲלַט אַיר נִישְׁתַּ בַּיִּ זַיךְ אַיְיָרָעַ מְמוֹרוֹם, רְבָּ פְּעַטָּעַר
— הָאָט דַּי מַוִּיד אַ הַיּוּעָרִיקָעַ גַּעֲקוּוֹיְשָׁעַט — וּוּעַט אַיר קְוָמָעַן אַיִן
גַּנְּדָעַן אַרְיִין, רְבָּ יְיָדָ...
...

אין גְּרוּוּס שְׁרָעַם הָאָבּ אַיךְ בְּחוֹשְׁ גַּעֲפִילְט וּוּי פִּון דַּעַר רְוּטָעַר
מוֹיד שְׁמַעְקָט מִיטּ "יַעֲנָעַר וּוּלְטָטַ".

חויים טוביה האט זיך איזינגענעם ארטשעט פון בלאסקייט. ער האט איזינגענעם אפט די רווייטע פאטשיילע פון ער קעשענע און זי גע肯הייפט פון פארלוירנקייט. עס האט זיך מיר איזינגענדוכט איז דאס שפיציע גרוועז בערדל איז אים וויסער און בלאסער געוואָרן איז יונער רגען. די מoid האט געקויטשעט און געפֿאכּעט מיטן בעזען צו ער זוית פון חיים טוביהן. דאן האט זי בעסידק פארהאקט די טיר. הינַ ער ער טיר האט מען נאך געהרט אירע הייזערישע גשריען. חיים טוביה איז געועסן א טויט-בלאסער.
 פון ער טיר האט א דערשראָסענע איזינגעשטעקט איר קאָפּ די רביצין רבקהּען.

קאפיטל דרייצן

דאס קנאפערע „שטיובל” פון גלאוואצקי און מוכניצקי. צוויו שותפים. משה גלאוואצקי און טוט דאס וויב אוף אויף טערקיש. אין דער ליידיינער שלאף-שטוב. חירשל מוכניצקי. בערל. פוי ר' מרדיי וולאטשאטווער. בערל וואקסט און אפוקרט. די ואארשעוווער שנור. דאס הויקערל שבת אין דער פרי. דאס גערטנדל אויף דערויל. הזורת-נשומות. איידער די פיגל וועלן עם דערציזלן אויף די דעכער, אויז גלויבער צו שיקן אַ שדבן.

דער טאטעה האט געדאונגט אין „גרויסן“ אלעקסאנדרער שטיובל, וואו עם האבן געדאונגט די שארפע אלעקסאנדרער חסדים. דער זיידע ברוך — וואס האט אין די ווינטערס אַנגעהויבן מיט אונדו צווזאמען צו וואוינגען אין לאָדוש — האט געדאונגט אין אַ שטיובל וואס אייז געווען סְרִיחֶל דאס דרייטע הויז פון די „הוויז“. דאס שטיובל פון גלאוואצקי און מוכניצקי. אַפְּרִיצְיָע אויך מפֿלוֹמְרָשְׁט אַן אלעקסאנדרער שטיובל, אַפְּרִעֵר אין דער אמתן האט דראט געדאונגט אַ צוֹזָאמָעָנָגָלָאָר פון פָּאַרְשִׂידָעָנָע בְּאַלְעָבָטִישׁ עַיִּין. דער עיקר היינצייטישע יאלדיישע און נגידישע פָּאַבְּרִיךְאַנְטְּלָעַ. שבת האבן זיו געטראָגן יאלדייש-גענְיִיט זיידענע קאָפְּאַטְּקָעָלָעַ אַן מֻמוֹרִישְׂקָלִינָע סָמָעָנָע הַיְתָלָעַ אַוְוָה די קָעַפְּ. זיידער טַלְיִיתָם זענען תמיד געווען וויסע און אויסגעוואָשענע און מיט בלאנקענדיקע זילבערענע עטרותלהע. עם האט זיך פון די דאָזְוִיקָע יונגעלייט געטראָגן דער ריח פון שמענערדי קע זוּת. שבת צום דאוועגען זענען זיידער אויגן געווען פִּיכְתְּ פון שפערטען שלאָף און פון וויכְעַן וואָרָעָמָע בעטן. זייד זענען געווען קנאָפְּ עַדְאָוָעָנָרָס אַן חַלְטַנְאָט גַּעֲהָאָט צוֹוִידִירִיטִישׁ הַלְּאַחַלָּעַ. בִּים לִיְעָנָעַן האט דער גְּבָאִי פְּסָדָר גַּעֲמוֹזָט קְלָאָפְּן אַן שְׁוֹלְחָן אַרְיוֹן אָז עַמְּלָאָזְוִוִּין שטייל, מְחַמְּתָה די יונגעלייט האבן גְּרָאָד אַינְמִיטָן „לִיְעָנָעַן“ לִיב געהאָט צוֹ שְׁמוּעָסָן פון קָאָרָטָן אַן גַּעֲפָעָרָטָן נִיבּוֹל-פָּהָ. אלטע יידן,

ויאס האבן אריינגעקסט אין די חמישים אוון נאכגעפאָלנט די קריאה האבן פסדר געשיגן שא! עם האט קנאָפ געפּעלט. פון גראָם שוואַילטָאג האבן די גָּבָּאָלְּעוּוּטָע זִוְּדָעָנָע יְוִוְּגָעָמָאָנְשִׁיקְלָעָר אַלְּעָמָעָן געהרט ווי דעם נאכטיסן טאג. אַיבְּעָרוּהָיפְּט, ווען די שרייערטס אוון קלָאָפּעָרָט זענען סְרוּב גָּעוּעָן אַרְעָמָע יַדָּן.

אויך אַרְעָמָע יַדָּן האבן געדאָוֹנֶט אוון דעם גְּנוּידִישָׂן שְׂטִיבֵל פון גְּלָאָוָאָצְּקִי אוון מְכוֹנִיצְּקִי. סְרוּב זענען עס גָּעוּעָן עֲנִיוּתְּדִיקְעָן אלְּעָסְקָסָאָנֶן דערער חַסִּידִים. יַדָּן פּוֹן דער גָּרָאָעָר חַסִּידִישָׂעָר מְאָסָע, אַזְׂוִי צָו זָאנָן. יַדָּן, וואָס וואָלְטָן אין די שאָרְפִּקְיָיטָן פּוֹן "גְּרוּיסָן" שְׂטִיבֵל נִישְׁט געהאט קִין אַנְזָעָן. וואָרָעָם די דָּזְוִיקְעָר אַרְעָמָע יַדָּן זענען גָּעוּעָן צְוּוִיתָאָרָן גָּעוּנִיקָע. צְוּוִיתְּרָאָנְגִּישָׂע בְּנִירְתּוּרָהָם, צְוּוִיתְּרָאָנְגִּישָׂע מְנָגָנִים אוון צְוּוִיתָאָרָן גָּעוּנִיקָע. צְוּוִיתְּרָאָנְגִּישָׂע בְּעַלְּיָדְפִּילָהָות אוון בעַלְּיָקְרוֹאָם. צְוּוִיתְּרָאָנְגִּישָׂע אַרְעָמָעָלִיָּהָט. אין "גְּרוּיסָן" שְׂטִיבֵל וואָלְטָן זִיךְרִיּוּן אַזְׂוִי נִשְׁט אַוְמָגָּעָסָט. סְעָנָען גָּעוּעָן בְּיַלְּכָעָרָע. אַקְעָנָן ר' לְוִי קָאָחָן, שְׁמָחָה אַפְּעָרְבִּים, מְרָדְכִּי ווּלְאַשְׁטְּשָׁאָוָעָר אוון שבתי העַכְּתָּו וואָלְטָן זִיךְרִיּוּן די דָּזְוִיקְעָר ווּינִצְׁקָע אַרְעָעָמָעָן יַדָּן גָּאוּנִישָׂט אַרְיוּסָגָעָעָן. דָּרָצָו זענען עס גָּעוּעָן יַדָּן, וואָס זְוִיעָרָע קִינְדָּעָר זענען גָּעוּעָן גְּלָאָוָאָצְּקָה, ווּפְעָרָע, אוון גְּאָרְבָּעָט אין די קִלְיָינָע יְדִישָׂע לְאַדוֹשָׂע פְּאָבְרִיסְקָלָעָר. צָו האָבָן אַזְׂעָלָכְעָר קִינְדָּעָר אווֹ אַוִּיךְ נִשְׁט גָּעוּעָן קִין סְגָּולָה אַזְׂוִי פְּבוֹד אין "גְּרוּיסָן" אלְּעָסָקָנָדָעָר דער שְׂטִיבֵל. דָּרְפָּאָר האָבָן זִיךְרִיּוּן פָּאָרְטָה הַיְשָׁה גַּעַגְלָאָלְטָן אין דעם קְנָאָה פָּעָרָן שְׂטִיבֵל פּוֹן גְּלָאָוָאָצְּקִי אוון מְכוֹנִיצְּקִי, וואָו אַלְּעָזָע זענען סְפָּאָ-פָּלָ-סְוָּהָגָעָן פָּרָאָסְטָעָמָעָנְשָׁן, אוון די דָּזְוִיקְעָר צְוּוִיתְּרָאָנְגִּישָׂע חַסִּידִישָׂע אַרְעָמָעָלִיָּהָט האָבָן גַּעַקְאָנָט נִילְטָן פָּאָר בעַלְּיָדְפִּילָהָט, בעַלְּיָקְרוֹאָם אוון צָו אַנְדָּרָע אַמְּטָן וואָו אַנְדָּרָע אַרְעָמָעָר יַדָּן קָאָן בָּאוּזְּיָזְּן זִוְּן חַשְׁיבָּה.

דער דָּרְיָטָעָר צָד אַיִן גְּלָאָוָאָצְּקִים אוון מְכוֹנִיצְּקִים שְׂטִיבֵל זענען גָּעוּעָן די עַטְּלָעָכְעָר נִבְּרִישָׂע עַטְּלָעָרָע יַדָּן וואָס האָבָן דָּא גַּעַדְאָוֹנֶט. אויך זִיךְרִיּוּן נִשְׁט בְּאַלְּאָנָגָט צָו דָּעָם אַיִּירָאִיּוּ פּוֹן דער חַסִּידִישָׂע נִבְּרִישָׂע סְמֻעָתָעָנָע אַיִן לְאַדוֹשָׂה. פָּאָר זְוִיעָרָע נִבְּרִישָׂע אַמְּפִיצִיעָס אַיִּיךְ בְּיַלְּכָעָר גָּעוּעָן צָו דָּזְוּעָנָע אַיִן דָּעָם צְוּוִיתְּרָאָנְגִּישָׂע שְׂטִיבֵל אַיִּידָעָר אַיִן "גְּרוּיסָן" שְׂטִיבֵל וואָו עס בְּרִעְנֶט דָּאָס שאָרְפִּקְיָיט.

קודם-ככל די צוויות באַלעבאָטִים פון דעם הויז, ווואּ עם איז געווען דאס שטיפֿל: משה גלאָוֹאָצְקֵי אונַ הַיְּרֶשֶׁל מִצְּבָּאָן.

משה גלאָוֹאָצְקֵי איז געווען אַ קלַיְין דַּרְיְּבָנָע יַדְלַ מִתְּ אַאנְגְּנָנָעָר גַּרְיוּעָר גַּבְּרִישָׂ-צַעֲמַטָּע בָּאָרֶד. ער איז בְּטָבָע גַּעַוּעַן אַ גַּרְיוּסָעָר שְׁתָקָן, גַּעַמְיִינָט רַיְיךְ אָז מַעַן לְאָזָט אִים צְרוּ. וּוֹאָרָעָם שְׁתָעָנְדִיק אַיז דָּעָר יַדְרַעַךְ גַּעַוּעַן אָז אַלְמָן אָזָן גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אַין שִׁידְרָיכִים. פון די שִׁידְרָיכִים האָט זַיְךְ פְּסָדָר אַוְיסְגָּעָלָאָזָט אַ פּוֹיְדָעָם, אָזָן משה גלאָוֹאָצְקֵי האָט גַּעַזְפָּצָט הַלְּמָאִי ער איז אָז גַּעַזְפָּצָט אַזְוִיבָּ, אָזָן מַקְנָא גַּעַוּעַן זַיְן שְׁוֹתָף הַיְּרֶשֶׁל מִצְּבָּאָן, וּוּלְכָעָר האָט דַּוּקָא גַּעַהָאָט אַזְוִיבָּ, אַ גַּעַר זַיְן וּוּיְ מִשְּׁה זַוְנָעָ, אַ רְוִיְטָע, אַ פָּעָט אָזָן מִתְּ אַזְוִיבָּ, נַאֲר אַזְוִיבָּ, אַ גַּעַר גָּלָאוֹאָצְקֵי אָזָן גַּעַוּעַן אַ שְׁתָקָן האָט ער גַּעַשְׁוּוֹנָן אָזָן גַּעַקְוַט מִתְּ אַ פָּאָר טְרוּיְעָרִיקָע טְוַנְקָעָלָע אַוְינָן אַוְיָךְ ער אַכְּזָרִוְתִּידְקָעָר וּוּלְטָמָ, וּוּאָסָ לְאָזָט אִים זַיְצָן אָזָן אַזְוִיבָּ. ער האָט גַּעַהָאָט אַ טְבָע צַו קְיוּעָן דָּאָזְוּעָנָעָן. טָאָמָר האָט זַיְךְ בָּאוֹזָן אַ פְּרָעָמָדָעָר יַדְלַ אַין שְׁטִיפֿל הָאָט ער צַו אִים בּוּשְׁחָדִיךְ אַוְיפְּגָהְווּבָן די אַוְינָן פָּוּן סִירָוָר. משה גָּלָאוֹאָצְקֵי האָט אַוְיָךְ יַעֲדָן פְּרָעָמָדָן יַדְלַ גַּעַסְקָט וּוּיְ אַוְיָךְ אַ שְׁדָכָן וּוּאָסָ וּוּטָ אִים עַנְדְּלָעָר בְּרַעְנָגָן דָּאָס רִיכְטִיקָעָ. נַאֲר אַזְוִיבָּ, וּוּיְ שְׁדָכָנִים הָאָבָן אַנְגָּהְווּבָן וּוּאָסָ זַעַלְתָּעָנָעָר צַו קוּמָעָן, אָזָן דָּעָר יַדְרַעַךְ גַּעַבְעָדָן גַּעַוּאָרָן פָּוּן תְּשָׁוָּחָה. ער האָט גַּעַקְיָיט דָּאָס אַטְמָאָ דָּעָר שְׁוֹתָף הַיְּרֶשֶׁל מִצְּבָּאָן בְּיָנָאָכָט גַּעַזְעָן אַיז חְלוּמוֹת וּוּאָס אַטְמָאָ דָּעָר שְׁוֹתָף הַיְּרֶשֶׁל מִצְּבָּאָן טְוּט אַזְוִיבָּ מִתְּ זַיְן בָּאַפְּיִיכְלִידִיךְ וּוּיְבָ. נַעַבְעָד!

דאָס עַרְשָׁטוּ וּוּיְבָ זַיְנס האָט אִים, משה גָּלָאוֹאָצְקֵין, אַפְּגָעָטָוּן אַוְיָךְ טְרָדְקִישָׂ, אַוְעַקְגַּעַשְׁטָאָרְבָּן אָזָן אִים אַיְבָרְגָּעָלָאָזָט אַלְיָין אַיז דָּעָר לְיִדְקָעָר שְׁלָאָפְּ-שְׁטוּב מִתְּ דָעָם וּוּיסְטָן אַזְוּעָט פָּוּן אָז אַלְמָן אָזָן מִתְּ דִי חְלוּמוֹת, וּוּאָס עַמְּטוּ זַיְךְ אַיְצָט אָפְּ אַין דָּעָר שְׁלָאָפְּ-שְׁטוּב פָּוּן זַיְן שְׁוֹתָף הַיְּרֶשֶׁל מִצְּבָּאָן. די דָּאָזְיָקָע יַדְעָנָעָ — משה גָּלָאוֹאָצְקֵי קָאָזָן אַיְרָ נַאֲר נִישְׁתָּפָרְגָּעָסָן די עַוְלָה: סְטִיטְשָׂ, וּוּיְ נַעַמְתָּ דָּאָס אַזְוִיבָּ אַזְוָעָט אַזְוָעָקָט אַזְוָעָקָט פָּוּן אַ מאָן? וּוּעָר וּוּיסְטָן, אָפְּשָׁר אַיז עַמְּטָ נַאֲר אִירָם אַ שְׁפִּיצָלָל פָּוּן "יַעֲנָעָר וּוּלְטָמָ", וּוּאָס שְׁדָכָנִים קָאָנָעָן אִים נִישְׁתָּפָרְגָּעָסָן קִיְּן שִׁידְרָה, אָזָן צָום סּוֹף הָאָבָן זַיְן, די שְׁדָכָנִים, בְּכָלְלַ גַּעַנְבָּעָן אַוְיָךְ אִים אַ מאָךְ מִתְּ דָעָר הָאָנָט אָזָן האָט

וועו אויינגעשטראָבן פון זיעער שדנֿים-צעטּן. פון דער דאַזְיקער גע-
שטעמֶרבענֶר יידענע האָט מיש גלאֹוֹאצְקִי געהאט צוּווּ קינְדער, בערל
אוֹן שָׁרְהַטְשָׁע.

אין דער נאמער פינצטערקייט פון ר' מרדכי ווילאשטעסאָווערט
דִּירֶה — אונ צווישן די אומאנגעגעמע ריחות, וואָס האָפַן עַשְׁנָוְתָּדִיך
אַרְיִינְגְּנָעְשָׂלָאָן פֿון די קָעְנָאֵיבָרְדִּיעַ בִּיתְחַכְּמָה — האָפַן זִיךְ אַרְיִינְ
גַּעֲמִישֶׁט די אַלְטָע אָוֹן טִיוּעָרָע אַרְאָמָאָטָן פֿון אַיְידָעָלָע אָוְנְגָּאָרְדוּוִינְגָּן
וּוְלְכָבָע זַעַנְעָן אַיְן פְּלָאַשְׁן, סְטָאָדָעָסְטוֹיְזָ גַּעַשְׁטָאָנָעָן הִינְטָעָר די שָׁעָנָס
אוֹן בְּיַי די פָּאָרוּלְגָּאָטְשָׁטָע וּוּעָנָט. ר' מַרְדָּכַי ווּלְאַשְׁטָאָוּעָר האָט
אַחֲזָוָז זַיְן מְלָמְדוֹת מִיט רִיכְעָה חַסְדִּיּוּשׁ חַתְּנוּ-בָּחוּרִים אַוְיךְ גַּעַהְאַנְדָּלֶט
מִיט אָוְנְגָּאָרְדוּוֹיְזָן. רִיכְעָה אַלְקָעְסָאָנְדָרָעָר חַסְדִּים פְּלָעָנָן בַּיְיַ אִם קוּפָּן
די דָּאָזְעָע טִיעָרָע וּוּינָעָן.

ווען בערל איז אונטערגעוואקסן האט עס משה גלאוואצקי גען האלטן פאר א מאראאלישן חוב אפצעונגבען דעם בלאסן בז'יחיד צו ר' מרדכי ווילאשטע שאווער. ערשותנס: כדי צו וויאזן דעם חילופ צווישן זיין בליעין און קראונקלעבן בז'יחיד און הירשל מוכניצקיס נועזונטעה אונגעפרעסגען בענים. מע זעם אויף זיין די מאמעס — און משה גלאַ וואצקי האט זיך ווידער דערמאנט אין זיין ליידיקער שלאָף-שטוב און און דער רווייטער פעלעכער יידענע פון הירשל מוכניצקי. לאז אַאטש דאס זיין די נקמה. צוויותנס: לערנען ביי ר' מרדכי ווילאשטע שאווער צווזאמען מיט די נגידישטע בחורים פון לאָדרזשער אלעקסאנדרער היסדים איז א גרויסע סגולה צו קריינ פאר בערלען אַ יהודיסון שידוך. און אפשר — גאט וויסט — וועלן זיך איז זכות פון בערלען די שרדיינס אין אים אויך דערמאנעו און אים ענדליך ברענגען דאס ריכטיקע.

קיינער וויסט נישט ווי איזו, נאר ר' מרדכי ווילאשטע שאווער האט אמאָל ביי בערלען געפאקט אַ „הצפירה“. ש. י. יאַצקאן האט דארט אַנגעהויבן צו שרייבן זייןע טענגלעכע פעלעטאנען אַן „חווין היום“ אין וועלכע ער האט מיט אַ מתנדיש-משיכילישער סאטירע אַפְּגָּנָּאָכָּט פון חסדים און פון חסידיס-שטיילען. ר' מרדכי ווילאשטע שאווער האט גענומען די „הצפירה“ איבערגענעליענט פון קאָפּ ביי פֿים, ביי ער האט ענדליך געפאקט דעם וווארען אין ברײַן. ער האט אויף דעם בלאסן קראונקלעבן בערל געטו אַ שאָרְפּן קוֹפּ ווי ער וואלט איז אים געכאנט דעם צוקונפְּטִיקָן משה דעתער. אַבער מע דאָרָפּ אַים רָאָז טעווען פֶּלְזָמָן עס איזו נאָך צויט. רָאָטְעוּוּן אַפְּלוֹ אַוְיפּן חשבון פון אַן אַיִינְמַאְלִיקָן בִּיטּוֹל תורה. כל המקיימ נפש אהת מישראל אַאֲוָגָן. ר' מרדכי האט זיך טאָקע נישט געפויולט, אַוּעָנְגָּלִינְגָּט די גמרות איז דער זויט און אַוִּיסְנְגָּלִינְגָּט אַוְיפּן מִישְׁפָּרָאֵל אַאֲוָגָן. בְּעָרְלָעָן ווּאָרט ביי ווּאָרט אַדְוָרְכָּצְקָיָעָן יאַצְקָאָנָס „חווין היום“ איז זיין זוי פֶּאָלָש אַן נישט ריכטיש אלְזָ איז דארט. פָּונְדְּעַטְמוּעָן — דעם זעלבן אַוָּנט איזו ר' מרדכי ווילאשטע שאווער אַרוּפְּגָּנְגָּעָן צו משה גלאַוְואָצְקִין, זיך מיט אַים פָּאָרָמָאָכָּט אַן דער ליידיקער שלאָף-שטוב איז אים אַגְּנָז אַגְּנָז, לְמַעַן-הַשְּׁם נישט צו פָּאָרְצִיעָן איז דער לאָגְנָעָר באָנק אַרְיוֹן איז צו מיט בערלען אַ שידוך. אַ שידוך איז

די אינציקע רפואה, או בערל זאל חסיזלום נישט אויסוואקסן צו
קיין אפיקורס.

אויף משה גלאואצץין האט ארויסגעשלאנן דער קאלטער שוויס
ווען ער האט געהרט פון מרדכי ולאשטייטשאוער דאס ווארט „אפיקורס“. אין זיין באלאגעט איזער משפחה איז אועלכעם נאך קיינמאָל נישט
געוווען. זיין האבן מיט דעם קיינמאָל נישט געהאנדליך. טאמער ווערט
בערל חס וחלילח אן אפיקורס, מעג ער אלין, משה גלאואצץוי היסט
עס, שוין פארגענסן צו קריין פאר זיך א שידוך און א וויב. קיין שומ
ויעדענע וועט נישט אינגעין צו וואוינגען אונטער איזן דאָך מיט א טרייך
פֿסּוֹל. משה גלאואצץוי האט א סוק געטן אויף ר' מרדכי ולאשטייטשאוער
און אויף דעם לִיְדַּוּן בעט פון דעם געתט ארבענעם וויב.

עם האט נישט לאנג געדזערט און בערל איז א חתן געוואָרֶן
פון ווארשע. דער מהותן האט געהיסן ר' אבראהמעלע באראוסקי,
א ווארשעווער גבירות און געשועסטערקינדל פון ר' ישעיה פריוועם. סאמע
סמאטענע.

ר' מרדכי ולאשטייטשאוער האט געיאנט. מע האט נישט באלאע
מווטשעט מיט דעם זמן חתונה.

זו משה גלאואצץין איזן פאראלמנטן הויז איז געקומען א גנידישע
ווארשעווער שנור, א הוייכע, א בליכע און א קרענקלעכע. אלע זענען
פאר איר געאנגען אויף די נעלג וואָרעט זי האט גערעדט ווארשעווער
לשון, געוזנט „יאָך“ און צוישן צוּווּי ווערטער דערציילט פון איר
טאַטְעַשִּׁי אַבְרָהָמְעַלְעַ בָּאָרָאָסְקִי, פון די פריוועעס און פון די לאָ
זשענ侃ם. בערל האט איר אלע אינדרערפי געומות צוטראָגן איז בעט
ארײַן פֿוּטְעַרְקָוּן מיט קאָוּעַ, וואָרָעַט אָזְוֵי אַיז מַעַן זיך נוהג ביִ דִי
פריוועעס און ביִ אַנְדָּרָעַ וואָרָעַט גְּבִּירִים. שְׁפֵּיל זיך מיט
ויאָרְשָׁע !

משה גלאואצץוי האט זיך איצטער זאָרְגָּפָּאָטִישָׁעַ געקעט דִי
לאָנְגָּעַ גְּרָאָע בָּאָרָד אַיז גַּעֲוָאָרָט אוֹיף שְׂדָכִים. בִּיְנָאָכֶת האט ער
געקופט אויף דעם צוּוִיטָן לִיְדַּוּן בעט, וואָס אַיז געתט אָנְגָּעַ נַעֲפָן

איהם. וווען ער איז אינגענאלען האט זיך אים, אחז דיא שלאלף-שטופ פון היירשל מוכניצקי, אויך געהלומט וואס עס טוט זיך אין דער שלאלף-שטופ פון זיין זון בערל מיט דער ואראשעווער מיווחסט.

משה גלאוואצחים טאכטער שרהטשע איז גראר געוווען אַ קלינגען און אַ דרייבנע ווי דער פאמטר. הנג מיט דער קראונקלעכער בלאלט-קיט האט זי גענרטאן אין דער געתשאָרבגענער מוטער. שרהטשע איז סינדוויז אָראָפֿגעטּאָלְן פון אַ טיש. פון דעם דאַזִּין אָומְגְּלִיקְּלָעֵן פאל, הייסט עס, איז אַיר פָּאָרְבְּלִיבְּן אַ גְּרוֹסְעֶר אָוּן שְׂפִּיצְּקָעֶר הוּאֶער. דער דאַזִּין אָומְגְּלִיקְּלָעֵר מום האט אין דעם מיידל דער-צוינן אַ טיפֿע אָפֿגעַלְאָסְעָנָע פָּאָרְבְּיָעָטְקִים. זי האט זעלטן-זוען אָרוֹיסְגָּעָרְדָּט אַ וָאָרטָם. זעלטן-זוען געטן אַ שְׁמִיכָּל. זי איז אויך זעלטן-זוען אָרוֹיסְגָּעָקְּמוּן אין דְּרוּיסְן. זי האט נישט געהאט קיין חברטעט, געהאט אַ טיפֿן אָיִינְגְּעָבְּרָעָנָעָם האס צו אַלְעָן צו אַלְעָן מען. שעהנוויז פְּלַעַנט זי אָפְּזִיצָן אין דעם פָּאָטָעָרָם שלאלף-שטופ און קוּן אָוִיפְּן אָוִינְגְּעָבְּעָטָן בעט פון דער געתשאָרבגענער מוטער. פון כסדרדיין זיצן אין שטוב איז זי געוואָרָן נאָך קראונקלעכער און בלאלסער. דער הוּאָקָעָר אַוְּפָּאָרְבְּעָטָן פְּלַעַנט האט אָוִינְגְּעָקָט צו וואָקסן אין דער אָומְעָטִיסְקָעָר פָּאָרְאָלְמָנְטָעָר לוּפְטָן בֵּין משה גלאוואצחים אין דְּרִיה. בלוייז שבת אין דער פְּרִי פְּלַעַנט זי זיצן ביּום פָּעַנְצָטָעָר און מיט אַ בְּיוֹזָעָר נִירְקִים אָרְאָפְּקָוּן אַוְּפָּאָרְבְּעָטָן זי גְּנַגְּעָלִיטְלָעָר, וואָס זענען — מיט דיא יַאֲלִישָׁע טְלִיתִים-זַעַקְלָעָר אָונְטָעָרָן אַרְעָם — געאנגען אין שטיבּל אַרְיוֹן דְּאָוּנוּן.

דאָס ערשות נפש, צו וועלכּן שרהטשע האט זיך אַ בִּיסְעַלְעָ דָּער ניענטערט איז געוווען די מִיחְסִידִיקָע שְׁנוֹר, וואָס איז מיט אַמְּאָל אַ קּוֹם אַרְיוֹן געגעבן אין דער שְׁטִילְעָר אָוּמְעָטִיסְקָעָר דְּרִיה פון משה גלאוואצ'ס. דאָס וואָרְשָׁעָוָר ווּיְבָל — ווועמען עס איז נישט אָנְגַּעַשְׁטָאָנָעָן מיט קִינְעָם זיך צו חְבָּרָן אַזְּנָץ זיך נאָר בָּאָקְלָאָגָט אָוִיפְּן פִּינְצָטָעָר לְאַדְוּשָׁה — האט זיך דְּוּסָאָ צְוֹגְעָלָאָזָט צו דער פָּאָרְבְּיָעָטְקָעָר שְׁוּעָנָעָרָן, צוּם הּוּאָקָעָר. סְאַיז געוווען עַפְּמָס ווי אַ פָּרָאָטָעָסָט קָעָנָן דער לאַדוּשָׁר

אויפגעטומענער סביבה. די באהאלטען ערטלעכקייטן צוישן דעם בלאסן און הויכן בעREL און דעם ואראשעווער וויבל האבן אין הויסערל געוועקט א טיפע און עראטישע פרויעהאפטיסיט. ביינאכט פלענט זי א באָרוועסז זיך אַוועקשטעלן בי דער טיר פון בעREL שלאָרְשְׁטוּב און אויפחארכן יעדן ריך. שבת אין דער פרי האט זי נאך גרייסער אַרְוִיס אַפְּקָט דורך די שוויבן און געקופט אויף די יונגעלייט וואמ נייען צום דאוועגעnen. דאס הויסערל האט זיך פֿאָרְלוֹוִוָּן גֿעְטְּוִילְעָט צו דער נייער שוועגערין און באָטְאָפְּט דאס לֵיב פון דער יונגער פרויז, וואמ האט אַדְרֶכְגָּעָוָאַרְעָמָט דורך די נייע ואַרְשְׁעוּוֹר קְלִיְדָעָר. דאס וויבל האט איר אויפן ברײַטן ואַרְשְׁעוּוֹר דִּיאַלְעָט דִּעְרְצִילְט פון די גְּרוּיסָע גְּבִירִישָׁע חֲתֹנוֹת אֵין די ואַרְשְׁעוּוֹר סָאַלְיעָם, פון "גְּרוּיסָן טְעַטְּעָר" אֵין ואַרְשָׁע, פון אלטן קִינְגְּלָעָכָן שְׂאָם בֵּי דָעַר ווַיְסָלָן און פון די שְׁפָאַצְּרָן אֵין די לאַזְשְׁעָנָקָעָם. דאס הויסערל האט גע-הערט פון דער גְּרוּיסָע ווּעלְט אָון האט געקופט אויף דער שוועגערין מיט פֿאָרְבְּעַנְקָטָע אַוִינָן.

בי נְלָאָוָאַצְּקָין אָון מְוַכְּנִיצָּקָין אֵין הוֹזֵן, נִשְׁתַּמְּט וּוַיְיט פון שְׁטִיבָל אֵיז צוישן די מוּיָּרָן גְּעוּוֹאַקְסָּן אַסְלִיָּן גְּרַטְּנָדָל. די שותפים האבן געוועאלט דארט אויפשטעלן אַפְּאָבָּרִיך, נָאָר עַם האט זיך אוּסְטְּגָּעָפְּלָט מְזוּמָנִים. אַיְידָעָר וּוְאָם אָון אַיְידָעָר וּוְעַן זְעַנְעָן דָּארְט גְּעוּאַקְסָּן עַטְּרָעָכָע פֿאָרְגְּנָעָסָעָנָע אַוְיְבָּסְטְּפְּוִימָעָר. פֿרְלִינְג האָבָן זַיְהָ וּוְיִם גְּעַבְּלִיט אַיְנָמִיטן די רְזַוְּטָע אַפְּגָּנְקְרִישָׁלָטָע מוּיָּרָן, אָון זַיְהָ האָבָן זַיְהָ בְּאַדְעָטָט אָון דָּעַרְזָוִיל אַיְבָּרָן זְוֻמָּר גְּנָרִינָמָט. דָעַרְזָוִיל. פְּסָדָר מִיט בְּלָעַטָּר אָון דָעַרְזָוִיל גְּמָאָסָטָן אָון גְּרַעְבָּנָט פֿלְעָנָר פָּאָר דָעַר אַפְּאָבָּרִיך. האט מעַן אֵין גְּרַטְּנָדָל גְּמָאָסָטָן אָון גְּרַעְבָּנָט פֿלְעָנָר פָּאָר דָעַר אַפְּאָבָּרִיך. אַלְיאָדָע טָאנְג האט גַּעַפְּנָט קוּמוּן די האָט אָון די דָאַזְיָּקָע "בּוּיְמָעָר אוֹף דָעַרְזָוִיל" אַונְטָעָרָה אַקְעָן.

צוישן די דָאַזְיָּקָע עַטְּלָעָכָע צָום טְוִוְּטְפָּאָרְמְשְׁפָּעָטָע אַוְיְבָּסְטְּ-בּוּיְדָעָר פֿלְעָנָט דאס ואַרְשְׁעוּוֹר ווַיְבָל גִּיְעָן אַמְּאָל שְׁפָאַצְּרָן. זַי האט אוֹיך צוֹנוּוֹאוֹינָט אַיר שוועגערין, דאס הויסערל, אַדְרֶפְּצָוְגָּיִין אֵין דעם אַיְנָדְרוּיסָט אָון אַסְקָּט צָוֹן וּוְעַס בְּלִיעָן אָון פֿרְלִינְג די אַוְיְבָּסְטָר בּוּיְמָעָר אָון זַיְהָ זְעַנְעָן גְּרִין אֵין זְיוּנָר בְּלָעַטָּר. צוישן די בּוּיְמָעָר זְעַנְעָן די מְעַשְׁיוֹת וּזְעַנְעָן די לאַזְשְׁעָנָקָעָם אָון וּזְעַנְעָן דעם קִינְגְּלָעָכָן שְׂאָם.

אין ווארשע אומסנוקומן ווארטשיינלעבער. דאס הויקערל האט געהארקט. ווען דאס הארץ אוין אויר גאר איבערגעאנגען, אוין זי מיטמאמל אדרויף געפאלן אויף דער שועגערין אוון זי לידנסchapטלאיך געקושט אויף די לייפן.

צום מיניסטן האט דאס הויקערל ליב געהאט אראפציגוין אין גערטנDEL אריין שבת אינדרפר. א סד נגידישע יונגעלייטלעך האבן זיך בשעתן "לייענען" א羅יסגעאפט פון שטיבל און דערויל געוואלט כאפנן א קוס איין גערטנDEL אריין און א קוס טוּן אוֹיָה דער נײַעַר מיוֹחַס דיסער שנור, וואָס משה נלאוֹאַצְקִי האט אַהֲרָגֶנְבָּעֵנְגָּטָן פון די "הוֹיכָע בענטצטער" אין וואָרְשָׁע.

דאם הויקערל האט יעדן אינציגון פון די יונגעלייט דערקענט,
ווארעム זי האט זוי שבת בי שבת פסדר געזען דורך פאנצער.

ווען עם איז געלומען צו די ימינו-נוראים איז די ווארשעווערעד
מייט דעם הויקערל אראפגענאנגען איז גערטנדל אריין צו הערן דאועע
גען איז שופרבּלאזן. צו "הזהרת נשמות" ענגען א סך פון די יונגע
לייטלער ארויסגעטומען איז גערטנדל אריין איז איבערגעווארט די
זהפרה, מחתת די יענישע, וואס האבן געהאט לעפערדיוקע עלטערן, טארן
זיך נישט געפינגען איז שטיבל בעת מע איז מוכיר די טויטע.

משה גלאווצקיס שנור האט הויך גערעדט אויף איר ווארטשעוויז
ווײדיש און טיומאל זיך אפלו צערעדט אויף זיין אַריסטאָרטאַיזַן
פּוֹלוֹישׂ. ס' האט געשמיינט מיט די נאַלעוקעס און מיט דער גרויסער וועלט.
די חזכראה אין שטיפל האט לאָנג געדויערט. עטלעכע יונגעלייטעלך האבן
זיך דערוואויל דערדרויסט צו דערנעגענטערן צו דעם פרעמדן ווייבל און מיט
אַיד צו כאנַן אַ שמוועם. די ואָרטשעוויז האט געוואָסט, ווי אַזוי מע
רעדט מיט יונגעלייט. זיך האט זוי אלעלמען פֿאַרבּלִיפֿט מיט אַיד וואָרטשעוויז
רישקייט. מע האט מְקָנָא געוווען בערלען וואָס אַיז אַרײַנְגְּעַפְּאַלְן אַין אָז
גבירישן יהום. ס' הייסט מְזֻלָּה. נְעַבֵּן בערלָם ווייבל אַיז געשטאנַען
שרחטשע, משה גלאווצקיס בעל-מויסישע טאַכטער. אַירע באָקָן זענען
רוּיט געווארן אַין דער נאָענטקייט פּון די פרעמדע מאַנספֿאָרטשׂוּיגַן.
אַירע אָוִיגַן זענען גרענֶר געווארן אַין זיך פּוֹנְגָּאנְדְּעַגְּעַלְיכְּטָן.

ווען עם האט זיך גענדיקט די הזכרה אין שטיבל און די יונגען לוייט האבן געמוות צוריקניין צום דאוועגען האט די ווארשעווער שנור אויסגעשטראקט איר ווארצעט וויבע נברישע האנט און זי דערלאננט צו די אוענקיגענדיקע יונגעלייט. זי האט זיך מיט זי געגענט אויף אן אופן ווי מען טוט אין דער גרויסער וועלט.

די בלעטער אויף די אויפטביבווער אין גערטנדל האבן זיך אנדי געהויבן צו פארפארבן מיטן גאלד פון הארבסט. א פוינט האט געטרייל לערט ערגעץ אויף א בוים ווי ער וואלט זיך געפרייט וואס דערויל האבן די בויימער נאך איבערגעטלעפעט א זומער און די האט האט זיך נאך נישט באויזן. עס זענען פארביונגגעגעגען די יטינ'נוראים און די סוכותדייקע טאג. נאך שמחת-תורה ווען עס האט אַנגעהויבן צו רעגען הען האט מען אַנגעהויבן צו דערציאַלן אַז דאס הויטער, משה גלאווצען טאכטער, האט זיך פארליךט און איינעם פון די יאלדריש גנידישע בחורים וואס האבן געדאוונט אין שטיבל. די ווארשעווער שנור האט איינגעאָרדנט באָהאלטגעגע ראנדעוואָם. ר' מרדיי ווילאַשטעאָווער איז אַרויפגעקומווען צו משה גלאווצען, זיך מיט אים פארמאכט אין דער ליידקער שלאָפֿ-שטוב און אים געווואָרנט, אַז אַיידער די פוינט וועלן עס דערציאַלן אויף די דעכער און עס ווועט קומען צו חרטות און בשות, איזו גלייכער באָלד צו שיקן אַ שדכן און נישט צו פארציען איז דער לאָנגער באנק.

קָאַפִּיטָל פֻּעָרֶצְן

ישבר שעפס. מiot דער פוטער אַרוֹוָף. ער האט פַּיְונְצָה קְבִּצָּנִים. ישבר שעפס און דאס צוּוִוִּישׁ ווּוּבָּ. בְּנוּם אָוָן שְׁנִירָן. ישבר שעפס און דער זַיְדָעַ בְּרוֹךְ.

ביי גָּלְאָוָאצְזִין אָוָן מַכְנִיצְקִין אֵין שְׁטִיבָל הָאָט גַּעֲדָאוֹנָט אַיִינָעָר פָּוּן דַּי רַיְכַּסְטָע לְאַדוֹשָׁר חַסִּידִישׁ פַּאֲבָרִיקָאנָטן — ישבר שעפס. ישבר שעפס אֵין גַּעַוּעַן אֵן עַלְמַעְרָר יְהָדָ, אֵן נִידְעָרִיקָר, אֵין דִּיקָעָר. תְּמִיד אֵבְיוּעָר. פָּאַרוֹוָאָס ישבר שעפס האט נִישְׁתָּחַת גַּעֲדָאוֹנָט אֵין „גְּרוֹיסְן“ שְׁטִיבָל צְוֹזָאמָעָן מִית דַּי קַאְרְפָּטְנִיקָעָפָּ, נַאֲרָה האט זַיְדָ גְּרָאָד אַוְיְסְגַּעְלִיבָּן אֵן צְוּוִיְטְרָאָנָגָיָס בַּאַלְעָבָטָאַתְשָׁ שְׁטִיבָל צָוָם דָּאוּעָנָעָן, דָּאס האט גַּעַחָאָט דַּי פַּאֲלַגְנְדִּיקָעָ סִיבָה :

ישבר שעפס אֵין גַּעַוּעַן אֵין דַּעַר יְגַנְּט זַיְדָ אַרוֹמָגָעָ וּוְאַלְגָּרָט אָוָן יְשִׁיבָה אָוָן „גַּעַגְעָסָן טָגָ“. קִיּוֹן גַּרְוִיסָעָר שְׁאַרְפָּעָר מָוח אֵין ער נִיט גַּעַוּעַן. ער האט עַנְדְּלָעָר בַּאַשְׁלָאָסָן צַו וּוּרָן אֵין וּוּעָדָ בעָר. לְאַדוֹשָׁה האט זַיְדָ אַקְעָרְשָׁט אַגְּנָהָוִיבָּן פַּוְנָאַנְדָּרְצָוְבָּעָן אָוָן אַרוֹוָף דַּי פַּוְסָּטָו וּוּלְקָעָר זַאֲמָדָן הַאָבָּן זַיְדָ אַגְּנָהָוִיבָּן אַוְיְצָוְעָפָּעָן גַּאֲלָדָ ברָוּנָעָמָר. מַעַה האט נַאֲרָה גַּעַדְאָרְפָּט צַו הַאָבָּן דָּאס בִּיסְעָלָעָ מָוָלָ. אָיִן אַדוֹשָׁה האט מָזָל מַעַר גַּעַנְאָלָטָן וּוּי פַּעְאִיקִיטָן אָוָן וּוּי חַכְמָה. צַו דַּי דְּאַזְוִיקָעָ גַּלְיְקָלְעָבָעָ, וּוּאָסָה אַלְיָוָן נִישְׁתָּחַת גַּעַוְאָסָט וּוּי אַזְוִי זַיְדָ הַאָבָּן אַרְיִינְגָּעָטְרָאָפָּן אָיִן פִּינְטָלָה האט אַוְיָדָ גַּעַהָעָרָט ישבר שעפס. קִיּוֹן גַּרְוִיסָעָר סּוּחָר אֵין ער נִישְׁתָּחַת גַּעַוּעַן. אַוְיָדָ נִישְׁתָּחַת קִיּוֹן גַּרְוִיסָעָר חַכְמָה. נִיכָּעָר קָאָן מַעַן זַאֲגָן אֵזֶן ישבר שעפס אֵין גַּעַוּעַן אֵין הַיּוֹשָׁעָר נַאֲרָה. נַאֲרָה דַּי פּוּטָעָר האט זַיְדָ אַיְם אַפְּרִיגְנָעָטָן אַרוֹוָף אַרוֹוָה. אָוָן דַּא קָאָן מַעַן נִישְׁתָּחַת קִיּוֹן חַכְמָה. ישבר שעפס האט זַיְדָ אַוְיְגָעָשְׁטָעָלָט אַגְּרוּסָעָ פַּאֲבָרִיק

אין זדונבכער-זאָליע. האט זיך אויסגעבעויט אַ הויז אַין לאָדוֹשׁ. סוחרים זענען געקומען פון אלע עפּן רומלאָנד קויפּן זיינע סחרות, אָוּן ס'איו אָזועק אַ מזמור.

מייטן וואָקסן פון זיין גבירות שאָפּט האט יישברן געשטמֿאָבן דער האָבער זיך אָרוּסְצְּחוּבִּין פון אלע לאָדוֹשׁער „אוּפּגָעָקָומָעָנָע“. ער אַיז טאָקָע אַמְּאָל געווּעַן אַ ווּעָפּר אָוּן גַּשְׁוִוִּיצָט אָוּנְטָעָר דָּרָר וּוּבָּפּ שָׁטוּל בָּאָגָּלִיָּךְ מֵיט אלע באָלוֹטָר בָּעַלְיָמָלְאָכוֹת, אָבער — סּוֹפְּ-פָּלְ-סּוֹפּ אַיז ער פָּאָרט, יישבר שעֶפּם, געווּעַן אַ רבָּס אָזּוּן זיך אוּסְגָּעוּזָאָלְגָּעָרָט אַיז יִשְׁבּוֹת. — יישבר שעֶפּם האט געווּאָלָט נִילְטָן אָוּיך אלָס אַ לְמָדָן, אָוּן דער עִיר אלָס אַ תּוֹרָה-זָאָגָּעָר.

וּוּ קָאָן מַעַן אָבער זִין אַ לְמָדָן, וּוּן דָּרָר זָאָפּּאָס תּוֹרָה, וּוּאָס אַיז אִים פָּאָרְבָּלִיבִּן פון דִּי אַמְּאָלִיקָע בָּחוּרִישׁ צִוְּיטָן, אַיז גַּעֲבָּעָךְ גַּעֲוָעָן זָיוּעָר אַ מְּאָגָּעָרָעָר. אַיז „גְּרוּוּסָן“ אַלְעַקְסָאָנְדָרָעָר „שְׂטִיבָּל“ צָוּוּשָׁן דִּי פּוּלָּע סְפָּרִים-אַלְמָעָרָם האט מִשְׁגַּעַמְּקָט מֵיט תּוֹרָה. דָּעַם גְּבִירִישָׁן אַוְיְבָּנָאָן האט שָׁוֵּין דָּאָרט גַּעַחַתְּ פָּאָרְנוּמוּן רַיְּ לְזַוְּ קָאָהָן וּוּאָס אַיז — נִשְׁתְּטוּ צָוּ פָּאָרְגָּלִיכְּן — גַּעַוְוָעָן מַעַר לְמָדָן אָוּן מַעַר חָסִיד וּוּי יישבר שעֶפּם האט געווּאָלָט נִילְטָן. ער האט געווּאָלָט הָאָבָּן אָוּירָעָן פָּאָר זָיוּנָעָתָהָם אָוּן פָּאָר זָיוּנָעָן לְמוּדִישׁ נִילְיָכָוּעָרְטָלָעָר. גַּעַהְאָלָטָן פָּאָרְן כְּלֵי, בְּעַמְּדָר צָוּ זִין דָּרָר עַרְשָׁטָעָר אַיז דָּאָרָף אַיְדָעָר דָּרָר לְעַצְטָעָר אַיז שְׁטָמָאָט. עַם אַיז אִים אוּסְגָּעוּסְמָעָן, אַז דָּאָס פָּאָסְקָמָעָר אָרט פָּאָר זָיוּנָעָם בְּפִיצְיָעָם אַיז דָּאָס שְׂטִיבָּל פון גְּלָאוּאָצְּשיִי אָוּן מַוְּכִּי. נִיצְקִי.

גְּלָאוּאָצְּשיִים אָוּן מַוְּכִּנְצִים שְׂטִיבָּל האט אָבער גַּעַחַתְּ אַז אַנְדָּרָעָן חַסְרוֹן פָּאָר יישבר שעֶפּם. דִּי נִגְדִּים דָּאָרט זָעָנָעָן גַּעַוְוָעָן לְוַיְמָרָר פָּרָאָסְטָעָמָעָן, אַפְּגָעָה אַרְעָוּעָטָעָאָט אַ נַּאֲנַצְּזָן טָאָג אַיז דִּי פִּיפִּקְעָעָר לאָדוֹשׁער מַסְחָרִים. זַיְּיָ הָאָבָּן בַּיְּיָ יְדָן דָּאָוּעָנָעָן אוּסְגָּעָשָׁקָט וּוּן מִיּוּטָעָן עַנְדָּלָעָר זָאָגָּן עַלְיָנוּ אָוּן מִיּוּטָעָן קָאָנָעָן אַהֲיִמְגָּנוּן עַסְן, אָוּן נַאֲכָן עַסְן אוּסְטָלְאָפָּן זַיְּיָ אַיז דִּי וּוּאָרָעָמָעָ בעָטָן. אַ קְּלִינִיקִיָּת לְאָדוֹשׁער שַׁתְּיִמְיָה המעשה! צָו הָעָרָן יישבר שעֶפּּסְעָם תּוֹרָהָם אָוּן אוּסְטָלְיִישָׁע

טיפיטשענישן איז דער סדרה פון דער וואך, איז זי געלעגן איז דער לינקער פאה. די יידן האבן נארניישט געהאט דעם קאָפּ דערצ'ו. די נגידישׁ וונגעלוייטלעך וואָס האבן געשמייעסט אינמייטן „לייענען“ זענען אודאי נישט געווען קיין בעליך צו הערן ישכרים פשטים אויף דער סדרה פון דער וואך. די אָרְעַמּוּ יידן איז שטיפֿל האבן אָפִילּוּ יָאָ צָוָה געפּוֹגֶן די קעָפּ אוֹוָףּ צוּ הָאָרְכָּן יִשְׂכָּר תּוֹרָהָם — אָבָּעָרָ יִשְׂכָּר שֻׁעָּפּ הָאָטּ פִּינְטָ גַּעֲהָאָטּ קְבָּצְנִים אָזְן אַיזּ נִשְׁתָּ וְשַׁעֲדָנָעָ גַּעֲוָעָן צוּ האָבּן כְּבּוֹד פּוֹן זַיְהָ. מענטשן האָבּן דערצ'ילט אָזּ יִשְׂכָּר שֻׁעָּפּסּום צְווּיָּוִיט ווַיְבּוֹגֶן נִוְתָּ אַיזּ די אַיְגָעָנָעָ הָאָרָ אָזּ רַעַדְתָּ דִּוְיטְשָׁמְעָרִישׁ. דָּרָ גַּאנְצָעָרָ שְׁאָפּרְעָרָ יִשְׂכָּר שֻׁעָּפּ אַיזּ בֵּי זַיְדָ אַיזּ דָּרָ הַיּוֹם שְׁטִילָ וְוַיְ אַקְעַמְּלָעָ, מָוָן גַּיְוָן אַנְגָּעָטָן אַיזּ שְׁטַעַלְאָטָשָׁן כְּדִי נִשְׁתָּ צְוָאָרָמוֹצָן די גְּבִּירָוּשׁ דְּלִין, טָאָרָ נִשְׁתָּ רְוִיכָּרָן קַיְיָן פָּאָפְּרָאָסָן, מְחַמְּתָ עַד שִׁיטָּ אָוּמָעָטָום אַזּ אָשָׁ. „די דִּינְסְּטָן זַעֲנָעָן נִשְׁתָּ מְהֻוִּיבָ כְּסָדָר נְאָכְצָרוֹוּמָעָן אַזּ חַסְּדִישׁן לְאָפִיטּוֹטָן“ — אַזְּוִי, הַיּוֹסְטָ עַם, זַאְנָטָ דָּאָסּ צְוּוֹיְטָעָ ווַיְבּוֹגֶן אַיזּ צּוּ יִשְׂכָּרָן רַעַדְתָּ זַיְ אָוּפּ דִּוְיטְשָׁמְעָרִישׁ. דָּאָסּ צְוּוֹיְטָעָ ווַיְבּוֹגֶן אַיזּ אַיזּ נִשְׁתָּ אַרְיוֹן אַיזּ די אַיְגָעָנָעָ סָאָלְיָעָם זַיְעָן, וְוַאֲרָעָם זַיְקָאָן נִשְׁתָּ לְיִידָן דָּעַם גַּעַרְזָן פּוֹן זַיְן לְאַנְגָּעָרָ קָאָפָּאָטָעָ. אַיזּ בְּכָלָ אַיזּ יִשְׂכָּרָ שֻׁעָּפּ אַינְדָּרָהִים נִשְׁתָּ דָּרָ אַיְגָעָנָעָרָ יִשְׂכָּרָ שֻׁעָּפּ.

ישכְּרָ שֻׁעָּפּ אַיזּ גַּעֲסָמָעָן אַיזּ שְׁטִיבָּלָ אַרְיוֹן מִיטָּ אַגְּנָצָעָרָ בְּאָפְּטָעָ גְּרוּסְּגָעָוִיקִעָן זַיְן. זַיְיָ אַלְעָ אָטָם עַד גַּעֲהָאָט מִיטָּן צְוּוֹיְטָן ווַיְבּוֹגֶן זַעֲנָעָן אַלְעָ גַּעֲוָעָן טְוַנְקָעָלָעָ אַזּ גַּטְמָאַגְּנָעָנָעָן אַיזּ האָבּן אַוְיְסָנָעָקָט ווַיְ שְׁפָאָנִיעָרָ. די זַיְדָעָן לְאָפְּטָקָעָלָעָרָ אַזּ זַיְיָרָדָ פְּזָוָאָנָמָיָעָ. יִשְׂכָּרָ הַיתְּעָלָעָרָ האָבּן לְחַלְטָוֹן נִשְׁתָּ צְוָנָעָמָטָ צּוּ זַיְיָרָדָ פְּזָוָאָנָמָיָעָ. שֻׁעָּפּ צְוּוֹשָׁן וְזַיְנָעָ זַיְן האָטָ אַוְיְסָנָעָקָט ווַיְ אַזְּהָוִיְרָשׁ קָוָאָקָעָ מִיטָּ קָאָטָשָׁקָעָלָעָרָ, מְחַמְּתָ זַיְיָ זַעֲנָעָן נִארָנִישָׁט גַּעֲוָעָן פּוֹן דָּעַם גַּלְיָיכָן מִיןָ. מְהָאָטָ גַּעַזְאָנָטָ, אַזּ זַיְיָ גַּרְאָטָן אַוְפָּן אַוְגָּן אַרְיוֹן אַיזּ דָּרָ מְוַטָּעָ, דְּלִין אַיזּ יִשְׂכָּרָ שֻׁעָּפּסּום צְוּוֹיָטָ ווַיְבּוֹגֶן אַזּ הַעֲלָפָן צּוּ דָּרָ מְוַטָּעָ אַכְּטָוָנָגָ צּוּ גַּעֲבָן אַזּ יִשְׂכָּרָ שֻׁעָּפּסּום זַאְלָ הַלְּיוֹלהָ נִשְׁתָּ אַיְנָשָׁמוֹצָן די גַּעַוְאָקָסָטָעָ. מָעַ האָטָ קַיְנָמָאָל נִשְׁתָּ גַּעַזְעָן, אַזּ יִשְׂכָּרָ שֻׁעָּפּסּום זַאְלָ אַוְיְסָרָעָדָן אַזּ וְוַאֲרָטָ צּוּ זַיְנָעָ טְוַנְקָעָלָעָ בְּנָיָם. זַיְיָ האָבּן אַיזּ שְׁטִיבָּלָ גַּעַשְׁוָוָינָן

וואו פרעמדע, מיט קיינעם נישט אויסגעראעדט קיין ווארט. אפלו צוועישן זיך האבן זוי נישט גערעדט. זוי האבן מיט א גברישער טעמאכט אריינגעסוקט אין זויער עליינע ואלדיישע סידוריילמע און קוים גען מאכט מיט די ליפן. אלע האבן געהאט עפערס זוי א באחאלטענע מורה צו דער פרעמדקיט, וואס האט פון זוי אראפגענשלאנן. אין דער שמיטיל האבן אלע נזאנט, און סְרִיחָכֶל וענען ישר שיעפסעס זין גרויסע נאראנים. נאר גוי ווים. פארט שעפסעס קינדרער, און די מאמע זויער גיט אין די איינגענע האר און רעדט דיטשמעריש.

איינציקויז האבן די דאיזקע זין חתונה נעהט. ישבר שעפס האט קיינעם נישט געבעטן אויף דער חתונה און אפיילו נישט פונאנץ דער גאנשיקט קיין חתונה-הברזילעך. מען האט דערציילט או זייןע מהותנים זענען שועער מיליאנערן, שטיילן קארטן מיטן גובערנאטאר און זענען פאדריאאטשיקעס פון רוסישן מיליטער. שועער פאנישע יידן. די שנורן, וואס זענען אונגעומען קיין לאיזש צו ישברן אין דירה אריאן, זענען אלע געוווען גרויסע און גויעס, און האבן גערעדט בלויו רוסיש און האאר און אויסגעקטו ווי גויעס, און האבן גערעדט געט נומט פארשטאנען וואס פולויש. אפיילו די איינגענע מענער האבן נישט געוווען די וויבער רעדן צו זוי. מחתמת ישבר שעפסען זין זענען נישט געוווען קיין גרויסע טראנדיע איז עס נישט געוווען, ואראעט ישברט זין זענען געוווען ווילדר עתקנים אויך וואס שייך זיעירע וויבער. ישבר שעפס האט גאר באקומען א פנים פון א ל葽מעשקב בי זיך און די סאליעם.

אבער ווי איזו דער נבר ישבר שעפס זאל נישט האבן אויסגעקט אונטערן דאך פון זיין הויז, אין גלאוואציס און מוכניציס שטיפל האט ער געזוכט אויסצושפֿלן זייןע אמבעיצים און געזוכט אויערטן. זיין אויסטערז אומקמייט אין געפאלאו אויפֿו זויזן ברוב.

דער זידע ברוך איז געווען איז דעם זעלפֿן עלטער וואס ישבר
שעפּס. אויך א ייד א גביר — דאס הײַסט איז דער מדרגה פון ישבר
שעפּס — דערצָן א דראָפְּסִיָּה. וואס וווײַסט גישט פון די גאָוּהַדִּיעַ

שטיך פון די שטאטישע נבירום, נישט קיין גרויסער מאדים אין דער גמרא ווי א שטייגער לוי קאהן אויף וועמען ישר שעס האט געד מראגן אין אייבישע קנהה שנאה — דאך אויז דער זיידע ברוך געווען גענוג בז'תורה אוּזָאַפֶּר אִים קאנען אויפישן דעם חומש און וויאזן וואס אֹזָאַפֶּר ישר שעס קאן זיך טשעפען צו דער סדרה, אויף אים, אויף דעם זיידן ברוך, אנסרייען מיט אייברגעלעגענער לומדות און אויסטינץן פֿאָר אִים אַט די אלע געקרענטטע אַםְבִּיצִיעַס ווּאַס דאס צוּוּיטָע ווִוִּיב אַן דער היָם לְאַזְּטָט נִישְׁתָּאָוִיסְׁטָפִּילְן. ישר שעס האט געטן אויף אלעמען איין שטיפל אַמְּאַך מִיט ער האט ענדרליך געפונגער דעם ריכטיקן פֿאָרְשְׁיוֹן, אַן ער האט זיך אַוּעָגָעַ עצט בְּיַם זיידן ברוך, אוינגעמיישט דאס גרויסע גְּבִירִישָׁע חומש ווּאַס ער האט מיטגעברענט פון דער היָם אַן מיט אִים גענווען קנעָלָן. אַפְּלִוְן אַיְנִימִיטָן דער קְרִיאָה האט ישר שעס אַוִּיסְׁטָפִּיקְט זַיְנָעַ תּוֹרָהָם. דער זיידע ברוך וואס אויז זונט זוּין לְעֵפֶן גְּעוֹאוֹינְט גְּעוֹועַן מיט וואַלְד אַן מיט פּוּעָרִים — אִים האט הַיְשָׁפֵש אַיְמָפָּאַנְרָט ווּאַס אֹזָאַפֶּרְימְטָעָר שטאטישער נְבִיר, ישר שעס, האט זיך גענווען מיט אִים חֲבָרָן. דער זענדייש דעם זיידן ברוכס צוּגָעָנִיגְטִּיקִיט האט אִים ישר שעס אַוְמְפָרְחָמָנוֹתְרִיך אַנְגָּהָהָבוּן צוּ פֿאָרְמָאַטָּעָרָן מִיט זַיְנָעַ תּוֹרָהָם. ער האט אִים כְּמַעַט ווי נוּשָׂט גָּלְאָזָט דָּאוּעָנָעָן אַן סְמָדָר אִים נְעַהְעַלְתָּן דעם חומש פֿאָר די אוּגִיןַן, גְּעַטְיִיטָלָט מִיט אַפְּינְגָּעָר אויף די פְּסָקִים, גְּזָאָגָט ווּילְדָע אַוִּיסְׁטִיטְשָׁוְנָגָעָן אַן דֻּרְבָּיוּי הַוִּיך גְּעַכְיִיקָּעָט פון גרויסער זעלבְּסְטְּצְוּפְּרִידְנִיקִיט. הנְּגָם צוּ זיך אֲהֵיָּה האט ישר שעס דעם זיידן ברוך קִינְמָאָל נִישְׁתָּאָפְּרֶבֶעָטָן. ער האט מְרוֹא גַּעַד האט פֿאָרָן צוּוּיְטָן ווִוִּיב צוּ ברענָגָעָן אֲהֵיָּה זַיְנָעַ פְּרִינְטָן. אֹזָאַפֶּרְפָּסְטִּיךְ יַד ווי דער זיידע ברוך וואַלְטָט דְּאָרָט אַוּדָאי אַתְּל גְּעַמְאָכָט פון די אוּסְׁגָּעָוָאַקְסָטָע דְּלִילָן אַן אַוּדָאי אַוּמָעָטָם אַנְגָּנָשִׁיט מִיטָּן אַשְׁפָּזָן זַיְנָעַ וואַלְוָעָלָע צִינָאָרָן, צִינָאָרָן אַין פְּרִיאָזָן צִוְּיָוִיטָן ווּלְכָעָד דער זיידע ברוך האט בסְמָדָר גְּעוּרִיכָּרָט. אַ שַׁיְנָעָר גְּאַסְטָט פֿאָרָן צִוְּיָוִיטָן ווִוִּיב.

דרפְּפָאָר אויז אַין יְשָׁכָרְן גְּעוֹאוֹאַסְטָן די לִיְדְּנָשָׁאָפָּט אַוִּיסְׁטְּפָּאָקָן פֿאָרָן זַיְדָן ברוך אלע זַיְנָע פְּשָׁטִים אוּפָּזָן חומש. עַם אויז גְּעַסְׁמָעָן אֹזָוִי

ווײיט, אָז יישכַר שעפָם האָט זיך נישט געקאנט דערוואָאָרטן בֵּין צו דעם
שבדידין דאוועגען. שוון שבת גאנץ אַינְדערפַּרְיַי ווען מיר אלע זענען
נאָר געלעגן אִין די בעטן האָט אַנְגַּעַלְאָפַט אַ שליח פָּון יישכַר שעפָם.
דעָר שליח אִיז געקומען מיט יישכַרְמַן אָז אויפֿגעָמִישָׁטָן חומישׁ, זיך אַנְיַי
דערגעָשְׁטָעלְט בֵּים זַיְדָנִים בעט אָזָן וואָרט בֵּי וואָרט אַיבְּערגעָחוֹרָט
אַ תורה, וואָס אִיז יישכַרְן אַיְנֶגֶעֶפְּאָלְן אַיְנֶמְוִיטָן דער נאָכָט. דער שליח
האָט עַס נאָר פָּאמְעַלְעַכְל אַיבְּערגעָחוֹרָט וואָרט בֵּי וואָרט, וואָרטָם אַזְוִי
האָט יישכַר שעפָם דּוֹרְכָּאוִים באָפּוּלָן.

קְאַפּוֹטָל פּוֹפְצָן

דע ר' ערשותער פוראים איזן לאדרוש. שלח-מנותן. געסט. אברהム אַפָּא-טָאוּסְקִי לְיוּעֵנֶת דַּי מְגִילָה. בָּאָ-מְעֻשּׁוֹת, סְטוּוֹתָשׁ מַעַן גַּיְוַשׁ שְׁחַתָּן וּדָן? אַסְתָּר אֲ וַיַּדְעֵנָה אָזְן אַחֲשָׁרוֹשׁ אֲ חַסְדָּיוֹשָׁר בְּתָלָן. חִירְשׁ לְיוֹב שְׁכִילִינְעָר שְׁילְטָ פָּוּן גְּרוּוּם גּוֹטְפְּרִיּוֹנְטְּשָׁאָפָט. זְיוֹנָעַ מְעֻשּׁוֹת פָּוּן פָּאַרְצִיּוֹתָנָס. עָרַ וּוּשַׁ שְׁוַיַּן בְּסֶדֶר חַתּוֹנָה הָאָבָן פָּוּן לְיוֹוּוִיטָשׁ.

דעם ערשותן פוראים, וואס דער זוידע ברוך האט מיט אונדו געווואוינט אין לאדוש האט ער אהיים געבעטן צו דער אויפֿרעדנעאקטיקער פָּוּרִימִידְקָעֵר סְעוּדָה אַלְעָ אַרְעָמָעַ יְדָן פָּוּן גְּלָאָזְקִים אָזְן מְכֻבְּנִיצִים שְׁטִיבָל, דער פָּעַטְעָר לְיוֹזָעָר יוֹסָף האט פָּוּן דְּלוֹטָאָזְוָן צְוָגְעַשְׁקָט אֲ גְּרוּסָעַ פָּוּן אַנְגְּעַפְּיקָעָוָעַט מִיטַּ בְּלָטָובַּ, פָּעַטְעָ אַוְיסְגַּעַפְּאַשְׁעָטָעַט עַפְּוֹתָה, האַנְיקַּ, מִילְּ-כִּיקְסָ אָזְן אַוְיְבָטָן, אָזְן דַּי בָּאָבָעָה הָאָט גְּעוּזָוִין וְואָסָ זַי קָאָן. אָגָאנְצָן פָּוּרִימִידְקָעֵן טָאגַן הָאָט מַעַן גַּעֲקָבָט אָזְן גַּעֲבָאָקָן. דער פָּוּרִימִידְקָעֵר טִישׁ הָאָט זַיְךְ מִמְּשָׁ גַּעֲבָרָאָכָן פָּוּן דַּי פָּעַטְזִיםָעַ טְעוּדָה-קָוָכָנָם, אַלְעָרְלִיְּ-סִיכְלָעָד אָזְן הַמַּנְטָאָשָׁן, גְּרוּסָעַ טְעַלְעָרָסָמִיט גַּעֲקָכָטָעַ אָזְן גַּעֲמָרִינְרָיְ-טָעַ קָאָרְפָּן אָזְן חַעְבָּטָ, גַּעֲזָטָעָנָעַ הַיְנָעָר אָזְן גַּעֲבָרָאָטָעָנָעַ גַּעַנְדוֹן. אַחְזֵיַּן אַוְיְבָטָן אָזְן אֲ שְׁפָעַ פָּוּן אַנְדָּרָעַ פָּוּרִימִידְקָעֵר מְעֻדְנִים.

די באָבָעָה הָאָט אַוְיסְגַּעַשְׁטָעַלְטָ אַלְעָ זְילְבָּרָעָנָעַ לְיִכְתָּעָר אַוְיְפָן טִישׁ אָזְן מַעַן הָאָט אַנְגָּעָצָוֹנָדָן סְטוּעָאָרִין-לְיִכְתָּעָר. די פָּוּרִימִידְקָעֵר הָאָט זַיְךְ נִישְׁטָמָנָה גַּעֲהָאָט אַנְגָּעָהָוִיבָן. דער זוידע ברוך מִיטַּ מִין פָּאַמְעָר הָאָבָן דָּעָרְוַיְיל אַיְבָּרְגָּעָלְקָטָט די אַלְעָ שְׁלָחָ-מְנוֹתָן, וְואָסָ מְ'הָאָט אַונְדוֹן צְוָגְעַשְׁקָט. סְאַיְזָן לאָדְרֶזֶשׁ! די אַוְיסְטָעָרְלִיְּשָׁמָטָעָ שְׁלָחָ-מְנוֹתָן הָאָט אַונְדוֹן צְוָגְעַשְׁקָט רְ' שְׁמַעַן צַיְלָה. נַעֲמָלָעָד: אֲ פָּלָאַשָּׁ אַלְטָן שְׂוֹאָרְצְלָעָכָן אַרְץָ יִשְׂרָאֵלְדוֹיִן. בָּשָׁר לְפָסָח. בּוּימָלָפָן אַמְתָעָ אַרְצִיּוֹשְׁרָאָל-אַיְלָבְּרָטָן אָזְן עַפְעָם אֲמִין פָּרוּסָעַ וְוַסְלָעָבָעַ פָּרִיְּ, וְואָסָ וְואָקָסָט אַזְיָךְ אָזְן אַרְצִיּוֹשָׁרָאָל. פָּוּן רְ' שְׁמַעַן צַיְלָכָם שְׁלָחָ-מְנוֹתָן הָאָט גַּעֲשָׁמְעָקָט מִיטַּ קָאָזְשָׁעָנְזִיעָרָ פָּרוּמְקִיָּט,

מיט כותל-מערבי און מיט רחלס סבר. אַפְּלִילוֹ דָּאָם טַעַלְעָרֶל, אויף וועלכּן עס איז געלען ר' שמעון ציליכס שלח-מנות איז געווען פון געל-אויסגעבלוייכטן עצייזות מיט א פֿאָר אויסגעקריזטער קעסטעלעך אונטער וועלכּע ס'אייז געווען אויפֿגעשְׁרִיבְּן, "הר הבית" און מיט אן אויפֿשריפְּט "ירושלים". די שותפים גַּלְאֹוֹאַצְּשִׁי אָזְן מַבְּנִיצְׁשִׁי הַאֲבָן אונדרו אויך צונגשיקט שלח-מנות, עטלעכּע מאָראָטְּנִיצְׁן אָזְן צֻוּוִי בַּיּוֹכְּעַבְּ פְּלַיעַשְׁלָעַךְ מיט עַנְגְּלִישְׁן פַּאָרְטָעַ. בלויו דעם זידנס יידיך ישבר שעט האט אונדרו פַּאָרְגָּעָסְּן אֵין פּוֹרִים אָזְן האט אונדרו דָּאָם מִינְדְּסְטָע נִישְׁתַּחַזְּקָה. נאָר יידָן פּוֹן גַּלְאֹוֹאַצְּשִׁים אָזְן מַבְּנִיצְׁשִׁים שְׁטַבְּלָהָבָן אָזְן גַּעֲשִׁיקְּט. זְוִיְּדָעַ בְּרוֹךְ דָּעָרְוַוְיל אויף עטלעכּע מִינְוֹת וַיְדָ אַיְבְּרָעְנְּדָרְיוּת די קָאַפְּטָע אַוְיָךְ לִינְקָם, אָזְן זְוִיְּדָעַ אַבְּסְּמָל אַרְוָמְנָדְרָיוּת אֵין אָזְן הוֹלֵךְ כְּדַי צְוִיְּמָיו צְוִיְּנָהָן פּוֹן זְוִיְּדָעַ צְוִיְּנָהָן "פַּאָרְשְׁטָמְלִין" אֵין פּוֹרִים. דָּאָם אָזְן גַּעֲוָעַן בַּיִּ אִים אַמְּנָהָן פּוֹן קְדָמוֹנִים.

אויף דעם ערשותן פּוֹרִים זְעַנְעָן גַּעֲפְּוֹמָעָן צְוִי אָזְן פַּרְעָמְדָע גַּעַסְט. צְוִיְּוִי יִדָּן פּוֹן דָּעַר באָבע חַיְּמָס גַּעֲבָרְטַשְׁטָעַטְל וּשְׁיבְּלָיִן. עס האט גַּעַד הַיִּסְׁן, אָזְן דָּאָם זְעַנְעָן דָּעַר באָבע חַיְּמָס וּוּיטָעַ קְרוּבִּים אָזְן זְוִי זְעַנְעָן גַּעֲפְּוֹמָעָן צְוִי אָזְן צְוִי גַּאֲסְט אַוְיָךְ אַונְדָּזָעַר ערשותן לאַדְוָשָׁעַר פּוֹרִים. — זְוִי זְעַנְעָן גַּעֲוָעַן צְוִיְּיָאָטְלָעַ וּוּאַרְקָעַר חַסִּידִים. דָּעַר ערשותער — אַברָהָם אַפְּאַטָּאָוּסְּפִּי — אָזְן גַּעֲוָעַן אַזְּקָן בַּיִּ דַי אַכְּצִיךְ, אַקְאַפְּעַטְשָׁלָעַ אָזְן אַיְוָנְגָעְבְּוִוְונְעָר, מיט אַגְּרָא אַיְוָנְגָעְזָופְּט בעַדְל, מיט אַוִּיסְגָּרָא בעַנְעָה בְּרָעְמָעָן אָזְן מיט דָּוִיטָעַ קָאַלְיָעַ אָוִינְגָּן פּוֹן טִיפְּן עַלְטָעַר. פּוֹן דעם יִדְלָה האט מִשְׁ אַרְאַפְּגָעְטָאַנְצִיךְ אָזְן אַיְבְּקָעַ אַיְנְרָלְעָכָע שְׁמָחָה. נאָר אַפְּרִילְעָךְ יִדְלָ, הָגָם אַ צְעַבְּרָאַכְּנָעָר וּקְוָן אָזְן כָּל יְמָיו אַ נְרוּוִיסְעַר קְבָּצָן. עַר האט בַּיִּ אָזְן דַּעְיַיְעַנְטַד דַי מַגְּלָה פֿאָרְ דַי וּוּבְּעָרָה. די באָבע הַיְּה אָזְן גַּעֲוָעָן שְׁטָאַלְיָאָט אַוְיָךְ זְוִיְּן מַגְּלָה-לְיִיְעַנְטַד. אַברָהָם אַפְּאַטָּאָוּסְּפִּי הַאֲטָ שְׁוִין מַעְרָבָה נִישְׁתַּחַזְּקָה קְיָוָן צָאָן אָזְן זְוִיְּן קְלִיְּוָן אַיְוָנְגָעְפְּאַלְיָן מַוְילָן הַאֲטָ גַּעֲקָאנְטָעָסְטָן בְּלִוְיָוָן גַּעֲוָיְקָטָעָמְאַלְיָים, אָזְן דָּעַרְצָה עַר גַּעַרְעַדְטָה גַּעַשְׁוָוִינְדָה. גַּעַרְעַדְטָה, וַיִּ עַר וּוּאַלְטָה גַּעַזְוָנְגָעָן אַ לְוָסְטִיךְ זְמָרָל. עס אָזְן שְׁוּוּעָר גַּעֲוָעָן צְוִי זְאָנָה, אָזְן עַמְּעַצְּעַר האט פַּאָרְשְׁטָמְלִין אַ וּוּאָרָטָה בְּשָׁעָה אַברָהָם אַפְּאַטָּאָוּסְּפִּי האט גַּעַלְיִיְעַנְטַד דַי מַגְּלָה. קְודָמִיכְלָה האט עַר גַּעַד

לייענט און דעם מינדרטן טראפ און ער האט זי אינטערפרעטירט, די מנילה, אויף זיין שטיינגר און נלייך ווי ער וואלט אפגעזונגגען עפעם און אלט חסידיש זמרל. די שטעלן איז דער מגילה וואו עס רעדט זיך פון יידישע צרות און ווי אזו המן וויל אוייסראטן יידן, האט ער בכל אדרוכגעכאמט מיט געוואלדיין ביטול. ער האט עפעם נישט גורם געווען די גאנצע אומעטיקע מעשה. דערפאר האט זיך אים דאס צוינַּץ לאוז מילעבל צעונגגען בשעת ס'אייז בעקומען צו די גוטע און פרייד בעכע שטעלן איז דער מגילה. שושנַּז-הבריה איז אוייסגעקומוּן ווי אחסידיס-שטיבל וואו פרילעבע יידן הולייען און טאנצין איז פורים און אברהם אפאטאָוּסְקִי מאנצט מיט זיך מיט, א לויינגענדער די מנילה. באָלַּה האָבָּן די גוּיִים פון דער מגילה איז אברהם אפאטאָוּסְקִים אינטער-פרעטאגיע נישט געהאט דאס מינדסטע אַנְזָעַן פון גוּיִים. אַחֲשׁוֹרוֹשׁ איז אוייסגעקומוּן אחסידישער בטלאַן. מיט אַסְתָּרָן — וויל א יידענע — האט ער בכל מיט איר נישט געמאכט קיין גרויסע מחזקות. אַפְּלִי המן האט איז אברהם אפאטאָוּסְקִים מועל פֿאָרְלִוִּין פון זיין גויישער שרעם-עלכקיות. גַּרְנִישֶׁת. א גוּטְשִׁילַּט, וואָס האט לֵיב די פּוֹסָה אָזָן איז עפעם נישט מיט אלעמען. וואָס הייסט ער נוֹיט שְׁחַתְּן יידן? בְּבָא מְעֻשִׂוֹת! ווען אברהם אפאטאָוּסְקִי האט אזו אפגעזונגגען די מגילה — און די וויבער האָבָּן קוּים געקאנט באָפְּן מִיטְן אַוְיָרַה המְנָס נָאָר. מען כדי צו קאנען טופען מיט די פִּים — האט די באָבע היה אים געגעבען צו עטן איינגעווויקטע און ווַיְקָרְאָפְּגַעַעַכְּטָעַ מאָכְלִים, כדַּי אברהם אפאטאָוּסְקִי זאל ווי עס איז זי באָוִוִּין אַרְאָפְּצָוְשְׁלִינְגְּעָן מיט זיין אלטן און צאנְלָאָזָן מוּיל. דערוּוּיַּי, אַיְודָעַר וואָס אָזָן ווען איז זיך אברהם אפאטאָוּסְקִי פֿאָרְגָּאנְגָּעָן אָז אַפְּרָצִיְּטִישָׁן וּוּוּרְקָעָר "שְׁוֹשָׁנָה יַעֲכָבָן", אַדְרָעַ נָאָר דְּרָצִיְּלַט אַפְּרִילְעַכְּעַ מְעַשָּׂה פָּוּן די פּוֹרִים אָזָן וּוּוּרָעָעַן. אַדְרָעַ נָאָר פָּוּן די פּוֹרִים אָזָן פֿאָרְצִיְּטִישָׁן וּשְׁיכְלִין.

דער צוּוִוְוַטָּר קְרוּבָּ פָּוּן דער באָבע היה וואָס איז געקומוּן צו אונדי צוֹגָאָסְטָן, אָז אַוְיךָ פָּוּן וּשְׁיכְלִין, איז געווען הירש לֵיב וּשְׁיכְלִינְעָר. אַוְיךָ מְקָאָן זָאָנָן אַהיַפְּךְ צו אברהם אפאטאָוּסְקִין — איז עס געווען הירש לֵיב וּשְׁיכְלִינְעָר. קוּרְמִיכְלָאָזָן ער געווען עטוֹאָס יַינְגָּעָר, דְּהָה עַרְשָׁת נָאָר די זַוְּבָּצִיךְ. דַּעֲרָצָוּ, הַירְשׁ לֵיב וּשְׁיכְלִינְעָר — הַנְּגָם

אויך מנעוריו א זיד א ספץן — האט ער דוקא געהאט א היפש נגידיש בייכל. קיינער האט נישט געוואוסט פון וואגעןעם עם נעמט זיך צו אן ארעמאן א נגידיש בייכל. נאר אלצדיניג אויז איזן הירש לייבן געווען קאפויער און אויף צעפיקעניש. שוין זיין פיזאנאמיע איז געווען א געשטאלט פון די שארפטען טהירות. ער האט טאקט געהאט א היפש גרייטע און ווייסע באָרד, א נגידישלעכע באָרד — זיז איז אבער געווען א קינדרער-שפיל אקען זיינע ברעמען און זיינע ואַנטצעם. די ברעמען זענען אים, הירש לייבן, געוואקסן איבער די אונגן ווי ווילדע און בייעז בערד, געוואקסן מיט א סך שפיצן אין דער זייט פון שטערן און איבער די אונגן. קיינער האט טאקט קינמאָל נישט געווען הירש לייבס אונגן. סיידן ער אליאן האט אמאָל אַוועקגעשאָרט די ברעמען — און פון צווישן די בייעז בערד אַרוייס האבן זיך געוויזן א פאר גוד טע בלוייע אונגן. אויך די ואַנטצעם זענען פוי הירש לייבן געווען ווילדע און צעלאָזענע און זיז האבן דומא געוואָלט פֿאַרְדּעַן די באָרד און זיך אַרוֹסִירַקְן אויפֿן אויבּנָאָן פֿוֹנוּם פֿנִים. דערצּו זענען הירש לייבס וואַנטצעם געווען תמייד באַשְׁיט מיט טאָפְּאָקָּה, מהמת הירש לייב איז געווען א גְּרוֹסֶעֶר טאָפְּאָקִּישְׁמָעָה. פון אויבּנָאָויף האט עס אַוְיסְגָּוּקְט אָז הירש לייב און אַברָהָם אַפְּאָטָאָוּסְקִי זענען זיך בְּלֹטִיקָע שׂוֹנָאִים. וואַרטען אַינְמִיטָן פֿוֹרִים האט הירש לייב אַברָהָם אַפְּאָטָאָוּסְקִי הוייך אָז אַרְדְּעַקְטָן מיט די וויסטטען קלְלוֹת. נאר דאס איז נישט מעָר אָוּפְּן קָוֵל גַּעֲשָׁאָלְטָן מיט די וויסטטען קלְלוֹת. הירש לייב און אַברָהָם אַפְּאָטָאָוּסְקִי זענען גְּרָאָר גַּעַר ווען די גְּרָעָמָע יְדִידִים נָאָך פָּוֹן די ווֹאַרְקָעָר צִיטָן.

ווען הירש לייב האט נישט גַּעֲשָׁאָלְטָן האט ער גַּעֲקָאָנְט אַשְׁעָה אָפְּזִין בְּיָם טִיש אָז שְׂוִוִּינְגְּן. די ברעמען אָז שְׂוִוִּינְגְּן אַיִם דָּאָן פֿאַרְדּעַקְט דָּאָס גַּאנְצָע פֿנִים אָז מַעַן האט נישט גַּעֲוָאָסְט צִי דֻּעָר יְיד שְׁלַאָפְּט צִי ער אָז וָאָז. סְ'אָז אַבְּעָר גַּעֲנָג גַּעַוְעָן אָז עַמְצָעָר אָז שְׁטוּב זָאָל לְאָזָן פְּאָלָן אַ וָאָרט, וואָס האט געהאט דָעַם מִינְדְּסְטָן שִׁיכָּוֹת צָו די טַעַמָּע פָּוֹן הירש לייבס מעשיות, אָז הירש לייב זָאָל פְּלוֹצָעָם טָוֵן אַ לאָך-אָויף אַינְמִיטָן זְיַן שְׂוִוִּינְגְּן, אַ ווֹילְדָן הוֹיְבִּ-אָויף

געבן די בייעז בעמען און תוק-כידידיבור אנהויבן צו דערציילן גא מעשה.

אחויז מעשיות פון וואורקע וואס זענען געוען אדרובגעפלאכטן מיט שארכפער קליגות אין דער זוית פון אברהム אַפְּאַטָּאָסְקִי — האט הירש ליב נאך געהאט צוווי טעםם פאר זיין עמעשיות, און דאס נעלמעך וועגן זשיכלינער עמי-הארצים און וועגן זשיכלינער ביתה-הקבורות.

דערציילנדיך וועגן פאַרְצִיּוֹתִישׁע עמ-הארצישע באַלעבָּאַטִים פון זשיכלון האט זיך הירש לייבס ציניג פאַרְצִוָּאַנְדְּלָט ממש אין אַשְׁנִינוּדִיקָּעֶר שוערד. זיין זויז איז געוען ביטער, שאַרְפְּזִינִיס אָן מַבְּתְּלִידִיס. ער האט דערציילט פון זיינְר פֿרְאָוּנוֹגְּנָצְּעִירִישָׁר פֿרְעַמְּרִישָׁקִיט, פון זיינְר וויסטער נרייזן ביהם דאַזענען און ווי שוער און מיט נויטִישָׁוִויס עס איז זוי, אַסְטְּרָא דֵי אַמְּלִיקָע באַלעבָּאַטִים, אַנְגְּעָלָקָומָן אַפְּצְרוּיכָטן דעם סדר, און ווי זוי פֿלְעָן שבת נאך מיטאג לִינְגָן צוֹזָמָעָן מיט זיינְר וויבער איז דֵי בעטן און צוֹזָמָעָן לִיְעָנָן "צָאִינָה וּרְאִינָה". אַין הירש לייבס מעשיות האט געשטעקט דער גאנצער אַפְּלָאַכְּנִידִיקָּעֶר בִּיטְולְ פון אָן אַינְטָעָר לְעַטְוָעָן חַסְיד צו דער פֿרְאָסְטָעָר וּרְיוֹדִישָׁר מַאֲסָע. דֵי באַבע חַיה פֿלְעָנֶט אַפְּזִיפְּצָן ווען זי האט געהרטה הירש לייבס מעשיות וועגן זשיכלינער פֿרְאָסְטָע יַדְוָן, וואָרָעָם הנֵם הירש לִיב איז געוען אַונְדוּזָר גַּאֲסָט אַוְיף פּוֹרְוִים פֿוֹנְדָּעָטָוּנָן האט זיין בִּיטְעָרָר וּזְיַי אַוְיף דאס מַינְדָּסְטָע נִישָׁת געשינויט דער באַבע חַיְּם משְׁפָחָה אַין זשיכלון.

אַבער הירש לייבן איז געוען ווינִיק אַפְּצְוָשְׁפָּאַטָּן פון פֿרְאָסְטָע יַדְוָן ווי אַזְוֵי זי האָבָן זיך נוהג געוען ביהם לְעָבָן. אויך נאך דעם ווי זוי זענען שוין געוען אויפָן עַלְמָה-הָאָמָת האט זיין סַאַרְקָאַסְטִישָׁר וּזְיַי זוי נישט אַפְּגָעָלָאַזָּט. עם האט געהיסן, אָז הירש לִיב איז אַין זיין זוינְגָּנֶט אַמְּלָגָען אַ מִתְגָּלִיד פון דער זשיכלינער חַבְּרָה-קִדְשָׁא אָזָן ער האט דערציילט אַלְעָרְלִי מַאֲקָאָפְּרִישָׁע וּוַיְצָן פון דֵי לְעַצְתָּע מִינּוֹתָן פון המונישע יַדְוָן. אויך דָא זענען אַרְוִיסְגָּעָקָומָעָן הירש לייבס בִּיטְולְ-בָּאַצְּיָאוּנָן צו פֿרְאָסְטָע מענטשן. ער האט אַפְּגָעָשְׁפָּאַט אַפְּיוֹלוֹ פון זיינְר שְׁטָאָרְבָּן. זיינְר טויט איז אַוִּיסְגָּעָקָומָעָן אַין הירש לייבס מַוְיל ווי דאס שְׁטָאָרְבָּן פון געפָעָנְטָעָטָע קָעְלְבָּרָר. ער פֿלְעָנֶט דערציילן, אָז ווען ער פֿלְעָנֶט אַזָּא "בָּאַלְאָפּוֹם" אַרְיִינְלִיּוֹן אַין קָבָר אַרְיִין האט ער אַוְיף אִם אַנְגָּעָשְׁרִוּנָן

המענידחים צו ליגן דואיס און נישט שטערן די געשטארבעגען וואורקער חסידים—וואס ליגן ארום אים—צו מאכן א כוסה און אzo "אויב די דירה בעפעטלט אים נישט קען ער זיך צום „קוארטל“ אַרוויסציען". אויך צו זיין איינן ערשת געשטארבן וויב — וואס איז געווען א זיכילגער באָלעבאָטישע טאָכטער — האט הירש לייב אַרוויסגעוויזן די געלעכע באָציאונג ווען ער האט זי מיט די איינגענע הענט געליגט אין גרוב אַריין. שפערתער האט הירש לייב חתונה געהאט פון לוּוֹוִוְוֶשׁ. ער האט געאנט צו דער באָכָע חיה, איז עס זיינער גוט חתונה צו האבן פון לוּוֹוִוְוֶשׁ. ער ווועט בסדר חתונה האבן פון לוּוֹוִוְוֶשׁ.

די באָכָע היה האט אַפְגַּוְוִיפְּצָט, און אַינְמִיטָן פּוֹרִים אַוְסְמַנְשְׁפִּינְגְּן נײַן מָאֵל אָזֶן זיך אַפְגַּנְשְׁפְּרָאָכֶן אָז עִינְדְּהָרָע.

קָאַפִּיטָּל זָעַכְצָן

אלטער וואוידיסלאווער ברעננט אריין עסבות אין פוריים. ער דאונגט
מעריב. א גוטן פוריים, פרומער קאַטער. מע שלעפֶט אלטערן אין אַ מענצעל.
חֵיָם טֻבִּיהָם זֹו אַזְוַן פּוּרִים אַ גַּאנְגַּעַר קְנַאֲקָעָר.

עם האבן זיך אַנְגַּעַהוֵּיבָן צו באַוְוִוִין די ערשטע געסט פֿון די אַרְעָה
מע חסידים פֿון גַּלְאָוָאַצְּקִים אַזְוַן מַכְנִיצִים שְׁטִיבָה. מיט שְׁטְלָעַ מרָה
שְׁחוֹרְהִדְיקָע טְרִיט אַזְוַן אַיְינְגְּעַבְּוִוְונְעַנְעַר האַט זיך אַזְוַן דָּעַר טְרִיט באַוְוִוִין
אלטער וואוידיסלאווער. ער אַזְוַן גַּעַנְגַּעַן אַיְינְגְּעַבְּוִוְונְגָן, הנָם ער אַזְוַן
גרָאָד גַּעַוְוָעַן אַ הְוִיכָּר אַוְיסְגַּעַזְוִינְגְּעַנְעַר יִיר, אַ דָּאָרָעָר אַזְוַן אַ בְּלִיְיכָּר
וּוּ ער וּוּאָלָט כְּסֶדֶר גַּעַוְוָעַן אַזְוַן העַנְתִּי. זַיְוַן פְּנִים האַט אַוְיסְגַּעַזְוִינְטִיקָט
דעַם צָעַר פֿון אַזְוַן אַיְיבִּיךְ-אַגְּנְדִּיךְן צָאנְדוּוּיְיטִיק. אַ קְלִין בעַרְדָּל וּוּאַסְמָן
אַזְוַן גַּעַוְוָעַן גַּעַל וּוּדָס גַּעַלְעָלְפֿון אַזְוַן אַיְיָ האַט אַיְם גַּעַלְעָלְפֿון
בלָאָסָן אַוְיסְגַּעַזְוִינְקָטָן פְּנִים. נָאָר אַוְגָּנָן האַט ער גַּעַהְאָט בלְזָיעַ, קְיַיְלָעַכְּ
דִּיקָע אַזְוַן טְרוּיְעָרָקָע פֿון אַזְוַן אַיְיבִּיךְ-פְּרוּמָעָר פְּרוּמָעָר
אַצְּעִירָעָנָע אַטְלָעָסָעָנָע קָאַפְּטָאָטָעָמָיט אַסְמָן אַזְוַן הָאַט
אַיְיר אַוְיסְגַּקְוָט וּוּ אַ בְּעַטְלָעַר פֿון "יעַנְעַר וּוּאַלְטָ". אלטער וּאַיְדָיָן
דִּיסְלָאָוָעָר האַט גַּעַטָּוּן אַ קְוָשָׁ דִּי מְזוֹזה אַזְוַן גַּעַזְאָנָט, "אַ גּוֹטָן פּוּרִים" מִיט
אַ קּוֹל וּוּ אַלְעָ וּוּאַלְטָן וּוּאַלְטָן אַיְם פְּלָזְעָם פִּינְצָטָעָר גַּעַוְוָאָרָן אַזְוַן זַיְוַן
פְּרוּמָעָר עַצְבּוֹת אַזְוַן עַס אַיְוִוְתָן נִישְׁתָּ פּוּרִים נָאָר גָּרָאָד אַיְנְמִיטָן אַזְוַן
תְּשֻׁעה בָּאָבָּ. עַס האַט זיך אַוְיסְגַּקְוָט, אַזְוַן דִּי פְּלָאַמְעָנְדִּיקָע סְטָעָאָרִין-
לוֹכְטָ אַזְוַן דִּי זְוַלְפְּרָנָע לְוִיכְטָעָר זְעַנְעָן תְּוֹנְקָעְלָעָר גַּעַוְוָאָרָן פֿון דָעַר מָרָה
שְׁחוֹרָה וּוּאַס האַט אַזְוַן וּוּיְעַגְּעַטָּוּן אַזְוַן דָעַר פְּרוּמְדוּקָע שְׁטוֹב מִיטָן אַזְוַן
קּוֹם פֿון אלטער וּאַוְידִיסְלָאָוָעָר, דִּי מְשָׁאָות האַבָּן אוּפְּגַּעַהְעָרטָ צָוָא
פִּינְקָלָעָן אַזְוַן דִּי פְּלָאָשָׁן, אַזְוַן דִּי יוֹסָע סְעוֹדָה-קְוָכָּנָם, דִּי פִּישָׁן אַזְוַן דִּי
פְּלִיוֹשָׁן אַוְיָף דִּי טְעַלְעָר הָאַלְטָן זיך אַיְזָן, צְוִילָבָּ אלטערן, כְּדִי נִשְׁתָּמָט אַזְוַן
פְּאַרְדִּיסְנְדִּיק צָו שְׁמַעְקָן.

— זעט זיך ר' אלטער, — האט דער זוידע ברוך א זאג געטן.

— ב'מו דאועגעגען עריבּ, — האט אלטער גענטפערט מיט אן

אייחדיקן ניגון און א זיפז געטן ווי פון ציינדוויטיפֿ.

אלטער האט זיך אועגעגעשטעלט בי דער ואנט. ער האט געדאונגט שטיל און געברומט ווי א זילדנע פליג. זיין אויסגעציזונגער אספערטיישער נוף האט זיך צעהשלט מיט מאנדנע און אויסטערלישע תנועות. ער האט זיך געפיגן אין דרייען — און די צויטן און לאטעס האבן זיך עפֿעם ווי צעהשלט אויף זיין צעריסגענער אטלעסענער קאפאטער — ער האט זיך געבוקט און געהויבּן זיך צו דער קאלאטער לֵידְיקָעָר וואנט, און אלע מאל אויפֿגעהויבּן זיינע לאנגגע אויסגעדרטעה הענט און געפֿאטשט אין דער ואנט אריין. אדרער זיינע הענט זענען פֿלְצַעַם קאלאטער און טויטע געבליבּן פֿלְעַפּן אויף דער ואנט און אלטער האט געפֿישטשעט ווי עס וואלט אים עמעצער געשטאָן מיט א שפֿילְקָע.

פלוצעם האט זיך א פראל-אויף געטן די טיר און ס'הָבָן זיך גע-הרט צווויי, "גוטע פורימֶס" מיטאטאל. איינער א הייזעריךער און איינער א פֿאנַפּ�וּוואָטָעָר. נאָר בִּידְעָ זַיְעָר פֿרְיוּלְעַכָּּבָן לְסֻמְתִּיקָע.

דען הייזעריךן "גוטן פּוֹרִים" האט א געשרי געטן זלמן וואַלְיָעָר, א שוואָרץ יידל מיט א הוייכער פֿלְיַעַץ און מיט טונשעלע בּרְעַנְדִּיש אָוֹן. ער איז שווין געווונן בּנְיַלְפּּוֹנְדִּיק. דער צוּוּיְתָר אִין גַּעֲוָעָן משָׁה בּוּסְקָעָר, אֵהוּיכָר יַיְדְּ מִיט אֵלְאַנְדְּרָעָר שִׂטְמָרָר בְּאַרְדָּ אָוֹן מִיט אַזְּיַינְגְּעַפְּאָלָן צָאַנְלָאָזָן מַוְיל אֵין וּוּלְכָן ס'עַנְעַן פֿאַרְבְּלִיבָן בְּלוֹזָן צְוּוּיָה לאָנְגָעָן אָוֹן שַׁאַרְפָּעָ זַיְטַן-צִיּוֹן וְאַסְטַן-צִיּוֹן, זיך באָמִיט אַרְוִיסְצּוּקִירִיכָן פּוֹן מַוְיל האָבָּן זַיְיָ, דַי שַׁאַרְפָּעָ זַיְטַן-צִיּוֹן, זיך באָמִיט אַרְוִיסְצּוּקִירִיכָן פּוֹן אָוֹנְטָעָר דַי לִיפָּן אָוֹן צַו וּוּזְיַזְן אָזְזַיְזַעְן דָא. אַוְיךָ משָׁה בּוּסְקָעָר אִין גַּעֲוָעָן אֵין הַוִּיכָן בּנְיַלְפּּוֹן אָוֹן ער האט זיך דָק גַּעַהְעַלְתָן בִּי זַלְמָן וְאַרְטִירָם קַאְפָאָטָע אָוֹן גַּעַרְוָאָוָות צַו זַיְנָעָן "שַׁוְשָׁנָת יְעַכְבָּ". דַי בִּידְעָ יַידְעָן האָבָּן זיך טַאַקָּעָ צְעוֹנוֹנָעָן. אַבְרָהָם אַפְּאַטָּאָוָסְקִי אִיז באָלְדָרְיַינְגָעָן פְּאַלְן דָעָר דָרְיָטָר. דָעַרְזָעַנְדִּיק אלטער וְאַיְדִּיסְלָאָוָר וּוּי ער שְׁטִוִּיט אָוֹן שָׁאַקְלָט זיך בִּי דָעָר וּוּאָנְטָזְעָן זַלְמָן וְאַלְיָעָר אָוֹן משָׁה בּוּסְקָעָר צְוּזָאָמָעָן גַּעַטָּן אַגְּיַזְוּ צַו אלטערן, אִים אַגְּגָנוּמוּעָן פָּאָרָן אַיְינְגְּעָבוּיָה

גענעם אקסל, און ביידע צווזאמען האבן א געשריי געטונג אלטערן אין די
אויערן אריין :

— א גוטן פורם, פרומער קאטער !

אלטער האט א דערשראָקענער אויסגעדרויט דאס בלײיכע פֿאַרטֿינִיך
טע פֿנִים. זייןע קיילעכֿדיקע אוניגן זענען געוען גֿאַרְמֿאָכְט אָונִ נָסִים וּוֹי
בּוֹי אָ גֿעַשְׁאַכְטָעָנָעָר הָוּן. ער האט אָ מאָך גֿעַטְוּן מִיטּ דֵי הענט אָונִ אַרוֹויִיך
גֿעוֹזְפּֿצְט : נָוּ, אָ, מְעֻרְבִּיךְ. עַס האט אִים גֿאַרְנִישְׂט גֿעַפְּוּלְט. זְלְמַן אָוּזִין
משה בּוּסְקָעֶר האָבָן אלטערן אַנְגֿעַנוּמָעָן בּוּי דִי אַקְסְלָעָן אָונִ אִים אַוּוּקְגָּעָן
שְׁלַעַפְּט פּוֹן דָּעַר וּוּאַנְטָמָן. זַיִן האָבָן זַיִן באַמִּיט מִיטּ אִים צַו טָאנְצָן,
אלטער האט זַיִן גֿעַשְׁלַעַפְּט וּוֹי אָ מַת אָונִ גֿעַרְעַדְט לְשׁוֹן קוֹדְשָׁ : נָוּ, אָ,
מעֻרְבִּיךְ ! אַברָהָם אַפְּאַטְאַוּסְקִי האט אַנְגֿעַהוּבִּין צַו זְיַגְעַן „אַרְוֹר הַמָּן“,
— אָונִ הַירְשׁ לְיִוּב זְשִׁיכְלַינָּעָר האט גֿעַטְוּן אָ זָאָג, אָזֶן אַזְעַלְכָּעָר מְרַחָה
שְׁחוֹרְהַדְּיָעָשָׁ פּוּרְמָאַלְעָס וּוֹי אלטער, וּוֹאַלְטָמָעָן באַדְאַרְפָּט אַוְיפְּהַעֲנָנָעָן
אוֹיָף דָּעַר תְּלִיה צְוֹזְאַמָּעָן מִיטּ דִי עַשְׂרַת בְּנֵי הַמָּן, אָונִ זְאָלָן יַידְן האָבָן
נאָך אָ פּרִיְּלַעְבָּרָן פּוּרְמָה.

בָּאַלְדָּ זְעַנְעַן אַנְגֿעַקְוּמָעָן נָאָך פּוּרְמִידְיקָע גֿעַסְטָ פּוֹן גֿלְאַזְעָטִים
אוֹזְן מְוכְנִיצִים שְׁטִיבָל. סְאַיְוֹ אַוְיִיךְ גֿעַקְוּמָעָן מִיְּזָן רְבִי חַיִּים טּוּבִיה מִיטּ
זְיַוְן דָּעַם הַסְּטוּר אָונִ חַשּׁוּרְבָּנִים. עַס האט זַיִן אַוְיִסְטְּגָּלָאָזָט אָזֶן חַיִּים
טוּבִיהם זְיַוְן אַיְזָן פּוּרְמָה גֿאָר אָ גֿאַנְצָעָר קַנְאַשְׁעָר. ער אַיְזָן אַרְיַינְעָר
קוּמָעָן מִיטּ אָזֶן אַיְבְּרָעְגְּנָעְדְּרִיטָן דָּאַשְׁעָק, זַיִן גֿעַמְאָכְט שִׁיכְוָרְלָעָךְ אָונִ גֿעַז
זְיַגְעַן אַוְיִיךְ לְשׁוֹן קוֹדְשָׁ, אַוְיִיךְ יַידְשָׁ אָונִ אַוְיִשְׁ אַוְיִסְטְּעָרְלִישָׁע
פּוּרְמִידְיקָע זְמִירָוָן וּוּלְכָעָ קַיְינָעָר האט נָאָך נִישְׁתְּ גֿעַהְעָרָט. חַיִּים טּוּבִיה
הָאָט אִים גֿעַהְאַלְטָן פָּאָר דָּעַר האָנט אָונִ פְּסָדָר אִים גֿעַוּאַרְנָט אָזֶן ער זְאָל
זַיִן הַיְּתָן דָּאָס בְּרִיאָות. נָאָך דָּאָס דָּעַם חַשּׁוּרְבָּנִים נָאָך מַעַר גֿעַז
רִיזְצָט. ער האט דָוּוקָא גֿעַוְאַלְטָ פְּאַרְגִּינִין אָינִ אָ טְעַנְצָל מִיטּ אלטער
וּוּאַיְסְטְּלָאָוּעָר.

עַס זְעַנְעַן אַנְגֿעַקְוּמָעָן נָאָך יַידְן. מַעַה האָט זַיִן עַנְדְּלָעָךְ גֿעַזְעָצָט צַו
דָּעַר פּוּרְמִידְיקָעָר סְעוֹדָה.

האפיקוּטעל זיבעוץן

ד"ר יאנשער. יידן און ווייבער אין ד"ר יאנשערס ווארט-צימער.
יאנגשער און זיינע פאצ'יענטן. משה, האסט דיך שיין אַנגעפֿראָסן
מייט קוגל? מע גויט מיט מיר צום ד"ר יאנשער. יאנשער ווערט
אייברגעבֿיטן. „וְאַנְדְּרַעַלְעַכּוּ וְעַלְעַדְעַר אַין דְּלוֹטָאוֹן.“ „גַּסְטַּעַמְּפִנּוּ.“

זיענדייק אלט צוישן צען און עלף יאר האָפֶן אַיך אַנגעהוּבֵן
שטארק צו הוסטן. נאנצע נעכט האָפֶן אַיך געהוּסְט. מיינע עַלְטָעַרְן
האָפֶן אַנגעהוּבֵן אַיבְּרַגְּעַנְשָׁרָאָקָן צו וועַרְן, צי אַיך וועַרְסָהָלָם נוֹט
סַיִּן לְוַנְגָּעָן-קְרָאָנְקָעָר, אָוֹן מְהַאֲסָט בָּאַשְׁטִימָט מִיטָּמָר צו גַּיִן צו אָ
דאָקְטָעַר. אַין פּוֹילְן האָפֶן צוישן דער חַסְדִּישָׁר בָּאַפְּעַלְקָעָרָנְגָּן דָּאָן
די גּוֹטְעַדְיָן בָּאַשְׁטִימָט צו וועַלְכָּן דָּאַקְטָעַר מְזָאָל גַּיִן. אַיטְלָעַכּוּ
גּוֹטְעַדְיָיד האָט גַּעַחַט זַיִּינָה דָּאַקְטָוְרִים, וועַלְכָּעַ ערְהָטָרְטוּשָׁרְט.
מיין פָּאַקְטָעַר אַין אַרְיְבְּרַגְּעַנְפָּאָרָן סַיִּן אַלְעַסְפָּאַנְדָּרָעָר כְּדִי צו פְּרָעָנָן בַּיִּם
רָבִּין צו וועַלְכָּן דָּאַקְטָעַר ער זָאָל מִיךְ פְּרִין. דער אַלְעַסְפָּאַנְדָּרָעָר רְבִּי
הָאָט גַּעַחַיסְן מִיטָּמָר גַּיִן צום דָּאַקְטָעַר יאנשער.

דאַקְטָעַר יאנשער אַיז גַּעוּעַן אָנוֹי, אָ פָּאַרְפּוֹלְיִישָׁטָעָר דִּיטִּיש,
אָ הוֹיכָר, אָ בְּרִיְּטָ-פְּלִיצְיָקָר, מִיטָּמָר אָ דִּיקָּעָר רְוִיטְפָּאָרְשִׁיבָּרוֹטָעָר
נָאָן, אָוֹן מִיטָּגְּרוּעָר דָּוַחַשְׁ-צַעַקְעַמְּטָע בָּאַסְּזָנְ-בָּעָרָה. אַין אַלְעַסְפָּאַנְדָּרָעָר
הָאָט מַעַן גַּעַזְגָּט אָז יאנשער אַיז אָ גְּרוּיְּסָרָר מִומְחָה אָוֹן דָּעַרְצָיו אָ
גּוֹוֹאַלְטִיקָּר מַוְצָּלָה. יידן וועַרְן גַּעַזְגָּט ווי די טִיבְעַלְעָר, וועַן יאנשער
בָּאַטְאָפְט זַיִּים זַיִּינָה גַּרְאָפָעָר נַוְיְּשָׁעָה הָעַנְטָה אָוֹן גַּיט זַיִּי די אַמְתָּע
רְעַצְעַטְלָעָר. הָגָם יאנשערס בָּאַצְיָוָנָה צו יידָן אַיז דּוֹקָא נִישְׁתָּמָע גַּעוּעַן
סַיִּין אָזָא גַּעַהוּבְּעַנָּע אָוֹן פְּרִיְּנְדָלְעָכָה. יידן אָוֹן יְדֻעָנָם, אַיבְּרָעָר
חוֹפֶט אַלְעַסְפָּאַנְדָּרָעָר חַסְדִּים אָוֹן זַיְּעָרָוּ וַיְּבָעָר, האָפֶן פּוֹל גַּעַמְאָכָט
יאַנְשָׁעָרָס ווָאַרְטִיחָדָר אָוֹן די שָׁאַרְדוֹאָרָן פָּזָן זַיִּן דִּירָה אָוִוָּף פַּעַטְרִיקָּאָוּוּר
גַּאֲסָם, מִשְׁחָד גַּעוּעַן דָּעַם בִּיאָזָן נָוִי, יאנשערס לְאָסְפִּי, כְּדִי צו באַקְמוּעָן

ביה אים די ערשות „נומערלעך“ אויף אַנְגָּנְגָּנוּמָעַן צו ווערן ביום דאסט טער. יאנשעד האט אַנְגָּנְגָּנוּמָעַן אויף „נומערלעך“. יודן זענען נבעען וועסן אין בלוייז קעפ און אין יארמלקעס. קיין גוי האט מען נישט גזען צוישן יאנשערם פאציענטן. סיידן זעלטנּזּוּעַן אין אלטן גלח וואס אין אַשׁוֹיְגִינְדִּיקָּעַר גזען צוישן די יידן. יודן האבן געשמעסט צוישן זיך ווען זיערע חולאָתָן און ווען יאנשערם רעצעפטן, דער ציילט מעשיות פון גומטיידן אין שיוכות מיט דאקטוירם. אין יאנשערם שטובן און קאָרִידָאָרֶן האט עס געווימלט ווי אין אַחֲדִים־שְׂטִיבָּל, אויך קראָאנְקָע וויבער זענען גזען און שטיל גזופצט און געאַכְטָמָן, געהאלטן אין די הענט גאנצע פעל מיט אלטע באַשְׁרִיבָּעָנָה רעצעפטן, אויסדרצ'ילט פאר אלעמען זיערע חולאָתָן און שעַהַן־לאָנג געווואָרט אַוְיף דער רייע.

ווען עס האט זיך געעפנט די טיר פון יאנשערם צימער און דער גרויסער קאָפּ מיט די נרויע רוחישע באַקְּזִינְ-בְּעֵרֶד האט זיך געגעבען אַ באָוּיוֹן דורך דעם שפֿאָלָט און רציחחדיס אַ ברום געטן „נאַסְטְּעָמְפְּנִי“ (געקסט), אויך אַ צִּיטָּעָר אַדְרָוּבְּגָּעָנְגָּנוּמָעַן דורך די אלע וויבער מיט די רעצעפטן אין די הענט און די יודן אין די בלוייז קעפ און אין די יארמלקעס. דער גערעפּעָנָר — הנג ער האט אַזְוִי פִּיל אַזְוּקָעָנָטָן כדי צו באָקְּמוּעָן דאס נומערל — אויך בלײַך געווארן ווי די וואָנט און האט געטן אַ טיפּן זיפּ גְּלִיכָּר ווי ער וואָלט גאנגען אויף אַ שׁוּוּרָן יומְהָדִין.

ווען דער פאציענט אויך אַרְיִינְגָּעָקוּמָעַן אויך שוֹן יאנשעד און זיין גאנצער גוישער מאָסְיּוּקִיט געעסן ביום טיש, דער גרויסער קאָפּ מיט די נרויע באַקְּזִינְ-בְּעֵרֶד אויך געוען אַנְגָּעָמְרוּעָטָר און האט בייז געד סוקט אויפּן טיש. ערשות ווען דער זיך אויך פָּאָמְלָעָל אַן הַכְּנָהָרִיך צו אים צוֹגְעָקוּמָעַן האט יאנשעד בייז אַ הוּבְּ-אַוְיף געטן דעם קאָפּ, זיך אַ גְּלָעָט געטן פָּאָר די באַקְּזִינְ-בְּעֵרֶד אַן רציחחדיס אַ קוּקָעָטָן אויפּן אַיבְּעָרָגְעָשָׂר אַקְּשָׂעָנָעָם חַולָּה.

— משה, — האט יאנשעד אַ גְּשָׂרִי געטן, ווי ער וואָלט געד וואָלט דעם פאציענט צערויסן, האסט דיך שוֹן אַנְגָּעָפְּרָעָסָן מיט קונג? צו אלע יודן האט ער מיט פריזישער גאָווה געוזנט „דו“ און

ז' עירופן משה. קודם-כל האט ער אויף הלאה געתטעלט אַדיאננאנָא אָז דער ייד איז שראָנג געוווארן פון טשאָלנט. ערשות וווען יאנשער האט זיך אַפְּגַּנְּפֶּאָרְטִּיקְּט מיט די דָּאַזְּקָעָה הַפְּדוּמָה אָז דער פָּצְיעָנָה האט פָּאָר אַים גַּעֲצִימָעָרָט ווֹי אַבְּלָאָט, הַאָט ער גַּעֲהֵיָּסָן דָּעַם יַיְד זַיְד אַוְיִסְטָן. זַעֲלַבְּסַט פָּאָרְשַׁטְּעַנְּדָלָעַךְ, נַאֲך אַזְּאָכָּר בְּרוּדְהַבָּא הַאָבָּן שָׂוִין בַּיְם יַיְדָן. זַיְד הַעֲנֵט זַיְד גַּעֲטִירִיסְט אָזָן ער האט זַיְד קוּיָּס בָּאוּזָוִין אוּסְצָוָן. ווֹעַן די דער יַיְד אַיז גַּעֲבְּלִיבָּן שְׁטִיָּן אַ נַּאֲקַעַטָּר הַאָט יַאנְשָׁעָר אַוְיִסְגָּדְרִיָּט דָּעַם קָאָפֶט, אַנְגַּעַלְקָט דָּעַם נַאֲקַעַטָּן יַיְד אָזָן די פְּרִיצְיִישׁ רְצִיחָה אַיז פָּאָר מַעֲלָעַךְ פָּאָרְשַׁוְּאָנוֹןָדָן. יַאנְשָׁעָר אַיז גַּעֲוָוארָן רְוַאַיְעָר, גַּעֲלָאַסְעָנָר, אַוְיִסְטָן דָּעַם יַיְדָן אַונְטַעַרוּוֹכָט מיט דָּעַר גַּרְעַטָּר זַאֲרַגְּפָּעַלְטִיָּקִיט, אַיז אָזָן דָּעַם יַיְדָן אַנְגַּעַזְנָט אַ דִּיעַטָּע אָז פָּאָרְשִׁיבָּן אַ רְעַצְעָטָט.

או דער „אַפְּגָנֶפְּאַרְטִיכְמָעָר“ פֿאַצְּיעַנְתֶּן אֵין אַרְזִינְגְּלָעְמוֹן פּוֹן
אַנְשָׁעַרְסָם חֶדֶר הַאֲבָן אַלְעַ יִדְן אֵין וּוֹאַרְטִיצְיָמָעָר אַוְיָפֶן גַּעֲפָקָט
וּוֹי אַוְיָפֶן אַיִינָעָם וּוֹאָס אֵין בְּשָׁלוֹם אַרְזִינְגְּלָעְמוֹן פּוֹן אַ לִיבְּנָגְרוֹב.
נוֹ? הַאֲטָמָעַן גַּעֲפָרָעָנְטָן פּוֹן אַלְעַ זַוִּיטָן. דָּעַר יִיד הַאֲטָמָעַן
בְּפָרוֹדְהַשָּׁם מִיטָּחָרְדָּן. יַאֲנְשָׁעַרְסָם יִדְן הַאֲבָן אַפְּגָנְזִוִּיפְּצָטָם. דָּא הַאֲטָמָעַן
חוֹזֵק אַבְּעָר וּוֹידָעַר אַ טְוַאַוְיָפֶן גַּעֲגָבָן אַ שְׁפָאַלְטָן פּוֹן דָּעַר מִיר צָו יַאֲנְשָׁעַרְסָם
אוֹיְפָנְאַמְּסְ-צִימָעָר. אַ נְרוֹוְסָעָר גַּנוֹיְשָׁעָר קָאָפֶן מִיטָּנְרוֹוּעָ בָּאַסְּקָנְ-בָּעָרְד
הַאֲטָמָעַן זַיְד אַ באַוְיְוָדָגָעָטָן אָוֹן רַצְחַהְדִּיק אַ בְּרוּם גַּעֲגָבָן: „נַאֲסִי^{טַעַמְפְּנִי“.}

עם האט פונדראסני געשטמעקט מיט יומידין.
 איז יאנשעד געוווען אַ שונא-ישראל? שוער צו זאגן. יידן האבן
 דערציילט פון דער גרויסער הכנעה, וואס ער באזוייזט פאר גוטע יידן
 און איבערחויפט פאָרָן אַלעטסאנדעראָד רבִּין, אָוֹן צו ער וויל נישט
 געמען קיון געלט בֵּי אַרְעָם יידן. ער שרײַט טאָקע אויף זי אָז זיי
 פרען זיך אָבעֶר מיט קָוָגָן אָוֹן רופט זי "משה", אָבעֶר ער היילט
 זי אָומְזִיט אָוֹן אַינְטָרָעָמִיט זיך מיט זְוִיעָר גָּוָל. עַמְּ אָיו גַּעֲוָעָן
 דֵּי אַלְאָסְטָרָהוּשׁ נָאָוָה בְּנוּאָן צו יידן.

צ'ו דעם דאיזין ראנטער יאנשער האט דער אלעקסאנדרער רביגעהיחסן מיין פאטער און ער זאל מיט מיר ארויפניין. אהינגענאנגען מיט מיר זענען מיין פאטער און מיין מוטער. ווען מיר זענען געקומען

זענען שווין די קאַרידאָרֶן און דאס וואָרט-צִימער ביַ. יאנשערן פֿוֹל גַּעַד
ווען מיט יידן און ווייבער. יידן האָבן זיך געשושקעט מיטן בײַזְן
גווישן לאָקיי און אַים משחַד געווען צו באָקּומָען פֿרַיעַ נּוּמָעַלְעַד.
אוּיךְ מיר האָבן ענְדַּלְעַר באָקּומָען אַ נּוּמָעַלְעַד. מיר האָבן זיך אַעוּגְּנַעַד
זעַצְט אַוּפְּ אַ בָּאנְקָ אַין וואָרט-צִימער און גַּעַוָּאָרט אַוּפְּ דַּעַר רַיְיעַ.
ווען יאנשערם בִּיזְעַר קָאָפְּ האָט זיך אַרוּסְגַּעַשְׁטַעַט דַּעַר דַּעַר
געַפְנַטַּעַר טִירַשְׁפָּאַלְטַ, גַּעַרְפַּן „נאָסְטַעַמְפַּנְיַ“ אַון סְאיַזְן גַּעַוָּעַן אַונְדַּר
וּרְ דַּעַר רַיְיעַ זעַנְעַן מיר אַרְיוֹנְגַּעַנְגַּנְגַּנְגַּן.

יאַנְשַׁעַר האָט בִּזְיַ אַ הַוִּבְּ-אַוְיַקְּ גַּעַנְעַבְן דַּעַם קָאָפְּ. מֵיַּן פָּאַטַּעַר
הַאָט גַּעַרְדַּט וּיְעַר אַ פִּינְעַם אַינְטַעַלְגַּעַנְגַּטְן פּוֹלְיַישְׂ
טַעַר גּוֹטְ-מַאְרָגַן, וּאַסְמַיַּן פָּאַטַּעַר האָט גַּעַנְגַּט אַרְיוֹנְקְ-מַעַנְדַּיְקַ, הַאָט
יאַנְשַׁעַר אַ בִּיסְלָ אַרוּסְגַּעַשְׁלַאֲגַן פּוֹן זַיְן גַּעַוְוִינְטַלְעַבְן נּוֹסְתַּחַ.
שְׁפַעַטְעַר אַז יַאַנְשַׁעַר אַין גַּעַוָּאָרַד גַּעַוָּאָרַן אַז מִיר זעַנְעַן די דְּלוֹ-
טָאַוְוָעַר פְּרִיצִים האָט עַר זיך פּוֹלְשַׁטְעַנְדַּיְקַ אַוְבְּרַגְעַבְּטַן. עַר אַין גַּעַד
וְאַרְן אַוְסְמַעְגַּעַוְוִינְטַלְעַךְ עַלְגַּאנְט אַון הַעַפְלַעַר, אַון צַו אַונְדַּז גַּעַרְדַּט
שְׁטַלְיַ אַון דִּיסְפְּרַעַטְמַ. זַיְן שְׁפְרַאַךְ האָט אַנְגַּעַנוּמָעַן די פָּאַטְיַנְאַ פּוֹן
שְׁלַיאַכְטִישַׁעַר פָּאַרְצִיּוּטִישְׁקִיטַיִם. זַי אַין גַּעַוָּאָרַן מַלְיַחְדִּיקַיִם. עַר האָט
מֵיַּן פָּאַטַּעַר אַנְגַּרְפַּן „פְּאַנְיַע דּוֹשְׁעַדְוִוְישְׁצַוְּ“ (הַעַרְ פְּרִיעַ) אַון זיך אַוְסְמַעְ
גַּעַרְפְּרַעְנַט אַוּפְּ די דְּלוֹטָאַוְוָעַר וּוּדְלַעַדְרַעַר. עַר האָט דְּרִיצְיַלְטַ, אַז עַר אַין
דָּאָרַט אַמְּאַל מִיט די קָאַמְּאַצְּסִים גַּעַוְוָעַן אַוּפְּ גַּעַיְעַגְּ.

— וְאַונְדַּרְלַעַבְּעַ וּוּלְדַּעַר אַין דְּלוֹטָאַוְ, פְּרִיעַ, האָט יַאַנְשַׁעַר
גַּעַזְאַגְּט אַון זיך לִיְוַכְּט אַון בְּנִיעַמְוֹתְדִּיקַ גַּעַלְגַּעַט די גַּרְוִיעַ באָקּוֹ-בְּעַרְדַּ
אַ סְּדַר וּוְילְד אַון הַאָזְן. גַּטְ לְאַנד אַין דְּלוֹטָאַוְ. פְּרִיטַמִּיךְ אַיְיךְ
קַעַנְעַן צַו לְעַדְנַעַן. אַז יַאַנְשַׁעַר האָט גַּעַהְעַרְט אַז מֵיַּן פָּאַטַּעַר אַז רַיְ
יְהַשְּׁוּעַלְעַ קְוֹטְנָעַרְטַם אַיְנִיקְל אַין עַר גַּאֲדַ גַּעַוָּאָרַן צְוֹגְעַלְאַזְן, מְחַמְּתַ עַר
הַאָט גַּטְ גַּעַהְעַרְט דַּעַם רַוְם פּוֹן רַיְ יְהַשְּׁוּעַלְעַ קְוֹטְנָעַר אַון עַר האָט גַּעַד
הַאָט גַּרְוִיס הַכְּנָהָה פָּאָר באַרְיַמְטַע רַבְּנִים.

— נּוּ, אַצְיַינְד וּוּלְעַן מִיר בְּעַטְן דַּעַם יוֹנְגַּן פְּרִיעַ אַז עַר זָאַל זיך
אַוְסְמַעְן, — הַאָט יַאַנְשַׁעַר גַּעַזְאַגְּט אַון מִיר לִיְוַכְּט גַּעַטְוֹן אַ גַּלְעַט אַיְדַּי
בְּעַרְן בְּעַקְלַ.

יאַנְשַׁעַר האָט אַ פָּאַצְיַעַנְט אַונְטַעַרְזַוְכַּט לְאַנְגַּן אַון זְאַרְגְּפַעְלִיטִיקַ.

ער האט צו זיך געברומט און זיך מישב געוווען. נאכדעם ווי ער האט
מייך גריינטלעך אויסגעהערט און אויסגעטאפעט, האט ער זיך געגלאעת
אייבער די באקז-בערד.

— דעם יונגן פרײַץ פעלט גאנרניישט, — האט ער געוזנט מיט אן
אויסגעוצטער העפֿלעכקייט, — לונגנען און הארץ געזונט. בלוייז אַ
קאטאר אין האידזו. איך וואלט איך געראָטן, פאניע דושעדיישצּו,
מיט איעער זון צו פֿאָרֶן צום ים. ס'גייט צום זומער. ים-בערדער
וועלן אום פֿוֹלְשְׁטְּגָנְדִּיק אוייסהיילן. נאָר פֿאָרט נישט צו די דִּוִּיטְּשָׁן.
צו וואָס אוייסגעבן געלט אין אויסלאָנד? די ברעגעט פֿוֹן באַלְטִישׂוֹן
ים אין לְעַטְּלָאָנד זענען מוֹלְדָּע. דער ים איז דראָט אַ שְׁטִילָעָר. פֿאָרט
אהין קיון דובעלֵן, — האט ער געוזנט.

דאָן האט ער מיר פֿאָרְשְׁוִיבָּן אַינְהָאַלְאָצִיעַס אָן האט זיך מיט אונדוֹז
הארצִיכ געזעננט. ווען מיר זענען שוין געוווען ביי דער טיר האט ער
זיך אַנְגְּרוּפָּן:

— וואָנדערלעכּע וועלדר אַין דְּלוֹטָאוּ. אַ סְּךָ ווַיְלָד אָן האָן.
ווען מיר זענען אַרְוִיסְגַּעֲקוּמָעַן האָבָּן אלְעַיְדָן אַין וואָרט-צִימָעָר
געפֿרָעָגָט:

— נו?

איין קָאַרְיְּדָאָר האָבָּן מיר געהערט יאנשערם רציחדריך קוֹל:
— נאָסְטָעָמְפָּנוּ.

קָאַפּוֹטָל אֲכִצָּן

ווארשע. „האטעל פֿאָזְנָאנְסְקִי“. גוישע קאַטְשָׁן פֿאָרֶן „האטעל פֿאָזָן נְאָנְסְקִי“. וּאַרְשָׁעוּרְ יְדִין האָבָן האָלָד די אַכְּיָילָה אָוָן זַוְּעָנָן קְלוֹג נְאָר בֵּין צַוְּ דָעַר רַאֲגַטְשָׁע. מען טְרִיבְטָס מְסֻחָרִים מִיטָּ עַרְדָּ, מִיטָּ גַּעַחְיָילִץ, מִיטָּ צּוּקָעָר אָוָן מִיטָּ תְּבָוָאת. שִׂוְרוֹכִים אַיְזָן „האטעל פֿאָזָן נְאָנְסְקִי“. חֹלָאִים אָוָן דָעַר מְלָאָךְ-הַמּוֹת אַיְזָן „האטעל פֿאָזְנָאנְסְקִי“.

עם אַיְזָן גַּעֲקוּמָעַן דָעַר זָמָעַר. מִיר האָבָן זַיךְ אַנְגָּעָהוּבָן גְּרִיטָן צַוְּ פֿאָרֶן קִיּוֹן דּוּבְּעָלָן צָוְם יִם. לְעַטְלָאָנד אַיְזָן גַּעֲלָעָגָן מְחוֹזָן דָעַר „טְשָׁעָרָ טָא“. מַעַן האָטָן גַּעַמּוֹת האָבָן אַסְפְּעָצְיָילָן פָּאָס פֿוֹן גּוּבְּעָרָגְטָאָר כְּדִי אַחֲינְצָוְפָּאָרֶן אַיְזָה קוֹרָה. אַזָּא פָּאָס האָטָן מעַן לְיוֹכָת גַּעֲקָרִיגָּן. מִיר גַּעֲנוּנָן גַּעֲפָרֶן אַיְבָּעָר וּוּאַרְשָׁעַ.

אַיְזָה האָבָן מִיר אַסְטָר אַנְגָּעָהוּבָן פֿוֹן וּוּאַרְשָׁעַ. עַנְדְּלָעָר האָבָן אַיְזָן אַיְזָה זַעַמְעָן מִיטָּ דִי אַיְנָעָנָן אַוְיָגָן. בְּרִיטָמָע גַּאֲסָן, הַוְיכָעָה הַיּוֹעָה. יְדִין וּאָסָרְ רַעֲדָן מִיטָּ אַבְּרִיטְלָעָךְ אַוְיסְטָעָרְלִישָׁ לְשָׁוֹן: „יַאֲךְ“, „וּוְאַסָּאָר“, „פִּיטָּאָר“.

מִיר זַעַנָּעָן פְּאַרְפָּאָרֶן אַיְזָן „האטעל פֿאָזְנָאנְסְקִי“. דָעַר „האטעל פֿאָזְנָאנְסְקִי“ אַיְזָן גַּעֲשְׁתָאָנָעָן אַיְזָן סָאָמָע גַּעֲדִיכְטָעָ נִישָׁ פֿוֹן יְדִישָׁן וּוּאַרְשָׁעַ, אַוְיָפָן גַּזְשִׁיבָאָוָן. דָ"ה נִישָׁת אַוְיָפָן גַּזְשִׁיבָאָוָן גַּופָּא, נָאָר אַיְנָעָוְיִינִיק אַיְזָן אַיְנָעָנָם פֿוֹן דִי גְּרוֹיָסָע גַּזְשִׁיבָאָוָר הַוְיכָעָה. דִי גְּרוֹיָסָע הַיּוֹף אַיְזָן יְדִישָׁן וּוּאַרְשָׁעַ זַעַנָּעָן גַּעַוּעָן, אַזְוִי צַוְּאָגָן, וּוּאַרְשָׁעַ אַיְזָן וּוּאַרְשָׁעַ, וּוּאַרְשָׁעַס מִיטָּ קְרָאָמָעָן, סְקָלָאָדָעָם אָוָן רַעֲשִׁיקָע יְרִידָן. אַיְזָה וּוּאַרְשָׁעַוּרְ יְדִישָׁן הוּאָפָט האָטָן עַמְּ גַּעֲקָכְטָ פֿוֹנְקָט וּוּי אַיְזָה דִי נַאֲלָעוּקִים. סְהָאָט גַּעֲרָאִיעָט מִיטָּ יְדִין וּוּי אַיְזָן אַבְּיִנְשְׁטָאָק. אַיְזָה דִי טּוֹוָעָן פֿוֹן דִי הַיּוֹף זַעַנָּעָן פֿוֹל גַּעַוּעָן מִיטָּ מְסֻחָרִים אָוָן אַלְעָרְלִי „טִוְשְׁלָעָךְ“ וּוּאוֹ עַס זַעַנָּעָן גַּעֲלָעָגָן סְחָרוֹת צַוְּ פֿאָרְקְוִיפָּן. אַיְנָמִיטָן דָעַם דָאָזְיָקָן גַּעֲטוּמָל פֿוֹן אַגְּרוֹיָסָן גַּזְשִׁיבָאָוָר הַיּוֹף אַיְזָן

געשטעאנען דער „האטעל פֿאָזְנֶאַנְסְּקִי“. ס'אייז געוען אַ נידערישער בײַוכִיקָעַר בנין מיט קליינע אלטמאָדרוישע פֿעַנְצְטָעָלָעַן. אָונְטָן אַיז געוען אַ רַעֲסְטָאָרָאַן פֿוֹן וְאַנְעָן עַס הַאָט טָאג וְוִי נַאֲכָט אַרְוִיסְנֶעָלָאַן אַ רִיח פֿוֹן אַלְעָרְלִי בְּעֵטָע אָוֹן גַּעַשְׁמָאַשָּׁע מַאֲכְלִים אָוֹן אַנְגַּעַפְּלִיט דֻּעַם טּוֹמְלְדִיְקָן אָוֹן פַּאָרְמַסְחָרְטָן הַוִּיפְּ מִיט פֿוֹן רִיחָות פֿוֹן עַסְן. עַסְן הַאָט אוּיך גַּעַשְׁטִימָט צָו דֻּעַם קָאַלְאָרִיט פֿוֹן דַּי מַסְחָרִים אוּיף דַּי וְאַרְשְׁעוּוֹר הַיִּאָת, מַחְמָת וְאַרְשְׁעוּר יִדְן הַאֲבָן אַיְבָּעַר גַּאנְצָ פּוֹילְן גַּעַהְאַלְטָן שָׁם פֿוֹן גַּרוֹיְסָע אַכְּלָעָם. מַעַן הַאָט אַיז גַּאנְצָ פּוֹילְן נִישְׁתְּ גַּעַהְאַלְטָן פֿוֹן דָּעַר גַּרוֹיְסָעַר חַכְמָה פֿוֹן וְאַרְשְׁעוּר יִדְן. מִהַּאָט זַיִן גַּעַהְאַלְטָן פָּאָר אַ בִּיסְלָ נַאֲיוֹו אָוֹן פָּאָר אַ בִּיסְלָ טַעַמְפָּאָר, וְאָס וְאַרְשְׁעוּר יִדְן וְעַנְעָן גַּעַוְעָן צּוֹפִיל אַרְיְינְגָעָטוֹן אַיז דֻּעַם עַולְמִי הַזָּהָה פֿוֹן אַכְּלָה אָוֹן קָאַנְעָן דָּעַרְבָּעַר זַיְעָרָע קָעַפְּ נִישְׁת אַינְגָּנָאַצְּן אַרְיְינָן לִיְּגָן אַיז דַּי פִּיפְּקִיְּטָן פֿוֹן מַסְחָר. „אַ וְאַרְשְׁעוּר אַיז נַאֲרָקְלָג בֵּין צָו דָּעַר דָּגָאנְטָקָע“, הַאָט זַיִן גַּעַטְרָאָגָן אַ וְוּרְטָלָל צְוּוֹשָׁן יִדְן אַיְבָּעַר גַּאנְצָ קְרוּזִין-פּוֹילְן. דָּס מִינְטָץ צָו זָאָגָן : הַגָּם אוּיף דַּי נַאֲלָוּקָעָס אָוֹן אוּיף דַּי וְאַרְשְׁעוּר הַיִּיפְּ אַיז אַ וְאַרְשְׁעוּר יִד אַ גַּאנְצָר קְנָאָסָעָר, אָוֹן רָעַדְתָּ בְּרִיטְלָעָךְ אוּיף זַיִן רְחַבּוֹתְדִיְקָן אָוֹן זַיְגָּנְעָנְדִּיקָן יִדְיָישָׁן דִּיאַלְעָקָטָן, פָּוֹנְדָּעַסְטוּוֹעָן וְוּוִיטָעָר אוּיף דַּי פּוֹלְיָנָעָן פֿוֹן פּוֹילְן וְוּטָעָם אַ פְּרָאָר וְוִינְצָעָר יִד אַרְיְינְגָּאָרָן אַיז אַ זָּאָפָּ.

„דָּעַר הַאָטָעַל פֿאָזְנֶאַנְסְּקִי“ אַיז טָאָקָע גַּעַוְעָן דָּעַר זַאְמְלָפְּוָנָקָט וְאָוֹ דַּי קָלוֹנָע אָוֹן פִּיפְּקָע פְּרָאַוְוִינְצָעָר יִדְן וְעַנְעָן גַּעַקְוּמָעָן קִיְּן וְאַרְשְׁעוּר פְּרִין זַיְעָרָע מַסְחָרִים מִיט דַּי וְאַרְשְׁעוּר. אַיז וְאַרְשְׁעוּר הַאֲבָן גַּעַד וְאוֹוִינְטָץ דַּי גַּרְעַסְטָע אַדְוֹאַקָּאָטָן. דַּי רִיכְבָּע יִדְן פֿוֹן פּוֹילְן, וְוִי אוּיך דַּי גַּרְיְוָסָע וְאַלְדִּיסְוחָרִים, אָוֹן אַפְּלִיּוֹ דַּי יַעֲשֵׂב עַנְגָּלְמָאָן אַלְיָוָן, וְעַנְעָן גַּעַד קְפוּמָעָן זַיִן בְּאַרְאָטָן מִיט דַּי יְוֹרִיסְטִישָׁע בְּאַרְיִמְתָּהִיטָן וְוּנְעָן אַלְעָרְלִי פְּאַרְפְּלָאַנְטָעָלָטָע לְאַדְעָנִישָׁן. פּוֹילְישָׁע יִדְן הַאֲבָן זַיִן הַאַלְד גַּעַהְאַט צָו לְאָדוֹן. דַּי גַּרְעַסְטָע נַעֲמָן פֿוֹן וְאַרְשְׁעוּר אַדְוֹאַקָּאָטָן פְּלָעָן פְּאַרְפְּאָרָן מִיט זַיְעָרָע קָאָטְשָׁן צָוּמָה „הַאָטָעַל פֿאָזְנֶאַנְסְּקִי“. אַיז זַיְנָע צִימָעָלְעָד פְּלָעָן טִילְמָאָל אַפְּגָּעָהָלָטָן וּוּרָעָן קָאַנְפְּעָרָעָנָצָן וְעַנְעָן דַּי גַּרְעַסְטָע גַּטְעָר אָוֹן וְוּלְדָעָר פֿוֹן פּוֹילְן. יִדְן פְּלָעָן זַיִן טִילְמָאָל אַרְוִיסְשָׁיטָן פֿוֹן אַזְאָ צִימָעָר אַן דַּי הִיטְלָעָן צִי אַיז יְאַמְּלָפְּעָם, מַחְמָת דָּאָרָט וְעַנְעָן גַּעַוְעָסָן

גרויסע אדוואקאטן, שליאכטישע פולישע מאנגאנטן צוזאמען מיט יידן, און פארהאנדט, און געמאכט קאנטראקטן און געריבן מסחרים מיט ערעד און מיט געהילע, מיט צוקער און מיט תבואה. מ'האט זיך קוים געאנט אדרוכשטופן דורך די קארידאָרַן פון „האטעל פֿאָזְנֶאָנְסְּקִי“. تمיד האבן יידן זיך דארט געשושקעט, געשומועסט און גערעדט וועגן די עשירותן פון קריין-פויין.

באנלוייך מיט די גרויסע סוחרים און ערדי וואַלְדַּ און צוקער-מעקלערס האבן אויך די באַרְיְמְטָעַ לאַנְדְּשְׁדְּכְּנִים פון פויין אַרְאָפְּגָנָעַ ברענט איז „האטעל פֿאָזְנֶאָנְסְּקִי“ אַרְיֵין פון דער פראווניע, פון דעם זויטן רוסלאָנד און אַפְּלוֹ פון קוּרָה אַלְעָלִי גְּבוּרִים און נְבוּרָהָטָם אויף צוזאמענסומענישן צוֹלִיב שידוכים. מ'האט אַרְאָפְּגָנָעַ מְחוּתָהָטָם, כלות און חתנים אויף „בָּאַשְׁוָאָנוֹג“. איז די שמויצְעַ נְידָעָרְקָע צִימָעָן פון „האטעל פֿאָזְנֶאָנְסְּקִי“ האט מען גַּעֲשִׁיבָן תְּנָאִים און „ראַשְ׀יְפְּרָקִים“, גַּעֲהָאָט טַלְעָר און פַּאֲרָשְׁרִיבָן די גְּרוּיסָעַ דָּנְדִּים. איז די קָאָרִידָאָרַן צִוְּישָׂן די יִידָּן אַיִן קָאָשְׁלָעָטָן, אַיִן יָאָרְמָלְקָעָס אַיִן בלוייע שָׁעַפְּ וּוֹאָס האבן זיך אויך גַּעֲשְׁטוּפָט און גַּעֲשְׁמִיעָט אַיִן די בְּרָעָנָעַ דִּיקָעָטָם, האבן זיך אויך גַּעֲדָרִיטָטָרָאָזָר אַיִן זְוִיְּבָעָרָאָזָר אַיִן צְוִיְּבָעָרָאָזָר, וּוֹאָס זְעָנָעָן גַּעֲקָוּמָעָן אַחֲרָעָרָאָזָר אַיִן צְוִיְּבָעָרָאָזָר. גְּבוּרִישָׁע כְּלַהְמִיְּדָעָרָאָזָר גַּעֲגָעָתוֹן לְוִית דָּעַר לְעַצְעָר מְאָדָעָהָבָן זיך גַּעֲדָרִיט אַיִן די קָאָרִידָאָרַן צִוְּישָׂן די פָּאַרְהָאָוּוּטָעָה יִידָּן. מ'האט גַּעֲמָאָסָטָן די סְלִידָעָר, וּוֹאָס די באַרְיְמְטָטָעָה וּוֹאָרְשָׁעוּוֹר שְׁנִירָדָעָרִינָס האבן אַחֲרָגָעָרָאָזָר אַיִן „האטעל פֿאָזְנֶאָנְסְּקִי“. מ'האט גַּעֲהָרְטָרָעָן רָעָדָן אַלְעָלִי יְדִיְּשָׁע דִּיאַלְעָקָטָן. מ'האט זיך גַּעֲשְׁוָקָעָטָה, גַּעֲלָאָכָט, זיך גַּעֲפְּרִיט אַוְן זְקָרִינָט. אַוְן פּוֹן אָוָנְטָן פּוֹן דָּעַם רָעָסְטָאָרָאָזָן האט אַרְוִיְּגָעָשָׁמָעָקָט אַוְן זיך גַּעֲקָרִינָטָה. אַוְן פּוֹן אָוָנְטָן אַוְן גַּעֲנָעָן טָאגָן די פְּיקָאנְטָעָה וּוֹאָרְשָׁעוּוֹר פְּרָעָסָאָרָנָעָה. אויך אָוָנְטָן אַיִן גַּעֲוָעָן טָאגָן אַוְן נָאָכָט אַנְגָּעָפָקָט מִיט יִידָּן וּוֹאָס האבן גַּעֲנָעָן אַוְן גַּעֲמָחָרט. אויך אַלְעָלִי קְרָאָנָעָס אַוְן חֹלְאָים זְעָנָעָן אַחֲרָגָעָרָאָזָר פּוֹן גַּעֲנִי פּוֹילָן זיך באַרְאָטָן מִיט די גְּרוּיסָעַ וּוֹאָרְשָׁעוּוֹר פְּרָאָפְּעָסָאָרָן. וּוֹעַן אַיִן אַטְיְוָלָן די חֲדָרִים אַיִן „האטעל פֿאָזְנֶאָנְסְּקִי“ זְעָנָעָן גַּעֲזָעָן יִידָּן אַוְן גַּעֲשָׁאָקָלָט מִיט פּוֹילָן, זְעָנָעָן אַיִן אַזְּ אַנְדָּרָעָן טִיְּלָהָרִים גַּעֲלָעָן קְרָאָנָעָס יִידָּן אַזְּ קְרָאָנָעָס וּוֹיְבָעָר צָוּ בעט. די קָאָפְּאָצִיטָעָטָן פּוֹן דָּעַר

וואראישעוווער מעדיצין זענען פארפאָרַן מיט זיערע קאָטשַׁן פֿאָרַן "הָאָטָּל פְּאָזְנוֹנָסְפִּי" אָוּן זִיךְ אֲדוֹרְכֶנֶשְׁטוֹפְּט דָּוָרָךְ דָּעָר יְיֻדִּישָׂרָה מְהוֹמָה אֵין דַּי קָאָרוֹדָרָן, כְּדַי צְוֹצְקוּמָעַן צַו זַיְעָרָע פְּאָצְיעָנָטָן. פֿוֹן טִוְּל טִוְּרָן אֵין הָאָטָּל, וּוֹעֵן מְעַן הָאָטָּל זַיְיָ גַּעֲפָנָטָן, הָאָטָּל אֲרוֹיְסֶגֶעָשְׁלָאָגָן דָּעָר אַיְבָּלְדִּיקָּעָר רִיחַ פֿוֹן רְפָאוֹתָא אָוּן פֿוֹן אַנְטִיסֶעָפְּטִישָׁע מִיטְלָעָן. מְהָאָטָּל פְּלָוִצְּעָם — אַינְמִיטָּן דָּעָם גְּרוּזָּטָן בְּרָעָן פֿוֹן מְסַחְרָה אֵין "הָאָטָּל פְּאָזְנוֹנָסְפִּי" — אֲרוֹיְסֶגֶעָשְׁלָאָגָן דַּי נְאָגְנְדִּישָׁע אָוּן אָוּמְעַטִּישָׁע שְׁטִילְקִיָּטָן פֿוֹן אַפְּרָאַנְקָן-צִימָעָר. פְּאַרְמָרָה שְׁחוֹרְהָדִישָׁע קָעֵפְּ הָאָבָּן זִיךְ טִוְּלָמָּאָל דָּעְשָׂרָאָרָן קָעֵנָע אָוּן אַוְיְסֶגֶלְיִיכְּטָעָא אֲרוֹיְסֶגֶעָשְׁטָעָקָט פֿוֹן טִירְן-שְׁפָאַלְטָן אָוּן מִיטָּן גְּעוּוֹאַלְדִּישָׁעָר נְוִידָּרְגֶּעָשְׁלָאָגָנָעָר עַצְבָּותָאָגָּשָׁקָט אַוְיָף דָּעָם עַלְמָן פְּאָרָה טַאָרָאַרָּאַטָּמָּע יְיָדָן, אַפְּגָנוּזְוִיפְּצָט אָוּן צְוָרִישָׁ פְּאַרְשָׁוֹאָוָנָדָן. דַּי קָרָאַנְקָע זָעַנָּעָן גְּלָעָנָן אַינְמִיטָּן דָּעָם גַּעַטְמָלָן, וּאָסָם הָאָטָּל טָאָגָן וּוֹי נְאָכָט גַּעַהָרָן זְשָׁעָט אֵין דַּי קָאָרוֹדָרָן. יְיָדָן זָעַנָּעָן אַוְיְעָגְנְעָשְׁטָאָרָבָן אַינְמִיטָּן דָּעָם רְוִישִׁיקָן נְעָרוּוּזָן לְעָבָן אֵין "הָאָטָּל פְּאָזְנוֹנָסְפִּי". מְהָאָטָּל זַיְיָ גַּעַטָּאָן זַיְעָרָע רְעַבְּטָא אָוּן גַּעַמְּכָטָה לְוּוּוֹתָהָן. אַבְּעָר דָּעָר טּוֹמֵל הָאָטָּל זִיךְ אַוְיָף אַמְּנוֹת נִיטָּאָפְּגָנְעָשְׁטָעָלָט, אָוּן דַּי פִּיקָּאנְטָעָא רִיחָותָן פֿוֹן דָּעָם אַוְנְטָרְשָׁתָן רַעַםְטָאָרָאָן הָאָבָּן אַוְיָף אַמְּנוֹת נִישְׁתָּאָוְפָגְנְעָהָרָט אֲרוֹיְפְּצָוּשָׁלָאָגָן אָוּן צַו רִיאָצָן דַּי נְעַזְּזָן דַּי פְּאַרְשָׁמִיְּעָטָעָא יְיָדָן. אַוְיָיךְ דָּעָר טּוֹיטָהָאָט דָּא פָּאָרְלוֹוִרְן זַיְוָן יְהָוָם. עָרָ אַיזְּ גַּעַוּעָן נִישְׁתָּמָעָר וּוֹי אַיְינְגָּרָר פֿוֹן דַּי יְיָדָן אֵין דָעָר מְהוֹמָה פֿוֹן "הָאָטָּל פְּאָזְנוֹנָסְפִּי".

בְּיוֹלְן נְאָךְ צְוָנְבָּן: דָעָר "הָאָטָּל פְּאָזְנוֹנָסְפִּי" אֵין גַּעַשְׁטָאָנָעָן נִישְׁתָּוּוּיָּטָן פֿוֹן דַי רְעוּזְדָּעָנָצָן פֿוֹן דַי פְּרִיוּוּעָטָעָם. דָאָס הָאָטָּל אַוְיָיךְ גַּעַנְבָּן דָעָם "הָאָטָּל פְּאָזְנוֹנָסְפִּי" דָעָם חַן פֿוֹן וּוֹאָרְשָׁעְוּוּר יְיֻדִּישָׂרָה חַשְׁיבָּות.

קַאֲפִיטָל נֵיִנְצָן

די טיר רות נישט. פראגער איניקלעך. ראנַן. ער סטראשעט בסדר מיטן "זידן". מע האט אים געקלילעט די קאפאטער. ווארשעוווער חידושים. בי דַי פֿרְיוּוֹסֶעֶם אַיְזָן שְׁוִיעָר. רַיְשָׁה בְּרִיוּוּס צִוְּלָת די מְוִילָאָגָעָן. דער זַקְפִּישָׁעָר גַּארְטָן. יַדְן שְׁטַעַקְן אַרְיוֹן זְוַיְעָרָע נְעַזְדָּרָךְ די שְׁטַאָכָעָטָן.

אויך דער זַיְדָע בְּרוֹךְ האט טַיְלָמָּאָל גַּעֲקוֹיפֶּט אַיְזָן די צִימָעָרְלָעָךְ פּוֹן "הַאֲטָעָל פְּאָזְנוֹנָאָסְקִי" גְּרוֹיסָע אָוֹן אַלְטָע פּוֹלוֹיְשָׁע וּעְלָדָעָר אָוֹן אָוִיסְטָן גַּעֲטָרָאָגָן דָּאָרָט זַיְנָעָן אַדְעָנִישָׁן מִיטָּ פָּאָרְשִׁיְדָעָנָע וּאַלְדִּסְחָרִים. הָנָם אַיְזָן וּוּאָרְשָׁע גַּופָּא האט מעַן דָּעַם זַיְדָן בְּרוֹךְ וּוּינְצָשָׁ גַּעֲשָׁקָנְטָטָמָת זַיְזָן דָּאָרְפִּישָׁעָר פְּרָאַסְטִיקִיָּט. אַיְזָן "הַאֲטָעָל פְּאָזְנוֹנָאָסְקִי" אַיְזָן ער גַּעֲוָעָן אַיְינָעָרָךְ פּוֹן די בָּאַקָּאָנְטָמָטָע גַּעֲמָעָן. די סָאָרְוּוּרָמָס אַוְנָטָן אַיְזָן רַעַטָּאָדָרָן הָאָבָן גַּוְתָּ נְעוֹוָאָסְטָן, וּוּלְכָעָמָאָכְלִים דָּעַר זַיְדָעָר בְּרוֹךְ האט הָאָלָדָה. סְדוּרָבָ פְּרָאַסְטָע יְדִישָׁעָמָאָכְלִים. ער האט נִישְׁטָן גַּעַרְן גַּעַהְאָט די פִּירָן קַאֲנָמָעָ צִימָעָסָן אָוֹן פִּישְׁן פּוֹן די וּוּאָרְשָׁעָוּרָאָכְלָעָרָטָן.

וּלְבְּסָטְפָּאָרְשָׁטָעַנְדָּלָעָךְ, אָז מִיר זַעַנְעָן אויך פָּאָרְפָּאָרָן אַיְזָן "הַאֲטָעָל פְּאָזְנוֹנָאָסְקִי" אָוֹן בָּאַקְוּמוֹעָן עַפְעָם אַגְּרוּסָטָן קְוָנְקָל צִימָעָר מִיטָּ אַפְּגָנְשִׁיְלָעָט וּוּנְעָטָן אַיְזָן מִיטָּ וּוּאַלְוָעָלָע אַיְזָעָרָעָנָע בְּעַמְּן. מִיר זַעַנְעָן גַּעַוְעָן אַיְנָמִיטָן סָאָמָעָ וּוּאָרְשָׁעָוּרָטָומָל. קוּוֹם הָאָבָן מִיר בָּאוֹזִין צַו שְׁטָעַלְן אַפְּסָטָן אַיְזָן אַונְדוּרָץָעָרָץ אַרְיוֹן, אַזְוִי האט שְׁוִין די טִיר נִישְׁטָן גַּעַרְטָן. זַיְהָאָט וִידָּאָלְעָמָאָל גַּעַפְּנָמָט. אִיטְלָעָכָס מָאָל האט אַז אַנְדָּעָר יִדְאַרְיוֹנָה גַּעַשְׁטָעָט דָּעַם קָאָפָ אָוֹן אַנְגָּשְׁלָאָגָן עַפְעָם צַו פָּאָרְקְוִיפָּן. די יַדְן הָאָבָן אַרְיוֹנָגְרָעָדָט צַו אָונְדוֹזָיְמִיטָן זִינְגָּנְדִּיְקָן וּוּאָרְשָׁעָוּרָדָיְלָעָטָט. כְּזַעַנְעָן אַפְּבָעָר אוֹיךְ גַּעַוְעָן אַנְדָּעָרָעָיְדָן מִיטָּ אַנְדָּעָר יְדִישָׁעָדְיָאָלְעָטָן. יְדִישָׁן פּוֹן גַּאנְצָ פּוֹילָן הָאָבָן אַרְיוֹנָגְרָעָדָט דָּוָרָךְ דָּעַר טִיר פּוֹן אַונְדוּרָץָעָרָץ צִימָעָר. אָפִילָו לִיטּוּוֹאָסָעָס אָוֹן יַדְן פּוֹן טִיפְּן רַאֲסִי הָאָבָן אָונְדוֹזָיְמָעָן.

שלאנן ווארשעוווער מציאות, ווארשעוווער צעלניק, ציצית, זאקן און אנדרער שמאכטעם. נישט קיין קליניקיט, ס'אייז ווארשעוווער.

באלד האט זיך אונגעחויבן יאועען צו אונדו משפחה. ווארשעוווער משפחה, וועלכע אויר האב געווען ס'ערשטט מאל אין מײַן לעבן. איך האב נישט געוואוסט, און מיר האבן אין ווארשע קיין עינ-הרע איז פיל משפחה. און איז איז שינגע און האפערדייש משפחה. עם זענען געווען אלערליך אייניקלעך פון ר' ישעהילע פרענקער. זוי זענען אלע געווען נידעריסע און דיסלעכע און גערעדט אויף א יודיש, וואס איז געווען א געמייש פון ווארשעווורייש מיט ליטויש. עפעם א מארנעם יידיש. זוי זענען צו אונדו אריינגעקומען מיט א היימישקיט ווי מיר וואלטן זיך שיין געלאנט פון כמה יארן און אונגעחויבן איבערצוקן אונדווער פעלעך, און געבן עצות. די וויבער זענען גענאנגען אין שוואראצע שפיצענע סופטעלעך. זוי זענען געווען דראע און פרומ-בלאסע און גערעדט אויף דעם געמייש פון ווארשע און ליטען, און גערעדט ווען זידן ר' ישעהילע גלייך ווי ער וואלט נאך געלעבט אין פרענקע און ניט שיין פון א סך צענדליךער יארן געלען אין זיין אווח אופן גענשער בית-עלמיין. פון וואגען קומען צו אונדו אין דער משפחה האלבע ליטוואקען? גי פראגע א קשיא אויף פרענקער אייניקלעך!

פון אלע האפערדייש פרענקער אייניקלעך האט זיך מיט א באזונכ' דערער ברויטסיט אויסגעצ'יינט אײַנער ראובן. ראובן איז אויך געווען א נידעריךער און א דיסלעכער און גערעדט האלב ווארשעווורייש האלב ליטויש. דערפֿאָר האט ער געטראָגן אופֿן קאָפּ א טוֹכּן יידיש היטל מיט א בענדל, פונקט איז היטל ווי עס טראָגן די פְּרוּוּעַסְעַם. א "פְּרוּוּסְהִיטְלָ" אופֿן קאָפּ פון א האלבן ליטוואק האט גאר אויס' געקבט חידושדי. ראובן האט זיך אויפֿגעפריט בי אונדו אין האטעל צימער ווי ער וואלט דא געווען דער באַלעבעאמ. קוֹדְמִיכְלָ האט ער שאָרָאָפּ אַפְּגָנָעָמָסְטָרָט מײַן פָּאָטָעָר פָּאָרָוָאָסְטָ ער איז נאך נישט געווען בַּיְמַן זֶיְדָן, ד"ה דָּרוּוּסְן אֵין ר' ישעהילע פרענקער אווח אופֿן גענשער בית-עלמיין. בכל' האט ער בי זיידן דרייטן ווארט דער מאנט דעם זיידן, ווי ר' ישעהילע פרענקער וואלט אים דא אַהֲרָגָעָשִׂיקָט זיך מיט אונדו צו פָּאָרָנָעָמָעָן. דערהערט, איז מיר פָּאָרָן קײַן דּוּבָּעָן צָום יִם ווַיְיַל דַּעַר דָּקְטָעָר האט

מיך געהייםן פארן אהוּן, האט ראובן געפרענט מיט ליטוועשער שאָרֶפַּ
קייט: וועלכער דאָקְטָעָר? מיין פָּאָטָעָר האט געוזנט: דאָקְטָעָר
יאָנְשָׁעָר פֿוֹן לאָדוֹשׁ. רָאוּבָּן האט געטָן אַ בִּיּוֹן לאָקוֹרְאָוִוָּה ווֵי מְיוֹאָלָט
אַוְם אָפְּגָנְקוּילָעָט די קָאָפְּאָטָע. ווּאַסְמָהָיְתָה אַ ?אָדוֹשָׁעָר דָּאָקְטָעָר?
הָאָט רָאוּבָּן לאָכְנְדִּיק גַּעֲשְׁרִינָן מִיט בִּיטָּוֹל, יִידָּן פָּאָרָן אָדוֹרָה ווּאָרְשָׁעָ
אוֹן מָעֵן גַּעֲמָט נִישְׁתָּחָיוֹן פֿוֹן פָּרָאָפְּעָסָאָר? אוֹן דָּאָהָט רָאוּבָּן ווּידָעָר
אָנְגָּעוּהָוּבָּן צָו סְטָרָאַשָּׁעָן מִיטָּן זִידָּן רַ' יְשֻׁעָהָלָעָ, אָז מִיר דָּאָרְפָּן אַוְיף
אַמִּינָּות נִשְׁתָּחָיוֹן פָּאָרְגָּעָסָן ווּעַמְּעָנָס אַיְנִינְקָלְעָךְ מִיר זַעַנְעָן אוֹן אָונְדָּזָעָר
גַּעֲזָוָנָט אַיְזָנָה נִשְׁתָּחָיוֹן דָּאָס גַּעֲזָוָנָט פֿוֹן עַפְּעָם אַבְּיָה ווּעַמְּעָן. אַוְיךָ מִיר דָּאָקְ
טוּרְיָהָים אַיְזָנָה ?אָדוֹשׁ — הָאָט רָאוּבָּן אָנְגָּעוּשָׁרִינָן אַוְיף מִין פָּאָטָעָר —
אוֹן פָּרָאָפְּעָסָאָר בָּאָרְאָנָנוֹסָקִי ווּסְמָטוֹ מִיר נִשְׁתָּחָיוֹן אָוּוּקְפָּאָרָן פֿוֹן ווּאָרְשָׁעָ.
עַס אַיְזָנָה גַּעֲבָלִיבָּן אַז אַוְיף מָאָרָן ווּעַט מָעֵן פָּאָרָן מִיר בָּאָשְׁטָעָלָן
דָּעַם בָּאָרְיָמָטָן פּוֹיְלִישָׂן פָּרָאָפְּעָסָאָר בָּאָרְאָנָנוֹסָקִי. רָאוּבָּן האט זִיךְ
בָּאָרוֹאִיקָּת אוֹן גַּעֲזָגָטָן, אַז אַזְּוִי ווֵי עַר האט נַאֲךְ צִיְּתָה אַהֲלָבָעָ שעָה
ווּעַט עַר מִיר דָּעְרוֹוִילָן ווּיְזָוָן ווּאָרְשָׁעָוּוֹר חִידְשָׁוִים.

אָרְאָפְּסָקָמָעָנְדִּיךְ אַוְיפָּן גַּזְיְבָאָוּוֹ האָט עַר מִיר מִיט אַסְטָרְגָּפְּלִיל
פֿוֹן ווּאָרְשָׁעָוּוֹר חִשְׁבָּוֹת גַּעֲוָוָיָן דָּאָס הוּיוֹן ווּאוֹ אָוּסָהָעָן דִּי פְּרִיְּ
וּוּסָעָם אַזְּוִי ווּאוֹעַס אַזְּוִי דָּאָס נְרוֹוּסָעָ אַיְזָנָן-גַּעֲשָׁעָפְּט זַיְעָרָם. עַר האָט
מִיךְ אַרְיָינְגָּעָפְּרִיט אַיְזָנָה אַזְּוִיְּרָעָרָן פֿוֹן ווּאַנְעָנָעָן מְהָאָט גַּעֲזָוָנָן אַגְּרוֹיָסָן
הַוְּיָה אַנְגָּעָפָקָט אַזְּוִי אַנְגָּעָשְׁטָעָלָט מִיט גַּרְוִיסָעָ אַיְזָעָרָנָעָ בעַלְקָעָס ווּי
עַפְּעָם אַזְּוִיְּסָטָעָלִישָׂ-צָעָוָאָקָסָעָנָעָר אַיְזָעָרָנָעָ ווּאַזְּהָ. פֿוֹן צְוִישָׂן דִּי
בָּעַלְקָעָס האָט דָּעְרָגְרִיכָּט אַז וּוֹילְד אַוְמָהִימְלָעָן גַּעֲלָלָאָפְּ פֿוֹן צְעַנְדְּלִיכָּעָר
הַאֲמָעָרָם, גְּלִיְּךְ ווֵי דִּי אַיְזָנָס ווּאַלְטָן גַּעֲשָׁרִינָן אַזְּוִיְּפָרְהִילָּכָט ווּאָרְשָׁעָ
אוֹן דָּאָס הוּיוֹן פֿוֹן דִּי פְּרִיְּוּסָעָם. דָּאָזְן האָט מִיר רָאוּבָּן גַּעֲוָוָיָן עַטְלָעָכָע
בּוּוּמָעָר טִיף עַרְגָּעָץ צְוִישָׂן דִּי אַוְיָגָעָשְׁטָעָטָעָ אַיְזָעָרָנָעָ בעַלְקָעָס אַזְּ
צְוִיְּרָה גַּעֲזָוָנָט אַוְיָה אַזְּוִיְּרָה קְוֵל — ווּאָרְעָם מְחַמְּתָה דָּעַם אַוְמְבָרָהָמְנוֹתָדִיקָן
גַּעֲהָמָעָר אַיְזָנָה דָּעַם ווּאַלְטָד פֿוֹן אַיְזָנָה האָט מָעֵן גַּעֲמוֹזָת רַעֲדָן הַוִּיךְ —
אַז דָּאָרָט אַוְנְטָעָר דִּי בּוּוּמָעָר זִיצְטָה תְּמִידָּרָ רַ' יְשֻׁעָה פְּרִיְּוּסָעָ אַוְיָה אַ
גַּרְוִיסָעָר פָּאָטָעָר-שְׁטוֹלָן, שַׁעַפְּטָה פְּרִישָׁעָ לְוַפְּט אַזְּן צִילָּת זַיְעָן מַילְיאָנָעָן.
דָּאָזְן האָט מִיךְ רָאוּבָּן אַוְעָקָגָעָפְּרִיט אַיְזָנָה אַזְּיְתָן-גָּאָסָם, עַר האָט זִיְּ
אַנְגָּעָרָפָן קְרוּלָעָוָסָקָ (דִּי קִינְגְּלָעָכָעָ) אַזְּוָוָיָן אַזְּלָטָן אַזְּ

גרויסן גארטן, אַרְוָמָנָעֶצְוִימֶט מֵיט הַוִּיכָּע שְׂטָאכְעַטָּן. דָּעַר גַּארְטָן האַט אַיִן זַיִן צְעֻוּאַקְסְּנִיסִיט מִיךְ דָּרְמָאנְט אַיִן אֹוְנְדוּעֶר דְּלָוְטָאָוּעֶר סָאָר. דָּאוּבָן האַט גַּעַזְאָנָט, אָז דָּעַר סָאָר הַיִּסְטָט דָּעַר זְאַקְסִישָׁעֶר גַּארְטָן אָוּן אֲיוֹד האַט נָאָךְ דָּאָרְטָן נִשְׁתָּמָט אַרְיוֹנָנְעַשְׁטָאַלְט קִיּוֹן פּוֹס פּוֹן אָדָם הַרְאָשָׁוֹנָס צִיּוֹתָן אָז. בַּיְּ דִּי טְוִיעָרָן שְׁטִיעָנָן גַּאֲרָאְדָאָוֹאִים אָוּן לְאָזְן דָּאָרְט אָהָיָן נִישָׁת אַרְיוֹן קִיּוֹן יִידָּן. סִידָּן וּוַיְבָעֶר אָזְן "יִדְיָשָׁע דִּיְתְּשָׁן" מעַנְןִיא אָהָיָן אַרְיוֹנְקָוּמָעָן שְׁעַפְּן פְּרִישָׁע לְוֹפְטָן. אָזְן דִּי הַיִּסְעָז זְוָמוֹדְרִיקָע טָעָג דָּרְיָעָן זִיךְ יִידָּן בְּלוֹזָן נָעָבָן דִּי שְׂטָאכְעַטָּן אָזְן שְׁמַעַקָּן אַרְיוֹן דִּי נָעָז דָּוָרָךְ דָּעָם צְוִים כְּדִי צָו שְׁמַעַקָּן פּוֹן זְאַקְסִישָׁן גַּארְטָן. דָּאָס מָעָגָע מַעְןִיא אָ. דָּאַקְטִוּרִים וְאָגָן אָז עַמְּ אַיְזָן אַגְּרוֹיְסָע רְפּוֹאָה צָו שְׁמַעַקָּן דִּי לְוֹפְטָן פּוֹן זְאַקְסִישָׁן גַּארְטָן, האַט דָּאוּבָן צְוּנָעָבָן אָזְן מִיךְ צְרוּיקָא הַיִּמְנָעָפְרִיט אָזְן "הַאָטָעָל פָּאָזְנָאָנְסִי".

קָאַפְּיָטֵל צְוֹאָנָצִיךְ

פראפעסאר באראאנאוסקי. ד"ר פרענקל. מײַן פֿאַטְעָר ווֹיל גַּעֲוָאוּר
וועגן וועגן סָאַקָּאַלָּאוֹן. אַ פֿרִיז ווֹאסֶ שְׂרִיבֶּט לְשׁוֹן-קְוֹדֶשׁ. דָּאַס
הַכְּנַעַדְרִיקָּעַ גּוֹיִטְשִׁיקָּל. פּוֹיוֹלָן אַיְזָ גְּרוּוּסֶ גַּעֲוָעָן ווֹעַן זַי הַאַט גַּעֲהָאַט
אַזְעַלְכָּעַ יַיְדָן ווֹי דָעַר קְוֹטְנָעַר רַאֲבָן.

פראפעסאר באראאנאוסקי פֿלְעָגָט נִישְׁתַּחַת אַלְיָוִן קְוֹמָעָן אַוִּיפֶּן ווַיְוִוְּטֶן,
סִירְדָּן מִיט אַ קְּאַנְסִילְיָום. דָעַר דָאַטְעָר ווֹאסֶ הַאַט באַדְאַרְפָּט זַיְן מִיט
באַרְאַנְאָנוּסְקִין הַאַט גַּעַמּוֹת אַוְיְפְּפָאָסֶן אַז עַר זָאַל זַיְן דָעַר עַרְשְׁטָעָר
אוֹן עַר הַאַט גַּעַמּוֹת ווֹאַרְטָן אַוִּיתָ באַרְאַנְאָנוּסְקִין. פֿרְאַפְּעָסָר באַרְאַץ
נָאַוּסְקִי אַיְזָ שְׁוִין גַּעֲוָעָן אַז אַלְטָעָר מָאַן, אַז אַלְטָעָר פּוֹיְלִישָׁעָר שְׁלִיאָכִ
טְשִׁיעָן, אוֹן אַ גַּעַוְאַלְטִיקְעָר שְׁוֹנוֹאַ פּוֹן דִּי רַוְּסָן. דָעַר ווֹאַלְטָ שְׁוִין לְאַנְגָּ
גַּעֲוָעָן פְּאַרְשִׁיקָּט אַוִּיפֶּן סִיבְּרָן ווֹעַן גַּוְשְׁטָן זַיְן מַעְדִּיצְיָנִישָׁעָ באַרְיִמְטָקִיטָן.
וּוֹאַרְשָׁע אַז באַרְאַנְאָנוּסְקִין ווֹאַלְטָ פְּאַרְלְיוֹרָן אַסְךְ פּוֹן אַיְרָ חִשְׁבָּוֹת.
דָעַר צְוֹוִוְיטָעָר דָאַטְעָר ווֹאסֶ הַאַט גַּעַוְאַלְטָהָבָן דָאַס קְאַנְסְׁוּלִיּוֹם
מִיט באַרְאַנְאָנוּסְקִין אַיְזָ גַּעֲוָעָן ד"ר פרענקל. עַר הַאַט גַּעַשְׁרִיבָן הַיְּנִיעָן
נִישְׁעָ אַרְטִיכְלָעָן אַיְזָ דָעַר "הַצְּפִירָה" אַגְּנָנָנִי עַז הַחִיִּים". פָּאָר
מַיְּזָן פֿאַטְעָר אַיְזָ עַס גַּעֲוָעָן אַז אַטְרָאַקְצִיעָן אַנְצְׁוּסָפָן מִיט דִי אַיְינְגָּעָן
אוֹינָן אַ מעַנְטָש, אוֹן נַאֲךְ דָעַרְצָוָן אַ דָאַטְעָר, ווֹאסֶ שְׂרִיבֶּט לְשׁוֹן קוֹדֶשׁ
אוֹן דָרְקָט זִיךְרָן דָעַר "הַצְּפִירָה". מַיְּזָן פֿאַטְעָר אַטְמָאַל זִיךְרָן גַּעַנְרוּיָט —
איְיָדָעָר באַרְאַנְאָנוּסְקִי ווֹעַט קוֹמָעָן — צַוְּ כָּאָפָן מִיט ד"ר פרענקל אַ
שְׁמוּעָם אוֹן גַּעֲוָאוּר צַוְּ וּוֹעַרְצָוָן אַלְעָ פִּיטְשְׁעוֹקָעָם ווּעַנְנָן נַחַם סָאַקָּאַ
לְאַוְוָן אוֹן ווּעַנְנָן דָעַר "הַצְּפִירָה"-דָעַרְצִיעָן אַוִּיפֶּן מַאֲרִיאָנְסָקָע. הַנְּמָ
נַחַם סָאַקָּאַלָּאוֹן אַלְיָוִן הַאַט מַיְּזָן פֿאַטְעָר אַמְּאַל גַּעֲוָעָן אַיְן קוֹטָנָעָ בַּיְּ רַ
יְהֹוּשִׁיעָלָעָן. רַיְהֹוּשִׁיעָלָעָן הַאַט אַמְּאַל גַּעַשְׁיקָט אַסְפָּעָצִיעָלָן שְׁלִיחָ צַוְּ
סָאַקָּאַלָּאוֹן קִיְּן וּוֹאַרְשָׁע אוֹן אַיְם פְּאַרְבָּעָטָן צַוְּ קוֹמָעָן קִיְּן קוֹטָנָעָ. רַיְ
יְהֹוּשִׁיעָלָעָן הַאַט זִיךְרָן פְּאַרְמָאַכְטָמָט מִיט סָאַקָּאַלָּאוֹן אַוִּיפֶּן עַטְלָעָכָעָ שעָה.

ס'האָט געהויסן אָז ער האָט מיט געהאָט אַ שמייעס וועגן „חיבת ציון“ אָז געהאָט מיט געהאָט אַ שמייעס וועגן „חיבת ציון“ אָז ער האָט קאָלָאנִיסְטָן אַין אָרֶץ יִשְׂרָאֵל זָאַלְן אָפְשִׁיּוֹן תְּרוּמוֹת וְמַעֲשָׂרוֹת אָז ער האָט שְׁמִיתָה אָז ער האָט טִילְהָאָבָן גַּעַזְאָגָט אָז ער יְהֹוּשִׁיעָלָעָה האָט גַּעַוְאָלָט פּוּלְעָן בַּי סָאַקָּאַלָּאָזְוָן אָז ער „הַצְּפִירָה“ זָאַל וַיַּד דָּרוֹקָן אוֹיָף רְשִׁיבַתְבָּ, מְחַמֵּת יִידָּן פָּאַקָּן אַין אָינְן דִּי גַּנוּמָרָן פּוֹן „הַצְּפִירָה“ הַעֲרִינָג אָז ער פּוֹטָעָר אָז אַנְדָּרָעָז אָזְכָּן אָז גַּעַזְאָגָט אָז ער חִילָּוֹל פָּאַר דִּי הַיְּלִיקָע אַותְיוֹתָהָן פּוֹן פְּתַבְּאַשְׁוֹרָה מִיט וְעוֹלְכָעָדָי „הַצְּפִירָה“ דָּרוֹקָט זַיְךְ. יַעֲדַנְפָּאַלְסָהָאָט מַעַן נִישְׁתְּ גַּעַוְאָסְטָה אוֹיָף קְלָאָרָה, וְאַסְּרָה רְזִים יְהֹוּשִׁיעָלָעָה קוֹטְנָעָר האָט גַּעַרְעָדָט מִיט נְחוּם סָאַקָּאַלָּאָזְוָן.

וְעַן ס'האָט זַיְךְ גַּעַפְנָטָן דִּי טִיר אַין אָונְדוּרָעָר צִימָעָר אַין „הַאַטְעָלָה פְּאַזְוֹנָאַנְסְּקָיָה“ אָז גַּעַפְנָטָן אַין אָרִיְוִינְגְּעָסְמָעָן דִּי דָּרָ פְּרָעָנְקָלָה, אַין עַס פָּאַר אָונְדוּרָעָר גַּעַוְעָן אַ הַיְּפָשָׁע אַנְטְּוִישׁוֹנָגָן. דִּי דָּרָ פְּרָעָנְקָלָה אַין גַּעַוְעָן אַ הַיְּכָעָר עַלְעַד גַּאנְטָעָר מְאַנְסְּפָאַרְשָׁוִין מִיט אַ שְׁוֹאָרָץ שְׁפָאַנְיָשׁ בְּעַרְדָּלָה, אָז ער האָט צַו אָונְדוּרָעָר גַּעַרְעָדָט אוֹיָף אַן אָוִיסְגַּעַזְוְכָטָן קְלָאַסְיָישָׁן פּוֹלִישָׁ. ס'האָט זַיְךְ עַפְעַט נְאַרְנִישָׁת צְוָנְגְּלִוְבָּט אָז דָּעַר דָּאַזְיָקָעָר פְּרִיאָץ שְׁרִיבָּט מִיט יְדִישָׁע אַותְיוֹתָהָן שְׁרִיבָּט לְשׁוֹן קְוֹדֶשׁ. מִין פָּאַטְעָר האָט נְאַרְנִישָׁת גַּעַקְאָנְטָגָעָן קִיְּוָן וְעַג צַו רָעָדָן פּוֹן סָאַקָּאַלָּאָזְוָן אָז גַּעַזְאָגָט „הַצְּפִירָה“. אַחֲזִי דָּעַמְּ האָט זַיְךְ דִּי דָּרָ פְּרָעָנְקָלָה גַּעַקְאָנְטָגָעָן דָּאַקְטָעָר זָאַל שְׂוִין הַאָבָן גַּעַהְאָט דָּעַמְּ פְּאַצְעִינָט אַונְטָעַרְזָוָכָט אָז גַּעַזְאָגָט בְּאַרְאַנְאָוָסְטָיָן, אַפְנוּבָן רְעַלְאַצְיָעָה. דִּי דָּרָ פְּרָעָנְקָלָה האָט גַּעַקְאָנְטָגָעָן אַוְיָף דָּעַמְּ קְלָאַסְיָישָׁן פּוֹלִישָׁ אָז גַּעַנְהָוִיָּבָן צַו אַונְטָעַרְזָוָכָן.

בָּאַלְדָּר האָט זַיְךְ גַּעַהְעָרָט אַ קְלָאָפָּה אַין דָּעַר טִיר.

דִּי דָּרָ פְּרָעָנְקָלָה האָט עַרְפּוֹרְכְּטִיךְ אַ זָּאַגְּגָעָטָן : פְּרָאַשָּׁע (בִּיטָּע). דָּעַר דָּאַזְיָקָעָר קְלָאָפָּה אַין אִים גַּעַוְעָן גַּוְתָּם בְּאַקְאָנְטָה. אַלְעַז גַּעַוְעָן מִיר בְּלָאָס גַּעַוְאָרָן וְעַג מִיר הַאָבָן אַ קְוָס גַּעַטְוָן אַוְיָף דִּי דָּרָ פְּרָעָנְקָלָה. אַוְיָף דָּעַר שְׂוּעָלָה פּוֹן דָּעַר טִיר האָט זַיְךְ הַכְּנָהָדִים אַ בָּאוּוּיְוָגְעָטוֹן אַ קְלִיָּן וְוַיְנִיצְׁיךְ גַּוְטְשִׁיקָּלָה, מִיט אַ פָּאַר גַּרְוִיעָה שְׁלִיאַכְטִישִׁוּשָׁ-אַרְאַפְגָּעָלָה זָעָנָע וְוַאֲנִצְעָם, אַין אַ צְעַפְנוּיְדָעָרָט קְאַפְעַלְוָשָׁל אַוְיָפָן קָאָפָן אָז גַּעַזְאָגָט לִיְכָטָן גַּרְיָן-אַפְגְּנָעָשָׁסְעָנָם מַאֲנָטָלָה. ס'אַיְן גַּעַוְעָן פָּאַר אָונְדוּרָה אַ גַּרְוִיָּה מַאֲדָרָן" אַוְיָף אַן אַלְטָן פּוֹלִישָׁן נְסָתָה. ס'אַיְן גַּעַוְעָן פָּאַר אָונְדוּרָה אַ גַּרְוִיָּה

סע אנטישווענג או אטדאס נישט-אנזעודייקע גויטשיקל ואל דאס זיין
דער באריםטער באראנאאוסקי וואס סע ווערט גערעדט פון אים מיט
גרויס דורך-ארץ איין אלע גוטיידישע הייך איין פולין און וועמען די
רויסן אפיילו חאָבן מורה צו פֿאַרשִיךְן קײַן סיַבּוֹר הַגָּם עַר מאכט נישט
קײַן סוד פון זיין גרויסער שנאה צו די רויסן און האט זיך אָפּן באַטּוּר
לייטט איין אלע פֿוֹלִישׁ אַוּפְשַׂטְאַנְדָּן. פֿראָפּעַסָּאָר באַראָנאָאָוּסָקִי אַטּ
אָדָס הַכְּנֻחָדֵיקָע גויטשיקל? דֶּר פֿרָעַנְקָל האט אַבעָר אוַיסְנָעָקָוּט
צַו ווערן מיט דריי קעָפּ קַלְעָנָעָר איין זיין אַנוּזָהִיט אָון צוֹנְגָּעָלָאָפּן
העלפּן אוַיסְטוּן באַראָנאָאָוּסָקִי דעם פֿאַלְטָן.

— כ'חאָפּ שויין אַונְטַרְזָוָכְט דעם פֿאַצְיָעָנְט, הויך חַשּׁוּבָר הָעָר
פֿראָפּעַסָּאָר, — האט דֶּר פֿרָעַנְקָל גַּעֲזָנָט מיט גַּרְוִיס דורך-ארץ. דער
פֿאַצְיָעָנְט אִיז דאס קלִינְעַן יַינְגָּל.

— ווי היומט דער פֿאַצְיָעָנְט? — האט באַראָנאָאָוּסָקִי גַּעֲמָרָעָנְט.

— טְרוֹנָס.

— טְרוֹנָס? — באַראָנאָאָוּסָקִי האט זיך מיטאָמָאל אַפְּגַּעַשְׁטָעַלְט
אוֹן פֿאַרְקָלְעָרֶט — אוֹזֶם נִשְׁתָּאָמָּה מִשְׁפָּחָה פָּוּן דעם גַּרְוִיסָן קוֹטָנָעָר
ראָבִין?

— מיר זענען זיינְעַן אַיְנוֹקְלָעַר, הָעָר פֿראָפּעַסָּאָר, האט מַיִן פָּאַר-
טָעַר גַּעֲזָנָט.

דאָס קלִינְעַן גויטשיקל האט אַהיַבְּ-אוֹיְףּ גַּעֲטָוּן אַפְּרָעַי
ליַכְתִּיקָע אָוִיגָן אוֹן אַפְּסָחָה גַּעֲטָוּן אַוְיְףּ מַיִן פָּאַטָּעָר, דָּאן אוֹזֶם עַר צַו
אִים צוֹגָעָנָגָעָן אוֹן פֿרִינְטָלְעָךְ דַּעֲלָאָגָט דַּיְהָאנְט.

— אַ גַּרְוִיסָעָר מַאַן גַּעֲוָעָן, דער רָאָבִין פָּוּן קוֹטָנָעָר — האט באָ-
ראָנאָאָוּסָקִי גַּעֲזָנָט אַוְיְףּ גַּאֲרָא אַפְּרָצִיעִיטִישָׁן פֿוֹלִישׁ אוֹן מיט אַמְּדָנָעָט
אַלְטְּ-שְׁלִיאָכְטִישָׁן דַּיְאַלְעָט — אַיךְ בֵּין גַּעֲוָעָן בֵּין אִים איין זיינְעַן
קִיּוּט. אַמְּאַן פָּוּן די אַלְטָעָפּ פֿוֹלִישׁ יַידָּן. פּוֹלִין אוֹזֶם גַּעֲוָעָן וּוֹעָן
זַיְהָאָט גַּעֲהָאָט אַזְוָלְכָעָ יַידָּן. מיר זענען אלע איין גַּלְוָת, קַאֲכָאַנִּי פָּאַנְיָע
דַּאֲבָרָאָדוֹשָׁיו (לִיבָּר וּוּאַלְטָעִיטִיקָעָר הָעָר). לְאַמְּיר הָאָפּן.

אוֹן עַר האט זיך גַּעֲוָאָנְדָּן צָום דֶּר פֿרָעַנְקָל אוֹן מִיךְ אַנְגָּהָוִיפּן
צַו אַונְטַרְזָוָכְט.

ווען זוי האבן מיך געהאט אויסגעטאטט און אויסגעעהרט, האט באראאנאוסקי הויך גערעדט מיטן ד"ר פרענקל אויף לאטיאן. עס איינ געבליבן איז דער ד"ר יאנשער פון לאדוש אייז געווען גערעכט און מע זאל מיט מיר פארן צום ים.

ביי דער טיר ווען באראאנאוסקי האט געהאלטן בימ אועענגנין צוואצמען מיטן ד"ר פרענקל, האט ער זיך נאכטמאָל אויסגעדרויט צו מײַן פֿאַטְעָר אָוּן גַּעֲזָגְט אַוִּיפְּן פֿאַרְצִיְּיטִישָׁן שְׁלִיאַכְטִישָׁן פּוֹילִישׁ: — פּוֹילִין אַיז גְּרוּוּם גַּעֲוָעָן ווען זוי האט געהאט אַזְעַלְכָּע יִידֵּן זוי דער קוֹטְנָעָר רַאֲפִין, קַאֲכָאָנִי פְּאַנְעָע דְּאַבְּרָאַדְזָשָׁעָיו. — אָוּן ער אייז פֿאַרְשְׁוֹאוֹנוֹן הַינְטָעָר דער טיר פון "הַאַטְעָל פָּאָז נַאֲנְסְּקִי".

קאפיטל אין און צוואנציך

אנדרערע לאנדשאפטן און אנדרער יידן. דובעלן. די וועלט אין די געשטעלטן פון איר כאָס. ליטוואָקעס און ליטוואָטשע. קעלטעער יידן צו יידישקייט. אין מײַן פֿאָטער וועקן זיך אַלטער משבייליע רעמעינויסצעגען. אויפּן ברענִין יִם. יִסְ-יִרְוִוִשׁ אָזֶן דאס שְׂפִיל פּוֹן די וואָלקְּנָס אָוּפּן חִיכְלָה. האָפְּנוּגְּנָלָאָזָעָר טְרוּוִים פּוֹן דער פָּאָרְגְּעַנְגְּלָעְכְּקִיטָה. גָּאָטְ-גָּעָפְּלָה. סְעַ נְעַמֵּת זִיךְ אָוּפּ שְׂטוּרָעָם. דער שְׂטוּרָעָם האָט זִיךְ צְעַפְּעַנְטָעָט אַיבָּעָרָן יִם אָזֶן אַיבָּעָרָן שְׁטָעָטָל. סְעוּוּרָתָ שְׁטוּלָה. אין ווּלְבָן הִימָּל וּוְאוּינְטָגָט? די הִימָּלָעָן זְעַנְעָן נִישְׁתְּמָעָר וּוּ לְופּט אָזֶן אַטְמָאָסְפָּעָרָעָם.

דער יִמְבְּרָעָג פּוֹן דּוּבָּעָן אָזֶן סִי פָּאָר מִין פֿאָטָעָר גְּעוּוֹן אַ גְּרוּסָע אַנְטְּשִׁיּוֹדְנוּגְּסִיקְּפָּה אִין לְעָבָן. קוּדְמָכְלָ זְעַנְעָן מִיר דָּאָס עֲרַשְׁתָּעָ מַאְלָ אַרְיוּסְגָּעָקְּמוּן פּוֹן די פּוּלִיּוּשָׁע פְּלִיּוּנָע אָזֶן מִיר האָבָּן גְּעוּזָן אַנְדָּרָע לאַנְדָּשָׁאָפָּטָן אָזֶן אַנְדָּרָע יִידָּן. נָאָךְ הַיּוֹנְטָ קָעָן אִיךְ נִשְׁתְּ פָּאָרְגָּעָסְן דָּעַם אַוְסְעַרְגָּעָוְיִוְנְטָלְעָן אָזֶן אַוְסְטְּרָעְלִישָׁן דְּרוּשׁ וּוּאָסָם עַס האָבָּן אָוּפּ מִיר גַּעֲמָאָכָט די וּוּאַסְעָרְדְּיוּיִטְּסִיטָן פּוֹן בָּאַלְטִישָׁן יִם, נָאָךְ די פָּאָרְבִּיקָע אָזֶן אַיְדְּוּיּוּשָׁע פּוּלִיּוּשָׁע פְּעַלְדָּרָע. כְּהָאָפּ סְעַרְשָׁתָעָ מַאְלָ גְּעוּזָן די וּוּלְטָ אִין אִיר אַוְרְשְׁפְּרִינְגְּלָעְכִּיּוֹת אָזֶן אִין די גַּעַשְׁטָאָלָטָן פּוֹן אִיר כָּאָסָם. הָגָם אִיךְ האָפּ מִיךְ טָאַנְטָעְגָּלָעָךְ אַנְגָּעהָרָט אִין חְדָר פּוֹן גָּאָטָם, אָזֶן עָרְפָּאָט בְּיוּ מִיר אַוְסְגָּעָקְּמוּן וּוּי אַיְנָעָרָ פּוֹן די יִידָּן וּוּלְכָעָ אִיךְ קָאָן, אַ מִין אַלְעָסְמָאָנְדָּרָעָרָ רְבִי וּוּאָסָם וּוְאוּינְטָ אִין זִיבְעָטָן הִימָּל אָזֶן אַרְוְמָגְּנָנְגָּלָט מִיטָּסְלָאָסְמָיִם וּוּי אַ גּוּמְגֻּבָּעָנִים. אָזֶן אַנְגָּעוּכָט פּוֹן דָּעַם כָּאָס אַיְנָעָם גַּעַשְׁטָאָלָט פּוֹן דָּעַר אַוְמָגְּנָעָנִים דִּיקְטָעָר אָזֶן הַפְּקָרְדִּיקָּעָר וּוּאַסְעָרָ וּוּלְטָ האָפּ אִיךְ דָּאָס עֲרַשְׁתָּעָ מַאְלָ אַיְנָעָלָעָךְ דָּעַרְפִּילָט דָּאָס פָּאָסְמִישָׁע אַטְמָגְּעָפְּלָ.

אוּיךְ מִין פֿאָטָעָר האָט זִיךְ דָּאָס עֲרַשְׁתָּעָ מַאְלָ גַּפְוּנָעָן צְוּוֹשָׁן דָּאָס דִּיקְאָלָעָרָ אָזֶן רָאַצְּצִיאָנְעָלָעָרָ יִידָּן וּוּי עַם זְעַנְעָן גְּעוּזָן די פּוּלִיּוּשָׁע

ירדן. די ליטוישע און רוסישע יידן זענען געוווען פיל נימאדיישער ווי די פולישע. ס'חאט זיך שווין היפש אנגגעזען דער רים צוישן דעם אלטן און יונגן דור. לערנען וועלטלעכע לימודים און קלידן זיך אייר ראפעאייש איז בי דעם יונגן דור פון די ליטוישע און רוסישע יידן אב' סאלוט געוווען פון די נאטירלעכע זאכן, בעט אין פוילן איז עס נאך געוווען אַ חטא קדרמן און מ'חאט אַרויסגעווארטן פון די שטיבעלע מענטשן וואם האבן אויף דאס מינדסטע משנה געוווען די טראדיישיאנעלע יידישע הלבשה. פאר לאגנער החוין צי א געפרעסט שעלאר האט זיך געקאנט אַפְּטוֹן אֵין אַ חסידישער שטוב די גערעסט טראגנערע. די מינדסטע "דייטשיישקיטן" האבן בי פולישע פרומע יידן אויסגעפלקט ווי זיין אַפְּגעריסן פון פֶּלְלִישְׁרָאֵל. אֵין רומלאנד איז עס געוווען לאַחלטן אַנדערש. דער אלטער יידישער דור האט זיך פָּאַמְּעָלָעָךְ אַנְגָּעוּהָיוּבָּן צו' געוואוינען צום געדענק אָז דער נײַעַר יְוִידִישָׂעַר דָּרְפָּאַרְנָעָמָּת זיך אויף אַנדערע ווען.

דער דזאַזעדר ליבעראליזום האט אויסגעווינטלאָע אַימְפָּאַנְרָט מיין פָּאַטָּע. אֵין ער דאָך אֵין דער קומנער שטוב געוואוינט געוווען צו די השבלה-זווינטן וועלכע עם האט אַריינגעברעננט די באָבע לאָה אַון שפֿעטער די מומע אַיטשע. בי ר' יהושיעלעム לְעֵבָן האט בְּכָל דער פרומער פָּאַנְאָטִיזָם נישט געשפְּילַט די הוּוֹפְּטְּרָאָלָע אֵין דער קומנער שטוב. ר' יהושיעלע אֵין געוווען אויך צו זאגן, פון די הוּמָאַנִּיסְטִישָׁע יְדִישְׁ-פּוֹלִישָׁע גָּנוֹנוֹמָה. דער שטאט-דאַקְּטָעָר דָּרְהַאנְדָּעָמָּן פְּלָעַנְט יְדִישְׁ-פּוֹלִישָׁע גָּנוֹנוֹמָה. דער אַבְּאַנְעַנְטָפָּן דָּרְהַצְּפִּירָה אָז פון "המְגִיד" — פְּלָעַנְט אִים, ר' יהושיעלען, דער צִילָּן וועלט-נייעסָן ווי אויך פון די פָּאַלִּיטִישָׁע מָאָמָּרִים פון נָחוֹם סָאַקָּלָאָקוֹן. מיין פָּאַטָּע האט אַמְּאָל געהאט אֵין קומנער אַ לִיטְוִוִּישָׁן מלמד, אֵין אַסְקָעַט אָז געווואַלְדִּיקָן לְמִדְן, דערבי אַ מלִּיז. ער פְּלָעַנְט שְׁרוּבָן לְשֻׁוֹן קוֹדְשְׁדִּיקָע עֲפִינְרָאַמְּעָן אָז אַונְטְּרָגְּנָעָבָן מיין פָּאַטָּע חש אויך צו פרואוֹן מִיט דער העבראַיְשָׁר מְזוֹעָה. לִיטָּע אֵין פָּאַטָּע חש אויך צו פרואוֹן אַפְּעַנְעַע פָּעַנְצָטָעָר פון וועלכָן די גְּרוּסָע וועלט בְּלָאָזְטָר אַריין צו יידן.

נאָר פויילן ליגט וווײַיט פון דעם דאָזַיְקָן פֿעַנְצָטֶער אָזָן די פֿרִישָׁע ווּעלְטָ —
וּוִינְטְּלָעֵךְ דער גְּרוֹיכָן שׂוּעָר אָהִין. סִידָן דָּרָךְ אַ פֿאָרְבָּאָטָן הַשְּׁפָלָה
בְּכָל אָדָעָר דָּרָךְ אַ נְׂמָעָר "הַצְּפִירָה". מִיטָּאָמָּאָל הַאָט זִיךְ מִיְּן פָּאָ
טֶעָר פֿעַנְצָנָן גְּאָרָהָרטָן בַּיְּוָה דָּעָם דָּאָזַיְקָן פֿעַנְצָטֶער. די לִיטָּוֹאָקָעָם זַעַם
נָעַן שָׁאָרְפָּעָ פֿאָחָותְּדִיקָעָ יַיְדָן וּוּאָסְטָן אַבָּן נִישְׁתָּ קִיְּן מְרוֹאָ פָּאָר
אָפִיקָּוּרִיסִּישָׁ גְּלִיוּכּוּוּרְטָן, זַעַן מִיטָּ אַלְעָ גְּמָרוֹת נַעַנְטָע שְׁמַעְלָקָעָם,
אַנְטְּלוּפָּן נִישְׁתָּ פָּאָר וּוּיְבָעָר וּוּיְ די פֿוּלְיִישָׁ חַסְידִים. אוּיךְ זַיְעָר
לִיטָּוֹיְשָׁ יַיְדָישָׁ אַיְזָן אַ דִּיאָלָקָטָ פָּוּן קְלָנוּגָעָ פֿיְפָּקָעָ יַיְדָן, וּוּאָסְטָן אַבָּן
אַ סְּדָר וּוּלְטְּדָעְרְפָּאָרְוָנָג אָזָן מַעַן דָּאָרָה וּוּיְ נִיטָּ אַרְיִינְגִּיבָּן קִיְּן פֿינְגָּר
אַיְן מוּלָּ. עָרְ הַאָט גְּעוּזָן וּוּיְ טָאָטָעָם מַאְכָן נִישְׁתָּ קִיְּן טְרָאָגְעָדָיעָ וּוּזָן
זַיְעָרָעָ קִינְדָּרָעָ זַעַן נִישְׁתָּ אַזְוִיְּ פְּרוּם אָזָן זַעַן נִישְׁתָּ צְוּפִילָ מְקָפְּדָ
אוּיךְ יַיְדִּישְׁקָיְטָ. יַיְדָן וּוּאָסְטָן מַאְכָן זִיךְ אַזְוּעָקָפָּקָן וּזָן זַיְעָרָעָ קִינְדָּרָעָ
זַעַן נָעַן אַ קָּאָפְּעָטְשָׁפָּעָ מַחְלָלָ שְׁבָתָ. יַיְדָן וּוּאָסְטָן קָאָנָעָן זַעַן אַ חִיטָּל אַ
גְּמָרָאַזְוּעָרְטָל, אָזָן קָאָנָעָן אַפְּיָלוּ מִיטָּ אַ יַּוְדָעָן מַאְכָן אַ וּזְיַיְ אַזְוִיְּ
אַמְּאָרְמָהָזָן⁵. די לִיטָּוֹיְשָׁ שְׁבָלְדִּיקָעָ יַיְדָן הַאָבָן צִוְּתָ. די וּוּלְטָ גְּנִיטָ זַיְ נִישְׁתָּ
אַונְטָעָר בַּיְּוָה יַעֲדָעָר קְלִינְגִּיקָוּטָם.

אַלְעָ אַלְטָעָ מְשִׁכְיָוִישָׁ רֻעְמִינְעָמְצָעָנָצָן הַאָבָן אַוְיְגָעָוְאָכָט אַיְן
סִיְּדָן פָּאָטָרָ. עָרְ הַאָט אַוְיְגָעָאָטָעָמָט מִיטָּ דָעָם רָאָצְיָאָנָלָן רָאָדִיָּ
סָאָלְיָוָם, וּוּאָסְטָן אַיְם טְפָה גְּעַלְגָּעָן אַיְן גְּעַמִּיטָ נַאָךְ פָּוּן דָעָרָ קְוָטָנָעָר
שְׁטוּוֹן, אָזָן פָּוּן די הַשְּׁכָלְהַדְּסָפְּרִים וּוּאָסְטָן עַמְּהַאָט אַיְם מִיטָּ אַזְוָאָ מְשִׁכְיָוִיָּ
שְׁעָרָ פֿאָרְבִּיטְעָרְטָקִיָּט אַונְטָרְגָּעָטָרָאָן דָעָרָ אַיְטָקָעָ. סְאַיְזָן דָא עָפָעָם
אָזָן אַנְדָעָרָהָרטָעָרָאָן סָאָטְרִירְוָשָׁרָעָ יַיְדִּישָׁ וּוּלְטָ וּוּיְעַנְעָ אַלְטָ
פְּרָעָנְקִישָׁעָ סְטָאָטִישָׁעָ אָזָן אַיְדִּילְיָוָשָׁעָ וּוּלְטָ פָוּן די יַיְדָן אַיְן פּוּלָן. דָעָרָ
שְׁכָל — פָּאָר וּוּלְכָן מִיְּן פָּאָטָעָרָהָטָ שְׁטָעָנְדָרִיךְ גַּעֲפִיל — הַאָט אַיְם דָא
שְׁטָעָנְדָעָנִישָׁ וּוּפָרָ דָעָם וּוּיְכָן רָאָמָאנְטִישָׁן גַּעֲפִיל — הַאָט אַיְם זִיךְ
גְּנוּזְיָוָן זַיְנָעָ פְּלִיְּגָעָן אַיְן אַ יַּדְיִישָׁרָ וּוּיְקָלְעָכְקִיָּטָ. אָזָן עַסְתָּהָטָ זִיךְ
מִיְּן פָּאָטָעָר בְּאַשְׁיִמְפָרְלָעָרָ אַוְיְסָגָעָדָכָט גְּלִיְיךְ וּוּיְעָרָ אַיְזָן מִיטָּאָמָּאָל
אַרְוִיסְגָּעָלָקָומָעָן פָּוּן אַזְוָאָטָרָ פְּאָרָהָלְוָמָטָרָ יַיְדִּישָׁרָ פְּאָרְצִיְּטִישָׁקִיָּטָ
אָזָן אַרְיָוָן אַיְן אַ מְּאָרְדָעָנָרָ אָזָן וּוּאָכָעָרָ וּוּלְטָ פָוּן יַיְדָן. אוּיךְ אַיְן
די לִיטָּוֹיְשָׁ חַסְידִים — אַיְבָּרָהָוִוִּיפָּט אַיְן די חַבְּרָנִיקָעָם — הַאָט מִיְּן

פאטער געווען און אנדרען מין חסידים ווי די בטלנישע און פארשלומד ערטרע חסידים פון אלעקסאנדר. גראָד אוּז געווען אַ חַבְדִּישֶׁעֶר רַבִּי אַיְזָן דָּוְבָּעֵלְן — דָּוְכְּטַ זַיְךְ דָּעָר רַבִּי פָּוֹן לְאָדִי — אָזָן מִיְּזָן פָּאַטָּעָר האָט געווען ווי עס קומען צו אַים אַיְרָאַפְּעָאַישָׁ-גַּעֲלִילְדָּעַטָּע יַיְדָן, יַיְדָן מִיט אָוְנְטַעְרְגַּעַשׂ-וּרְעָנָע בָּעַרְלָעַךְ אָזָן האָרטָע קָאַפְּעָלְיָוָן, אָזָן די דָּזְקִיעָע יַיְדָן זַעַנְעָן אַוְיסְגַּעַבְוָנָדָן אַיְן דָּעָם חַסִּידָיָן רַאֲצִיאַנְאַלְיָוָם פָּוֹן חַבְּדָא אָזָן קָאַנְעָן אַוְוָיָּה אַוְיסְנוּוּיָּינָק גַּאנְצָעָמָרָיוָם פָּוֹן זַיְעָרָרְבָּן. אַוְיךְ דָּעָר רַבִּי זַאֲנָט זַיְינָן מָאָמָר אָזָן די קָרְעַכְעַנְיָישָׁן אָזָן אַכְצַעְנִישָׁן פָּוֹן פּוּיָּה לִישָׁע גַּוְתָּע יַיְדָן, אָזָן דָּעָם גַּאנְצָעָן פָּאַרְצִיְּטוּיכָן אָזָן בָּטְלָנִישָׁן טִישָׁ-צְעָרָעָד מְאַנְיָאָל ווי עס אַיְזָן דָּעָר מְנַהָּג בַּיּוֹ די גַּוְתָּע יַיְדָן אַיְן פּוּיכָן. פְּרִיטִיק צו נַאֲכָטָס שְׁטִיטָט דָּעָר חַבְדִּישָׁר רַבִּי בַּיּוֹ די טִיר אַיְנָמִיטָן דָּעָם עַולְמָן, אָזָן זַאֲנָט אַ קְוָנְצִיקָן חַבְדִּישָׁן מָאָמָר מִיט דָּעָר גַּאנְצָעָר שָׁאַרְפָּעָר שָׁכְלָדִי סְלִיטָט פָּוֹן לִיטְוּוּישָׁן חַסְידָות. עס האָט מִיְּזָן פָּאַטָּעָר אַוְיסְעַרְגַּעַשׂ-וּוּלְעָבָע אַיְמָפָּאַנְיָרָט צו זַעַן אַזָּא אָוָפָן פָּוֹן חַסְידָות אָזָן אַזְּוָלְכָעָבָע וּוּלְטַלְעָבָע אָזָן דָּעַנְקָעַרְיָשׁ-אַוְיסְגַּעַשׂ-וּלְטָעָה חַסְידָים. די טָעָג זַעַנְעָן אַים, מִיְּזָן פָּאַטָּעָר, פָּאַרְפְּלוֹוֹגָן אַיְן דָּוְבָּעֵלְן ווי אַ חַלּוֹם אַוְוָיָּה דָּעָר וּוֹאָר.

צַו מִיר האָט מִיְּזָן פָּאַטָּעָר גַּעַחְאָט וּוּוִינְיָק צִוְּיָּם, מְחַמֵּת עס אַיְזָן אַ שָּׁאָד גַּעַוְועָן אַוְוָיָּה אַ מִינּוֹת צַו פָּאַרְלָאָזָן די גַּעַזְעַלְשָׁאָפָט פָּוֹן לִיטְוּוּיָּה שַׁע יַיְדָן אָזָן זַיְעָר שְׁמוּעָסָן. אַ נִּיעָרְאַנְאַלְיִסְטִישָׁע יְגַנְּטָלְעָקִיטָּה האָט אַוְוָיָּה אַים אַנְגַּהְוִוְכָטָם. דָּעַרְפָּאָר בֵּין אַיְדָה כְּמַעַט אַ גַּאנְצָעָן טָאגָן גַּעַוְועָן אַוְוָיָּה יְמִיבְּרָעָגָן. אַיְדָה הַאָבָּאָפָּאָגָן דָּאָס מְאַנְאַטְאָגָן לְעָנָן אַ הַאֲלָבְּ-נַאֲקָעָטָר אַוְוָיָּה זַאֲמָד אָזָן פָּאַרְנוּמָן דָּאָס מְאַנְאַטְאָגָן רְוִישָׁן פָּוֹן יַם. לִוְנְדִּיק אַזְּוָיָּה בַּיּוֹם יַם, טִוְילְמָאָל גַּאנְצָיָה אַלְיָוָן מִיטָּן בְּלִיק אַיְן דָּעָר הַוִּיךְ, הַאָב אַיְדָה דָּאָס עַרְשָׁטָע מָאָל אַיְן מִיְּזָן לְעָבָן, אַנְגַּהְוִוְבָּן אַוְיפְּמַעְרְקוֹזָם צַו וּוּרְעָן אַוְוָיָּה די זַיְדְּ-בָּאַוּוּגְּנְדִּיקָע וּוּאַלְקָדְּ-לְאַנְדְּשָׁאָפָטָן אַיְן הַיְמָלָ. עס אַיְזָן מִיר אַוְיסְגַּעַקְוָמָן, אָז אַיְן פּוּילְן הַאָב אַיְדָה נָאָר קוּינְמָאָל נִישְׁתָּחָאָט אַוְיפְּגַּהְוִיְבָן מִיּוֹנָעָ אַוְוָיָּה אַיְן דָּעָר הַוִּיךְ. אַיְדָה הַאָב גַּעַהְאָט גַּעַוְועָן די רַאֲמָאַנְטִישָׁע פָּאַרְבְּ-זְשָׁפְּלִין פָּוֹן דָּעָר עַרְדָּה. עס אַיְזָן מִיר אַוְיסְגַּעַקְוָמָן: דָּא נְעָבָן די לִיכְטִיקָע אַפְּנְקִיטָן פָּוֹן יַם הַאָב אַיְדָה עַרְשָׁט דָּעַדוּעָן דָּעָם הַיְמָלָ אַלְסָ אַטְיָלְסָ אַזָּא אַנְטִיטָעָזָע צָוָם יַם. אַיְדָה הַאָב דָּאָס עַרְשָׁטָע מָאָל דָּעַרְפִּילְטָ דָּאָס „אַנְדָּעָרָע וּוּלְטַיְשְׁקִיטָּה“

פון הימל, און איז אויפן הימל נוית אויך איז א פסדרדים פאווענט ליעבען פון לופט, לייכט און וואללאנס: איז דער הימל האט לאנדשאפטן און פליינען און עס נוית אויף זיין א טיפ און וואונדרעלעך געשען און ווערן אין די פרעםדארטישע פארםען און געתטאטלטן פון לייכט און וואלקן. איך האב מיך דערמאנט אין די אינגעראלעכ און פרומע הימל-ביילדער, וואס האבן אין מיר געדריילט פון די ימימינוראים, — די הימלען, צו וועלכע פרומע דערשראקטנען זידן אין טליתום בלאוזן שופר, און די באפעחה ציינדט פאר זיין גרויסע וואקסטנע לייכט און זאנט פאר זיין תחינות. איך געדענק: טיל מאל האט זיך מיר אויסגעודכט, איז איך הער אין די ימימינוראים זיין טיפ-איינועוויניק אין די בלויי נאלדנען הימלישע הויבענישן רוקן זיך די מישן פון ביתידין של מעלה און עס מישן זיך די ביכער פון יידישע מצוות און עברות, און עס וויגן זיך דארט די אומהוימלעכ וואנג-שאַלן פון יידישע ליעבענס... אבער די הימלען דא, צו וועלכע איך בין שעהנויזו געלען מיט און אויפגעחוור בענעם קאָפּ האבן אַבְּסָלּוּט נישט איזן זיך געהאטט פון יענע שטילע און אוומטעיק יידישן פרומקיטן. פאָרקלערט: איך האב אויף זיין געזען פרעםדארטישע און אויסטערדיישע וואנדערנידיקע שטעה, און פאָלאַצְן וואס אט בויען זיין זיך אויף און אט צעלפֿלִיטן זיין איז דעם נאלד און בלוי פון די מרחקים. עס איז אויסגעקומען: אט פאָרוואַנדֶלֶט זיך אלצדינגן אויבן אין סטאדעם פון וויסע אומגעוווירע באַשעפֿענישן, וואס שוועמען אין די בלוייטן, אודער אין שפֿן, וואס שוועבען ערנעה אין די הימלדיקע אוומפאָקָאנטקייטן. אבער אלץ נאָר אויף א צויט און אויף א רגע. אלץ האט זיך פסדר געתטאַלטיקט און פסדר פאָרָה וואנדט. אין די בלוי אויסגעשפֿריאַטישׂ הויבענישן האט זיך אומאויף-הערלעך געתטאַלטיקט דער נאנצער האָפּנוֹנְגְּסְלָאָזָעָר טרויער פון דער פאָרגענְגְּלָעְבְּקִוִּיט און פון דער אויביקיט.

איך גלויב: דאמאלטט איזן מיר אויפגעקומען — אָפּשֵׁר געתטאַלטיקט זיך איז די קינדר-יאָרָן אונדזרע גאנצער שפֿעטערדיישר וועלט-קוק — דאס געפיל פון א באַשְׁוִים-פֿערלְעָך טרויעריך סיַוִּיאָ-שְׁפִּיל פון א וועטל-גָּאָט וואס סיַוִּים דאָזְוּנְעָן, סיַוִּין יומ-פּֿוֹפּ-רְּלִיכְט און סיַוִּין שׂוֹפְּרְ-בָּאָזָן קאָן אַים נוּט טרייסטן איזן זיינע אויסזּוּכְּטָלָאָזָעָר מעשִׂים און געתטאַלטונְגָּעָן. איך

האָב לֵב גַּעֲהָטָּה לְאָגָן צוֹ קָפָן אִין דַּי הַימְלָעָן אוֹן צוֹ פַּאֲרֶנְעָמָעָן מִיטָּדִי אָוּעָרָן דָּאָס רְוִישָׁן פָּזָן גְּלִיךְ וְנוּ עָרָן וְאָלָטָן מִיטָּן אָוּמָאָוְפָּהָרְלָעָךְ בְּרוּמָעָן בְּאָנְגָּלוּיָּת דָּאָס אָוּמָאָוְפָּהָרְלָעָכְּבָּעָן גַּעַשְׂטָאַלְטָן-שְׁפִילָן אוּבָּפָן. נִין.

איינמאָל געדענס אַיךְ: אַין אֲפַרְנָאָכֶת האָט זַיְד אָוִיפָן הַימָל
איַן מַעֲרֵב באָווֹזָן אֲבִיזָעָר דּוֹטוּטָר שְׁטוּרִיף. דַי וּוּאַסְעַרְדוּוּיטְקִיטָן
פָּוֹן יַם האָבָן זַיְד וּוּפְלוֹצָעָם אַנְגָּהָוִיבָן צַוְּפָרְטָוּנְקָלְעָן מִיטָן אַן אָוְמָ
הַיְּוּלְעָבָר בְּלִיעְנָר פִּינְצָעָרְנוּשׁ וּוּאָס אַיְזָן וּוּאַרְיוּסְנָעָלְמָן פָּוֹן זְיֻעָרָ
אַיְנוּוֹיְנִיסְיָיטָן, אַזְן האָבָן זַיְד אַנְגָּהָוִיבָן אַוְמָרוֹאָקָץ צַו באָווָגָן. אַוְיךְ
דַי שְׁקוּעָה-לִיכְטִיקִיטָן אַוְיפָן הַיְּמָל הַאָבָן אַוְיסְנָעָקָטָץ צַו וּוּרְעָן טָוָנִ
שְׁעָלָעָר מִיט דָעָר בְּלִיעְנָר פְּאָרָב פָּוֹן דַי אַוְמָרוֹאָיְשָׁע וּוּאַסְעָרָן. אַפְּילְוָוָ דַי
אַאֲמָדָן בְּיַם יַם האָבָן זַיְד גַּעַנוּמָן מִיטָאָמָל אַפְּצָוּקִילָן וּוּזַיְד וּוּאַלְטָן
זַיְד אֲזָעָפָם גַּנְגִּירִיט.

דער רױיטער שטראַיַּה אָויפֵן הימל האט זיך וואָס אַמאָל טײַפֵּער
פָּונְאַנדְגָּעָרִיבָּטוֹ אָויפֵן מַעֲרְבָּדָהָאַרְיָזָאנְט וּוֹי אַ בְּלַזְטִיקָעָן וְאוֹנְדָּ.

די בליירגע טונקלקיות האט צונגענומען.

מ'האט געהערט ווי די גוינט אופן ברען שרייען אז עס נעמט זיך
אויף א גרויסן שטודעם און זיך האבן אונגעהויבן אַרױיסצושלעפֶן די
שיפעלעך וויטער אַרױיס אָויפֶן זאָמֶד, אַינְצּוֹצִיעַן די זעגֿלְטִיכּעַר אָוּן
די פְּלָאַכְטָעַם אַיבָּעַר די בעדלאָך אָוּן צוֹזָאַמְעַנְצּוֹאַוְוִילְעַן די פִּישְׁעַרְך
בעצּן. אלֵא אָיז געטָן געווֹאָרֶן אַין גַּעוֹאַלְטִיכּעַר אַיְלְעַנְישַׁ, וּוּאָרְעַם די
בלְּיעַרְנַע טוֹנְקָלְעַנְישַׁ הָאָט זִיך גַּעַשְׁטָאַרְקַט, די וּוַיְנַטַּן זַעֲנַעַן גַּעַוְאָרֶן
שָׁאַרְפָּעַר אָוּן שְׁנִידְיוֹקָעַר, אָוּן דָּעַר יִם הָאָט זִיך אַנְגַּעַהוֹבִן צַו באַדְעַקְן
צְעוֹוִיגְנַט שְׁוּם. אלּעַ האָבָּן אַנְגַּעַהוֹבִן אַין דָּעַר גַּעַשְׁוּוֹנְד אַרְוּפַ
צְוָכָּפָּן אוֹיף זִיך די מלְכוּשִׁים אָוּן צַו לְוִיפֶן אַחֲיהִים. פָּזֶן אלּעַ זַוְּטַן
הָאָבָּן די גוינט גַּשְׁרַיְנִין: שְׁטוּרָעִם!

אודר אין די נאנס פון שטעטל דובעלן האט זיך אונגעחויבן פונאנץ דערצונגסן די בלויירנע טונקלקיות פון פארדישטורעם. דער ווינט האט אונגעחויבן צו טראנגן אין דער הויך די זאמדן אוון פאפרין וואס וענען געלען אויף דער נאנס. די וואילד-בויומער צווישן וועלכע דובעלן אוין געשטאנען האבן זיך — אינגעהיילטע מיט ווונט — אונגעחויבן פונאנץ דערצוריישן מיט זיערט צוויינגן. די נאנס האבן זיך אונגעליידיקט פון מענטשן. אומעטום האט זיך געהרט דאס צומאכן פון לאדנס אוון בענטצעטר.

ביגאנכט וווען מיר זונען שווין געשלאָפַן האָט זיך געהערט פון דראָוּט
אָ שטורהָם אָוֹן געפֿיינעריוֹ פָוּן ווילְדָע ווינטָן, גֶּלְיִיך ווַיַּי גָּאנְצָע ווּעָלְט
וּוֹאָלְטָן זיך פּוֹנָאנְדרְגָּרִיסָן אַיְן אִירָע אַיְנוּוֹיְנִיקִיטָן. סְחָאָט זיך
געהערט דָאָס אָומְגָהָוּיְעָרָע גַעֲבָרְיָל אָוֹן בְּרוּמָעָן פָוּן יִם, דָאָס טְרוּמָעָן
אוֹן נִיסְן פָוּן דֵי צַעַשְׂטוּרָעָמְטָע ווּאָסְפָרָן. פָאָרָן פָעַנְצָטָעָר האָפָּן מִיר
געהערט ווַיַּי עַס בְּרַעֲבָן אָוֹן קָאָרְטָשָׁעָן זיך דֵי וּוֹאָלְדְּבוּיָּמָעָר אַיְן ווַיַּי^ט
טִישָׁע אַנְגָּסְטָן. אַיְן דָעָר פִּינְצָטָעָרְנִישׁ פִּיפָּן דֵי דַעֲכָעָר אַיְן דָעָם צַעַד
פָעַנְמָעָן שְׁטוּרָעָם. אָפִילּוּ דֵי פָעַנְצָטָעָרְשָׁוּבָן זַעַעַן פּוֹל גַעַוּעַן מִיט
וּוֹוִינְט, ווָאָס האָט אוֹיף זַי גַעַקְלָאָפְּט אַיְן דָעָר צְעהּוּלִיעָטָעָר נַאֲכָט.

דרוי טאג האט גדרויערט דער שטורעט. מיר האבן נישט געלענט אַרוֹיְסָגִין פֿוּן שְׁטוּבֶּה. די טִירֶן האָפָּן זַיֵּד פֿוֹנָאנְדָּרְגָּרִיסָן, וווען מען האָט זַיִי גַּפְּרוֹאוֹסָט צַו עֲפָעָנָעָן. די צַעְפִּיעָנָעָן ווַיַּנְטָן האָפָּן יְעָדָן מַעֲנְטָש גַּעֲוֹאַלְטָט כַּאֲפָּן אֵין דָּעֶר הוֵיךְ אָזָן אַיִם עַרְגָּעִי אַוְעַקְטָרָאָגָן אֵין צַוְּעָרָע שַׁאֲרָפָע פֿאַלְדוֹן. די לְוַפְּטָן זַעֲנָעָן פֿוֹל גַּעֲוֹעָן מִיטָּזָמָד אָזָן בְּכַלְעַטָּעָר. דָּעֶר יִם אֵין די מְרַחְקִים האָט נִישְׁתָּמָעָן אַוְפְּנָעָהָעָרָט זַיְן מַוְּרָאְדִּיק גַּעֲבָרוֹמָן. עַרְשָׁת אַוְיפָּן דְּרִיטָן טָאגּן נַאֲכְמִיטָּאָגּן האָט זַיִד די צַעְוַשְׁעַטָּע נַאֲטָוָר אַנְגָּהָהָיָבָן אַיְצְנַשְׁׁטִילְן. די הַיְמָלְעָן זַעֲנָעָן מִיטָּאָמָל גַּעֲוָאָרָן בְּלָיוֹ אָזָן לִיכְטָמָק. די ווֹן האָט זַיִד אַוְאָרְעָמָע אָזָן אַצְּבָּלְיָטָע אַרוֹוְיד גַּעֲרִיסָן פֿוּן די ווֹאַלְקָנָס. די ווַיַּנְטָן זַעֲנָעָן לִיכְטָמָר גַּעֲוָאָרָן. די ווֹאַלְדָּרְ בְּפִוְיָמָעָר האָפָּן זַיִד בְּאַרְאוֹאִיקָט אָזָן זַיִד אַוְפְּנָעָהָעָרָט צַו טְרִיבִּיסְלָעָן. מַהָּאָט גַּעֲקָאָנָט אַרוֹיְמָנוֹיָן אַוְיָפָּה דָּעֶר גַּאֲמָס. בְּלָיוֹ דָּעֶר יִם אֵין די ווֹיְטָקִיָּוָן האָט נִישְׁתָּמָעָן אַפְּנָעָלָאָזָט פֿוּן זַיִן בְּרוּמָע.

פארנאכטעלעך צו, איז עם געוווארן נאך שטיילעך. מײַן פֿאָטְעָר איז
מייט מיר אַרוּסֶנֶעָגֶנֶגֶן צום יַמְדִיבָּרָעָג. ס'אַיז גַּעֲוֹאָרָן וּאַרְעָמָעָר. די
וּוַיְנְטָן הַאָבָּן אַוְיְפָגָהָעָרָט. די זוֹן אַיז אַונְטָרְגָּעָגָנֶגֶן אַ מִילְּדָעָך.
בְּלֵוּז דָּעָר יַם הַאָט זַיְךְ נַאֲכָר חַוֵּיךְ גַּעֲשִׁוּמָט אַיז זַיְנָעָז וּוְאַסְעָן אַיז דָּעָר
צַעְוָיְגָנְטָעָר שְׂוִים הַאָט זַיְךְ לַיְכָט פֿאָרְפָּאָרְבָּט מִוְתְּ שְׁיְעָהָלִיכְטָט. עַם
זַעַנְעָן גַּעֲוָעָן וּוְיְנִיסְטָמָעָן אַוְיְפָן בְּרָעָג. עַטְלָעָכָע פִּישְׁעָר זַעַנְעָן
גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַוְיָךְ די זַאֲמָדָן אַיז גַּעֲוָוִין אַיז די וּוּיְטָקִיְּטָן.
ס'אַיז גַּעֲוֹאָרָן טַוְנְקָעָלָעָר. שְׁטָעָרָן זַעַנְעָן אַוְיְפָגָהָגָנֶגֶן אַוְיְפָן
הַיְמָלָעָן.

אייך מייט מײַן פֿאָטְעָר זַעַנְעָן גַּעַגָּנֶגֶן פָּאֶזְעָז די יַמְדִישְׁוּמָעָן. פֿאָר
אַוְנְרוּעָרָע פִּים הַאָבָּן זַיְךְ צַעְנָאָסְטָן די פָּאֶלְיָעָם. דָּעָר יַם הַאָט פְּסָדָר
נַעֲבָרוּמָט אַיז דָּעָר טַוְנְקָלְפִּיטָּה. אַוְיָךְ די צַעְהוּבָעָנָע שְׁוִימָעְנְדִּיקָע וּאַ
סְעָרָן הַאָט זַיְךְ אַרְאָפְּגָעָלָאָזָט די נַאֲכָטָה.
אייך האָב אַוְיְפָגָהָוִוָּן מִיְּנָעָז אַוְיָנוֹן צו די שְׁטָעָרָן, צו די שְׁטָיְלָעָך
הַיְמָלָעָן, אַיז גַּעַפְרָעָנְטָבִּי מײַן פֿאָטְעָר :

— אַיז וּוּלְכָן פָּוּן די זַוְּבָּן הַיְמָלָעָן וּוְאוִינְטָגָט ?

— די הַיְמָלָעָן זַעַנְעָן נִישְׁטָמָע וּוְלוֹפְטָ אַיז אַטְמָאַסְפָּעָרָע, —
הַאָט מײַן פֿאָטְעָר מִיר גַּעַנְטָמְפָּרָט מִוְתְּ אַ משְׁפָּיוּלָשָׂן רַאֲדִיקָלְיָוָם.
אייך בֵּין אַנְטָשָׁוִוָּן גַּעֲוֹאָרָן. עַפְעָם אַ טִּיפְעָר גַּלוֹבָן הַאָט זַיְךְ
אַפְּגָנְעָרִיסָן אַיז מײַן הָאָרֶצָן.

קַאֲפִיטֵל צְוּוִי אָוֹן צְוֹוָאנְצִיךְ

בֵּין אַלְטָעָר וּוְאַידִיסְלָאָוָועָר אֵין חֶדְרָה. דִּי מִיּוֹ אָוֹן דִּי שְׁטְשָׁוָרָעָס
בַּיּוֹם טָאָטָן אֵין זְנוּגָאָרטָן. אַ וּוְאָלָד פָּוּן לְאַזְשָׁעָר דַעֲכָעָר. רְזַחְיִים,
זַיְוַיְלִין מִיךְ קְוִילָעָבעָן מִטְּ אַ מַעַסְעָר. טָאָלָן אָוֹן הוּבָעָנָנְשָׁן. דִּי דַעֲכָעָר
אֵין זְוִינְטָעָרְדִּיקָע לְכָנָה-גַעַכְתָּ. אַלְטָעָרָס הַוִּיז-גַעַזְינְטָה. רְאַבְּרָהָמָה. רְאַבְּרָהָמָה.

מִיּוֹן פָּאָטָעָרָס רַאֲדִיקָאַלְזִוָּם נַאֲכָדָעָס וּוּ מִיר זְעָנָעָן צְוֹרִיקָנְעָקוּ
מַעַן פָּוּן דַּוְבָּעָלָן אֵין בַּאֲשְׁטָאָנָעָן דַעֲרִין, וּוָאָס עַר הַאֲטָמָט מִיר אַנְגָּעָה
הַוּבָן צַו לְעָרָנָעָן תַּנְיָדָה וּוּ אַוְיךְ לְשָׁוּן קוֹדֶשׁ. דָּאָס הַאֲטָמָט אַיְם בְּלָל
נִישְׁטָה אַפְּנָהָאַלְטָן מִיךְ אַזְוָעָקָצָנוֹגָעָבָן צַו דַעַם פְּרִימְסְטָן אָוֹן פָּאַרְמָרָה-
שְׁחוֹרְהַדְּיקָסְטָן רְבִיָּן, וּוָאָס אַיךְ הַאֲפָה גַעַחַת אֵין מִיּוֹן לְעָפָן, אָוֹן דָּאָס
נַעַמְלָעָךְ צַו אַלְטָעָר וּוְאַידִיסְלָאָוָועָר.
אָזְנָן אַ פְּרִיעָרְדִּיקָן קַאֲפִיטֵל הַאֲפָה אַיךְ שְׂוִין גַעַחַת גַעַרְבִּין וּוּ
אַפְּיָלוּ דַעַר לְוַסְטִיקָעָר פְּרוּרִים הַאֲטָמָט נִישְׁטָה גַעַקְאָנָט אַוְיכְּ דָּאָס מִינְדָּסְטָע
אוּפְּהַיְיָעָרָן דָּאָס פְּרוּמָע אָוֹן פָּאַרְחַוְשְׁכָטָע גַעַמִּיט פָּוּן דַעַם דָּאַזְיָוָן
יְיָדָה. מִיר קַאָנָעָן זִיךְרַעַבְרָעָ פָּאַרְשְׁטָעָלָן וּוּ אַלְטָעָר וּוְאַידִיסְלָאָוָועָר
הַאֲטָמָט אַוִּיסְגָּעָקָט אֵין דִי טָעָג פָּוּן אַגְּנָנָץ יָאָר.

מִיט זַיְוַן מִשְׁפָּחָה אֵין מִיט זַיְוַן חֶדְרָה הַאֲטָמָט עַר גַעַוְאָוִינָט עַרְגָּנָעָי אַוְיכְּ
אַ דָּרִיטָן שְׁטָאָק אֵין אַלְאַדְּזָשָׁעָר הַיְנְטָעָר-גַעָטָלָן. מִהַּאֲטָמָט גַעַמוֹת אַרְוִיְפָּגִיּוֹן
צַו אַלְטָעָר וּוְאַידִיסְלָאָוָועָר דָוָרָךְ אַ שְׁמַאְלָ פִּינְגָּטָעָר טְרֻעְפְּנִיְהָוִי וּוּאָוָ
עַס אֵין אַיְבָּיךְ גַעַוְעָן דַעַמְפִיקָעָ פָּוּן שְׁטוּבָאָ אֵין פָּוּן "וּוּלְגָנָטָשָׁה". דִי
טְרֻעָפָע זְעָנָעָן גַעַוְעָן צְעַבְרָאַכְעָנָעָ אֵין אַוִּיסְגָּעָרְדִּירִיטָע פָּוּל מִיט שְׁפָאַלְטָן
אֵין לְעַכְעָר וּוּאָוָעָס אַמְּבָּבָן גַעַשְׁאַלְטָעָט אָוֹן גַעַוְאַלְטָעָט מְחָנוֹת פָּוּן
חַוְצָהְדִּיקָע מִיּוֹן אֵין שְׁטָוּרָעָם. אַזְוּי וּוּ פָוּן אַלְטָעָרָס טְרֻעְפְּנִיְהָוִי
אֵין. נִשְׁטָה גַעַוְעָן וּוּיְוִיטָעָ צַו דִי הוּיְפְּ-בִּיתְ-חַכְמָס אֵין צָום גַרְוִיסָּן הוּיְ
פִיְשָׁן מִיסְטָ-קָאָסְטָן אֵין עַס פָּאָר דִי מִיּוֹ אָוֹן פָּאָר דִי שְׁטָשָׁוָרָעָס גַעַוְעָן
אֵין אַמְּתָעָר וּוּיְיַיְנָאָרטָן. אַרְוִיְפְּצָוקָמָעָן אֵין חֶדְרָה אַרְיוֹן צַו אַלְטָעָר וּוּאַיְ
דִּיסְלָאָוָועָר אֵין פָּאָר אָונְדוּזָה יְיַגְּלָעָר גַעַוְעָן אַ חַיְבָּותְ-הַקְּבָּרָה. וּוּאָרָעָם דִי
אַיְבָּיךְעָ דַעַמְפִיקָע טְוַנְקָלְקִיּוֹת, דִי אַוִּיסְגָּעָרְדִּירִיטָע טְרֻעָפָע אֵין דָאָס לְוִוְּפָן
פָּוּן מִיּוֹן פָּאָר דִי פִּים הַאֲטָמָט אַוְיכְּ אַגְּנָנָעָוָרָפָן אַ טְוִיטְ-אִימָה.

אין חדראַריין צו אלטער וואידיסלֿאָווער איז מען אַרײַנְגֶּנְגָּסְמָעָן אַין אַ נְרוֹיסְמָעָר שְׁטוּב מִיט נְידָעָרִישׁ עַפְנְצְטָעָרְלָעַךְ. אַזְן אַוְיסְגָּעָדְרִישׁ-לְ-טָעָר סְוּפִיט אַיז גַּעֲלָעָן אַיבָּעָר דָּעָר שְׁטוּב וּאַ שְׁטָאָרָץ וּאַסְּ הַאלָּט זַיְךְ כַּסְדָּר בֵּים אַרְפָּאָזָן. דַּי עַפְנְצְטָעָרְלָעַךְ וְעַנְעָן אַרוֹיסְנְגָּנְגָּנְעָן אַוְיפְּ אַ וּאַלְדָּ פָּוּן לְאַדוֹשָּׁעָר דַּעֲכָעָר. מַחְאָט גַּעֲוָעָן אַ שְׁלַל מִיט קוּיָּ מְעַנְסָם וּאַסְּ הַאָבָּן זַיְךְ גַּעֲרִיכָּן אַיְבָּעָר לְאַדוֹשָּׁ אַין דַּי הוַיְכָעָנִישׁ אַרְיָין אַזְן גַּעֲשְׁפִּינְגְּן מִיט שְׁוֹאָרָץ גַּעֲמָכְטָן דַּי הוַיְמָלָעָן אַיְרָ בעָר לְאַדוֹשָּׁ. דָּאָס חַדְרָ וּאַלְטָן מַזְיָּהָסְתָּמָט פּוֹל גַּעֲוָעָן מִיט סְאַדוֹשָּׁעָ פָּוּן דַּי לְאַדוֹשָּׁעָר סְוִימָעָן, נַאֲרָ דַּי עַפְנְצְטָעָר בֵּי אלְטָעָר וּאַיְדִּיסְלֿאָוועָר זַעֲוָעָן גַּעֲוָעָן פָּאַרְמָאָכָט סִי וּוַיְנְטָעָר סִי זּוּמָעָר. טַאֲמָעָר הַאָט זַיְךְ עַרְגְּנִיעָץ גַּעֲוָיְזָן אַ שְׁפְּעַלְטָעָלָעַ הַאָט אלְטָעָר נַלְיָיךְ גַּעֲהִיָּסָן עַס פָּאַרְשָׁטוּפָן מִיט אַ שְׁמָאָטָעָ. וּוּאָרָעָם אלְטָעָר וּאַיְדִּיסְלֿאָוועָר הַאָט כַּסְדָּר גַּעֲלִיטָן אַוְיפְּ צִיּוֹן-וּוִוִּיטִיקָּס. עַר הַאָט גַּעֲצִימָעָרְטָמָט פָּאָרָן מִינְדָּסְטָן וּוַיְנְטָעָלָעָ אִימָּתָּה מֻותָּ. טַאֲמָעָר הַאָט זַיְךְ אִים אַוְיסְגָּעָדְכָּט, אַזְן עַמְצָעָר אַיז שְׁטוּב הַאָט אַ צַּו שְׁטָאָרָן פָּאָךְ גַּעֲטָוּן מִיט אַטְוֹקָהָאָוְועָר בַּאַלְדָּ פָּאַרְגְּלִיוֹזָט דַּי קַיְלְעִיכְיָע אַרְיָוָנְגָּעוֹזְצָטָע אַוְגָּן, דָּאָס פָּרוּסְ-פָּאַרְפִּינְיָקָטָע בְּלָאָסְקִיָּטָ פָּוּן זַיְן פְּנִים הַאָט זַיְךְ פָּאַרְצָוּגָן מִיט אַ רְעַסְעַרְעַרְ מְרָהָדָ שְׁחוֹרָה. אלְטָעָר הַאָט אַ כַּאֲפִגְּנָעָטוֹן דַּי דַּוְיָטָעָ פָּאַטְשִׁיּוּלָ זַיְןָעָ אַזְן זַיְגָּדְרִיקָּט צַו דָּעָר צְעֻוּיְטִיקָּטָעָר בָּאָקָ, אַזְן פָּאַרְגָּנָגָנָגָן אַיז אַ שְׁטִילָ קְרַעְכְּצָעְנִישׁ אַזְן אַכְּצָעְנִישׁ. דַּעֲבָבִי הַאָט מִיט גַּעֲהָרָט וּוּי עַר בְּרוּמָטָ רְוֹצְחִים, זַיְיָ וּוּלְיָ מִיךְ קוֹלְעָנָנָן מִיט אַ מְעָסָרָ...

דָּאָס אַיְגָּנְטָלְעָבָעָ חַדְרָ אַיז גַּעֲוָעָן אַזְן אלְטָעָר טִישׁ וּאַסְּ אַיז גַּעַע שְׁטָאָנָעָן בֵּי אַיְנָעָם פָּוּן דַּי צְנוֹמָאָכָטָע עַפְנְצְטָעָרְלָעַךְ. עַפְעָם גַּעֲדָעָנָק אַירָ נַאֲרָנִישָׁט, וּאַסְּ מַוְרָהָאָבָּן בֵּי אלְטָעָרָן גַּעֲלָרָנָט. דַּעֲפָאָר גַּעֲדָעָנָק אַירָ דַּי דַּעֲכָעָר, וּאַסְּ הַאָבָּן זַיְךְ וּוּי מַאֲדָנָעָ אַוְרָבָּאָנִישׁ פִּיוֹזָשָׁן גַּעֲזָוִינָן פָּאָרָן עַפְנְצְטָעָר עַפְעָם וּוּי אַזְיָּזְבָּרְשָׁטָעָ אַיְבָּרְגָּדְרִירִיטָעָ וּוּעָלָטָ. נַאֲרָ טַעַסְקָעָ פָּאָרָמָעָן פָּוּן פְּלִיְינָעָן, טַאֲלָוָן אַזְן הוַיְכָעָנִישָׁן. וּוּנְעָן דַּי וּוּן הַאָט זַיְךְ גַּעֲזָעָטָ, הַאָבָּן זַיְךְ דַּי דְּזִוְעָשָׁע דַּעֲכָרְ-לְאַנְדְּשָׁאָפָּטָן אַגְּנָעָצָנְדָן מִיט פְּלָעָלְלִיְיָ לְיִכְתָּעָר. דַּי לְיִכְתָּעָר הַאָבָּן זַיְךְ צְנוֹעָפָאָסָט מִיט זּוּעָר מְאַלְעָדָ רְיִשְׁעָדָ נַרְאָטָעָסְקִיָּט צַו דָּעָם נַרְאָטָעָסָקָ פָּוּן דָּעָם יִם פָּאָרָמָעָן אַזְן גַּעֲשְׁטָאָלָטָן פָּוּן דַּי דַּעֲכָעָר. אַזְן דַּי פְּינְצְטָרִיעָ נַעֲכָט הַאָבָּן זַיְךְ דַּי דַּעָּ-

בער געפאליעט וויא געשבענצעטער האטען אונטער דעם
לייכט פון די שטערן. איזן לְבָנָה-הַנְּعַכְתִּים אֲוֹנוֹ שָׁאָרָה
איין זיירע קאנטורהן וויא די פְּלִינְגָן פָּוּן אֶ גַּשְׁטָמָרְבָּעָנָר וּוּלְטָם. ווינְ
טער וווען עם האט געשניאיט האבן די דעכער אויסגענטקט וויא בערגִ
לאנדשאפטן. איין פראסטיקע ווינטערדייקע לְבָנָה-הַנְּעַכְתִּים האבן זייא וויסִ
באלוויכטענע גענלאנצט מיט געוואלטיקער און פאנטאטיסטיישער עשרות.
די אלע בילדער — אט דאס איזן אלצידינג ואס איך געדענס פון אלְ
טערס תורה. אבער עם איין גענוג געוווען אַפְּצָאוּזָנְדָן די אוינְן פון
פְּעַנְצָעָר, אַזְוֵי אַזְוֵי מַעַן בָּאַלְדָּא רְאִינְגְּנָעָלְמָעָן אַזְוֵן אַנְדָּר וּוּלְטָם.
אוובנְאָן בַּיּוֹם טִיש אַזְוֵן גַּעֲזָעָן דָּעַר בְּלָאַס-גַּעַלְעָדָר אַסְפָּעָט דָּעַר פְּרוּמוּר
פָּאַרְמָרְהַשְׁחָוָרְהַטָּעָר אַלְטָעָר וּוּאַדִּיסְלָאַזְוּוּעָר מִיט די קַיְלָעְכְּדָקָע אַדוֹיסִ
גַּעֲזָעָטָע אוינְן. ער האט זיך פְּמַעַט תְּמִיד צוֹנְעָהָאַלְטָן די באָק מִיט
אַ רְוִוְטָעָר פָּאַטְשִׁילְעָ אַזְוֵן אַונְדוֹן אַנְגָּעָקָט מִיט אַזְוֵבָּזָה גְּלִיכִיךְ וויא
עַם וּוּאַלְטָ גַּעֲזָעָן דָּעַר לְעַצְמָעָר טָאגִ פָּוּן דָּעַר וּוּלְטָם. אַזְוֵן אלע שְׁטוּב
הָאָט עַם גַּעֲטָמָלָט פָּוּן אַלְטָעָרָם הַזְּוּגְגָּזִינְטָם. עַם האָט אַלע עַפְעָם
תְּמִיד גַּעֲשָׂרְוִינְגָן אַזְוֵן זיך כְּסֶדֶר גַּעֲרְקִינְט. אַלְטָעָר האָט גַּעֲהָאָט אַסְכָּדְטָעָר,
בּוֹנְרָתָן, אַזְוֵךְ גַּעַלְעָד, בְּלָאַסְעָ אַזְוֵן פָּאַרְעַצְבָּהָטָע וויא דָעַר פָּאַטָּעָר. זיך
הָאָבָן גַּעַלְעָט צוֹוִישָׁן זיך וויא די קָעֵץ. אַוְוֵף זיירע גַּעַוְאַלְדוֹן אַזְוֵן טָוָמָ
לְעַנְשָׁן הָאָט אַלְטָעָר נִישְׁתָּרְעָטָן רְעָאָנִירָט, אַבְּיָ מַעַן האָט נִישְׁתָּרְעָט
מִיט קִיּוֹן טִיבָּר אַזְוֵן נִישְׁתָּרְעָט אַנְגָּעָקָט קִיּוֹן וּוּינְטָלְעָ אַזְוֵן אַיִם נִישְׁתָּרְעָט
תֵּל גַּעַמְאָכָט פָּוּן די צְעוּוֹיְטִיקָטָע צִיְּנָעָר. די רְבִיצִין, אַלְטָעָרָם וּוּיְיָבָ
איין גַּעֲזָעָן אַ קְּלִיְּנָעָן, אַ שְׁוֹאַרְצָעָ אַזְוֵן תְּמִיד אַרְוּמָגְגָּנָגָעָן אַזְוֵן אַ שְׁמָרָ
צִיקָּע שְׁלָאָף-קְוּפָּקָע. זיך אַזְוֵן דּוֹקָאָ אַ שְׁוֹוִינְגָּדְיָעָ, הָגָם אַלְטָעָר
הָאָט בַּיּוֹם גַּרְעָסְטָן צִיְּנָדְזִוְוִיטָק זְיוּנָם זיך גַּעֲרָפָן מְרַשְׁעָתָה. וווען אֵיך
בּין גַּעַסְוּמָן צָו אַלְטָעָרָן אַזְוֵן חָדָר אַרְיִין הָאָט די דָאַזְוָקָע יַדְעָנָע גַּעַהָאָט
אַ סִינְדָּר בַּיּוֹם בְּרוּסְטָן. דָאַסְדָּאַזְוָקָע הַאַלְפְּ-נַאֲקָעָטָע נַפְשָׁל אַזְוֵן נַאֲרָ
אוּסְגָּעָקָומָעָן מַאֲדָנָע אַזְוֵן דָעַם אַיְבָּזָקָן גַּעַטְוּמָל אַזְוֵן חָדָר. מַהָּאָט זיך
דְּרָרָמִיט אַרְוּמָגְגָּוָאָרָטָן וויא מִיט אַ קָּעֵץ. דָאַס נַפְשָׁל אַזְוֵן אוּיך גַּעֲזָעָן
אַ שְׁוֹוִינְגָּדְיָקָס אַזְוֵן עַמְּסָט אַוְיסְגָּעָקָט וויא עַמְּסָט קָוְמָט נַעֲפָעָר אַפְּ פָּאַר
פְּרָעָמָדָע זִינְדָּה. עַמְּסָט גַּעֲזָעָן אוּסְטָמָעָרְלִישָׁ שְׁמוֹצִיךְ אַזְוֵן פָּאַרְוּוֹאַרְלָאָזָט
מִיט קָאַלְיָע אַוְינְגָּלְעָד אַזְוֵן מִיט אַ נַּאֲסָן פָּאַרְךְ אַוְיָפָן קָעֶפֶל. זַעַלְטָן-זַעַוָּעָ
הָאָט זיך די רְבִיצִין דְּרָמָאָנָט אַזְוֵן דָעַם נַפְשָׁל, עַמְּסָט אַיְנָמִיטָן

העם געטומל, זיך אַ קנעפל אויף געטונ דעם שפאנצער אוון אַ שטוף אָריין געגעבען אין דעם מײַעלעכּ פון דעם נפֿשֶׁל אַיר דָּאָרָע אָוִיסְגָּעָמָּאָר גערטע ברומט. קוים האט דאס קינד געטונ אַ צַּי בֵּי דָּעָר בְּרוֹסְט האט מען עס ווידער אָוּוּקְגָּעוֹוּאָרְפָּן אַ שְׂוּוֹיְגְנְדִּיקְסָם ערגעץ אַינְמִיטָן שטוב.

געבן חדר איז געוווען אַ קלְיָין פִּינְצָטָעָר צִימָעָרָל. דָּאָרָט האט געוואוינט אלטער וואַידִיסְלָאוּוּרָם סּוּבְּלָאַקְּסָטָאָר רֵ' משה בער.

רֵ' משה בער איז געוווען אַ יִיד בֵּי דֵי פּוֹפְּצִיקָעָר, אַ קִינְדְּעָרָלָזָעָר גְּרוֹשָׁ פָּוּן כָּמָה שָׁנִים. ער איז געוווען אַ חִוְיכָעָר יִיד מִיט אַ לְאַנְגָּעָר שְׂוֹאָרְצָעָר בָּאָרָד אָוֹן מִיט שְׂוֹאָרְצָעָמָּאָרְדִּיקָעָר בְּרַעֲמָעָן אַיבָּעָר דֵי אָוְיגָן. רֵ' משה בערט אָוְיגָן האט נָאָךְ קִינְעָרָסִין מָאָל נִישְׁתָּגָעָן, מהמת ער האט זַי תְּמִיד גַּהְהָאָלָטָן אַרְאָפְּגָּעָלָזָעָנָע אָוֹן אַפְּלָיו גַּיְעָנְדִּיקָעָר גַּעֲקוֹסָט אָוְיפָּן דִּיל. ער האט סַי וּוּנְטָעָר אָוֹן סַי זָוָעָר, סַי שְׁבָת אָוֹן סַי אַינְדָּעָרָוָאָכָן גַּעֲטָרָאָנָן דָּאָס אַיְגָעָנָע אַפְּגָּעָשָׁאָסָעָנָע בְּאַלְאָטָל. וּוְאָס עַס אָיז זַיְן טָוּן האט סִינְעָר נִישְׁתָּגָעָן גַּעֲוָאָסָטָט. עַס זַעַנְעָן וּוְעָנָן אִים אַרְוָמָד גַּעֲנָאָגָנָנָעָן פָּאָרְשִׁיְּדָעָנָעָן מַעְשִׁיותָן. מְהָאָט דְּרָעְצִילָט, אָז סְקִיחָפָל אָיז רֵ' משה בער אַ לְיִוְבְּלָעָר גַּעֲשָׁוּעַמְטָעָרְקִינְדָּר פָּוּן דֻּעָם רִיבְּכָן פָּאָבְּרִיקָאָנָט יִשְׁכָּר שְׁעָפָם. אָזָוִי וּוְיִשְׁכָּר שְׁעָפָס האט פִּינְטָקְבָּנִים, נָאָךְ דְּרָעְצָו קְבָּצָנִים אָיז דָּעָר אַיְגָעָנָעָר מַשְׁפָּחָה, לְאָזָט ער דְּרָבִיבָעָר רֵ' משה בערָן נִישְׁתָּגָעָן דֵי אָוְיגָן אָוֹן קָאָן נִישְׁתָּגָעָן זַיְן נִאמָּעָן. צְוּוִיְּתָנָס: אָז רֵ' משה בער שְׁטִיטָה שְׁוֵין פָּוּן כָּמָה יִאָרֶן אָיז לְאַדְעָנִישָׁוֹן אָוֹן דִּינָּזָה תְּרוֹות מִיט זַיְן וּוּוּבָה דֵי גַּרְוָשָׁה, וּוְאָס זַי אַיְזָר אַ גַּבְּרִיטָעָן אָוֹן האט אַ גַּרְוִיסָּע מַוְיָּעָר אָוְיפָּה דָּעָר אַלְטִישְׁטָטָטָה. רֵ' משה בער טָעָנָהָט, אָז דֵי מַוְיָּעָר אָיז גַּאֲרָזְיָהָע אָוֹן דֵי גַּרְוָשָׁה האט אָוּוּסְגָּעָנְאָרָט בֵּי אִים דָּאָס עַשְׁירָות בְּעֵת רֵ' משה בער אָיז גַּעֲשָׁלָאָפָּן. זָאָל נָאָר, רֵ' משה בער, גַּעַד וּוְיִנְעָן מִיט דָּעָר יִדְעָנָע דֵי דִּינְתָּהָרָה, דָּאָז פָּאָרְלָאָזָט ער דָּאָס פִּינְצָטָרָעָה שְׁטִיבָל בֵּי אַלְטָעָר וּוּאַידִּיסְלָאוּוּרָה, וּוּרְעָט צְוִירָס אַ גְּבִירָה, האט חַתּוֹנָה מִיט אַ בְּתוּלָה כְּרִי צַּו הָאָבָן קִינְדָּרָה, אָוֹן וּוּרְעָט חַבָּר מִיט זַיְן גַּעֲשָׁוּסָה טָעָרְקִינְדָּר יִשְׁכָּר שְׁעָפָס וּוְיִאָגְּלִיבָעָר גְּבִירָה. אָיז דִּירָאָזְיָע לְאַדְעָנִישָׁוֹן פָּאָבְּרָעָנָגָט ער שְׁוֵין יִאָרֶן אָוֹן טָבָג. פָּוּן בָּאָגָנָנָעָן אָז וּוּעָן דֵי פָּאָבְּרִיכָן פִּיאַפְּן אַיְבָּעָר לְאַדְזָשָׁ בֵּין פָּאָרְנָאָכְטָלָעָר צַוָּה. פָּאָרְנָאָכָט קָוָמָט רֵ' משה בער מִיט שְׁטִילָע גַּהְהָיְמָנוּשְׁפָּלָע טְרִיטָצְרוּס צַוָּה אַלְטָעָרָן אָיז הוּא,

גייט מיט אראפנעלאָזטער אוינן אויפֿן דיל, אַריין צו זיך אין פינצטערן שטייבּל, פֿאַרמאָכט הינטער זיך די טיר און לְיִוְגֵט זיך גָּאָר באַצְּיִיטְנִס שלאָפּן כְּדִי אַוְפְּצְּוְשְׁטִין בְּאֶגְּנִינְעָן וּוּעָן די פֿאַפְּרִיךְן וּוּעָלָן פֿוֹנוֹאוֹפְּסְּנִי פֿוֹיפּן אַיבְּעָר לְאַדְּזֶשּׁ.

עם רעדט זיך אַזְוִי אַזְוִי רַ' משה בער לְיִוְגֵט זיך שלאָפּן. קוּוִם האָט זיך רַ' משה בער גְּלִיאִיגְט אַזְן בעט אַריין, גְּזַוְּגַט המפּיל אַזְן צוּגְעָר מאָכְט די אַוְיְגַן, אַיז עַר טַאֲקַע באַלְד אַנְטְּשְׁלָאָפּן גְּוּוֹאָרוֹן, דָּרְפְּפָאָר האָבָן זיך פּוֹן רַ' משה בערט פֿינְצְּטָעָר חְדְּרָל גְּלָאָזְטָה העָרָן קוּלוֹת, גְּשַׁרְיָעָן אַזְן טַעַנְוָת אַזְן האָבָן זיך אַונְדוֹזָאָלְעָמָעָן גְּשַׁטְּטוּלָט קָאָפְּוּיְעָר פּוֹן שְׁרוּעָ אַזְן אַוְמוֹיְמְלֻעְבְּקִיטִים. עם האָט אַוְסְּנָקְסְּט גְּלִיְיך וּוּי טְוִזְוָנְט מְתִים אַזְן שְׁדִים זְעַנְעָן דָּאָרָט אַרוֹוִסְּגְּנָקְרָאָבּן פּוֹן אַלְעָ פֿינְצָז טְעַרְנִישָׂן, מאָכוֹן דָּאָרָט שְׁוֹאָרְץִישְׁבָּת, קְרִינְגָן אַזְן לְאַדְּעָנָעָן זִיךְרָן פִּירָן דָּאָרָט מְסְחָרִים אַזְן גְּשַׁעְפְּטָן, הַאֲנְדָּלָעָן אַזְן וּוּאַנְדָּלָעָן נְעָבָן רַ' משה בערט אַזְן טַעַנְוָת אַזְן כְּלִיהְמִינִי וּוּוּסְּטָעָ זְאָכָן. די דָּאָזְיָעָ אַלְעָ קוּלוֹת אַטְבָּע אַזְן רְעָדָן פּוֹן שלאָפּ באַלְד וּוּי די אַוְיְגַן האָבָן זיך אַיז נָאָר צוּגְעָמָאָכְט. וּוּאָסָע עַר האָט פָּאָר אַלְעָמָעָן פֿאַרְשְׁוּוֹגָן וּוּאַכְּעִידְעָרְהִיָּטָה האָט עַר דָּעָרְצִיְּלָט אַזְן שְׁאָאָ. אַזְן וּוּי דָעָרְצִיְּלָט! עַר האָט זיך הוּאָר גְּעַרְקִינְגָט מִיט דָעָר גְּרוּשָׂה אַזְן גְּעַמְּאָנְט בַּיְאָר דָאָס הוּאָי אַוְיָפּ דָעָר אַלְטְּשָׁטָאָט. דָאָן האָט מְעַן גְּעַהְעָרָט וּוּי רַ' משה בער לְיִוְגֵט אַזְמָט פָּאָרָן רְבָּזְיְ�וָן גְּעַרְעַכְתָּעָ טַעַנְוָת אַזְן קְרִינְגָט זיך מִיט אַנְדְּרָעָ בְּעַלְיִידְיִנִים. אַיְנְמִיטָן דָעָרְיָנָעָן האָט מְעַן גְּעַהְעָרָט וּוּי רַ' משה בער האָט אַגְּנָהְיוֹבָן יַאֲמְרָלְעָךְ צַוְּוִינְגָן וּוּי עַר וּוּאָלָט שְׁוִין לְעַנְגָּר נִישְׁתָּעָן גְּעַקְּאָנְט אַיְדָה בְּעַרְטְּרָאָגָן די הַיְמָלְשְׁרִיעָנְדִּיקָעָ עַוּולָה. פְּלֹאָצָעָם האָט זיך רַ' משה בער אַיְנְמִיטָן די טַעַנְוָת שְׁטָאָרָק צְעַלְאָכְטָה. מַזְהָסָתָם האָבָן זיך אַיז גְּעוּווֹזָן אַוְיסְּזִיבָּטָן צַו גְּעוּווֹנָעָן די דִּינְתְּרוֹתָה.

דעָר דָּאָזְיָעָ מַאְקָאָפְּרִישָׁעָר סְפָעַקְטָאָקָל האָט זיך אַזְוָנָט בַּיְאָר אַזְוָנָט אַיְבְּעַרְגְּנָעָחוֹרָט הַיְנָטָעָר דָעָר וּוּאָנָט פּוֹן רַ' משה בערט פֿינְצְּטָעָר חְדְּרָל. דָאָס אַלְיְוָן אַיז שְׁוִין גְּנַוְּגָן גְּעוּווֹן אַזְן דָאָס בְּלֹוָט זָאָל קָאָלָט וּוּעָר אַזְן די אַדְּרָעָן. וּוּעָן די נַאֲכָט האָט אַטְוַנְשְׁלָעָךְ זיך אַרְאָפְּנָעָלָאָזָט אַיְדָה בעָר וּוּוּיְטָעָר צְעִירָסְעָנָעָר דַּעְכְּעָרְלָאָנְדְּשָׁאָפָט אַיְנְדוֹרְוִיסָט פָּאָרָן פֿעַנְצָז

טער און איין די נאכט-פֿלאָבן האָבן זיך אַנגעההויבּן פֿונְאנְדרֿעְרֿוצֿוֹשֿׁפֿילּוֹן די נֶראָטֶעֶסֶע פֿאָרְמָעַן אָזְנַעַטְאַלְטַן פּוֹן אַ דָּעְכּוּרְ-זְוּעַלְט — האָט ר' אלטער ווֹאִידְוִיסְלָאָוּועָר אַנְגַּעַצְוּנוֹן דָּאָס פֿלִינְעַ פֿאָרְקָאָפְּטֶשְׁעַטּוֹן נֶאָפְּטָר לְעַמְּפָלָאָן עַס אַוּעֲקָגְעַשְׁטָעַלְט אוֹיפּוֹן חְדְרְ-תְּיֵשָׁה. אַיְן די נֶאָכְטָ-שְׁאָטָּנס פּוֹן דָּעַר שְׁטוֹב האָבן אַנגעההויבּן צַיְמְעַרְן מְאָרְדָּנָע טְוַנְּקָעַלְעַ לִיכְטִיקְיְּיטָן. די קְלוֹתָאָן ר' משה בערַם שְׁטוֹב האָבן אַנגעההויבּן נֶאָך שְׁטָאָרְקָעָר צַוְּצָנוּמְעַמְּעַן. ר' אלטער ווֹאִידְוִיסְלָאָוּועָר האָט נֶאָך נֶישְׁט אַוּפְּגָנְעַמְּישָׁט די גְּמָרוֹת, נֶיְעָרַט עַר האָט אָוְנְדוֹן אַלְעַמְּעַן גְּהַיְּיסְּוֹן אַוּפְּעַזְעַן נֶעְפָּן זַיְד, עַר האָט זַיך מִיט אַ פֿאָטְשִׁילְעַ פֿעַסְטָעַר צַוְּגָה-הַאַלְטַן די צַעְוַיְיָי טְיַקְּטָע בְּפָאָק אָזְנַעַטְאָן אַנְגַּעַצְוּנוֹן צַו דָּעְרְצְיְילָן פֿרְוּמָעַ מעַשְׂיוֹת פּוֹן "קְבָּ הַיְשָׁרָה". עַר האָט אָוְנְדוֹן גְּשִׁילְדָעַרְט די גְּרוּסָע חַתְּנוֹת וּוָאָס שְׁדִים מְאָכָּן אַוְיָף יִדְיְוָשָׁע הַעַנְטָ וּוּלְכָעַ גִּיסְׁוֹן זַיך נֶישְׁט רִיכְטִיקָעָר מִיט נֶעֱגְּ-זְוָאָסָעָר, פּוֹן די לְצִים אָזְנַעַטְאָרְלָעַר וּוָאָס טְוּזָעַן אָפְּ מְעַשִּׁים אָזְנַעַטְוּן וּוָאוֹ די מְזוֹזָות זְעַנְעַן נֶישְׁט פְּשָׁר. דָּעַר עַיְקָר האָט עַר אָוְנְדוֹן דָּעְרְצְיְילָט מְעַשְׂיוֹת פּוֹן גְּהַיְּנוֹם. דָּאָס קּוֹל האָט זַיך אִים, ר' אלטערן, שאָרָאָפָּה אָזְנַעַטְאָלִיָּס פֿוֹנְאנְדרֿעְרֿוצֿוֹפֿיָּפּוֹן אַיְן דָּעַר פֿוֹנְצְטָעָר, וּזְעַן עַר האָט דָּעְרְצְיְילָט די מְוֹרָאְדִּישׁע עַיְנוֹיָם וּוָאָס סְגִּיעָן דָּאָרָט אַיְן גְּהַיְּנוֹם אָדוֹרָך יִדְן וּוּלְכָעַ זְעַנְעַן נֶישְׁט מְקַפְּדָא אַוְיָף דָּעַר מְינְדְּסְטָעָר עַבְּרִיהָ, פּוֹן די שְׁלָאָנְגָּעָן אָזְנַעַטְאָלִיָּס פֿרְעָסָן פּוֹן זַיְיָ לְעַבְּרִיקְעַרְהָיִיט אָזְנַעַטְוּן אַיְן די בִּיכְבּוֹר פּוֹן די זִינְדִּיקָעַ. עַר האָט דָּעְרְצְיְילָט פּוֹן די מְוֹרָאְדִּישׁע וּוּלְכָעָר וּוָאָס נִישְׁטְפְּרָוּמוֹעָ יִדְן מְזֻוּן האָקָן כְּדִי אַלְיָין צַו בְּרַעְנְגָּעָן הַאַלְיָץ אַוְיָה אָוְנְטְּעַרְצְׁוּחוּיזָן די סְמָאָלְעַטְאָסְלָעָן אַיְן וּוּלְכָעַ זַיְיָ וּוּלְזַיְן זַיך שְׁפְּעַטָּר בְּרָאָטָן אָזְנַעַטְאָלִיָּס. אָחָזָוּ דָּעַם האָט עַר דָּעְרְצְיְילָט פּוֹן די בּוֹידָן מִיט גְּשִׁטְאָרְבָּעָנָעָ יִדְן וּוָאָס שְׁלָעָפָּן זַיך אָרוֹם אַיְן די נֶעְכָּט אַיְבָּעָר אַלְעַ פֿסְטָעָ וּזְעַן. דָּאָס זְעַנְעַן מְתִים וּוָאָס זָוְכָן אָרוֹם זַיְעָרָע אַוּעֲקָגְעַוּוּרְפָּעָנָע נֶעָגָל. ר' קְלוֹתָאָן ר' משה בערַן הַיְנְטָעָר דָּעַר וּוָאָנט האָבָּן בְּאָנְגְּלִיּוֹת די דָאָזְיָקָעָ מְעַשְׂיוֹת וּוִי בְּאָשְׁוִינְפְּעָרְלָעָכָבָע עֲרוֹת אַוְיָף דָּעַם, וּוָאָס אלְטָעָר ווֹאִידְוִיסְלָאָוּועָר דָּעְרְצְיְילָט. דָּאָס נֶאָפְּטָ-לְעַמְּפָלָה האָט גַּעֲקָפְּטֶשְׁעַט.

קָאַפּוֹטֶל דָּרְיִ אָוָן צְוֹאָנֵצִיךְ

איין דלווטאָוּ הויבָּן זיך זוינטער אָן צו דרייעען שטאטישע יידָן. אַיִן "הָאַטְּעַל פָּאוֹנָאנְסְּקִי" גִּיבָּן זיך יידָן "תְּקִיעַת-כָּפָּ" אָנוּ לְמוֹדִים שְׁרִיבָּן אֲכַתְּחָדָות. מַעַ קְרִיכְט אַיְבָּעָר דִּי גְּרָעִינִיצְּן. אַלְעָזָר קָאַסְמָאָן קְומָט אַגְּצּוֹפָאָרָן אַוִּיפָּ אֲרוֹחַשְׂעַן שְׁלִיטָן. מַאְיר טּוֹימָאָן לִיגָּט זוּ אֲבעָר אַיִן זַיְנָעַ בָּאַהֲעַלְמָעַנִּישָׁן. בָּאַהֲנָגָעָן אָנוּ פָּאַפְּלָצְטָמָט מִיטָּ פָּעַלְצָלָעָךְ אָנוּ טְיבָּעָר קְומָט מַאְיר שְׁוִימָאָן אַרְיוֹן אַיִן גְּרוֹאַלְגָּנִיעָן. אַלְעָזָר צִימָעָרָן פָּאָר אַיִם. עַס קְנָקְטָט דָּעַר שְׁאָרְפָּעָר פָּרָאַסְט אַוִּיפָּ אֲרוֹחַשְׂעַן דִּי דְּלוּטָאָוּוּר שְׁנִיְּיעָן אָנוּ מַאְיר טּוֹימָאָן פָּאַרְט אַוִּיפָּ אֲרוֹחַשְׂעַן. וְוּדְעָר אַיִן "הָאַטְּעַל פָּאוֹנָאנְסְּקִי". דִּי קָאַסְמָאָנס וּוּרְעָן שְׁטִילָן וּוּדִי לְעַמְּלָעָה. יַידָּן צְעַטְיָילָן זיך מִיטָּ פּוֹילָן.

נאכְדָעַם זוּ מעַן האָט אַוִּיפָּגְשָׁעַטְלָט דִּי פְּסַחְדִּיקָעַ גּוֹרָאַלְנִיעַ אַיִן דְּלוּטָאָוּ, אַיִזְטָאָקָעַ גּוֹוָאָרָן יַודְישְׁלָעָכְבָּר. אַיְבָּעָרְהוּיפָּט וּוּינְטָעָר אַיִן דִּי גּוֹרָיְסָעַ שְׁנִיְּיעָן. אַיִן פָּאַרְשָׁנִיְּטָן אָנוּ פָּאַרְפְּרוּוּרָעָנָעַם דְּלוּטָאָוּוּר סָאָד — וּוֹאָסְטָאָט גּוֹלְוִיכְטָן אַיִן דָּעַר וּוּינְטָעַרְדִּיקָעָר זָוָן — האָבָּן זיך אַגְּנָגְהָוּוּבָן צוּ דְּרִיְּעָן יַידָּן מִיטָּ שְׁטָאַטְיָישָׁע גּוֹרְדִּישָׁעַ פָּעַלְצָלָעָךְ אָנוּ מִיטָּ וּוּאַרְשָׁעוּוּר פּוּטָעָנָעַ הִיטְלָעָן אַוִּיפָּ דִּי קָעָפָּ. סְזָעָנָעַ גּוֹוָעָן יַידָּן פּוֹן וּוּאַרְשָׁעָ, פּוֹן גַּעַר אַיִן פּוֹן מְנִישָׁעָוּ. יַידָּן, וּוֹאָסְטָאָבָּן זיך גּוֹעָרָעָט בְּיָמִים פְּסַחְדִּיקָן בְּרָאָנְפָּן. אַלְעָזָר מַאְלָה האָט מַעַן גּוֹהָעָרָט זוּ וּעַם קְלִינְגְּטָן אֲנִי שְׁלִיטָלָעָלָעָ אַוִּיפָּן פָּאַרְשָׁנִיְּטָן הַוּפִישָׁן וּוּגָּעָ. דָּאָם זַעַנְעָן אַלְעָרְלִיְּיָן גּוֹקְמָעָן צְוֹפָאָרָן פּוֹן אַלְעָזָר עָקָן פּוֹילָן מִכְחָ פְּסַחְדִּיקָן בְּרָאָנְפָּן. אַלְעָזָר קָאַסְמָאָן גּוֹפָא אַיִזְטָאָלְטָן גּוֹקְמָעָן. עָר אַיִזְגּוֹזְעָסָן אַיִן וּוּאַרְשָׁע אַיִן "הָאַטְּעַל פָּאוֹנָאנְסְּקִי" אַיִן וּהְאַלְטָן זיך אַיִן לְאַדְעָנָעָן מִיטָּ דִּי אַנְדָּרָעָ פְּסַחְדִּיקָעַ גּוֹרָאַלְנִיעַס אַיִן פּוֹילָן. אַיְבָּעָרְהוּיפָּט מִיטָּ דִּי מְנִישָׁעָוּר קָאַסְמָאָן. וּוֹאָסְטָאָלְטָן גּוֹעַנְטָעָר עַם האָט זיך צְוֹגְעָרָקָט צוּ חָנוֹפהּ אָנוּ דִּי שְׁוּוּרָעָ וּוּינָן טָרָסָהָן האָבָּן זיך גּוֹעַנְטָעָלָט אַיְבָּעָר פּוֹילָן, האָבָּן זיך דִּי פְּסַחְדִּיקָעַ גּוֹרָאַלְנִיעַס אַגְּנָגְהָוּבָן גְּרִיְּטָן צוּ פְּסָחָ. דִּי יַידָּן פּוֹן פְּסַחְדִּיקָן בְּרָאָנְפָּן זַעַנְעָן גּוֹזְעָסָן אַיִן "הָאַטְּעַל פָּאוֹנָאנְסְּקִי" אַיִן וּוּאַרְשָׁע אַיִן — צְוֹזָאמָעָן

מיט פיפוק רבעים — געפראוט — אויף א שוערן לומידישן לשונ
קודש — אויסצושרייבן א „כתב אחירות" כדי אפכושטעלן די ביטערע
קאנסורענץ און זיך צטעטילן מיט פויין. די פיפוק רבעים האבן אבער
אזווי פארפלאנטערט דאס „כתב אחירות" אzo באָלד נאָכֵן געבן זיך
תקיעת-כף האבן די פשׂחריקע יידן אַנגעההויבן צו קרוינן איבער די
„גערענצען". עס האט זיך אַנגעההויבן א געוואָלד און א סדרה מיט לאָ
דענישן און דיזיתורם. צומינסטן האבן גשריגן די מנישוער
קאָסמאָן, הנם זיך זענען געווען די ערשות וואָס זענען געקראָכִן אהינו
אַזּוֹאָו מען טאָר נישט לויטן „כתב". עס האט עפֿעס אַוְיגַעֲסָקֶט ווי
נאָנֵן פוילן געהער צו די מנישוער קאָסמאָן. אַיִן „הָאַטְעָל פָּאָזְדִּי^א
נאָנְסְפִּי" האט ווֹידָעָר געטמולט מיט פשׂחריקע יידן און מיט לומידים.
מען האט פונדאָסני געפּוֹלְט דיזיתורם און בוררותן. יידן האבן
זיך פונדאָסני געגעבן תקייעת-כף. רבעים האבן גשריבן „כתבים" און
גענוּמָען געלט. און אלע בייזאָמען האט מען — צוישן די לאָדערנישן
געענסן די פֿעַטָּע קָאָרְפָּן און די גַּעֲבָרָטָעָנָע גַּעֲנָדוֹ אָונְטָעָן אַיִן דער
רעטמאָצִיעָן פֿוֹן „הָאַטְעָל פָּאָזְדִּי^ב."

ווען אליעזר קאסמאן אייז אבער אמאָל אַנְגַּעַסְטָמָעַן קיין דְּלוֹטָאָו
האָט מען שווין פון די וויטע שניען געהערט אוּ ער קוּמֶט. ער אייז
געולמען אוּוּפַא גַּרוּסָן שליטן מיט צוּווּי פֿערַד ווּלְכַבַּע זעונען געוען
בְּאַחֲנָגָנָן מיט אַסְּקָנְדָּעַךְ. עַם האָט זיך אַוִּיסְגַּעַדְוָכְטָמָן אוּ דער
דְּלוֹטָאָוועָר פֿרָאָסְטָה האָט זיך אַוִּיסְמָרָן אָזְן טְרוּקָעָנָר צְעַלְנוּנָעָן :
עַם פֿאָטָאָלְעָר קָאָסְמָאָן. די גַּעַלְעַצְּקָעָמְטָעָ בְּאַרְדָּה האָט אַיִם,
אלְעוֹזָן, גַּעַפְּאָרָעָט פָּוּן דָּעָם ווִינְטָעָרְדִּיקָן פֿרָאָסְטָמָן. ער אייז גַּעַנְגָּנָנָעָן אַנְדָּ
געַטָּוֹן אַ רְיִיכָּן פְּרִיצִישָׁן פְּעַלְעַזְמָה מיט אַסְּקָנְדָּעַךְ. אַפְּילָו די אַרְבָּל זעונען
געַוּוֹן בְּאַנְיִיט מיט פּוֹטָעָר. אַוְפָּן קָאָפְּה האָט אלְיעָזָר קָאָסְמָאָן גַּעַד
טְרָאָגָן אַ הְוִיךְ פּוֹטָעָרָן הִיטָּל מיט אַז אַוִּיסְגַּעַשְׁתָּעָלָטָן שְׁפִּיזְמָן. עַם האָט
זיך גַּעַדְוָכְטָמָן, אַז דָּאָס ווִיסְטָע ווִינְטָעָרְדִּיקָעָ דְּלוֹטָאָוֹן אַיִן פּוֹלְעָר גַּעַד
וּוֹאָרָן ווען אלְיעָזָר קָאָסְמָאָן אייז אַ קִּים אַן גַּעַבְעַן אַוִּיפָּן רֹוחִישָׁן
שיְלָיטָן. די פְּשָׁחָדְיקָעָ יְידָן האָפָּן זיך אַלְעַאֲרָמָעָשְׁתָּעָלָט אַרְוּם זְיוּן
שיְלָיטָן, אַרְוִיסְגַּעַנוּמָעָן דִּי העַנְטָט פָּוּן זְיֻעָרָעָ ווּאַרְעָמָעָ קַעַשְׁנָעָם אַוִּיתָ
דרָעָם בְּיִסְקָוָן פֿרָאָסְטָמָן. גַּעַבְעַן אלְעוֹזָן שְׁלָמָן-עַלְיכָם, אַיִם גַּעַד

פרעוגט אויף ווארשע, אויף מנישעוו, און ווי עם האלט מיטן "כתב אחדות" און מיט די דיזתורהם. אליעזר קאסמאן האט הויך דער ציילט, זיין מוויל צווישן די רווייטע צעקעטעה וואנצעט האט געפערעט אין דעם פראסט אריין. ער האט גשריגן, געלאכט, גוזאנט גלייבּ וווערטלעך און געלאכט אלעמען אייבער די באפעטלצטער פלייצט. און ער האט זיך אונגעהווין ארכומצ'ודריין אייבער ער גוראלנייע מיט א חמישליך ווי ער וואלט שווין דא געזען א גאנצן ווינטער, באז טאטפֿט די צעהיצטער קעטלאען מיט בראנפֿן, גשריגן, געלאכט מיט ער צונג דעם פארטיקן יי"ש, און געגעבן עצות ווי אן אלטער מבין.

ווען אליעזר קאסמאן האט זיך שיין געהאט געגעשרין איז ערשות מאיר טוימאן ארכויסגעקומוון פון זיין באחעלטערןיש. אַ שועער, אַ שוווינגדיקער און אַ טונקעלעך איז ער געלען אין זיין שטיפֿל ווי אַ בער אין ער נארע. מאיר טוימאן האט נישט געלאכט פארטראגן פֿין קעלטן. ער איז גאנצע טעג געלען צו בעט צונגער דעקט מיט פעלצן און טיכער, גזוייפֿט און זיך געשמירט די טונקל' באחארטער פֿים מיט אלערליי שארבער אַפְּפָאלעכּוץן פון פְּשָׁחִידִיקָן בראנפֿן. מען האט דעם דזאיקן ייך ניט געזען אויף די שניען און אין ער טומל' דיקער גוראלנייע. אַבער אלע האבן געוואסט אַז מאיר טוימאן איז די נשמה פון דעם פְּשָׁחִידִיקָן געטו. אַז ער וויאסט וואס עס טוט זיך איז יעדען שפעטלטעלע פון ער גוראלנייע. און הנמ ער ליגט און זיפצט איז בעט קוקט ער אלעמען אויף די הענט. אלע יידן און גוים אין גוראל ניע האבן פֿאַר אַים געצייטערט.

באחאנגען און באפעטלצט מיט אלטער פעלצלאעך און טיכער איז מאיר טוימאן אַ הויכער און אַ טונקעלעך אַרײַנְגָּעַקְוּמוּן אין גוראלנייע. ער האט זיך קוים געשלאעט אויף די לאנגגע פֿים וואס געגען אַים געוווען אַרְמוֹגָעָוְוִיקָלֶט מיט אַנְיִיצָעָס אָז מִיטְאַמְּלֵאָל שטיל געאכט פון קעלט און וויאטס. אַבער איז גוראלנייע איז מיטאמאל שטיל געווואן ווען מאיר טוימאן האט זיך באזוווין. אַפְּלוּ די קעטלאען האבן אויבּ געסוקט צו זידן און צו קאָכְן מיט מער פֿאַרְעָה כְּרִי געפֿעלְן צו וווערן מאיר טוימאנגען. אליעזר קאסמאן האט דערצ'ילט מאיר טוימאנגען ווי ער האלט מיט די דיזתורהם אין ווארשע, די מנישעוווער לאָכְן פון אלע אַפְּמַאְכְּן אָז

קריכן איבער די „גרענצען“. און מע דארף צו טוּן דעם לעצטן שאם. אוֹיף דעם דאָזֵין שאַס מוֹז ער אלֵין, מאיר טוימאן הייסט עס, קומען קיַין וואָרשען.

מאיר טוימאן האט אַפְּגַּעַן אַפְּגַּעַן האט געשווינן. ער האט זיך מיט זיינע טוֹנְקָעַלְעַ בְּלִיקָן אָמְגַּעַקְט אִיבֶּר דער גְּרוֹאַלְנִיעַ. זיינע פָּאַרְוּאַקְסָעַנְעַ נָאָזְדַּעַכְעַר האַבָּן וְוָאַרְעַם גַּעַשְׁמַעַט דַּעַם שָׁאַרְפֶּן רִיחַ פָּוּן פְּשָׁחַדְיָקָן בְּרָאַנְפָּן וְוָאַסְתָּה האַט זיך צו אַיְם גַּעַטְרָאָגָן פָּוּן אַלְעַ קְוַפְּעַלְנָעַ וְוְדַיְקָעַ קְעַלְעַן. מען האַט קיַין מאַל נִישְׁתְּ גַּעַוְאָסְט צי מאיר טוימאן אייז ביַין צי ער אוֹז צוֹפְּרַידַן. שְׁטַעַנְדִּישַׂ האַבָּן זיינע בְּלִיקָן גַּעַפְּקָט מִיט אַשְׁאַרְפֶּעַר אַוְמַהִימְלַעֲכָר טוֹנְקָלְקִיט.

צָוָמָאָרְגָּנָס האַט מעַן ווַיְדַעַר אַיְינְגַּעַשְׁפָּאָנָט דַּעַם רָוחִישָׁן שלִיטָן. מאיר טוימאן אַן אַיְינְגַּעַוְיקְלַטְעַר אַין טִיכְעַר אַן אַיְן פָּעַלְצָן האַט זיך אַוְעַקְגַּעַזְעַט אַין שלִיטָן אַרְיָין נַעַפְנָ דַעַם פְּרִיצְיָשָׁן אַלְעַזְר קָאַסְמָאָן. מאיר טוימאן האַט טוֹנְסָל גַּעַשְׁוַיְינָן אַין דַעַם ווַיְסָן פְּרָאָסְט. ער האַט בְּלוּזָן גַּעַכְבָּצָט פָּוּן דַעַם שָׁאַרְפֶּן פְּרָאָסְט וְוָאַסְתָּה האַט אַיְם גַּעַבְּפִיסָן. ער שלִיטָן האַט זיך האַפְּעַרְדִּישַׁ פְּוֹנָאַנְדְּגַעַלְגַּוְנָגָן אַן זיך אַוְעַקְגַּעַטְרָאָגָן אַיְבָּעַר די ווַיְסָעַ פִּינְקָלְעַנְדוּקָעַ שְׁנִיעַן. ווּעַן מאיר טוימאן האַט זיך באַוְיָזָן אַן וואָרשָׁע אַן „הָאָטָעַל פָּאַזְנָאַנְסָקִי“ זעַנְעַן בָּאַלְדָן די מַנִּי שְׁעוּוֹר קָאַסְמָאָנָס גַּעַוְאָרָן שְׁטִיל וְוִי די לְעַמְלָעַךְ. לְוַמְּדִישָׁ בְּרוּרִים חָאָבָן פָּוּן אַוְיפְּסָנִי גַּעַשְׁרִיבָן אַכְּתָבָן אַחֲדָותָן אַן די וַיְדָן פָּוּן פְּשָׁחַדְיָקָעַ בְּרָאַנְפָּנָס האַבָּן זיך ווַיְדַעַר גַּעַגְבָּן תְּקִיעַתְכָּבָּד אַן זיך עַנְדְּגַלְטִישָׁ פָּרָ נַעַנְדְּגַעַטְיוֹלָט מִיט פּוֹלְעָן. ווּעַן מאיר טוימאן האַט זיך צְרוּיךְ וְוִי אַפְּנִיצְטָעַרְעַר בעַר בְּאַגְּרָאָבָן אַן די דְּלֻוְטָאָוּרָעָ שְׁנִיעַן האַט ער ווַיְדַעַר גַּעַהָעָרט אַן די מַנִּישְׁעַוּוֹר קָאַסְמָאָנָס הַוִּיפָּן אַן צוּ קָרִיכָן אַיְבָּעַר די „גרענצען“.

קָאַפִּיטֶל פֵּיר אָוֹן צְוֹוָאנְצִיךְ

ר' זלמן גאושעלעגןע. אין מנישעו האט זיך געתון חזך ווען ד' זלמן האט זיך געונגנט מיט די קאַסמאַנס. ר' זלמן צוישן דלוואָווער גוים אָוֹן יידַן. ר' זלמנס יידַיש. ר' זלמן אָפֶגֶעַשְׁלִיסְעָנָעַן קינדער. ר' זלמן מיט זוינען קינדר שט בְּיּוֹם דְּקוֹוּנִין. ר' זלמן נאָכַת קִידּוֹשׁ.

ערב פֿסְחָה האָבָּן אלע פרעמדע יידַן וואָסַט האָבָּן געהאט צו טוֹן מיט דער פֿסְחָהִיךְ עַר גַּוְאַלְנִיעַ פֿאַרְלָאָוֹט דְּלוֹטָאוֹן. די שנייען האָבָּן אַנְּצָה געהויבּן צו לאָזֶן. די זוֹן האָט אַנְּגַעַחוּבוֹן צו וּוּאַרְעָמָעַן. דער סָאָד האָט זיך גענְגִּירִיטַן צו בלְיוֹנָג אָוֹן דער בּוֹשָׁל אַיז צְרוּיָּקְעָמָעַן אַין זַיִן נַעֲסַט אַוְיכַּן די אַלְטָעַ דְּעַמְּבָעַס אַין סָאָד. די יונְגָעַן קַאַטְשָׁקְעַלְעַד אָוֹן גַּעַנְדוּזְעַלְעַךְ האָבָּן אַנְּגַעַחוּבוֹן אַרְוִיסְצּוּקְרִיבַּן פּוֹן די אַיְוּרְ-שָׁאָלָן אָוֹן אַוְיכַּן די לאַנְּגַעַט האָבָּן זיך גַּעַוְיַזְן די ערְשָׁטָע גַּעַלְעַד בְּלִימְעַלְעַד. בלְיוֹזָן אַיִן יִדְּישָׁע מְשֻׁפְחָה אַיז אַיְבְּרָגְעַבְלִיבַּן אַין דְּלוֹטָאוֹן נַאֲךְ דָּעַם יוּמְ-טוּבְדִּיקַן גַּעַטְוֹמָל אַין ווּינְטָעָר, אָוֹן דָּאָס נַעַמְלָעַד, ר' זלמן גַּאַזְעַלְעַיְאָנָעַ מִיט זַיִן משְׁפָחָה.

ס' האָט געהיסֶן אַז ר' זלמן גַּאַזְעַלְעַיְאָנָעַ אַיז גַּעַוְעַן אַז אוּג אַין קאָפַ בְּיַי די מנישעווער קאַסמאַנס, אָוֹן אַז אלְעוֹז קאַסמאַנָּעָן אַיז נַאֲךְ גְּרוּיָּס מַי אָוֹן מַאְמְרָנִישׁ גַּעַרְאָטָן ר' זלמן אַז הַעֲרַצְוּבְּרָעַנְגָּעַן קַיִן דְּלוֹרָטָאָוֹן. מע האָט גַּעַזְגַּטְמָט, אַז אַין מנישעו האָט זיך גַּעַטְוֹן חזך ווען די מנישעווער קאַסמאַנס האָבָּן דערהערט פּוֹן דָּעַם שְׁפִיצָל וואָסַט אלְעוֹז קאַסְמָאָן האָט זַי אַפְּגַעַטְזָן. אַוְיַסְגַּעַלְעַזְטַן האָט זיך, אַז ר' זלמן אַיז כָּלְ נִישְׁט גַּעַוְעַן אַזְאָר בְּרִיה. ער האָט תְּחִילָה נַאֲךְ אַנְּגַעַטְזָן אַין דְּלוֹרָטָאָוֹעָר גַּוְאַלְנִיעַ אַסְטָרְבָּן, מְהַמֵּת עַר האָט זיך גַּעַטְשָׁט גַּעַקְאָנְטָרְבָּן רִיכְטִיס אָוְמָנִין מִיט די היַיּוֹן. ר' זלמן האָט גַּעַטְהַנְּתָאָט אַז שְׁוֹלְדִּיק אַיז סְרִיחָכָל דָּאָס דְּלוֹטָאוֹוֹר וּוּאָסָעָר. יַעֲדַנְפְּאָלָם אַיז דָּעַר זַיְדָע בְּרוֹךְ שְׁטָאָרָק מַסְפָּק גַּעַוְעַן צַי אַין מנישעו אַיז טָאָקָע גַּעַוְעַן תְּשַׁעַה-בָּאָב בעַת מַע האָט זיך גַּעַזְעַנְגָּט מִיט ר' זלמן גַּאַזְעַלְעַיְאָנָעַ.

ווען ס'יאז געקומען נאך פסחצ'יזיט און מען האט פארמאכט די גוראלניע בייז מירצעשעם מ'זעם דערלעבן נאך סוכות, איז ר', זלמן געווארן גאנַר אָ וְאַכְּבָּדִיקָּעֶר יְהָדָה. ער האט זיך אַרְמְגָנְדִּירִיט אַ נִּידְרָעֵר געשלְאַגְּנָעָנָר אָזְן אַ פָּאַרְמוֹהַשְׁחָרָהַתְּעָרָה. אַיז מַנְיְשָׁעָוּ — הָגָם אַ דָּאָרָף — הָאָבָּן דָּאָרָט פָּוְנְדָּעְטְּוּעָגָן פֿוֹן אַלְעָזָוּ וְוִוְוִיטָן אַרְיְינְגְּנוּווּוּיְעָטָדִי וְוִוְוִינְטָן פֿוֹן חֲסִידָות אָזְן יְהִוְשִׁקְיָהִים. מַנְיְשָׁעָוּ אַיז גַּעַלְעָגָן צְוִישָׁן גַּעַר אָזְן וְוָאַרְקָעַ, אַרְיְינְגְּנוּפְּאָקָט צְוִישָׁן יִדְעָן אָזְן יְדִירְשָׁעַ שְׁטָמְלָעַךְ. דְּלָזְטָאוּ אַבְּעָר אַיז גַּעַוְוָאַיְנָט זִינְטָ דְּרוֹתָה, זַעַנְעָן גַּעַוְוָעָן פָּרָאַסְטָעָן אָזְן גַּרְאָבָעָה הָאָבָּן דָּא גַּעַוְוָאַיְנָט זִינְטָ דְּרוֹתָה, זַעַנְעָן גַּעַוְוָעָן פָּרָאַסְטָעָן אָזְן גַּרְאָבָעָה יִדְעָן, צְוֹזָאַמְעָנְגָּעָלְעָבָט מִיטָּנוּיִם. יִדְעָן, וְוָאָס קָאַנְגָּעָן קוּיָּם אַדְרָוְבְּסָמוּעָן אַ סִּידָוָה. ר', זלמן גַּאַזְשָׁעַלְיָאָנָעָה האט גַּאַרְנִישָׁט גַּעַפְּלָט אַיז קִיְּוָן טָעַם פֿוֹן יִדְעָן מִיטָּוּ וְוָלְכָעָן מַעַן קָאַפְּנָן אַ שְׁמוּס אָזְן אַרְיְינְגְּבָּאָסְן אַ מעָשָׁה פֿוֹן אַ גּוֹטְיִידָן. סִיְּרָאַמְּשָׁקָעָן, סִיְּרָאַשְׁמָקָעָן אָזְן סִיְּרָאַרְיְשָׁדָעָה קָעָה אָבָּן גַּעַלְקָוְתָּאָוָף ר', זלמן גַּעַלְמָעָנָעָן וְוִי אַוְיָף אַ יְהָדָה, וְוָאָס שְׁמָעָקָט מִיטָּה כְּלִיְּקָוְדָשָׁה אָזְן מִיטָּוּ וְוִוְיְטָה יְדִירְשָׁעָה מְרַחְקִים. אַ יְהָדָה, וְוָאָס פָּאַרְעָתָז זִיר אַין דִּי וְוִוְנְטָעְרְדִּיקָעָ קָעְלָטָן בַּיִּי פְּרוּמָעָן פָּסְחָדִיקָן בְּרָאַנְפָן. זַיְהָ אָבָּן נִיטָּ רְעָכָט פָּאַרְשָׁתָאָנָעָן ר', זלמן מַנְיְשָׁעָוָר יְדִירְשָׁן דִּיאַלְעָקָט, וְוָאָס האט זִיךְ גַּעַרְדָּטָמָט מִיטָּאַ וְוִיְּכָן יְדִישָׁלָעָן נִיגָּוָן אָזְן מִיטָּ אַסְטָלְשָׁוְדָשָׁה דִּיקָעָ וְוּרְטָעָר. אָזְן זִיךְ, דִּי פָּרָאַסְטָעָ דְּלוֹטָאָוָועָר יִדְעָן, הָאָבָּן גַּעַהְאָט פָּאָר אַ שְׁטָאַטְיָהָן יְהָדָה מִיטָּ אַים, ר', זלמן, אַזְן אַוְמָהִימְלָעָן אַפְּשָׁיְוָה וְוִי פָּאָר אַ שְׁטָאַטְיָהָן יְהָדָה מִיטָּ פָּאוֹת. הָגָם ר', זלמן האט גַּאַרְנִישָׁט גַּעַהְאָט קִיְּוָן פָּאוֹת.

ר', זלמן האט גַּעַוְוָאַיְנָט אַיז דָּאָרָף אַיְנְגָּעְדוּנָעָן אַיז אַ פּוּעַרְיוּשָׁעָר דִּירָה. זְוּמְעָרְצִיָּה האט ער זיך גַּעַפְּרוֹאוֹוּת מַאֲכָן אַ גַּעַוְוָלְבָּל. בַּיִּזְיָן גַּאַנְצָעָר בְּרִיחָשָׁפָט אָזְן — הָגָם ער האט כָּסְדָּר דָּרְצִיּוּלָט וְוָאַסְעָר חַוְּבָן עַמְּ האט זיך אַפְּגָּעָטוֹן אַיז מַנְיְשָׁעָוּ וְוִוְוִינְטָן דִּי קָאַסְמָאָנָס האָבָּן דָּרָעָה הערט אַז ר', זלמן קָלְיָבָט זיך זַיְהָ צַוְּ פָּאַרְפָּאָז — פָּוְנְדָּעְטְּוּגָּעָן האָבָּן ר', זלמן גַּעַהְאָט נָאָרָקָפְּ פְּרָנָסָה. ער האט מִיטָּ זיך מִיטְגְּנְבָּרְעָנָגָט סִיְּזָיְן דְּלוֹטָאָוָוָה דָּאָס גַּאַנְצָעָ אַבְּיְוִינְשִׁקְיָהִים פֿוֹן אַ קָּלְיִינְשְׁטָעְטְּלִידָעָן יְהָדָה. ער אַיז גַּעַנְגָּנָעָן אַפְּגָּרִיסָן אָזְן אַפְּגָּנְשָׁלִיסָן. דָּאָס וְוִוְיָב אַיז אַ פָּאַרְשָׁלּוּמָד פְּרָטָעָר צְעִירִסְעָנָר קוּפָּקָע אָזְן דָּאָס רְעַשְׂטָל קִינְדְּרָעְלָעָךְ זַיְהָ, האָבָּן זיך אַרְמְגָנְוּוּאַלְגָּרָט פָּאַרְוּוּאַלְגָּזָטָעָ, שְׁמוֹצִיקָע אָזְן הַאַלְבָּדְּ-נַאֲפָעָטָעָ.

ס' איז ממש געווען אין עקל אויף זוי צו קוקן. זוי האבן זיך אלעמאָל געהאלטן בייזאמען, גלייך זוי זואַלטן מורה געהאט. און הגם זוי האבן געוואוינט צווישן פויערים האבן זוי געצייטרט פארן קלענסטען שיינגעצל, פאר עצסיקטע גענדז, און פאר הינטלאָעך, און שטענדייך אלע ביזזאמען געמאכט אָ געוואַל וווען דאס מינדסטע הינטָל האָט זיך גע- פרואווט צו זוי דערנענעטערן. זוי האבן נישט געקאנט קיין וואָרט פויליש און כסדר גערעדט אָויפֿ דעם וויכן לשׂוּזְקוֹדְשֶׁרִיקָן יידיש פון מנישועו. זוי האבן גערעדט יידיש מיט אָ פרומען ניגון, — און זוי האבן זיך אָרוֹמְגַנְדְּרִיטָם עפָּם ווי דאס עַלְנְטְּקִיטָם פָּוּן דער וועלט אַינְמִיטָן די פעלדר און בויימער וואָס האבן זיך אָנגעההיבּן פָּוּנְאַנְדְּרָצְבְּלִיעָן אֵין דְּלֹטְמָאוֹ.

שְׁבַּת אַיּוֹ רַ' זְלִמָּן מִיט זְוִינָעַ קִינְדָּרָעַ גַּעֲקוּמָעַן דָּאַוּעָנָעַן אֵין "הַוִּיאָ"

אָרְיוֹן. רַ' זְלִמָּן האָט גַּעֲטָרָאָגָן אָ צָעִירִיסָעָנָעַ אַטְלָאַסָּעָנָעַ קָאַפָּאַטָּעַ מִיט אָ סְךָ צּוֹיטָן אָוָן לְאַטָּעָם. אָוִיפֿ דָּעַר קָאַפָּאַטָּעַ האָט עַר גַּעֲטָרָאָגָן אָן אלְטָן פָּאַרְשָׁלּוֹמְפָּעָרָטָן טְלִיתָה, אָ גָּעָלָן אָוָן אָוַיְסְגָּנְדְּרִיפָּעָטָן. דִּי צִיצִיתָ פָּוּן טְלִיתָה האָבָּן זיך אִים נַאֲכַנְעַשְׁלֵעָפְּטָם. אָוָן אֵין אָזָח הַלְּבָשָׁה אַיּוֹ עַר אַדְרוֹכָּי גַּעֲנָאַנְגָּעָן דָּסָס פּוֹיְרִישָׁעַ דָּאָרָפָּה אָוָן דָּעַם דְּלֹטָאַוּוֹרָסָאָרָה. דָּעַרְזָעַנְדִּיָּךְ רַ' זְלִמָּעָנָעַן אֵין דָּעַר צָעִירִיסָעָנָעַ אַטְלָאַסָּעָנָעַ קָאַפָּאַטָּעַ אָוָן אֵין טְלִיתָ פָּלָעָן דִּי פּוֹיְרִיטָם אָוָן דִּי פּוֹיְרִיטָם זיך אַפְּשָׁטָעָלָן, קָוָקָן אָוִיפֿ אִים מִיט אָ בָּאַהֲלָאַטָּעָנָעַם דָּרְקָאָרָי זוי אָוִיפֿ עַפְּעָם אָן אָוַיְסְטָעָרְלִישָׁן הַיְלִיקָן מָאָן, — הָנָם אָגָּנְצָעָז וואָךְ האָבָּן זוי אִים גַּעֲקוּמָעַן פָּאָר אָ פְּשָׁוֹטָן יִדְּוָן וואָס קָאָן קוּם עַטְלָעָכָעַ וְעַרְטָעָרָ פּוֹיְלִישָׁ, שְׁטִיטָט אֵין זְיוֹן גַּעֲוָעָלְבָּל אָוָן פָּאַרְקִוּיפָּט זוי נַאֲפָט אֵין שְׁוּבְּעַלְעָדָ.

די שְׁמוֹצִיקָעַ אָפְּגָנְעִירִיסָעָנָעַ קִינְדָּרָעַ גַּעֲנוּנָעַ מִיטַּגְּעָוָמָעַן מִיטָּן בָּאָרָטְלִיחָתָן פָּאַטָּעָר אָוָן זיך נַעֲבָן אִים אָנִידָעָרְגָּעָשְׁטָעָלָט אָוָן שְׁוֹלְכָּל. זוי האָבָּן זיך מִוָּרָא גַּעֲהָאָט אָוְמְצָקָוָקָן. דָּסָס עַלְנְטָעָ אַבְּיּוֹנִישָׁקִיט אָוָן זְוי טִופּ גַּעֲלָעָן אֵין דִּי בִּיְוִינָעָר, אָוָן זוי האָבָּן ווי גַּעֲהָאָט פָּחָד פָּאָר זְאַטָּעָר אָוָן רִיבְּכָעָר יִדְּן.

רַ' זְלִמָּן האָט אָרְיוֹנְגָּנְבָּרָעָנָט אָ נִיעָם טָאָן אֵין דָּעַם דְּלֹטָאַוּוֹר שְׁוֹלְכָּל. עַר האָט גַּעֲשָׁטָאָמָט פָּוּן גָּאָרָ פְּרוּמָעָ מַאֲגָּעָלְנִיצְעָרָ חַסִּידִים אָוָן עַר האָט בַּיּוֹם דָּאַוּעָנָעַן גַּעֲמָאַכְּט וּוּילְדָעָ העִוּוֹת, גַּעֲשָׁקָלָט זיך אֵין

דרדריון און געפאנטשט מיט די הענט אין דער וואנט. דערביי האט ער געדאָוונט הוויך, אללעמען איבערגעשריגן מיט יאמערלעכע געשרייען און די תפילות זענען ביוי אים אַרוּסְנֶוקְמוּןַן מאָרְדְּנַע פָּאַרְפְּרוּמְטָע, ווֹוִיכְבָּע אָוּן צַעֲקִיְתָּע.... די אַלְטָע דְּלָוְטָוּוֹר שְׂרֻעָם אָוּוֹף רֵ' זְלָמְנָס דָּאוּוֹעָנָען. אָוּן זַיְהָאָבָּן מיט אָוְהָיִם לְעָכָר שְׂרֻעָם אָוּוֹף רֵ' זְלָמְנָס דָּאוּוֹעָנָען. זַיְהָאָבָּן זַיְהָאָלָטָן בִּיאָזָעָמָן. וּזְעַן רֵ' זְלָמְן האָט גַּעֲדָאָוּנָט זַעֲנָעָן זַיְהָעָנָא אָפֵ' גַּעֲרִיסְעָנָע קִינְדָּעָר גַּעֲשְׁטָאָנָעָן הָאָרָט נַעֲפָן אִים. אָוּן רֵ' זְלָמְן אָצַעְשָׁאָקָל טָעָר אָין דָעָר צְעָרִיסְעָנָעָר אַטְלָעְסְּעָנָעָר אַפְּאָטָע אָוּן אָינִינְגָּהָיְטָע אַיְזָעָמָן זַיְהָעָנָא אָוּן דָעָם אַלְטָן פָּאַרְגָּעָלָטָן טְלוּת האָט אַוְיְסְנֶוקְמוּט צַוְּיִישָׁן זַיְהָ וּוּי אָצַע קוֹוָאָקָעָט פָּרוּמָן יְדִישָׁ עַופְּ צַוְּיִישָׁ אַיְבָּרְגָּעָשְׁרָאָקָעָנָע אָוּן אַפְּגָעָצָוּפָטָע עַופְּהָלָעָן.

נאכָן דאַזּווענָען פְּלָעַגְט אַמְּאָל דַּעַר זִוְּדָע בְּרוֹךְ ר' זֶלְמָעָנָע אַרְיָה
צְוָרוֹפָן אוֹיֵף קִידּוֹשׁ. דַּי אַפְּגָנְעַרְמָעַן קִינְדָּרָע וַעֲנָעַן גַּעֲבַּלְבַּן אַיִּן דְּרוֹסִין.
זַוְּיַה האָבָן מַוְּרָא גַּהְעָט אַרְיָינְצּוּקָומָעַן אַיִּן אַ רְיִיכָּר פְּרִיצְיָשָׁר סָאלִיעַ,
אוֹן דָּוָךְ דַּעַר טִיר אַרְיָינְגָּקָוּטַט מִיט אִימָּה אַוְיֵף דַּי רִיכָּע גַּעֲבַּעַט
מעַבְּלָעַן פָּוּן דַּי קָאָמָצִים, אוֹן אַוְיֵף דַּעַר אַלְטָעַר בְּרָאָנוּנָעַר נָאָפָט
לְאָמָפְּ וְאָס אַיִּן אַ צְעַלְיוֹבְּכָטָעַנְעַ פָּוּן דַּעַר וּזְן, גַּהְעָנָנָעַן אַוְיָפְּן סְוּפִיטַם.
זַוְּיַה זַעַנְעַן גַּעַשְׁתָּאָנָעַן אַלְעַ בִּיּוֹזָאמָעַן אַיִּן דָּעַם אַוִּיסְגָּעַלְיָדִיקְטָן שְׁוֹלְכָּבָן
נַעֲבָן אַדוֹןְ-סּוֹדָשׁ אוֹן מַוְּרָא גַּהְעָט וִיךְ אַ רְיִיר צַוְּטוּן פָּוּן אַרְטָן. ר' זֶלְמָן
הָאָט זִיךְ רְעוּוֹיֵיל בַּיּוֹם זִיְּדָנָם שְׁבָתְרִילְגָּעַדְעָקָטָן טִיש גַּעַרְיוֹת צַוְּ קִידּוֹשׁ.
עַם אַיִּן נִשְׁתְּ גַּעַוּעַן פָּוּן דַּי לִיְּכָטָע זָאָכָן. אַיְּדָעַר ר' זֶלְמָן הָאָט זִיךְ צַוְּ
גַּעֲרִירַת צֻוְּמָ גַּלְעָזָל בְּרָאָנָפְּן הָאָט עֶר אַוְמָאוּפְּהָעָרָלָעָךְ אוֹן אַוְיָפְּן קוֹל
גַּעֲזָאנְט אַלְעָרְלִיְּ פְּרוֹמָעַ זְמִירָוֹתָן וְאָס קִינְעָרָן דְּלוֹטָאָוָה הָאָט נָאָךְ
נִשְׁתְּ גַּהְעָט גַּהְעָרט, עַפְּעַם זְמִירָוֹתָן אַוְיֵף זְוָהָרְ-לְשָׁוֹן וְעוֹלְכָּעַ זַעֲנָעַן פָּוּן
ר' זֶלְמָן מַוְּיל אַרְיָינְגָּקָוּטַט צְעַקָּאַלְיָעַטְשָׁעַטָּע אַזְוּוּיָקָטָע אַיִּן פְּרוֹמָעַ
מְאַגְּעַלְיָאָצָר גַּגְגָנִים.

האפיקול פינף און צוֹאנְצִיךְ

וידל דער שוחט וועש נאך אַמָּאל אַרְמוּשׁוּוּמָעַן אֵין גָּאֵלֶד. וידלט שוווער און וידלט אַשָּׁה. דער וואָגן מָוֹזִיךְ אַ רִיר טָוָן פָּוָן אַרְטַּט. דער פָּרָאַסְטַּט קָפָאַקְט אַוִּיף טוֹשִׁינְגֶּר דַּעֲכָבֶר אָוֹן מַעַט אַפְּקָעְוּוּת אֵין וַיְדַלְעַן צַו פָּאָרְן קַיְיָן דְּלוֹטָאָוָה. וַיְדַל אַלְיוֹן מִיטָּן עַרְלָא אַוִּוף דַּי פָּאַרְשָׁנְיוּוּשָׁעַ פַּעַלְדָּעָה. וַיְדַל דַּעֲרְשָׁמְעַקְט פָּסְחָדִיקָן בְּרָאָגָּפָן אָוֹן דַּעֲרְפְּרוּיָּוֶט זִיךְ מִיטָּה רַ' זְלָמָן גָּאַזְשָׁעַלְאָגָּנָע. וְאָסָם שִׁוְּיָּגָּדְעָאָוָעָנָט. רַ' מַאֲשָׁקָעָ קָוָמָט נָאָךְ וַיְדַלְעַן. דָּאָס קָעָלְבָּל מַעְקָעָט אֵין דַּעַר קָעָלָט אָוֹן רַוְּפָט דַּי מַוְּטוֹר. וַיְדַל שָׁחָת דָּאָס קָעָלְבָּל אֵין מִיטָּן אַוִּיפָּן שָׁנָיִוָּה. זְוָמָעָר-לְעָבָּה וּוּרְשָׁט וַיְדַל רַ' זְלָמָן שָׁבָּנוּ.

שְׁפָעַט אֵין זְוָמָעָר הָאָט רַ' זְלָמָן גָּאַזְשָׁעַלְאָגָּנָע צוֹנָעָרְיָוָן אַ שְׁכָּן אֵין זְיַוִּין אַיְינְגָּעָפָאָלָן פּוּיְעָרִישׁ הַיּוֹלָאָרִיָּוָן, אָוֹן דָּאָס נַעַמְלָעָךְ יַיְדָל דָּעַם שְׁחוּטָה.

יַיְדָל דַּעַר שְׁחוּט אֵין גָּעוּעָן אַ קְלִינוֹן דַּרְאָבָנָעָ וּוּנְגָעָרְמָאַנְטָשִׁיל מִיטָּבָעָ אַוִּיסְגָּעָפָאָשָׁעָטָעָ בעַקְלָעָה, וְאָסָם זָעָנָעָן אִים גָּהָאָנָגָּנָעָן וּוּ וּוּכְבָּעָ לַיְשָׁעָלָעָךְ אַוִּיפָּן פְּנִים אָוֹן מִיטָּה אַ הַיְשָׁפָּאָקָזְעָזְבָּעָרָדָל פָּוָן אַ רְוִיטָלָעָכָן שְׁרִיְעָנְדִּיקָן גָּעָל. סְקִידָהָלָאָיָן יַיְדָל גָּעוּעָן דַּעַר בְּכָרָ פָּוָן טוֹשִׁינְגֶּר שְׁחוּט אָוֹן הָאָט זִיךְ נָאָךְ בְּחָרוּוֹיָוָן בְּיוָיָן זְיוּן פָּאַטְעָר גַּלְעָלָרָנָט חָזָנָות אֵין שְׁחִיתָה. דַּעַר טוֹשִׁינְגֶּר שְׁחוּט הָאָט גָּעוּנָמָן, אָז יַיְדָל וּוּעָט אַמָּאָל אַרְמוֹגִינִּין אֵין גָּאֵלָד אָוֹן אַלְעָ שְׁטָעַטְלָעָךְ אָיָן פְּוִילָּוֹן וּוּעָלָן זִיךְ אַיְבָּעָר אִים רְיִמָּן. אַ טוֹשִׁינְגֶּר בְּעַקְרָעָ, אַ פְּרָאַסְטָעָר יַיָּד, הָאָט זִיךְ אַנְגָּנָהָעָרט, וְאָסָם עַס וּוּאַרְטָא אַוִּיף יַיְדַלְעַן אָוֹן עַר הָאָט אִים גָּנוּמוּנָעָן פָּאָר אָן אַיְדָעָם אָוֹן אִים צָרָ גָּעוּנָגָט קָעָסָט אַזְוִי לְאָנָג בְּיוָיָן יַיְדָל וּוּוּבָ, אַ קְלִינוֹן שְׁוֹאַרְצָהָנוֹדוֹדָקָע תְּמִידָא אַיְינְגָּעָמְלָעָטָעָ יַיְדָעָנָעָ, הָאָט נִישְׁתָּט בְּאַלְאַמְוֹתְשָׁעָט, פּוֹנָאַרְדָּעָרְגָּעָפָנָט אַיר טְרָאָכָט אָוֹן אַנְגָּנָהָיָבָן יַיְדַלְעַן צַו בְּאַשְׁיִטָּן מִיטָּקִינְדָּעָלָעָךְ. יַיְדָל הָאָט בְּיִם שְׁוּעָר כְּסָדָר גַּעַטְרָוְנָקָעָן רְוִיעָ אַיְיָר כְּדַי דָּאָס קָוְלָנְגָּנִינָה וְאַל זִיךְ אִים לְיִטְעָרָן, זִיךְ גַּעַלְאָזָט וּוּאָסָם אַוִּיף אַ פְּינָגָּר אַ גְּרוּיסָן אָוֹן שְׁאָרָפָן

נאנַג און עומק געוווען אין שחיותה. דעררוויל האבן די יידישע שטעהט־לעך אין פויַלַן נישט געוואָלַט הערין פון יידלען. זיַי האבן געהאט ביל־כערע שווחטים, שווחטים וואָס האבן געגעבע געלט. אונַ אוויב מחלוקת איבער אַ שווחט, איזו יידל נישט געוווען דער ריכטיקער קאנְדרַאַט.

ווען מען האט געפנט די פשׂחידיקע גוראלַנִיעַ און ס'הָבָן זיך געד וויזן נאָך יידן, שיינַע פשׂחידיקע מנישוער און וואָרשעוער יידן, האט דער אלטער טושינער שווחט, יידלַס פֿאַטער, אַנגעהוּבַן צוֹ טעהן, אַז אַמת, עַם ווועט אַמָּאל קומען דאס ריכטיקע שטעהט פֿאַר יידלען, אונַ יונַע יידן וועלַן וויסן ווי צוֹ פֿאַרץוקערן יידלַס שְׁחִיתָה אַזְוֵן גַּלְּיַעַטֶּרֶת קולַּגְּנִינָה — אַבעַר אַיְדַּעַר וואָס אַיְדַּעַר ווען — דעם בעקלען טאַכְטַעַר, יידלַס אַשה, וויסט ניט פֿוֹן קַיְוֵן קַונְגַּן אַזְוֵן שִׁיט דעררוויל מיט קוֹנְדַּעַרְלַעַךְ — וואָלַט פֿוֹנְדַּעַטְוֹעַן גַּלְּיַיךְ גַּעוווען אַזְוֵן יַירְלַס זיך אַמָּאל אַראָפְּכַּאַפְּן קַיְוֵן דְּלוֹטָאַזְוֵן אַזְוֵן אַנְהָבוּבַן צוֹ שְׁחִטָּן פֿאַר די שְׁיַינַע פרעמאָדַע יידן. דאס ווועט אוּיך זיַן אַסְגַּוְלָה אַזְוֵן נַעֲמָעַן זיך עַנְדְּלַעַךְ אַנְהָבוּבַן צוֹ קַלְּיַיךְ גען אַבעַר פֿוֹלַן. די עַצְחָה אַזְוֵן אַלְעַמְעַן געפַּלְעַן גַּעווָאָרָן. אַפְּילַוּ דער פראַסְטַעַר יַיְהָ, דער בעקלען, האט אַיְנְגַּעַזְעַן, אַזְוֵן יידלַס פֿאַטער אַזְוֵן גַּעַרְעַט אַזְוֵן מַזְוֵּן דעם ווָאנַן אַמָּאל אַרְיוֹטַן פֿוֹן אַרט — סִירְדַּן חַלְילָה יַירְלַס מיט דער טאַכְטַעַר אַזְוֵן דְּרִירַטְוֹן פֿוֹן אַרְטַעַר זיך כְּלַיְמַיוֹ זַיְצָן אַוְיפַּן קָאָפְּ אַזְוֵן אַוְיַעַטְסַן די בִּינְיָנָר. יַיְדַּלְּ, וואָס האט זיך כְּלַיְמַיוֹ נַיְשַׁט אַרוֹיְסְגַּעַרְטַט פֿוֹן טַוְשִׁין, האט זיך אַפְּילַוּ מַוְרָא גַּעַהָאָט צוֹ דְּרִירַן אַזְוֵן ווָעַג אַרְיָין. אַוְיפַּן ווָעַג, האט עַר גַּעַוְאָסְטַט, טַרְעַפְטַט מַעַן זַעַלְטַן אַזְוֵן. די פֿעַלְדַּעַר זַעַנְעַן פֿוֹלְמִיט גַּוְיִים. אוּיך הַיְנַט לַיְפַּן אַדְרָטַט אַרוֹם אַיבַּעַר די דְּרוֹיסְנַס אַזְוֵן בִּילְזַן אַזְוֵן ווִילְזַן צַעֲרִיּוֹן אַיְה. וּאוּ ווּעַט עַר זיך אַלְיוֹן, יַיְדַּלְּ נַעֲבָהָר, אַזְוֵן גַּעַבְנָן? אַים האט זיך דְּרַעְמָאָנט די מַלְחָמָה פֿוֹן יַיְדַּן מיט די פֿינְגַּר סְרַנִּיְּפְּלִישִׁתִים, — וּוּאָרָעָם יַיְדַּלְּ האט סְסָדָר גַּעַלְעַט אַזְוֵן דער אַטְמָאָסְפַּעַרְעַ פֿוֹן גַּמְרָא, חַוְמָש אַזְוֵן שְׁוַלְחָנָזֶרֶן. — די האָר אוּיפַּן קָאָפְּ האַבָּן זיך אַים גַּעַשְׁטַעַט קָאָפְּוִיעַר.

דער שְׁוּעָר, דער בעקלען, האט אַבעַר נַיְשַׁט לִיב גַּעַהָאָט צוֹ באַלְאַזְוֵן. אַזְוֵן אַגְּרוֹזִין ווִינְטַעְדוֹדִין פֿרַאַסְטַט, ווען די דְּעַכְעַר האַבָּן געד קַנְאָקָט אַזְוֵן טַוְשִׁין, האט מעַן יַיְדַּלְּעַן אַנְגַּעַהוּבַן אַרוֹמְצּוֹפְּאָקָן מיט וואָלַיְהָ

קעט, שפאנצערם און טיבער. מע האט אים אַרְוָמֶנְגָּעָפָונְדֵן קאָפּ אָוּן אויערטן, אָזּ מַעַן האט קוּם יידלען אַרְוָיְסְגָּזְעָן די אוינָן אָוּן דָּאָס גָּעָלְ רְוִוְוּתָעָ קָאָזְעַ-בָּעָרְדָּל. מע האט יידלען אַרְיוֹנְגָּעָלְיוֹגָט אַיְן בּוּזְעָם די שְׂיוּטָהָן לְעָזָן מִיט בְּלִיאַנְדִּיקָעָ חַלְפִּים. מע האט אַיְם אַרְיוֹפְּגָּעָזָט אַוְוָיָּה אַ פּוּוּרְיִישׁ פּוֹרְלָ, וְאַסְׁתָּרְאַט זָרָךְ גַּעֲלְיָהָן אַיְן יְעַנְעָן מְקוּמוֹתָה. דָּעָר בְּעַקְעָר האט דָעָם אַנְגָּעָפְּעָלְצָטָן גּוֹי גַּעֲנָבָן אַ גְּרוּסָן טְרוּנָס בְּרָאָנְפָּן אָוּן אַיְם גַּעֲהִיסָּן אַפְּשָׁטָהָלָן יַדְלָעָן אַיְן דְּלוֹטָאָוּעָר „הַוָּא“. יַדְלָס אַשָּׁה האט אַיְם מִיטְגָּעָבָן עַטְלָעָכָע וְאַרְעָמָעָ בְּיִגְלָ מִיט אַ שְׂטִיקָל הַחֲרָטָן שָׁעָן. יַדְלָ, אָזּ אַרְוָמֶנְגָּעָפָוְילְטָעָר מִיט טִיכָּעָר, האט גַּעֲצִיטָעָרָט וּוּי אַ פִּישׁ אָוּן שְׁטִילָן גַּעֲזָאָגָט תְּפִילָת הַדָּרָךְ. בְּעַסְעָר וְאַלְטָעָ ערְקָאָפְּבָּל גַּעֲוָעָן צָו זָאָנָן וְוּדוֹדָי. וְאַרְעָם אַיְם האט זָרָךְ אַוְיְסְגָּעָדוּכָט אָזּ עַר פָּאָרְלָאָזָט טְוִישָׁוֹן אַוְוָיָּה אַיְבָּיָס אָוּן ?אָזָט זָרָךְ אַוְועָק אַיְן אַוְמָהִימְלָעָכָע מְרָחָקִים. וּוּעָן דָּאָס פּוֹרְלָ האט פָּאָרְלָאָזָט די ?אַפְּטָעָט טְוִישָׁנָעָר הַיּוֹלָעָךְ אָזּ יַדְלָ, צָוָאָזָט מַעַן מִיט אַ בְּאַפְּטָעָטָן גּוֹי אָוּן מִיט אַ פָּעָרְדָּל, הַאָבָּן זָרָךְ גַּעֲפָנוּנָן אַיְנָמִיטָן די ?אַלְטָעָ אָוּן שְׁטִילָעָ לְיִכְתִּיקִיטָן פּוֹן די וְוּוּיטָעָ שְׁנָיִיעָן, אִיְן יַדְלָעָן נָאָר בְּאַפְּטָאָלָן אַ פְּחָדִים דִּיקְשָׁעָ אַיְנָמָאָלִיט. ער האט צָוָנָמָאָכָט די אוינָן, אַיְבָּרְגָּעָנָגָנָגָעָן אִיְן זְכָרוֹן גָּאָנָץ הַלְּכָות שְׁחִיתָה, נָאָר דָּעָר פָּחָד האט אַיְם נִישְׁתָּאָפְּנָעָלָאָזָט. דָּוֹרָךְ די פָּאָרְבָּוּנְדָּעָנָע אַוְיָעָרָן האט ער גַּעֲהָרָט דָּאָס אַפְּעָנָע אָוּן פִּיְּפְּנִידְקָעָ וְוּיְיָעָן פּוֹן די וְוּינְטָרְדִּיקָעָ וְוּינְטָן אַיְבָּרָ די שְׁנָיִיעָן. יַדְלָ האט אַוְיְפָגָעָטוֹן אָזּ אוֹוְגָן. אַיְם האט זָרָךְ אַוְיְסְגָּעָדוֹכָט, אָזּ עַר זָוְכָט אַ יְיָד אַיְן דָּעָר דָּאָזְקָעָר וְוּוּסָעָר לְזִוְיכָנְדִירְקָעָר פְּרָעָמְדָקִיט... ער האט זָרָךְ גַּעֲזָעָן אַלְיָוָן מִיטָּן גּוֹי, מִיטָּן די בְּאַשְׁנָיוּטָעָ פְּעָלָדָר, מִיטָּן די וּוּינָטָן אָוּן מִיטָּן די שְׁוֹוָאָרְצָעָ קְרָאָעָן וְאַסְׁתָּרָהָבָן גַּעֲנָמָאָפְּטָאָלָן. באַשְׁנָיוּטָעָ אָוּן נָאָקָעָטָע וְוּנְגָנְמָאָפְּטָאָלָן.

איְנָמִיטָן וְוּגָן האט דָּעָר גּוֹי אַיְנָמָאָל אַוְיְסְגָּעָדוֹרִיט צָו יַדְלָעָן דָעָם קָאָפּ אָוּן עַפְעָם גַּעֲזָאָגָט. יַדְלָ האט נִשְׁתָּאָפְּנָעָלָאָזָט קִין פּוּוִילִישׁ, אָזּ פָּאָרָ פָּחָד האט ער צְרוּקָנְעָבְּעָבָעָט אַוְוָתָרְגָּוָמְלָשָׁוֹן.

יַדְלָ מִיטָּן גּוֹי זְעָנָעָן עַנְדָּלָעָר גַּעֲקָוּמָעָן קִין דְּלוֹטָאָוּוּ אָוּן אַוְועָק אִיְן דָּעָר גּוֹרָאָלָגָע. וּוּעָן יַדְלָ האט דָעָר שְׁרָאָגְנְדִירְקָעָ וְאַרְעָמָד קִיְּטָמָן פּוֹן די קַעְסָלָעָן אָוּן דָעָר שְׁמָעָקָט דָעָם באַקָּאָנָטָן רִיחָ פּוֹן פְּסָחָדִיקָן

בראנפּן — האט זיך אים אויסגענומען, אז ענדליך איז ער בשלום ארדי בערגענטומען די וויטע מרחקים פון די גוים און געפינט זיך ווידער צוישן יידן. ער האט זיך שוער ארויסגעוויסלט פון די טיכער און וואלייפּעט און געטאפט צי ער האט די הילפּים און דער קעשענע. זיין זענען דארט געלעגן די טיעערע און ליבע הילפּים וואס האבן אים דער מאנט טושין און הלכות שחיטה. אז ער האט דערזען ר' זלמן נאוזשע-ליאנע איז אים נאָר ליכטיך געוווארן איזן די אויגן און ער האט זיך ענדליך אויסגענומיאיכלט.

ר' זלמן האט דערהערט אז דאס איז ער נײַער טושינער שווחט וואס איז געקומען שחתן פֿאָר די יידן איזן דֶּלְטוֹאָוּן. אויך ר' זלמן האט אויסגענומיאיכלט. ס'ערשטער מאָל זינט ער האט פֿאָרלְאָזּוּט מנישעו האט ער דערזען אַ היימישן ייד וואס שמעקט מיט זיינע פרומע מנישעוער מלומות, אַ ייד וואס שמעקט מיט מאָגְּנְלִינְצָע. מיט אַ פֿאָרְשְׁמִירְטָעַר האנט האט ר' זלמן יידלען דערלאָנט שְׂלָוּם עלייכּם און אים אַ פרען געטן אויף זיינ זונגעידיקן מנישעוער יידיש:

— אַיר האט שיין געדאָוּנט?

— וואס שייך געדאָוּנט... — האט יידל געזאנט מיט אַ חַמְדִישׂוּן גַּמְרָאָ-נְגָנָן אָוּן זיך אַ צַּעֲשָׂקְלָ-גַּעֲטָוּן פּוֹן שְׁמָחָה וואס ער האט דערהערט אַ ייד רעדן נאָכְדָּעַם ווי די ווינטן האבן אַזְוֵי לאָנְגָּנְבָּוּט אַין זיינע אויערן, די קראָען האבן געקראָפּעַט אויף די פֿאָרְשְׁנִיְּטָעַ פֿעלְדָּעַר אָוּן נאָך דעם פּוֹלִישׂ פּוֹנָם באָפְּעַלְצָטָן ערל.

— נו, גויט זיך וואָשָׂן, — האט ר' זלמן אַ זָּגָן געטן.

יידל האט ארויסגענומען די בײַגְּל אָוּן דעם הארטן קעַן וואס זיינ אַשה האט אים מיטגענְגָּבָּן פּוֹן טושין. ער האט זיך געוואָשָׂן מיט דער גויסער קַפְּעַרְנָעַר שְׁעֵפּ וואס איז, צוֹזָאָמָעַן מיט אַ פֿעַלְעַסְעָר, געשטאנען אַינְמִיטָן דער פֿשְׁחָדִישָׂר גַּרְאָלְנִיעַ. טַאָמָעַר דָּאָרָף זיך אַ ייד צוֹזָוָאָשָׂן די הענט. ר' זלמן האט זיך אַוועְקָנְגָּעָזָעַט נְעַבְּן די קָאָרְבָּן פֿרִישָׂן פֿשְׁחָדִיקָן בראנפּן. יידל האט זיך אַוועְקָנְגָּעָזָעַט נְעַבְּן די קָאָרְבָּן כַּעֲדִיקָּעַ קַעְסָלָעַן אָוּן אַנְגָּהָוִיבָּן צַוְּעַן זיינ אַנְבִּיְּסָן.

אלע שרעken אוון פחדים האבן זיך פון אים אפגעטען.

שפטעדן איז ר' מאשע געטומען איז נוראלגען אריין. ער איז
גענאנגען אונגעטונג ווי א נוי. איז א פויערישן שעפסנ-פֿעלז, איז א
פויערישן שעפסנ-היטל און איז א פאר גראבע געטאועט שטיוואלאעט.
די שטרוי-בלאנדע בארד האט אים געטאיעט פון שניי און פראסט.
ר' מאשע האט זיך געפרענט אויפן שוחט, און מהאט אים געוויין
אויף יידלען.

ירדֵל הַאָט זִיךְ פּוֹנוֹאַפְּסָנִי אֲרוֹמָגְנוֹוִיקְלַט מִיטְ טִיכְעָר אָזְן אַיְזְן מִיטְ גַּעֲנָגָנָגָנָעַן מִיטְ רְ' מַאֲשָׁקָעַן. זַיְזַעַן גַּעֲנָגָנָגָנָעַן אַיְזְן דִּי טִיפְעַ שְׁנִיְיעַן צְוִישַׁן דִּי נַאֲקָעַטְעַ סַאֲדְבּוֹיְמַעְרַ אָזְן דּוֹרֶךְ דָעַם פַּאֲרְשָׁנִיְינַן דְּלֹאַטְאוּוֹר דְּלֹאַרְאָה. עֲרַשְׁתְּ בֵּין דַעַר תִּפְלָהְ, וּוֹאַזְרַעַ רְ' מַאֲשָׁקָעַ הַאָט גַּעֲוָאוֹיְנַט, הַאָט דְּלֹאַרְאָה. מַאֲשָׁקָעַ יַדְלַעַן אַרְיוֹנָגְעַפְרַט אַיְזְן אַזְרָעַמְ-אַיְסָגְעַהְיִצְטַע שְׁטוֹב.

וילד האט א קוש געטונג די מזווה בי' ר' מאשעס פוייערישער טיר.
דלאן האט ער מיט זיין גרויסן נאנג איבערגעפּרוואוט די חלפּים אונ זיין
פֿונְדָאַסְנִי גוט אויסגעשלְלִיפּט. ר' מאשעס האט יידלען אַרְוִיסְגַּעֲפַּרְט
אויפּן פּוֹיְיעִרְשֵׁן הויף.

ברכה אונד דאם קעלבל אוונגענטשאפטן אינטניטן אויפֿן שנוי.

זומרצ'יט האט זיך דער טושינער בעקער מישב געוען איז אויר
דער עס ווועט זיך געפינען דאס ריכטיקע שטעהל פאר יידלען איז גלייכער
יידל זאל זיך ציען קיין דלאטאו. זאל ער דראטן דערווויל שחטן קלפה-
לעך איזן עופות איזן אויפהערן אים, דעם שווער, אפצעען די ביינער.
דער בעקער האט ניט לאנג געפרייט, ער האט אין א שיינען זומערדיין

טאג געדרונגען א פוייריש פורל, אויפגעזעצעט יידלען מיט וויב און
סינדערלעך צווישן שטורי, און זי איגנעהנטיס אועגעפירות קיין דלאַ
טאָו. מע האט יידלען איינגעדרונגען אין א דירה בשכנות מיט ר'
זלמן גאושעלאנע. יידל איז למול געווארן דלאַטאווער שוחט. שבח
פלענט ער דאַזענען שחרית אין אונזער שוּלְכֶל און זיך דאָרט געיציקלט
מיט זיין געליאטערטן קול-גניה. ר' זלמן האט באַסומען, אַינְמִיטֵן די
דלאַטאווער גוים, דעם ריבטיכון שכז'.

קָאַפִּיטֵל זָנָקְס אָוֹן צְוֹאַנְצִיךְ

אָ פָאַרְצְּעַרְשֶׁלֶט בָּן-יְהִידָּל. עַלְנְטְּקִיּוּת. דַּיְהַבְּנָה פָּוֹן רַ' זְלְמָגְעָן מִוּת
זְוִינְגָּעָן קִינְדְּרָעָן. קְרוֹנוֹגְעָן פָּוֹן אַרְיְמְקִיּוּת. אַיְן סָאָרָה. אַיְיךְ וְאַגְּמִיט גָּאנְ-
שְׁעַאוֹסְקִים שְׁפִּוְיכְּ-רָוֶשׁ וְסְמִירְ-פִּוְיגְּעָלָעָה. רַ' זְלְמָנָס זְוִינְגָּלָעָה קָוְקָט אַוְוִיפְּ
אָ בְּזִוְּם מִוּת עַפְּלָה. אַוְמְגָעְרְבְּטִיקִיּוּת. אַיְיךְ קָוְקָאַוְיִיפְּ מִיְּנָעָן הָעֲנָמָה.
בִּיטְעָרָעָה חֲרָתָה-גַּעֲפִילָן. „אַחֲדוֹת“. אַיְן דַּיְהַמְּלָעָן זְוָמְלָט זִיךְ רָאָס
גְּעוּווִיסְן פָּוֹן דָּעָר וּוּעָלָט אַיְן דָּעָר גַּעַשְׁפָּלֶט פָּוֹן אָ גַּעַוּוּטָר.

אַיְן דַּיְהַדְּרִים, אַיְן וּוּלְכָעָ אַיְיךְ הָאָב גַּעַלְעָרָנְט אַיְן לְאַדוֹשׁ, זְעָנָעָן
נִישְׁתָּאָלָעָ מִיְּנָעָן חֲבָרִים גְּעוּווּן גְּבִּירְיָשׁ קִינְדְּרָעָ, פָּוֹנְדְּעָטְוּוּנָן מִיטָּ
דָּעָר סָאָמָעָ יְדִיְשָׁעָר אַרְעָמְשִׁיט הָאָב אַיְיךְ מִיךְ קִיְּנָמָאָל נִישְׁתָּאָלָעָ
אַיְיךְ בֵּין קִיְּנָמָאָל נִישְׁתָּאָל גְּעוּווּן אַיְן בָּאָלוּטָם. הָגָם אַיְיךְ הָאָב גְּעוּוֹסָטָם,
אָז דָּאָרָט הָאָב אַיְיךְ מְשָׁפְּחָה, צָו וּוּלְכָעָ דָּעָר זִוְּדָעָ בְּרוּךְ גַּעַהְעָרָ אָז
אָ פָעַטָּרָעָ, אָזָן זַיְן זְעָנָעָן וּוּבָעָרָעָ. דַּיְ אַרְעָמָעָ יְדִין פָּוֹן שְׁטִיבָל וּוּאָסָטָם
פְּלָעָגָן אָמָאָל אַיְן אָז יְמִיטָּבָזָן צָו אָנוֹנָדוּ אַרְוִיְּפָקְוּמָעָן, זְעָנָעָן סָרָובָגְעָוָעָן
קְרָעָמְרָלָעָן אָזָן הָאָבָן זִיךְ רָוִיְּסָעָ אָזָן
בִּיטְעָרָעָה עַלְנָטָן פָּוֹן לְעָפָן הָאָב אַיְיךְ נָאָךְ קִיְּנָמָאָל נִישְׁתָּאָל גַּעַהְאָטָם אַנְגָּעָזָעָן
מִיטָּמִינָעָ אַוְיִגְּן.

וּוּאָסָטָעָר אַיְיךְ בֵּין גְּעוּוֹאָרָן, בֵּין אַיְיךְ אָלָעָ מַעַרְגָּעָמָעָן צָו דָּעָר
אַיְבָּרְצִיְּגָנָגָן, אָז אַיְיךְ בֵּין דָּעָר פּוֹפִּישָׁ פָּוֹן דָּעָר וּוּלְכָט אָזָן אָ צְעַנְטָעָר,
אָרוּם וּוּלְכָנָ אָלָעָ דְּרִיטָמָזָקָ. אַיְיךְ הָאָב גְּעוּווּן, וְאָזָלָעָ אַרְוּם אָנוֹנָדוּ
זְעָנָעָן אָנוֹנָדוּ אַונְטָעָטָעָנִיקָ, וּוּאָרָטָן אַוְיִפְּן חָסָרָן פָּוֹן אַונְדָּזָעָרָעָ מִילְּאָנָעָן
אָזָן הָעָרָן נִישְׁתָּאָל אַוְיִפְּן אָנוֹנָדוּ צָו חַנְפָּעָנָעָן. אַיְיךְ הָאָב מִיךְ גְּעוּוֹיְקָט אַיְן
יְחָום אָזָן אַיְן עַשְׂרוֹתָן, אַיְן זְאָטְקִיּוּת אָזָן אַיְן שְׁוֹוְאַוְילְטָאָגָן, אָזָן מִהְהָאָטָם
מִיךְ צְעַפְּאַלְעָוּותָן וְאָז גְּבִּירְיָשׁ בָּן-יְהִידָּל. אַיְיךְ הָאָב גְּעוּווּן אָז טָאָמָעָר
טוֹטָמָיר עַפְּעָם וְאָז וּוּרָעָן אָלָעָ אַיְן שְׁטָוָבָגְלָאָם. מַעְרָפָט דְּאָקְטָוִירָם,
מַעְ-קָוְקָט מַיְרָ אַיְן דַּיְ אַוְיִגְּן אַרְוִין וְאָז דַּיְ וּוּלְכָט וּוּאָלָט גַּעַהְאָלָטָן בַּיּוֹם אַוְנָ-
טָעָרָגָיָן.

ازא סביבה און אזא דערציאונג מוז אין א סינד אנטויסקלען אז ענצעענטריש געפיג. איך בין נישט געווען קיון שלעכט קינד. איך בין געווען א פארחלומט קינד און געפיגפל פון דער נאטור. דאך האט די ענצעענטרישקייט מיך אפגעשלאלסן פון א סך זאגן און מיר טילטאל געווייזן די וועלט אין א פאלשן לייכט. די גאנצע סביבה, אין וועלכער איך האב געלעבט, האט מיך פאמעלעבל געתשטייקט און דער איבערצייר גונג, אז איך בין עפעם בעסערט, אז איך האב מער רעכט ווי אנדערע, און דאם נברישע זאטלייט קומט מיר ווי א געזען פון אלע וועלטן.

עלנטקייט. נויט. איך האב עפעם געהרט דערפונ. אין זידע ברוכם מעשיות פלאגן טילטאל פארצוקומען עלנטע הונגעריקע מענטשן, אָרְעַמּוּ בְּרִידָעֶר פָּוֹן רַיְכָּעֶנְבָּרֶיְם וְאָסְנִיעָן אָוִים פָּוֹן נוֹיָט אָוּן פָּוֹן קָלְעַתְּ. סָוְאִיכְלִיסְוָף הָאָט דֵי דָאָזְיָקָעֶן עַלְנְטְּלִיטְפָּאָר מִיר גַּעֲלָנוּגָעָן וְאָסְמַעְטִיקָעֶן רַעְקוֹזְיָזְטָן פָּוֹן שִׁינְעָן אָוּן טְרוֹיוּרִיךְעָן מעשיות. רַעְקוֹזְיָזְטָן, וְאָסְמַאְכָן פִּיכְכְּתָן דֵי אָוִוְנָן אָוּן דְּרִיכְזָן בְּיָמָי הָאָרֶצְן. רַעְקוֹזְיָזְטָן פָּוֹן פָּאַנְטָאָזְיָעֶ. אָבָעֶר לְעַבְעִידְקָעֶן עַלְנְטְּעָן מְעַנְשָׁן, נוֹיָט אָוּן הָוּנְגָעָר וְאָסְמַרְסָעֶר אָוּן רַעְאלְעֶר בְּאַשְׁטָאָנְדָן פָּוֹן דָּעֶר זָאָטָעֶר אָוּן וְאָרְעַמְּעָר וְעַלְטָן, אָוּן וְעַלְכָּעָר איך לְעַבְּ ? נַיְן. דַּמְּאָמָּה איך מִיר נִשְׁתַּחַט גַּעֲקָאנְט פָּאָרָד שְׁטָעָן, וְאָסְמַהְיָסְטָה הָוּנְגָעָרִיקָעֶן מְעַנְשָׁן ? מַעַן קָאָן דָּאָךְ צָוְגָיָן צָו דָעֶר שָׁאָפָעֶ, וְאָסְמַשְׁטִיָּה בְּיַוְדָן מְעַנְשָׁה אָין שְׁטוֹפָה, אָוּן זִיךְרָן פָּוֹן דָּאָרָט אָרוֹיְסְנְעָמָעָן פָּוֹן פְּלִיטָבָ ?

די ערשות עַלְנְטְּעָן מְעַנְשָׁן, וְאָסְמַהְיָסְטָה אָוּן מִיְּן לְעַבְּן, זְעַנְעָן גְּעוּוֹן קִינְדָּר אָזְזִי וְאָסְמַהְיָסְטָה אָוּן מִיְּנָעָן יָאָרָן, נְעַלְמָעָךְ, די קִינְדָּר פָּוֹן רָ ? וְלִמְנָן גַּאֲזָעְלָאָנָעָן.

אוּוב איך האב גְּעוּוֹן אָיִן לְאָדוֹש דַּמְּאָמָּה אַנְטְּרַעַנְיִיקָּיט פָּוֹן מְעַנְשָׁן, וְאָסְמַהְיָסְטָה אָנְגְּעָוְוִוְזָן גְּעוּוֹן אָוִוְף אָונְדָּעָר עַשְׂרוֹת, אִיז עַם נִשְׁתַּחַט גַּעֲקָומָעָן צָו דָעֶר הַכְּנָעָה וְאָסְמַהְיָסְטָה רָ ? וְלִמְנָן גַּאֲזָעְלָאָנָעָן הָאָט צָו אָונְדוֹ אָרוֹיְסְגְּעָוְוִוְזָן אִין דְּלָוְטָאָוָן. עָר אִיז גְּעוּוֹן אִינְגָעָר אַלְיָוָן צְוִוְיָהָן גְּנוּיִם, אָנְגְּעָוְוִוְזָן אָוִוְף דָעֶר סְנָאָפָעָר שְׁכִירָות וְאָסְמַהְיָסְטָה עָר הָאָט בְּאַסְׁקָומָעָן פָּוֹן דָעֶר פְּסַחְדִּיקָעָר נְוַרְאָלְגָנָעָן. מְהָאָט בְּפִירְוָש גְּעוּוֹן אָז וְוּן דָעֶר זִירָעָ בְּרוֹד טּוֹט נָאָר אָמָּדְצָו די האָנט, — נִיְּטָר רָ ? וְלִמְנָן מִיט זִוְּן הַוּנְגָעָזִוְּן אָוִים פָּוֹן הָוּנְגָעָר. וְאָסְמַהְיָסְטָה עָר טָוָן, אָשְׁוֹאָכָעָר מְנִישָׁעָוָר יִיךְ, אָוּן

א דארף מיט גוים, וואס ער לאן צומאל נישט זיער לשות? ר' זלמן איז געוזן אויפן זידנס חסד ווי אן איינזאמער מענטש אויף א ברעם אינמיין א ווילדן צעשטורעטען ים. דער זיידע ברוך איז געוען די איינציגע האנט, וואס האט אום דערלאנט דאס קאָרגנע ברויט. און ר' זלמןען האט זיך אויסגערכט, און צו דער דאָזקער האנט מוז מען זיך בסדר בוקן אין דריינען, ציטערן און פלאָטערן פאר איר איז דאנק באָרטער הכהעה, און זי חס ושלום נישט דערצערענען אויף אַהאר. ר' זלמן האט עפֶס ווי געהאָרעוועט איז זיך דעם קולט פון אַרעמאַקייט. ער איז געאגנונג אַפְּגָּרִיסָּן און אַפְּגָּשָׁלִיסָּן, תָּמִיד אַבְּלָאָסְּטָר אָז מיט אָז אַרְאָפְּגָּנְּבָּוּגְּנָעָנָּם קָאָפָּ. טָאָמָּעָר האט ער געוזן עמִיצָּן פֿוֹן הויף איז ער נאָך בְּלָאָסְּטָר גַּעֲוָאָרָן, נאָך טִיפְּעָר אַרְאָפְּגָּנְּבָּוּגָּן דעם קָאָפָּ אָז אַזְּגָּעָטָן גַּטְּמָאָרָן וּוּי מַעַן וּוּאָלָט אִים אַטְּבוֹחָ גַּעַטָּן וּוּאָסָּמָּן הַעֲרָתָאִים. בְּלִוְיָן מיט אַרְעָמָעָ יְהָדָן, אַזְּוּי וּוּי ער, האט זיך ר' זלמן גַּעַפְּלָט אַינְדָּרְהָיִים אָז גַּעַהְאָט אַפְּנָיִשָּׂן דַּרְזִיאָרִיךְ פָּאָר יְהָדָן גַּנְּדִים.

די גַּרְעַסְטָע אַרְעָמָקִיט האט ער אַרְיָוְנָגְּעָלִינְט אֵין זַיְנָעַ קִינְדָּרָ. ער האט זי גַּעַלְאָזָט גַּיְן כְּמַעַט נַאֲקָעָט אָזָן בְּאָרוּוּם. בְּגַוְיִים נִשְׁתַּתְּ פֿוֹן וּוּאָנָעָן ר' זלמן האט גַּעַנוּמוּן אַזְּעַלְכָּע שְׁמַאְתָּעָוָאָסְטָע בְּגַדִּים, אֵין וּוּלְכָּעָ ער האט זַיְנָעַ קִינְדָּרָ מַלְבִּישָׁ גַּעַוּעָן. סִידָן עַרְגָּעָץ פֿוֹן אַטְּבָּרָגְּ מִיסְטָן. צָוָם עַלְנְטָסְטָן זַעַנְעָן גַּעַוְוָעָן זַיְעָרָעָ יְדִישָׁ הַיטְעָלָעָךְ. אֵין די הַיטְעָלָעָךְ אַלְיָין אֵין גַּעַלְעָן אַגְּנָצְעָר אַוְצָר מִיט אַרְעָמָקִיט. אַלְעָ פְּאָרְבָּן זַעַנְעָן גַּעַוְוָעָן פֿוֹן זיִי אַפְּגָּנְּשָׁאָסָּן, אַיְינְגָּעָשְׁמִירָט מִיט שְׁמוֹזָן, צַעְפְּלִיקָט אָזָן צָעִירָסָן, מִיט הַאלְבִּידָאָוִיסְגַּעְטָרָעָנָטָע דַּאֲשִׁיקָּלָעָךְ וּוּאָסָּהָבָן זיך גַּעַהְאָלָטָן אָוֹתָהָ דַּי הַיטְעָלָעָךְ עַפְּסָעָם וּוּי דָוְרָ מַעְשָׁדָה נִיסִּים. אויף די בְּאַפְּאוֹתָהָטָע קַעְפְּלָעָךְ פֿוֹן ר' זלמןס קִינְדָּרָ זַעַנְעָן דַּי דָאָזְקָעָ הַיטְעָלָעָךְ גַּעַזְעָסָן וּוּי קַאְמִישָׁ קְרוּיָנָעָן פֿוֹן מַעְנְטָשְׁלָעָכָן עַלְנָטָן... אַחוֹזָן דַּעַט, זַעַנְעָן ר' זלמןס קִינְדָּרָ אַרְוּמְגָּנְּגָּנָעָן בְּאָרָהָ וּוּסְעָה, מִיט אַוִּיסְגַּעְטְּרָמָטָע שְׁוֹאָכָּעָ רַאֲכִיטִישָׁ פִּסְלָעָךְ וּוּאָסָּזָעָן זַעַנְעָן וּוּי תָּמִיד צַעְפְּלָוִתִּיקָט. די קִינְדָּרָ פְּלָעָנָן אַרְוּמְגָּנִין צַוּזָמָעָן וּוּי אַסְטָאָדָעָ פֿוֹן אַרְעָמָעָ, אָזָן וּוּי זַיִן וּוּאָלָטָן פָּאָר אַלְעָמָעָן מַוְרָא גַּעַהְאָט. אַנְהָוִיב זַוְּמָעָר וּוּמָעָר מִיר זַעַנְעָן אַרְיוֹסְגַּעְקָוּמָעָן אֵין הויף אַרְיָין,

סידון דלאוטאו, האב אוך ר' זלמנס קינדרער וויניס ווען געוזן. וו
איך האב דערציזילט, איז צוישן זיינע קינדרער געוען א יינגעלע אין
מיינע יארן. איך פלאען זי נאר זען שבת בייס דאוועגען, וואו זי
זענען אלע באָרוועס און ווי איבערגענשראָפֿעַן געשטאנען לעבן דעם
באָטלִיתְטָן פָּאָטָעָר זְיוּעָרָן. איך בין אָרִינְגְּעָקְּמָן צוֹם דָּאָוְעָגָן פָּוּן
די אַינְגְּרָלְעָכָבָה הוֹפְּחָדָהִים, אַנְגְּעָטָן אֵין אַלְאָנְקְּנְדִּיקָּאָר
פָּאָטָקְּעָלָעָ, אֵין אַנְגְּדִּישׁ סָאָמְעָטְּ-הַיְּטָעָלָעָ. אָז אַוְיְגְּשָׁאָפְּעָנָעָר,
אַזְּטָעָר אָז אַצְּפְּרִידְעָנָעָר. צוֹישָׁן מִיר אָזָן ר' זלמנס קינדרער האָט
זִיךְּ אַזְּעָקְּגְּלִילְיָגָט אַתְּ הַתּוֹם פָּוּן פְּסִיכְּשָׁעָר וַיְוִיטְּקִיּוֹת גְּלִיאָד וּמִיר
וּאֱלָטָן גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אֵין צְוּוֹי פָּאָרְשִׁידְעָנָעָ וּוּאֱלָטָן. וּוּאֱלָטָן מִיט אַיְגְּנָעָן
גַּעַזְעָן אָזָן מִיט אַיְגְּנָעָן נַוְיְטוּעָנְדִּיקִיטָן. מִיר האָפָּן זִיךְּ אַנְגְּנָעָ
קוּסְטָמִיט אַגְּפְּלִיל פָּוּן טִיפְּעָר אָוְמָהִימְלָעְבָּלִיטָ. זִיךְּ האָט גַּעַשְׁרָאָקָן
די זְאָטְקִיּוֹת אָזָן דָּאָס גַּמְּדוֹתְשָׁאָפְּט וּוּסְמָהִיט פָּוּן מִיר אַרְאָפְּגְּנוּוֹיִיטָ.
מיַךְּ האָט גַּעַשְׁרָאָקָן דָּאָס עַלְגָּטָע אַרְעָמְקִיּוֹת אָזָן דִּי אָוְמוּוִירְדִּיקָעַ הַכְּנָעָה
פָּוּן יְוִידְעָשׁ קִינְדָּרָעָ, וּוּסְמָעָן אַוְמְעָפְּרָאָרָן מִין עַלְטָעָר אָזָן וּאֱלָטָן
גְּרִיאְלָעָךְ גַּעֲקָאנְט זִיךְּ מִינְעָן חֶבְרִים. מִיר האָפָּן צְוָמָאָל קִינְמָאָל נִישְׁתָּ
נַעַמְאָכָט אַפְּרָאוֹ אַוְיְצְרוּדָן אַיְנָעָר צוֹם אַנְדָּרָעָן אַזְּרָטָט. אַחְזָוָן
שְׁבָתָ ביַם דָּאָוְעָגָן האָט מַעַן זִיךְּ קִינְמָאָל נִישְׁתָּ גַּעַזְעָן אֵין אַונְדוּעָר
סָאָדָ.

איינמאָל, געדענס אַיך, בֵּין אַיך אֵין אֲשִׁינְנָם נְאַכְמִיטָּמָן אַרוֹדִים
עַגְּנָאנְגָּעָן אֵין סָאָר. אֵין דער האָנט האָב אַיך גַּעַהַלְתָּן אַ לְּאַנְגָּע
עַדְרָעָנָה שְׁפִיצְרוֹטָה, וּוּלְכָעָן גַּאנְשְׁעַרְאָרוֹסְקִי הָאָט מִיד גַּעַשְׁנָקָטָה. דער
סָאָר אֵין גַּעַשְׁטָאָנְגָּעָן אַנְגְּנָעָלָאָדָן אֵין אֲשִׁפָּע פּוֹן אוּבָסָטָה. די בוּימֶר
עַגְּנָאנְגָּעָן פּוֹל גַּעַוּוֹן מִיט עַפְּלָאָן באָרוֹן, וּוֹאָס זְעַנְעָן שְׂוִין צִיְּמִיקָּס גַּעַז
זְוּוֹאָרָן אָוֹיפָה די צְוּוֹינָן אָוֹן פָּאָרְשְׁמָעָקָט די לְוֹפְטָה מִיט די זִיסְעָז אָפְטָן
פּוֹן זְיוּעָר צִיְּמִיקִיטָה. די זְוָן הָאָט אַחִימָעָס אָוֹן אַזְמָעָרְדִּיקָע גַּעַשְׁיָוִינָט
אוּפְּנָן אוּבָסָטָה. דָּאָס גְּרָאָז אָונְטָעָר די בוּימֶר אֵין גַּעַוּעָן טְרוֹקוֹן אָוֹן
טוֹנְקָלְפּוֹן וּוּאָרְעַמְקִיטָה אָוֹן שָׁאָטָן.

צווישן די אויבסטן אויף די בוימער האבן עוזונגגען פוינט.
איך האב געפּילט אין מיין בלוט די ריחות פון פרויקיט און
אויבסטן. און בין א האפֿערדיינער אַרומגעשפֿרונגען אין גראן. איך האב

געפֿאכּעט מיט דער פריזישער שפֿיצְרוֹט און גַּעֲנָאַט דִּי זֶומְעַרְפִּינְגַּעַךְ
לְעֵךְ וּוּאַסְּ חַאַבְּן גַּעֲשׂוּבְּט אַיְן דִּי וּוּאַרְעַמְּ אַוְן זַוְּנִיקָּעַ שַׁאַטְּנָס אָוְן-
טָעַר דִּי בּוּיְמָעַר.
אַיךְ בֵּין מַיְדָאַלְזָ וּוּיְמָטָר פָּאַרְלָאָפְּן אַיְן דָּעַר שְׁמַעְנְדִּיקָּעַ שְׁטִילָ-
קִיטָּ פָּוּן סָאָד.

ニישט וויאט פָּוּן סָאָדְפְּלוּוּט אָונְטָעַר אַנְטָעַר אַלְטָן עַפְּלְ-בּוּים האָבָּ
אַיךְ פְּלוֹצָעַם דָּעַרְזָעַן אַיְנָעַם פָּוּן רַ' זְלָמָנָס קִינְדָּעַר. דָּאָס יַוְּנְגָּעָלָעַ אַיְן
מִיְּנָעַ יַאֲרָזָן. עַר האָט זַיְדָעַם וּוּי פָּאַרְבְּלָאָנְדוּשָׁעַט פָּוּן דָּעַר סְטָאָדָעַ
אַרְעַמְּ בְּרִידְעַרְלָעַךְ אַוְן האָט זַיְדָעַמְּ אַרְוֹנְטָעַרְבָּאָקוּמוּן אָונְטָעַר אַ בּוּם פָּוּן
פְּרִיזְיוֹן סָאָד. עַר אַיְזָ גַּעֲשַׂטְאָנָעַן צַו מִיר מִיטָּן רָוקָן, אַ בָּאָרוּוּסָעַר,
אַן אַפְּגָּנָהָעָנָעָר, אַ הַאַלְבְּ-נַאֲקָעָטָעַר, מִיטָּן פָּאַרְשָׁלָוּמְפָעָרָטָן יִדְיָישָׁן
חַיְמָעָלָעַ אַוְיפָּן קָאָפְּ. עַר האָט אַוְיפָּגָּנָהָוּבָן זַיְן קָאָפְּ אַוְן גַּעֲקָוּט אַוְיָפְּ
דִּי רְוִוָּתָעַ זַאְפְּטִיקָעַ עַפְּלָו וּוּאַסְּ האַבָּן, בָּאַגְּנָאָסָעָנָעַן מִיטָּן זֶומְעַרְזָוָן, שָׁוּעוֹר
אַרְאָפָּגָּנָהָאָנָעָנָעַן פָּוּן דִּי בָּאַבְּלָעַטְרָטָעַ צְוּוִיתָן. עַר האָט מַיְדָאַלְזָ גַּעַד
וּזְעַן אַיךְ בֵּין גַּבְּלִיבָּן שְׁטִיְיָן הִינְטָעַר אִים. אַיךְ האָבָאַלְזָ וּוּאוֹיָ
לְעִירִישָׁ גַּעֲפָּכָעַט מִיטָּן דָּעַר שְׁפִּיצְרוֹט אַוְן גַּעֲנָאַט דִּי זֶומְעַרְפִּינְגַּעַךְ.
דָּאָס עַלְנְטִיקִיט פָּוּן דָּעַם אַרְעַמְּעַן יַוְּנְגָּעָלָעַ האָט מַיְדָאַלְזָ וּוּי אַוְיָפְּנָעַ
רָעָגָן. אַן אַפְּגָּנָהָעָנָעָר אַרְעַמְּרָעַר מַעֲנְטָשָׁ אַיְנָמָיטָן דָּעַר צַעַשְׁמָעְקָטָר
קִיטָּ פָּוּן זַוְּנִיקָּן אַוְיָבְּסָטִיקָן סָאָד אַיְזָ מִיר אַוְיָגָּעָקָוּמוּן וּוּי פָּרָעְמָד צַוְּ
אַלְעָ גַּעַזְעָן פָּוּן דָּעַר דָּאַזְיָקָעַר שִׁיְנָגָר וּוּעָלָט, וּוּעַכְבָּעַ גַּעַהָעָר צַוְּ מִיר
אַוְן צַוְּ מִיןָ מִשְׁפָּחָה. דָּאָס אַרְעַמְּרָעַר יַוְּנְגָּעָלָעַ פָּוּן דָּעַר עַלְנְטָעַר וּוּעָלָט
וּזְעַן אַיְזָ אַזְוִי אַוְמָהִיְמָלְעַדְ-זָיוּוּטָ פָּוּן מִיר — וּוּי קוּמָט עַר אַהֲרָן אָוְן-
טָעַר דָּעַם פָּוּן בּוּם מִיטָּן רְוִוָּתָעַ לְאַכְּנְדִּיקָּעַ עַפְּלָ ?
דִּי זֶומְעַרְפִּינְגַּעַךְ אַרְוֹם מִיר אַוְיפָּן גַּרְאָזָן זַעַנְעָן אַרְוֹמְגַעְפְּלוּוּגָן
אוֹן דִּי לְעַדְרָנָעַ שְׁפִּיצְרוֹט האָט פְּרִיזְיוֹשָׁ גַּעַצְוָעָטָן אַיְן מִיןָ האָנָטָן.
אַיךְ האָבָאַלְזָ גַּעֲקָוּט אַוְיפָּן הַאַלְבְּ-נַאֲקָעָטָן רָוקָן פָּוּן דָּעַם יַוְּנְגָּעָלָעַ, וּזְעַן
הָאָט מַיְדָאַלְזָ גַּעַזְעָן אוֹן אַלְזָ מִיטָּן אַן אַוְיָפָּגָּנָהָוּבָעָנָעָן קָאָפְּ אַרְוִיָּפְּ
גַּעֲקָוּטָן דִּי שְׁפִּיצְרוֹט אַוְן מִיטָּן דָּעַר גַּאנְצָעַר קְרָאָפְּטָן זַיְ אַרְאָפָּגָּנָהָאָזָטָן
אוֹיָפְּ זַיְן פְּלוּיְצָעַ.

דָּאָס נַוְּפָּלָ פָּוּן דָּעַם קִינְדָּהָטָאָמְפָּהָאָפְּטָיָקָן אַ צִּוְּטָעָר גַּעַטָּוּן

פָּנוּ שְׁרַעַל אֹנוֹ פָּנוּ וּוּיִוְטִיק. עֲרַ הָאָט זְוֵד צֹוּ מִיר אֶדְרִי אָוִסּ גַּנְגַּבּן.
עֲרַ הָאָט מִיךְ דְּרַעַנְתּ אֹנוֹ זְוֵד הַכְּנֻהָדִיךְ אַיִינְגַּעַבּוֹיָן. זַיְינָע אָוִינְגּ זְעִיר
גַּעַוּעַן פִּיכְתּ פָּנוּ צְעַר אֹנוֹ פָּנוּ שְׁרַעַל. אַפְּכָר פָּנוּ דְעַר אָוִינְגּ
פִּיכְטָקִיטּ הָאָט אָוִיךְ אַרְוִיסְגַּעַקּוֹטּ אַטְיְפָעַר אַנְיְמָאַלְיְשָׁעַר הָאָט, וּוָאָסּ
הָאָט מִיד אַבְּרִיגְעָטוֹן גְּלִיךְ וּוּטְיוֹזְנַטּ פְּיעָרָן וּוּלְאַלְטָן גַּעַרְעָנְטּ אַוְיָוּפּ
מִיּוֹן הוּטּ. אַיְדַּה אָבָּא לְאֹזּ אַדוֹזִים גַּעַטָּאָן דַּי שְׁפִּצְרוֹתּ פָּנוּ דְעַר הָאָט
אֹנוֹ בֵּין גַּעַבְּלִיבּוֹן שְׁטַיְינּ וּוּי אַגְּלִימְטָר.

דאס יונגעלו איז אנטלאפּן.

איך בין לאנג געשטאנגען און איים נאָנגעקוּקט און אלע געזען די
אוינגן, וואָס קוקן אויף מיר מיט צער און מיט האָס. מיר האָט זיך
אויסגעדרכט, אָז די זונ שײַנט טוֹנְקֶעָלֶר, דער סאָד שמעקט זוי מיט
אן אִיבָּלְדִּיקָן נוּפֶט, אָז דֵי פּוֹיגָל האָבָּן אַוְיפֿנְעָהָרֶט צוֹ זִינְגָן אַוְיפֿ
די בּוֹימָעֶר. איך האָב אַרְאָפְּגָעָלָזֶט דֻּעָם קָאָפֶן אָזֶן לְאנְג גַּעַשְׁטָאנְגָּן
אויף מיין אָרט. איך האָב אַסְקָה גַּעַטְוֹן אויף מִינְעָה הענט זוי אַוְיפֿ
פְּרָעָמְדָע פִּינְטְּלָעֶכֶע בְּאַשְׁעַפְּעָנִישָׂן אָז אַז האָב גַּעַהָאָט צוֹ זַיְדָס
גַּעַפְּלָי פּוֹן עַקְל. אַין מִין הָאָרֶץ האָט זַיְדָס עַרְשָׁמָע מַאל גַּעַוּעַקט
דָּאָס גַּעַפְּלָי פּוֹן אַ גְּרוֹוּסָע אָזֶן מַוְּרָאְדִּיקָע זִינְהָאָפְּטִיקִיט. אויף מיין
צַוְּנָגָה האָב איך גַּעַהָאָט דֻּעָם בִּיטָּעָן טָעַם פּוֹן אַ טְּרָאָגְנִישָׂן גַּעַוּוִיסָן. מיר
אייז אַוְיסְגָּעָסְמָעָן, אָז מִיט דָעַר שְׁפִּיצְרוֹתָה האָב איך אַנְגָּעָלָאָפֶט בַּיִּ
דָעַר טִיר פּוֹן דָעַר גְּרוֹוּסָע אַוְמְגָעָרְעַכְטִיקִיט פּוֹן דָעַר וּוּלְטָ. די אָומֶד
גַּעַרְעַכְטִיקִיט פּוֹן וּוּלְכָעָר איך האָב נָאָר גַּעַוּוֹסָט אַלְסָ רַעֲקוֹוִיזָט פּוֹן
מעשיות אָזֶן סְפִּירָם. די טִיר האָט זַיְדָגָעָפָּט, אָז אַז האָב זַיְדָ
די אַוְמְגָעָרְעַכְטִילִיט, אַ לְּעַפְּדִיקָע אָזֶן אַ רְעַאְלָע אַרוֹיְסְגָּעָלָזֶט אָז
דרוֹסָן.

איך האב זי אונגרירט מיט די הענט, די גרויסע מורה דיקע אומד גערעטען פון דער וועלט.

די דאזישע נאכט בין איך נישט געללאפַן. דער אלטער פריזי
שער זייןער האט געקלונגען שעה בי שעה אין דער נאכט. דער האז
האט געקריט אוף באנינגען. איך בין וואך געלעגן אין די קישנס.
דראם געויסן האט זיך געפנט אין מײַן הארץן ווי א טיפע בלוטיקע
עם האט מיר וויאָ געטן פון אין אומהיימלעכער בושה פאר
זונאָנגן.

וועלכבר איך האב מיר אליען נישט געקבנט אפנגעבן סיון חשבון. איך האב בסדר אויף מיר געפילט די בליקן פון דעם יינגעהלע. עם זונען געווען שטומ-פאדרנדייך בליקן פון א וועלט, וואס איך האב נישט געקבנט, און וועלכבע האט זיך פאר מיר געפנט דורך מײַן איינגענע טאט.

איין עטלעבע טעג ארכום איז צו אונדז געקבמען א ייד פון לאדוש. אויף דער נאכט האט מען אנגצעונדזן די בראנזונען פריצישע לאטפ. מ'האט גענרייט אויף וועטשרעד די געשמאלאע דלאטאווער מעדרנים. צוישע אנדערע נייעסן האט דער ייד דערצ'ילט, איז איז באלאטוט צוישען די יוריישע אָרְעַמְעָלִיּוֹת אָוֹן בָּאַלְמָעָלָאַכְּבָּעָם טָוּזָן זִיךְ אֶפְּמַיאָזָעָמָעָמָוּתָן. מָעָ שָׁמָוֹ אַסְטָמָ, אַז דָּאַרְטָמָ האַט זִיךְ גַּעֲנְרִינְדָּעָט אַחֲרָה "אַחֲרָה". יוֹנְגָעָן אָוֹן מִידָּן קְוּמָעָן זִיךְ צֻוְנוּיָה אִיז קָאַנְסְּטָאַנְטִינְגָּעָר וּאַלְדָּה הַיְמָנָטָר לְאַדּוֹשׁ. יוֹנְגָעָן דָּאַרְטָמָ לְעַסְטְּרִישָׁע לִידְעָר אָוֹן הַאַלְטָזָן אַפְּיקְוּרִיסְיָשָׁע דָּרְשָׁוֹת, רַעֲדָן אָוּסָטָ אָוִיפָן קִיסְּרָ, אָוֹן אוֹיפָן די נְגִידִים. דָּעָר עִקְּרַעַן זִיךְ די באַלְוִטָּעָר וּוּבְּעָר זִיךְ נִישְׁטָמָ צָו לְאָזָן פָּוּן די פָּאַפְּרִיקָאנְטָן...
דָּעָר יִיד האַט גְּזַוּפָט דָּעָם בָּאַטְמָטָן מַילְכִּיבָּן בָּאַרְשָׁטָש אָוֹן פִּינְצָי
טָעֵר צֻוְנוּגָעָבָן : אִין לְאַדּוֹש שְׁמוּעָסָט מעַן אַז קִיּוֹן גַּוְטָמָ פָּאַר יִידָּן וּוּטָ
דָּרְפָּנוֹן נִשְׁטָמָ אַרוּסְטוּמָעָן.

אליע איז מיר אינעוויניס האַט אַ צִימָעָר גַּעֲטָוּן. פָּוּן די רַוִּיטְלָעָר באַלְוִיכְטָעָנָע טָוָנְקָלְטִיטָן אִין די וּוּינְקָלְעָן פָּוּן גְּרוּוּסָן הוּוּפִישָׁן חַדְרָ האַבָּן צָו מִיר וּוּי אַרוּסְגָּעָלָקָט די מִיטָּצָעָר אָוֹן האַט אַנְגְּעָפְּלִיטָע אָוֹנָן פָּוּן רַ' זְלָמָן גָּאָזְשָׁעָלָאַנְעָם יְיָנָגָן. איך האַט אַ קָּסָט גַּעֲטָוּן אַוְיָה מִינְגָּעָ העָנָט. מִיר האַט זִיךְ אַוְיָסְגָּעָדוֹכָט, אָז עָרְגָּעָץ אִין די הַיְמָלָעָן זַמְלָט זִיךְ דָּאַס גְּעוּווִיסָן פָּוּן דָּעָר וּוּלְטָ אַוְנָעָם גַּעֲשְׁטָאַלְטָ פָּוּן אַ גְּעוּוּטָר.

קַאֲפִיטָל זִבְן אֹוּ צְוֹאָנְצִיךְ

ר' אהרן יוסף האט ליב א גלייבווערטל, א גוטן שמעך טאכטאק און חסידישע מעשיות פון וואורך. א "שווינער", ווי אזו ר' אהרן יוסף טומט א שמעך טאכטאק. ר' אהרן יוסף וויל זיך נישט שפילון מיטן רבוננו של עולם. בי אים אין מוויל איזו ליזידיך ווי בי א נפלע. דאס איננגזיכע מקום אין דער נועלט ווואר אן ארכיפאָן האט הנאה באָגְלִיָּך מיט א נגיד.

אין יענער צויט — איך בין שווין געוווען קרוב צוועלך יאר — האט מיין פאָטער באַשְׁלָאָסֶן מיך נישט צו לאָזֶן מער ניין חדר. מ'האט פאָר מיר גענומען א ספֿעַצְיַעלָן מלמד אין שטוב ארײַן.

דעם מלמד האט מען אוש געברענט פון קוטנע. ער איז געוווען שווין אן עלטערער ייד מיט א שיינער ווייסער פָּאָמְרִיאָרְכָּאַלִישָׁר באָרד. געהיסן האט ער רב אהרן יוסף.

ר' אהרן יוסף איז געוווען פון די אַלְטָע וואָוָרְסָעָר חסידים אין קומָזָן. אַיְדָעָר אֵיך ווועל ווַיְוַיְתָעָר דערצְיַילָן וועגן אַים וויל אֵיך נאָך צונעבן: ר' אהרן יוסף איז געוווען בי אונדז ווי א מִין פָּאָמְלִיעָדְקָוּזִים. ער איז געוווען דער מלמד פון מיין פאָטער און פון מײַנָּע קוטנע ער פָּעָטָרָט. אַלְעָה האָבָן דערצְיַילָט, אָז נישט נעקוקט אויף דער לאָנְגָּעָר צויט האט זיך ר' אהרן יוסף נישט געבעיטן אויף אַהָאָר, האט געהאט די זעלְבִּיסָע שיענע ווייסע באָרד, האט נישט געהאט קיין צָאָן אַין מוויל אָזֶן האט עסָנָה דיס בְּרוּיט אַיְבָּעָגְּעָלָאָזָט די האָרטָע בְּרוּיטְדָּעָנְדָּלָעָך אוַיְפָּן טִישׁ, האט געשמעקט טאכטאק פון דעם זעלְבִּיסָע קָאָרְעָנָעָם טאכְּפָּאָק-שְׁקָעָטָעָל, האט זיך אַיְנְגָּעָרָדָט אוֹ אַלְעָרְלִי שְׂוֹנָאִים רְזָזְטָן אַים, האט געשפְּוִילָט אוֹוָוָת דער לאָטָעָרָע אָז גְּעוֹאָרָט אוֹוָוָאָרָט אוֹוָיְפָּן גְּרוּיסָן גְּעוֹוִינָם. דערבי איז ער געוווען אַפְּרִילְעָבָר, לְוָסְטִיקָעָר יִיד אָזֶן האט האָלָט געהאט דָּרְיִ זָאָכָן: אַגְּלִיבִּי ווּעָרְטָל, א גוטן שמעך טאכטאק אָזֶן חסידישע מעשיות פון וואורך.

באלך אין אנהויב זמן, נאך סוכות, ווען ר' אהרן יוסף אין גע-
קומוין צופארין פון קומגען און אייז ארוינגעומען צו אונדרז אין שטוף,
האט זיך ארויסגעוויזן, או סי דעם ברויטעלען פאלטן, וואס ר' אהרן
יוספ טראנט, סי דאס גלאנצנדיקע אלפאנגען בעאלט ווינס, סי זיין
הויכן סאמעטגענעם קאשקעט — געדענקט נאך מיין פאטער פון די ציטן,
ווען ער אייז געווען אַ יינגל און געלערנט בי ר' אהרן יוספ אין חדר.
ס'האט געהיחסן, אז ר' אהרן יוסף אייז גווארידיקער "שיינער" און די
מלבושים אויף אים ווילן גאנרנישט אלט וווען. זיין הערן די יארן ווי
דעם פאראייאיריקן שניין. ר' אהרן יוסף אייז צו אונדרז אריינגעומען אַ
צעשמייכלטער. די וויסע פאטרארכאלישע בארד האט ממש פון אט
אדראפנגעלוויכטן. קודמיכל האט ער אַ געט ארטוים געטונו דאס קאערגען
טאפאקדישקעטעלע וועלכעס מיין פאטער האט אויך גוט געדענקט פון
זייןע קינדרעריארין, און געטונו דעם אמתן שמעק טאבאך. אפיילו טאבאך
שמעקן אייז בי ר' אהרן יוסף געווען אַ גאנצע עבדוה און ער האט זיך
דערפיו נישט געאיילט. ס'אייז געווען אַ גאנצע קאמפליצירטער אקטט:
אַ קאָפ געטונו מיטן פינגער אויפן טירעלע פון שקעטעלע, ווי ער וואָלט
געוואָלט דערמאָנען דעם טאבאך צו זיין גרייט, מהמת ר' אהרן יוסף
נייט געמען אַ שמעק טאבאך: אַריינגעשטעט צוויי פינגער אין שקי-
טעלע און ארויסגענוומען אַ קאָפטעטשע טאבאך: פונאָנדערגעטויילט דעם
טאָבאך אייז די צוויי נאֶזילעכער וואָס האבן אַומגעדוֹדִישע געוואָרט אַיִ-
בער ר' אהרן יוסף וויסע ליכטיע וואָנצעט. דאן האט ר' אהרן יוסף
געטונו אַ בגעימותדרין אַאָ, גלייך ער וואָלט דער וועלט דערמייט געטאוּ
די גרעסטע טוביה. ערשת נאָכן שמעק-טאָבאך האט ר' אהרן יוסף זיך
ליכטיך אויסגעשמייכלט און געואנט אַ גלייכוערט.

ר' אהרן יוסף אייז נאָך זוינט זיין לעבען נישט געהאט געפארן אווּאָ
דער באָן. ער האט זיין נישט געטרויט, אַט די דאֶזיקע רוחות, וואָס פְּלִיעָן,
פייפן און הרושען אויף די שניעט. אויף מיט יעדער באָן געשטע נישט
קיין קאָטאטראָפֿאָפֿע אַזְּן מענטשן וווען דארט נישט צעבראָקט אויף
קרעפלְ-פְּלִיוּש, אייז עם פשוט מעשה ניסים. און ר' אהרן יוסף האט זיך
נישט געוואָלט שפְּלִין מיטן רבונו של עולם און אַים שטעלן אויפן נסיוּן.
זו וואָס זיך פְּאַרְלָאָזְן אויף ניסים אַז מען קָאָן, ווי די קלונג פָּאַרְצִיּוּשׁ

וידן, פאָרָן מיט באַלענְגָּלִישׁע בוידן. — די וועלט ברענט נישט און ס'איין נישט אַס וואָס זיך צו איילן. בויידן פלייען נישט משוגענערוויז אַיבער האַלְדוֹן און נאָקָן, זוי שלעפֶן זיך פָּאַמְּעַלְכָּל, מהמת יידישע פָּעַדְלָעַךְ זענען נישט קיין משהיתים און אַיִּזְבֵּר בַּיִּזְבֵּר מְטַן לְעַפְּן. ר' אהָרָן יוֹסָף אַיִּזְטָאָקָע אַרְוִיסְגָּאָפָּרָן פָּוּן קוֹטָנָע מִיט אַגְּרוּסָעָר בּוֹידָן, האָט זיך גַּעֲשַׂעַט אַגְּאנְצָע נַאֲכָט אַיִּין דִּי הַאַרְבְּסְטִיקָע בְּלָאַטְעָס אַיבָּעָר לְעַנְתְּשִׁיךְ אַזְנָאָזָן אַזְוָרָקָאָזָן, האָט גַּעֲדָרִימְלָט זִיכְּרִיקְעָרְהִיט. ערְשָׁת אַיִּין אַקְרָעָטָם הַיְנְטָעָר לְאַדְזָשָׁה האָט עַר בָּאוּווֹן אַפְּצָדוֹאָוּוֹנָעָן. עַר האָט גַּעֲטָאָן אַ שְׁטָאָרָקָן שְׁמַעְקָטְאָבָּאָס אַזְנָאָזָן אַפְּגָּעָן פְּרִישָׁת.

די באָבע חיה האָט ר' אהָרָן יוֹסָפָן גַּעֲפָרָעָנט צַי עַר אַיִּזְבֵּר הַוְּנָגְעָרִיךְ, האָט ר' אהָרָן יוֹסָף אַפְּגָּעָנְפָּעָרָט מִיט אַשְׁמִירִיךְ בעַלְעַ, גַּעֲזָאנְט אַגְּלִיכְוּעָרְטָל אַזְנָאָזָן זיך אַגְּלַעְטְּגָּעָטָן אַיבָּעָר דָּעַר לְיִּכְּרָעָט פָּאַטְרִיאָרְכָּאַלְיִישָׁר בָּאָרְדָּ, אַוְיָפְּ וּוּעֲלְכָּעָר מְהָאָט נַיְשָׁת דָּעָרָעָנט דָּאָס מִינְדָּסָטָע פָּוּן די וּגְעַשְׁטָרָאָפָּאָצָן אַיִּין דָּעַר שְׁוּוּרָעָר בָּאַלְעָנְגָּלִישָׁר בּוֹידָן. די דִּינְסָטָן האָבָּנוֹ גַּלְיִיךְ אַרְיִינְגְּעָטָרָאָן פָּאָר ר' אהָרָן יוֹסָפָן דָּאָס גּוֹטָע מַוְּלִיכְיָע אַנְבָּיוֹסָן. ר' אהָרָן יוֹסָף זיך פָּאָר בעַלְעַל נְעוּוֹאָשָׁן, אַוְיָפְּנָהָוּבָּן די העַנְטָ אַזְנָאָזָן גַּעֲכָעָלָע גַּעֲזָאנְט שאָו יְדִיכָּם אַזְנָאָזָן זיך גַּעֲנוּמָעָן עַסְּן.

עם רָעַדְתָּ זיך אַזְוֵּי עַסְּן. ר' אהָרָן יוֹסָף האָט נַיְשָׁת גַּעֲהָאָט קִיּוֹן אַיִּין צָאָן אַיִּין מוֹיְלָגְ, וּוָאָס מַעַן האָט אַיִּם דָּעַרְלָאָגָאנְט האָט מַעַן גַּעַמּוֹת צְרוּקִיךְ נַעֲמָעָן אַיִּין קִירָ. ר' אהָרָן יוֹסָף האָט מִיט אַגְּלִיכְוּעָרְטָל דָּעַר באָבע חיה גַּעַוְיָוִז מִיט אַפְּינְגָּעָר אַיִּין מוֹיְלָגְ אַזְנָאָזָן זִיְּדָוִיסְ וּוּי בַּיִּזְבֵּר נַפְּלָעָ. סּוֹפְּ-כְּלִסְוֹפְּ האָט ר' אהָרָן יוֹסָף נַיְשָׁת מַעַר גַּעֲנָעָסְן וּוּי דָאָס וּוּיְכָע אַיְנָעָוְיִינְקִיָּת פָּוּן אַזְוּמָלָגְ, גּוֹט אַוְיִסְגָּעָוְיִיקָּט אַיִּין הַיְשָׁע מַיְלָגְ. דָּעַרְפָּאָר האָט זיך ר' אהָרָן יוֹסָף צַעְבָּעָנְטָשָׁט מִיט אַגְּנוּוֹן וּוּי עַר וּוּאָלָט ערְשָׁת גַּעֲהָאָט אַוְיָפְּגָּעָנְסָן אַלְעַ מַעַדְנִירְמָלִיכִים.

וועָן ר' אהָרָן יוֹסָף האָט נַאֲר גַּעֲהָאָט אַפְּגָּעָנְטָשָׁט אַיִּזְאַרְיִינְגָּעָן קְוּמָעָן דָּעַר זִיְּדָע בְּרוֹדָק. סְחָאָט זיך אַגְּנָהָוּבָּן דָּאָס גַּרְוִיסָעָר פְּרִיעָעָן זיך צְוִוִּישָׁן אַט די צְוִוִּיָּיָדָן. סְחָאָט זיך אַרְוִיסְגָּאָזָן, אַז זִיְּקָעָנָעָן זיך פָּוּן קִינְדוֹוִיָּז אַיִּין שְׁעָרְנִיזָעָן. ר' אהָרָן יוֹסָפָט פָּאַטָּעָר, וּוָאָס אַיִּין גַּעַוְוָעָן

פֿוֹן דַּי לְוִידִישׁ וּוָאַרְקָעֶר חַמִּידִים אֵין שְׁטַעַטֵּל, האַט מְקֻרְבָּ נְעוּזָן דַּעַם זַיְדָן בָּרוּךְ אָוֹן אִים אַמְּאָל מִיטְנָעָנוּמָעָן אָוִיף אֲ בּוֹיד קַיְוִן וּוָאַרְקָעֶר. יָעַנְעַ וּוָאַונְדָּעַרְלָעַכְעַ אָוֹן פְּרִוִּילְעַכְעַ חַסְידִישׁ שׁ נְסִיעָה פֿוֹן וּוְעַלְכָּעַר דַּעַר זַיְדָע בָּרוּךְ האַט קַיְינָמָאָל נְישַׁט אָוּפְנָעַה עַרְתָּ צַו דַּעַרְצַיְוִילְן. דַּעַר זַיְדָע בָּרוּךְ מִיטָּ רְ' אַחֲרָן יוֹסְפָּן אָבָּן זַיְךְ בָּאלְד אַנְגָּהָוִיבָּן צַו זַאְגָּן דָּג. פֿוֹן גְּרוּוּס הַיְמִינִשְׁטִיְּטַה האַט רְ' אַחֲרָן יוֹסָאָל דַּעַם זַיְדָן בָּרוּךְ גְּעוּוֹאַלְטַה מְכַבְּדָ זַיְן מִיטָּ אֲ שְׁמַעַט טַאָפָּאָק, דַּעַרְבִּי האַט עַר צְוּגָּעָנְבָּן מִיטָּ אֲ גַּלְיוּכּוּעַטְלָ אָז דָּאָס שְׁקַעַטְעַלְלָעַ טַאָפָּאָק אִיז דַּעַר אַיְינְצִיקָּר מְקוּם אֵין דַּעַר וּוּלְטָ וּוָאוָן אַרְעָמָאָן האַט הַנָּאָה בָּאָנְגְּלִיְּרָ מִיטָּ אֲ נָגָּיָה. דַּעַר זַיְדָע בָּרוּךְ האַט אָבָּעָר נְישַׁט גַּעַשְׁמָעָקָט קַיְיָן טַאָפָּאָק. פֿוֹן גְּרוּס שְׁמָהָה, וּוָאָס עַר האַט זַיְךְ גַּעַטְרָאָפָּן מִיטָּ אֲ יָוָגָנָט פְּרִיְינָט האַט דַּעַר זַיְדָע בָּרוּךְ פָּאָרְדוּכְעָרָט אֲ נִיעַ צִינָאָר אֵין פְּרִיוֹן פֿוֹן אֲ קַאָפְּיַקָּע.

קַאֲפִיטָל אֶכֶט אָוּן צְוֹאָנְצִיךְ

מע גויט אים קווילענען די קראדייטן. די תנאים און אמוראים זענען פוילישׂ יידן ווי מיר אלען. ר' אהרן יוספֿ דערציזלט פון זיינע שונאים.

מ'חאָט אונדו אַפְּגָעָנְבָּן אַיְנָעָם פון די אַפְּגָעָלְגָעָנְעָה חדרים אין אונדער גרויסער לאָדוֹשָׁר דָּירָה. דָּאָרט האָט ר' אהרן יוספֿ גַּזְאַלְט מיט מיר לערנען. אַזְוִי ווי מיר האָבן נאָר אוּפְּגָעָנְמִישָׁט די גַּמְרָא פון ליַכְטִיקָן אָוּן רַחֲבוֹתְדִּיקָן ווַיְלָנְגָעָר ש"ס, האָט ר' אהרן יוספֿ גַּעַטְוֹן אַשְׁמָעָד טַאֲפָאָס אָוּן זַיְךְ צוּ מיר גַּעַוְאָנְדָן מִיט אַפְּיַעַלְלָעְכָּר עַרְנְסְטָלִיט, אָוּן אַיְךְ זַיְךְ נִישְׁטָדְעָוָן אִים צוּ רַופָּן דְּבָר, נַאֲרָפְּשָׁוֹט ר' אהרן יוספֿ, מַחְמָת עַר שְׁפִּילָט אַוְיָה דָּעָר לְאַטְעָרָא אָוּן אַלְאָדָעָמִינְגָּס קָאָן עַר בַּאֲקוּמָעָן די דִּיעָה אָוּן עַר האָט גַּעַוְאָנְדָן די פִּינְגָּה אָוּן זַיְבָּעֵץְטָמְזָוִוָּנְט, עַר ווּאַרְפָּט דָּאָס מַלְמָדָות אַיְנִימָּטָן זָמָן אָוּן ווּעָרְטָגְלִיךְ אַסְׁוֹהָה. עַר ווּלְנִישְׁטָמָעָן זָאָלָן ווּסְפָּן אָזְעָר אִיזְעָוָן אַלְמָדָה. עַס קָאָן אִים שָׁאָטָן צָוּם קְרָעִידִיט. מִין פָּאַטְעָר האָט מִיר דַּעֲרְצִיזָלִיט: פָּוֹנְקָט אַזְוִי האָט ר' אהרן יוספֿ גַּעַטְעָנְהָט ווּעָן עַר, מִין פָּאַטְעָר, אִיזְעָוָן אַלְיָוָן יִנְגָּלָן אָוּן גַּעַלְעָרָנְט בַּיְּ ר' אהרן יוספָּן אַיְן חָדָר. אִים רַופָּן דְּבָר אִיזְעָוָן חִוּתָּנִישְׁט זַיְכָּר, מַעַן נִוְתָּאִים קְוִילְעָנְעָן די קְרָעִידִיט נַאֲכָדָם וּוּעָר ווּעָט גַּעַוְוָיְנָעָן די פִּינְגָּה אָוּן זַיְבָּעֵץְטָמְזָוִוָּנְט.

ביְּ ר' אהרן יוספָּן צוּ לַעֲרָנְעָן גַּמְרָא אִיזְעָוָן גַּעַוְוָעָן פון די גַּרְעַסְטָעָה תענוגים. עַפְּעָם האָט די גַּמְרָא בַּיְּ אִים פָּאַרְלְוִוִּרְן פון אַיְדָן גַּאֲנְצִיעָר לְוּמְדִישָׁעָר שַׁאֲרַפְּקִיט. עַר האָט אַרְיוֹנְגָּעָנְמִישָׁט אַיְן דָּעָר פַּרְעַמְדָעָר שְׁקַלְאַ-זְׁטוּרִיא פון דָעָר גַּמְרָא זַיְנָעָ אַיְגָּעָנָעָ גַּלְיוֹכוּעָרְטָלָעָךְ, גַּלְיָיךְ ווי עַס ווּאַלְטָט זַיְךְ אַיְן די פַּרְעַמְדָעָ גַּמְרָא-לְאַדְעָנִישָׁן גַּעַהְאַנְדָּלָט ווּעָגָן אִים, ר' אהרן יוספָּן אַלְיָוָן, אָוּן זַיְנָעָ וּוּאַרְקָעָר חַסְדִּים. אַוְיָיךְ די תנאים אָוּן אִמוראים זענען אַיְן ר' אהרן יוספָּס אַינְטַעְרַפְּרַעְטָאַצִּיעָ אַרְוִיסִּי גַּעַקְוָמָעָן ווי הַוִּימְשָׁעָ פְּרַיְלָעֶכָּעָ יַדָּן. וּוּאוּ ס' אַיְן ר' אהרן יוספָּן

גענאנגען אין א גלייכווערטל האט ער לנטרי נישט געשוינט זיעדר
כבוד און געקאנט אין אמרא אריינזאגן גאר אויף א שקאצ'יש-הסידישן
שטייגער. ער האט מיטגעלאכט מיט דעם גאנצן געועב פון דער
נمرا, זי געמאכט היינטציגיטק און געהאט צו די נمرا-פֿאַרְשָׁוִינְגָּן
זייןע סימפאטיעס און זייןע אַנטְּפֿאַטְּיעָס. אַזְּוֵי האט ער יעדן תנא
און יעדן אמרא וואס איז אויינגערטען אין דער האנדולונג, גלייך
אַפְּנַעֲמַלְת ווי ער האט אויינגעקט פֿיוֹאַנְּמִישׁ. און די פֿאַרְשָׁוִינְגָּן
זענען אלע מאָל אַרְוִינְגַּעַםְעָן גענוג פרוי, גראמעס און בייסיק.
ר' ששת איו בי אים אויינגעקט אַלְיָוִין דִּיקְלָעֶר יַידָּל, רונדייס ווי
אַ פֿעְמָל, מיט אַ פֿוּכְלָעַ, מיט אַ קְוַדְצָעַר דָּוִיטָעַ בָּאָרְד אָוּן מָוֵט גַּעַנְגָּן
קדיוֹלְטָעַ דָּוִיטָעַ פֿאַהְלָעַ. ער האט געטראָגן אַ סִירָהָשׁ קָאַפְּעַטְשָׁקָעַלָּע אַונְטָעַרְנָעַ
האָט לִיב געהאט גענדזנס און איו געווין אַ יַיד אַ קְפָּדָן. ר' הונא
איו געווין אַ בְּלִיְּכָעֶר אַוִּיסְגַּעַםְעָן יַיד, אַ חְלוֹשׁ אָוּן אַ הוֹסְטָעָר,
פלענט כָּסְדָּר טְרוֹיְנְקָעַן הוַיְסָעַ מִילְּךָ מִיט האָנִיא אָוּן געהאט אַ ווַיְבָּאָ
און אַרְוָה. דערצְוָה האָט ר' הונא אַ הִיפְשָׁ קָאַפְּעַטְשָׁקָעַלָּע אַונְטָעַרְנָעַ
שְׂטָאַמְלָט, פֿלְעַנְט שְׁחַנְלָאָגָן אַפְּזִיצָן אַיִן בֵּית-הַכְּסָא, מְחַמֵּת ער האָט
געלייטן אויף מערידן און האָט הוֹיךְ אָוּן פְּרוּם גַּעַזְגָּט אשר יַצֵּר.
רבא איו געווין אַ בְּיַזְעָר יַיד אָוּן האָט נִישְׁט פֿיְנָט געהאט דָּאָס קָעָרְבָּל.
אַבְּיָהָאָט גַּעַרְעַט פֿלְיָנָק ווי אַזְּוִילְוִישָׁר גַּאֲזָן, דערצְוָה איו ער געווין
אַ צְּחַוְשָׁטָעַר אָוּן אַ זְּוִילְדָעָר בְּטָלָן, פֿלְעַנְט אַלְצְדִּינְגָּן פֿוֹן זִיךְ אַרְאָפְּ
פֿאַרְלִיְּרָן אָוּן האָט גַּעַצְיָעַט פֿאָרְן ווַיְבָּאָ אִימְתָּמוֹת, — מְחַמֵּת זִי
איו געווין אַ יַּדְעַנְעַ אַ קָּזָאָק, גענאנגען בֵּי אַבְּיָהָן אַיִן די פֿלְוָדָעָן,
געהאט אַ מעַנְהַ-לְּשׁוֹן אָוּן אַרְוֹמְגַעְטָרָאָגָן עוֹפָות אִין גַּנְדִּישָׁע הַיּוֹעָר.
זִי, די אַבְּיָוּטָעַ, איו געווין דער בעַלְפְּרָנָסָה. אַבְּיָהָאָט קִינְמָאָל נִשְׁטָ
פֿאַרְדִּינְטָקִיָּן גַּרְאָשָׁן. אַזְּוֵי האָט זִיךְ די גַּאנְצָע גַּמְרָא פֿאַרְוָאַנְדָלָט
אין ר' אהָרָן יוֹסְפָּס אַינְטָרְפְּרָעַטָּצִיעָ אָוּן אַ הִיּוֹמִישָׁן יַדְיָוָן מַילְיָעַ.
יַדְיָן ווי מִיר אלע פֿוֹלְיִישָׁן יַדְן.

אַינְמִיטָן די אלע פֿרְיוֹלְעַכְעָ אָוּן יַדְיִשְׁלָעַכְעָ גַּמְרָא-בְּיַלְדָעָר פֿלְעַנְט
ר' אהָרָן יוֹסְפָּס שְׂטִימָעָ אַמְּאָל ווּרְעָן טְוָנְקָעַלָּע, זִיןע אַוִּינְגָּן פֿלְעַנְט
פֿיְכָט ווּרְעָן מִיט אַ שִּׁינְדִּישָׁע פֿיְכָטִיקִיט, ער האָט אַוּעַלְגָּנְעַלְיוֹגָט
זִין טְאַפְּאַקְ-שְׁקָעַטָּלָע אַונְטָעָר אַטְאָוָל פֿוֹן דָּעָר גַּמְרָא אָוּן מִיט אַ

שטייל אומבעאהאלפֿן סול מיר אונגעהויבּן צו דערציילַן אָז אַין קומטנע האט ער אַסְטַר שׂוֹנוֹאִים וּוֹאַס גַּיְעַן אִים אוֹפֶן לְעֵפֶן. פּוֹן דִּי רַעֲדַלְּ פִּירְעַר קָעַן אִים אַיְזַּע דַּעַם זַיְדָנָס מְשֻׁמָּשׁ יַעֲקָב צַאַמְבָּעָר. וּוֹעֲגַן זַיְידַּ נָעַ שׂוֹנוֹאִים אָזָן וּוֹעֲגַן דִּי סִיבּוֹת פּוֹן דִּי רַדְיוֹפּוֹת קָעַן אִים האט ער גַּעַד רַעֲדַט מִיטַּ רַמּוֹזִים, אָזָן עַמְּסַט הַאָט גַּעַשְׁמַעַט מִיטַּ פִּירְכְּטַעַרְלַעַכְּבּוּ גַּעַשְׁעַעַד נִישְׁן פּוֹן אַלְטַע, אַלְטַע צַיְוֹן, נַאֲךְ בִּימִי וּוּאוֹרְקָעָג. אַיךְ הַאָבּ נִישְׁטַ פָּאַרְשְׁמַטְאַנְעַן דַּעַם אַיְנָהָאַלְטַ אָזָן דַּעַם נַאֲנַצְּן צַוּזָּמְעַנְהַאַנְגָּן. אַיךְ הַאָבּ אָוִיךְ נִישְׁטַ גַּעַקְאַנְטַ צַוּזָּמְעַנְפְּאַרְעַן, דִּי טַיְעַרְעַ תָּנָאִים אָזָן אַמוֹרָאִים — מִיטַּ וּוּעַלְכְּבּוּ רַ' אַהֲרֹן יוֹסֵף אִיּוֹ אַנְעַנְטַעְרַד רַ' שְׁמַעַלְכְּבּוּ — מִיטַּ זַיְנַע טַוְנְקַעְלַע שׂוֹנוֹאִים אַיְן קָוְטַנָּע. אַיְזַּן אַזְּעַלְכְּבּוּ מַאֲמַעַנְתַּן הַאָבּ אַיךְ פָּאַר דַּעַם גַּוְטַן אָזָן לְוַסְטִיקַן רַ' אַהֲרֹן יוֹסֵף אַונְגַּעַהוּבּן מַוְרָא צְוּ קְרִינְגַּן.

שְׁפַעַטְעַר בֵּין אַיךְ גַּעַוּאָר גַּעַוּאָר אָז גַּאֲר אַיְן זַיְנַע פְּרִיסְטַע זַיְנַע יָאָרַן הַאָט רַ' אַהֲרֹן יוֹסֵף גַּעַלְיַיְטַן אַוְיפּ אַ נִּיסְטִיקַעַר קְרָאנְקְהַיִיט.

קָאַפִּיטָּל נֵיִן אָוֹן צְוֹוָאנְצִיךְ

ר' אהרן יוסף וווערט אַ באַלְטער באַלְעֶבֶס. עס טווען זיך אָפֶרְכְּטָעֶר-
לעבע מעשיים צוישן די באַלְטער אַריַמעלְיוֹת. עס אויז נישטָאָן קִין
נשמה אָוֹן קִין מלְאָך-הַדּוֹמָה. אַין די ווועלְדָעָר זוֹנְגָעָן זַיִן לְידָעָר.
ווער? קְבָּצִים — צָעִירִים עֲנָעָן הַזְּוּזָן אָוֹן צָעִירִים עֲנָעָן שַׁיְּרָן. אַ שְׂטִיקָל נַס
וואָס פָּאַלְיִצְיָעָן שְׁלַעַטָּשׁ די זוֹנְגָעָן אַין דָּעָר תְּפִיסָּה. עס פּוּעָלָשׁ נִישְׁטָאָן
אַ גַּעַחְיוּמָנוֹשְׁפּוֹל פָּאַפְּרִילָל. די רַחֲבוֹתִידִיקָעָן לְעַדְרָעָנָעָן טַאַוְלוּעָן האָבוֹן
פָּאַרְדְּעָקָט אַונְגָּשָׂר זַיִךְ דָּאָס אַרְיֻמָּעָן צָעַקְנִיּוֹתְשָׁטָעָן פָּאַפְּרִילָל. „אַלְגָּעָמוֹנִינָּר
וַיְדִישָׁעָר אַרְבְּעַטְעָר-בּוֹנְדָּן פּוֹן לִיטָּעָן, פּוֹילְן אָוֹן רַוְּסְלָאָנדָן“. די אַרְיֻמָּעָן
וַיְדָן פּוֹן באַלְטָעָר רַוְּפָן צָוָם קָאַטְמָפֶר אַ גַּעַרְעַכְטָעָר וּוּעָלָטָר.

נאָכְרָעָם ווי בְּמַשְׁךְ אַ צְוַיִּי חֲדִשִּׁים האָטָט ר' אהָרָן יוֹסָף פָּאָר מִיר
פּוֹנָאַנְדְּרָעָגָעָלְיוֹיכָטָן די שאָרְפָּעָן נַמְרָא אַין די פָּאַרְבְּנְפּוֹלָעָן מַעֲנְטָשָׁן אָוֹן
לְעַבְּנָסָ-שְׁטִיְּגָנָר פּוֹן אַ פּוֹוְיִישָׁ וַיְדִישָׁ שְׁטָעָטָלָיָה, האָטָט ר' אהָרָן יוֹסָף
עַנְדְּלָעָךְ באַשְׁלָאָסָן אַהֲרָצּוֹבְּרָעָנָגָעָן זַיִן הַזְּוּגָזָיָנִטָּן קִין לְאַדוֹשָׁן. עַר
הָאָט אַוְיַּךְ אַמְּאָל צְוָגָעָנָבָן אָז עַר ווּוְיַּל נִישְׁטָאָן אַיְבְּרָלָאָזָן זַיִן מַשְׁפָּחָה
אַלְיאָן צְוַיִּשָּׁן די קַוְּטָנָעָר שְׁוֹנוֹנָיִם, אָוֹן ווי עס אַיִּז צָו אַיִּם דְּעַרְגָּאָנָגָעָן
קְלִוְּבָטָז וַיִּזְיַּן חַוִּיפְּטָשָׁנוֹא יַעֲקָבָצָאָמְבָעָר, דָּעַט וַיְדָנָס מַשְׁמָשָׁן, אַרְיִזָּה
בְּעַרְצָוְצִיעָן בְּשָׁכְנָותָן פּוֹן זַיִן מַשְׁפָּחָה, אָוֹן עַר פָּאַרְשְׁטִוִּיטָן גּוֹט דָּעַט
בְּאַחֲאַלְטָעָנָעָם מִיָּין פּוֹן דָּעַט מַמְזָר בְּן הַנִּידָּה. ר' אהָרָן יוֹסָף האָט
גַּעַדְוָנָגָעָן אַ דִּירָה אָיִן באַלְטָעָט. דָּאָרָט אָיִן גַּעַוְוָעָן דִּירָהָגָעָלָט בְּיַוְּלִישָׁעָר,
אוֹן אַיְדָעָר עַר ווּעַט גַּעַוְוָינָעָן אַוְיַּף דָּעָר לְאַטְמָרְיעָאָן ווּרְעָאָן אַ גְּבִּיר
וּוּוְיַּל עַר דְּעַרְוְוַיָּל בְּעַסְרָה וּוּאוֹיְנָעָן צְוַיִּשָּׁן אַרְעַמְּעָלִיָּת. סְאַיִן הַיְמִישָׁ
לְעַכְבָּר אָוֹן בעַמְּדָה. ר' אהָרָן יוֹסָף מַשְׁפָּחָה מִיטָּן בִּיסְלָאַרְעַמְּקִוִּיטָן
אַיִּז גַּעַקְוָמָעָן צְוָפָאָרָן מִיטָּן קַוְּטָנָעָר בְּוִידָאָן ר' אהָרָן יוֹסָף אַיִּז גַּעַד
וּוּאָרָן אַ באַלְטָעָר באַלְעֶבֶס.

מִ'הָּאָט עַרְשָׁט גַּעַהָאָט אַיְנָגָעָפָרָט אָיִן לְאַדוֹשָׁן אַן עַלְעַקְטָרִישָׁן
טְרָאַמְּוֹויִי, אָוֹן ר' אהָרָן יוֹסָף אַיִּז וַיְדָן טָאָג אַיְנָדְרָפְּרִי צָו אַוְנָדוֹז גַּעַד
קְוּמָעָן צְוָפָאָרָן מִיטָּן טְרָאַמְּוֹויִי אָוֹן אַהֲיָמָגָעָפָאָרָן אַוְיַּף דָּעַר נַאֲכָתָן. עַס

זעט זיך אוים, אז אויפֿה דער דאזיזער „מאשין“ האט ר' אהרן יוסף נישט סיון מורה געהאט צו פָּאַרְן און ער האט זי נישט געהאלטן פָּאַר אָזָא ווילְדֶן מזיך ווי די בָּאָזָן. ר' אהרן יוסף האט נאר מורה געהאט פָּאַר דער טיווילְאנִישְׁעָרְן חוץפה פָּוֹן אַ דָּאַמְּקָדְּמָאַשְׁין. אַיר האט ער נישט געטרויט. וויבאָלְדֶר' אהרן יוסף האט זיך נאר געהאט אַ בִּיסְלָן אַיְינְגְּנְעָזְעָסְן אֵין באַלְוָת אָזָן גַּעֲוָאַרְן דָּאַרְטָן אַ שְׂטִיקָלְן תּוֹשָׁב, האט ער פְּלוֹצָעָם פָּוֹן דָּאַרְטָן אַגְּנְעָהְבוֹן בְּרַעֲנָגְנוֹן אַלְעָרְלִיְּן מעשיות.

די מעשיות האט ער מיר אלְּיָוּן נישט דערציילְט, רק געווארט פִּיו מיר ווועַלְן פָּאַרְטִּיס ווועַרְן מיט דער גְּמָרָא. מיין פָּאַטְּעָרְן פְּלַעַגְטָן דָּאָן צו אָונְדְּזָן אַרְיִינְקְׁוּמָעָן. ער האט האַלְטָן געהאט צו העָרָן ר' אהרן יוסף מעשיות פָּוֹן פָּאַרְצִיְּטוּשׁ יַדְּן אָזָן פָּוֹן ווּאוֹרְקָע.

אָבעָר ר' אהרן יוסף האט לעצטנס ווּוִינְיִישְׁרָעָן אַגְּנְעָהְבוֹן צו דער-צְיָוָן פָּוֹן פָּאַרְצִיְּטָן. ער האט מיט אַ טוֹנְגָלָן אָמוּהִיְּלָעָךְ קָוְלְ דָּעָרְ-צְיָלְטָן ווּאַסְטָן טָוָט זיך צְוּוַיְשָׁן יַדְּן אֵין באַלְוָת. אַזְוִינְס אָזָן אַזְוּלָּ-כָּעָם האט ער נישט געהרט דָּוָרָךְ דִּי לאַגְּנָעָיְרָן ווּאַסְטָן ער לְעַבְטָן צְוּוַיְשָׁן יַדְּן אֵין פּוֹלָיְךְ. אָזָן ער האט זיך דָּאָךְ עַפְעָם אַגְּנְעָזְעָן אַ זְוַלְטָן מיט אַלְעָרְ-לִיְּיָוָן יַדְּן אֵין חַסְדִּים. פָּוֹן ר' אהרן יוסף דערציילְוָגְנוֹגָן האט גַּעַ-שְׁמַעַט מיט דֻּעָם שְׁרַעַשְׁוּדִיקָן גַּעַמִּיט פָּוֹן „סְבַּחַ הִישְׁרָדָה“ אָזָן מיט דִּי, „נִשְׁתַּת גּוֹטְעָ“ ווּוִינְטָן פָּוֹן יְעַנְעָר ווּוְעָטָה. סְהָאַט אַוְיִיגְעָקָט ווּיְצְוּוַיְשָׁן בָּאַלְוָתָר אַרְעָמְלִיְּתָן האָבָּן זיך אַרְיִינְגְּנְעָכָפְט שְׁדָוִים אָזָן שְׁרַעַטְלָעָךְ אָזָן אֵין דִּי אַרְעָמָע יְדִישָׁע הַיּוֹלְעָךְ הַיּוֹבָט אֵן צו בְּרַעְנָגְנוֹן אַ שְׁוֹאַרְצָעָ-שְׁרוֹופָה. קִינְדָּעָר פָּאַלְוָן אַזְוָעָק ווּיְבַעַת דִּי גְּרוֹזָעָם כְּאַלְיָעָרְ-צִיְּטָן. אָבעָר דִּי שְׁלָאַפְּקִידָן זְעַנְעָן נִשְׁתַּת חָל אַוְיָפָן גּוֹף נִיְּוָרָט זיך בָּאַפְּטָלְן דִּי נְשָׁמוֹת. ר' אהרן יוסף האט גַּעַוּוֹאַסְטָן אָזָן סְעַנְגָן פָּאַרְאָן אַפְּיקָוְרִיסִים, דִּיטְשָׁן ווּאַסְטָן לְיִיעָנָעָן טְרִיאַפְּסָולָן, שְׁרַיְבָּפָן לְשׁוֹזְקָדָשָׁן דִּי טְמָאָר בְּיכָלָעָךְ פָּוֹן מְשָׁה דְּעַטְעָר. אָבעָר דָּאָס ווּאַס עַס טָוָט זיך צְוּוַיְשָׁן דִּי יְוָנְגָעָן אָזָן דִּי מִידָּן אֵין באַלְוָת — אָזָן דּוֹוקָא צְוּוַיְשָׁן פְּרָאַסְטָעָן באַלְ-מְעַלְאַכְבִּישָׁע קִינְדָּעָר פָּוֹן אַרְעָמְלִיְּתָן — שְׁטִינְגָט אַיְבָּעָר אַלְעָזְעָן זְיַנְעָ-הַשְּׁגָות ווּעָנָן אַפְּיקָוְרִיסָה. בָּאַלְוָתָר יְוָנְגָעָן אָזָן מִידָּן האָבָּן זיך צְוָר זְאַמְּנְגָעָנוּמוּנָעָן אֵין אַ חְבָּרָה „אַחֲדוֹת“, זְאַמְּלָעָן זיך אֵין דִּי ווּלְדָעָר הַיְנָטָע לְאַדְוָשָׁ, אַוְיָפָן דִּי בָּאַלְוָתָר בְּוִידָעָמָעָר, אָזָן אַוְיָפָן לְאַדְוָשָׁעָר

ביתי-הקבורות און מ' האַלט דאָרט דרישות של דופֿי אָז די אויערן טווען
וואֹי צו הערן, דהינו : אָז עס איז נישטאָ קיין נשמה און קיין מלארך
דומה, נײַערט אִין בּוּיך פֿון מענטש איז פֿאָראָן אַ מאַשינְדֶל מִיט גָּאנַ
אָז וּעַן דָּעַר גָּאנַ נִימְט אָזִים שְׂטָאָרְבֶּט מַעַן, פֿוֹנְקֶט וּוּי אַ לאָמֵפּ וּאָס
לְעַשְׁת זִיךְ אָזִים אָז נִאָפְטָם. אָוּפְּן בִּיתִיחָקְבָּרוֹת זְעַנְעַן זַיִּם מִבְּזָה די
מַתִּים אָזָן רְעַדְן אָזִים אָוּפְּן מְלֻכָּות וּאָס אַ יִיד טָאָר גַּאֲרְנוּשָׁת בְּרַעְנָן
גָּעַן אִיבְּעָרָן מַוְילַּן. אִין די וּוּלְדָעַר זְעַנְעַן זַיִּים דְּעַרְעָן צָרַ
זָאמְעַן מִיט יְוָנְגָעַן, הָגָם ס' אִיז אַ פְּפִירְוּשָׁעָר דִּין אָז קָוָל באַשָּׁה עַרְוָה,
נָאָר גַּיִּים טָעַנְהָ מִיט זַיִּים וּעַנְעַן אַ דִּין. עַק וּוּלְטָן. אָזָן וּוּרָ ? קְבָּצָנִים
— צְעִירִים עַנְעַן הַוִּזְוֹן אָזָן צְעִירִים עַנְעַן שִׁידַּן, נָאָט זָאָל נִישְׁט שְׂטָרָאָפּּן פָּאָר
די רְיוֹד.

ר' אַהֲרֹן יוֹסָף האָט נָאָך טְוַנְכָּעַלְעָר אַרְאָפְּגָּעָלְאָזָט דָּאס קָוָל אָז
בְּאַהֲלָתָן דָּאס קָאָרְעָנָע טְאָבָּאָקְדְּשָׁקְעָטָעָל אָזָן די פָּאָלְדָן פֿון זַיִּן גְּרוּזִיָּה
סְעַר רְוִוְטָעָר פְּאָטְשִׁיְּלָעַ וּאָס אִיז גָּלְעָנָן נְעַבְּן דָּעַר צְוּגָּעָמָכְטָעָר גְּמוּרָא.
— ס' זְעַנְעַן מִנְהָסָתָם סְאָצִיאָלִיסָטָן, — האָט מִיּוֹן פָּאָטָעָר גַּעַד
וּוְאַלְט אָוּפְּקָלְעָרָן ר' אַהֲרֹן יוֹסָפָן, אִין אָוּסְטָלָאָנדָן זְעַנְעַן שָׁוִין לְאָנָג
— דָּא סְאָצִיאָלִיסָטָן. —

— פְּנוּוֹאָגָנָעָן זְוָעַן בְּאַלְוָטָעָר יְוָנְגָעָן קַיִּין אָוִיסְלָאָנָד ? — האָט
ר' אַהֲרֹן יוֹסָף אָזֶש אַ גְּשָׁרְיְוָגָעָטָן אָזָן בְּאַהֲלָתָן די רְוִוְטָעָר פְּאָטְשִׁיָּה
לְעַמִּיטָן טְאָבָּאָקְדְּשָׁקְעָטָעָל אִין דָּעַר קְעַשְׁנָעָ אַרְיוֹן. רְעַדְמָת נָאָרִישָׁ
קִיטָּן, חִיּוֹם אַבְּרָהָם — האָט ר' אַהֲרֹן יוֹסָף פָּאָטָעָלָעָךְ צְוָגָעָבָן וּוּי
עַר וּוְאַלְט מִיּוֹן פָּאָטָעָר גָּנוּוֹאַלְט אָוּסְטוּסָרָן — ס' אִיז נִשְׁטָמָעָר וּוּי
מַעַשָּׁה בְּעַלְדָּבָר. ס' אִיז נָאָר אַ וּוּוּנְדָעָר וּאָס גְּטוּדִיָּהן שְׁוֹוִינְגָן.
בְּאַלְוָטָעָרָן. אִין בֵּית אָשָׁר אִין שֵׁם מַת. טְאָטָעָם רְיִיסָן זִיךְ די
הָאָרָר פֿון די שָׁעָפּ אָזָן דְּרַעְכָּעָנָן נִשְׁטָמָעָר אַיְוָגָעָן קִינְדָּעָר, וּוּאָרָעָם
די יְוָנְגָעָן וּוּיְלָן נִשְׁטָמָעָר אָזָן רְעַדְן עַזְוָתְשִׁיָּטָן. ס' אִיז אַ מְנָפָה
פֿוֹנְקֶט וּוּי אַלְעָ מְנָפָות. מַעַן זָאָנָט טְאָקָעַ, אָז דָּעַר לְאַדְוּשָׁעָר רָב וּוּעַט גַּעַד
מַעַן דָּעַם קָאָנְטִישִׁיק אִין דָּעַר הַאָנָט אַרְיוֹן אָזָן וּוּעַט אַרְוּמָנִין אִיבְּעָר
בְּאַלְוָטָעָר הַיּוֹעָר פֿוֹנְקֶט וּוּי עַר האָט עַס גַּעַטְוֹן בְּשַׁעַת די גְּרוּיָסָע שְׁלָאָפּ
קִיטָּן. אַ שְׁטִוְיכָל נָס וּוּאָס פָּאָלְיִצְיָוָן שְׁלָעַפְּט די יְוָנְגָעָן אִין תְּפִיסָה אָזָן

מען שיינדט פון זייד דארט די הויט, נאר עם פועלט נישט. א נישט גוטער איז געקסמען איבער באלאט.

טאָג בַּיִּ טַאָג אַיְזֵ רֶ' אַהֲרֹן יוֹסָף גַּעֲקָםָעַן צַוְּפָאָרָן פָּוּן באַלָּוּט מעָר אַיְבָּעָרְנָעָשָׂרָאָקָן. זַיְנָעַ מַעֲשָׂוִת וַעֲנָן דַּי "אַחֲדוֹת" זַעֲנָעַן גַּעַד וְאָרוּן גַּרְזְוִילִיקָה. עָרָהָט יַעֲדָעָם מֵאָל דַּעֲצִיּוֹלָט נַיְעַ פְּרָטִים, אַזְּן יַדְישָׁעַר שַׁטּוֹב וּוּרָעָן דַּי קִינְדָּעָר פָּאָרְכָּאָפָּט פָּוּן דַּעַם אַוִּיסְטָמְעָרְלִישָׁן נַיְסָטָם. אַפְּלַיוּ דַּי באַלָּוּטָעָר שָׁוֹלְן אַזְּן דַּי בַּתִּיְמָדְרָשִׁים וּוּרָעָן נַיְשָׁט גַּעַשְׁוֹנָט פָּוּן דַּי דָּאָזְיָעָ וּוּסְטָעָ יַוְנָגָעָן פָּוּן "אַחֲדוֹת". אַנְמָלְטָן שְׁבָת, פָּוּנְקָט אַיְנָה מַיְטָן דָּאוּוּנָעָן, הָאָט זַיְקָ אַזְּן אַ באַלָּוּטָעָר באַלְמָעָלָאָכְבִּישָׁעָר שָׁוֹלְכָּל אַוְעָד גַּעַשְׁטָעָלָט עָפָעָס אַ שְׁוֹאָרְצָעָר יַוְנָגָ, אַ זַּוְן פָּוּן אַ פְּרוּמָעָן יַיד אַ וּוֹעַד בעָר, אַזְּן הָאָט אַ קְלָאָפָּ גַּעַטָּוּן אַיְזֵ "שְׁוֹלְחָן" אַרְיָין. יַיְדָן הָאָבָּן זַיְקָ נַעַבָּעָר דַּעֲרָשָׂרָאָקָן. אַבְּפָרָעָדָר יַוְנָגָהָט אַנְגָּהָהָוִבָּן צַוְּ רַעְדָן עַזְוְתָלִיטָן שְׁעָנָן דַּי לְאָדוּשָׁעָר נַגְּדִים אַזְּן קַעְנָן מַלְכָּוֹתָה. דַּעַר שְׁמַשׁ דָּאָרָטָן וּוּאָס אַיְזֵ אַגְּנָצָעָר בְּרִיה אַזְּן אַ שְׁטִיכָּל נַבָּאָיָי פָּוּן דַּעַר באַלָּוּטָעָר חַבְּרָה קְדִישָׁא הָאָט מָוָאָ גַּעַחַט דָּאָס מַוְיל צַוְּ עַפְעָנָעָן, וּוּאָרָעָם מַעַזְאָנָט אַזְּן יַוְנָגָעָן טְרָאָנָן בַּיִּ זַיְקָ אָרוּמָּ דָּעְוָאָלוּוּוּרָם. אַחֲזוֹד דַּעַם הָאָט דַּעַר שְׁמַשׁ אַ טָּאָכְטָעָר וּוּאָס אַיְזֵ אַוְיָקָ—וּוֹיָ מַעַזְאָנָט—אַגְּנָצָעָמָכְבָּרְקָעָ בַּיִּ "אַחֲדוֹת", אַזְּן דַּעַר יַיד הָאָט נַעַבָּעָךְ נַעַגָּוָגְחָרָפָה אַזְּן בּוּשָׁוֹת. בַּיִּ מִיר הָאָט זַיְקָ דַּי פָּאָנְטָאָזִיעָ אַגְּנָעָצָוֹנָן. עָם אַיְזֵ מִיר אַוְיָס גַּעֲקָםָעַן וּוֹי אַ וּוּאָנוּדָעָלָעָךְ רַיְכָעָ אַזְּן הַעֲרָאָשָׁעָ וּוּלְטָ שְׁמַעַט אַרְוָוָס פָּוּן דַּי אַוְמָעָטִיסָעָ אַזְּן פִּינְצָעָרָעָ בַּיְלָדָעָ וּוּאָס רֶ' אַהֲרֹן יוֹסָף דַּעַר צִוְּלָט יַעְדָּן טַאָג קוּמָנְדִיסָּ פָּוּן באַלָּוּט.

איַיְנָמָאָל אַיְנָדָעָפָרָי אַיְזֵ רֶ' אַהֲרֹן יוֹסָף גַּעֲקָםָעַן נָאָר אַזְּ אַיְבָּעָרָ גַּעַשְׁאָשָׁעָנָעָר. עָר אַיְזֵ גַּעַוּוֹן בְּלָאָס וּוֹי דַּי וּוּאָנָט אַזְּן עָר הָאָט זַיְקָ מִיטָּ מִיר נַיְשָׁט גַּעַזְעַצְטָ צַוְּ דַּעַר גַּמְרָא, נַיְיעָרָט אַרְיָינְגָּעָרָוָפָן מִיְּן פָּאָרָטָר, פָּעָסָט פָּאָרְמָאָכָט אַלְעָ טִירָן אַזְּן זַיְקָ אַוְמָעָקָטָ צַיְקִינְעָרָ הָעָרָט נַיְשָׁט. דָּאָן הָאָט עָר מִיטָּ אַ שְׁטִילָ אַוְיְנָעָרָעָנָט קוֹל דַּעֲצִיּוֹלָט אַזְּ נַיְיעָנְדִיסָּ אַיְזֵ באַלָּוּטָ צָוְמָאָמוֹיָ אַיְזֵ צַוְּ אִים צַוְּנָעָקָמָעָן אַזְּ אַפְּגָעָ רִיסְעָנָעָר בְּחוֹר אַזְּן אִים אַרְיָינְגָּעָשָׁטוֹפָט אַזְּן דַּעַר קַעְשָׁעָנָעָ אַרְיָין עָפָעָס אַ פָּאָפְּרָלָ. עָר הָאָט גַּעַוְאָסָטָ, רֶ' אַהֲרֹן יוֹסָף, מִיטָּ וּוּאָס דָּאָס פָּאָ-

פֿוּרְלַ שְׁמַעַלְתַּ, אָזֶן עַר הָאָט עַם מֹרְאָ גַּעַחַת אָוּעַכְצָוָאוּאָרְפַּן, מַחְמַת, אַ פְּאַלְיִיצְיָאנְטַ קָאָזֶן זָעָן, אָזֶן דָּאָזֶן זָעָנָעָן אַלְעַ קִיטָּן אָזֶן אַלְעַ תְּפִיסָּות וּוּירַ נִיק אַוּיָּף אֲפְצָזָוָוָאָשָׁן דַּעַם חַטָּא. ר' אַהֲרֹן יוֹסָף הָאָט זַיֵּךְ גַּעַנְגַּן אַנְגַּעַהָעָרְטַ פָּוּן דַּי גַּעַהַיְמַעַנְיִשְׁפּוּלַעַ פְּאַפְּרוּלְעַךְ וּאָסֶן דַּי "אַחֲדוֹת"-לִיְּטַ וּוּאָרְפַּן בְּסָדֶר פּוֹנָאָנְדָעַר, אֲבָעַר עַנְדְּלַעַךְ הָאָט אַיִּם אַלְיִין גַּעַטְרָאָפַן דָּאָס אַוְמְגַלְּיךָ.

ר' אַהֲרֹן יוֹסָף הָאָט זַיֵּךְ נָאָר אַמְּמָאָל אַוְמְגַעְסָקָט אַוּיָּף אַלְעַ זַיְּטַן, אָזֶן מִיט דַּי זָלְבִּיקָעַ צָוְויִי פִּינְגָּעַר מִיט וּוּלְכָעַ עַר נַעַמְתַּ אַ שְׁמַעַקְ-טָאָזֶן בְּאַסְטַּה הָאָט עַר פְּאַרְזִיכְטִיכַּי אַרְוִיסְגַּעַשְׁלַעַפְּטַ פָּוּן זַיְּנָעַ קַעַשְׁעָנָעַם עַפְּעַם אַ וּוּיָּסֶט צָלְקַנְיִוְתְּשַׁטְּ פְּאַפְּרָלְעַ אָזֶן עַמְּ אַוְעַקְנְּגַלְּיִינְטַ אַוְיִפְּן טִישַׁ.

מִיּוֹן פָּאָטָעַר הָאָט עַם גַּעַנוּמָעַן לִיְּעָנָעַן, אֲבָעַר ר' אַהֲרֹן יוֹסָף הָאָט נַיְּשַׁט גַּעַלְאָזֶן, מַחְמַת דָּאָס בְּלוּזַעַ אַרְיִינְגָּעָנָעָמָעַן אִין קָאָפְּ אַוְעַלְכָעַ וּוּרְעַ טַעַר שְׁמַעַקְטַּ מִיט אַוְיִפְּעַר תְּפִיסָּה.

דָּאָזֶן הָאָט ר' אַהֲרֹן יוֹסָף אַוְיִפְּנְעַמְישַׁט דַּי גַּרְוִיסַּע גַּמְרָא פָּוּן לִיבַּיְּטַקְעַן וּוּלְגָנָעַר שַׁ"ס. דַּי רַחְבּוֹתִיקָעַ לְעַדְרָעַנְעַ טָאַוְלָעַן הָאָבָּן פְּאַרְדַּעַט אַוְנְטָעַר זַיְּךְ דָּאָס אַרְעָמָעַ צָלְקַנְיִטְשְׁטַע פְּאַפְּרִילַ. ר' אַהֲרֹן יוֹסָף הָאָט אַנְגַּעַהוּבִּין צַוְּ לְעַרְנָעַן, אֲבָעַר עַר הָאָט גַּעַלְעָרָנַט אָזֶן פְּרִילְעַכְקִיטַּי אָזֶן דַּי הַאֲרְצִיכְעַ אַמְּרוֹאִים הָאָבָּן זַיְּךְ עַפְּעַם נַיְּשַׁט אַרְוִיסְגַּעַוְוַיְּן פָּוּן דַּעַר סְלָאַ-זּוּרְאָ. בַּיְּ מִיר אִין קָאָפְּ הָאָבָּן זַיְּךְ צְעַבְּרָעַנְט אַלְעַ דְּמִיְּנוֹתַ, אָזֶן אַיְּךְ הָאָבָּן פְּאַמְּעַלְכָל אַרְוַנְטְּעַרְנְעַשְׁטַעַקְטַּ מִיּוֹן הָאָנְטַ אַוְנְיַּ – טַעַר דַּי טָאַוְלָעַן פָּוּן דַּעַר גַּמְרָא, אַפְּעַרְבָּאַקְוּמָעַן דָּאָס שְׂטִיקַל פְּאַפְּרָל אָזֶן עַם בָּאַהֲלָטַן אִין מִיּוֹן קַעַשְׁעָנָעַ.

נַאֲכַן לְעַרְנָעַן הָאָט ר' אַהֲרֹן יוֹסָף אַרְוַמְּגַעְזָוְכַּט דָּאָס שְׂטִיקַל פְּאַ – פִּירַ עַר הָאָט עַם גַּעַזְכַּט מִיט שְׁדַעְעַוְדוּדִיקָעַ אַנְגַּסְטַן וּוּי מַעַן זַוְכַּט אַ פְּאַרְלּוּרַן בְּרַעַנְעַנְדִּיקַשׁ שְׁוּעַבְעַלְעַ צְוּוִישַׁן פְּעַסְעַר מִיט פּוּלוּוֹרַ. אַיְדַּ – אֲבָעַר, בֵּין אַרְיִינְגָּעָנָגָנָגָעַן אִין סְלָאַזְעַט, פְּאַרְשָׁלָאַסְן דַּי טִירַ, אַנְגַּעַצְוַנְדַּן דַּי לְאַמְּפַ אָזֶן אַנְגַּעַהוּבִּין צַוְּ לִיְּעָנָעַן.

עַם אִיזֶן גַּעַוְוָעַן אַ בּוֹנְדִישַׁע פְּרַאַלְלַאַמְּצִיעַ אַרְוִיסְגַּעַנְגַּעַבַּן פָּוּן דַּעַר לְאַדְוַשְׁעַר אַרְגָּאַנְיוֹאַצְיַּע פָּוּן "בּוֹנְדַּ". „אַלְגָּעַמְיִינְעַר יְדִוְישַׁע אַרְבְּעַ – טַעַר-בּוֹנְדַּ אִין לִיטַע, פּוֹלִין אָזֶן רַוְסְלַאַנְדַּ“. סְמַהַט גַּעַשְׁמַעַקְטַּ מִיט אַוְיִפְּגַּעַצְיִטְעַרְטַע מַרְחָלִים. אַ קּוֹל פָּוּן אַוְיִפְּגַּעַלְוִיכְטָעַנְעַ טִיפְעַנְישַׁן. דַּי

שפראָך וועלכע האָט צו מיר אַרוֹיסְגֶּרֶדֶט פֿוֹן דָּעֵר דָּזִיךְעָרָךְ
קלאמאַצְיָע האָט מיר גַּעֲלָוְנְגָעָן ווי די שאַלְיכְּסְטָעָ פָּאנְפָּאָרָן. פֿוֹן דָּעֵם
צעקנִיְּטִישְׁטָן פָּאָפִירְל אָוֹן פֿוֹן דָּעֵר אַרְעָמָעָר יְוִידִישָׁעָר שְׁפָרָאָךְ האָט אַרוֹיסְ
גֶּרֶדֶט מַעֲנְטְּשָׁלְעָכָּעָר מוֹת אָוֹן מַעֲנְטְּשָׁלְעָכָּעָר וַיְרְדָּעָ וְוַעֲלָכָּעָר אַיְךְ האָבָּן
נאָךְ קִיְּנְמָאָל נִישְׁתְּ גַּעַהְאָט גַּעַהְעָרָט. די אַרְעָמָעָר יְידָן פֿוֹן בָּאָלוֹט הַאָבָּן
דא גַּעַרְוָן צָוָם קָאָמָף פָּאָר אַ גַּעַרְכְּטָעָר וְוַעֲלָטָ. אַ קָּאָמָף קָעָנָן רְשָׁעוֹת
אוֹן אַוְנְטְּעָרְדְּרִיסְוָןָן. דָּאָס עַלְנְטָע בָּאָלוֹט האָט הַעֲרָאָאִישׁ אַוְפְּגָנְעָצְיוֹןָן
די רְוִוְוָעָ פָּאָן פֿוֹן אַ נִּיעָרָ בַּעַסְעָרָר וְוַעֲלָטָ. בָּאָלוֹט! פֿוֹן די תְּהוֹמוֹת
פֿוֹן יְדִישָׁן לְעֵבֶן אִין פּוֹלִין האָט שְׂטָאָלָץ אַנְגָּעָלָאָפְּטָט דָּעֵר נִיעָר שִׁיקְזָאָל
פֿוֹן דָּעֵר יְדִישָׁעָר גַּעַשְׁכְּטָעָ.

קָאַפּוֹטֶל דְּרִיסִיק

קולות פאר אונדזערע פענץטער. די פיעטראיקאָווער גאָס טוישט אַיר אָויסזען. באַלּוּט. רוייטע פֿאנַגען. "ברידער אָוּן שׂוועטשער פֿוּן אַרבּעַט אָוּן גּוּט." די באַבע חיה בעש אָז מֵיר זָלָן אָוּעַקְגַּיְוָן פֿוּן די פֿענץטער.

ר' אהרן יוסף האט אלע מאָל נערבענט נײַע מעשיות פֿוּן באַלּוּט אָוּן ער פֿלענט פֿסְדר צוּגַעַבָּן אָז באַלּוּט ברענט אָוּן וּועָר וּוּיסְט צָו וּאָס די יונְגַעַן וּוּלְעַן דָּרְפַּרְיוֹן. אַבעַר אוּבְּנָאָוּפִיךְ אִיז דָּאָס לְעַפְּנִים אָוּיפּ דָּעַר פֿיעַטְרִיךְאָוּוּר גַּאֲסַנְגַּנְעַן אִין טָאָגְטָעַנְלַכְעַן שְׁטִיגְגָּעָר. יִרְדֵּן הָאָבָּן נְעהָאָנְלַט אָוּיפּ די טְרָאָטוֹאָרָן. די טְוִיעָרָן זָעַגְעַן פֿוּן גְּעוּוֹן מִיט סּוּחָרִים. דָּעַר גָּאָסְצְּבָּרָוקְ האָט זִיךְ גַּעֲבָרָאָכְן אָוּנְטָמְטָר דָּעַר לְאָסְטָט פֿוּן די אָנְגְּנַעַפְּאַקְטָעָן וּוּנְגַעַנְעָר מִיט סּוּחָרָה. דָּעַר זְיִידָע בְּרוּךְ האָט נְעַדְאָזָונְט אִין שְׁטִיבָּלָן פֿוּן גְּלָאוֹאָצְּקִי אָוּן מַוכְנִיצְּקִי אָוּן דָּעַר טָאָטָע צְוּוֹשָׁן די שָׁאָרְפָּעָחָסְדִּים פֿוּן "גְּרוּוֹסְן" שְׁטִיבָּל.

איינְמַאל תְּחִילַת וּוּינְטָר, שְׁבַּת נְאָכְמִיטָּאָגְן, — דָּעַר זְיִידָע אָוּן מִין פְּאַטְעָר זָעַגְעַן אָקְעָרְשָׁטָן נְעהָאָט אָוּיפְּגַעַשְׁתָּאָגְעַן פֿוּן שְׁבַּתְּדִיקָּן שְׁלָאָףְּ, די באַבע חיה אִיז גְּזֻעָּמָן בִּים פֿעַנְצְּטָר אָנְגַעַטָּוֹן אִין אִירָע שְׁפָאָקְלוֹן אָוּן גְּלִיעָנְטָמָן "צָאַנְהָה וּרְאַנְהָה", מִין מְוּעָרָה האָט אָוּסְגַּעַשְׁטָעָלָט אָוּיפְּ טִיש די שְׁבַּתְּאָוּבְּסָטָן — פְּלֹזְעָם האָט מַעַן נְעהָרָט פֿוּן די פְּרָאָנְטָד פֿעַנְצְּטָר וּוּי אִין דְּרוּיסְן אָוּיפּ דָּעַר פֿיעַטְרִיךְאָוּוּר גַּאֲסַנְגַּנְעַן בְּרוּמְט עַם פֿוּן מְעַנְטְּשָׁלְעַכְעַ קְוּלָּות, קְוּלָּות אָזְעַלְכָּעָ וּאָס מֵיר הָאָבָּן קִינְמַאלָּ נִישְׁטָנְטָ גַּעַד הָעָרָט פֿוּן דָּעַר דְּוִישְׁנְדִּיקָּעָר פֿיעַטְרִיךְאָוּוּר גַּאֲסַנְגַּנְעַן. עַס הָאָבָּן זִיךְ אַוְיךְ גַּעַד הָעָרָט פֿרָעַמְדָאָרְטִיקָּעָ אָוּסְרָפָן אָוּיפּ פּוּלְיִישָׁ אָוּן יְדִישָׁ. מֵיר זַעַד נָעַן אלע צוֹגְעַלְאָפָּן צו די פֿעַנְצְּטָר. די פֿיעַטְרִיךְאָוּוּר גַּאֲסַנְגַּנְעַן פֿוּן גְּעוּוֹן מִיט שְׁרִיְעַנְדִּיקָּעָ אַרבּעַטָּר. מִהָּאָט גְּעוּוֹאָרָפָן בְּלָעַטְלָעָ אִיְּ בָּעָר די אָוּסְגַּעַשְׁפָּאָרְעָנָעָ גָּאָסְן-שְׁטִינְגָּעָר אָוּן אָוּיפּ די טְרָאָטוֹאָרָן. יִרְדֵּן

האָבָן נִשְׁתַּחֲוֵד גַּעֲוָאָסֶט וּוּאַס עַמְּ אַיְזָנָן גַּעֲשָׁעָן אָוֹן מְהַאָט קָוְדָם צָוְגָעַן
קְלָאָפֶט דַּי טַוְוִירָן. דַּי פִּיעַטְרִיךְאָסְוּעָר נָאַס הָאָט מִיטָּאָמָּאַל גַּעֲטוּשָׁת
אַיְר אַוְיסָעָן. בָּאַלְוָט — יַיְדָן אָוֹן גַּוְיִים — הָאָט זַיְךְ שְׂטְרָאָמִישָׁ אָוֹן
אוּפְּגַעַרְיוּצָט פָּוָנָאָגְנָדְרָעָנָאָס אַיְבָּעָר דַּעַר פִּיעַטְרִיךְאָסְוּעָר נָאַס. פְּלוֹר
צָעַם הָאָט זַיְךְ גַּעֲהָעָרָט גַּעֲזָאָגָן אָוֹן אַיְנְצָלָנָעָ רְוִיְמָעָ פָּעָנָעָר זַעֲנָעָן אַוְיפָּ
גַּעֲזָיָגָן גַּעֲוָאָרָן. דַּי פְּרָעָמָדָע בָּאַלְוָטָעָר מַעַנְטָשָׁן-כּוּוֹאָלִיעָ הָאָט אַרְנוֹן
טַעַרְגָּעָנוּמָעָן דַּי הַיְּטָלָעָן. דָּאַס גַּעֲזָאָגָן הָאָט זַיְךְ גַּעֲשָׁטָאָרָט. מְהַאָט
גַּעֲהָעָרָט יַיְדִּישָׁ גַּעֲזָאָגָן :

ברידער אָוֹן שְׂוּעוּסְטָעָר פָּוָן אַרְבָּעָט אָוֹן נְוִימָט ...

דַּי מַעַנְטָשָׁן-כּוּאָלִיעָ הָאָט זַיְךְ צְוֹזָאָמְעָנְגָעָשָׁמִידָט. זַי הָאָט מַאְרָ
שִׁירָט. דַּי בָּאַבְּעָחָיה אַיְן דַּי שְׁפָאָקְוָן אָוֹן מִיטָּ דַּעַר „צְאַינָּה וּרְאַיָּה“
אַיְן דַּעַר הָאָנָט הָאָט אַנְגָּהָוִוִּבָּן צַו וּוַיְיָנָעָן אָז מַוְּרָ זַאְלָן אַוּעָקָנִיָּן פָּוָן
פָּעַנְצָטָעָר. דַּי פִּיעַטְרִיךְאָסְוּעָר נָאַס אַיְזָנָאָמָּאַל אַוְיסָגָעָקוּסָט גַּעַד
וּוְאָרָן פָּוָן אַיְר לְאַדְזָשָׁעָר טָוָמָל, אַ רְעַשִּׁיקִיט, וּוּאַס הָאָט אַוְיסָגָעָקוּסָט
זַיְךְ דָּא צַו טְרָאָגָן וּוּי אַ גַּעַזְעָרָן דָּוָות. אַ וּוּלָט אַיְזָנָאָמָּאַל פָּוָן
נַּאֲנָדָעָרְגָּעָוְוִוִּעָט גַּעֲוָאָרָן וּוּי אַ חְלָוָם אָוֹן דַּי לְאַדְזָשָׁעָר טְרָאָטָוָאָרָן הָאָבָן
זַיְךְ צָעַלְוִיכְטָן מִיט אַ נְרָאָעָר אַוְמָהִיְמָלְעָכָעָר פְּרָעָמְדִיקִיט. דַּי פְּרָעָמָדָע
בָּאַלְוָטָעָר מַאְסָעָהָאָט דָּא מַאְרִישָׁוֹת וּוּי אַ נְיָיעָר כָּוח וּוּאַס אַיְזָנָאָמָּאַל
אַרְוִיסָגָעָקוּסָמָעָן פָּוָן דַּי טְוָנְקָלְקִיָּטָן פָּוָן דַּעַר וּוּלָט.

זַי הָאָט מַאְרִישָׁוֹת אָוֹן גַּעֲזָנָגָן.

פְּלוֹצָעָם הָאָט זַיְךְ דַּעְרָהָעָרָט אַ שָּׁאָם.

דַּי רְוִיְמָעָ פָּעָנָעָר הָאָבָן זַיְךְ אַוְנְגָּגְוּוּקָלָט אָוֹן דַּי פְּרָעָמָדָע מַעַנְטָשָׁן-
מַאְסָעָהָאָט זַיְךְ אַ צְוֹזָאָגָן צְוֹוִוִּעָט אַיְבָּעָר דַּי טְרָאָטָוָאָרָן אָוֹן אַיְבָּעָר
דַּי גַּעַפְּנָטָעָ טַוְוִירָן פָּוָן דַּי הַיְּפָ.

ס'הָאָט זַיְךְ גַּעֲהָעָרָט נָאָר אַ שָּׁאָם. דָּאַס שְׁנָעָלָעָהָאָסְטִיעָה רִיְּטָן
פָּוָן פָּעָרָד אָוֹן דָּאַס וּוּלְדָעָ גַּעֲוָאָיְרִיָּהָ פָּוָן קָאָזָאָקָן.

דַּי בָּאַבְּעָחָיה הָאָט גַּעֲהָאָלָטָן דַּי „צְאַינָּה וּרְאַיָּה“ אָוֹן דַּעַר הָאָנָט
אָוֹן גַּעֲוָיָנָט אָז מַוְּרָ זַאְלָן גַּעַדְעָקָעָן אָיְן נָאָט אָוֹן אַוּעָקָנִיָּן פָּוָן פָּעַנְצָטָעָר.

קַאֲפִיטֵל אַיִן אָוּן דְּרִיְטִיךְ

שדכניים וועלן באולד אַנְהוֹבֶן קְלָאָפֶן אַיִן דֵי טִירָן אָוּן מַעַן דָּאָרָף זַיְךְ אַפְגָּעוֹוֹאוֹינְגָּעַן פָּוֹן דֵי פְּרָאָסְטָעַ דָּאָרְפִּישָׁעַ מְנַהְגִּים. אָוּיסְ קָאָרָמָאָפֶל מִיטְ בָּאָרְשָׁטָש. דֵי קָאָלִישָׁעַ רְבִיצְיָן. דָּעַרְ עַוְלָם-הַזָּהָה פָּוֹן דֵי שְׁמָאָטִישָׁעַ נְגִידִים. דָּעַרְ זַיְדָעַ בָּרוּךְ וּוֹילְ פְּנוּזָק אַיִן זַיְנָעַ פָּעַלְדָּעַרְ אַנְצָבְּוִיסְקָן זַיְךְ אַיִן קְדָמָנוֹנִים. דָּעַרְ זַיְדָעַ בָּרוּךְ נְעַמְתְּ צְרוּךְ אַוְיָף זַיְךְ לְיוֹבָ.

אָז אִיךְ הַאָבָּגָּעָנְדִּיקְטָּפָּעָרְצָן יָאָרְ הַאָטָּמָעַן בֵּי אָונְדוֹן אַינְדָּעָרְהָוִוִּים אַיִן לְאָדוֹשְׁ אַנְגָּעָהָוִוִּבֶן אַקָּפְּעָטְשָׁקָעַלְעַ אַיְנָצְוִוִּירָן עַפְּעָמָס אָזְוִינָס וּזְיָךְ אַנְדָּעָרָן סְדָרְ : סְחָאָטְ גַּעַהְיִיסְן : פָּאָמְעָלָעָכְלַ דָּעַרְנָעָעָנְטָעָרָט זַיְךְ דֵי צִיְּתָן וּוֹעַן מַעַן וּוֹעַט מִיר אַנְהוֹבֶן רְעָדָן שְׂדוּכִים, אָוּן סְאיַין דֵי הַעֲכָבָטָעַ צִיְּתָן אָזְ מַעַן זַאָל זַיְךְ בֵּי אָוּנוֹן שְׁטוֹב אַנְהוֹבֶן אַפְּצָוּנָעַ זַיְךְ וּוֹאָוּנוֹנָעַן פָּוֹן דֵי אַלְטָמָאָדִישָׁעַ דָּאָרְפִּישָׁעַ מְנַהְגִּים, פְּרָאָסְטָלָעַכְעַ מְנַהְגִּים, וּוֹאָסְ דֵי בָּאָבָּעָ חַיה אָוּן דָּעַרְ זַיְדָעַ בָּרוּךְ טְרָאָגָן נָאָרָמָט זַיְךְ אָרוּם פָּוֹן זַיְדָעַ פָּאָרְצִיּוֹתִישָׁעַ יָאָרָן. דָּאָסְ חִיְּסָטְ : אַיְנָפְרִירָן בֵּי אָונְדוֹן מַעַרְ שְׁמָאָרְ טִישָׁן נְגִידָשָׁן שְׁטָמָטָן וּוֹאָסְ זַאָל אַ בִּימְעָלָעַ עַנְלָעַכְעָרַ זַיְן צַוְּ דָּעַרְ הַנְּהָנָה פָּוֹן אַנְדָּעָרָעַ נְבִירִים אַיִן פְּוִילָן. וּוֹאָרָעָם מִיטְ וּוֹעַמְעָן וּוֹעַט מַעַן מִיטְ מִיר אַ שְׁיָדָוָךְ טָוָן, אָוּבְּ נִישְׁתְּ מִיטְ דֵי גְּרוּיְסָעַ קָאָרְפְּנִיקְעָפְּ ? אָוּן אָפְּשָׁר נָאָרָמָט דֵי פְּרִיוּוּעָסָמְ ? דָּאָסְ קָאָלִישָׁעַ רְבִיצְיָן אַיִן צַוְּ אָוּנוֹן אַרְוִיפְּנָעַ קְוּמָעָן אָוּן גְּזָוָאנָט, אָזְ עַס וּוֹעַט נִישְׁתְּ לְאָנְגָן גְּעַדְוָעָרָעַ טִירָן, אָוּן לְאַנְדָּשָׁבָנִים פָּוֹן פְּוִילָן וּוּלְעַן אַנְהוֹבֶן קְלָאָפֶן בֵּי אָוּנוֹעָרָעַ טִירָן, אָוּן בְּרָעָנָגָן דֵי גְּרוּיְסָעַ שִׁידְוָכִים. דָּאָסְ — מַוְוָעָן זַיְךְ בֵּי אָונְדוֹן אָפְּ גְּעוּוֹאָוּנָעַן פָּוֹן אַ סְּךְ פִּירָעָצָן, וּוֹאָסְ סְיִי בֵּי דֵי שְׁדָכָנִים אָוּן סְיִי בֵּי דֵי גְּבָרִיְשָׁעַ מְחוֹתָנִים וּוֹעַט עַס אַוְיְסָלָמָעַן הַיְשָׁשָׁ פְּרִיקְרָעַ. מִיְּן מַוְרָעַ טָעַרְ הַאָטָּמָעַנְדָּגָן טָרְוִיעָרִים אַפְּגָּנוּזִיפְּצָטָן. דֵי בָּאָבָּעָ חַיה הַאָטָּמָעַנְדָּגָן נִישְׁתְּ גַּהְעָרָתָן אָוּן טָרְוִיעָרִים אַפְּגָּנוּזִיפְּצָטָן. וּוֹאָסְ זַאָל דָּעַרְצָעָרָעָנָעַן דֵי גְּרוּיְסָעַ נְבִירִים אָוּן מִרְ חַסְוָלָלָם שָׁאָטָן

זו א שידוך. דער זיידע ברוך האט פאָררוּכֶּרט אַ צִינָּגֶר אֵין פְּרִיּוֹן אַ קָּפְּשָׁע, זִיךְ שְׂמָאָרָק פָּאָרָהוּסְט אָוֹן אַ קָּוָךְ גַּעֲטָן אַוִּיפָּה דָּעַר קָאַ לִישְׁעָר רְבִיצְיָן.

די ערשות רעפארם, וואָס מען האט אַיְינְגַּעַפִּירְט אֵין גַּעַוּן: מע האט בי אונז אַוְּפָנָהָעָרט צו קָאָכְן אַוִּיפָּה אַנְבִּיּוֹן דָּאָרְפִּישְׁן באָרְשְׁטָש מִיטְ פָּאָרְטָאָפְּלָן, אַזְוִי וּמִיר פְּלָעָגָן זִיךְ נְוָהָג זִיּוֹן פָּוָן קְדֻמוֹנִים, נִישְׁטָנָקָה דָּעָרְוִוִּיף, וואָס דָּעַר זיידע רבִּיצְיָן האט גַּעַזְאָנָט אַוְּן חְבָּרֶת זִיךְ מִיטְ יִשְׁכָּר שְׁעָפָם. די קָאָלִישְׁעָר ربִּיצְיָן האט גַּעַזְאָנָט, אַז פְּוּעָרְיְשָׁעָר באָרְשְׁטָש אֵין נִישְׁטָנָקָה קְיֻזְן בָּעַלְסָוד אָוֹן לְאַזְוָת פָּוָן זִיךְ הָעָרָן. אַוְּפָן גַּאנְצָן הוֹיָף וּוַיְמַטְמַטְמַט מעַן, אֹז בַּיְּ בָּרוּךְ גַּוְשְׁיוֹאָטָש עַסְטָמָן אַנְכִּי בַּיְּסָן וּוּ בַּיְּ פְּוּעָרְיְם. לְאַדְוָשָׁה האט אַ מּוֹלָא אָוּרָן אַוִּיפָּה צו הָעָרָן אָוִּיפָּה וּוּוַיְמַטְמַט צו דָּעָרְצִיְּן. צו אַ שִּׁידּוֹךְ פָּאָרָן אַיְינְיקָל אֵין דָּאָם נִשְׁטָנָקָה פָּוָן די גְּרָעָסְטָעָמָלָהָוּת, האט די קָאָלִישְׁעָר ربִּיצְיָן צְוָנְגָעָבָן מִיטְ אַשְׁטָאָר פָּוָן אַ מִיחְשָׁת אָוֹן אַ מְבִינָנָטָע. דָּעַר זיידע ברָוך — וואָס האט באַשְׁךְ זִיּוֹן לְעָבָן אַוְּפָנָהָעָקטָן אַזְוִי פִּילְוָן וּוּלְדָעָר אָין פְּלוּלָן, גַּעַלְאָדוֹן זִיךְ מִיטְן פָּאָמָעָר רַיְּ יַעֲכָב עַנְגָּעָלָמָן אָוֹן גַּעַסְטָמָן פָּוָן אַוְּפָן אַרְאָפָּה אַוִּיפָּה דָּעַר גַּאנְצָעָר נִיְּרְיְשָׁעָר סְמָעָטָעָנָע פָּוָן די וּוּאַלְדִּסְטוּחָרִים — דָּעַר דָּאַזְוּקָעָר הָאָרְטָעָר פְּשָׁוֹטָעָר יִדְהָאָט זִיךְ מִיטָּאָמָלָן גַּעַזְעָן אַרְיְנְקָרִיגָּן אֵין אַ פָּאָסְטָן קָעָ. עָרָה האט נַאֲךְ אַמְּאָלָּא אַ קָּוָךְ גַּעַטְאָנוֹן אַוִּיפָּה דָּעַר קָאָלִישְׁעָר ربִּיצְיָן אָוֹן גַּעַזְעָן אֵין מִיטְ אַטְ-אָ דָּעַר הָאָפְּעָרְדִּישָׁעָר מִיחְשָׁתָה האט עָרָה אַיְצָטָעָר פָּאָרְשְׁפִּילָט. אֹז עַס וְאַלְמִיר שָׁאָטָן צו אַ שִּׁירָוֹךְ — חָנָם עָרָה האט נִיטְ פָּאָרְשְׁפִּילָט. אַז אַרְטָאָט אַפְּיָלוּ די פְּרִוּוּעָסָם, וּוּעַן עָרָה, בָּרוּךְ גַּוְשְׁיוֹאָטָש אָוֹן וְאַס אַרְטָאָט אַפְּיָלוּ די פְּרִוּוּעָסָם, וּוּעַן עָרָה, הָנָה פָּוָן אֹז אַנְבִּיּוֹן? — פָּאָרְפָּאָלָן! עַס גַּיְעָן בְּכָלְ אַנְדָּעָרָעָ צִיְּטָן וּוּעַלְכָּעָ וּוּאָקָסָן אַיְבָּרָעָ זִיךְ פָּאָרְצִיְּתִישָׁן אַרְעַנְדָּאָרִישָׁן פָּאָרָ שְׁטָאָנָה. יָא, מִשְׁמָעוֹתָה עָרָה אֵין דִּי הָעַנְטָה בַּיְּ דִי שְׁטָאָטִישָׁעָ נִיְּרָעָשָׁע קָאָרְפָּן-קָעָפָּה. אַוִּיבָּ אַזְוִי — מַזְוָּ אַזְוָּאָ דָּאָרְפָּסְיִיד וּוּ בָּרוּךְ גַּוְשְׁיוֹאָטָש בּוּינָן דָּעַם קָאָפָּה. עָרָה וּוּעַט דָּאָךְ נִשְׁטָנָה, חְלִילָה, אַוְּעַקְסְּוִילְעָנָעָן דָּאָם גַּעַזְעָ לִיבָּטָע אַיְינְיקָל.

אוֹזְעַם האט צְוָרָשָׁט דָּעַלְאָנָגָט אַינְדָּעָרְפָּרִי צָוָם אַנְבִּיּוֹן אַנְכִּי שְׁטָאָט דָּעַם גַּוְטָן מִילְכִּיקָּן באָרְשָׁטָן, גַּלְעָזָעָר מִיטְ קָאָפָּא (אַמְּתָעָ נִגְדִּים

טרינקען קאפקא) און דער זיידע ברוך האט געטן דעם ערשותן שלוק, האט ער זיך שטאָרַך פֿאָרְקִירֶימֶט, אַ רּוֹך אֲוּוּק גַּעֲגָבֵן דְּאָס גַּלְאָז פֿוֹן זיך, און אַ גַּשְׁרִי גַּעֲטָן צַו דֻּעַר בָּאָבָּעַ חַיָּה, אָז דַּי דָּאָזִיקָּשׁ מַשְׁקָּה וּוּעַט אִים מְלָאֵר יְמִים זַיִן, אָזָן עַם וּוַיְלַט זַיְקָא אִים בְּרַעַן פֿוֹן דֻּעַר אִיבְּלִידִיקָּעֶר זַיְסְקִיטָּה. אָוִיפָּדְּאָס אִיז דֻּעַר עַולְמַה הַזָּה פֿוֹן דַּי שְׂמָאָטִישָׁע נְגִידָּהָם, נָנוֹ, אִיז ער זַיְיָ נִישְׁתָּמְפָּנָה.

דֻּעַר זַיְידָע בָּרְךָ האט אוּפְּגַּנְעַהָעָרָט צַו עַסְן, אָזָן דַּי בָּאָבָּעַ חַיָּה האט גַּעֲוָיִינָט, גַּעֲזָגָט, אַז דֻּעַר זַיְידָע בָּרְךָ בָּאָדָּרָאָף הַאָבָּן רְחָמִים אָזָן אִים גַּעֲפְּרוֹאָוּט אֲפְשָׁרְעָבָן אַז עַיְזָהָרָע. דֻּעַר זַיְידָע בָּרְךָ האט זַיְקָא אַרְמוֹנָגְעָדָרִיט אַ פִּינְצָטָעָרָעָר, גַּעֲרוֹכְּבָּרָט דַּי וּוְאַלְוּעָלָעָבָּיָסְטָעָ צִינְגָּאָרָן אָזָן גַּעֲשְׁפִּינָּן פֿוֹן בִּיטָּרְקִיטָּה, גַּעֲזָגָט, אַז ער פָּאָרָט אֲוּוּק אַיְזָן זַיְינָע פְּעַלְדָּעָר אַרְיוֹן כְּדַי צַו קָאנָעָן אַנְבָּיָיסָן וּוּי אִיז דַּי אַלְטָעָ גַּוְתָּן יָאָרָן. לָאָזָן דַּי שְׁדָכָנִים דָּא שְׁאָלָטָן אָזָן וּוְאָלָטָן. זַיְינָע כּוֹחוֹת סְטִיעָן נִישְׁתָּמְפָּנָה אָוִיפָּדְּאָס דַּי עַלְטָעָרָע יָאָרָן זַיְקָא צַו גַּלְיָיכָן צַו דַּי פְּרִיוּעָסָעָם.

די בָּאָבָּעַ חַיָּה האט בְּסָוד אַנְגָּעוּהָבָן צַו קָאָפָן פָּאָרָן זַיְרָן בָּרְךָ אַ טָּעֵפָל מַילְכִּיסָּן בָּאַרְשָׁת מִיט קָאָרְטָאָפְּלִיעָם אַזְוִי וּוּי זַיְאָז גַּעֲוָיִינָט גַּעֲוָעָן פֿוֹן קְדָמָנוֹנִים. דֻּעַר יִדְּה האט צְרוּס אַנְגָּעוּהָבָן אָוִיפָּדְּאָס זַיְקָא צַו גַּעֲמָעָן לִיְּבָן, אָזָן גַּעֲוָיִן אַ פְּיָיג דֻּעַר קָאָלִישָׁעָר רְבִיצָוֹן.

קַאֲפִיטָל צְוּוֵי אָוֹן דָּרִיבִּיטִיק

ר' זבולון ליכטנברג און זיינע התהaggerת. דאס צוויתע וויב וויל נוימאדיישע. סאלאמעה דרעזגערא. מיגדל באפט א בעזום. מארטערערין. דער ייד פון פריסן אנטלוופט וואו דער פעפר וואקסט. איבסען. טאלאמעט ליענט „נאראץ" און שילדערט פאר די חסידישע שילעריגט זיינער פונצטער מזל. דאס צוויתע וויב קוקט אויף ר' זבולען ווי אויף א וואולד-גולד.

מיין פאטער האט מיך אונגעחויבן פאמעלעבל ארויסצונעמען פון פראסטלען רשות פון זיידן ברוך. קודמיכל האט איך אויפגעעהרט צו גיון מיטן זיידן ברוך שבת דאוועגען און שטיבל פון גלאוואצשי און מוכניצקי. דאס שטיבל האט געהאט א שם פאר צו פראסטלעך. דער פאר האט זיך גענריינדעת נאך און אלעקסאנדרער שטיבל. אויך א געמייש פון נידותשאפט און חסידות. אבער סיidi נגידים און סיidi דיאחסידים וואס האבן דראט אונגעחויבן צו דאוועגען זענען געווען פון דער סאמע סמעטען פון לאודושער אלעקסאנדרער חסידים.
דער באלאבאס פון דעם ניעם שטיבל אייז געווען פנהם ליכטנברג.

פנהם ליכטנברג אייז געווען פון דעם ניעם טיפ פון יידישע גבירים און פויין. ער האט אונגעחויבן צו פירן זיין מסחר אויף א גרויסן אייראפעאיישן אופן. ער האט זיך אויפגעperfט אויפן אלטן פויליש-חסידיישן שטיינגר אבער אונטערנערענט א בימל מיט דיטש-מערישקייט. ער האט געשטאמט פון ווארשע און אייז געווען א זון פון און אייננארטיקן ווארשעוווער גביר מיטן נאמען ר' זבולון ליכטנברג. ר' זבולון ליכטנברג אייז געווען א ייד א נדול בתורה. א וויל-דער בעל-מפהפל. ער אייז תמיד געווען על התורה ועל העבודה, געלערנט „שיעור". ס' האט זיך אויסגערכט, און דער ייד האט נישט

די מינדסטע השגה אין וועלט-זאכן און ס'אייז לא פסק פומיה מגירסית. פונדעטען — מען וויסט נישט ווען און ווי אזייז — אין דער ייד פאמעלעבל געלומען צו א גרויסן פארמען, געגעבן געלט אויף הלוואות און געגעטען גרויס פראצענטער. פראצענט האט ער געגעטען על תכליות החשות און לוייט א גוטן חיתר-עיסקסא. ער האט אויך געד קויפט הייזער אין ואראשען. אלציגינג, אזייז צו זאגן, צוישן טאג און נאכט, ואארעם שטענדייך איז ער געגעטען פאר אן אויפגעמשטער נמרא און ס'האט אויסגעקוקט איז ר' זבולן ליכטנבערג איז פארט געגען א נבר, זיינע ד'אמות. אזייז ווי ר' זבולן ליכטנבערג איז גאלעוקען, געהאט האט ער געוואוינט אין אינן הויז אויף ר' נאלעוקען, געהאט זיינע און מעכטער, און דערצו א צווויט וויב וואס האט זיך מתקנא געגען אין דער חנהגה פון ואראשעווער גברום. דאס צווויטער וויב האט געגען איז מיט ר' זבולן ליכטנבערג איז נישטאַן וואס צו מאכן, ער וויל נארכנישט אָרויספקון וויטער פון דער גمراַ, סיידן אויך צו געבן א הלוואה און צו קויפן א הויז, האט זוי, דאס צווויטער וויב, דעם ייד איבגעגעל איז צוישן זיינע ספרימ-אלמערט און צוישן זיינע לומדים. איז ר' זבולנס שטוב האט קייןער פון זיינע הייז-געזונט נישט אָריינגען שמעקט. מע האט זוי מפקייר געגען. אפיילו זיינע מאלצייטן האט מען ר' זבולענען צונגוואוינט צו עסן אין זיינע ספרימ-שטוב. ער פלאונט תמיד ביים עסן האבן געבן זיך עפעס א פארשלומפערטן אָרערעטען למדן טיט וועלכן ער האט זיך מפלפל געגען אפיילו אינמייטן עסן. ביא ר' זבולענען אין ספרימ-שטוב איז נישט געגען סיין נירמאדישע ואסער-ליךיטונג, ניערט אן אלטער קופערנער כיוור. ר' זבולן האט זיך געד וואשן מיט א גרויסער קופערנער שעפ און אין א שיסל ארין פונקט זוי פאָרץ'יטטן.

ר' זבולן איז געגעטען צוישן זיינע ספרימ מאוז צלע און אלע מען פון זיינע הייז-געזונט. זיין אינן צווויט וויב און זיינע מעכטער האט ער געגען בלויו משפט לשפט ווען זוי זענען אָריינגעטומען איז זיינע ספרימ-שטוב אויף צו הערן ר' זבולענען קידוש מאכן. אָבער אויך ר' זבולן האט נישט געוואויסט, וואס עס טוט זיך אין זיינע גרויסער נבירישער דירה וואס האט אָרוּמְגַעְנִינְגֶלְט זיינע לערן-חדר. אלע איז

געועען שאראָפֿ גענערענעצעט. ר' זבלנס לומדות און דעם צויזיטן וויבס היינטמאַדרישע נברותשאָפט. דאס צוווייט וויב — הנם זי האט זיך גענומען פאר אָמוסטער דֵי נברושׂה הייזער פון וואָרשע פונדאטסטעונג זענען זי שון פאר אִיר געועען אַביסל צו אלט-מַאַדריש אַין פוילן האָבן אַנגעההוּבּן צו בלזון ניעוּ ווינטן. דֵי חסידיש-גָּנְדִּירִישׂה הייזער זענען נאָך כמעט אַלע געשטאנען ווּ פַּעֲסְטוֹנְגָּעָן פון אלט-יִידִישׂ שטיינער. אַ צויזיט וויב פון אָן עַלטְעָרֶן גּוּרִיר — ווּאָס זַי זַעַט אִים זעלטנְזּוּעַן אָן פָּאָר דֵי אוּגַּן אָן קָאָן אִים גָּאָרְנִישָׂט אַוּוּקְרִיסָּן פון דער גָּמְרָאָה האט זי, בַּיִּיר גָּאנְצָעָר פרומְקִיט, דָאָר אַנגעההוּבּן פָּאָר-בִּיטְעָרֶט צו ווּרְעַן קָעָן דעם אַלְטָן בְּטַלְנִישָׂן שְׁטִינְגָּר. דֵי נִיעַ ווִינְטַן האָבן אִיר פּוֹנְדָּרוּוּיְתָן אַרְיִינְגְּנְעַבְּאָן אַין דֵי אוּרְעָן.

די מעכטער זענען אָונְטְּרָגְּנוֹאָקסָּן, אָן זי האט זי גַּעַוְּאַלְט אַוִּיסְמַאַדרְעוּעַן היינטמאַדריש. אַין וואָרשע אַין חסידיש-גָּנְדִּירִישׂה הייזער האט דעמאָלָט אַנגעההוּבּן צו גָּרָאָסְרָן אַמְּאָדָּנָע ווּוּבְּרִישׂה פְּרוּזְעָנָד לְעַכְקִיט מִינְזָן נָאָמָעַן סָאָלָאָמָעָא דְּרוּזְעָנָה. הַפְּרִידִים האָבן אוּפּ אִיר גַּעַוְּקָט ווּ אוּפּ אַ משָׁה דַּעֲסָעָר אַין אַ ווּוּבְּרִישׂה סְפָּדוּנִיצָּע. אַין ווּלְכָעָר חַסִּידִישׂה שְׁטוּב זַי שְׁטַעַלְטָן נָאָר אַרְיִין אַ פּוּס הַוּבְּטָה בָּאָלְדָן צו שְׁמַעַן מוּט אַפְּיקּוֹרָסּוֹת. יַוְּנְגְּנָהִיט אַין זַי גַּעַוְּעַן לְעַרְעָדָן בַּיִּרְעָן יַעַכְבָּס עַגְּלָמָעָן אַין גָּלְאָזָנָאָוֹ. זַי האט גַּעַפְּרוֹאָוֹת מִיט ר' יַעַכְבָּס טַעַכְטָעָר זַעַט נָעָן גַּעַפְּרוֹעָן אִירָעָ בעַלְיָנָר שְׁמְדִשְׁטִיק. ר' יַעַכְבָּס טַעַכְטָעָר זַעַט ווּאַסְפְּרִיעָר גַּעַשְׁפְּרִעָּכְן דֵי לְעַרְעָדָן פִּירָט מִיט זַי זַי לְאַכְּטַ-אַפְּ פָּוּן גַּוְּטְעִידָן אָן פָּוּן אַ סְּךָ התְּהִנְגּוֹתָן ווּ אַ ווּבָה דָאָרָף זַי פִּירָן מִיט אַ מאָן. ר' יַעַכְבָּס ווּבָה, מִינְדְּלָעָן, האָבן דֵי פָאָפִיחָוּת גַּעַבְּרָעָנָת אָנוּ טָרָעָן טִיפְּן יִדְּישָׂן שִׁיטְּלָה: זַי האט נָאָר אַזְּעַלְכָּבָעָס נִיט גַּעַהְעָרָט זִינְט זַי לְעַבְּטָה. זַי האט גַּעַכְאָפְּט אַ בְּעֻזָּם אָן זַי גַּעַוְּאָרְפָּן אוּפּ סָאָלָאָמָעָא דְּרוּזְעָנָה. סָאָלָאָמָעָא האט מִיט גְּרוּסְחָרְפּוֹת אָן בּוּשָׁות גַּעַמוֹזָט פָּאָר-לָאָזָן גָּלְאָזָנָאָוֹ. זַי האט זַי דָּרְמִיט באַטְרָאָכָט ווּ אַ הַיּוּלִיקָע אָן ווּ אַ מאָרטִירָעָן. אַין וואָרשע האט זי זַי פּוֹנְדָּאָסְנִי אַרְיִינְגְּבָאָסְמָעָן אַין חַסִּידִישׂ-גָּנְדִּירִישׂה הייזער אָן סְ'הָאָט זַי ווּדְעָרָגָה גַּעַהְעָרָט אָז זַי מַאְכָט אַ תֵּל פָּוּן חַסִּידִישׂ טַעַכְטָעָר. נִישְׁט אַין טָאָטָע אַדְעָר מַאְמָע

האבן אויף איר געכאנט א בעזעם און אראפעניעאנט פון אלע טרעפַט. חסידים האבן נישט געמאנט נאכזאנן „דרענןער“ האבן זיין זי געראפַן יידושלעך — „דרען“. — ווער עס האט געלאות די „דרען“ צו זיך אין שטוב אריאן אייז געוווען ויבער או עס וואקסן אויף אים צרות פון זיינע טעכטער.

סאלאמעה דרענןער אליאן אייז געוווען א קלינען און א מיאסע. א שטאטך קורצ'ויכטישע מיט א וויר און בייז'ואומסימפאטיש מול און מיט געלע צעשייבערטע האר. א גערוועז און א היסטערישען. זי האט נאך גערעדט דיטש, הנמ זי אייז געפערן געוווארן אין דער געד ריבטעןיש פון ווארטשעווער יידן. ס'חאט געהיחסן: דער אמאליינער מאן אירער אייז געוווען א ייד פון פרוייסן. ווען נאך א לאנגער ארכומַט פירעניש אין ליבע האט ער ענדליך מיט אויר חתונה געהאט, האט ער אין דער חופה-נאקט פארלאנקט פון איר זיינע רעכט. מער האט אים צו לאון זיך צורין צו אויר ליב האט זי אים, דעם פרויסישן ייד, נאך אמאל געוואלט שטעלן אויף אלערליי אינטעליגאנץ-פרואווענישן. דאס וואלט ביי סאלאמעהן פארנווען לאנגע חדשים. דער דיטש האט נישט געוואוסט קיין קונצן. ער האט זיך מיט אויר געונג „אנגעשטומעסט“ פאר דער חתונה און איצט האט ער געוואלט א וויב און מונחה. סא-האמעה אייז אבער באשטיינען אווף דאס איריקע. דער דיטש אייז אנטז לאפן וואו דער פער וואקסט און איר צונגשיקט א גט. סאלאמעה אייז פארבליבן אין איבוקע גודשה מיט אין איבוקע טראנדערע איין הארץ, מיט א האט צו אלע שאלקהאפטישע מאנספארשווינען און מיטן דיטשן לשון אויף די ליפן. דאס אייז אויר געבליבן פון דעם פרויסישן ייד.

אויף אט-א דעם דורך פון אויר „גיטטימער טראנדערע“ האט זי גע-וואלט פירן אירע חסידישע שיילערינט. אויר אפאסטאל אויז געוווען איבסען. איבסען אופן פון שילדערן דאס בונטארישע געמיין פון דער מאדרנער איראפעאישער פרוי און די דראמע פון אירע קאמפַן אין דער פאמיליע האבן טיף אנגעערוֹת די נשמה פון סאלאמעה דרען.

נער. און איר לעבן, און איר באָרוֹף און אין דער טראָגנְדרִיעַ פון אַיר אַיְינֶן פֿאָמְילְיאָעַ-לְּעֵבָן האָט זִי זִיךְ גַּעֲזָעַן וּוּי אָן אַיְבָּסְעָנוּשָׁע הַעלְדִּין. וּוּי אָן „נאָרָא“. אַיר פֿאָרְקָאָמְפָּלְעַסְטְּרָטָעַ פֿרוּעָנְהַאָפְּטִיקִיםַט, דָּעַר הַיסְּטָעָרִיד זַוְּתָּעַר טֻמְפָּרָאָמְעַנְט, וּוּי אַוְיךְ דָּעַר אַלְטִיְּדִישָׁר פֿאָמְילְיאָעַ-שְׂטִינְגָּעַר פָּוּן דִּי חַסְּדִירְיָשָׁע הַיּוֹזָעַר, אַין וּוּלְכָבָע זִי האָט זִיךְ גַּעֲדָרִיט — דָּאַט אלְצִדְינְגָּה האָט נָאָךְ מָעַר אַוְיפָּגְנְעָרְעָנְט אַיר פֿאָנְטָאָזְוּע. סָאַזְמָעָאָךְ דָּרְעַזְנָעַר האָט אַוְיךְ זִיךְ גַּעֲקָוֹט וּוּי אַוְיךְ אָן אַפְּאָסָּה טָאַל פָּוּן דָּעַר גַּרְוִיסְעָר מַאְדָרְגָּנָעַר וּוּלְטָאַט. דִּי מַאְדָרְגָּנָעַר פֿרוּי שְׁטִימָיַט דָּאָרָט אָן הַאָרְטָנְעָלִיפָּן בּוֹנְטָעַן דָּעַם בְּאָרְבָּאָרִיזָּם פָּוּן דָּעַם מָאַן. דָּעַר פֿרוּיְיָשָׁר יִד, וּוּאַסְמָה האָט זִי אַזְוִי בִּיטָּעָר אַנְטָוִוִּישָׁט אָן דָּעַר חַוְּפָּה-הַנְּאָכְט אָן פֿאָרְלָאָנְגָּט פָּוּן אַיר זַיְנָעַ רַעַכְת, אָן אַיר מַזְהָסְטָמָן נַאֲכָנְגָּנְגָּעַן וּוּי אָשְׁוֹוָאָרְצָעַר שָׁאָטָן. זִי האָט זִיךְ פֿסְכִּישָׁן נִישְׁתָּעַן קָאנְטָבָּאָפְּרִיעָן פָּוּן דָּעַם דָּאָזִיקָּן בִּיטָּעָן „שָׁאָק“. סָאַלְאָמָעָאָךְ דָּרְעַזְנָעַר אָין גַּעֲזָעַן אָגָּלְדָּגְרָבוֹן פֿאָרְפְּרוּדִיאָנִישָׁע סְטוּדוּעָם. דָּעַר נִישְׁטָמָן בְּאָפְּרִידְקָטָעָר סְעַקְמָה האָט בַּי דָּעַם דָּאָזִיקָּן וּוּיְבָרְעִירִישָׁן אַפְּיִקוֹרָם גַּעַמּוֹת שְׁפִילָן אָגָּוּוֹאָלְדִּיקָּעָר רָאָלָע, אָן אַיְזָן מַזְהָסְטָמָן גַּעֲזָעַן דָּעַר מַאְטָאָר פָּוּן אַירָעַ טְרָאָגְנְדִּיעָם, פָּוּן אַירָעַ קָאָמְפָּן, פָּוּן אַירָעַ אַיְבָּסְעָנוּזָּם אָן פָּוּן אַיר אַפְּאָסְטָאָלִישָׁר מִיסְיָעַ צּוּוֹשָׁן חַטְיוֹדָשָׁע טַעַכְתָּעָר.

זו אַירָעַ שְׁילְעָרִינְסָמָן האָט זִי גַּעהָט אָמוֹטָעָרְלָעַבָּע בָּאָצְיוֹאָנוֹן. זִי האָט אָין זִיךְ גַּעֲזָעַן דִּי שָׁאָטָמָס וּוּאַסְמָה האָבָּן זִיךְ אַפְּגָּנְשָׁפָּאָלְטָן פָּוּן אַיר אַיְינֶן לְעֵבָן. מִיטָּה אָן הַאָרְטָנְעָלִיפָּן פֿאָרְבִּינְקִיָּה האָט זִי גַּעֲזָעָלְט אַרְבְּעָרְטָרָאָן אַוְיךְ אַירָעַ שְׁילְעָרִינְסָמָן דִּי פֿאָרְלָאָנְטָעָרְטָקִיָּטָן פָּוּן אַיר אַיְנְעָרְלָעָר פֿרוּעָן-לְעֵבָן אָן דִּי אַלְעָאָה אַפְּגָּנְגָּלְאָזָעָר פֿאָרְבִּיטְעָרְטָקִיָּטָן פָּוּן אַירָעַ טְרָאָגְנְדִּיעָם. דִּי קָאָמְפָּן פָּוּן דָּעַר מַאְדָרְגָּנָעַר פֿרוּי אַין אַיְבָּסָמָן דָּעַסְמָה האָבָּן גַּעֲזָעָט אַוְמַהְיַמְלָעָבָע אַנְטָפְּלָעָסְגָּוָגָעָן אָין דִּי הַעֲרָצָעָר פָּוּן דִּי יְוָנָגָעַ חַסְּדִירְיָשָׁע מִיְּדָלָעָךְ, וּוּאַסְמָה זַעַנְעָן גַּעֲזָעַן סָאַלְאָמָעָסָמָן שְׁוּלְעָרִינְסָמָן. זִיךְיָעָר לְעֵבָן אַיְנְמִיטָן דָּעַם אַלְטִיְּדִישָׁן לְעַבְנָס-שְׂטִינְגָּעַר אָין פּוּלָן האָבָּן דִּי דָּאָזִיקָּעָמָיְדָלָעָךְ אַגְּגָעָהוּבָן צַוְּזָעָן וּוּי דָעַם לְעַבְדָּיוֹקָן אָון פִּינְצְטָעָרָן סִימְפָּאָל פָּוּן דָּעַר פֿאָרְשָׁקָאָלְגָּאָפְּטָעָר פֿרוּי. זִיךְיָעָר גַּעֲזָעַן דִּי פֿאָרְשָׁלְוּמְפָּרָטָעָר חַסְּדִירְיָשָׁע שְׁדָכָנִים, וּוּאַסְמָה קּוּמָעָן אָן סְוּדָעָן זִיךְיָעָר זִיךְיָעָר עַלְטָעָרָן, דִּי מַחְוֹתְנָתָטָעָם, וּוּאַסְמָה קּוּמָעָן אַוְיךְ „בָּאָשְׁוֹוָאָנוֹנָן“, אָון

י. טרונק

די פרענדע איבערגעשראָקענע בחורימ, ווֹאָס מע ברעננט פֿאָר זַי אַיִן
די חופחדטעג, פֿוֹן אַלעֲרְלוֹי פּוֹוְילְישׁוּ שְׂטַעַטְלָעַךְ. בחורימ, ווֹאָס זַי,
די מַיְדָּלָעַךְ, האָבָן נַאֲךְ צְוָמָאֵל זַיְוֶעֶר סֻלְּ נִישְׁתְּ גַּעַהַרְתְּ. מעַן גַּיְיטְ
מִיטְ זַי אָונְטָעַר דַּעַר חֹפהּ, מַחְוַתְנַתְּעַם טַאנְצַן אַ פְּאַטְשָׁעַרְ, מעַ
עַסְטְּ מִיטְןְ פֿרְעַמְדָן בַּחְוֹר די „נוֹלְדָעַנְיַוְיךְ“ — אָוֹן אַיִן דַּעַר עַרְשָׁטָעַר
נַאֲכָטְ, וּוֹן דַּאֲסְ מַיְידְלָשְׁוּ לְיִוְבְּ צִיטָעַרטְ נַאֲךְ פֿוֹן אָוּמְפָאָקָאנְטָעַר דַּעַרְ
וּאָרְטָוְנְג, קְוַמְעַן די דָּזְוִיקָע בחורימ אוּפְגַּנְעַשְׁרָאָקָעַנְיַ אָוֹן פֿרְעַמְדָע אַיִן
די מַיְידְלָשְׁוּ בְּעַטְן אַרְיַין, רַעַן אַוְיפְּ אַ חַסְידִישְׁן לְשׁוֹן אָוֹן פְּאַרְלָאנְגַּנְגַּעַן
זַיְוֶעֶר רַעַטְ.

סאלְאַמּוּאָ דֶּרֹעֲנָדָרָה האָט פָּאָר דִּי דָּזְוִישׁ מִיְּדְלָעֵד אָוּסְגַּעַם אַלְטָה
די נְרוּוּיְקִיטָּם פָּוּן דָּעַם שְׂקָלָפִּישָׁן מַצְבָּה פָּוּן דָּעַר חַסִּידִישָׁע טַאַכְטָעָר
לְגַבְּיָה דָּעַם מַאֲנְסְבִּיָּה. זֶי האָט דָּעַרְצְיוּלָט פָּוּן דִּי קַאֲמָפָן פָּאָרָן רַעֲכָט
פָּוּן דִּי מַאֲדָרְעָנָה פְּרוּיָעָן אִין אִירָאָפָעָ, אָוֹן אִילּוּסְטִירִיטָה דִּי דָּזְוִישׁ
קַאֲמָפָן אִין דָּעַם בַּיְלָד פָּוּן אִיבְּסְעָנָם דְּרָאָמָעָם. אִיבְּעָרְהוּוֹפָט וּוּעַן סְאַיָּוֹן
גַּעֲקוּמָעָן צָו דִּי הַוְּהַ-גְּעַכְתָּ, וּאָסָם וּוּאָרְטָן אֹוֵף דִּי חַסִּידִישָׁע מִיְּדְלָעָר
מִיטָּ דָּעַם גַּאנְצָן פִּינְצָלְטָעָן גַּעֲמָלָ פָּוּן שְׁפָלוֹת אָוּן דָּעַרְנִידְעָרְקִוָּן —
דָּא האָט סְאַלְאַמּוּאָ אַנְגַּעַהוּבוּן צָו שְׁרִיָּעָן אִינְגִּיטָּן דִּי לְעַקְצִיעָם. דִּי
לִיפָּן האָפָן אִיר אַנְגַּעַהוּבוּן צָו צִיטָעָן פָּוּן הַיְסְטָעְרִישָׁע אַוְיְפְּרָעְנוּנָגָן
אוּן דִּי גַּלְלָע טְרוּקָעָן הַאָרְ האָפָן זֶיךְ אִיר נַאֲךְ מַעַר צְעַפְּלָאַשְׁעָט אָוּפָן
קָאָפָ. זֶי האָט אַזְשָׁ גַּעַחַקְטָה אִין טִישָׁ אַרְיָין אָוּן אַפְּיָלוּ אַרְיִינְגְּנָעְדִּיקָּן וּוּאָרָּ
איַן אִיר דִּיְתִּישָׁן לְשׁוֹן עַטְלְעָכָע אַוְיסְדוּרָן פָּוּן דָּעַם זְוַנְגַּעַדְיָקָּן וּוּאָרָּ
שְׁעוּוֹרָ יְדִישָׁ. אַיְן אַזְוּלְכָעָ מַאֲמַעַנְתָּן האָט זֶי גַּעַזְעָן פָּאָר דִּי אַוְיִינָן
דָּעַם פְּרִיסִּישָׁן יְיָרָ, אִיר גַּעַגְטָן מַאְן. דָּעַר סּוֹף אִין גַּעַוּעָן, אָוּן אַסְרָּ
חַסִּידִישָׁע טַעַכְטָע פָּוּן סְאַלְאַמּוּאָ שְׁיַלְעָרִינָם האָפָן אִין דִּי עַרְשָׁטָע
גַּעַהְיִילְקָטָע גַּעַכְטָרָה פָּוּן דָּעַרְצְיוּלָט גַּעַפְּרוֹאָוּטָן צָו שְׁטָעָלָן אַוְיְדָרְשָׁטָאָנָר
אוּן דִּי חַתְּנִים האָפָן נַעֲפָעָד גַּעַמוֹזָט אַוּעָנְיָיָן מִיטָּ גַּאֲרִישָׁתָם. דִּי
מַחְותָּה-תָּמָעָס זְעַנְעָן אֹוֵף צָו מַאֲרָגָנָם דָּעַרְפָּוּן גַּעַוְאָוִיר גַּעַוְאָרָן אָוּן
נִישְׁטָה אִין מַאֲמָעָה האָט אֹוֵף סְאַלְאַמּוּאָ דֶּרֹעֲנָדָרָה גַּעַכְאָפָט אַ בְּזָעָם אָוּן
זֶי גַּעַיְאָנָט פָּוּן דִּי טְרָעָפָ.

ר' זבובן ליכטנברג צוותית וויב האט זיך געטראנן מיט א הארץ אויף איד פארשלומפערטען למרדן, וואס מען פאן אים נארנישט אועעל.

רייסן פון דער גמורא. זי האט זיך אַרְוָמֶנְגָּטְרָאָגָן מיט דער דעה צו
שאָפָּן פֿאָר אַירָע טַעַכְטָעָר אָז אַנדָעָר מַזְלָן אָזָן זיַּו פִּירָן אֹוֵיפּ נִיְּר
מַאֲדִוִּישָׁעָרָע וּוּעָגָן. פֿאָר ר' זְבוֹלְגָּנס צְוֹוִוִּיט וּוּוִיבּ אִיזּוּ סַאֲלָאָמָעָא דְּרָעָזָנָעָר
גַּעַוּעַן דָּעָר אַמְתָּעָר פֿאָרְשָׁוִין, מַחְמָת סַאֲלָאָמָעָא האָט גַּרְעָדָט דִּיְיטָשּׁ,
גַּעַשְׁמָעָט מִיט אֹוִסְלָאָגָן אָזָן זיך אַרְוָמֶנְגָּטְרָאָגָן מִיט אַ פֿאָרְבִּיטָעָרט
הָאָרֶץ אֹוֵיפּ אַלְעָ חַסְידִישָׁע מַעְנָעָר.

סַאֲלָאָמָעָא דְּרָעָזָנָעָר אִיז גַּעַוּאָרָן דָּרָר מַדְרִיךּ פָּוּן ר' זְבוֹלְגָּנס טַעַכְ-
טָעָר. דִּי מַאֲמָע אִיז אֹוֵיךּ אַמְּאָל גַּעַוּסָן בַּיְּ דִּי לְעַקְצִיעָס אָזָן צְוָנָהָרָט וּוּי
סַאֲלָאָמָעָא שְׁרוּיָט הוּוֵיךּ אֹוֵיפּ דִּיְיטָשּׁ אָזָן צְעַקְיָוִט אַיְבָּסָעָנָס „נָאָרָא“.
דִּי מַאֲמָע האָט אַפְּגַּנְזִיפְּצָט, אָזָן אַיְזָן אַזְוַלְכָּבָע טָעָג גַּעַקְוָט אֹוֵיפּ ר'
זְבוֹלְגָּעָן וּוּי אֹוֵיפּ אַ פֿינְצָטָרָן וּוּאַלְדָּגְּנוּלָן. סְאִיז גַּעַוּעַן דִּי עַרְשָׁטָע
חַסְידִישָׁע שְׁטוּב וּוּאוּ סַאֲלָאָמָעָא דְּרָעָזָנָעָר אִיז גַּעַוּעַן זַיְכָּעָר אָז מַע וּוּעָט
ニישט באָפּן אֹוֵיפּ אַירָעָן בעזעָם אָזָן זי נִישְׁטָה יָאנָן פָּוּן דִּי טָרְעָפּ.

קַאֲפִיטָל דָּרְיוֵי אָוֹן דָּרְיוִיסִיךְ

די שטיפמאמע שאפפט פאר פנחסן אַ לאָדוֹשֶׁעֶר פֶּלה. די יויטשמעריז. לאָדוֹשֶׁ לְאַקְתַּ פָּנָחָס לִיכְטַנְבְּעָרְגָּן. די גָּאַלְדְּעָנָן וּזְאַסְעָרָן פָּוּן לאָדוֹשֶׁעֶר פָּאנְטָאָזְיָע. קָאָפְּ-שָׁלָאָק. פָּנָחָס אָוֹן לאָדוֹשֶׁעֶר יְידָן. נָאָךְ וּוּעַטְשָׁעָרָע אַיְזָה עַד עַוְסָּק אָוֹן קְבָּלה אָוֹן אַיְזָה מַחְקָר.

פָּנָחָס לִיכְטַנְבְּעָרְגָּן אַיְזָה גָּעוּזָן רְ' זְבוֹלֶנֶס בְּכָהָה. עַר אַיְזָה גָּעוּזָן אַזְוּן פָּוּן עַרְשָׁטָן וּוּיְבָ, נָאָר די רַאֲדִיקָּאַלְעָ שְׂטִיףְּ-מָאָמָעָה האָט אַיְם אַוְיָפְּ-גַּעֲצָוְגָּן. „שִׁיעֻרָה“ האָט עַר גָּעַלְעָרָנָט בְּיִם פָּאַטָּעָר. מַעַן האָט מִיט אַיְם גָּעַטָּוּן אַ שְׂיָודָךְ פָּוּן לאָדוֹשֶׁ מִיט אַ גָּעוּזָן גְּבִיר דָּאַבּוֹזִישְׁנָסְפִּי, אַ זְוִיָּה וּוּאָסָטָאָמָט נִישְׁתָּחַט וּוּיְטָ פָּוּן דָּעַר פְּרִוּיְשָׁעָר גַּרְעָנָעָי. פָּנָחָס לִיכְטַנְדָּעָרָגָן פֶּלה האָט זְוִיָּה דָּעַרְיְבָעָר אַנְגַּעַשְׁמָעָקָט מִיט אַוְיָסְלָעַנְדִּישָׁע וּוּינְטָן, גַּרְעָדָט דִּיטְשָׁמָעָרִישָׁ, פִּינְטָ גַּעַהְאָט פָּאַרְשָׁלָוּמְפָעָרָטָע חַסְידִים. די שְׂטִיףְּ-מָאָמָעָה האָט אַיְזָה גָּעוּזָן די רִיכְטִיקָּעָ כְּלָה פָּאָר פָּנָחָס לִיכְטַנְדָּעָרָגָן.

פָּנָחָס לִיכְטַנְבְּעָרְגָּן האָט גַּעַהְאָט אַ פִּיעַרְדִּיקָּן קָאָפְּ אָוֹן אַ פְּלִינְקָעָ תפִּיסָּה, הָגָם עַר האָט פָּוּן אַוְיָבְנָאָוִיפָּ אַוְיָסְגָּעָקוֹט צַו זְיוּן אַ שְׂטִילְעָר, אַ שְׂוּוֹינְגָּר, מִיט אָזְ אַיְבָּיְקָק קָאַלְטָ שְׂמִיכְעָלָע אַוְיָוק די רַוְּטַלְעָכָע בָּאָקָן. סְחָאָט גַּעַהְיִיסָּן, אָזְ דָּאַבּוֹזִישְׁנָסְפִּי וּוּעַט גָּעַבָּן פָּנָחָס לְאַנְגָּעָ קָעָסָט — אַזְוּיָּה האָט רְ' זְבוֹלֶן בְּפִירְוּשָׁ אַרְיְוִינְגָּעָרְבִּיבָּן אַיְזָה תְּנָאִים — כְּדִי פָּנָחָס זָאָלָ קָאַנְגָּעָן זִיצְׁנָן בַּיְיָ דָעַר גָּמְרָא אָוֹן אַוְיָסְוָאָקָסָן אַ לְמָהָן. אַבְּעָרָ די צְוּוֹיְטָעָ טְבָע וּוּאָסָ פָּנָחָס האָט גַּעַרְשָׁנָט פָּוּן רְ' זְבוֹלָנָעָן נַעַמְלָעָר, זְיוּן לִיבְשָׁאָפָּט צַו גָּעַלְט, האָט לְאָדוֹשֶׁ אַרְיוֹנְגָּעָרְבָּן מִיט אַ מְוַאֲדִיקָּעָר קָרָאָפָּט. פָּנָחָס האָט דָעַרְפִּילְט אַיְזָה זְיָקָזְיָנִיעָ אַמְתָעָ פְּעָאִיקְיָיטָן, וּוּ אַוְיָדָעָ כְּיַשְׁוֹף פָּוּן דָעַם וּוּאַונְדָּעָרְלָעָכָן מְסָום אַוְיָפָ וּוּלְכָן עַר גַּעַפְּנִינָט זְיָר : די גָּאַלְדְּעָנָן וּוּאַולְקָאַנָּעָן פָּוּן מַעְגְּלָעְכְּקִיְּטָן אָוֹן גָּעַלְט וּוּאָסָ הַיּוּט לְאָדוֹשֶׁ,

אוון וואס זידן אוון קאכן אונטער יידנס פים. צווערישט האט פנחט אונ
געוויהבן אוועקצונגבען געלט אויאָה פראצענט אונ זיך פאמעהלע אַפְּצָוֹנוּן
וואוינען פון דער נمراָה. סיִי אַין דָּבָרֶשׁ נְסָמִים שְׁטוֹב אַוְן סֵי בֵּי
דעָם דִּיטְשָׁמְעָרִישָׁן ווַיּוֹבֵל — וואס האט לִיב גַּהֲאָט אַינְדָּרְפְּרִי אַיְדָעָר
זיך האט זיך אַגְּנָעָטָן דָּאָס שִׁיטָּל אַקְּפָעַטְשָׁלָעָעָ אַרְמוֹצָנוֹנִין אַיְן דֵּי
איַגְּנָעָן הָאָר — בֵּי וַיְיַהֵי נְמָרָא גַּעֲוָעָן אַקְּנָפְעָר עֲנָנִין. פְּרָאַסְטָע
בָּאַלְעָבָטִישׁ מְעַנְשָׁן פָּוֹן דָּעָר פְּרִוִּיטִישׁעָר גְּרָעָנָעָ. בֵּי דֵי עַרְשָׁטָע
גְּרָאָבָע פָּאַרְדִּינְסְטָלְעָר הָאָט פְּנַחְסָעָם ווַיְיַבֵּא אַגְּנָהָוּבָן צַו רָעָדוֹן נָאָר
דיַיטְשָׁמְעָרִישָׁר אַוְן לְעַנְגָּר אַרְמוֹצָנוֹנִין אַיְן דֵי איַגְּנָעָן הָאָר. בֵּי פְּנַחְסָן
איַז לְעַנְגָּר אַוְן נְגִידִישָׁר גַּעֲוָעָר נְעוֹוָאַסְטָן דָּאָס פָּעַדְשׁוֹוָאַרְכָּעָ בעַרְדָּל אַוְן
דָּעָר שְׂמִיכָל הָאָט זֵיך טִיפָּעָר אַוְן סִילָעָר אַיְינָגָנָרָאָבוֹן אַיְן זַיְנָע ווַיְיכָע
בָּעַטְלָעָבָע בָּאַקְּן.

אֲבָעֶר גַּעֲבָן גַּעֲלַת אֹוִוֵּךְ פֿרָאַצְעַנְטֵט אַיְזֵן נִיכְבָּר גַּעֲוָוָן אַזְּ עַנְיִן פָּאָר
בְּאַלְעַבְּאַטְּיַשׁ יִידְן אֹוֹוֵךְ דִּי נַאֲלַעְוּקִים, דִּי יִידְן אַזְּ פְּאַנְטָאַזְיַע. אַיְזֵן דֻּעַם
גַּרְוִוִּיסֵן הַאוֹאַרְדִּישְׂפִּיל, וּוָאַסְמַח לְאַדוֹשׁ הַאַט גַּעֲשְׁוִוְטֵט מִיטֵּט פְּאַנְטָאַזְיַע.
וּוְעַלְטֵט, אַ שְׁפִּיל אַיְזֵן וּוּעַלְכֵן יִידְן הַאַפְּבָן צְעוּוִוְגֵט זַיְעַר גַּאנְצָע פְּאַנְטָאַזְיַע
אוֹוֹן טַעַמְפְּעַרְאַמְעַנְט, אַ שְׁפִּיל אַיְזֵן גַּאלְדְּעָנָע הַוְרוּוֹת — נָנוֹ, וּוּאַסְמַח וּוּרְדֵּ
דַּעַהַטֵּט עַס וּוּעַן קְלִינְט זַיְקֵד דַּא אַוִּים צַו גַּעֲמָנוֹ נַאֲךְ אַ פֿרָאַצְעַנְטֵט?
אַ גַּאלְדְּעָנָעָר רָעַנְןָ פְּאַלְטֵט מְשֻׁגְּעַנְעַרוּוֹיוֹ פָּוֹן דִּי פְּאַרְקָאַפְּטַשְׁעַטְעַ לְאַדְשֵׁ
וּשְׁעַר הַיְמָלָעָן, דִּי מְרַחְקִים פָּוֹן דַּעַר וּוְעַלְטֵט צְעַשְׁפִּילֵן זַיְקֵד פָּאָר לְאַדוֹשׁ
אַיְזֵן אַ פְּאַטְאַ-מְאַרְגָּאנָן פָּוֹן נַאֲלָד אַיְזֵן פָּוֹן שָׁאָטוֹן. דִּי וּוּיְטַעְנִישָׁן פָּוֹן
דַּעַר וּוְעַלְטֵט זַעַנְעָן סְדִ-חַכְלָן נִישְׁתַּמְעַר וּוּ דַעַר שְׁפִּילְ-טַיְשֵׁ בֵּי וּוּעַלְכֵן
לְאַדוֹשׁ שְׁרִירְיַעַן „קָאָפְּ“ אַזְּן „שְׁלַאָפְּ“. — פְּנַחַט לִיכְטַנְבָּרָגְהַט
גַּעַזְעָן, אַזְּ דַעַר שְׁאַרְפְּעַר פְּאַפְּול וּוָאַס עַר הַאַט גַּעַזְעָרְטַבְּט בְּיַם „שִׁיעָרְ“
פָּוֹן דִּי זְבוֹלָן לִיכְטַנְבָּרָג — אַ פְּאַפְּול אַזְּן אַ שְׁפִּילְ-גַּעַפְּעַכְט וּוָאַס הַאַט
זַיְקֵד נִישְׁתַּמְעַר אַרְוִוְגְּעַרְיַט פָּוֹן דִּי דְּאַמְוֹת פָּוֹן דַעַר נַמְרָא — אַטְ-אַ דַּאַס
גַּעַפְּעַכְט, וּוּעַן מַעַוְנְדַט עַס אַזְּן דֻּעַם וּוּעַלְטַגְּנַעְשְׁפָןְן פָּוֹן דַעַר לְאַדוֹשׁ שְׁעַר
מְאַבְּרִיקְאַצְיַע, קָאַן עַס זַיְקֵד צְעוּוֹאַסְטֵן אַיְזֵן אַזְּוּלְכָעַ פְּאַנְטָאַטְיַשׁ דִּימְעַנְןִ
סִיעַם וּוָאַס מַעַוְנְדַט מַעַר נִישְׁתַּמְעַן אַגְּנוֹעָן זַיְעַר סּוֹף אַזְּן זַיְעַר עַל. דַעַר
הַאוֹאַרְדְּ פָּוֹן וּוּאַרְוִוִּישָׁן אַזְּן קְאַמְבִּינְאַצְיַע לָאַזְּן זַיְקֵד אַיְבָּעַר לְאַדוֹשׁ צְעַד
וּוָאַסְטֵן וּוּיְיַיְן גַּעַלְדְּעָנָע שְׁפִּין וּוָאַס וּוּטַשׁוּבָּעַן הַוִּיךְ אַזְּן לִיכְטִישָׁ

אייפער דעם וואלד פון לאַדזשער רוויכערנדיקע קוימענэм אונ אירע פיס וועלן גרייכן אייבער אלע מרחקים. פנחס ליכטנברג האט זיך געוען — ווי דאס אמתע גלייסקינד פון לאַדזשער וועלט-שפיל, אונ לאַדזש — דער אײַנטעלעכער באָדן פאר זוינע אַםבעזיעם. ער האט נישט לאָנג געווארט, צוּנוֹפֿגְּנְעָנוּמָן זיַּן נְדֻן אָונְ מִיט דָעַם זַשְׁעָטַט פָּוּן אַ גְּרוּיסָן האַזָּרְדִּיסְטָט עַם גְּעוּאָרְפָּן אוּפְּן לאַדזשער שְׂפִּילְ-טִישׁ.

ער האט אַנְגְּהַוִּיפֶן צו האַנדְלָעַן מִיט קָאַמְ-גָּאוֹן (געשפְּגָעַן וְאַלְ). דאס איז אַיִּינְטְּלָעַךְ גַּעֲוָעַן דָּעַר מַאֲטְרִיאָל, פָּוּן וּוּלְכָן אַ טְּיוֹלְ פָּוּן לאַדזשער יַידְן הַאָבָּן גַּעֲמָכְטַּזְיָעַרְעַ סְחוּרוֹת. אַבְּעָר פְּנַחַס לֵיכְטַנְבְּרָגְעָר האט פָּאַמְעָלָעַךְ פָּאַרְוּאַנְדָּלָט זַיְּן מַסְהָר אַיִּן אַ גְּוֹרְלִיפְּגָוְנְקָט פָּאַר לאַדזשער יַידְן. לאַדזשער יַידְן הַאָבָּן גַּעֲשְׁפִּילְטַּמִּיט דָעַר וּוּלְטָ אָונְ ער האט גַּעֲשְׁפִּילְטַּמִּיט דִי יִדְיּוּשׁ וּוּלְטְ-שְׁפִּילְעַר. ער איז גַּעֲשְׁטָאַנְעַן אַוְנְמִיטָּן דעם נַאֲלָדָעַנְעַם תְּהֻום פָּוּן לאַדְזָשׁ וְוי אַ פִּישְׁעָר מִיט אַ וּוּנְדָקָעַן, אָונְ ער האט גַּעֲכָאַפְּטַיְהָר יַידְן וְוי מַעַן כָּאַפְּטַ פְּרִישְׁעַ צָאַפְּלְדִּישְׁ פִּישְׁעַלְעַךְ. אַיִּן וּוּמְעַן פְּנַחַס האט דַּעֲרָשְׁמָקָט גְּרוּוּסָע פְּעַאיְקִיטָּן, האט ער אַיִּם גַּעֲנְבָּעַן אַוְמְבָּגְּרָעַנְעַצְטָעַ קְרָעְדִּיטָן אָונְ אַיִּם גַּעֲלָאָטַט שְׁוּמָעַן אַיִּן דִי נַאֲלָדָעַנְעַם וּוּאַסְעָרָן פָּוּן לאַדזשער פָּאַנְטָאַזְיָעַ. אָונְ דָּאס יַדְעַלְעַ אַיִּן פָּעַט גַּעֲוָאָרָן. בַּיִּ אַנְדָּרָעַ האט ער צְוּגָּעַנוּמָן דִי קְרָעְדִּיטָן אָונְ אַיִּן דָעַר מִינְגָּזָן גַּעֲמָכְטַזְיָעַט פָּאַר אַרְעָמָעַ לִוְיָט. יַידְן הַאָבָּן אַנְגְּנְעַזְעַט אָונְ צְוּרִיךְ אַרְוִוְיָט אַוְיָפְן פָּעַרְדָּל לְוִוְיָט פְּנַחַטְמָעַס חָסָר. יַידְן וּנְעַן אַבְּעָר נַאֲכָט רַיְיךְ גַּעַד וּוּאָרָן אָונְ איַבְּעָר נַאֲכָט אַלְיָזְפָּאָרְלוּרָן — עַם האט זיך גַּעֲוָעַנְדָט אָונְ דעם קַנְעָפָל אַיִּן וּוּלְכָן פְּנַחַס האט אַ דָּרִיךְ גַּעֲנְבָּעַן. אָונְ פְּנַחַס האט זיך צְעַשְׁפִּילְטַמִּיט זַיְּנָע יַיְדָעַלְעַךְ וְוי אַ מַיְסְטָרָעַ מִיט זַיְּנָע שָׁאַרְ-פִּיְהָרָן. פְּנַחַס אַיִּן גַּעֲוָעַן דָעַר לאַדְזָשְׁטָעָר פָּוּן אלְעַ לאַדְזָשְׁעַר, הַגָּמָ ער אַיִּז נַאֲרָגְעַן פָּוּן דִי נַאֲלָעָוָקִים אָונְ גַּעֲרָעְדָט יִדְיּוּשׁ מִיטָּן וּוּאַרְשָׁעוּר זַיְּנְגַּעַנְדִּיקָן דִּיאַלְעָקָט.

וּוּגַּן זַיְּן אַיִּגְנָן פָּאַרְמָעַן האט ער קַיְינְמָאַל נִישְׁט גַּעֲוָאָסְט קַיִן דִּיכְטִיאָן חַשְׁבָּן. עַם האט גַּרְיְּלָעַךְ גַּעֲמָאָנְט זַיְּן אָז פְּנַחַס האט פָּאַרְמָאָנְט מִילְיאָנָעַן. אָונְ עַם האט אוּיךְ גַּעֲקָאָנְט שִׁין זַיְּן אָז פְּנַחַס אַיִּז שְׁוֹלְדִּיס מִילְיאָנָעַן אָונְ דִי הַאָר אוּפְּן קָאָפְּ זַעַנְעַן נִישְׁט זַיְּנָע. ער האט עַם נִישְׁט גַּעֲוָאָסְט אָונְ נִישְׁט גַּעֲוָאָלָט וּוּיסָן. ער אַיִּז גַּעֲשְׁטָאַנְעַן אַוְיְבָנָאָן בַּיִּם

לאדיזער טיש און האזארדייש געשפֿילט מיט יודיש מזל. געשפֿילט א שטוי לעער, א מכּוּמְרָשֶׁת רואיסער. דאס שוואָרצע בערדל האט בי אים געיג נלאָנְצַט, און דאס שמייבּעלָע איז נישט אראָפּ פֿון זיינע ווייכּע פֿעְטְּלָעְכּ בְּאָקְן.

זו אים אין שטוב איז קיינער נישט אַריינגעָקּומען. דאס ווייב האט אלעמען געיאנט און אַנגָעָהָוִבּן זוֹ רעדֵן צוֹ פֿנְחָסֵן בְּלוּזּ אַוִוֵּףּ דייטשְׁמָעֵרִישׂ. נָאָר עַם זענען אַרוֹמְגַעְגַּנְגַּעְנָעַן לְעַגְעַנְדָּעָם אַין לאָדוֹשּ אַז אַוִוֵּףּ דָּעָרָנָאָכְטּ וּוּן פֿנְחָסֵן לְיִכְתְּנְבָּרֶגּ עַסְטָן נָאָר אָפּ וּוּטְשָׁעָרָעּ פֿאָרְשָׁלִיסְטּ עַר זִיר אַין זִין קָאָבִינָעַטּ, צִינְדָּטּ אַן צָוּוִי וּוּאָקְסָעָנָעּ לְיִכְתּ, טוֹט זִיר אַז אַ זַּיְידָעָנָעָם שְׁלָאָפְּרָאָס אַין אַ יַּאֲרָמְלָקָעּ, אַין בֵּין חִזּוֹת אַיז עַר עַוְסָּקּ אַין קְפָּלָה אַין אַין מַחְלָרְ-זָאָכָן.

קָאַפִּיטָּל פֵּיר אָוֹן ד֍רְיִיסִיךְ

ליידיקע פֿלְעַצְעָר. לאָדוֹשָׁעָר יִדְן פֿרוֹאוֹוֹן צַו טְרֻפֶּן וּאַס פְּנַחַם האַט
בְּדֻעָה צַו מְזָן. אַחֲרִים-שְׁטוּפֶל. דָּאַס וּוֹיֵב מַאֲכָת סְקָאנְדָּאַלְן אַוְיףְּ.
דוּוְישְׁמָעוּרִישְׁ.

ווען פְּנַחַם לַיְכְּטָנְבָּעָרָג האַט גַּעַשְׂטָאַנְעָן אַיְזָן סָאַמָּע בְּרָעָן פָּוּן זְוִינְעָן
אַאֲדוֹשָׁעָר גַּעַשְׂפָּטָן האַט עָר זְוּר גַּעַקְוִיפָּט אַגְּרוּסָהוּן אַוְיףְּ פֿיעַטְרִיךְ
קָאַוּוּרְגָּאַס. וּוֹפְּיָל עָר האַט נִישְׁטָן גַּעַהְאַלְטָן פָּוּן דִּי פֿאַרְצִיכְיִיטִישָׁע הַלְּוֹוָהָהָה
מְסְחָרִים פָּוּן זְיוּן פֿאַטְעָר רְ' זְבוּלָן, דָּעָר יְצְרִיחָרָע פְּוּן הַיְזָעָר אַיְזָן פֿאַרט
בְּרוֹשָׁה גַּעַלְעָגָן אַיְזָן בְּלוּט. דָּאַס הוּוּזָה האַט גַּעַהְאַט אַסְּקָד לַיְדָרְקָן פֿלְאַז
כְּדַי מָעָזָל קָאַנְעָן מוּירָן. וּאַס מוּירָן? וּוֹעֲגָן דָּעָם האַט פְּנַחַם
לַיְכְּטָנְבָּעָרָג גַּעַהְאַט צִיּוֹת צַו טְרָאַכְטָן. עָר האַט צַו דִּי לַיְדִיקָע פֿלְעַצְעָר
אַהֲיָנְעַבְלִיקָט מִיט דָּעָם זְוָבָּן וּוֹיְכָן אַיְזָן שְׁטִילָן שְׁמִיכְבָּלָע מִיט וּוּלְכָן
עָר האַט גַּעַקְוָט אַוְיףְּ דִּי יִדְן וּאַס האַבָּן אַיְזָן צְעִיאַכְמָעַרְטָע גַּעַקְוָט
אַיְזָן דִּי נְגִידִישָׁע וּוֹאַרְשָׁעוּוּרָה העַנְטָעַלְעָד אַרְיָין אַזְּן גַּעַוּוֹאַרְט וּאַס פְּנַחַם
וּוּטָם אַזְּן: „קָאָפְּ“ צִי „שְׁלָאָקְ“. זְאַלְן דִּי פֿלְעַצְעָר וּוֹאַרְטָן אַזְּן יִדְן זְאַלְן
פֿרוֹאוֹוֹן טְרֻפֶּן וּאַס פְּנַחַם לַיְכְּטָנְבָּעָרָג האַט בְּדֻעָה צַו מוּירָן אַוְיףְּ דִּי
פֿלְעַצְעָר. עָר האַט צִיּוֹת. לאָדוֹשָׁעָר האַט גַּעַפְּרוֹאוֹוֹט צַו טְרֻפֶּן. דָּעָרוֹוִיל
הַאַבָּן זִיךְרָפְרִוִּיט קְלָאַנְגָּעָן אַז דָּאַס וּוֹיֵב זְוִינְמָה עַנְדְּגַלְטִיךְ
אוֹיְסְמָעַטָּוֹן דָּאַס שְׁוִיטָל אַזְּן גִּוְיט אַיְזָן דִּי אַיְגָעָנָה הַאַר אַזְּן פְּנַחַם לַיְכְּטָנְבָּעָרָג
אַיְזָן נָאָךְ דָּעָר וּוֹעַטְשָׁעָרָע נָאָךְ שְׁטָאַרְקָעָר עַוְסָּק אַזְּן קְבָּלה אַזְּן אַיְזָן
אַבְּפָרְעָרָג האַט פָּאָר אַלְעַמְעָן צְוּנָגְרִוִּיט אַגְּנוּאַלְדִּיקָע
אַיְבָּעָרָאַשְׁוֹנָג.

סְ'אַיְזָן אַנְגָּעָפָרָן דָּאַס עַרְשָׁטוּ פּוֹרְלָ מִיטָּ צִיגְלָ אַוְיףְּ דִּי לַיְדִיקָע פֿלְעָ-
צָעָר פְּנַחַם הַוּזָה אַזְּן גִּוְיטָהָהָבָן דָּאַרְטָ אַוְיְסְמָעָרָבָן אַגְּרוּב אַוְיףְּ
צַו לְעָשָׁן קָאָלְךְ. לאָדוֹשָׁעָר יִדְן הַאַבָּן זִיךְרָפְרִוִּיט גַּעַבְרָאַבָּן דִּי קְעָפָ וּאַס פְּנַחַם
גִּוְיט דָּאַס מוּירָן. טְוִיל הַאַבָּן גַּעַזְאַנְט אַז סְרִיחָכָל גִּוְיט עָר דָּאַסְּפָוּיְוָן

א גרויסע וואָל-שפינער依 וואָס פוילן און לאָדוש האָבן נאָך אַזעלכעט
ニישט געוזען, און ער וועט פֿאָרְפַַָּּלְיִַָּצְַָּן לאָדוש מיט אַמְּפּוֹל פֿוֹן וואָל און
אַזּוּעַפְּלִיְּגַן אלְעַ קָּאָנְקָּוּרְעַנְטָן. עַס ווּוֹיּוֹט זִיךְ אַרְיוֹס — האָבן דֵי דָאַזְּקָע
יַּידְן גַּעֲזָאנְט — אָז פְּנַחַם פֿאָרְמָאנְט טַאַקָּע שַׁוּעוּרַע מִילְיאָנְעַן, אָון נִישְׁתַּ
אָזּוֹי ווּס וְאָגָן דֵי לאָדושער לְצִים אָז פְּנַחַם אַיּוֹ גַּאֲרַה „הַיְנְטָעַר זִיךְ“ מִיט
גְּרוּיסָע סְפָּלָאָדָעָם, וְאָרוּסָע צָו אַשְׁפִּינְעָרִי פְּעַלְעַן אַיִּם דֵי מִילְיאָנְעַן. אַנְדָּרָעַ
יַּידְן הָאָבָן גַּעֲזָאנְט אָז סְרַחְכָּל נִיחַם פְּנַחַם נִישְׁתַּ מַעַר ווּ בּוּיְעַן
פְּנַחַם לִיכְתָּנְבָּרָעָג אַלְיַיְהָאָט גַּעֲשָׂוִינְגָן אָון גַּעַשְׁמִיכְלָט מִיט זַיְינְעַ
וּוּבְּעַ בְּאָקָן. מַעַהָּאָט גַּעֲזָעַן אָז קִיְּן סְרַק צִיגְּלָן אָון קָאָלֶךְ בְּרֻעְנָגָט מַעַן
ニישט אַוְיפָּן הוּאָפָּה אָון מַעַן פֿאָרְנָעָמָט זִיךְ אַוְיפָּה דֵי גְּרוּיסָע פְּלָעַצְּעָר צָו
בוּיְעַן נִישְׁתַּ מַעַר ווּיְיַיְּ אַפְּלִינְגָּם בְּנִין.

וְאָסְעָר בְּנִין? לאָדושער יַּידְן זַעֲנָעַן גַּאֲרַה גַּעַוּוֹאָרַן צַעְמִישְׁטַ אָון
גַּעַטְרָאָפָּן גַּלְאָט אַיִּין דָּעַר לְוּפְטָ אַרְיַיְן.

אוּסְגַּעַלְאָזָטְהָאָט זִיךְ אָז דָּעַר קָלְיָנְעָר בְּנִין וְאָסְפָּנְחָם לִיכְתָּנְבָּרָעָג
הָאָט זִיךְ פֿאָרְנוּמָעָן צָו בּוּיְעַן אַוְיפָּה זַיְינְעַ פְּלָעַצְּעָר אָון וּוּלְכָעָר הָאָט פֿאָרָ
שָׁאָפָּט לאָדושער יַּידְן אָזּוֹי פַּיְלָ קָאָפְּ-בְּרָעָנְשִׁי, אַיִּן נִישְׁתַּ מַעַר גַּעֲוָעַן
וּיְיַיְּ אַפְּשָׁוֹת חִסְּרִידִים-שְׁטִיבָּלָ. דָּעַר גְּרוּיסָע הַזְּאוֹאָרְדָּ-שְׁפִּילְעָר מִיט לאָדוש
הָאָט גְּרָאָד גַּעַשְׁטָעַלְט אַוְיפָּן קָאָן דָּאָס קָלְעַנְסָטָעָ פֿוֹן דָּעַם קָלְעַנְסָטָן, וּוּעַן
אלְעַלְעַלְהָאָבָן פֿוֹן אַיִּם דָּעַרְוָאָרָט עַפְּעַם אַז וּוּזְנַטְּלָעַכְּן זַעַשְׁטָט אַוְיפָּן לאָדושער
מַסְהָרָ. אָז אַלְעַסְּפָּאָנְדָּרָעָר חִסְּרִידִים-שְׁטִיבָּל! פְּנַחַם הָאָט גַּעַוּאָלָט
הָאָבָן אָז אַיִּינְגָּן חִסְּרִידִים-שְׁטִיבָּל אַיִּין זַיְינְגָּן פֿוֹנְקָט ווּיְזַיְּן פָּאָטָעָר רַי
זַבּוּלָן. יַּידְן הָאָבָן גַּעֲזָאנְט, אָז ער הָאָט עַס גַּעַטְמָאָן עַלְפִּי קְבָּלה, אָון
מַזְהָסָתָם גַּיְעַן פְּנַחַסְמָע גַּעַשְׁעַפְּטָן בְּיטָעָר וּוּעַן דָּעַר יְדָה גַּעַטְמָאָט
די קְבָּלה. דָּאָס ווּיְבָ אַינְדָּרָהָיִם הָאָט אַוְיפָּה דִּוְיִשְׁמָעָרִישָׁ אַיִּם גַּעַמְאָכְט
סְקָאָנְדָּאָלָן אָון גַּעַטְעַנְהָט אָז דִּי חִסְּרִידִים וּוּלְעַן אַיִּיר פֿאָרְשָׁלוּמְפָּעָרָן דָּעַם הוּאָפָּה.
פְּנַחַם הָאָט גַּעַשְׁמִיכְלָט אָון גַּעֲשָׂוִינְגָן, אָון נָאָך וּוּטָשָׁרָע זִיךְ פֿאָרְמָאָכְט
אַיִּין זַיְינְגָּט, זִיךְ אַנְגָּעָנְטוֹן דָּעַם זַיְדָעָנָעָם שְׁלָאָפְּרָדָאָק אָון אַיְרָמְלָקָע,
אַנְגָּעָצָונְדָן צַוְּיִי וּוּאַקְסְּ-לִיכְטָ אָון נָאָך מַעַר זִיךְ פֿאָרְטִּיפְּט אַיִּין קְבָּלה אָון
אַיִּין מַחְקָר. ער הָאָט צּוּמָּאָל נִישְׁתַּ גַּעַהָרָט ווּ דָעַר זַיְגָּנָעָר שְׁלָאָגָט צּוּוּלָּאָן
אָון דָּאָס ווּיְבָ אַיִּין בְּעַט רַופְּט אַיִּם אַוְיפָּה דִּוְיִשְׁמָעָרִישָׁ, צָו גַּיְעַן שְׁלָאָפָּן.

קַאֲפִיטֵל פִּינְס אָוֹן ד֍רֵיְסִיךְ

מייסטערשאפט פון קאמביינאציע. די ראושינגע פון "גרויסן" שטיפל. נאסקע גאוערטאווער. אן אנארכיסט. די באן טרייבט נישט קיון. קטשאועס מיטן פאָר-בלאן, קעגן דער צ'רויישער מאכט. נאסקע אנטוואנט אַ דיווישן סָלְדָט.

ווען דאס חסידים-שטיבל איז אופגנעוויט געווארן האט זיך פנהם ליכטנברג אונגעהייבן צוצוקלייבן דאועגענעם פאָר זיין שטיפל. ער האט נישט געוואָלט אָס עס זאל זיין אֶזָּא פֿאָרְשְׁלָוּמְפֿערְטָעּ חַסִּידָאָרְנִיעּ ווי דאס "גרויסע שטיפל". סּוֹפִּיכְלִיסְׂוֹף ד֍רֵיְסִיךְ זיך סוחרים בי אַים אוּפְּן הוּוֹת. אַפְּילוּ די רֵיכְבָּעּ דִּיטְשָׁעּ ווֹאַלְשְׁפִּינְגָּרָם פון לאָרוֹשׁ קומען צו אַים. צּוֹפִּיל אַיְינְרִיסְׂן מִיטְן דִּיטְשְׁמֻעְרִישָׁן ווַיְבָּהּ האט ער אוּיך נישט געוואָלט. ער האט פֿאָרְט געוואָלט האָבָּן שלומְבָּהּ אַין דער היַם. דער רֵיבְּעָר האט ער זיך אַוְיסְגַּשְׁטָעלְטָק אַ צְעַטְל ווּער עס זאל דאָוּעָנָעָן אַין זיין שטיפל. דעם צְעַטְל הַאָט ער אַוְיסְגַּשְׁטָעלְטָק אַינְדרָעְרִיהִים אַין זיין קַאֲבִינְעַט. דער צְעַטְל אַיז גַּעַוּן גַּשְׁרִיבָּן מִיטּ אַ פֿערְלְדוֹקְן לְוּמְרִישָׁן גַּנְוִידִישָׁן פְּתַבָּ, אַוְן ער האט אַים זַאֲרְגְּנְפְּעָלְטִיךְ אַוְעַקְגְּנָלְיוּנִיט אַונְטָעָר די טָאַוְלוּעָן פון אַ מְוֹרָהְנְכּוּכִים. מַעַמְּזָה זַיְן: פְּנַחַס לִיכְטְּנְבָּרְגּ הַאָט אַפְּילוּ אוּף דעם דָּזְקָן גַּעַבְּט אַרוֹסְגַּעַוּזְן מִיסְטְּעִירְשָׁאָפְט פון קַאֲמְבִּינְאָצִיעּ.

קוֹדְמִיכְלָהָט ער גַּעַוּן צוּטוֹן אָז רְ' לְוִי קָהָן זָאָל בי אַים דָּאוּעָנָעָן. מִיטּ דעם האט ער געוואָלט אַרוֹסְכָּאָפְן די רָאוֹשִׁינְקָעּ פון "גרויסן שטיפל". ער האט אוּיך דְּרָעְמִיט גַּעַבְּשָׁרְטָה דאס שְׁטִיבָּל אַין די אוֹיגָן פון זַיְן דִּיטְשְׁמֻעְרִישָׁן ווַיְבָּהּ ווּעַלְכָּעָ אַיז כְּסֶדֶר גַּעַוּן בְּרוֹנוֹן אוּף דעם דָּזְקָן ווַיְלָרָן אַיְינְפָּאָל צוּמָאָכוּן אַ חַסִּידִים-שְׁטִיבָּל הַאָרְט אַונְטָעָר אַיר נָאָגּ. עַפְנְטַלְעָר פָּאָר אַלְעַמְּנָס אַוְיגָן האט זַי דְּעַרְפָּאָר גַּעַטְרָאָגּ די אַיְינְעָנָעָ הַאָרָאָלָס פְּרָאָטָעָסָטָם. זָאָלָן אַלְעָזָעָן ווָאָסָזָעָ, דָּאַבּוֹשִׁינְסָקִים

טאכטער, טראקט וועגן פנחים ליכטנבערנס „פינצטערע“ מעשים. ר' לוי קאהן וואלט איר באדארפֿט צו פָּאַרְמָאַכְּן דאס מויַּך. וואָרָעָם אֹוֵב דער אלטער באָרָאַן הַיִּנְצָל שַׁעַמֶּת נַעֲדַנְשְׂטַמִּיט ר' לְוִין צו חַבְּרָן, צו רַעֲרָן מִיט אִים יַדְיִיש אָזֶן צו פָּאַרְן מִיט אִים אַיבָּעַד דַּעַר פַּיְּטַרְיקָאָוּעָר גַּאֲסָמַן אֹוֵב דַּעַר רַיְּבָּעַר אַרְיְּסָטָאַקְּרָאַטְּיִשְׁעָר קָאַטְּשׁ — דַּאְרָה עַם אַיְּר, דָּאַבְּזִישִׁינְסְּקִים טָאַכְּטָעָר, אַנְשְׁטִיּוֹן צֻמְּבָּד אָזֶן ר' לְוִיּוֹן קָהָן וּוּטָן זִיד בָּאוּיּוֹן בַּיְּ אַיְּר אַוְּפָּן הַוּוֹת. פַּנְחָסָעַם וּוּבָּיְּ אִיז טָאַקְּעַ אַ בִּיסְלָאַנְטָר שְׁוּוֹיְּגָן גַּעֲוָרָן וּוּעָן זַיְּ האָט גַּעַהְרָט וּוּרָעָם וּוּטָן זַיְּן פָּוּן דַּיְּ רַעַשְׁטָע דָּאַוּנְעָרָם אִיזְנְטִיבְּלָן. צְוּוֹיְּטָמָן: האָט עַר מִיט ר' לְוִים פַּעַרְזָאַן גַּלְיָיךְ פָּאַר אַלְעָמָעַן גַּעַגְבָּן אַנְצְּהָרָעָן וּוּאַסְעָר שְׁטִיבָּל פַּנְחָסָעַם לְיכַטְנָבָּרָן האָט בְּדַעַה צַו מַאֲכָן בַּיְּ זַיְּ אִין הַוּוֹן. תָּרוּהָ וְגַדְלוּה בְּמַקְומָם אֶחָד.

יעַדְעָר פַּעַרְזָאַן, וּוּסָם פַּנְחָסָעַם האָט אַוְּסָמְעָלְבִּין אַלְסָם זַיְּנָעַם דָּאַוּנְעָרָם אִיז גַּעַוּעָן אַן אַמְתָּע אַטְּרָאַצְּיעַ. אָזֶן אַיְּךְ וּוּלְ אַוְמִישָׁנָעַ זַיְּ אַפְּשָׁטְעָלַן אֹוֵב עַטְלָעָכָע פָּוּן זַיְּ.

פָּאַר שְׁטִיבְּלָל־שְׁמָשָׁה האָט עַר גַּעַמְאָכָט נַאֲסְקָעָן פָּוּן גַּאֲוּרָאָוּעָ. צַו דָּרְצְיָילָן וּוּרָעָנָה נַאֲסְקָעָן אִיז גַּאֲרָנִישָׁתָפָן דַּיְּ לַיְּכָטָע זַאֲכָן. אַוְּיךְ צְוּוֹשָׁן דַּיְּ זַעַלְטָעָנָה לְאַדוֹשָׁעָר יַדְיָן אִיז נַאֲסְקָעָן גַּעַוּעָן אַ זַּעַלְטָעָנָה יַדְיָ. וּוּאַסְעָר פְּרָנָסָה נַאֲסְקָעָן האָט גַּעַהְרָט עַר אִיז גַּעַוְאָרָן שְׁמָשָׁ אִיז פַּנְחָסָעַם שְׁטִיבָּל אִיז אַוְּיךְ שְׁוּעָר צַו זַאֲגָן, מַחְמָת נַאֲסְקָעָן אִיז גַּעַוּעָן דַּעַר טִוְּפִישָׁטָע אַנְאָרְכִּיסְטָם, וּוּסָם האָט וּוּעָן עַס אִיז עַקְוִיסְטִירָט אֹוֵב דַּעַר וּוּעַלְתָּ. עַר האָט נַיְּשָׁת אַנְעָרָקָעָנָט קִיּוֹן שָׁוָם סַדְרָ אִיז קִיּוֹן שָׁוָם אַרְדְּעָנוֹנָגָג, קִיּוֹן שָׁוָם גַּעַוְעַלְשָׁבָע גַּעַמְיִינְשָׁאָפָט אִיז קִיּוֹן שָׁוָם גַּעַוְעַלְשָׁאָפָט לְעַכְעַת הַתְּחִיבָּותָן פָּוּן מַעֲנָטָשָׁ צַו מַעֲנָטָשָׁ. עַר אִיז גַּעַוּוֹנָגָאַרְיוֹן דּוֹאַלְיָסָט פָּוּן עַקְסְּטוּרָעָמָסָטָן סָאָרָט — אִיז פְּרָנָסָה אִיז שַׁוִּין אַ גַּעַוְוִיסְעָר אַרְיְּנְפָּאָסָן זַיְּ אִיז אַ גַּעַוְעַלְשָׁאָפָטְלָעָכָן סָדָר. עַר האָט גַּעַבְּיָוִן זַיְּנָעַם פְּרָנָסָה לְוִוִּיט דַּעַם מַאֲמָעָנְטָאָלָן גַּעַמִּיט. דָא אִיז עַר גַּעַוּוֹנָגָאַרְיוֹן אַלְמָדָה, דָא האָט עַר אִיז אַ שְׁיַׁינָּעָם תָּאָגָן גַּעַוְאָרְפָּן דָאָס מַלְמָדָה אַזְּנָהָבוֹבָן אַרְוִמָּד צוֹטְרָאָגָן קָאָנָעָן נַאֲפָט אַיְּבָּעָר גַּנְיְּדִישָׁה הַיּוֹזָר, אַדְעָר גַּאֲרָר שְׁלַעַפְּן אַ וּוּעָד גַּלְעָל אַיְּנָמִיטָן דַּעַר פַּיְּטַרְיקָאָוּוּר גַּאֲסָמַן בָּאָנְגָּלִיּוֹד מִיט אַלְעָל פְּרָאַסְטָע טָרָעָנָר, — הַגָּמָן אַלְעָל הַאָבָּן דָא נַאֲסָלָעָן גַּוְתָּ נַעֲקָנָט פָּאַר אַ שָּׁאָרָפָן חַסִּיד אַזְּנָהָבוֹבָן פָּאַר אַ שָּׁאָרָפָן לְמָדָן. נַאֲסְקָעָן האָט זַיְּ מִיט קִיּוֹנָם נַיְּשָׁת גַּעַרְעָכָנָט,

ער האט נישט אנטקעןט קיין שום התחייבותן אוון קיין שום קאנועע-
נאנסן לגביה דער גזעעלשאפט.

אליאון אוין נאסקע געוווען אַ הויבער ייד מיט פלאט-פיירדריך
רויטער האָר, מיט אַ פיירדריךער רויטער באָרד, אוון מיט פלאט-רויטער
פאֹות ווועלכע ער האט תמייד געהאלטן צוניפויונגענדנע אונטערן סָאָר
מעטענעם הייטל. מע האט נישט געוואָסט פאָרוּאָס אוון פֿאָר וווען —
נאָסקע האָט זֿיךְ פֿלוצעט אַפֿגֿעַשְׁטַעלְטָט אַינְמִיטְן שְׂטוּבְּ צַיְאַינְמִיטְן אַ
טומלדיקער גָּאט, מיט האָט-סְקָעָר אַרְמְנֶדְלְדִּיקִיטְּ האָט ער אַ בִּינְדְּ-אוּוּפְּ
געגעבן די פֿאָות פֿוֹן אַונְטְּרָוָן הייטל. עַם האָט אַוְיסְגַּעֲקוּסְט וּוּי צַוְּוִי
שטראָמען פֿיעַר לאָזְן זֿיךְ אַרְאָפְּ פֿוֹן בִּידְעָ זַיְטְּן פֿנִים. אוון נאָסקע
איין אַ צַּיְאַט אַרְמְנֶדְלְדִּיקִיטְּ מִיט זַיְנָעַ אַרְמְנֶטְּרְגַּעַלְאַזְּטָעַ פֿאָות. מענטשן
האָבעָן גַּעֲקוּסְט, נָאָר נאָסקע האָט נישט גַּעֲקוּסְט אוּוּפְּ קַיְוָן מענטשן. בֵּין
ער אוין מיטאמָאָל שְׂטִינוֹן גַּעֲבְּלִיבָן אוון צַוְּרִיךְ פֿאָרְבּוֹנְדָן די פֿאָות אוּנְּ
טְרָעָן הייטל.

אַיךְ גַּלוּבְּ, אוון קײַן שום מענטש האָט נָאָר נישט גַּעֲהָאָט אַנְגַּעַזְעַן
נאָסקעס אוּנְּגָן. ער האָט זֿוי מיט אַ ווּילְדְּער פֿאָרְעָקְשְׁנְטְּקִיטְּ געהאלטן
טִיף אַרְאָפְּגַּעַלְאַזְּטָעַ סַיְיַוּן ער האָט גַּעֲרָעָט מִיט עַמְּצָן, סַיְיַוּן ער
איין גַּעֲהָאָנְגַּעַן אַוְיפְּן גָּאט. אַיךְ האָט מִיךְ שְׁטַעַנְדְּרָט וּוּי
אוּזְיַיְנָה נאָסקע ווּוִיסְטָט וּוּאָהָיָן צַוְּגַּיְנָה וווען ער קוּסְטָט נישט אוון גַּיְתָּ מִיט
אַרְאָפְּגַּעַלְאַזְּטָעַ אוּנְּגָן. קוּסְטָט אוּוּפְּ עַמְּצָן, צַיְאַקְעָן אַרְוִיסְטָט
שׁוֹן עַפְעָם וּוּי אַ בְּשַׁוְּתוּפְּהַדְּקִיטִּים מִיט עַמְּצָן. אוון פֿוֹן דָּעַם האָט ער
נישט געהאלטן. אָפְּלוּ זַיְן שְׁפָרָאָךְ אוּזְיַיְנָה גַּעֲוָעַן אַן אַנְדְּרָעָ. ער האָט
גַּעֲרָעָט זַיְן אַיְגַּעַנוּס דִּיאָלְעָטָט, אוון לְוִוְּט זַיְן אַוְיסְטְּרָלְיָהָן אַוְוָן אַרְוִיסְטָט
גַּעֲרָעָט דַּי יְוִוְּשָׁע וּוּעְרָטָה. וּוּאָרָעָם שְׁפָרָאָךְ אוּזְיַיְנָה דָּאָךְ אַ גַּעֲוָוִיסְטָעַ גַּעַנְּ
מִינְזָאָמְקִיטִּים מִיט מענטשן. נאָסקע האָט עַס נִוְטָן גַּוְרָם גַּעֲוָעַן. נאָסקע
האָט גַּעֲרָעָט אוּוּפְּ זַיְן אַיְגַּעַנוּס נאָסקְעִישָׁן לְשָׁוֹן אוון מע האָט גַּעֲמוֹת
זַיְן מִיט אַים גַּוְטָּ פֿאָקָאנְטָ כְּדִי אַים צַוְּ פֿאָרְשְׁטָיְן. לְמַשְׁלָחָן, ער האָט נישט
גַּעֲזָאנְט „שְׁוֹפְּרָ“ נָאָר „שְׁוֹפְּרָ“, נישט „יוֹצָאַזְיָוָן“ נָאָר „יוֹצָע זַיְן“.
יעַרְעָם יְדִישָׁע וּוּאָרטָה האָט אַנְדְּרָעָשָׁ אַרְוִיסְגַּעֲקָלְגַּעַן פֿוֹן נאָסקעס מוּלָּ.
אוון אַמְתָּעָר אַנְאָרְכִּיסְטָט.

אַזְיַיְנָה נאָסקע נישט באָווּזְן קַיְוָמָאָל אַרְוִיסְצְּוּפְּאָרָן פֿוֹן לְאַדוֹשָׁן.

הרגם עיר החאט נישת אינטמאל זיך געקליבן צו פאָרָן אַין זַיִן שְׁמַעְתֶּל גָּאַז
וועראָוווע. צו ווֹסֵס האָט עַר פְּלוֹצָעַם אַינְמִיטָן דְּרִינְגָּעַן גַּעֲהָאָט דָּאַס
בְּאַדְרֶפְּעָנִישׁ צו פָּאָרָן אַחֲרֵין, האָט קִינְגָּרָר נִשְׁתֶּן גַּעֲוָאָסֶט. עַר האָט
בְּלִיּוֹן גַּעֲזָאנְט : “אַיךְ פָּאָרָן גַּעֲוָרָאָוּעַ”. אַבְּעָר עַר החאט קִינְמָאָל
נִשְׁתֶּן באַאוֹזִין צו פָּאָרָן. מַחְמָת נַאֲסָקָעַ האָט קִינְמָאָל בַּיּוֹ זַיִן נִשְׁתֶּן גָּעַ
פְּעוּלָט צו גַּלְוִיבָּן, אָז דַּי בָּאָזְנַן גַּיְיט טַאֲקָעַ אַזְוֹקָפָן פָּוֹן לְאַדוֹשׁ לְוִיטָּא פָּאָרָן
פְּלָאָזְן, אָזָן זַיִן הַאַלְמָת זַיִן טַאֲקָעַ אַיִּינָם פָּאָרְפָּלָאָזְן. אָזָא מִין גַּעֲזָעַמְעִסְקִיוֹּת
אַיִּים אַונְטָעָר דָּרָר נָאָזְן אָזָן שִׁיכָּוֹת מִיטָּזִין זַיִן נִסְּיעָה קִינְיָן גַּעֲוָרָאָוּעַ,
וּוֹאָלָט גַּעֲוָעַן אַבְּסָלָהָטָן קָאָפְּוִיעָר קָעָגָן נַאֲסָקָעַם גַּעֲמִימָט. וּוֹעַן מַעַד האָט אַיִּם
גַּעֲזָאנְט, אָז דַּי בָּאָזְנַן גַּיְיט אַזְוֹעָק, לְמַשְׁלַׁח, פָּוֹן לְאַדוֹשׁ פִּיר אַז וַיְיִנְعַר מִיטָּזִין
צָעַן מִינְנָות — האָט זַיִן נַאֲסָקָעַ פָּוֹן גַּרוּסִים חִידּוֹשׁ אַינְמִיטָן דְּרִינְגָּעַן אַז
בִּינְ-אַירְאָחָר גַּעֲגָבָן דַּי רַוְּתְּ-פָּלָאַמְּיקָעָ פָּאוֹת פָּוֹן אַונְטָעָר זַיִן הוֹטָל אָזָן
זַיִן אַרְפְּגָעָלָזָט אַיבָּעָר זַיִנָּע בָּאָקָן. עַר האָט שָׁאָרָף גַּעֲפָקָט מִיטָּזִין
אַרְפְּגָעָלָזָטָן אַוְיָן אַוְיָפָן דַּיל אָזָן אַיִּזְנְדָלָעָךְ גַּעֲסָמָעָן צו דָּרָר בָּאָזְן
מִיטָּזִין אַצְוֹוִי שָׁעָה שְׁפָעַטָּר. אָזָן עַר האָט זַיִן נַאָר גַּעֲחִידּוֹשָׁת, וּוֹאָסְ דַּיּ
בָּאָזְן אָזָן טַאֲקָעַ אַזְוֹעֲגָנְפָאָרָן לְוִיטָּן פָּאָרְפָּלָאָזְן. אַשְׁוֹגָעָן וּוּלְטָן אַוִּיחָ
אָזָן אַמְתָּ ? פָּוֹנְדָעָטָוָעָן הַאָט נַאֲסָקָעַ גַּעֲלִוִּיבָּט, אָזָה הַיְינָט אַיִּזְעָם נַאָר
גַּעֲוָעָן אַזְוָעָלָר צּוֹפָאָל, וּוֹאָסְ דַּי בָּאָזְנַן אַיִּזְגָּפָרָן לְוִיטָּן פָּאָרְפָּלָאָזְן.
מַכְּאָרְגָּן וּוּעָט זַיִן טַאֲקָעַ פָּאָרָן בְּלִיּוֹן דָּאָזְן וּוֹעַן סְעוּט אַיר אַיִּנְפָּאָלָזְן. נַאֲסָקָעַ
אַיִּזְוּדָעָר גַּעֲסָמָעָן שַׂוִּין מִיטָּזִין שְׁפָעַטָּר נַאֲכָן פָּאָרְפָּלָאָזְן. עַר
הַאָט דָּרְלִימִיטָן גַּעֲוָאָלָט אַוִּיסְדָּרְקִין זַיִן צּוֹטְרִויָּ, אָזָדְיַה בָּאָזְנַן גַּעֲשָׁתָן
אָזָן גַּיִּיט אַיִּזְזָרָן זַיִן נַאֲסָקָעַ דְּרִיכִים. וּוֹעַן זַיִנָּע אַנְטוּשָׁוֹנוֹגָעָן מִיטָּזִין
בָּאָזְן הַאָבָּן זַיִן אַיְבָּרְגָּעָנְחָזָרָט עַטְלָעָכָע טָעָג נַאֲכָאָנָר אָזָן נַאֲסָקָעַ הַאָט
גַּעֲזָעָן, אָזָדְיַה בָּאָזְנַן עַס נִשְׁתָּה אַזְוִיפָּה קָאָטָאָוּסָם מִיטָּן פָּאָרְפָּלָאָזְן, הַאָט
זַיִן נַאֲסָקָעַ נַאָר מִישָּׁב גַּעֲוָעָן אָזָדְיַה עַר וּוּעָט נִשְׁתָּה פָּאָרָן קִינְיָן גַּעֲוָרָאָוּעַ.
אָזָא מִין יִדְהָאָט זַיִן פְּנַחַס לְכִתְבָּנָעָר אַוִּיסְנְעָלִיבָּן פָּאָר אַשְׁמָש
אַיִּין זַיִן שְׁטִיבָּלְ. וּוֹעַן אַלְעַזְהָבָן אִים גַּעֲפָרָעָנְט, וּוֹי אַזְוִי אַיִּזְעָם מַעְגָּן
לְעַד אָזָא אַזְוָעָלְיִישָׁר פְּרָאָרְאָדָם זַאֲלִ פִּירָן שְׁטִיבָּלְ-חַשְׁבָּנוֹת, פָּאָרְ
קוֹיְפָן עַלְוָת אָזָן בְּלִיּוֹן דַּי וּוּרְטָשָׁאָפָט פָּוֹן אַשְׁטִיבָּלְ ? הַאָט פְּנַחַס
זַיִד שְׁטִיל אַוִּיסְנְעָשָׁמִיכָּלְט אָזָן גַּעֲזָאנְט אָזָן שְׁוֹיָן גָּוֹט זַיִן —
וּוֹי אַזְוִי גָּוֹט זַיִן ? שַׁוִּין דַּי עַרְשָׁטָע וּוֹאָכְן פָּוֹן זַיִן שְׁמִשּׁוֹת הַאָט נַאֲסָקָעַ

געוויזן זיין אנארכיזם, און געוויזן האט ער עם נישט קיין אנדרען סיידן ווי דער מעכטיקער צארישער מלוכה, נעמלעך: פנחים האט אריינגען צויגן איזן זיין שטיבל גאודאליבטונג. ווען ס'אייז געקומען דער ערשתער השבון צו באצאלן פארן גאון, האט נאסקע זיך נישט צונגענוויבט, איז דער שטאטישער גאודאנשנטאלט מײנט עס אויף אן אמתן. ער האט בכל נישט געהאלטן פון צאלן השבונות. נאסקע האט דעם אַפְּרִיצְיוּלָן גאוד השבון אַרְיוֹסְגָּעוֹאָרְפָּן אַוִּיפָּן מִיסְטָן. ס'אייז פֿאַרְבִּיגְעָנָגָנָגָן דער ?עצ' טער טערמן — דער גאודאנשנטאלט האט געשיקט אַ באָמְטָן, וועלכע האט פֿאַרְחָתְּמָעָט דעם גאודזְיָינָגָעָר אַזְּן אויף אִים אַנְגָּהָאָנָגָעָן אַ פֿלְאַמְבָּעָ מיט אַ רְוִיסְיָן אַדְלָעָר. אַ שיינָר סְטְּרָאַשְׁוָנָאָק פֿאַר נְאַסְקָע גַּוּעוֹרָאָוּרָא!

ווען ס'אייז געקומען בִּין־הַשְׁמָשׁוֹת אַזְּן מֵעַד האט באָדָרְפָּט אַנְצִינְדָּן די גאודלְאָמְפָּן אַזְּן שטיבל האט נאסקע נִישְׁתְּגָעָט קִין לְאַנְגָּע מְחוֹקֻות. פֿאַר אַלְעָמָעָנָס אַוִּינָן צוֹנְגָּעָנָגָעָן צָוָם גַּאֲדָזְיָינָגָעָר, אַרְוֹנְטְּרָגְּרָאָסְטָן די מְלוֹכָהָשׁע פֿלְאַמְבָּעָ, אַזְּן צְרוּיקָדָעָם זְיוּגָעָר גַּעַפְּנָמָט. יִידָּן האָבָן גַּשְׁרָיָגָן, אַזְּן נִשְׁתְּגָעָפָן נאסקע ווועט דערפֿאָר אַזְּוּעָק אַיִּינָן קִיטָּן נָאָר ער ווועט אַזְּ מִיטְשְׁלָעָפָן אַזְּן תְּפִיסָה אַרְיָין פֶּנְחָם לְיכְטָנְבָּרָגָן. נאסקע האט נִשְׁתְּגָעָפָן גַּעַנְטְּפָּרָט.

אנְגָּב ווֹיל אַיְדָן נָאָר צוֹנְבָּפָּן: אַזְּן נָאוּעַמְבָּעָר 1918 ווֹעַן די דִּיטְשָׁן האָבָן גַּעַהָאָט אַ מְפָלה אַזְּן דָּעָר ערְשָׁטוּר ווּלְטָרְמְלָחָמָה אַזְּן אַלְעָ פּוּרִי לִישְׁעָ שְׁטָעָט האָט די באָפְּעָלְקְעָרָוָנָג אַנְטוֹאָפָּנָט דָּאָס דִּיטְשָׁע מִילְּוּטָד — אַזְּן אוֹיךְ נאסקע אַיְנָמִיטָן דָּעָרָן פּוֹן שטיבל אַרְיוֹסְגָּעוֹאָפָּן אוֹיךְ דָּעָר פֿיעַטְרִיקָאָוּר גָּאָס. ער האָט זיך אַרְוֹנְטְּרָגְּרָאָסְטָן די רְוִיטָע פָּאוֹת אַזְּן מִיטְזְוִינָע טִיפְּ-אַרְאָפְּגָנָעָלָאָזָטָע אַוִּינָן צוֹנְגָּעָלָאָפָּן צוֹ אַ דִּיטְשָׁן זְעַלְנָה. דָּעָר דִּיטְשָׁה האָט זיך דָּעָרְשָׁאָקָן אַזְּן נאסקען אַוּעַקְגָּעָנְבָּפָּן די בִּיקָּס. נאָסָע כָּעָ אַזְּן מִיטְ דָּעָר בִּיקָּס צְוִירָהָנָעָקָמָעָן אַזְּן שטיבל אַרְיָין אַזְּן זַיְדָן די דִּיטְשָׁע בִּיסְטָן, אַוּעַקְגָּעָשְׁטָעָלָט נָעָבָן אַרְוֹן־קוּרְשָׁ.

קְאָפִיטֵל זַעַקְס אָוּן דֶּרְיִיטִיך

פנחסל מורה-חרואה. אַ זַּיְד פֹּון הַוִּילָע גְּרָעַטְן גָּאָר אַ גְּעוּוֹאַלְדוּיקָעָר פרומאָק. נַאֲסָקָע גְּאוּוֹרָאָוָעָר וּוּרָעָת זַיְוִין יְדִיד אָוּן רַופָּט אִים פִּיכְסָל. נַאֲסָקָע אָזָּו מְשֻׁמָּש אַ תַּלְמִיד-הַכְּבָם. אַלְצְדִּינְג אָזָּו טְרוֹף. פָּנָחָסָל אָזָּו לְאַדְוָשָׁעָר בְּעַלְיוֹ-דִּינוֹנִים. זַיְוִין מַאֲמָעָס מַיְלָךְ הַאֲטָּפָנָהָסָל גְּעוּוֹגָן אִין אַ סּוֹפְּרִישׁ שְׁטָעַטְלָה, חָעָן, יְדִידָן אָוּן וּזְיַוּן טְמוֹאַשְׁעָן מִוְתָּסּוּפָרִישׁן פְּחָד. נַעֲפָרָך, יְדִידָן שְׁטוּיעָן אָוֹוָסָפָרָך. פָּנָחָסָל מַאֲכָת „פָּאַרְאָנְדָּעָק“ אָזָּו זַיְוִין יוּוִישָׁעָר שְׁפָרָאָר. נַאֲסָקָע אָזָּו פָּנָחָסָל שְׁמַעְעָן אָוֹוָסָפָרָעָר לְשָׁוֹנוֹת. פָּנָחָסָל אָזָּו זַיְדָמָכְיָין צָו אַ סִּידּוֹרָ-קִידּוֹשָׁן. בָּתוֹת תִּיאָתְרָאות וּקְרָקְמָאות. חַתְּן-כְּלָה וּוּאַרְתָּן אָוֹנְטָעָר דָּעַר חָוָה אָזָּו פָּנָחָסָל גִּיטָּה דָּרְרוֹוִילָאָן מַקוֹּה אַרְיוֹן.

דָּעַר צְוּוִיתָעָר פֹּון דִּי טְשִׁיקָאָוּעָ פָּאַרְשְׁוִוְונָעָן פֹּון פָּנָחָסָעָם שְׁטִיבָּל
אִין גְּעוּעָן פָּנָחָסָל מורה-חרואה.

אוּבָּמָעָן וּוֹילָגְּעָבָן אַ שְׁרִיְעָנְדִּיקָן הַיְפָּוך צָו נַאֲסָקָע גְּאוּוֹרָאָוָעָר, אִין עַס פָּנָחָסָל מורה-חרואה. עַר אִין גְּעוּעָן סְלִיְין אָוּן וּוֹנְצִיךְ וּוֹיָאָטָר קְרָעַנְלָעָךְ קִינְהָר, מִוְתָּסְדִּיקָעָשָׁן הַעַנְטָעַלְעָךְ אָזָּו פִּינְעָלָעָךְ, אָזָּו עַס הַאֲטָּפָנָהָסָל קִינְהָר, אַזָּו פָּנָחָסָלָס גָּוָף הַאֲטָּפָנָהָסָל גָּאָר נִישְׁתָּקְיָין בֵּיןְעָרָר, נִיעָרְטָטָסָלָס אָוּסְמָעָקָוּקָט, אַזָּו פָּנָחָסָלָס גָּוָף הַאֲטָּפָנָהָסָל גָּאָר דָּעַם גָּאָנְצָן פָּנָחָסָלָעָן נָעָן לְוֹזָעָר גְּרָעַטְן פֹּון אַ דָּאָרָן הַעֲרִינְג, אָזָּו מַקְאָן דָּעַם גָּאָנְצָן פָּנָחָסָלָעָן נָעָן מַעָן אִין דָּעַר הַאֲנָטָאָרִין אָזָּו צְעָקוּוּתְשָׁן אָוֹוָס פִּישְׁיוֹן. אַלְצְדִּינְג אִין בַּי אִים גְּעוּעָן אִין אַוְיְסְטָרְלִישָׁן אָזָּו קְרָעַנְקְלָעָכְן מִינְיאָטָר: אַ אַזָּו בַּי אִים גְּעוּעָן אִין אַוְיְסְטָרְלִישָׁן פֹּון לְוּמְדִישָׁן שְׁטָעָר — אַ סִּימְזָר צְעָפְּלָאַשְׁעַטָּע הַעֲרָלָעָךְ בַּי דִּי שְׁלוֹיְפָן פֹּון לְוּמְדִישָׁן שְׁטָעָר — בְּלָאַס-שְׁוֹאָרִץ צִינְג-בְּעַרְדָּעָלָע אַוְיְפָן וּוּיְכִין סְלִיְינָעָם גְּאַמְבָעָלָע, בִּינְטָלָעָךְ צְעָפְּלָאַשְׁעַטָּע הַעֲרָלָעָךְ בַּי דִּי שְׁלוֹיְפָן פֹּון לְוּמְדִישָׁן שְׁטָעָר — אַ סִּימְזָר פֹּון פְּאוֹת, אַ פָּאָר אַיְבָּעָרְגָּעָשָׁר אַקְעָנָעָן וּוּאַסְמָעְדָּעָשָׁע אַיְוָגָעָלָע וּוּאָס זַעַנְעָן שְׁטָעַנְדָּרִיךְ גְּעוּוּעָן דָּרְצָוּנְדָּעָנָע אִין דִּי וּוּיְנְפָלָעָן מִחְמָת חֹלְשָׁות, אָזָּו אַ סְלִיְין בְּלָאַס מִיְּלָעָלָע וּוּאָס הַאֲטָר זַיְד צְעָפְּיִשְׁתָּעָט בְּעַת פָּנָחָסָל הַאֲטָר גְּרָעַדָּט אָזָּו פֹּון וּוּלְכִין עַמְּה הַאֲבָן אַרְיוֹסְגָּעָקָוּקָט דָּרְבָּנְעַטְשָׁע קָאַלְיָע צִינְדָּעָלָע, צִינְדָּעָלָע וּוּאָס זַעַנְעָן גְּעוּוּעָן אַי פָּאַרְפּוּילָט אַי גְּרִיזָן. פָּנָחָסָל אִין גְּעוּוּעָן

דאם אמתע בילד פון א תלמידיכם, א חלוש, וואם די תורה האט אים אויפגעגען. אלע האבן געואנט, או פנחסל איז א גוואטליטש שארכעדר קאפ און א זוילדרער בעל-ההוראה.

נאסקע גאוועראוואוער איז געווען זיין ידיה, און מהמת נאסקע האט גערעדט מיט זיין איינגענער שפראך, האט ער אים ניט גערופן פנחסל, ווי אלע, ניויערט פיכסַל.

דען שטארקער ברויטביביניקער אונז פלאמויס-דוויטער נאסקע איז פון אט דעם פיכסַלען כמעט ווי נישט אפגעטראטן. הגם אויך צו פיכסַלען האט ער, נאסקע, גערעדט מיט אראפגעלאזענע אוינין אויפן דיל אל און אים מאָן הפטם פיינמאָל נישט אונגעקופט. דאס אוייסטערדיישע חולשות פנחסלם, זיין דראבענשטייט און דאס שארכעד פישטערדיישע קולכל האבן מניזחטם איז רזיטן נאסקען געוועקט עפעס איזוינס ווי פאטערלעלכע זאַרגנפעלטיקיט. אינמייטן דערין פלענט זיך נאסקע אַלְז אַראָפ געבען די פאות און צוינין צו פנחסלען מיט א גלווען בראנפַן און מיט אַן אַיְעָרִיסְיכָּל און אויף אים אַנְשְׁרִיעָן אַז ער זאל זיך דערכָאָפַן דאס הארץ און כוח האבן צו דער גמרא.

פנחסל פלענט סרוב לערנען אין שטיבַּל, און נאסקע פלענט טוילמאָל צו אים צוינין מיט שארכעד טרייט און פרענן וואַסער גمراא ער וויל, און אים ברענגען צוטראָגַן די גمراא מיט דער אונטערטערנֿיקיט פון א שמש. ס' האט זיך געווענדט אין דער מאַמענטאָלער שטימונג נאַסְקע גאָר וועראָווער. פנחסל איז געווען דער ריבטיקער אַפְּיעַקְט פֿאָר זיינע שטימונַּן גען, מהמת פנחסל האט אים קיינמאָל נישט געשטעלט קיון שום ווייד דערשטאָנד, האט זיך געבויינַּן פֿאָר נאַסְקען נבוֹרוֹדִין אַנְאָרִיכִין, און ער איז פֿאָר נאַסְקען נישט געווען קיון „צְוִוִּיתָעָר“ מענטש. עס איז אויסגעסומען, אַז פנחסל איזן כמעט א גאנצַן טאג געווען אונטער נאַסְקע קעム השנחה און איז געווען עפעס ווי א קאַרְיקְאָטָור פון נאַסְקָעַם שאָטָן.

פנחסל איז געווען א גאנצַן טאג איזן שטיבַּל, וואַרעדט הגם ער איז געווען לאַדוּשָׂעָר מורה-ההוראה איזן קיינער צו אים נישט גענאנגען מיט קיון שאָלה. ערשותנַּי, האבן די מיידן נישט פֿאָרְשְׁטָאָגַען זיין לְשׂוֹן, און צוֹוִיטְמַנֵּס האט מען פון פֿאָרוּס געוואָסֶט, אַז עס וועט סיְרוּיָאַל צְדִינְגָּן

זיין טרופה. בי זיין גאנצער שארפקייט איז הוראה האט ער קיינמאָל נישט געפסלנט כשר, און די דעם מינדסטען פֿוַיך צוֹזָאַמְגַעַשְׁלָעַפְט מהמירים פֿוֹן די פֿאַרוּאַרְפְּנֶסְטָעַ סְפָּרִים אָוֹן אַ פֿישְׁטְשָׁע גַּעֲטָוֹן : „טריפה“. די מירדן האבן אים געמיינן ווי די פֿעַסְטָם. מיט קיין דיז-תורהָם איז אויך קיינער צו אים נישט געאנגען. בי אלע זוַיְנָעַ פֿשְׂטְלָעַךְ אַיְן די גַּעַלְטַעַנְיִים פֿוֹן „חוֹשְׁן-מִשְׁפְּטָה“ האט ער נישט געהאט די מינדסטען השגה איז טָאַגְטָעַגְלָעַכְן מסחר. פֿנְחַסְל האט געמיינט, אָז די יידַן זענען צו אים אַרְוּפְגַעַקְמָעַן מיט אַ „פֿשְׂטָלָה“ אַוְרַה האט אַנְגַּהַוְבָּן צו מאָכְן „שְׁפְּרָנוֹגְגָעָן“ אָוֹן „חִילּוּקִים“, אָז די בָּעֵלְיְידָנוּם האבן זיך אַלְיַין אַנְגַּעַקְקָט ווי זיין וואַלְטָן אַרְיִינְגַּעַפְּאַלְן צו אַ משׂוּגָעָן. צוֹוִיטָנָם, האט אַיבָּעָר-הוֹפְטָ קִיְּנָעָר, אַחֲזָן-נָאָסְפָּעָן, נִישְׁטָ פֿאַרְשְׁטָאַנְעָן פֿנְחַסְלָם לְשָׁוֹן.

די סִיפָּה, פֿאַרוּאַס קיינער האט אים נִישְׁטָ פֿאַרְשְׁטָאַנְעָן אַיְן גַּעַוְועַן די פֿאַלְגְּנְדִּיקָע :

אַחֲזָן זיין שאָרְפָּן פֿלְפּוֹלְ-קָאָפְּ אַיְזָן פֿנְחַסְל גַּעַוְועַן אָז אַוְסְטָרְעָרְ-ליַּשְׂעָר פֿרּוֹמָאָפְּ. ער האט גַּעַשְׁטָאמַטְט עַרְגַּעַץ פֿוֹן אַ וַיְסְטָן העַש אַיְן קָלְיַיְן-פּוֹלְיַן וּאוֹסְטָהָבָן גַּעַוְועַוְינִים די פֿרּוֹמָסְטָעַ יַיְדָן פֿוֹלְיַן. אַ האַלְּבָּשְׁטָעַלְיַן יַיְדָן זענען גַּעַוְועַן סְפָּרִים אָוֹן גַּעַשְׁרְבִּין תְּפִילְיַן אָזָן מְזוּזָות פָּאָר גַּאנְצָ פּוֹלְיַן. די פֿרּוֹמָלִיְּטָה פֿוֹן סְפָּרִים אָזָן בְּכָלְזִיעְרָן אַיְבָּעָרְ-שְׁרָאַקְעָנָעָ. דָּעַר פָּחָד פָּאָר עַפְעַם פְּסָולְ מאָכְן אָזָן אוּפְשָׁרְיוֹבָן אַ וּוֹאָרטָט נִישְׁטָ לְוִוְּטָ אַלְעָ דִּינִים אָזָן כּוֹנוֹנוֹת, הענְגַּת אַיְבָּרָן סְפָּרִישָׁן גַּאֲלִישָׁ טִינְמָט. זַיְוּן וּוֹיְסָן, אָז פָּאָר דָּעַר מִינְדָּסְטָעַר קָלְיְ�וִינִיקִיט עַפְנָט זַיְקָסְגָּהִינְמָט אַונְטָעָר זַיְעָרָע פִּים אָזָן עַם הַיְמָלָעָן אַלְעָ שַׁיְוָעָלְטָן. יַיְדָן, וּאָסָם פָּאָר אַ לְּיאָדָעָוָס פְּאָסְטָן זַיְוָאָתָן אָזָן לְזִיפָּן אַיְן דָּעַר מְקוֹה אַרְיִין. סְאַיְזָ נִישְׁטָ מְקָנָא צו זַיְן יַיְדָן, וּאָסָם זענען סְפָּרִים.

אַיְזָן אַזָּאָ פֿרּוֹמָאַקִּישָׁ-אַפְּגַּעַנְשָׁרָאַקְעָנָעָר סְבִּיבָה האט פֿנְחַסְל גַּעַוְועַן זַיְן מַאְמָעָם מַיְלָךְ. אַלְעָ לְשֻׁוֹן-קָוְדְשָׁקָעָ וּוּרְטָמָעָר הַאָבָן אַיְסָר אַיְם גַּעַ-שְׁמַעַט מִיטָּן „שָׁמָ“. אַלְעָ הַיְיָעָן, יַיְדָן אָזָן וּוּאָזָן הַאָבָן אַיְם גַּעַסְטְּרָאַשָּׁעַט מִיטָּ סְפָּרִישָׁן פָּחָד, טָאַמָּעָר חַסְטוּשָׁוּם מַאְכָלָט מַעַן אַ פְּסָולְ אָזָן מַעַשְׁפִּילָט זַיְקָסְפִּיְעָר. פֿנְחַסְל אַיְזָן גַּעַוְועַן אַ שאָרְפָּעָר קָאָפְּ, האט געהאט צִוְּתָן

און שטענדייש אריינגעטען געוווען אין פלאפל און אין „חילוקים“, איזוי האבן צו אים אויך די הייען, די יורד און די וואוון פון דער יידישער שפראך אַנְצָע געהויבן צו וויאזן זוייר פירכטערלעך טאכט-פּֿנִים. ער האט געוען, אַז נישט דוולא אין לשונ-קידש נאר אויך אין פשוטן יידיש קאן מען מיט אַז אומישולדיקן ה אַנְרִוּן אַ „שֵׁם“ אַז אַוְיְפָּאַקְּעָרָן דערמיט אלע חומרות, שטרא芬 און עכירות, — און פנחסל האט מיט גרויס עקשנות אַגְּנֶגְּהוּבִּין צו מאכּן „פּֿאַרְאָנְדָּעָס“ אַז זיון יידישער שפראך.

קורט-יכל האט ער זיך באטען פון זיון רעדן אַרְוִוְצָוְאוֹרָפָן אלע הייען און אלע יורד און זי צו פּֿאַרְבִּיטְן מיט קוֹפָן אַז לְאַמְּעָדָן. ער ערשטער קרבן אַז גַּעֲפָלָן דָּאַס ווּאַרט „יאַ“, ואָרָעָם עס שמעתק בפּֿירְשָׁוּס מיט אַ „שֵׁם“. אַוְיְפָּ פּֿנְחָסְלָעָן האט די הוּאַט אַוְיְפָּגְּצִיטְעָרָט, ווּזְנַעַר האט געוען ווּ ער האט במשך זיון גאנץ לעבען אַרְוִוְצָגָאנְט אַזְאַז פּֿירְכִּי טערלעך ווּאַרט אַז ער האט אלְיוֹן נישט געוואָסָט ווּסְטָטָעָט. עס מיט פּֿיְעָר, זָאנָן „יאַ“, אַז ווּוִיְּטָן גַּעֲבָעָךְ אלְיוֹן נישט אַוְיְפָּ ווּאַסְטָרָעָט אַפְּגָרְנוֹטָן זיַּיְּרָן שטעלְן זיך. פּֿנְחָסְלָעָן האט נישט לְאַנְגָּן בְּאַלְאַמּוֹתְשָׁעָט אַז דָּאַס ווּאַרט „יאַ“ פּֿאַרְבִּיטְן אַוְיְפָּ, קְוִיּוֹ. דָּאַס גַּעֲלָעָכְעָה האט ער גַּעַטָּאַז מיט אַנְדָּרָעָט ווּעַרְטָעָט ווּסְטָטָעָט באַשְׁטִיעָן פון זיון רעדן אַז הַיְּעָן. — עס אַז אַוְיְסְגָּעָקְּמוּנָן אַז פּֿנְחָסְלָעָן זיַּיְּרָן ווּעַלְכָּעָם קִיְּנָעָרָה האט נישט פּֿאַרְשְׁטָאָגָעָן. יַדְן האבן אַז מאָך גַּעַטָּוּן אַוְיְפָּ אַים מיט דער האנט. סִיְּדָיוּיִ אַז פּֿנְחָסְלָעָן בְּטַלְן. פּֿאַר זַיְּנָעָ פּֿשְׁטְלָעָךְ ווּעַט ער מיט דעם דָּאַזְיָן לשׂוֹן אויך אַוְיְסָט קְוּמָעָן.

פּֿאַר נַאֲסָלָעָן אַז פּֿנְחָסְלָעָן געוען ממש אַז אַנְטְּפָּלְעָקָוָנָג. אַ יַּד, ווּסְטָט נישט אַזְוִי ווּ אלע אַז האט גַּאֲרָה זיון אַוְיְגָעָנָם נַסְחָה אַין רעדן! רעדט נישט אַזְוִי ווּ אלע אַז האט גַּאֲרָה זיון אַוְיְגָעָנָם נַסְחָה אַין רעדן! עס אַז ווּאַנְדָּרָעָט ווּ נַאֲסָלָעָן גַּאֲוּרָאָוּרָה האט אַוְיְפָּן אַרט גַּעֲכָאָפְּט די „טַעֲבָנִיק“ פון פּֿנְחָסְלָס שְׁפָרָאָךְ אַז ווּאַז פּֿנְחָסְלָעָן זָאנְט אַ קְוֹפְּ מִינְטָעָר גַּאֲרָה אַ הַיִּ, ווּזְנַעַר מַעַן האט גַּעֲהָרָט די בִּיְדָעָ יַדְן רעדן זָאנְעָן אלע נַבְּחָלָן וּנְשָׁתָוּמָם גַּעַוָּאָרָן. קִיְּנָעָרָה האט נישט פּֿאַרְשְׁטָאָגָעָן קְיַיּוֹן ווּאַרט. אַבְּעָר די בִּיְדָעָ יַדְן האבן זיך פּֿוֹגָאנְדָּרָגָעָשָׁמוּסָט. נַאֲסָלָעָן האט אַ גַּעַרְיוּ גַּעַטָּוּן „פּֿוֹכְּמָלָי“! אַז זיך באטען לְגַבִּי דעם קִרְעָנְקָלָעָן תְּלִמְדִידָּא

חכם ארויסצואוֹויזן די גראטטע עניווות, אים משמש צו זיין, און אויפאָס צו האבן השנחה צו ער זאל זיך אלע מאָל, "דערכאנַט דאס הארץ"
און זיך נישט לאָזֶן אַינְגַּאנְצֶן אויפֿעַס פֿון דער תורה.

וואּ אַיך הָאָבָּשׁ שְׂוִין דַּעֲצִיּוֹלֵט, אַיז קוֹינְעָר צוֹ פְּנַחַסְלָעָן נִישְׁתְּ גַּעֲקוּמָעָן
מייט סִין שָׁאַלְהָ אַדְעָר מִיט אָ "דַּיְּנִיתָרָה". דַּעַם אַיְּנְצִיקָּן אַמְּטָ פֿון אָ
מוֹרָה הָוָרָה וּוֹאָס אַיז אַוְיְסְגַּעַפּוּמָעָן פְּנַחַסְלָעָן יָא אַמְּטָ אַוְיְסְצּוּפִּירָן —
און דָּאָס אַיך וּעְלָטָן — אַיז גַּעֲוָעָן אָ סִידּוּרִקְיּוֹדְשִׁין. רַיְיכְּעָרָעָ אַלְעָקָ
סָאנְדְּעָרָעָרָר חַסְדִּים פְּלָעָן אַים אַמְּטָל נַעֲמָעָן צוֹ אָ סִידּוּרִקְיּוֹדְשִׁין כְּדִי
פְּנַחַסְלָעָן זָאָל עַפְּעָם פְּאַרְדִּינְעָן.

איַן אַזְּוַלְכָּעָ טָעַג האָט זִיךְ פְּנַחַסְלָמְכִין גַּעֲוָעָן פֿון גַּאנְץ פֿרִי אָן
און נַאֲך אַמְּטָל אַיְבְּעָרְגְּעָקָוּט אַלְעָ דִּינִים פֿון סִידּוּרִקְיּוֹדְשִׁין. ער האָט
דַּעְרָבִּי אַוְיְסְגַּעַטָּוּן נִיעַ חֻמְרוֹת אַזְּנָבָּ פְּאַרְעָנְטָפְּרָט אַלְעָרְלִי קְשָׁוֹת
און תְּרוֹצִים, אַיז טַוְילָמָאָל צְוּנוֹיְפְּגַּעַפְּאָנְטָפְּרָט אָ פְּשָׁטָל. איַן אַזְּוַלְכָּעָ
טָעַג האָט די תורה פֿון אַים גַּעֲרִיסָן שְׁטִיקָעָר אַיז סְ'הָאָט זִיךְ אַוְיְסְגַּעַדְכָּט
אוֹ דָּרָר יִיד נִוְתְּ עַנְדְּלָעָר אַוְיָס פֿון חֻלְשָׁוֹת. נַאֲסָקָע אַיז פֿון אַים נִישְׁתְּ
אַפְּגַּעַטְרָאָטָן, אַים עַפְּטָעָר גַּעֲרָוּפָן, "פִּיכְסָל" אַיז אַים אַלְעָ מָאָל אַוְנְטָעָרְגָּעָ
טְרָאָן אָ גַּלְעָזָל בְּרָאָנְפָן מִיט אָן אַיְעָרִקְיִיכָּ.

אוֹ עַס אַיז גַּעֲקוּמָעָן אַוְיְסְגַּעַדְאָכָט אַזְּן מַעַן האָט באַדְאָרָפָט גַּיְוָן צוֹ
דָּרָר חֻופָּה, האָט פְּנַחַסְלָמְט אָ שְׁוֹועָר הארץ אַזְּוַעַגְּנָלְיוֹנִים דַּעַם, "אַבָּן
הָעוֹזָר", זִיךְ אַנְגַּעַטָּוּן די אַטְלָעְסָעָן קָאָפְּאָטָע מִיטָן רַבְנִישָׁן קָאָפְּעָלָאָטָש
און זִיךְ מַכְיָן גַּעֲוָעָן צוֹ גַּיְוָן צוֹ דָּרָר חֻופָּה. אַזְּוּוֹ וּוֹיְ פְּנַחַסְלָמְאָט
נִישְׁתְּ אַוְיְסְגַּעַקָּאָנְט אַיְבָּר לְאַדוֹזְשָׁעָר גַּאֲסָן, אַיךְ האָט ער גַּעֲהָאָלָטָן אָזְּ
עַלְפִּי דיּוֹן טָאָר קִיּוֹן תְּלָמִידִיחָכָם נִישְׁתְּ גַּיְוָן אַלְיָוָן אָזְּ אָמָשָׁס, פְּלָעָנְט
נַאֲסָקָע זִיְּן סִיְּזִיְּן פְּרִירָעָר אַיְבָּר דיּוֹן גַּאֲסָן פֿון לְאַדוֹשָׁ אַזְּן סִיְּזִיְּן מַשְׁמָשָׁס.

וּוֹי אַזְּוּי נַאֲסָקָע האָט גַּעֲפָרָט פִּיכְסָלָעָן, אָז סְרִיחָכָל האָט נַאֲסָקָע
כָּסְדָּר מִיּוֹת גַּעֲהָאָלָטָן אַרְאָפְּגַּעַלָּאָוֹת די אַוְיָגָן — אַיז אָן אַנְדָּעָרָעָ קְשִׁיאָ.
אַבָּרָ נַאֲסָקָע האָט אַים תְּמִיד גַּעֲבָרָעָנָט צָוָם רַיְכִּיטָּן אָרטָן. סְ'אַיז נַאֲרָ
גַּעֲוָעָן אָ שְׁטִיקָל שְׁוֹעָרְקִיּוֹת אַיְן הַיְּלוֹד. מַחְמָת פְּנַחַסְלָמָאָן גַּעֲגָנָגָנָעָן
פְּאַמְּעָלָעָר, ער אַיז בָּאָלָד מִיד גַּעֲוָאָרָן, אַזְּן דָּאָס בִּיסְעָלָעָה הַעֲרָעָלָעָר פֿון
זִיְּן בָּעָרְדָּעָלָעָ אַזְּן פֿון זִיְּנָעָ פָּהָלָעָךְ זִיְּנָעָן בָּאָלָד גַּעֲוָאָרָן נַאֲסָן פֿון שְׁוֹוִיָּס.

נאסקע האט געהאט א טבע צו שפאנגען ענערגניש. ער האט אבער אלע מאל געמוות אונטערווארטן, זיך אפשתעלן בי פנחסל וועט באפּן דעם אטעם. טוילמאָל — וווען פנחסל איז נאָר מיד געווארן און נאסקע האט נישט געקאנט איינשטיין, האט ער צו אוּם לֵיב אַזְגַּעַתְּן אַינְמִיטְן דער פיעטריקאָווער גאָס : „פֿיכְסְלַן, בִּיסְטַּה אַ בְּטְלַן...“

איינמאָל האט זיך געמאָכט א מעשה : מ'האָט פנחאלען גערופּן אוּוףּ אַסְדוֹרְקִידּוֹשָׁן. נאסקע האט זיך פֿאָרְנוּמָעָן צו זיַּן דער „פֿירְעָרָד“ און דער משמש. דער זאל וואָו עס איז פֿאָרְגְּנָעְקָומָעָן די חתונה איז גראָד געווען הארט נבען דעם גרויסן יידישן טעאטער איזן לאָדוֹשָׁן. ס'אַיז געווען די ציַּיט בעט דער עולָם גוּיט אַיז טעאטער. וווען נאסקע איז אַנְגְּעָקָומָעָן צו שפאנגען מיט פנחאלען איזן — סִיְּ דער דער עולָם וואָס האָט געשטראָכָט אַהֲן — אַים אַוְיסְגָּעָקָומָעָן אָז דאָס אַיז דער זאל פֿוֹן דער חתונה. נאסקע האָט זיך נישט לאָנגּוּשָׁב געווען און מיט פנחאלען גלייך אַריַּונְגָּעָנָגָנָגָן אַיז פֿאַיְּעָ פֿוֹן טעאטער. פֿוֹן טעאטער זאל האָט מעָן געהערט ווי דער אַרְקָעְטָעָר שטעלטָאָזָן די אַינְסְטְּרוּמָעָנטָן. דאָס האָט נאסקען נאָך מער געשטראָקָט אַיז דער זיכערקייט אָז ער האָט פנחאלען אַהֲרָגְּנָעְפְּרָאָכְּט אַוְיףּ דער רִיבְּטִיקְּעָרָד חתונה.

ס'אַיז אוּם נוּיְּלָעָן אַ בּוּסְלָ קְשָׁה געווען וואָס מעָן זעט נישט קִיּוֹן יידֶן אַיז אַטְּלָעְסָעָן קָאָפְּאָטָעָם. וואָס הַיִּסְטָסָט סָאָמָעָן „דִּיטְּשָׁעָן“ מְחוּתָנִים ? נאָר נאסקע האָט בּוּי זיך גַּעֲפָעָלָט, אָז דאָס ווענען די מְחוּתָנִים פֿוֹן „יעַנְבָּם צְדָה“. ער האָט נישט געמאָכָט קִיּוֹן לאָנְגָּעָשָׁהוּת אָז נאָר אַראָפּ גַּעֲגָּבָן די רְוִיטָע פְּלָאָמִיקָעָ פָּאוֹת פֿוֹן אַונְטָעָר זִוְּן סָאָמְעָטָעָנָעָם קָאָשָׁעָטָמָעָן. דער טעאטער-עַולָם האָט זיך אוּיך שטָאָרָס גַּעֲהִידָוָשָׁט אָז גַּעֲמִינָט אָז צְוּוֹי גַּרְיִמְרָטָע אַקְטִיאָרָן זענען אַפְּרָגְּנָעְקָומָעָן פֿוֹן הַיְּנָטָעָר די קוּלִיסָן. נאסקע אַיז מיט האַסְטִיקָע טְרִוְתָּאָן צוֹגְּנָעְגָּנָגָן צוֹ עַמְּעִצָּן פֿוֹן די טעאטער-בָּאָזָעָר אָז מיט טִירָאָרָפְּגָּעָלָאָזָעָנָע אַוְיגָן אוּפְּן דִּיל, אַ פְּרָעָן גַּעֲטָוָן :

— וואָו זִיצְט דער חַתְּן ?

אָז דער אַוְיסְטְּרָלִישָׁר קוּוִידְ-פֿרְאַ-קְוָאָ אַיז אַוְיפְּגָּעְלָעָרָט גַּעֲוָאָרָן אָז
מע האָט נאסקען גַּעֲזָאנָט אָז סְקִידְהַכְּלָן גַּעֲפִינְט ער זיך נאָר אַיז יִדְּישָׁן

טעאטער, האט ער פעסט צויריק פאָרבונדַן די פאות אונטערן הייטֶל און
א געשרי געטן אויף א הוויך רציההדים קול :
— פיכסֵל, לאָמִיר אַנטְלוֹיפֵן. מיר זענען אין בתי תיאטראות
וקרקמאות.

פנחמל איז שיעור נישט געפֿאַלַן אין חלשות און ער האט בחוש געד
פִּילְט ווי עס ווערט אים פִּינְצְטָעָר אין די אויגן. אויף דער צונגע האט
זיך אים אַוְיסְגַּעְדוֹכְטַּצְטָע צו שְׁפִּירְן דעם טעם פָּוּן נִיהָנְסִסְמָלָעַ. נַאֲסָלָע
האָט אים האַסְטִיל אַנְגַּעַכְאָפְּטַּפְּטָע דער האָט און אַרוֹיסְגַּעְשְׁלָעָפְּט אין
דרויסֵן.

אויף דער גאָס האָט נַאֲסָלָע אַזְּגַּע געטן צו פְּנַחְסְּלָען :
— פיכסֵל, קַאֲנְסָט נִישְׁט נִיְּינְסִיסְדִּידּוֹשִׁין זַיְּינְסִין. צַוְעָרְשָׁתְּסִיםְטוֹן
זַיְּינְסִין אַין מַקוּות.

פְּנַחְמֵל האָט אַ פָּאָרְחַלְשְׁטָעָר קוּם אַרוֹיסְגַּעְשְׁלָעָפְּט :

— קוּי ...

די בִּידְעַ יִדְן זענען אָוּעָס אַין מַקוּות. אויף דער חתונה האָט
מען דערוויל אַוְמַזְיסְטַּט גַּעֲוָאָרְט אַוְיף פְּנַחְסְּלָעָן אַין אַים אַרוֹמְגַּעְוָוָכְט
אייבער לאָדוֹזֶש.

קפטן זיבן און דרייטיק

שעטסעטלע. ער הונגערט, נאר די תורה מאכט אים פשט אונז גיט אים ניגודיש בייכל. מעשׂ-געדרות. שעטסעטלע ווארט אוניפֿ שְׁדָךְן. וגאו און וויאו שעטסעטלע לערגט זיךְ רומיש. נטילת-ידיים.

שעפסעלע איז געווען דער דרייטער אויסטערליעשר ייד, וועלכן
פנחמס ליכטנברג האט אריינגענומען צו זיך איז שעפסעלע גראד געווען שטיבל.
אין הייפוך צו פנחס מורה-הורה איז שעפסעלע איז זיך איז שטיבל.
וואו א בעסל, מיט א דיקלעך בייכל, מיט דיקע אויסגעפאשעט נאר זיער
קורצע הענטעלעך און מיט דיקע קורצע פיסעלעך. דאס קורצע בערדל
זויינס איז אים עפעס ווי צערסן געווארן אויף דע פטעט באבן און האט
דריבער אויסגעסוקט ווי אויסגעסורךן. ווען שעפסעלע איז גענאגען
האט זיך אויסגעסוכט, איז א לעבעדיק פעסעלע קלערט זיך איבערן שטיבל.
פונן וואנען האט זיך צו שעפסעלען גענומען איז מאַט צע
אויסגעפאשעטקייט, איז טרכעל איז ער געווען אַ ביטעדער אָרערמאַן און
היחס צונעהונגערט? סיידן פון דער תורה. פנחסעלען האט די תורה
אויסגעגעגען מיט די בײַנער. שעפסעלען האט זי פעם געמאכט, אים
געגעבן לײַב און אַ בײַכָּל און געלאָזט בלען זיינע בעקלען מיט אַ
זאַטער רויטקיטויט. אַזוי איז שווין מנהג פון דער תורה. יידן האבן
געזאנט, איז שעפסעלע איז גראָ אַ שאָרבער לְמִדְן און ער האט נאָך אַ
פלינקערן קאָפּ פון פנחס מורה-הורה, נאר מהמת די געדאנקען זענען
בְּפִי אַים אַזוי שאָרף און אַ דִּתְרוֹה פְּלִיט אַים אַין קאָפּ ווי אַ פִּילְ פון
פּוֹגֶן, דעריבער קאָן מושׂ דֵּצְנֶגֶן בְּיַי אַים נישט אַיְוְלִינְגֶן אַין מוֹלֵ
אַוְן די ווערטער קוּמָן בְּיַי אַים אַרְוִים הַלְּבָעָן אַוְן צְשָׁאָר
טְּעַנְּעָן ווי עַמְּצָעָר ווֹאָלְטָן זוי גַּעֲיָאנְט אַיבָּעָר הַאַלְזָן אַוְן נַאֲקָן. סּוֹפְּ-כּוֹ-סּוֹפְּ
האט מען שעפסעלען זיינער שוער פָּאַרְשָׁתָאַנְעָן, הַגָּם ער האט מיט אלעמען
גַּאֲרָ צְוָנְעַלְאָזְן גַּעֲרָעְדָּט, גַּשְׁתָּמִיט מִיט אַמְּרִיחָזְן? אַוְן מִיט
גַּאֲרָ צְוָנְעַלְאָזְן גַּעֲרָעְדָּט, גַּשְׁתָּמִיט מִיט אַמְּרִיחָזְן?

ירושלמיים וואם נאר זעלטן האט עמײַ פון זיין געהרט. מע האט געזנט, איז שעפֿסעלע איז טאכע א גרויסער למדן, נאר געבעך א צעשורופֶּטער. דאס האט אים זיין שארפֶּר קאָפֶּ אָזֶוּ צעשורופֶּט און געמאכט פון אים קאַשען. איז א ייד קאן נבענַע נישט דערטראנַן זיין איינגענע חריפֶּות! ס'איו קוין וואָונְדָעַר נישט. אַ ייד האט נישט קוין וויב — שרווי בְּלִי אשא. שעפֿסעלע גערענַקְט שווין אלְיַזְנִי נישט זוינַט ווען ער איז אַן אלְמַן און וואָלְגָעַר זיך אַרְוֹם אַין אַלְעַ שְׂטִיבְּלָעַר און עסְטַן "טָעַג" באַנְלִיךְ מיט אַלְעַ אַרְעָמַע בחורוים.

ニישט געסוקט דערויף, וואָס שעפֿסעלע איז שווין געווען אַן אלְטַעַר ייד, האט אַבְּעַר די לאָנְגַּנְיָאַרְיכַּע אַלְמַנְשָׁאַפְּט אַן דאס כָּסְדֵּר זיין צוֹזָמָעַן מיט שְׂטִיבְּלָ-בְּחוּרִים אַין שעפֿסְלָעַן דָּרְצָוִינַן אַ סְּךְ מַעֲשִׂירִ-נְעָרוֹת פָּוּן אַ בְּחוּר. ער האט זיך כָּסְדֵּר גַּעֲהָרְתַּט מִיט דָּרְחַרְשָׁעַר יוֹגָנָמַט, גַּעֲרָדַט צו זיין אוֹיָף זיין פְּלִינְקַן חִיתּוֹךְ-הִדְּבוֹר אַן גַּעַשְׁתַּט מִיט קִיְּנָעַר האט אַים כְּמֻעַט נִישְׁט פָּאַרְשְׁטָאַנְעַן. נִימְלַת האט ער גַּעַשְׁפִּילְטַט מִיט זַיִן "קוּוֹטְלָעַךְ", אַן גַּעַהְלַפְּן מַאְכַּן, "מִישְׁקָאַנְטָעַם" צוֹזָמָעַן מִיט אַלְעַ שְׂקָאַצְּיָשׁ בחורוים. בחורוים פְּלִעְגַּן טִילְמָאַל אַים אַפְּטָאַן אַ שְׁפִּיצָל אַן דָּרְצִיְּלַן, אַז אַ שְׁדַּכְּנַן האט אַים אַרְומְגָעַוּכְּט. — שעפֿסְלָעַן האט תָּמִיד אוֹסְגָּעָסְקַט שְׁדַּכְּנִים. שעפֿסְלָעַן אַיז דָּרְבָּיִר דָּרוּת גַּעַוָּאַר וַיַּ אַ יְוָנָגַן פְּחוּרַל אַן אַנְגָּעָהְוִין חֹוקָר וְדוֹרְשָׁ זַיִן וְוַעֲנַן שְׁדַּכְּנַן אַז זיך מִישְׁבַּץ צו זַיִן מִיט די בחורוים וְוַעֲנַן אַ שִׁידּוֹךְ. ער האט זיך דָּרְבָּיִר הַאֲפָרְדִּים גַּעֲרָאַצְּט בְּיִם אוֹיְסָגְּעָרְאַכְּבָנָעַם בְּעַרְדָּל אַן נַאֲךְ פְּלִינְקַעַר אַן הַאֲסְטִיעַר גַּעַמְלַן וַיַּנְעַז וְוַעֲרָטָעַר. בחורוים פְּלִעְגַּן מִיט אַים אַפְּפִירַן גַּעַנְצָעַ לְעַנוֹתָן אַין פְּרַט פָּוּן אַ שִׁידּוֹךְ, נַאֲרַ שְׂעַפֿסְלָעַן האט נִישְׁט גַּעַוָּאַסְטַּט, אַז מַעַ לְאַכְּטַ פָּוּן אַים. יַידַּן האַבְּן גַּעַזְנַט אַז עַם אַיז דָּרְפָּאַר, וּוַיַּלְעַד שאַרְפֶּר מָוח טְרָאָנַט אַום.

אַין אַין פְּרַט האט שעפֿסְלָעַן אַרְוִיְּסָגְּעָוָיְזָן גַּעַוָּאַלְדִּיקַע פְּרוּמְקִיּוֹט, אַן דָּס אַיז אַין די עַנְיִינִים פָּוּן בִּיתְ-הַכְּסָא. אַין יַעֲנַעַם מַקְמָן פְּלִעְגַּט שעפֿסְלָעַן אָפְּזִיצַן גַּעַנְצָעַ שְׁעהָן. עַם אַיז כְּמֻעַט וַיַּגְעַז זַיִן צְוּיּוֹתָעַ הַיּוֹם. אַיְודָעַר נַאֲךְ ער פְּלִעְגַּט אַהֲן נִין האט מַעַן שַׁוִּין גַּעַזְעַן וַיַּעֲפַט שְׂעַפֿסְלָעַן מַכִּינַט זיך צו דָּעַם גַּרְוִיסַן מַאֲמָעַט. ער אַיז אַרְוִיְּסָגְּעָוָיְזָן צְוּיָשַׁן בחורוים, גַּעֲבָעַטן "אַשְׁרִיְּצָרְ-פָּאַפְּרַ", אַן

פאר אלעמענים אוינן די פאפרילעך צוזאמענענעלויונט מיט א זארגנפעלטהי
קייט גלייך ווי עס וואלטן געווען די וויכטיקסטע דאקסומענטן. דאן ערשות
האט ער אויפן הויכן קול גזאגט וואו אהין ער נויט.

אחויז דעם וואס שעפסעלע פלענט אָפּוֹיצֶן שעהן אין בית-הכסא,
האט מען נאך פון אינעוויניס געהרט קרעכצענישן און אַכְצָעִינִישָׁן, גע-
שריעין און א גערידעררי צו זיך ווי א גאנצער מנין יידן וואלטן דארט גע-
טונ זיערע געברוייכן. טוילמאָל האט מען נאך געהרט ציילן אויפ
רוסיש: "ראָזָן, דָוָאָן, טָרָיוּ". וווען שקאָצִישׁ בחרום האבן געפרענט
בוי שעפסעלען וואס ער טוט אָוּעָק אָזָא חוֹשֵׁךְ בעת ער טוט זיינע גע-
ברוייכן, האט ער גענטפערט, און מהמת דער שאָרְבָּר קָאָפּ זיינער יאנט
אַים מיט תורה, דערימאָך טוט ער אלצידיגג כדין אין בית-הכסא פון זיך
אוועקציאָן די תורה וואס וויל אָפּילוּ דארט פון אַים ניט אַפְּטָרָעָטָן.
ער קאָן אָוּעָקָאָן זיינע שאָרְפָּע געדאנקען סיידין נאָר מיט געשיעין און
מיט געואָלָדָן. דערצּוּ לְעַרְנָתּוּ ער זיך דארט רוסיש, וואָרָעָם טאָמער
קרינט ער אַשְׁידָוך און ווועט וווערָן אַרבָּ. פון דאנען שטאמט דאס "ראָזָן,
דוֹאָן, טָרָיוּ".

ווען שעפסעלע איז צויר אַרְיוֹנָנָעָקָומָעָן פון בית-הכסא אין שטיַּבָּל
ארײַן האט זיך ערשות אַנְגָּעוּבָּן די רעכטער עבדה מיטן וואָשָׁן. אויך
דאָ האט שעפסעלע געהאט זיינע באָזָונְדָּרָעָ פרומְקִיטָן. וויפִיל ער האט
זיך נישט געוואָשָׁן, האט זיך אַים אַוְיסָנְדָּוָתָן אָז עס איז נאָך נוישט גע-
נוּג. דאס האט פָּאָרְנוּמָעָן אַ הַיְּפָשָׁעָ צִוְּיָתָן. ער פָּלָעָנָט אַוְיפִּיָּה
ニיסְן גַּאנְצָע שַׁעַפְן מִיט וּוּאָסְעָר אָוּן מַאֲכָן אַרוּם זיך אַ בְּלָאָטָע אַוְיפִּיָּה
דיַּל גְּלִיְּךְ וּוּי אַיְּן פְּנַחַס לְיַכְּטָנְבָּרְגָּס שְׂטִיבָּל וּוּאָלָט גַּעַנְגָּנָעָן אַ מְבּוּל.
צָוָם סּוֹאָ פָּלָעָנָט ער זיך תְּמִיד מִישְׁבָּזְוּן אָוּן אַרְיוֹנָנִיסְן אַ פּוֹלָעָשָׁפָּע
וּוּאָסְעָר אַיְּן די הַוּזָן אַרְײַן. פָּוּן שעפסעלעס הַוּזָן פָּלָעָנָט זיך דעריבָּעָר
תְּמִיד גִּיטָּן אָוּן טְרִיפָּן מִיט וּוּאָסְעָר. אַיְּן די נְרוּוּסָע וּוּינְטָרְדִּישָׁע פֿרְעָסָט
פלענט טוילמאָל דאס וואָטָעָר, וואָס האט גַּעַטְרִיפָּט פָּוּן זיינע הַוּזָן, גע-
פרוּרִין צוּ ווּרָן, אָוּן פָּוּן שעפסעלעס תְּחֻתוֹנִים זעַנְעָן אַרְאָפְּגָּהָאָנָגָעָן גַּאנְרָיָן
צע צָאָפָּנִים מִיט אַיְּזָן.

קַאפִיטָל אֲכֹט אֵן דְּרִיְסִיךְ

ישראל און זיין זונן וואלף. צוויי פרעומערט. ישראל מארכום דערצעוילט
ההידושים פון הקטלאנגןען. שיסלען און טעלערס בי ישראל מארכום.
דאנס גרייסע רעטעניש פון דער גאנטען. דער רבונו של עולם קוויטש
זיך איזס די מערכה בי ישראל מארכום. ערבע ים-סבור בוי ישראלן.
ישראל מארכום אין טלית און און די זאכן זאנט יומס-כבודידיקן פויט,
גאר אין זונע געדאנקען פלאגנערט זיך דער ליבער נאמען פון
ההעטלאנגןען. מען מעג שונין באָלד מיליכונג.

ישראל מארקומים אונן זיון זון וואלט.

הם — וואס שייך כאראקטער אוון התנהגנותן אין יודישקייט —
זענען די דאוזעט ליבעלעך איזו נאענטע מענטשן, געווען וווײטער אינגעראָפּוֹן אנדערן ווי פון מורה ביז מערב, וואס שייך גוף אוון פִּיאַזְאַנְאַמְּיעַן דער עיקר אין די התנהגותן פון גוּפְּעַנְיִינִים זענען זיין געווען נאענט
וואו עס קענען נאָר זיין אַ טאטע מיט אַ זוּן. בִּידְעַ זענען זיין געווען הוי
כע און פולע, מיט ברײַטְעַ פֿלְּצִיכְעַם, מיט נרוּסְעַ פֿלְּיִישְׁקַעְעַ קַעְפַּן וּוּאוּ די
וּאַסְעַרְדִּיקָעַ אָוִוְגַּן זענען בֵּי זיין געוועסְנַן וּוּ בֵּי פֿרְעַשְׁ, אָוּן מיט משונְהַד
לְעַנְדִּים קוֹל, אָוּן גַּעֲרַעַתְּהוּיְךְ אָוּן סָאָפְּעַנְדְּרִיךְ פָּוֹן פֿעַטְלִימַן, אָוּן גַּעֲרַעַתְּ
וואו זיין וּוּאַלְטַן הַיּוּזְעִירִיקָעַ גַּעֲשִׁרְעַן. בִּידְעַ זענען געווען שטָאָרָק קָוֶרֶץ
זִוְּכִיטְמִישָׁ אָוּן אַפְּלִוְוֹ אַ סִּידְוָרְלַעְמָוֹת צָו נָעַמְעַן הַאָרָט צָו די אָוִוְגַּן. נִיט
מעָר, וואס שייך דאס גַּשְׁמִוֹתְ פָּוֹן גּוֹף אַיז עַס בִּים טָאָטָן יִשְׂרָאֵל מַאֲרָכוֹת
גַּעֲוֹעַן אָוּן גַּרְעַסְעַרְעַ אָוּן אַיִן אָוּמְגַעְלָוּמְפֿערְטָעַרְעַ פֿרְאַפְּרַצְיִים, וּוּ בִּים
אוֹוּן וּוּאַלְהָ. וּוּעַן מֵעַן הַאָט גַּעֲוֹן וּוּאַלְפַּן אַלְיַוְן הַאָט זִיךְ אָוּסְגַּדְרָכוֹת אָוּ
מְ'הָאָט פָּאָר זִיךְ אַ רְיֵז. קוֹיט הַאָט זִיךְ בָּאוֹווֹן דַעַר טָאָפָע, אַיז וּוּאַלְהָ
אוֹאַוְיָסְגַּעַסְמָעַן עַפְעַם וּוּ פֿאַרְקְלָעְנָרָטְ. אַ מִּינְיָאַטְוָרְבִּילְדְ פֿוֹנְעַם רִיוּזְקָן

טاطן. אויך מיר א בויך! מיט ישראל מארכוּסָן האט זיך באוויזן א בערג פון גופישקייט. ער האט מיט זיך ממש פארשטיילט די זוּן.

אזווי ווי זוי בידיע, דער טאטע מיטן זוּן, זענען געווען גרויסע און באַ רימטע אַכְלָעָרָם, איז די אַכְלָה מִשְׁגַּנְתָּן אַוְיָנָגָעָסָן אַוְיָךְ אַלְעָ פַּרְמָעָן פון זיעער גַּשְׁטָאַלְטָן. ביַיְישָׂרָאֵל מארכוּסָן דעם טاطן האט זיך אַוְיָסֶר געדוכט, אָז דער מאָגָן זוֹינָגָר אַיְזָן גַּאֲרְנוּשָׂט אָוּשְׁטָאַנְדָּר צָוּ פַּאֲרְדִּיעָן אַלְצְדִּינְגָּן ווּאַסְּרָאֵל לַיְגָט אַיְזָן אַרְיָין אָזָן די מַאֲכָלִים לַיְגָן זיך אַוְמַפְּאַרְדִּיעָטָע אָזָן לַעֲבָדִישׁ אַרְיָין אַיְזָן זַיְנָע אַיבָּרִים. יַיְשָׂרָאֵל מארכוּסָן פְּלִישָׂ הַאַט גַּשְׁמָעַלְטָמָט מִיטּ טַיְוָן, אָזָן עַסְּ הַאַט אַוְיָךְ אַיְזָן זיך גַּהְעַטְמָט די קְרָעָנְקְלָעַכְעָ בְּלָאַסְּקִיְּטָמָט פָּוּן נִישְׁתָּאוּסָגְבָּאַקְעָנָעָן חַלָּה. הַגָּמָע ער אַיְזָן גַּעַר ווּעַן אַיְדָה אָזָן אַמְּפָלְעָר בַּיְיָ לַאֲדוֹזְיָעָר הַיְיָזָר, פַּוְנְדָּעָסְטוּעָגָן, אָז ער האט נַאֲר גַּהְעַטְמָט צִיְּטָמָט, הַאַט ער דַּעֲרְצִיְּלָטָטָמָט פָּוּן עַסְּן. אָזָן דַּעְרִיְּ צִיְּלָט אַזְׁעַלְכָּעָ ווַיְלָדָעָ חִידְשָׁוִים אָזָן בָּאַרְיָעָנִישָׂן, ווּיְיָ אַגְּרִיסְעָר מִיסְטָעָר פָּוּן זַיְן קְוָנָסָט. ער האט זיך צָבָב. גַּעַרְיָמָט, אָזָן ווּעַן ער טוֹטָן נַאֲר אַבְּיָם אַרְיָין אַיְזָן אַשְׁטִיקָה פִּישָׂ, ווּיסְטָמָט ער צִיְּ דַּעְרִיְּ פִּישָׂ אַיְזָן זַכְּרִיְּ אַנְקָבָה. ער הַאַט גַּעַמְאַכְטָמָט די קָאַמְּפְּלִיצְרָטָטָמָט חִילְוקִים צַוְוִישָׂן אַרְעָסְטָאַרְאַצְיָעָ אָזָן אַרְעָסְטָאַרְאַצְיָעָ, אָזָן עַס גַּעַמְאַכְטָמָט מִיטּ אַזְׁאָקְעָנְרָשָׂאָפָט, אָזָן נַאֲר גַּרְוִיסָּע אַרְעָסְטָאַרְאַצְיָעָ — מַבְּינִים הַאָבָן זיך דָּא גַּעַקְעָנְטָט בָּאָפָן. דַּעְרָעָנִיגָּן אַבְּעָרָרָפָן אַלְעָ פַּרְעָמָטָרָרָאָרָטָרָן — אַזְׁוִי הַאַט יַיְשָׂרָאֵל מארכוּסָן מִיטּ זַיְן פְּנָחָם לַיְכְּטָנְבָּרָגָן אַלְעָקְסָאַנְדָּרָעָר הַוִּיךְ גַּעַרְדָּשָׂנָט צַוְוִישָׂן די יַיְדָן אַיְזָן אַפְּנָיְתָן זַיְקָעָנִישָׂט, שְׁטִיבָּל — אַזְׁוִי הַעֲסָלְמָאָן פָּוּן ווּאַרְשָׂעָ. אָזָן ער פּוֹילָט זיך טַקְעָנִישָׂט, יַיְשָׂרָאֵל מארכוּסָן, הַיִּסְטָמָט עַמָּ, צָוּ פָּאַרְלָאָזָן אַיְזָן אַשְׁיְינָם טַאגְ אַלְעָ לַאֲדָדָה זַשְׁעָר הַיְיָזָר אָזָן אַפְּאָר צָוּ טָאָן סַיְן זַיְן ווּאַרְשָׂעָ צָוּ הַעֲסָלְמָאָן, אַוְיָפָט טֻועָם צָוּ זַיְן אַשְׁטִיקָלָפָישָׂ. עַס לַזְוִינָט זַיְקָר די מִי אָזָן די הַזָּאתָה. מַעַן הַאַט דַּעְרְצִיְּלָטָט, אָזָן יַיְשָׂרָאֵל מארכוּסָן בְּאַשְׁטָמְעָלָט אַיְזָן דַּעְרָ גַּעַרְפָּאָרָרָן בְּרִיךְ פָּאָר זַיְקָר בְּאַזְׁוֹנְדָּרָעָ גַּרְוִיסָּע שִׁוְסָלְעָן אָזָן טַעַלְעָר ווּאַסְּ זַעַנָּעָן אַסְּךְ גַּרְעָסָר אָזָן טַפְּעָר ווּיְיָ גַּעַוְיָנְלָעַכְעָ שִׁוְסָלְעָן אָזָן טַעַלְעָר. מַהְמָהָת, ער זַעַנָּט, אָזָן טַעַלְעָר פָּאָר נַפְלָעָקָן ער נִישְׁתָּעָסָן. ער מֹזְהָבָן פָּאָר זַיְקָר לַיְגָן אַפְּאַרְצִיְּעָמָט ווּלְכָעָ זָאָל צָוּ אַיְזָן רַעַן דִּיבָּרִים, אָזָן נִישְׁתָּעָסָן עַפְעָם אַמְּלוֹפְּמָ-קִינְדָּה.

ישראל מארכוּסָן הַאַט גַּעַרְדָּט ווּעַן עַסְּן מִיטּ דַּעְרָ טַיְפָעָר עַרְנְמָטָר

קייט פון א פילאואט. ער האט נישט ליב געהאט קיין וויצן און סיין הומאר וואס שוייך עסן. דער עניין אייז א צו ערנטטען כרי מען זאל זיך ליבטזיניס צו איים באציען. אויפן הייליכן יומביבפור האט ער גע-קוקט ווי אויף א גרויס רעטניש פון דער גאנטהויס. ווי קומט עם איר נאך אויפן זינען צו מאכן א טאג אין וועלכן מען טאר נישט עסן? דערפֿאָר האט זיך דער רבונּו של עולם ביי איים אויסגעקופֿט די ערבה וואס שייך ערַב יומביבפור. ישראל מאָרְקָום האט פֿוֹלְשְׁטָעֵנְדִּישׂ מְפֿכִּים געווען מיט דער נמרא, וואס פֿסְקָנְטָן אָז דער וואס עסט אין ערַב יומַד פֿיְפּוֹר אייז פֿוֹנְקָט אָזֶזֶי גוֹטַן ווי ער וואָלְטַן גַּעֲפָאָסְטָן אִין יומביבפור. כְּדַי צו וויאָן זיַּן גַּעֲוָאַלְדִּישַׁן צְוֹפְּרִידְנִיקַּיט מיט דער דָּזְוִישָׁעַר גַּרְוִיסְעַר מצוחה האט זיך טאמע אין די ערַב יומביבּוֹרָם אַפְּגָנְעָמָן חוֹשֶׁךְ אִין יְשָׁרָאֵל מאָרְקָום קִיךְ. מע האט גַּעֲקָבָט קָאָרְפָּן וואס זענען געווען אַמְתָּע לוייתנם. אַינְדִּיקָּעָס אָזֶן גַּעַנְדוֹן ווי די אַסְקָּוּן אָזֶן הַיְנָעָר ווי די פֿעַטָּע קעלבער. קָרְעַפְּלָעַר ווי די אַנְגְּנַעַפְּלָטַע זַעַק, אָזֶן גַּאנְצָע טַעַפְּ מיט די פֿעַטָּע אָזֶן זִיסְטָע צִימָעָסָן. ישראל מאָרְקָום האט זיך גַּאֲרְנִישָׁט אַרְוִיסְט גַּעֲרִירָת פון דער עַסְ-שְׁטוּבָּה, דָּאָס הַיְוִילְקָטָע בֵּיתְהַמְּקָדְשׁ בַּיְּ אִים אִין דִירָה. ער אייז גַּעֲזָעָס אַוְיבָּנָאָן בַּיְּם ווַיְיַיְ-גַּעַרְעָטָן טִיש אָזֶן די שִׁימְלָעָן האבן גַּעֲפָאָרָעָט. ישראל מאָרְקָום האט אַלְעָמָן אַוְנְטְּרָגְּנִיעָאָגָּט צֻם עַסְן, אָזֶן אַלְעָמָל דַּעֲרָמָאָנָט, אָזֶן מָאָרְגָּן מוֹזָעָן פְּאָסְטָן. אָזֶן דָּאָס ווֹאָרט פְּאָסְטָן האט ער אַרְיוֹסְגָּעָזָאָגָּט מיט אָזֶאָז אַוְמָהִימְלָעְכָּר בַּוּטְרָקִיט, ווי עַס ווֹאָלְטַן גַּעֲזָעָן די אַוְמָגְּרָעְכְּטִיקִיט פון אַלְעָמָן ווּוְלְטָן. בַּיְּ דַרְ סְעוֹדָה המפקחת — ווֹעֵן ער האט שְׁוִין גַּעֲהָאָט אַפְּגָנְדָאָוָונָט די פְּרוּמָע ערַב יומַד בַּיְּפְּוּרְדִּיקָּעָמָן מְנַחָּה אָזֶן זיך אַוְיסְגָּעָלָאָפָּט עַל חַטָּא — האט ער נאך אויפְּ גַּעֲנָעָמָן אָזֶן פון דער פְּרָהָר אָזֶן אַוְיְגָנְעָמָרָנוֹנָעָן אַזְלָבָן טַפְּ מִיט שְׁוֹאָרָצָע קָאוּוּ. דָּאָזֶן האט ער אַזְפִּץ גַּעֲטָוּן: «יְמִיבִּפְּוֹרְ!» אָזֶן זיך אַוְיסְגָּעָטָן די לאָטָשָׁן.

באָלְדַּ נאָך כל נְדִירַי האט ישְׁרָאֵל מאָרְקָום שְׁוִין גַּעֲשְׁפִּירָט ווי דָּאָס האָרֶץ חַלְשָׁט אִים פון הַוְּנָגָעָר, נאָך ער אייז גַּעֲשְׁטָאָנָעָן — אִין די זָאָקָן אָזֶן אַנְגָּעָטָן אִין טַלִּית אָזֶן קִיטָּל — אַרְיוֹנְגָּעָשְׁטוֹפְּט צְוֹוִישָׁן יִדְוָן אִין קִיטָּלָעָן אָזֶן טַלִּיתִים, וואס האבן אויף אַפְּחַדְמִירִיך ווַיְיַיְנָדִיך קוֹל גַּעֲבָרוּמָט די פִּוּטִים פון כל נְדִירַי. די יומַד כִּיפּוֹר לְיַכְתָּבָן טַרְבָּע גַּעֲפְּלָאָקָעָרט אִין

די קאסטנס מיט זאמה, און ישראל מארכום האט מיטגעזאגט פיויט.
ער האט געפוקט אויף די צעברומטע יודן און אויף די יומ כיפור ליכט
אונ וויפיל ער האט זיך נישט געוואלט פאראשטעלן די פארכצומלייטן פון
יומ-הידין, האט ער דאך נישט געלענט ארויסיאגנו פון זיינע פרומע גע-
דאנקען דעם ליבן נאמען פון העקסעלמאַנען איזן וואָרשע.

נאך דעם ביינאכטיפן יומ-כיפורדיין דאַזועגען, וווען די באַקיטלטע
יידן האָבן זיך ענדלאָך אַ ביסל אַפְּגָנָּרֶוט, האט ישראל מארכום אַרוֹיסֵד
גענומען דאס גָּלְדָּעָנָּע זִינְגָּרָל פון אַונְטָעָר די פָּאָלָּדָּן פון זיינָן קִיטָּל.
ער האט דאס זִינְגָּרָל נָאָנָּט צָוְגָּנָּוְמָעָן צָו זִינְגָּרָל קָוְרָצְזִוְכְּטִישָׁע אַוְינָן אָוּן
אַ סּוֹס גָּעָטָן וּוּ שְׁפָעָט סְ'אִין. דָּאָן האט ער אַינְמִיטָן דעם עַולְם יְידָן
אַ זָּאָנְגָּעָטוֹן מִיט זִיּוֹן הוֵיךְ כָּאַרְכְּלָעָנְדוּיק קוֹל :

— מען מען שוין באָלָד מַיְלָעְכְּדִיקט.

אונ ער האט זיך הוֵיךְ פָּוָנָּאָנְדָּרָעָנְלָאָכָּט פון זִיּוֹן אַיְינְגָּעָנָּעָם וּוּיז.

קַאֲפִיטָל נֵיִן אָנוּ דְּרִיסְטִיק

וואלף מארקום. גומדר אפערטיט און יידישקייט. מיטן קאָפֶ אַראָפֶ אָון מיט די פִּס אַרוֹוִת. געטהייע, "מענטשן" מאכָן אַים פָּאָר אַגְּנִיד. אַ וַיְעַנְּעַ וַיְאַלְּעַ וַיְיַבְּגַעַר. וַיְאַלְּפֶ פָּאָרֶט קַיּוֹן וַיְאַרְשַׁע אַוִּיף אַ חַתְּנוֹת. דָּעַר אַנְזָאג פָּוֹן טָاطָן. וַיְאַלְּפֶ אַיְן וַיְאַרְשַׁע. אַ בְּרוּיטִיר מַחְוֹתָן אַוִּיף דָּעַר סָפְּלִיעַ. וְאֵוֹ אַיְן דָּעַר שָׂוּעָר? וַיְאַלְּפֶ מִיטָּא הַכְּדָלה צָוִישָׁן דַּי מַחְוֹתָנִים. לְחוּם, שָׂוּעַ.

דָּעַר זָוֵן וַיְאַלְּפֶ מאַרְקָום אַיְן אַוִּיךְ גַּעֲוָעַן באַקָּאנְטָ פָּאָר אַ גְּרוּיטָן אַנְהָעָנְגָּר פָּוֹן דָּעַר אַכְּילָה, נָאָר אָן דָּעַם פָּאַנְטָאַסְטִישָׁן קוֹלֶט פָּאָרֶן עַסְׁן וְויַעֲסָמֶת דָּעַר טָاطָע יִשְׂרָאֵל. גַּעֲוָעָן הַאַט עַס זִיךְ דָּרְפָּוֹן, אַיְינְמָאֵל, וְוָאָס בַּי זַיְן גַּאנְצָעָר נְרוּסְפִּיטָן אָון דִּיקְסִיפִּיטָן אָון גַּאנְצָן פָּאָרָנוּם פָּוֹן זַיְן בּוֹיךְ, אַיְן וַיְאַלְּפֶ פָּאָרֶט גַּעֲוָעַן נִישְׁתָּמָעָר וְוי אַ קִּינְדְּרָעָר שְׁפִּילְׁ גַּבְּיוֹ דָּעַם רִיזְוִין פָּאָרָנוּם פָּוֹנְעָם טָاطָן. צְוּוִיטָן, הַאַט וַיְאַלְּפֶ מַעַר אַרְיוֹנְגָּעָלִינְגָּט דָּעַם קָאָפֶ אַיְן פְּרוּמִיקִיטָן אָון אַיְן יִדְישִׁקִיטָן וְויַעֲסָמֶת טָاطָע. עַר אַיְן גַּעֲוָעַן אַ לְּאַנְגָּר דָּאוּעָנָר, אָון כְּסֶדֶר זִיךְ גַּעֲמְבִּינְטָן. זַיְן לִיבְּלִינְגָּס סְפָּר אַיְן גַּעֲוָעַן דָּעַר "חַיְּאָדָם" אָון אַנְדָּרָעָר פְּרוּמָעָסְפָּרְמִילְּעָדָ פָּוֹן דִּינִים אָון מַהְגִּים. אַזְוִי, אַזְוִי זַיְן גַּאנְצָן גַּוְטָן אַפְּעָמִיטָן, הַאַט אַים דָּאָס יִדְישָׁר קִיטָּט אַוְעַשְׁגָּעָנוּמָעָן פָּוֹן דָּעַם עַסְּקָוָלָט אַיְן וּוּלְכָן עַס הַאַט אַים דָּעַר צְוִיגָּן זַיְן טָاطָע יִשְׂרָאֵל מאַרְקָום.

נָאָר אַוִּיפָּן לְאַדוֹשָׁעָר בָּאָדָן הַאַט אַזָּא יִדְוִי וַיְאַלְּפֶ מאַרְקָום גַּעֲקָאנְט זַיְן אַ פָּאַבְּרִיקָאנְט. סְאַיְן אַים גָּרָאָד נִישְׁתָּמָעָט אַוְעַשְׁגָּעָנוּמָעָן אַיְן מַסְהָרָה. וְוי אַזְוִי וַיְאַלְּפֶ הַאַט זִיךְ גַּעֲקָעָנְט אַרְיוֹנְפָּאָסָן אַיְן דִּי פִּיפִּיקִיטָן פָּוֹן לְאַדוֹשָׁעָר מַסְהָרָה, גַּעֲהָעָר אַוִּיךְ צָו דִּי וּוּאַנְדָּרָעָר פָּוֹן דָּעַר וּוּאַנְדָּרָעָלָעָד כֻּרְמַנְחָמִים-מַעְנְדָּלִ-שְׁטָאָטָט לְאַדוֹשָׁ. לְאַדוֹשָׁ הַאַט גַּעֲהָט אַיְרָעָ קַאְפְּרִיזָן. אַיְרָאַיְרָ דָּוּוֹקָא גַּעֲפָעָלָן גַּעֲוָאָרָן צָו מָאָכָן וַיְאַלְּפָן פָּאָר אַ פָּאַבְּרִיקָאנְט. לְאַדוֹשָׁ הַאַט זִיךְ נִישְׁתָּמָעָט גַּעֲרָעָנְט מִיטָּאָסָן קַיְן לְאָנִיקָּס. סְרַ-חַכְּלָ אַיְן דָּעַר גַּאנְצָעָר וַיְאַלְּפֶ מאַרְקָום גַּעֲוָעַן אַיְן יִדְוִי בְּפָלָן אָנוּ אַ צְעָקָרָאָכְבָּעָנָר. דָּעַר-

זו א שטארק קורציזובייט, וואס טאמער האט ער עפעם אועגעלאיגנט פון דער חאנט, האט ער עם שווין מער נישט געפונגען. דער טאג אייז בי אים אויסגעקומען א צערדייטער מיטן קאָפּ אַראָפּ אָוֹן מִיטּ דֵי פִּיס אַרוֹפּ. קורדיבָּל האט בי אים לאָנג גענומען צוֹיט זַיְן דָּאוּעָנָעָן, זַיְן שיעורים און זַיְן דִּינִימִסְפּוֹרְמָלְעָד. מלחמת בטַנְגָּות און קורציזובייט האט ער זיך דאָ עפעם ווי קיינמאָל נישט געפונט אַרוֹסְגֶּרְאַבָּלְעָד. אלעמאָל האט זיך אים אַיבְּעָרְגָּעָמִישָׁט אָן אַיבְּעָרִיךְ בְּלָעְטָל, און ער האט אַוְיָגָעָלְטָל אַשְׁטִיקָל פון דָּאוּעָנָעָן, און ער האט זיך אַנְגָּעוּהוּבָּן אַ זַּוְּכוּ מִיטּ דֵי קַוְּרַצִּזְכִּיטִּישָׁע אָוִינָן אֵין סִידּוֹרָל. — ער איז אויסגעקומען, אָז בי זַיְן גַּאנְץ ער פרעמעריזקיט, האט ווֹאָלָףּ באָוּזָן צוֹעַן דַּעַם אַנְבִּיּוֹן ערשת היפש נאָך צוֹעַלְך אַזְיָגָנָר פָּאַרְמִיטָּאָג. אַמְתָּה, אָז דַּרְפָּרָהָר האט ער גַּעַר האט אַ דְּרִיְּפָאָכָן אַפְּעָטִים, אַבְּעָר פָּוּן ווֹאָלָפּס טָאג אֵין דָּעָרוּוֹיל גַּעַוּאָרָן אַ תָּל. ווּעַטְשָׁרָעָה האט ער גַּעַגְּעַן צוֹוִי אַזְיָגָנָר בִּינְאָכָת ווּעַן אַלְעָ אֵין הוּוּ זַעַנָּעָן גַּעַלְאָפָּן. דֵי דִּינְסְטָן, וואָס האָבָּן גַּעַדְיוֹנָט ביּוּ ווֹאָלָפּן האָבָּן זיך פָּאַרְשָׁאָלָטָן דֵי יָאָרָן. זַיְן האָבָּן נִישְׁתְּגָּה אַטְמָהָט נִישְׁתְּקָיָן טָאג אָוּן נִישְׁתְּקָיָן נִאָכְּטָבָּיָן דֵי דַּעַם אַבְּלָעָר. שְׁטָעַנְדִּישָׁ האָבָּן זיך גַּעַמוֹת פָּאָר אִים ווֹאָרְעַמְּעָן דֵי טָעַפְּ אַוְוּ דַּעַר קִיר. ווי צוֹוִי ער האט נאָך צוֹיט גַּהְעָט צוֹ פְּרִין זַיְן עַלְמָדְזָעָר גַּעַר שְׁעַפְּטָן, אֵין אָנְדָעָר קְשִׁיאָ. יַדְן האָבָּן גַּעַזְאָנָט, אָז ווֹאָלָףּ מַאֲרָקָום האט הַצְּלָחָה צוֹ גַּוְטָּע אָוּן טְרִיעָה „מַעֲנְטָשָׁן“ וואָס הַאֲרָעוּוֹן פָּאָר אִים ווי דֵי אַיוֹלְעָן, מַאֲכָן אִים פָּאָר אַגְּנִיה, אָוּן ער אלְיִזְרָאֵל קָיָן קָטָן דַּעַם ווִיְּדָל נִשְׁתְּגָּה פָּאַרְבִּינְדָּן. שְׁטָעַנְדִּישָׁ אַרְיִינְגָּעָטָן אֵין דַּעַם צַעְרָדִיטָן טָאג פָּוּן זַיְן דָּאוּעָנָעָן אָוּן עַסְנָ.

צַיְּוֹאָלָףּ מַאֲרָקָום האט צוֹמָאָל אַגְּנָעָזָן זַיְן גַּוְטָּע אָוּן גַּעַטְרִיעָ „מַעֲנְטָשָׁן“ אַוְיָפּן פְּנִים, אֵין אַרוֹסְעָרְפָּאָגָן. מלחמת זַיְן ווִילְדָעָר קַוְּרַצִּזְכִּיטִּישָׁע, האט ער אַ מעַנְטָשָׁ דָּעָרוּזָן סִידְרָן ערשת דָּאָן, ווּעַן ער אֵין אַוְיָפּ אִים כְּמַעַט ווי אַרוֹפְּגָעָרְאָכָן. בַּיִּמְאַנְסְּבִּילְן אֵין עַס נאָך ווִיְּעַס אֵין גַּעַגְּגָעָן. ווִיְּבָעָר אֵין ווֹאָלָפּן כְּמַעַט ווי אַוְמַעְגָּלָעָד גַּעַוּוֹן צוֹ דָּעָרְקָעָן. סִידְרָן בְּיִם קוֹל. לְצִים האָבָּן גַּעַזְאָנָט, אָז ווֹאָלָףּ ווִיְּסָ נִשְׁתְּגָּה ווּעַר סָאֵיז זַיְן אֵינָן ווִיְּבָעָר. עַס אֵיז טָאָקָע נִשְׁתְּגָּה ווִיְּטָגָעָן פָּוּן אַמְתָּה. אָוּן עַס אֵיז אַוְיָקָנָה נִשְׁתְּגָּה גַּעַוּוֹן קָיָן גַּרְוִוְסָעָ נְפָקָאַדְמִינָה צוֹ ווִיסְן וויִסְן

זין וויבּ קומט אוים. אַ יידענע זויַּ אלעַ וויבּער. וואָס איז דאַ צוּן?

דאָס דאֶזְיקעַ ווילְדָע בְּטַלְנִישׁ עֲצַדְרִיְּטִיקִיט אֵין ווּלְכָבָר עַם זעַנְעַן פָּאָרְגָּאנְגָּעַן דַּי טָעַג פָּוּן ווּאַלְפַּ מַאְרָקָום הָאָט עַר אֹוִיךְ אָוִינְגְּשֶׁפְּרִיט אֹוִיךְ זַיִן הוּוְזַגְּעֻזְוּנְתָּמָּ. עַר הָאָט גַּהְאָט אַ טְבָעַ צַו גַּבְּעַן זַיְעַן קוּנְדָּרָעָר מַאְדָּנָעָ צַדְרִיְּטָע נַעַמְעָן, לְמַשְׁלַּח, פִּיוּוֹשׁ יְחֹזְקָאָל אַדְרָעָר טְרִיטְּלָגְּרוּןָם. נַעַמְעָן, וואָס עַם זעַנְעַן גַּעַוְעַן שְׁוּעָר צַו גַּעַדְעַנְקָעָן אָוּן שְׁוּעָר אַרְוִיסְּטָרְזָרְעָן.

איַן לְאֶדוֹשׁ הָאָט מַעַן דְּעַרְצִיְּלָט אַ מעַשָּׂה פָּוּן ווּאַלְפַּ מַאְרָקָום. דַּי דְּאֶזְיקָעַ מַעַשָּׂה שְׁפִינְגְּלָט אָפַּ זַיִן קוּרְצִוְּכִיטִיקִיט, זַיִן בְּטַלְנָהָת, זַיִן צַעְדָּה דְּרִיטִיקִיט, וויַ אֹוִיךְ זַיִן גַּוְתָּן אָפְעָטִיט.

דרַע שְׁוּעָר פָּוּן ווּאַלְפַּ מַאְרָקָום הָאָט חַתּוֹנָה גַּעַמְכָט פָּוּן ווּאַרְשָׁעָר. וּלְבְּסְטָפְּאָרְשָׁטְעַנְדְּלָעָךְ — אֹוִיךְ ווּאַלְפַּ הָאָט נִישְׁתָּגַט דְּעַרְקָעַנְט זַיִן אַיְינָן ווּוִיבּ, מַכְלֵי שְׁכָן הָאָט עַר נִישְׁתָּגַט גַּהְאָט דַּי מִינְדָּסְטָע הַשְּׁגָה וויַ עַם קוּקָן אֹוִים דָעַם ווּוִיפּּס שְׁוּעַטְעָרָן. עַס הָאָט אִים אֹוִיךְ נִישְׁתָּגַט אַינְטְּרָעָעָרְסִירָט. וואָס אַיְזָן דַי נְפָקָהָמִינָה? מִידָּן וויַ אלְעַמְּדָן. פּוֹנְדָּעָטָט ווּעַגָּן, אַז אֹוִיבּ אַזְאָן מַוִּיד הָאָט חַתּוֹנָה גַּהְאָט, אַז ווּאַלְפַּ גַּעַפְּאָרָן. פָּאָרָט מַאְכָט דַעַר שְׁוּעָר חַתּוֹנָה.

דרַע טָאָטָע יִשְׂרָאֵל מַאְרָקָום הָאָט אִים אַגְּנָעָזָאנְט, אַז נִישְׁתָּגַט גַּעַקְוָקָט דְּעַרְוִוָּה וואָס אֹוִיךְ אַ ווּאַרְשָׁוּוּרָה חַתּוֹנָה קָאָכָט מַעַן גַּוְעַט פִּישְׁן, אַיְנְדִּיקָעָס אַזְעָמָעָן — פּוֹנְדָּעָטָטָוּגָעָן — אֹוִיבּ שְׁוּזָן ווּאַרְשָׁעָר, מַעַג עַר זַיְקָאָפְּ אַכְּפָּאָרְיָן טָוּן צַו הַעֲקָסְעַלְמָאָגָעָן אַיְזָן רַעַטְאָרָצִיעָ אֹוּן ווּיְנוּקְסָטָנָס אֹוִיךְ עַסְן אַ פְּאָרָצִיעָ פּוֹשָׁ. עַר ווּעַט דָּאָן ווּיסָן וואָס עַס הַיִּסְטָה חִירְגְּלָעָבָט. יִשְׂרָאֵל הָאָט צְוּגָעָנְבָן, אַז הָגָם עַר אַיְזָן אֹוִיךְ קוּרְצִיבְּטִיקָ, נַאֲרָ צַו הַעֲקָסְעַלְמָאָגָעָן טְרָעָפָט זַיְקָאָפְּ שְׁוּזָן. דַי פִּים אַלְיָוִן טְוָאָגָן. אַזְעָמָעָן עַר הָאָט אִים אַגְּנָעָזָאנְט לְמַעַן־הָשָׁם נִימָט צַו פָּאָרָגָעָס וואָס אַ טָּאָטָע הַיִּסְטָה אַזְעָמָעָן נַאֲרָ פִּין אַפְּגָעָנְגָעָנְט. בִּי ווּאַלְפַּ אַיְזָן אַ נְסִיעָה קַיִן ווּאַרְשָׁעָר נִישְׁתָּגַט גַּעַוְעָן פָּוּן דַי לְיִוְכְּטָעָ זַאְכָן. דַי גַּעַטְרִיעַ „מַעַנְטִישָׁן“ פָּוּן זַיִן גַּעַשְׁעָפָט הַאֲבָנָה אִים גַּעַמוֹזָט הַעֲלָפָן פָּאָרָפָאָקָן אַיְזָן דַעַר ווּאַלְיָוקָעָ דַי אַטְלָעָטָעָנָעָ קַאַפְּאָטָעָ מִיטָּן שְׁטָרְיִימָל. ווּאַלְפַּ מַאְרָקָום הָאָט זַיְקָאָפְּ אַיְנָגָעָנְרָאָבָן מִיטָּן זַיְעָנָעָ סְוּרְצִוְּכִיטִיקָ אַיְינָן אַיְזָן דַעַר ווּאַלְיָוקָעָ כְּדִי נַאֲכְזָוקָעָן צַי עַס לִיגָּן

נאר דארט דער טלייט-און-תַּהְפִּילָן און דאס ספרל „היידָרֶם“. זיין בכוו פיוויש יחזקאל האט אים געמוות באנגליאיטן צו דער בגין און אים אריינֶר זענן אין וואנגאן. אלעמאָל האט ער פיוויש יחזקאלן פַּאֲרְלִוִּירָן פֿוֹן די אוינֶן און אלע מאָל האט ער אויפֿן הויבּן קַוֵּל גַּשְׁרִיןֶן: „פיוויש יחזקאל!“ און אַנְגַּעַכָּאָפָּט אַ פרַעְמָדָן יַיְד בַּיְד הַאֲנָט מִינְעַנְדִּיקָּן, אָז דָּס אַיְזָן פִּוּוֹיש יַחְזָקָאֵל.

ענְדְּלָעַךְ אַיְזָן וּוְאַלְפָ מַאֲרָקָוּם אַנְגַּעַכָּוּמָן אַוִּיפָּן וּוְיַנְּעַר בְּאַנְהָוִיףָ אַיְן וּוְאַרְשָׁע. ער אַיְזָן גַּעֲבְּלִיבָּן שְׁטִינוֹן מִיט דָּעַר וּוְאַלְיְזָקָע אַיְן דָּעַר הַאֲנָט אַינְדָּמִיטָן דָּעַם גַּעֲטוּמָל פֿוֹן וּוְאַקְזָאֵל. מִיט זַיְן קוֹרְצִיזְכִּיטְקָעָר דָּרְיָה אַיְזָן עַד אַרוֹפְּגַעַכְּרָאָבָּן אלע מאָל אַוִּיפָּן אָז אַנְדָּרָעָן יַיְדָן.

— כְּבִין גַּעֲלוּמָעָן אַחֲרָע אַוִּיפָּה אַחֲתָנוֹה, האט וּוְאַלְפָ מַאֲרָקָוּם אַרְיִינֶר גַּשְׁרִיןֶן עַפְּעַם אַ פרַעְמָדָן יַיְד אַיְזָן דִּי אַוִּיעָרָן אַרְיִין אָזָן פָּעַסְט אַנְדָּמִיטָן גַּעַכָּאָפָּט פָּאָרָן אַרְבָּל — וּוְיִזְמָר אַ דָּרְאָרָשָׁקָע אַוִּיפָּה צַו פָּאָרָן אַיְן דָּעַר סַאַלְיָע.

דָּעַר פְּרַעְמָדָעָר יַיְד האט וּוְאַלְפָן אַרוֹפְּגַעַפְּרָט אָזָן גַּאַס אָזָן אַרְיִינֶר גַּעַזְעַצְט אַיְזָן אַ דָּרְאָרָשָׁקָע.

וּוְעַן וּוְאַלְפָה האט דָּרְעַפְּלָט אַונְטָעָר זַיְד אַ בעַנְקָל האט ער אַ גַּשְׁרִיָּה

געַטָּוֹן צָוּם בְּעַלְעָנְגָּה:

— כְּבִין גַּעֲקוּמָעָן אַוִּיפָּה אַחֲתָנוֹה. פִּירְט מִיד אַוִּיפָּה דָּעַר סַאַלְיָע. דִּי דָרְאָרָשָׁקָע האט גַּעֲרִירָתָן, אָזָן וּוְאַלְפָ מַאֲרָקָוּם האט פָּעַסְט אַנְגַּעַד הַאֲלָטָן דִּי וּוְאַלְיְזָקָע. ער האט גַּעֲהָרָט אַרְוּם זַיְד דָּס גַּעֲרִישָׂוֹן פֿוֹן וּוְאַרְבָּה שְׁעוּועָר גַּאַסְן, אַבְּעָר ער האט גַּאֲרְנִישָׂת גַּעַזְעַנְדָּה מַחְמָת קוֹרְצִיזְכִּיטִּיקִיטָן. ער האט נָאָר גַּעַזְעַנְדָּה אַיְזָן וּוְאַרְשָׁע אַיְזָן נָאָכְט אָזָן דִּי דָרְאָרָשָׁקָע האָצָ' קָעַט זַיְד מִיט אִים אַ שְׁלַאֲבָרְעִיקָּע אַיְבָּעָר דִּי וּוְאַרְשָׁעַוּר שְׁטִינְגָּעָר. וּוְאַלְפָה האט גַּעַפְּלָט שְׁטָאָרָקָן הוֹנְגָּעָר אָזָן ער וּוְאַלְטָשָׁוֹן גַּעַוְאָלָט זַיְן אַוִּיפָּה דָּעַר חַתָּוֹנָה.

פְּלַזְעַם האט זַיְד דִּי דָרְאָרָשָׁקָע אַפְּגַעַשְׁטָעַלְטָן, אָזָן וּוְאַלְפָה האט גַּעַד הַעֲרָטָן פֿוֹן אַוְיְבָרְשָׁטָעָה שְׁטָאָקְ-פְּעַנְצָטָעָר דָּס שְׁפִילָן פֿוֹן קְלֻעְזָמָרִים. וּוְאַלְפָה האט באָצָאָלָט דָעַם דָרְאָרָשָׁקָאָזָש אָזָן אַיְזָן אַרוֹפְּגַעַנְגָּנְגָּעָן אַוִּיפָּה דִּי טְרָעָפָּה האָבָּן אַיְם גַּעַשְׁטָוּפָּט אַלְעָרְלִיָּה יַיְדָן אָזָן אַוִּיסְגַּעַפְּצָטָע וּוְיְבָרָה. ער האט זַיְד

מייטגעשטופט ערנצעץ אין ענג חדREL אריין וואו עם איז געווען פול מיט יידן, מיט ווייבער און מיט פאלטנס. מע האט געשרין און געטומלט. ואלך האט אויך געשרין אינטן דעם טומל פון די יידן, איז מען זאל צונעמען בי אים די ואלזוקע און אים העלבן אנטון די אטלאסגעגען קאפאטטע מיטן שטרוייל, מהמת ער איז דעם מוחותנס איז אידיעם פון לאדוש, און מען קופט אים שוין מניזהסתם אוים אויבן איז דער חתונה. אין גרויסן געתספערניש האט עפעס עמעצער צונענווען בי אים די ואלזוקע און אים געהאלפן אroiינסגעמען די אטלאסגעגען קאפאטטע מיטן שטרוייל. ואלך האט זיך אונגעטן ווי א פריטער מוחותן און מיט דעם שטרוייל. שטראָם מוחותנים ווייטער אroiינגעאנגען איז דער סאלע.

ס' האט געושומעט פון יידן און ווייבער. ואלך האט קיינעם ניט געווען און אייבערהייפט ניט געטראפן קיין שום באטאָנט קול. ער האט בלויו מיט זיין הויכער דיסלעכער שיטים א האפערדרישער געשרין אינטן פון די יידן: וואו איז דער שעוער? און וואו איז דער חתן? יידן האבן געווען עפעס א דיקן מוחותן איז אטלאסגעגען קאפאטטע מיט א שטרוייל, האט מען אים צונעפריט צו אן אויבנן און אים אריינַץ געועצט צוישן יידן. ואלך האט זיך מיט זיין קורציזיכטיקע אונין געתספערtz צו אלע פנימער וואס זונען געועסן ארטום אים. בלויו פרעמר דע יידן. "מן-הסתם מוחותנים פון יונען צד" — האט געטראכט בי זיך ואלך מארקום — „נאָר וואו איז דער שעוער? " קיין סך טראכטן האט זאלך נישט קיין צייט געהאט, מהמת ער איז געווען הונגעריך און פּוּר נעמ טיש אראָפּ האבן געשמעט מהיהידיקע פרישע לעסכער. ואלך האט זיך געומווען צו דער מלאָכה און געקייט אויף אלע באָקן. ער האט נאר אלעמאָל צונעשטופט זיין קורציזיכטיקע אונין צו אן אנדרון ייך און געוצט דעם שעוער. דערויל האט מען זיך געומווען צו באָזינגען דעם חתן. א ברכן האט געאונט דברײַמֶּסֶר און די קלעזמאָרים זענען זיך פֿאָרגאנגען אין א וויינגענדיקם.

ס' איז געקומען צו חופה. א ייך האט אריינגעשטופט ואלפּן אין דער האנט אן געגעצונדענע הבדלה. ואלך האט זיך אויפֿגעחויבּן פון טיש באָגְּלִיך מיט אלע מוחותנים. זיין קורציזיכטיקע אונין האבן געד זוכט דעם שעוער. נאר גוי נעפּן דעם שעוער איז אָזָא ווילך געתספער-

ניש. וואלה האט געמראנן די צעפֿלאָקערטער הבדלה און מע האט אים אַרוּיסגֶעַשְׁטוֹפֶט עפֶס ערניעז איזן אַדרוּיסֶן. אַוִינֵנט האט אוּיף אַים געַ בלְאַזְן אָונְטָעָרָן שְׂטָרְיוּמְלָן. די הַבְּדָלָה וּוְאַס עַר האט גַּהֲאַלְטָן אַיזָּן דַּעַר האַנט האט אַים זִיס גַּעֲוּוִיכְבָּרֶט אַיזָּן דַּעַר נָאָזָן אַרְיוּזָן, אַיזָּן אַרוּם אַים האט זִיך גַּעֲטָרָאַן אַרְיחָ פָּזָן בְּרַעַנְדְּרִישָׁע הַבְּדָלוֹת. עַר האט גַּעֲהָרֶט לִיְעָנָעָן די כתובָה, זַיְגָעָן „מי אַדְּרָוָר“, דָּאַס גַּעֲפָאַטְשָׁעָרְיוּיָ פָּזָן וּוְיִבְעָר אַיזָּן סְלוֹלוֹת פָּזָן „מוֹלְ-טוֹב“. דָּאַן האט אַזְּוִינְגְּשְׁפִּילְטָן דִּי קָאַפְּעָלְלָעָ, אַיזָּן מעַן האט וּוְאַלְפָן וּוְידָעָר אַיזָּן גַּעַשְׁטוֹפְּעָנִישָׁ אַרְיוּנְגְּפִּירְט אַיזָּן אַגְּרוּסְעָר שְׁטוֹבָ, אַיזָּן אַים אַוּעַלְגֶּעָזֶעָט בַּיִּ אַלְאָנָגָן טִישׁ.

ער האט ווּידָעָר צַוְּגַעַשְׁטָמֶט דָּאַס פְּנִים צַוְּיַעַנְעָ שְׁכָנִים, גַּעַשְׁמָעֶט מִיטָּ די קָוְרִיצְוִיכְטִיקָע אַוְיָגָן. פְּרַעְמָדָע יִדְּן. וּוּאוּ אַיזָּן דַּעַר שְׁוּעָר? אַיזָּן פָּוְנְקָט זַעַטְמָתָן אַים תָּמִיד אַרְיוּן צַוְּיַישָׁן „יעַנְעָם צְדָ“? נָאָר וּוְאַלְפָה האט נִישָׁט לִיב גַּעַהְאָט לְאַנְגָּן צַוְּטוֹאַכְּטָן. פָּזָן טִישָׁ אַרְאָפָה האַבָּן גַּעַד שְׁמָעֶט וּוְאַרְעָמָעָ בְּוּלְקָעָם. וּוְאַלְפָה האט זִיך דֻּעָרְמָאַנט וּוְאַס זַיְן טָאַטָּע יִשְׂרָאֵל האט אַים גַּעַזְגָּט וּוְעָנָן וּוְאַרְשָׁעוּרָר פִּישָׁ. אַפְּלִיוּ הַעֲקָסְעָלְמָאַן אַיזָּן אַים גַּעַקְוּמָעָן אַוְיָפָן זַיְגָעָן. סָאַרְוּעָרָט האַבָּן אַרְמוֹגְעָטְרָאַגָּן צַוְּוּאָשָׁן. וּוְאַלְפָה האט זִיך גַּעַוּוֹאָשָׁן אַיזָּן זִיך בָּאַלְדָּגָן גַּעַנוּמָעָן צַוְּוּיִ פְּרִישָׁ וּוְאַרְעָמָעָ חַתְּנוֹהַ-בּוֹלְקָעָם.

עם האט זִיך אַנְגָּהְוִוְּבָן די חַתְּנוֹהַ-סְּעוֹרָה. מע האט וּוְאַלְפָן אַנְגָּעָעָ לַיְגָעָט פּוֹלָעָ טְעַלְעָרָם מִיטָּ פִּישָׁן, פְּלִישָׁן אַזָּן צִימָעָסָן. אַלְעָ טְעַמִּים פָּזָן גַּנְ-עָדוֹן האַבָּן זִיך פָּאָר אַים גַּעַפְּנָטָן פָּזָן די טְעַלְעָרָם. וּוְאַלְפָה האט פָּאָר גַּעַסְן דָּעַם שְׁוּעָר, דֻּעָרְפָּאָר האט עַר גַּעַטְרָאַכְּט אַזָּן מַאְרָגָן — בְּלִינְדָּר — צַוְּוּאָמָּטָן כָּאָפָּט עַר זִיך צַוְּוּאָמָּטָן הַעֲקָסְעָלְמָאַנָּאָן. לְאָזָן דַּעַר טָאַטָּע יִשְׂרָאֵל האַבָּן הַנָּאָה. עַר האט גַּעַהְעָרָט, אַז סְאַהְלָט בַּיִּ דְרַשְׁהַגְּעַשָּׁאָנָּק, וּוְאַרְעָם דַּעַר בְּדָחֵן האט זִיך גַּעַנוּמָעָן צַוְּוּאָנָּגָן נְרָאַמְּדָעָן אַיזָּן דִּי קְלֹעְזָמָּאָר רִים האַבָּן אַנְגָּהְוִוְּבָן צַוְּשְׁפִּילָן. וּוְאַלְפָה האט זִיך גַּעַנְרָאַבְּלָט אַיזָּן די טָאָשָׁן אַרְיוּסְצּוֹנְעָמָעָן פָּזָן לְאַדְּרָוָשָׁ אַוְיָפָן זַיְבְּעָרָנָם בעַכְּרָעָם וּוְאַס עַר האט מִיטְגְּנָבְרָעָנָט פָּזָן לְאַדְּרָוָשָׁ אַוְיָפָן. דֻּעָרְוּוֹיָל האט עַר מִיטָּ דַּעַר נָאָזָן דֻּעָרְשְׁפִּירָט אַז מַע נִסְטָמָ אַים אַיזָּן וּוְיָזָן אַיזָּן גַּלְאָזָן.

אוּ עַר האט אַוְיָסְגְּטְרָוְנָקָעָן אַחַלְבָּפָּלְגָּה גַּלְאָזָן וּוְיָזָן האט עַר זִיך וּוְיִדָּעָר דֻּעָרְמָאַנט אַזָּן שְׁוּעָר. מַע מַזָּוָּ דָּאָרָפָט אַמְּאָלָזָן דָּעַם שְׁוּעָר מַזָּוָּל.

טוב און לחיים. וואלף האט זיך נישט לאנג מישב געוווען, אויסגעט שטרעקט זיין האנט אריין אינמייטן דעם עולם יידן און הויך א געשריי געטן אויף זיין ברוייטלעבן קול :

— לחיים, שווער ! מולטוב, שווער ! וואו איז דער שווער ?

און ער האט אונגעכאנט עפעס א ייד פאר דער האנט.

וואלף האט טיפ צונגעבונין זייןע קורציזיכטיקע אויגן צו עפעס א פנים, די פרעמדע האנט וועלכע ער האט געהאלטן האט ער געדרייט און געשאקלט. ער האט פאר זיך געזען א געלע בארד און א פאר גרויסע פאראוונדרטע אויגן.

— שווער ? — האט וואלף געשריגן דעם יידן און פנים אריין.

נאר דאס קול האט זיך אים באלאד געלאשן.

עם האט זיך אויסגעלאזט, און וואלף מאRELום איז פארפאן אויף

א פרעמדער חתונה.

קַאפִיטָל פֻּרְצִיךְ

במי ר' מרדכי וולאשאנווער איז שטוב. ר' מרדכיים הויז-געיגטן.

מיך נעמען דאועענען אין פנחים ליכטנבערגס שטיפל האט געהייםין, איזוי צו זאנן, ארייניפורן אין דער גרויסער וועלט. ב'פין שיין אלט געווען בבי א פערץן יאר. נאך א יאָר אונ איך וועל ווערן אַפְּאנְדְּרָאַט אוֹיף שידוכים. נאך וואָס שִׁיךְ שִׁידּוֹכִים אַיז בְּלוּזְוּ דָאַוּעַנָּעַן אַיז אַזְּשֻׁבְּ שְׂטִיבָּל וּוּינֶק. עַס אַיז גַּעֲלָמָעַן דֵּי צִיטַט אַיז אַיךְ זָל אַנְהָוִיבָּן אַיז לְעָרְנָעַן בֵּי ר' מְרַדְּכִי וּלְאַשְׁתְּשָׁאוּר.

אין די פרייעדריקע קאפאטילען האב איך שווין דערציזלט איז גיבריש
בchapורים וועלכע האבן געהאלטן בי חתניוערן, האבן אונגעהויבן צו
לערנען בי ר' מרדכי ווילאשטשאָווער. ר' מרדכי איז געווען איינער
פונן די גרענטשׂוּן לומדים איזן לאָדוֹש און דערציז האט ער געהאנדעלט מיט
וואוין. עס איז געווען אַסְגָּוָה צו אַשִּׁידָרֶךָ צו לערנען בי ר' מרדכיין.
נאך סוכות-צײַיט, וווען מיר זענען נאָר געהאט צוירקנעםען פון
דלאָוטאָו, האב איך אויפֿגעעהרט צו גיינ איזן די שבתים מיטן זידִין ברוך
איין שטַּיבָּל פון גלאָוָאַצְּקִי און מוכניצקי. איך בֵּין מיטגעגענָאַגָּעָן מיט
מיין פָּאטָער איזן פְּנַחַם לִיכְטַּנְבָּרְנָס שְׁטַּיבָּל, — מיך אַגְּנָעָסָקָט מיט די
גדוליים פון אלעלסאנדעראָר חסידים. אַבער צוֹנְגִּילִיךְ האט מיך מיין
פָּאטָער איזן אַזונְטִישָׂ אַינְדָּרְפָּרִי אַזְעָקְנָעְפִּירְט צו ר' מרדכיין.
וּוּ אַיר האב שווין דערציזלט, האט מרדכי געוואוינט איז אַפְּינְצָ
טערע נאָסָע דירה, ערנְגָּעַץ אוֹוֵף אַצְוַיְיטָן הוֹוֵף אוֹוֵף צענְגָּאָנָע גַּאֲמָם.
פון די ווענט דראָטָן האט געטאָפָּעַט דער ווילְגָאַטְשָׂ. די פָּעַנְצָטָער זענען
אַרְיוֹןְגָּעָנָאַגָּעָן אַיְוֹף די הוֹוִיפִּישָׂ בֵּיתְהַכְּסָאָם, אַוְן פון הַיְנָטָער די שענס
אַפְּעַרְטָה האבן געשמעקט די פְּלָאַשְׂן אַוְנְגָּאַרְדוּוִיְינָעַן וּוּאַס זענען דָּאָרָט
סְטָמָאָרְעָסְוּיְין גַּעַשְׂתָּאָגָעָן.

— מרבדני, אם אין בא דבר ובוישר תחמייבר
אָלֶזְיַוִין שטיל, אָוֹן אַרְוֹף גַּעֲטָוֹן אַיְן דָּעֵר טִיר פָּוֹן צוֹוִיטָן חַדְר:

— מרדכי, עס איז דא דער נייער תלמיד.

פָּוֹן דַּעַם טִוְּרִישְׁפָּאַלְטַה האָט זַיְד אַרוֹיְסְגַּעַשְׁטָעַט אַ לְּאַנְגְּלַעֲכָעַר אַיְזָה
דַּעַלְעַלְקָאָפְּ מֵיטַה אַ דִּינְגַּר גַּרְאַלְעַבְּ בָּאָרְדָה.
— בָּרוֹךְ הַבָּא, — האָט דַּעַר קָאָפְּ לְיִבְלַעַךְ נַעַשְׂמִיכְלָט אָזְנָדוֹ
אַרְיִינְגְּנָעַרְפָּוֹן אַיְזָה וּוּיְטַעַרְעַר שָׁטוֹבָה.

אין ר' מרדכיים שטוב איזו געוען הייש פינצטערלעך, מחמת די
הענאנאיבערדיישע מויערין זענען כמעט איזוי ווי געלען אוייף די פענצטער.
ס' איזו נאך געוען פרוי און ר' מרדכי האט זיך געפארעם בייז זיין ווינען.
אויפן טיש זענען געתטאנען א סך אויגגעפראפטע פלאשן, און דער
שוערדר אראמאט פון וויז האט זיך געטראאנן איזן דער פיבטער טונקל-
שייט פון די נאכע ווונט איזן ר' מרדכיים חדר. בייז די פענצטער אוייף
שטריקעלך זענען געהאנגען איבערגערדייטע וויז-פלאשן מיט זעפעלעך
אויף די העלזרלעך, און סע האט זיך פון זיז געהרטם א מאנאטאנע טרייפן
פון וויז אין גרויס גלעזערנע בוטלעム אריין.

אין די דאזיך פרימיטיווע מאשינען האבן זיך געפֿוֹלטערט ר' מרדכיים ווינען.

מרדי' האט פלווצען א געשמי געטן:

פיניע —

פָּוֹן צוֹוִישׁן דַּי אַיִן פִּינְצְטָעֶרְלָעֶבָן צִימָעָר אַרְיֵין אַרְיוֹסְגָּנְדָּקְטָע
שְׁעַנְקָן, — הַיְנְטָעָר וּוְעַלְכָעַ עַס זְעַנְעַן גַּעַשְׁטָאַנְעַן דַּי סְטָאַדָּעָם וּוְיַיְן-פְּלָאַשָּׁן
— אַיְזָן אַרְיוֹסְגָּנְדָּקְטָעָן אַלְיוֹן נְפָשָׁל, אַ דִּיקָס אָוָן אַ בְּלָאנְדָם, מִיטָּקָרְדָּ
עַע פִּיסְעַלְעָךְ אָוָן הַעֲנַטְעַלְעָךְ, אַיִן אַ לְאַנְגָּנָעָר גַּעַהְאַקְטָעָר קַאַפְּאַטָּעָ אָוָן
אַיִן אָוְן אַלְטָיְידָוּשָׁ הַיְמָלָךְ. עַפְּעָם אַזְוִינָם וּוּ אַ יְדִישָׁעָר קַאַרְלַיִיךְ. דַּאַטְמ

נפֿשָׁל האַט אַ הַוִּיפָּ אֹוֵיפָ גַּעֲטָוָן אַ פֶּאָר גְּרוּזֶעָן הַעַלְעָ אֹוְיָגָן אָוָן צָו ר'

מרדכַּיָּן אַ בְּרוּם גַּעֲטָוָן :

— האַט . . .

— מאָך דִּיך פָּאַרטִיכִיס מִיט דַּי וַוִּינְעָן, פִּינְיָע, — האַט ר' מְרַדְכִּי,
גַּעֲזָאנְט, מִיר וּוּעָן זַיך בָּאַלְדַּן גַּעֲמָעָן צָו דָּעָר גַּמְראָא.
דאָס נַפְּשָׁל האַט וּוּידָעָר אַ בְּרוּם גַּעֲטָוָן אָוָן אַרְוֹנוֹנְטָעָר הַינְּטָעָר דַּי
שַׁעַנְקָ.

עם האַט זַיך אַוִּיסְגָּעָלְאָזָט, אָז בָּאָגְלִיָּיך מִיט דַּי גְּבִירִישָׁע בְּחוֹרִים,
וּוָאָסְטַהְבָּן בַּיִּוְאִים גַּעֲלָעָנְט, האַט ר' מְרַדְכִּי אֹוֵיך גַּעֲהָאַט בַּיִּזְיָן
שִׁיעָוָר אָן אַרְעָמָעָן בְּחוֹר, וּוּלְכָעָר האַט גַּעֲוָאָלַט לְעָרָנְעָן בַּיִּר' מְרַדְכִּי,
וּבְשָׁכָר זֶה אַיז עַרְגָּוָעָן דַּי „צְוּוּיְטוּעַ האַנְטָן“ אַין ר' מְרַדְכִּים וּוּיְזָן
סְמָחָה. דָּעָר אַרְעָמָבְּחָוָר האַט זַיך גַּעֲפָאָרָעָט בַּיִּוְאִים דַּי וַוִּינְעָן, זַיְיָ גַּעַד
פִּילְטָעָט, גַּעֲנָאָסְן פְּלָאַשְׁן, אַוִּיסְגָּעָרְבִּיְּבָן אֹוֵיפָ זַיְיָ קְוּוֹיטְלָעָךְ, וּוּאָרָעָט ר'
מרדכִּים וַוִּינְעָן האַבְּבָן אֹוֵיפָ זַיך גַּעֲטָרָאָגָן גַּעֲמָעָן, וּוּיְלָעְבָּדְקָעָ נְפָשָׁות.
ר' מְרַדְכִּי פְּלָעָגָט זַיך מִיט אַזָּא בְּחוֹר פָּאַרְשָׁטְיָין אַוִּיפָן וּוּאָונָק. זַיְיָן האַט
אֹוֵיך אַנְדָּרָעָ סְדָוָתָה. עַר וּוּרְטָט קְרָאָנָק גַּלְיָיך וּוּיְ דָּאָס בְּיוּכָל וּוּאָלָט אִים
וַוִּירְגָּעָטָן, אָוָן מַעַן מַזְוָן זַיך מִיט אִים אַוְמָגִין וּוּיְ מִיט קָאָפְּרִיזְוּנָעָ קִינְדָּעָר,
— אֹוֵב נִשְׁתָּאָזָן עַר זַיך נָאָר מִישְׁבָּ, דָּעָר וּוּיְן, אָוָן וּוּרְטָט מַוְתָּנָעָ אָוָן
זַוְּיָּעָר אָוָן בָּאַקְוּמָט אַ שְׂטָאָךְ.

שְׁטָעַנְדִּיך וּוּעָן מִיר האַבְּבָן גַּעֲלָעָנְט בַּיִּר' מְרַדְכִּי, האַט מַעַן גַּעֲהָרָט
דאָס קָאָפָעָן פּוֹן דַּי „פְּרָאַנְקָעָ“ וַוִּינְעָן אַיְן דַּי אַיְבָּרְגָּעְדְּרִיְּטָעָ פְּלָאַשְׁן
אַוִּיפָן פָּעַנְצָטָעָר, אָוָן תָּמִיד אַיְן דַּי וּוּלְגָאַטְשָׁ-לְוָפְט פּוֹל גַּעֲוָעָן מִיט וּוּיְזָן
אַרְאָמָאָטָן.

קָאַפְּיוֹטֶל אִין אָוּן פָּעָרֶצְיָה

ר' מרדכיים אופֿן פֿון לערנֿען. אַ מלְיאַץ אָוּן ער ווֹאַלְטַ אַלְעַ אַפְּיוֹקְוּרְסִים אַוּוּקְגָּלְיִוְגַּט אַוּוּפַּ דָּעַר קְנִי. ר' מרדכי אַוּפַּ דָּעַר גַּלְּишַׁ צְזָמְעַן מִיטַּ דַּי לְאַזְּשָׁעַר קְנוּדְסִים. אַונְטְּרָעַן אֵיזַׂ. דָּעַר חְלוֹם. ר' מרדכי אֵיזַׂ זַיךְ מִישְׁבַּ. דַּי גַּלְּוְסְּפִּיקְיְּתַן פֿון דָּעַר תּוֹרָה.

בְּיָם לְעַרְנָעַן הָאַט זַיךְ אַרְוִיסְגָּעוּווֹן, אָז פִּינְיָע אֵיזַׂ גַּעֲוָעַן אַ שְׂטִיכְלַ קְלָמְדַן אָוּן ער הָאַט זַיךְ גַּוט צְוָנְעַפְּאַסְטַן צַו דָּעַם אָוּפַּן ווּיְ ר' מַרְדְּכִי הָאַט גַּעֲפִירְט זַיְינְ שְׁיוּרָה. ר' מַרְדְּכִי הָאַט גַּעֲהָאַט אָז אַוְיסְעַרְנָעַוְוִילְעַךְ טִיפְּן אָוּן לְאַגְּנִישַׁ קָאַפַּ אָוּן ער הָאַט אַרְיוֹנְגָּעְנְפִּירְט אַ לְאַגְּנִישַׁ סִימְטָעַם אֵין דַּי פְּוֹנְאַנְדְּרָעְגְּרִיסְעַנְעַ שְׁפָלָאַ-זְטוּרִיאַס פֿון דָּעַר גְּמָרָה. ער אֵיזַׂ גַּעֲוָעַן זְיוּרָד אַ רְאוּאַקְעָר אָוּן גַּעֲלָאַסְעָנְעַר מַעְנְטַש, אָז אַפְּילַו ווּוּן ער הָאַט מִיט אַונְדוֹר גַּעֲלָעְרָנְט אַ סְוָנְיהַ אָזַן זַיךְ בְּאַנְצָטַ מִיט סְפָרְיְ-פְּלָפְּלָוַן, הָאַט זַיךְ דַּאַס הַיְּ צִיקְעַ גַּעֲפְּעַכְט פֿון שְׁפִּיצְיָקָן שְׁבַּל בְּאַרוֹאִיקְט אַונְטְּעַר ר' מַרְדְּכִיָּם אַיְנָה טְעַרְפְּרַעְטָאַצְיָה. ער הָאַט נִשְׁתַּמְתַּבְּלָה דָּעַם טְיִוְפַּן אָזַן דָּעַם שְׁטוּרָ רְעַמְּדְיוֹנְט אָזַן דָּעַם יִסְ-הַתְּלָמוֹדָה. ער הָאַט גַּעֲזָוְכְּט דַּאַס שְׁטִילַעַ ווּאַסְעַרְ... אַחְזַׁעַן דָּעַם הָאַט זַיךְ ר' מַרְדְּכִי גַּעֲהָאַלְטַן פָּאַר אַ שְׂטִיכְלַ מְלִיאַץ, גַּעַד שְׁרִיבָן לְשׂוֹזְקְרָדְשַׁ מִיט הַוּבָר בְּיַבְּלָשְׁעַר מְלִיצָה, אָזַן הַגָּם ער הָאַט סִינְמָאַל נִיט גַּעֲלִיעְנָט קְיֻונְ סְפָרְיְ-הַשְּׁבָּלָה, נִיעַרְתַּ בְּלִיוֹן אַמְּאַל גַּעֲכָפְּט אַ קוֹס אָזַן דָּעַר „הַצְּפִירָה“ כְּדַי צַו זַעַן ווּאַס דַּי לְצִים זַעַן,—פְּוֹנְדָרְעַסְטוּוֹעַגְן הָאַט ער גַּעֲהָאַלְטַן, אָז אַוְיָב ער ווֹאַלְטַ נָאָר גַּעֲוָאַלְטַ, ווֹאַלְטַ ער מִיט זַיְינְ רָוּ אַיְקָן אָזַן גַּלְּיְיכָן שְׁבַּל אַוּוּקְגָּלְיִוְגַּט אַלְעַ אַפְּיוֹקְרָסִים אַוּפַּ דָּעַר קְנִי אָזַן זַיְיָ ווּאַלְטַן אַנְטְּשָׁוְוִוְגַּן גַּעֲוָאָרָן ווּיְ דַי לְעַמְּלָעַךְ. ווּאַס דַּי אַפְּיוֹקְרָסִים זַעַן, הָאַט ער זַיךְ נִיט גַּוט פְּאַרְגָּעַשְׁטָעַלְטַ. אָזַן ער הָאַט גַּעֲהָאַלְטַן, אָז זַיְיָ וּעְנָעַן יְרָדָן לּוּמְדִים, ווּיְ יַצְחַק סָאַטָּאַנְאָוּוּר אָזַן יַעֲסַב דִּיְפְּמָאַן, ווּאַס ווּלְעַן זְיוּרָעָ „דָּעַות נְפָסְדוֹת“ בְּאַוְיִוְן מִיט מָאַמְּרִי חֹזְלָה. עַם לְוֹנְטַ זַיךְ נָאָר נִשְׁתַּ

די מי אויף צו צעשמערן אוזעלכע פומטע קלייניקיטן. צו פארענטן בערן א הארפֿע קשיא אין א תוספות, איז פיל נוצלעכער און שעערער.

אין מיטן די שכילדקסטן און קאמפֿלייצירטסטן סוגיות פלאנט זיך ר' מרדכי אמאָל אַפְּשֶׁטֶן, זיך אלְיאָן אויסקאנְן די פִּינְגֶּר, ווי ער וואַלט געזוכט עפּעם אָן אויסרְיֵיד. אויסרְיֵיד האט ער תמיד לִיכְתָּב געפּונען — אָן ער האט אַנְגָּהוֹבּן צו דָּרְצִיְּלָן פּוֹן זִינְעָן שִׁינְדְּרִיְּאָרְן אָן לאָדוֹשׁ. ער האט דָּאַמְּאַלְסְּטָן נִישְׁתַּגְּוָאָלְטָן אַנְקָוָן קִין יִדְּיִשׂ סְפָּר, אָנְצָנְצָן טָאגּ אָוִוּפּ דָּעַר נִמְטָאָל עַל קוֹנְדָסִים. ווִינְטָעָר, אָנְגָּנְצָן טָאגּ אָוִוּפּ דָּעַר גְּלִיטְשָׁן פּוֹן דָּעַט טִיךְ „לוֹדְקָעַ“. די „לוֹדְקָעַ“ אִיז נָאָךְ גַּעֲוָעָן אָטְיכְּרִיךְ מִיטְאָלָעַ טִיךְן, האט צָוְגָּעָבָן ר' מְרוּדְבִּי, ווי אִיז אָטְיכְּרִיךְ בָּאָגְּלִיךְ מִיטְאָלָעַ טִיךְן, האט צָוְגָּעָבָן ר' מְרוּדְבִּי, ווי אִיז אָטְיכְּרִיךְ ברִיטְעָן אָן האַפְּעָרְדִּיקָן גַּעֲפָלָאָסְטָן צָוְיִשְׁן די לְאָדוֹשָׁעָר זָאָמְרָן. זָוְמָעָר גַּעֲפָלָאָסְטָן אָוִוּפּ אַיר אַרְוְמוֹגְשָׁוָאָוּמָעָן גַּעֲנְדוֹז אָן קָאַטְשָׁקָעָן, אָן טִילְמָאָל גַּעֲנְדוֹז אָוִוּפּ אַיר אַנְמִיטָן דָּעַר „לוֹדְקָעַ“ אָן גַּעֲכָפְטָן פִּישְׁ. נִישְׁתַּגְּוָאָל אָזְוִי ווי הִיְנְטָמָן, ווֹעֵן די „לוֹדְקָעַ“ אִיז אָטְיכְּרִיךְ בָּאָגְּלִיךְ אָנְגָּר אָנְגָּר אָזְוִי אָוִוּפּ אַשְׁפֵּל גַּעֲזָעָמָן אַינְמִיטָן דָּעַר „לוֹדְקָעַ“ אָן גַּעֲכָפְטָן פְּרָעָם אָין ווִינְטָעָר, באָוְיִוּזָן, זִי נִשְׁתַּגְּוָאָל אָפְּלִיו אָן די גַּעֲמָטָע אַפְּרִישָׁוֹנְקָעָן פּוֹן די לְאָדוֹשָׁעָר פָּאָבְּרִיךְן, מַחְמָת די הִיְסָטָע קָאַבְּעָדִיקָעָן ווָאַסְעָרָן ווָאַסְעָרָן אָין אַיר כָּסְדָּר אַרְיוֹן פּוֹן די גַּהְיָנְדִּיקָעָן פּוֹן די לְאָדוֹשָׁעָר פָּאָבְּרִיךְן.

— דָּאַמְּאַלְמָן, — אָזְוִי האט ר' מְרוּדְבִּי צָוְגָּעָבָן מִיטְאָל שִׁמְיָכְל אָן זִיךְ אוִיסְגָּעָנְקָאָטָן די פִּינְגֶּר — זַעֲנָעָן נָאָךְ אַינְמִיטָן לְאָדוֹשָׁעָר גַּעֲוָאָסְטָן ווּעְלָדָעָר אָן אָין די ווִינְטָמָרָם אִיז די „לוֹדְקָעַ“ גַּעֲוָעָן אָטְיכְּרִיךְ עַלְמָנְיָהָן האַבְּן זִיךְ אוִוּפּ אַיר גַּעֲנְלִיטָשָׁטָן טָאגּ ווי נָאָכְטָן. אַיר בֵּין גַּעֲוָעָן קוֹנְדָסִים זִיךְ אוִוּפּ אַיר גַּעֲנְלִיטָשָׁטָן פּוֹן דָּעַר „לוֹדְקָעַ“. אַיר האָבּ אַגְּשָׁמָט אַלְסָן גַּלְמִיטָשָׁר אָן גַּעֲפָלָוִינְגָן אָוִוּפּ דָּעַר „לוֹדְקָעַ“ ווי אַלְסָן פּוֹן בּוֹינְגָן. ער טָאטָע האט מִיךְ גַּעֲשָׁלָאָגָן אָן גַּעֲזָגָט אָז עַס אַיְלָה פּוֹן מִיר אָגּוֹי. ער רְבִי האט מִיךְ מִיטְן קָאַנְטִישָׁק אַרְוְמוֹגָעָן ווָאַקְסָט בֵּין די גַּעֲפָלָוִינְגָן מִיטְאָל דָּעַר לְאָדוֹשָׁעָר ווִינְטָמָרָם חִבָּרָה ווי די פּוֹינְגָלָעָךְ אָז אַיר בֵּין גַּעֲפָלָוִינְגָן מִיטְאָל דָּעַר לְאָדוֹשָׁעָר ווִינְטָמָרָם חִבָּרָה ווי די פּוֹינְגָלָעָךְ אַיְבָּרָעָן אִיז. — בִּזְ... דָּעַר רְפּוֹנוֹ שֵׁל עַולְמָה זִיךְ אוִוּפּ מִיךְ מִיר מְרַחְם גַּעֲוָעָן: אָין אָשִׁינְגָּט ווִינְטָמְדָשָׁאָגָן ווֹעֵן אַיר האָבּ מִיךְ אָזְוִי גַּעֲנְלִיטָשָׁטָן מִיטְאָל דָּעַר לְאָדוֹשָׁעָר לְאַבְּוּסָם, האט זִיךְ פְּלִזְעָם דָּאָס אִיזוֹ

איינגעבראכן אונטער מײַנע פֿים און אייך בין אָרְוֶנטָעָר אֵין וואָסָעָר...
וואָס ווֹיְטָעָר אֵין גַּעֲוָעָן ווֹיְסָס אייך נִישְׁטָמָט. אייך ווֹיְסָס נָאָר, אֵין מע זָאנָם,
הָאָלָב לְאָדוֹשָׁעָר יַדְנָן זַעֲנָעָן זַיְקָ צְוֹזָעָמָעָנָעָלָאָפָּן מַיְךְ צַוְּ רָאָטָעָוָעָן. אייך
בֵּין גַּעֲלָעָגָן קְרָאָנָק אֵין גַּרְוִיסָּעָר הַיִּזְׂרָאֵל, אֵין אייך גַּרְעָנָק נָאָר, אֵין אַמְּאָל
בִּינְיאָכָט הַאָט זַיְקָ מִיר אָוִוְסָגָעָדָכָט, אֵין אַלְטָעָר יַדְ קְוָמָט צַוְּ צַוְּ
מִיּוֹן בְּעַט, נֻעְמָת מַיְךְ פָּאָר דַּעַר הַאָנָט, פָּרָט מַיְךְ אֵין בִּיתְהַמְּדָרָשָׁ אַרְיוֹן,
גַּוִּיט מִיטְ מִיר צַוְּ צַוְּ אַסְפְּרוּם-אַלְמָעָר אֵין זָאנָט צַוְּ מִיר : מְרָדְכִּי, זַיְקָ
זַיְקָ מִישְׁבָּ.

פָּאָרְשָׁטְיִוְתְּ זַיְקָ, אֵין דָאָס אֵין גַּעֲוָעָן נָאָר אַחְלָוָם. אֵין כְּהָאָבָּדָרָה
צְיִוָּט ווֹיְ דַעַר אַלְטָעָר יַדְ הַאָט אָוִוְסָגָעָן, הָאָבָּן טַיְלָ גַּעֲזָאנָט, אֵין סְ'אָיוִן
גַּעֲוָעָן רְ' יַצְחָק וּוֹאָרְקָעָר אֵין טַיְלָ — אֵין אַלְיהָוָה הַנְּבָיאָ.

— אֵין אייך בֵּין גַּעֲזָוָנָט גַּעֲוָאָרָן,—הַאָט רְ' מְרָדְכִּי ווֹיְטָעָר דָּעָרְצִיְּוָט
אוֹן זַיְקָ גַּעֲקָנָאָקָט דַיְ פִּינְגָּרָ, — הַאָט מַיְךְ אָנְגָּעָנוּמָעָן אַ גַּלוּסְטוּנָגָן צַוְּ דַעַר
תוֹרָה. אַ חַשְׁקָ ווֹאָס אַיְזָ שְׁטָאָרְקָעָר גַּעֲוָעָן פָּוָן אַלְעָ גַּלוּסְטוּנָגָן צַוְּ דַיְ
גַּלְיִיטָשָׁן אוֹן צַוְּ דַיְ פִּינְגָּלָעָךְ אָוִוְהָ דַיְ בּוּמְיָעָר. אייך הָאָבָּדָרָה אַיְנָגָאָצָן
איַיְנָגָעָטוּנָקָעָן אֵין דַי ווֹאָסְעָרָן פָּוָן דַעַר גַּמְרָא, אֵין אייך הָאָבָּדָרָה גַּעֲזָוָן אֵין
אָפְּלָו ווֹאָס שִׁירָ עַולְמָהָה אֵין דַי גַּמְרָא מַעַר עַולְמָהָה פָּוָן אַלְעָ עַולְמָדָ
הַזָּהָם. אַ סְבָּרָא אֵין לְיַוְטָעָר אֵין פְּלִינְקָעָר ווֹיְ דַעַר לְוִוְּפָ אָוִוְףָ אַיְזָנָה
דַעַר שְׁכָלָ פָּוָן דַעַר תּוֹרָה אֵין שָׁאָרְפָּעָר אֵין לְיַכְטִיקָעָר פָּוָן אַלְעָ שְׁבָעָ חַכְמָות.
דַעַר אַפְּיקָוְרָטִים מִיּוֹנָעָן טָאָקָעָ, אֵין זַיְקָ ווֹיְסָן עַפְּעָמָס... נָוָגָנָגָ דְּבָרִים בְּטָלִים,
לְאָמָר זַיְקָ נֻעְמָעָן צַוְּ דַעַר גַּמְרָא.

די קְרָאָנָקָעָ ווֹיְנָעָן הָאָבָּן גַּעֲטָרָאָפָּט אֵין דַי פָּעָנְצָעָר, אֵין רְ' מְרָדְכִּי
הַאָט מִיטְ ווֹאָנְדָעָרְלַעְבָּרָ רְוָאִיקִיְּתְּ זַיְקָ אָנְגָּהָהָוִוָּן פָּוָנָאָנְדָעָרְצָוְנָעָמָעָן
אֵין דַעַר סְוִוִּיהָ.

קָאַפִּיטֵל צְוֹויִי אָוּן פָּעָרֶצִיךְ

ר' מְרֻדְכִּים מִשְׁפָּחָה-לְעֵבֶן. פָּאַטָּאַלָּגִישָׂעֶר תּוֹהָוּ-וּבָהָוּ.

ר' מְרֻדְכִּי הָאָט וַיֵּךְ צוּ מִיר פָּאַמְּלָעֵךְ אַנְגַּעַהוַיְבֵן צוּ בָּאַצְּיוּן מִיטַּזְוֵיר אֲזַנְיִינְמָעֵר אָוּן אַיְדָעַלְעֵר לִיבְשָׁאָפְטָם. עַד הָאָט צוּ מִיר אַנְגַּעַהוַיְבֵן צוּ בָּאַסְׁקוּמָעֵן סִימְפָּאַטְיָע. בַּיִּי דִי נַגְנַצְעַ שָׁאַרְפְּקִיְּטָן פָּוּן זַיְוּן גְּמוֹאַ-שְׁכָל אַיְזָה עַד גַּעַוּעַן אַל לִירְיִשְׁע אָוּן זַיְעַר אַטְרָאַגְּיָשָׁע נַאֲטָר. עַם זַעַנְעַן אִים אַיְזָה מִיר גַּעַפְעַלְן גַּעַוְאָרָן דִי פָּאַטְיִשְׁע עַלְעַמְעַנְטָן אַיְזָה מִיְּן זַעַנְעַן, אָוּן דָּעַר עַיְקָר — הָגֵם אַיְךְ בֵּין אַגְּבָרִישָׂעֶר בָּחוֹר, הָאָב אַיְךְ אַיְזָה מִיר סְנָאָפְטָן פָּוּן גְּבִירִישָׂעֶר צַעְבָּאַלְעַוְעַטְקִיִּים. אַיְךְ הָאָב גַּעַד פִּילְפָּאָר יוֹשֵׁר אָוּן חַאלְטָן מִיךְ מִיטַּאָרְעַמְעַ בָּחוֹרִים — וּוּ פִינְיָע לְמַשְׁלָל — גְּלִיְיךְ אַוִּיפְטָן גְּלִיְיךְ. דִי טְרָאַגְּיָשָׁע זַיְוּטָן פָּוּן זַיְוּן לְעֵבֶן אַיְזָה נַאֲרַ שְׁוֹעָר צַוְּ שִׁילְדָעָרָן. אַוִּיב אַיְךְ הָאָב מִיךְ פָּאַרְנוּמָעֵן עַם צוּ דָרְמָמָנָעָן, אַיְזָה עַם נַאֲרַ דָרְפָּאָר, וּוּיְוָילְפָאָר אַפְּרָעָמָן אַיְזָה דָאַזְוִיקָע אַוִּיסְטָרְלִישָׁדְקִיִּים. סִיטָטָן פָּוּן ר' מְרֻדְכִּים פָּאַמְּלִיעָן-לְעֵבֶן מִטְשָׁנָעָן אַוִּיפְטָן דָעַר הָאָנָט. פָּוּן אַטְ אַדָּעַר אַיְדָעַלְעֵר תְּלִימְדִיחָכְם הָאָט גַּעַלְעַבְטָן אַיְזָה אַטְרָאַגְּדִיעָ, פָּוּן וּוּלְכָעָר עַד הָאָט אַלְיָוּן אַפְּשָׁר נִישְׁתָּחָט גַּעַוּוֹאָסָטָן.

אַיְךְ וּוּיְסָ נִיטָן פָּוּן וּוּסְכָעָר מִשְׁפָּחָה עַם הָאָט גַּעַשְׁתָּאָמָט ר' מְרֻדְכִּים וּוּיְיָבָ, נַאֲרַ זְיכָעָר זַעַנְעַן דָא גַּעַוּעַן אַסְּךְ פָּאַטָּאַלָּגִישָׂע טִיפָּן. ר' מְרֻדְכִּים וּוּיְיָבָ הָאָט דִי נַגְנַצְעַ פָּאַטָּאַלָּגִישָׂע יְרוֹשָׁה פָּוּן אַיְרָ מִשְׁפָּחָה מִיטְנָגָעָ ברַעַנְגָּט צוּ ר' מְרֻדְכִּין אַיְזָה בָּעֵט אַרְיָוָן. ר' מְרֻדְכִּי הָאָט אַוִּיסְגָּעָקָט צְוִוְשָׁן זַיְנָעָ קוֹנְדָעָר וּוּ אַהֲוָן וּוּאַסְׁאָס אַיְזָה גַּעַוּסָן אַוִּיפְטָן גַּעַרְפָּעָמָן אַיְיָעָר אָוּן אַוִּיסְגָּעָרִיטָן נַאֲרַ אַוִּיסְטָרְלִישָׁע בָּאַשְׁעַפְעַנְיָשָׁן. הָגֵם פִּיזְיָאָרָן נַאֲמִישָׁ זַעַנְעַן זַיְיָ, ר' מְרֻדְכִּים קוֹנְרָאוּ, גַּרְאָד עַלְעַדְעָן גַּעַוּעַן צָום פָּאַטְעָה, אַבְּעָרָן זַעַלְעָטָן אַזְּ קוֹנְדָעָר וְאַלְיָן פָּוּן דָעַם פָּאַטְעָרִים וּוּעָן נִישְׁתָּחָט יְרַשְׁעָנָעָן אַוִּיפְטָן דָאָס מִינְדָּסְטָע. דִי טְעַבְטָעָר זַעַנְעַן גַּעַוּעַן שְׁרִיעַנְדִּישָׁע, בִּיטְרָע

און גיאזיקע, אבער סי די ביטראקייט, און סי די גיאזיקייט האט בי
טייל פון זוי אנטגענומען פארמען, וואס זענען שיין ארויסגעגעגען
פון נארמאָלן סדר און הייפש געשמעקט מיט אואנטורייזם. די יונרייע
פון די תעכטער, וואס האבן נישט באוויזן מיט זיערע פאטאלְאניגשע
ניינגעגען ארויסצונגין פון נארמאָלן דרך, זענען געוען אומגעלוּםפערטע
נאראנים.

ר' מרדכי האט קיינמאָל נישט גערעדט וועגן זיין משפחה, אבער
ער האט געליטן פון דעם ניסטיקן און מאָראָלְישָׁן דיסטאנס. אין דער
דאָזיךער פאמיליע — וואס האט סָרְדַּהְכָּל געוואוינט אין צוֹוִי טונקעלע
חרדים אין אַפְּגָנְעָלְעָנְעָנְעָם הוֹוֶף מיט די פָּעָנְצָטָעָר אֲרוֹוִים אוֹוֶף די
מויערין און אָוְרְדִּינְקִיטִּין פון אַלְדוֹשָׁעָר הָוֶף — האבן זיך געשהפֿן
צְוֹוִי מָאָרָאָלְיָשָׁע וּוְעָלָתָן: דער פָּטָאָלְאנִישָׁעָר תָּוְהִירְבָּחוּ פון ווַיְיָבָּ
און קינדער, און די שטילע אַיְידָעָלָע אַטְמָאָסְפָּעָרָע צוֹוֶשָׁן די נָסָע
זענעט פון ר' מרדכיים שטוב, די אַטְמָאָסְפָּעָרָע פון די אַיְידָעָלָע אָרָאָמָאָטָן
פון אַלְמָע אָוְנְגָּאָרְדוּוִינְגָּעָן אָוֶן די אַטְמָאָסְפָּעָרָע פון ר' מרדכיים תורה.
די תורה אוֹוֶיך גענְלִיבָּן געווֹאָרָן צוֹ זְוִיָּן.

קַאֲפִיטָל דָּרְיִ אָוֹן פֻּעָרֶצִיךְ

פִּינְיַע. אַ פִּיזְיַעַר אָוֹן גִּיסְטִיקָעַ קָאָרְלִיקָעַ. פִּינְיַע אֵין דַי וּוְאַסְפָּרָן-פָּוּן דַעַר תּוֹרָה. אִיךְ לְיִיעַן פִּינְיַע מִוּיְנָעַ תְּהִים. אִיךְ פָּאַשְׁרִיבָּבָּ סִימָן-בָּאַלְיוֹשָׁ דַעַם זַיְדָן בְּרוֹךְ אָוֹן דַי בָּאַלְוָשָׁעָר „אַחֲדוֹת“. ר' מְרַדְכִּי הַאַלְטָזִי נִישְׁתַּחַט פָּאַר אַפְּיקָרָסִים. פִּינְיַע אָוֹן דַי וּוְיִינְגָּעַן. ר' מְרַדְכִּי הַיִּסְטָזִי זַיְדָן בְּרַעֲנְגָּעַן מִיּוֹן „סְפָּרָר“, נַאֲרָעַר כַּפְּטָט זַיְדָן נִשְׁתַּחַט אַוְףָ דַעַם „בָּאַחְאָלְטָעָנָעָם מִיּוֹן.“

דַעַר אַרְעָמָעָר בָּחוֹר פִּינְיַע, ר' מְרַדְכִּים „צְוֹוִיטָעַ הָאָנָטָה“ אֵין גַּעֲוָעָן אַ גַּעֲמִישָׁ פָּוּן אַ קְרָעָטִין אָוֹן אַ פָּעָאִיקָן מַעֲנְטָשָׁ. עַם הָאָטָ אַוְיִסְגָּעָקָט וּוְיַדְעָרָ רְבָוָנוֹ שֶׁל עַולְםָ הָאָטָ אֵין אִים אַלְצְדִּינְגָּ אַפְּנָעוֹוָאָוָיָן אָוֹן אַפְּנָעָמָסְטָן אַוְיִפְּן טְרָאָפָן אָוֹן אִים אַרְמוֹגָעָשְׁטָעָלָט מִיטָּהָאָרָטָעָ בְּרַעֲטָרָ, אָוֹן וּוְיַעֲטָרָ זַאֲלָעָר כַּרְעַשְׁתָּ נִיּוֹן אַוְףָ אַטְרָוִת. פִּינְיַע אֵין גַּעֲוָעָן בַּיְיָ זַיְדָלִיָּן אֵין דַעַר תְּפִיסָה. אַבְּפָרָ אַוְיִפְּן שְׂמָחָ פָּוּן זַיְן תְּפִיסָה הָאָטָעָר זַיְדָרִיָּ בְּאַוְועָגָטָן, אָוֹן אַפְּלוֹן מִיטָּהָיְפָשָׁעָ פְּעָאִיקִיטָן.

זַעֲלַטְנְ-זַוְעָן הָאָבָ אִיךְ גַּעֲוָעָן אַזָּא אַוְיִסְעָרְגָּעָוָיְנְלָעָכָעָ הַאַרְמָמָנִיָּעָ צְוֹוִישָׁן גַּוְעָ אָוֹן נִשְׁמָה וּוְיַיְדָעָ דַעַם דְּאָזִיְקָן פִּינְיַע. זַיְן גַּוְעָ אָוֹן נִשְׁמָה זַעֲנָעָן עַנְלָעָד גַּעֲוָעָן צַוְּיַדְעָן וּוְאַסְפָּרָן. דַעַר גַּוְעָ אֵין גַּעֲוָעָן קְלִיְיָן, אַפְּגָעְרָעָנָעָצָט, לְאַנְטִיקָן אָוֹן הָאָרָטָן. עַם הָאָטָ אַוְיִסְגָּעָקָט וּוְיַיְ אַ קְרָעְפְּטִיקָעָר נַאֲרָמָאָלָעָר מַעֲנְשָׁתָה הָאָטָ זַיְדָ אַפְּנָעָשְׁטָעָלָט אַיְרָ מִיטָּן וּוְאָקָסָן. נַאֲרָ מַעַרָּ : וּוְיַעֲמָצָעָר וּוְאַלְטָ אִים נִשְׁתַּחַט גַּעֲלָאָזָט וּוְאָקָסָן, אָוֹן אִים אַרְמוֹגָעָנוֹמָעָן מִיטָּן אַזְּ אַיְזָעָרְנָעָם רִיְאָת. אַלְצְדִּינְגָּ אֵין בַּיְיָ אִים, בַּיְיָ פִּינְיַע, גַּעֲוָעָן קְרוּץָ אָוֹן נִשְׁתַּחַט דְּרַעְלָאָנָנָת. אַלְצְדִּינְגָּ בַּיְיָ צַוְּאָגָעָן. אַבְּפָרָ בַּיְיָ צַוְּאָגָעָר דְּאַזְּיִקָּעָר גַּעֲנָעָאָזָן עַם צְוּנָעָדָגָן אַוְיִפְּן נַאֲרָמָאָלָטָן דָּרָךְ. פִּינְיַע נִשְׁתַּחַט-אַוְיִסְגָּעָוָאַקָּסָעָן אַיְרָים זַעֲנָעָן אֵין זַיְעָר שְׂמָחָ אַפְּלוֹן גַּעֲוָעָן גַּעֲנָגָגָרָעָפָטִיקָעָן. דָּאָסָ זַעֲלְבִּיקָעָ אֵין גַּעֲוָעָן מִיטָּן זַיְן גַּיְסָטָן. אַלְעָ פְּעָאִיקִיטָן אֵין זַיְן גַּעֲוָעָן זַעֲנָעָן נַאֲרָמָאָלָגָן בַּיְיָ צַוְּאָגָעָר אַיְזָעְרָנָעָר פְּעָנָטָעָ.

וועלכע האט זי מיטאמאָל אַפְנֵעַשְׁתַּעַלְט, הארט און קאנטיק און מיט אַ פְּלוֹצָלָונָן בְּאַפְּעַל — אָז ווַיַּמַּעַר נִישְׁט. פּוֹנְקַט ווַיַּזְיַגְעַן גּוֹפִישָׁע כְּחוּחוֹת הָאָבָן מִיטָּאָמָּל פְּאַרְזָאָגָט אָזָן סְ'אַיּוֹ אֲוֹף קִין פָּאָל נִישְׁט גַּעַד ווּעַן מַעַלְעַךְ זיַּעַן צָו בְּרַעַנְגָּעַן דָּרְצָו ווַיַּמַּעַר צָו לַיְסָטָן, אֲזַוְּיַ אַיּוֹ עַס אָוֶךְ גַּעַוְעַן מִיט זַיְגַּע נִיסְטִיכָּע פְּעָאִיקִיטָן. אַיךְ גַּעַדְעַנְק, אָז אַיְנָה מִיטָּן לְעַרְנָעַן ווּעַן רַי מְרַדְכִּי הָאָט זַיַּץ צַעְוִיגָּט אַיִן דַּי טִיפְקִיטָן פָּוּן זַיְגַּע אַנְאָלְיוּעַם, אַיּוֹ פְּינִיעַ מִיטְגָּנָעָנָגָנָעַן מִיט דָּעַם גַּאנְצָן שָׂוָאָנוֹגָ פָּוּן רַי מְרַדְכִּים סְבָרוֹת. פְּלוֹצָעָם, אַנְטִימָטָן דָּרְעַיָּן, הָאָבָן זַיַּץ פְּינִיעַם פְּעָאיַר קִיטָּן אַפְנֵעַשְׁתַּעַלְט אֲוֹף דָּעַם הָאַרְטָנְעַסְטָקָטָן אָוָפָן. ווַיַּמַּעַר נִישְׁט. אָז אָז עַד הָאָט זַיַּץ פְּלוֹצָעָם פְּאַרְזָאָנְדָלְט אַיִן דָּעַר טַעַמְפְּקִיטָן פָּוּן אָז אַנְאָלְפָאַבָּעַט. רַי מְרַדְכִּי הָאָט זַיַּץ גַּעַוְאָנְדָרָט, ווּאַסְ פְּינִיעַ הָאָט צְוָאָנְדָלְפָאַבָּעַט. לְעַזְמָן זַיַּץ מִיט אַפְנֵעַר הָאַרְטָנְעַסְטִיקִיט. עַר הָאָט אַוְיְפָנְגָּהָוִיָּבָן זַיְגַּע הָעַד בְּלִיְבָן זַיַּץ מִיט אַפְנֵעַר הָאַרְטָנְעַסְטִיקִיט. עַר הָאָט אַוְיְפָנְגָּהָוִיָּבָן זַיַּץ מְרַדְכִּי פְּלַעַנט לְעַזְמָן זַיַּץ רַי מְרַדְכִּין ווַיַּעַד מַעַנְשָׁת ווּאַס טְרִינְקָט זַיַּץ. רַי מְרַדְכִּי זַיַּץ חִידָּשָׁן ווּאַס פְּינִיעַם הָשָׁגָות הָאָבָן זַיַּץ מִיטָּאָמָּל אַפְנֵעַשְׁתַּעַלְט. סּוֹאַ-כְּלִי-סּוֹאַ הָאָבָן זַיַּץ אַלְעַ צְוָגָעָוָאוָוָינָט זַיַּץ דָּעַם דְּזָוִיקָן נִישְׁט דָּעַר ווּאַקְסָעָנָם מַעַנְשָׁת. רַי מְרַדְכִּי הָאָט אַיִם אַפְּיָלוּ לִיב בָּאַקְוּמָעָן אָזָן גַּעַהְאַלְטָן פָּוּן אַיִם. גַּעַהְאַלְטָן פָּאָר אָז עַרְלָעָכָן אָזָן שְׁטִילָן בָּחָור, ווּאַס שְׁטִיטָת אַיִן דַּי ווּאַסְעָרָן פָּוּן דָּעַר תּוֹרָה בֵּין צָוָם הָאַלְדוֹן אָזָן בָּאַזְוִיּוֹת זַיַּץ נַעַפְעַךְ נִישְׁט אַיִן זַיַּץ אַוְנְטְּרָצְוָטוֹנְקָעָן.

צְוֹוִישָׁן מִיר מִיט פְּינִיעַן הָאָט זַיַּץ אַנְגָּהָוִיָּבָן זַיַּץ פְּאַרְזָוּבָן אָז אַינְטִימָע פְּרִוְוַנְטַשָּׁאָפָט. הָגָם פְּינִיעַן הָאָט גַּעַקְאָנָט בְּעַסְעַר לְעַרְנָעַן פָּאָר מִיר, אַבְעַר עַפְעַם אַיִן מִיר הָאָט אַיִם אַנְגָּהָוִיָּבָן זַיַּץ אַיְמָפָאַנְרָן. קוֹרְדָּמָן, ווּאַס אַיךְ חָבֶב דְּעַמְּאָלָסְטָן אַנְגָּהָוִיָּבָן זַיַּץ שְׁרִיבָן הָעַבְרָעָאַיִשָּׁע שִׁירִים. פְּינִיעַן הָאָט זַיַּץ נַגְּרָנִישָׁט גַּעַקְעָנָט פְּאַרְשָׁטָעָלָן ווַיַּזְיַיְמִי מַעַן קָאָן פְּשָׁוֹט „אוַיְסָקָלְעָרָן“ פָּוּן קָאָפְ פְּרִוְיָע פְּעַרְזָן אָזָן נַדְאָמָעָן, אָזָן אַלְצָדִינָג אֲוֹף לְשׂוֹן-קְדָשָׁ. מִינְעָן דְּאַמְּאָלָסְטִיקָע שִׁירִים הָאָב אַיךְ גַּעַוְיָזָן רַי מְרַדְכִּין. אֲזַוְּיַ ווַיַּעַד אַיּוֹ אֲוֹיד גַּעַוְעַן אַמְּלִיאָן, הָאָט עַד זַיַּץ גַּעַהְאַלְטָן פָּאָר אַמְּבִין אֲוֹף שִׁירִים. דַּי שִׁירִים זַעַנְעַן גַּעַוְעַן אַוְשָׁוֹלְדִּישָׁע אָזָן גַּעַפְּלִפְּלָעָן. פְּעַרְזָן ווּעַגְן דָּעַר שְׁלַעַכְטָעָר ווּעַלְט אָזָן ווּעַגְן גַּעַרְעַכְטִיקִיט אָזָן יְשָׁר.

ר' מרדי האט אין די דאזוקע מאטיוון — וואס זענען געוען א羅יס
געאנט אין א געראמטן לשונ-קידש — נישט געפונען קיין ביין. איז
דראָם שמעקט מיט באַהאלטענער סימפאטיע פאר דעם, וואס עס טוט
זיך צווישן די „וונגען“ אין באַלּוֹט, האָט ר' מרדי ניט חושד געוען.
ערשותנס: די דיסטאָנס צווישן מיר און באַלּוֹט. צווייטנס: האָט ער
באיילוּטער „אַחדות“ כלְּ נישט צונערעבענט אויפֿן חשבוּן פֿון אַפִּיקוּרֶסֶת.
כדי צו זיין אָן אַפִּיקוּרֶס הָאָט מען אין ר' מרדייס אוינָן באַדָּראָפֶט
זויין אָנוּסער לְמָדָן, צוּפָּסָן די פְּרִויְהוּטְלָעֵבָע דָּעוֹת צו די מאָמָרִי
חוֹזֶה^ל, אויספְּשָׁטְלָעַן אַפִּיקוּרֶסֶת גַּעֲנָעָן אין דער גַּמְרָא אָן קָאָז
געַן לְיִעַנְעַן די „הַצְּפִירָה“. אָזֶוּ וּוּ די באַלּוּטער רֻעָוָאַלְּזִיאַנְעָרָע
אַרְעַמְקִיְּט הָאָט נִישְׁט גַּעֲהָאָט די אלּעָוּ וּוּאַלְּאָרְן, האָט ר' מרדי זיַעַר
פְּרִויְהוּטְלָעֵבָע נִישְׁט גַּעֲנוּמָעָן עַרְנָסֶט. סָאַיז גַּעַוּן אַפְּקִידּוֹזָאָחָר
באיילוֹט. גַּלְאָט גַּעֲוָאָלְט אוּסְטוּן זיך פֿון יְעַדְן עַל פֿון יְדִישְׁקִיטִים. וּוּ
אָזֶוּ פֿעַן זַיְן אָן אַפִּיקוּרֶס אָן. מְקָאָז נִישְׁט לְעַרְנָעַן? יַעֲכֵב רַיְּפִיד
מאָן, אָנוּ נִחוּם סָאָקָאַלְאָוּן, האָט דָּאָם זענען אַפִּיקוּרֶס!

פינויו האט זיך פאמעלעך צו מיר צונגעבונדו. ווען מיר האבן נישט געלערנט, ביון איך געשטאנגען און צונעקסקט ווי איזוי פינויו ניסט פונגאנדרע און פילטערטרט ר' מרדים ווינגען. ר' מרדכי האט פינייען געהאלטן פאר א זעלטענעט מבין אויף וויז, און ער האט געזאנט, און פינייעס צונגע שפירט טעמיים, וואס זעלטן א געניטער וויז-סיפער דערדרניינט. פינויו האט קיינמאָל נישט געטראונקען קיין וויז, אפילו איזן יומטוב נישט. ער האט געהאלט א פאנישן ווידערוילן צו באָ דריינדריך משקאות. אבער ווען פינויו האט נאָר צונגרירט זיין צונגע צוום וויז, געתשמאָטשלעט א בילט מיט די ליפּן כדַי אַרוֹזִיטְרוֹפּן די אַינְיגֶּרְלָעֵסְטָע זאָפְּטָן אָוּן אַרְקָמָטָן פּוֹנוּם אַיְדָלְסָטָן גַּעֲטָרָאָפּ, זענען זוי גראָד אווף דער צונגע פּוֹן אַטְ-אָ דעם אויסטערלְיאַשְׁן נְפָשָׁל אַרוֹזִיגְעָדָר מען מיט אלע זעלטנלייטן אָוּן פָּאנְטָאָזְוּעָס פּוֹן זַיְעָרָע טעמיים אָוּן אַרְקָמָטָן. גַּיְיָ פֿרְעָג אַ קְשָׁיאָ אַוְיףּ ווַיְינְעָן!

איך חা�פ' פאר פיניען אונגעחויבן פארצ'וליענען מיינע גערשייבענען זאכן. שירום האבן בי אים אויסגעסוקט האקסט-פאקסום, הנם ער האט מיט גויס באוונדרוונונג געסוקט ווי די נראמען שלינגען איין די סופ'

שורות און עפֿעַס פָּאָרֶן זַיִזְיַה. דערפָּאָר האָב אַיך אַים גַּעֲלִיעַנְתָּ פְּרָאֹזָע. אַיך האָב דַּעֲמָלְסָט אַגְּנָעָהוּבָן שְׁרֵיְבָּן אַדְרָצְיוּלָּונָג אַוְיָף לְשֻׁוּן-קְדוּשָׁ, וְאוֹוּס וּוּרְטָדָעָרְצִילְטָ פָּוּן אַיְנָגָלָ פָּוּן רַיְיכָע עַלְטָעָרָן. עַס זַעַנְעַן גַּעֲוָעַן דַּי צַיְכְּנָס פָּוּן דַּעַר צִיְּטָ אַוְן פָּוּן דַּעַר רַעֲוָאַלְזִיאַנְרָעָר אַרְבָּעָטָעָרְבָּאָזְעָגָנוּגָגָ, וְואָס האָט מִיר אַינְעָרְלָעָץ אַזְוִי אַיְמָפָאָנְרָט, הָגָם עַס האָפָּן מַיךְ פָּוּן אַיר אַפְּגָעְטִילְטָ גַּאנְצָעָתָה הָחוּמוֹת פָּוּן מַילְיָעָ אַוְן שְׁטָאנָה. דַּי דַּעְרָצְיוּלָּונָג אַיְזָעָן גַּעֲוָעַן וְוי אַמְּינָ פְּסִיכְיָשָׁ בְּרוּק צְוִישָׁן מִיר אַוְן יְעַנְעַן הָעָרָאִישָׁע כְּחוּחוֹת אַיְן בָּאַלּוּט. דַּי נְבָרוּם — אַוְן דְּאָס מִינְטָמְיָה מִשְׁפָּחָה — זַעַנְעַן אַרְוִיסְגָּעָקְומָעָן אַיְן דַּי שְׂוֹאַרְצָטָעָ פָּאָרְבָּן. שְׁלַׂעַכְטָעָה האָרְטָה אַרְצִישָׁע מַעֲנְטָשָׁן, וְואָס אַיְזְדִּיעָקָעָוּעָן זַיךְ אַוְיָף אַרְעָמָעָדָלִיט. אַפְּלָוּ דַּעַם טַיְעָרָן זַיְדָן בְּרוּד וְואָס האָט מַיךְ אַזְוִי לַיְבָן גַּעַנְעַן. האָט האָב אַיך נִישְׁתָּעָשָׂת גַּעַנְעַוְתָּ אַוְן אַיְם אַגְּנָעָרְפָּוּן מִיטָּ אַלְשְׁוּנְטָוְדָשְׁדִּיקָן נִגְעַמָּן: „מַטְרָן בֶּן מִיזְחָבָן“ — אַגְּנוּגָן פְּאַפְּלוּרָר שְׁטָאָךְ אַוְיָף זַיְנָעָמְיָה אַרְוִיסְגָּעָקְומָעָן אַיְן זַיְנָעָמְיָה וּוּעְלָדָעָר. דַּעְרָפָּאָר זַעַנְעַן דַּי אַרְעָמְלָיוֹתָ פָּוּן מִינְזָעָמָעָן אַיְן זַיְנָעָמְיָה. אַרְוִיסְגָּעָקְומָעָן אַיְן מַילְךְ אַוְן אַיְן הָאָנָסִי. אַלְעָ סִימְפָּאָטָיָעָס זַעַנְעַן גַּעַנְעַוְתָּ אַרְוִיפְּגָעְלִינוּט אַוְפָּטָן פָּעַטְעָר אַבְּרָהָמְקָעָם זַוִּין, וְואָס זַעַנְעַן גַּעַנְעַוְתָּ גַּעַנְעַוְתָּ אַרְוִיפְּגָעְלִינוּט אַוְפָּטָן וּוּבָעָרָ אַיְן בָּאַלּוּט, זַעַנְעַן קִינְמָאָל צֹ אַונְדָּז נִשְׁתָּעָשָׂת אַרְוִיפְּגָעְלִינוּט אַוְן אַיְצָעָת האָט מַעַן אַוְיָף זַיִזְיַה, אַזְוִי בָּאַלְגָּאנְגָּעָן צֹ דַּי „אָחָדוֹת“. דַּי בָּאַפְּעָחָה כִּיה האָט אַפְּלָוּ נִיטָּ גַּעַוּאַלְטָ גַּלְוִיבָּן, אַזְוִי מַומְעָ רַוְּזָעָס קִינְדָּעָר זַעַנְעַן בְּכוֹחָ אַזְוּלְכָעָס אַפְּצָוּטָן זַיְעָרָ פְּרוּמָעָר. אַזְוִיךְ דַּעַם פָּעַטְעָר אַבְּרָהָמְקָעָם זַוִּין האָבָּן בְּיוּ מִיר גַּעַטְרָאָגָן לְשֻׁוּנְטָוְדָשְׁדִּיקָן גַּעַמְעָן, וְוי שְׁמַשְׁוָן אַוְן אַבְּינְדָּבָן. אַיך אַלְיָין — שְׁאַלְתָּיָאל — בֵּין אַוְיִסְגְּוּקְומָעָן דַּי אַוְמְגַלְּיָאַלְעָכָע אַוְן מַרְאָנִישָׁ פִּינְגָּר, וְואָס גַּעַפְּנִינְטָ זַיךְ גַּעַפְּנִינְעָרָ אַיְן אַגְּלָדָעָנָעָם לִיְּבָנְגָּרְוָב אַוְן בְּעַנְקָטָ צֹ דַּי הָעָלָדָן שְׁמַשְׁוָן אַוְן אַבְּינְדָּבָן. פִּינְיָעָ האָט בְּאַקְוּמָעָן פִּיכְטָעָ אַוְיָגָן בְּעַת עַר הָאָט מַיךְ גַּעַרְהָרָט לְיַיְעָנָעָן. דְּאָס הָאָרֶץ אַיְזָעָמָיָ אַיְם אַיְבָּרְגָּעְגָּנְגָּעָן פָּוּן גַּעַפְּלָ אַוְן בָּאַוְאַונְדָּרְוָגָן — גַּעַפְּלָ פָּאָרָ דַּי לְאַגְּנָעָן דַּרְשָׁוֹת פָּוּן גַּעַרְכְּטִיָּיִטָּ וְואָס שְׁמַשְׁוָן אַוְן אַבְּינְדָּבָן בְּיוּ מִיר גַּעַפְּרִיטָ אַוְיָף גַּאנְצָעָ בְּלַעַטְעָר אַוְן נִשְׁתָּעָשָׂת גַּעַקְאָרָגָט קִיְּזָן זַוְּלִים אַוְן שְׁמַרְאָהָרְדִּיר (אַזְוִיךְ אַסְטִילְ פָּוּן הָוִיבָּרָעָלִיזָה) אַוְיָפָן חַשְׁבָּוּן פָּוּן מַטְרָדָן בֶּן מִיזְחָבָן: גַּעַמְיָנְטָמִין זַיְדָעָ ברָוּד גַּשְׁוּוֹאָטָשָׁ וְואָס סְרִיחָלָה האָב אַיך אַיְם לַיְבָן גַּעַהְתָּמְבָּשָׁ אַוְן

האלט געהאט צו הערן זיינע מעשיות. (אנט, האב איך אים, דעם זידן ברוך, אמאָל פֿאַרְנָעַלְיוּעַנט שטייקער פֿוֹן מִין דָרְצִיּוֹנָג, אַבְּעָר עֶד האט זיך נישט געכָּפָט, אָז מִיט מְטָרָן מִינְטָמָעָן אִים). דער עַיְקָר האט זיך פֿינְיָע גַּעֲוָוָנְדָרָט וּוּי אָזְוִי קָאָן מעַן עַפְּעַם אַוִּיסְטְּרָאַכְּטָן זאָכָן אָוּן אַנְפִּילְן מִיט זַיְן גַּאנְצָע בְּלָעְטָעָר פֿאָפָּר. ער האט זיך קִיְּנִי מַאְלָל נִשְׁתְּגַעַןְתָּמָעָן פֿאַרְשָׁטָעָן דָעַם שִׁיכָּוֶת פֿוֹן אֵלְעָנְטָשְׁלָעָכָן קָאָפָּט מִיט אֵלְעָדָרְקָטָן סְפָּר. נאָכָן לְיוּעָנָעָן האט פֿינְיָע צו מַוְּרָאֵל הַוִּיפָּג גַּעֲוָעָן פֿוֹן גַּעֲפִיל אָוּן באָז וּוּאַנְדָּעָרְוָנָג אָוּן נִשְׁתְּמַעַר גַּעֲטָוָן סִידָן וּוּי אַבְּרוּסְגָּעָנְבָּן : האָם.

אַמְּאָל צְוִישָׁן דֵי פֿלְאָשָׁן וּוּיְן האט פֿינְיָע גַּעֲמוֹת דָרְצִיּוֹלָן פֿוֹן מִינְעָן פְּתָבִים. ר' מְרַדְכִּי האט מִיךְ גַּעֲהִוִּיסְטָן בְּרָעְנָגָעָן מִין „סִיפָּר“ כָּרִי אִם אַיבְּרָעְצְּוּלְיוּעָנָעָן. האט ער זיך דָאָר אַלְיָין גַּעֲהָאָלָטָן פֿאָר אֵל הַוִּיפָּשָׂן מְלִיאָן. וּוּעָן כְּהָאָב עַס אִים גַּעֲפָרָעָנָט, האט ער דָעְרָוָן גַּעֲבָלָעָט טָעָרָט, גַּעֲרִימָט מִין לְשׁוֹן, אַבְּעָר דָעַם סִימְבָּאָלִישָׁן מִין פֿוֹן מִינְעָן הַעֲלָרָן, וּוּאָס אִיז גַּעֲלָעָן אָפָּן וּוּי אָוּוֹף אֵל טָעָלָר, האט ר' מְרַדְכִּי נִשְׁתְּמַעַן. ער וּוּאַלְטָט עַס גַּאֲרְנִישָׁט פֿאַרְשָׁטָאָנָעָן אָז מְטָרָד בָּן מִיזָּחָב אִיז סְרִיחָכָל דָעַר זַיְדָע בְּרוֹךְ גַּזְוּוֹאָטָש, אָוּן שְׁמָשָׁן אָוּן אַבְּיַינְדָּב זַעֲנָעָן דֵי אַחֲרוֹתְּיוּנָגָעָן פֿוֹן בָּאָלוֹט.

קַאֲפִיטָל פֵּיר אֹוּן פַּעֲרְצִיךְ

ר', מרדכיילעס קליאטמקע. דער פרעמדער האפערדייקער יוד און גאנטסעט שטייל. נאסקע ווערט געפלעפט. „אויב איז איז עס א שדכן“. מוצאי-שבת בי אונז אין שטוב. „וואעלן מיר דא, הייסט עס, קריין דעם אמתן הייסן טוי און די אמתהע איינגענטאקטסן“. די פלה אונז שיר-השירום. שפאנצ'ון אין די שמיעקענדיקע סעדער פון דלומטואן. די פלה אונטער דער צעריסגענער אטלאטונגער קאפאטטע. „וואער פון אייך איז מיין פלה?“

אין דעם ערישטן יאר, וואס איך האב געלערנט בי ר' מרדכיין, האט זיך טאפע ארויסגעוויזן או ר' מרדכיים קליאטמקע איז א סטולא צו שידוכים. איינמאָל, שבת אינדרערפי ביימ דאוועגען, איז איז פנחעס שטיבל אריינגעקומען אַ פרעמדער עטלטערער ייד. ער האט אויסגע אַקוקט ווי פון וויטע מלומות און נישט געכאָפֶט דעם מינדרסטן אַנְבְּלִיס פון אַן אלעקסאנדרערער הסיד. די אטלאטונגער קאפאטטע אויה אַט איז געווען אַ צעריסגענער און פול מיט צויטן. דערפֿאָר האט ער געהאט אַ פֿעַט, קיילעכדריך און חוצפֿהדריך בִּיכְלִי, ווי אַן אַמְתָּעָר גְּבִּיר. דער ייד האט זיך באָלְטָעָר תושב. ער איז אַרוּפֿגָּנָּגָּנָּעָן דאוועגען אַוִּיהָ דער מְזֻרְחָה אַן אלטער תושב. ער איז געשטאנען פֿנְחָם לִיכְטְּנְבָּעָרָג, האט וואָנט הָאָרֶט דערנעבן, וואָו עס איז געשטאנען פֿנְחָם לִיכְטְּנְבָּעָרָג, העט גענקאָקט מיט די פֿינְגָּנָּעָר ביימ דאוועגען, געפֿאָטשָׁט מיט די העט אויפֿ דער וואָנט און אלעמען אַיבְּעָרְגָּשְׂרִין. — נאָסְפָּע איז געווען אַזְוִי געפלעפט פון זיַּוְן נְגִידִישָׁר פֿאָרְשִׁיטְקִוִּיט, אַז הנֵּם דער ייד איז געווען אַ פרעמדער און אַן אַומְבָּאָקָּאנְטָעָר, האט נאָסְפָּע אַים מְכָּבָּד געווען מיט אַן עַלִּיה. דער ייד האט געמאָכָּט אַ ברְכָּה נִיט גְּעַזְוִילְט, הוי אַן מיט אַ פרעמדְלָעָךְ פֿרְוּמָעָר מְתִילָּות. אַ מִ שְׁבָּרָךְ האט ער געהיחסן מאָכָּן עַפְעַט אַן אוֹיסְטָעָרְלִישָׁן רְבִּין, אַן דָּרְבִּי מְנָדָר געווען אַכְּצָן גְּרָאָשָׁן, מיט אַ טָּאָן גְּלִיךְ ווי ער וואָלָט די וואָלָט גְּלִיכְלָעָךְ גַּעַם.

נאכּן דאָוועגענען איז דער ייד צוֹגַעַנְגַּען צוֹ מִיר אָוּן מִיר גַּעֲטָוּן אֶ
קְנִיפָּאֵין בְּעַלְלָה.
נאָסְקָעַ האָט זִיךְ פְּלוֹצָעַם אֶלְאָוְאָפָּעַ גַּעֲנָבָן דִּי דָוִיטָעַ פָּאוֹת אָוּן
צוֹ מִיר גַּעֲזָגָט :
— אוֹיְבָאָזְוִי, אָוּן עַמְּ אַשְׁרָכָן.

מוֹצָאִידָשְׁבָת בָּאַלְדָן נָאָךְ הַבְּדָלָה האָט זִיךְ בַּיְ אָוְנְדוּן גַּעֲפָנָט דַּי
טַרְ אָוּן דַּעַר דָּאָזְיקָעַר פְּרַעַמְדָעַר יִיד אָוּן אָרִינְגַּעַקְוָמָעַן מִיטְ נְרוּוִים
ברַיְוִיטְקִיּוֹת. עַר האָט גַּעֲטָרָגָן אָוִיפָן קָאָפָּעַ אַחֲוִיכָן אָוּן צַעֲקָנִיְוִישָׁטָן
סָאָמְעַטְעַנְעָם קָאָשְׁקָעַט וּוֹאָס אָוּן אָזְשָׁ גַּעֲוָוּן גַּרְיוֹן פָּוֹן אַלְטְקִיּוֹת, אָוּן
צַוְוִישָׁן דַּי לִיְפָן האָט עַר גַּעֲהָלָטָן אֶ דִּיקָעַ נְבִירִישָׁ צִינָאָר, וּוֹאָס אָוּן
גַּעֲוָוּן שָׁאָרְפָּעַר אָוּן בִּיטְעָרָעַר אַיְרָ רְוִיךְ, וּוֹי דֻּעַם וּוֹידָן בְּרוּכָם
וּוְאַלְוּעַלְלָעַ צִינָאָר. דַּעַר יִיד האָט גַּעֲזָגָט אַחֲוִיכָן גַּעֲנָנְדִּיקָן גַּוט
וּוֹאָךְ אָוּן זִיךְ גַּעֲוָאָנְדוּן צוֹ דַּי וּוֹיְבָעַר מִיטְ אֶזְוִים שְׁמִיבָּלָעַלְלָה :
— וּוּלְלָן מִיר דָא, הַיִסְטָט עַמְּ, קְרִינְגָן דַּי אַמְתָעַ הַיִסְטָט טַיְ מִיטְ דַּי
אַמְתָעַ אִיְנְגַּעַמְאָכְטָמָן.

דַּעְרָבִיְיָה האָט זִיךְ דַּעַר יִיד אִוְיסְגָּעָטוֹן דַּעַם פָּאָלָטָן אָוּן אָיְזָ גַּעַד
בְּלִיבָן שְׁטִיְין אָיְזָ דַּעַר צְעִירִסְעָנָר אַטְלָעָסְעָנָר פָּאָפָטָעַ.

עַם זַעַט אָוִים, אָזְ מַהְאָט זִיךְ אוֹיְבָאָזְוִי דַּעַם דָאָזְקָעַן יִיד גַּעֲרִיכָט, וּוֹאָךְ
רַעַם דַּי בָּאָפָעַ חִיה אָזְ מַהְאָט זִיךְ אַרְיָין אִין קִיד אָוּן גַּעֲהִיּוֹן דָעַרְלָאָגָנָעָן
הַיִסְטָט טַיְ אָוּן אַרְיִיסְגָּעָמָעָן דַי דָּלָטָאָוָעָר אִיְנְגַּעַמְאָכְטָמָן, וּוֹאָס זִיךְ האָט
אַיְבָעַר זַוְמָעַר גַּעֲרָעָגָלָט מִיטְ אַיְרָעָ אִיְנְגָּעָעָ העָנָט. דַּעַר יִיד האָט גַּעַד
טַיְן אֶסְקָעַ אַיְוִיךְ מִיטְ אַפְּיָים אַיְנָגָל, מִיטְ דַּעַם אַיְנָגָל פָּוֹן אֶסְבָּין.
מִיר האָט גַּעֲנָבָן אֶזְעַזְעַז אַיְן הַאָרָצָן. אַיְךְ הַאָב אַרְאָפְנָעָלָאָזָט דַי
אִוְינָן.

— אַשְׁרָכָן . . .

דַּעַר יִיד האָט זִיךְ מִיטְ גַּנְדִּישָׁעַר פָּאָרְשִׁיטְקִיּוֹט אַוּוּקְגַּעַוּצָט
בְּיִוְם טַיְש אָוּן גַּעֲפִיקָעַט זַיְן גַּרְאָבָעַ שָׁאָרְפָּעַ צִינָאָר. עַר האָט גַּעֲרָעָט
וּוֹי עַר וּוֹאָלָט דָא אִין אָוְנְדוּעָר שְׁטוּב גַּעֲוָוּן אַחֲוָבָה, אָוּן דָעַרְצִילָט
נִיעָסָן פָּוֹן פְּרָאָוְיִנְצִיעָלָעַ גַּבְּרִישָׁעַ מַשְׁפָּחוֹת. דַי דִּינָסָטָה האָט אָרִינְגָּעָ
בְּרַעַנְגָּט טַיְ מִיטְ אִיְנְגַּעַמְאָכְטָמָן. דַּעַר יִיד אָזְ מִיטְ בִּידָעָ אָוְינָן אָרִינְ

גערראָכָן אַינְעָם טַלְעָר אִינְגָּמָאָכָטָם אָזֶן דָּאָרָט אַרְוָמָגָנָרָאָבָּלָט מֵיט
אַ לְעָפָלְעָג.

האב געהרט ווי מע פארמאכט די טיר.
ווען דער ייד האט אויסגעופט עטלעבע קאבעידיש גלעזער טיר
אוון אויפגעגעסן א האלבן טעלער מיט אוינגעמאכטן, האט ער א וואונק
געטען צו מיין פאטער. מיין פאטער אוון מיין מומעד זענען אויפגע-
שטאנען, אריינגעאנגען מיטן פרעמדן ייד אין א באזונדרער חדר. איך

אין האב געווואסט, אז דער ייד האט געבענטן פאר מיר א גביי
דרישע כלה ערגעץ פון זייןע וויטע מרחשים.

איך האב קוינמאָל נישט געהאט קיין שועטער. בכל איז איז
אונדרווער משפחה געווין וויניס מירלעך איז מינע יארן. איך האב
א סך געטרוימט וועגן א כלה. עפֿעס א נאנט וויבעלעך נפש, וואָס
זאל מיר ליף האבן, זיין צו מיר צאָרט און איבערגעגעבן. אלע מינע
מלמדים האבן מיר געזנט, איז די שולמית פון שיריהשורים מינט
מען סְרִיחַלְדִּי שְׁכִינָה אֲדֹעֶר גָּאֵר די כְּנַסְתִּישָׂרָאֵל, אָוּן אלע וויבּעַכְבּעַ
דריצן, וואָס ווערַן דָּאָרֶט אָזְוִי שְׁמַעְנְדִּיס אָוּן זְוִינִיכְ בְּאַשְׁרִיבָן, זענען
סְרִיחַלְדִּי גְּלוּסְטִיכְיָיטְן פָּוּן דָּעַר תּוֹרָה אָוּן פָּוּן די תְּרִיְגְּ מְצֻוֹת, —
פְּנוּנְדָּעַטְמוּנְעַן האבן זיך פָּאָרֶט אָזְן מִינְעַן פְּאַרְשְׁטָעַלְגְּנָעַן וועגן דעם
מיידל, וואָס וועט צו מיר געהערן, אַרְיוֹנְגְּנְעַנְבָּעַט הִיפְשָׁע אַנְאָלָאנְיעַם
צַוְּדוּ בְּלִילְדָּר פָּוּן שִׁיר הַשּׁוֹרִים. איך בֵּין נִית וַיְכַעַר גַּעַוּן צַי דָּאָס
מיידל וועט הייסן שולמית. אַבעָר אָזְן דָּעַר שְׁוֹנְקִיְטְּ פָּוּן אוֹר גַּעַשְׁטָאַלְטַ
איין אַירָע רִיד אָוּן אַירָע לְיִבְעַ-שְׁפִילְן מִיטְ מִיר וועט עפֿעס זיין
אַזְוִינְס ווי אַין שִׁיריהשורים. זיך וועט זיין אַצְאָרְטָע אָוּן אַשְׁטִילְעַ.
אַרְאוּ הָאָרְ וּוּלְן וַיְוַן גַּלְדִּימָע, אָוּן אוֹר הָאָרְצָ פָּוּל מִיטְ לְיִבְשָׁאַפְּטַ
זַוְּ וְעַט מִיר רָוּפְן „דוֹד“ אָוּן גַּיְן מִיטְ מִיר שְׁפָצִירְן אַין די שְׁמַעְנִ
סְרִיחַלְדִּי סְעַדְרָעַר פָּוּן דְּלָוְטָאָו. מִיר וּלְן זיך בְּיִדְעַ אַזְוּקְעַצְּן אַונְטָר
איין עַפְלְ-בִּים. איך וּלְן אוֹר פְּאַרְלִילְיְעַנְעַן מִינְעַן לְדָעַר אָוּן מִין פְּרָאַ
עַ, אָוּן אַפְּילְוַן אוֹר דְּעַרְצִילְן פָּוּן מִינְעַן סִימְפָאַטִּים פָּאָר די „אַחֲרוֹתָ
לִיְּטַ“. זיך וְעַט פְּלִין דָּאָס וּלְבָעַ, וואָס איך. וועגן קַשְׁזַן זיך מִיטְ
אַרְ אוֹבְּךְ אַךְ דָּעַרְוַיְלַ נִישְׁט גַּטְרָאָכְטַ. הָגֵם די אַיְדָעַלְ דָּוִיטְקִיְטַ
פָּוּן אַרְעַ פּוֹלְעַ לְיִפְּן האָט מִיר כְּסֶדֶר גַּעַשְׁוּעַבְטַ פָּאָר די אַוְגַּן.

אמת, איך האב מיר איזטער שוווער געלאנט פארשטען אט-א
 דאס גאלדייקע לאכנדיען מיידל אין שיוכות מיט דעם האפערדים באז
 בייכלטן ייד אין דער צעריסגענער אטלעסגענער קאפאט. עס אין
 מיר טילמאָל אויסגעטומען, אז ער האַלט זי באהאלטן אונטער דער
 אטלעסגענער קאפאט און וויזט זי דארטס מײַן טאטן און מײַן מאָ
 מען... איך בין געזעסן אליאַן בײַם מוצאיישבדיקן טיש. מיר האַט
 זיך אויסגעדרוכט, אז איך הער זיך שושקען הינטער דער פארמאָכ
 טער טיר. אלע פאנטזיות האַבען זיך צעשפֿוּט אין מײַן צעהיצטן
 קאָפּ ווי סעדער אין צויט. צוישן די דאָזישע צעבליטע סעדער האַב
 איך געזען מײַדעלען. כלות העלע, בלאנדע מײַדעלען, ווי דאס זוֹן
 לייבט און טונקעלע מײַדעלע ווי שאָטנס אין די וועדלער... זיַּה האַבען
 מיך אלע אַנגעסוקט און דורךגעשוועבט פֿאָר מײַנע בלען ווי אַזיסטר
 חלום...

איך האַב אויף זיַּה געלוקט און געפרעגט — ווער פֿוֹן איך איז
 מײַן כלֶה?

האפקט פיננסי וערכי

ר' איזיקל פלומיונבאים. שיינע מוחותנים. ר' איזיקלס, "חוות" אין זאלשין. פמוד שבע-ברבות. ר' איזיקל גראטן. וואט וויסן זאללאן-זאלשין? ווארטשענער גומט. קאטשן. זאלשין און זאלשען.

הנמ' מע האט עם דערווויל נעהאלטן פאר מיר בסוד, פונדאטסט
ווענן בין איך געוואר געוואָרן, אז מע רעדט מיר א שידוך — טאָקע
ニישט מיט די וואָרטשעוער פריוועסעס פון וועלכע די קאָלישעֶר רביצין
האט כסדר דערצ'ילט. אַפְנִים זענען די פריוועסעס צו הוייכע פענץ'
טער פאר ברוך גושיואָטשעם אָן אייניקל. דער מהותן איזו געוווען
איינער פון די באָקאנטסטע וואָלְדּ-סוחרים אָן פּוֹלוּן, ר' אַזְיקֵל פּוֹלוּן
מענגבאים פון זאָלאַשין.

צווישן די יידישע וואלדיסטוריים איז פוילן האט ר' איציקל פלאויי מענביום פארגומען א באזונדרען פלאז. ס'זענען געווען גראמעערע נברירם פון אים צווישן וואלדיסטוריים. דער יהום ר' איציקל, איז אויך נישט געווען אוז געהויבגעער. מיט תורה וואלט אים ר' יעקב ענגעלמאן פארשטמבקט איז א וועסטט-טאש. ר' איציקל פלאימענבוים האט נאר געהאט אנדערע וואלארן. דער ייד האט געהאט איזן לידנ- שאפט: **שיינע מהותנין!**

אוֹזְוִי וּוּרָי ר' אַיצְקָל הָאָט קִין עִינְדְּרָע גַּעֲהָאָט אֶסְךְ שִׁינְדָּע, הָאָט
עָרְ וִיךְ דָּעֵם דָּאָזְיָן יִצְּרָהָרָע גַּעֲפָעָנְטַ נַאֲכָגָעָבַן בִּירְדָּחָבָה. תָּמִיד הָאָט
עָרְ גַּעֲהָאָלָטַן בַּיְ שִׂידָוָכִים טָוָן. שְׁדָכָנִים הָאָבָן כָּמַעַט וּוּי גַּעֲוָוָיָונְטַ
אַיְזָן זַיְנָע גַּבְּיָרִישׁ סָאַלְיָעַם. ר' אַיצְקָל אַיְזָן כָּסְדָּר גַּעֲוָעָן פָּאָרָטָן אַיְזָן
דָּרָעָם אָוּסְקָלְיוֹבַ פָּוָן שַׁיְנָעַ מְחוֹתָנִים. שְׁדָכָנִים הָאָבָן וִיךְ נִישָּׁט גַּעֲפָוִילַטַּ
אָוֹן גַּעֲבָרָעָנְגַּט. ר' אַיצְקָל הָאָט גַּעֲנָבַן דַּי שַׁיְנָעַ נְדָנִים. צָעַן טְוִיזָּעַט
קָאָרְבָּן — אָוֹן דָּאָס שֻׁעְנָסְטַע שְׁדָכָנוֹת-גַּעַלְטַ. עָרְ הָאָט גַּעֲהָאָלָטַן פָּוָן
„לְעַפְּנֵן אָוֹן לְעַפְּנֵן לְאָסָן“. ר' אַיצְקָל הָאָט טָאָקָע גַּעֲהָאָט אַוִּיךְ צָו וּוּיְזָן
אָאַ הִיפְשָׁן צָעַלְטַ פָּוָן שַׁיְנָעַ מְחוֹתָנִים וּוּאַס הָאָבָן בַּאֲשִׁינְטַ אָוֹן בָּאָקְרוֹינְטַ
דְּשָׁעַן וּוּנוֹגָזָאָרָמַן בָּוּ נְיָן הַגּוֹזְבָּיְזָנוֹגָן

איך וועל אומישנע אויסראָבעגען נאָר אַ טײַל פֿוֹן זִיְנָע שִׁינָע
מחותנים כּרֵי דָעֵר לְיעַנְעָר זָאָל זָעָן, אָז רְ' אַיזִיכָּל פְּלוֹיָמָעָנוֹבִים האָט
פְּאַמְּעָלָעָכִי, פְּאַמְּעָלָעָכִי דָעֲגָרִיכְתֶּן דָעַם גְּרוֹיסְן צִיְּן פֿוֹן זִיְּן קְעָפֶן.

מיט די ווארשעוווער פריוועמעס האט ער זיך משדר געוווען איז
צווויי מאל. א זוּן פון ר' יישעה פריוועמעס בכורה, — ר' שמואל לוי
בעעל פרייעומ — האט ר' איציקל זיך אויסגענקליבן פאר און איידעם.
א טאכטער פון א צוויטין זוּן ר' יישעהם, — ר' אברהםעלע פרייעומ
— איז געוווען ר' איציקל א שנור. דאס אליאון האט שווין געהיסן פון
שענסטען און בעסטן פון די יודישע נברישע משפחות איזן פויין. מיט
אוז פארמעג אליאון קאן מען שווין גינוי אופן וויטערן גיעיג נאך שייד
גע מהותנים. דער מיליאנערישער פאפריקאנט ר' משה אהרן ווינער
פון לאדזוש האט אויך באציגוט מיט זייןס א זוּן ר' איציקל קאלעמעצע.
ר' חיים ליפשיץ פון געמעעו — הנג א ייד א בטלאן — איז געוווען פון
די שיינען וואלדר-סוחרים איזן פויין. א מהותן מיט די גרויסע נברירים
אין פויין. מיט דעת אליאון איז ר' חיים ליפשיץ אויך געוואָן א שייד
גע מהותן און האט — נישקה — געאנט זיין א בלײַל אין דעת
בוקעט וועלכּן ר' איציקל פֿלוֹימֿעְנְגְּבוּם האט מיט גרויס ווירדע געטראנָן
צווישן די יודישע נברירים איזן קרויין-פֿוּילן.

ק' אוניברסיטט בעניטר וואו ער זאל פאָרלַיְינַן ז'ין רעדענץ האָט
ר' איציקל נישט געהאמט. ער האָט געקייפט וועעלדער אוּן ז'י אוייסגע
האָקטם. ווען ס'זענען איבערגעבלַיבַן פון די וועעלדער נישט מעָר ווי
פִיעָנְקָעָם, האָט ז'י ר' איציקל געזאגט דעם שיינען "ז'י געזונט". פָּאָרט
האָבען זיך די שיינען מוחותנים געמערט בֵּיא אַים ווי אוּופֿ הַיּוֹן. ווּיפֿוֹל
ר' איציקל טוֹט שידוכים, הוֹבֶט זיך נאָך נישט אָן. עס שטיען נאָך
איַן דער רַי אַסְטַּפּוֹן זַיְנַע זַיְן אוּן טעכטער. אוּן אַיבָּעַר די פְּלִינְגַּעַן
פּוֹן פּוֹילַן ווּאָרטַּן נאָך אַסְטַּפּוֹן זַיְנַע מוחותנים ווּאָסְטַּפּוֹן באַשְׁיַׁינְגַּעַן
אוּן באַפְּרַוְיַׁינְעַן ר' אַיצְיָקָס קָאָפּ.

אין אן עס פון שטעהט זאלפֿאשין וואו ער איז געוען א געפּוירער גער — פּוֹוִילְיַשָּׁע יִדְן האָפָּן אֵין זִיד גַּהֲאַט אַיִּינְגְּזַעְסְּנִיקִיט, זַיְ אֵין שְׁוֹעוֹר אַנְגְּעָקְמָעָן זַיְ אַרְוּסְצָרוּרִיסְן פּוֹן אַרט — האָט זַיְ רְ' אַיצְיָק פְּלוּוּמְעָנוּבִּים אַוְיְגָעְבִּיט אַגְּרִיסְט פְּאַלְאַץ מִיט אַסְטְּרָהָרִים אָוּן סָאַלְעָם. תָּמִיד האָפָּן בַּי אִים עַטְלָעֶכֶע אַיְדָעָמָס גַּעֲנָעָמָס קַעַסְט. תָּמִיד זְעָנָעָן גַּעֲפָמָעָן דַּי שְׁיַינָּע מְחוֹתְּנִים אָוֹתָה חֲתוֹנוֹת אָוּן שְׁבָעָ-בְּרָכוֹת. בַּיְיָ רְ' אַיצְיָקְלָעָן האָפָּן בְּמַעַט וּוּ נִישְׁתָּחַט אַוְפּוֹגָה-הָרָט צָו שְׁפִילְעָן דַּי סְלָעָמָעָר.

די שיינע מהותנים האבן אלע געווואוינט ביי ר' איציקלען און פאלאץ. אויך די מהותנתטעס וואס זענען געקומוין אויף צו „באשווין“ זייןע טבעטער זענען פארבליבן נטען בוי ר' איציקלען און פאלאץ. די שענסטע נבירטעס פון פויין — בלויינדיק איבער נאכט אין זאלשין — וועלן דאך נישט ניין שלאפן אין אונ אכסניה און דערגענדיין יידישן שטוטל. שפערדיעס ווארשעוווער ווועטשרעם האבן ביי ר' איציקלען און די קיכן פון ר' איציקלען פאלאץ. קעיננס האט מען ביי ר' איציקלען נאר. גענומען פון ווארשע און רק אוזעלכע קעכינס, וואס האבן שווין געהאט געדינט ביי די פריוועטעס.

ארים זיין פאלאץ אין עס פון שטוטל זאלשין האט ר' איציקל געלאזט פארפלאנצן א גרויסן גארטן מיט אויפסט-בויימער ווי אויך אנדרער גלומטיקע בוימער, כדוי צו געבן זיין זאלשינער פאלאץ דאס פנים פון א פריזישן הויף. ר' איציקל איזו נישט גענאנגען דאועגעגען און זאלשינער של צוזאמען מיט די פושטע זאלשינער יידן, ניירטר ער האט ביי זיך און פאלאץ געמאכט מנין, וואו ער האט געדאונט צוזאמען מיט זיין עקרבים, מיט זיין „מענטשן“, שדכנים, זיין און איידעטס. דאס דזויישע גאנצע נברישע קלאפרונגעציגונג פון ר' איר ציקל פליומענביום האט פארנומען א שיין רעטל יידן, ווארעס אויך פרעם דען אורחים האבן זיך געואלגערט און ר' איציקלען פאלאץ, באקומוין דארט די שיינע נדבה און דאס גוטע עסן, און צעראנן ר' איציקלען און נדבות איבער גאנצן קריין-פויין און איבער אלע הייזער פון זיין שיינע מהותנים. ר' איציקל איזו געוואקסן צוזאמען מיט דעם, וואס ס'זענען אונטערגעוואקסן זיין קינדרער, און שדכנים האבן אים געברעננט די גאנדען טעלערלעך פון פויין.

או ר' איציקלען שנורן און טבעטער זענען נישט גענאנגען און דער שטאטיישער מסוה פון זאלשין, ניירטר ר' איציקל האט אינמיין פון זיין גארטן אויפגעפייט א מסוהלע פונקט ווי און גלאונאזו בי ר' יעקב ענגעלמאן — פון דעם איז אפנערעדט.

הgam און זאלשין זענען געוווען גענון יידיישע חיים, פונדרסט ווענן האט מען זיך און זאלשינער הויף קוינמאָל, די מינרטע זאָר, נישט געלאזט אויפניען ביי די היימישע שניידערוסעס. וואס וויסן

זאלאשינער חייטים ווי אזו נברים דארפן זיך אנטון? מע קאן נאך צוישן די שיינע מחותנים אויספוקן ווי א פראונגנצער לעמעשך. אלצדינג האט מען זיך געמאכט אין ווארשע. ר' איזיקל און זינע זין האבן זיך דארט געלאומות אויפנייען זיירע קאפאטעם. אפילו שוכן זוארג האט מען זיך געקופט אין ווארשע. מע האט נישט גטרויט זאלאשין. ר' איזיקל טעכטער זענען גאנצע וואכן אפגעזעסן אין זוארשע בריך צו פאסן און צו לאון ניינע זיירע קלידער און צו קויפן זיירע חיט און זיירע אנדער וויבערישע ה策רכותן, און אלצדינג דארטן וואו די זוארשעווער גבירטעם האבן געקופט זיירע זאכן. אין זוארשע איז מען זיך צוזעמעגעגעסמען מיט דער גרויסער וועלט פון יודישע נגידים און מען האט אויף זיך גענומען נברישן זוארשעווער נומת. ווארעם אין זוארשע האבן אס פון ר' איזיקל איסגענד בענע זין און טעכטער געוואינט און געגעסן קעטט. די יונגעער קינד דער וואס האבן געהאלטן בי שירוכים, זענען בי זיך אפגעזען לאנגען זאכן, אנגזען זיך מיט זוארשעווער גנדותשאפט און געפערן שפאנצ'ין אין די לאושענעקסען.

ווען מען איז אהיכים געקומען צורייך קיין זאלאשין, האט א שארפע שאטש אפגעווארט ביט באנהויא. הנמ עם איז נישט וויט געוען פון באנהויא אהיכים צום פאלאי, זענען אבער ר' איזיקל טעכטער קינד מאל נישט גענאגען צו פום. מען האט געוואלט ווייזן דיסטאנס צוישן זיך און דעם ארעמען שטעתל. אהיכםומעדיס פון זוארשע און פארכן דיס אויף דער קאטש איבער די זאלאשינער געלעך, האט דאם שטעתל זאלאשין באסומען אין די אוינן פון ר' איזיקל טעכטער גאר דאם פנים פון אן ארעמען חוווק. דער טעם פון זוארשע איז זיך געלען אויף די ליפן. זאלאשינער יודישע קרעמלעך קענן די זוארשעווער גרויסע קראמען אויף מאראשאלקאווסקע און ניע וועלט, זאלאשינער בלאפעט אקעגן די געללאסטערטע גאסן פון זוארשע און די אויאזודאוער אליען! ניין. ר' איזיקל טעכטער האבן פאר זאלאשין געהאט נישט מע, סיידן ווי אן איראנישן שמייכל, און זענען צופרידן געוען ווען זיך זענען שוין ענדליך געוען בי זיך אין פאלאי און בי זיך אין גארטן.

קַאֲפִיטָל זַעַקְס אָוּן פָּעָרֶצְיָה

די גאלדענע גלאקן קלינגען גישט אין ר' איזיקל אוייערן. די בישערע רָאוֹשִׁינְקָעַ, אַ סְׂדֵר פָּאָר בְּרָאָה. ר' אַיזְׂקָל גִּוְתָּא אַוְיסְׂמָרְן די פָּרָויָה וועסעם מײַט סָאָדוֹשָׁע. ר' אַיזְׂקָל זַעַקְס אָוּן זַיְנְעַט שְׂטִילָעַ מְחַשְּׁבָהָה ר' יַעֲקֹב עַנְגָּלְמַאנְגָּעַן. שְׂוּעָר בִּיאַזְׂשָׁתְּיוֹן דַּעַם נְסִינוֹן.

הַלְמָאִי זֶאָל אַיךְ לִיְקָעַנְנוּן: וּוּעַן שְׁדָכָנִים זַעַנְעַן גַּעֲקוּמָעַן צַו ר' אַיזְׂקָלָעַן אַין זַיְן זָאָשִׁינְעָר פָּאָלָאָז אָוּן אִים אַנְגַּעַשְׁלָאָגָן דַּעַם שִׂידָּךְ מִיטְ מִיר פָּאָר זַיְן אַסְּטָרָן, דָּאָס עַלְתָּסְטָע טַעַכְטָעָלְ פָּוּן צְוַיְוִתָּן וּוּיְבָ, אַיְזָן דָּעַר שִׂידָּךְ אִים נִישְׁתְּגַעַוּן שְׁטָאָרָס צָוָם הָאָרָצָן. תְּחִילַת הָאָטָם זַיְן ר' אַיזְׂקָל אַכְּרָאָגְעַן אַונְטָעָר זַיְן שִׁינְעָר גְּבִירִישָׁעָר בָּאָרָד. שְׁדָכָנִים הָאָבָן מִיטְ גְּרוּים הָאָפְּעָרְדִּיקִיטָּ דָּעַרְצִיּוֹלְטָ פָּוּן דַּי זְיִירָעָם, ר' יַצְחָק וּוּאָוְקָעָר, ר' יְשֻׁעָהָלָעְ פָּרָאָגָעָר אָוּן ר' יְהֹוּשִׁיעָלָעְ קָוָמָעָר — גַּעֲמָעַן, וּוּאָסְמָהָבָן בָּאָדָּרָפָט אַיְזָן ר' אַיזְׂקָלָס אַוְיעָרָן צַו קָלְינְגָּעַן וּוּי גַּלְלָדָעָנָעְ גָּלָאָקָן. אָבָעָר ר' אַיזְׂקָל הָאָטָם גַּעַהָאָט זַיְן גַּסְמָה אַיְזָן אַוְיסְׂמָרְן גַּלְלָדָעָנָעְ גָּלָאָקָן. דָּעַר יַיְדָהָאָט סְטִיל אָוּן עַר הָאָטָם קָלְיָוָן פָּאָר זַיְדָיְרָכִים. דָּעַר יַיְדָהָאָט גַּעַהָאָט זַיְן גַּסְמָה אַיְזָן אַוְיסְׂמָרְן גַּעַוּאָלָט פְּטָרָן אַוְיָהָאָלָעְ וּוּגָעָן. עַר אַיְזָן נִשְׁתְּגַעַוּן גַּלְלָאָפָן אַוְיָהָאָלָט רְבִישָׁן אָוּן רְבִנִּישָׁן יְהָוָם. עַר אַיְזָן גַּעַלְאָפָן אַוְשָׁיְנְעַט מְחוֹתָנִים גְּבָרִים. אַוְיָהָאָלָט דַּעַם דָּאָזִיכָּן וּוּגָעָן הָאָטָם עַר זַיְדָהָאָלָט גַּעַלְאָט הָאָלָט בְּיוֹן צָוָם יְיִינְגָּסָטָן קִינְדָּה. אָוּן עַר הָאָטָם גַּעַוּאָלָט זַעַן דַּעַם מְחוֹתָנִים-בּוֹקָעָט אַשְׁיְנָעָם אָוּן אַ פּוֹלָה.

דָּעַר נָאָמָעָן בְּרוּךְ גַּזְוִוָּאָטָש, וּוּאָסְמָהָבָן גַּעַוּאָלָט זַיְן די גְּבִירִישָׁעָר רָאוֹשִׁינְקָעַ אַיְזָן דַּעַם שִׂידָּךְ מִיטְ מִיר, אַיְזָן אַוְיָהָאָלָט ר' אַיזְׂקָלָס צְוָנָג גַּעֲוָעָן גַּאָר אַכְּרָאָגְעַן בִּיטָּעָרְ רָאוֹשִׁינְקָעַ, אָוּן עַר הָאָטָם גַּעֲזָעָן וּוּי בְּרוּךְ גַּזְוִוָּאָטָש אַיְנָמִיטָן דַּעַם קָרָאָנִיָּה פָּוּן שִׁינְעָה מְחוֹתָנִים קוֹטָט אָוִים וּוּי אַדָּרָן צְוַיְשָׁן רְזִיזָן אָוּן עַר קָאָן אִים, ר' אַיזְׂקָלָעָן, מָאָכָן אַתְּ פָּוּן אַנְגָּעָה לְעָבָן אַרְבָּעָט. אַזְׂיָה פִּילְ מֵ אָוּן פָּרָאָצָע אָוּן אַזְׂיָה פִּילְ שְׂוּעָר טַוִּוְנְטָעָר נְדָן! עַס

אייז געווען אַ סוד פאר בראָד, אַז סְקִיחָפֵל אייז ברוך גושווואטש אַ זוֹן פון אַ פְּשׁוֹטָן דָּאָרָה-מִילְכִּיקֶן, האָט אַ משְׁפָחָה, קִיּוֹן עִזּוּ-הַרְעָע, פּוֹל מִיט שְׁנִידְעָרָם אָוֹן שְׁסְמָטָרָם אָוֹן אַנְדְּרָעָבָאַלְמָכָבָעָם. דָּעָר דָּזְוִיסְקָעָר, ברוך גושווואטש טוֹט נִישְׁתָּמָס מִינְדְּסְטָעָה כְּדִי זִיךְרָאַוִּיסְצְּפִינְגְּרָן, רק פִּירְט זִיךְרָאַוִּיחָה וּוּיְהָר אַז גַּעֲוָוָוִינְטָן גַּעֲוָעָן פּוֹן זִיּוֹן טָאָטָמָס הַוִּוִּזְנָן. דָּעָר יִיד קָאָן זִיךְרָאַפְּיָלוֹ נִישְׁתָּמָס אַפְּגָנוֹוָוָוִינְגָעָן פּוֹן צָוּן צָוּן אַנְבִּיסְן פּוֹיעָרְיוֹשָׁן בָּאַרְשָׁטָשׁ מִיט קָאָרְטָאָפְּלָעָם. דָּעָם זַוִּידָן בָּרוֹכָס בָּאַרְשָׁטָשׁ האָט זִיךְרָה, נִישְׁקָשָׁה, גַּעֲלָאָזָה הַרְעָן אַיְבָּעָר פּוֹילָן. אָוֹן נִיְּיָ אָוֹן טָו אַזְּאָז שִׁידְוָךְ! רַ' אַיְצִיקְלָעָן האָט זִיךְרָאַוִּיסְגָּדוֹכָט, אָז מִיט דִי אַיְגָעָנָעָה העַנְט שְׁמָרָת עָר אָוִים דִי פְּרִיאָוּסָעָם מִיט סָאָדוֹשָׁע. דִי שִׁינְעָן גַּעֲלָעָבָאָרָד פּוֹן רַ' אַבְּרָהָמָעָלָעָפָרָהָעָם האָט אִים גַּעֲשָׁוּבָטָפָרָה דִי אָוִינָן וּוּי אַרְוָף צָוּן גַּעֲוָוִיסְן. וּוּאָרָעָם אַיְזָן דָּעָר אַמְּתָן האָט רַ' אַיְצִיקְלָגָנָאָר גַּעֲלָהָוָט וּוּעָנָן דָּעָר שְׁעַנְסְטָעָר בְּלָוָם, וּוּאָסָ פָּעָלָט אִים נַאֲךְ אַיְזָן דָּעָם בּוּקָעָט פּוֹן שִׁינְעָן מְחוֹתָנִים, אָוֹן דָּאָס נַעֲלָמָעָךְ, רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן.

רַ' אַיְצִיקְלָגָלְוִימָנְבָּוִים האָט זִיּוֹן גַּאנְצָן לְעָבָן גַּעֲטָשָׁטָעָוּסָט אַוִּיל רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן, אָוֹן עָר האָט זִיךְרָנָאָר גַּעֲרָנְשָׁטָעָלָט זִיּוֹן שִׁינְעָן מְחוֹתָנִים מִיט רַ' יַעֲקֹב בְּרָאָשׁ. קִיּוֹן שְׁעָנְדָר אָוֹן הַרְלָעָכָבָר בַּיְלָד האָט זִיךְרָאַיְזָן אַיְצִיקְלָגָרְנָאִישָׁטָמָעָלָעָן אַיְזָן זִיּוֹן. אַבְּרָר רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן האָט שְׁוִין לְאָנָגָן גַּעֲהָאָט אַוִּיסְגָּעָנָבָן זִיּוֹן מוֹזִינִיקָל, אָוֹן רַ' אַיְצִיקְלָגָל אַיְזָן גַּעֲלִיבָן אַיְזָן דָּרוֹוִיסָן. רַ' אַיְצִיקְלָגָלְוִימָנְבָּוִים האָט נִישְׁתָּמָס נְעוֹזָגָט פָּאָס. אוּוּבָ נִישְׁתָּמָס רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן אַלְיָזָן מְחוֹתָן, זָאָל כָּאָטָשׁ עַמְּצָעָר פּוֹן רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן אַיְינִיקְלָעָךְ זִיּוֹן דָּעָר אַיִּיר דָּעָם. סָאַיְזָן טָאָקָעָ נִישְׁתָּמָס דָּאָס זָעָלָבָעָ, אַבְּעָרָפָרָט וּוּעָט רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן זִיּוֹן אַ מְחוֹתָן. עַלְהָהִי מִיט רַ' יַשְׁעָה פְּרִיאָוּס האָט עָר זִיךְרָאַזְמָוֹת צּוֹפְּרִידְנְשָׁטָעָלָן מִיט בְּלָוָעָ אַיְינִיקְלָעָךְ.

אַזְוִי האָט רַ' אַיְצִיקְלָגָלְוִימָנְבָּוִים אַיְזָן זִיּוֹן שְׁטִילְסְטָעָמָה חַשְׁבָּות, וּוּעָן דָּעָם צְוִוִּיתָן וּוּיְבָסָ עַלְטָסָטָעָ טַעַבְטָעָרְלָ, אַסְתָּה, האָט אַנְגָּהָוִבָּן אָוֹנְטָעָרָצָוֹאָקָסָן צָו אַכְּלָהָמִידָל, האָט רַ' אַיְצִיקְלָגָל אַנְגָּהָוִבָּן צָו סּוֹקָן דִי שְׁדָכָנִים אַיְזָן דִי הַעַנְטָ אַרְיָין. עָר האָט גַּעֲזָכָט דָּאָרָט דִי זָאָמָעָן פּוֹן רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן, וּוּעָן רַ' אַיְצִיקְלָגָל האָט דָּעָרָהָעָרט, אָז אַנְשְׁטָאָט רַ' יַעֲקֹב עַנְגָּעָלָמָאָן

ברעננט מען אים נאר ברוך גושוואטש, האט ער געשפרט א בעטערן טעם איז מוויל. צי האבן זיך שוין פאר אים, חיליה, פארשלאסן די קוואלן פון שיינען מהותנים, ווען שרכנים קאנען האבן אן איינפל אים צו ברענגען א זון פון א דארק-AMILIKIN? א שיינער מהותן, ברוך גושוואטש, צוישן די שוער-פארהערוואוועט מהותנים. א שיינער טויש פאר ר' יעקב ענגעלמאן. ר' אייציקל פלוימענפויום האט א קוק געטן אויף די שרכנים ווי אויף גולדנים וואס זענען געקומען אים איינ-גאנצן אפקוילען די קאפאטער. ווען די שרכנים האבן אים אבער אויס-געליונט אויפן טעלערל די מיליאנען פון ברוך גושוואטש, און איז דער חתן איז אן איינציך קינד פון אן איינציגער טאכטער און איבער הונ-דררט און צוואנציך יאר ווועט זיין טאכטער אסתהיל זיין די יורשטער פון איזו פיל מיליאנען — האט ר' אייציקל אונגעחויבן אראפצולאזן די הענט און וויבער צו ווערן. מיליאנען איבער הונדרט און צוואנציך יאר זענען א יצרי-הרע. שוער בייזושטיין.

ר' אייציקל האט א שוער זיפז געטן און באשלאסן צו שיקן א פרואווער צו פרואוון דעם חתן. — און וואס וויטער ווועט זיין וועילן מיר זען.

קַאֲפִיטֵל זִבְּן אָוֹן פָּעָרֶצְיךָ

די באָבע חיה זאגט מהינוט וועגן חן אָוֹן לְיוֹטוֹעַלְיוֹקְיּוֹט. דעם זיידן ברוכס וואַלְוּעַלְעַ צִיגָּאָרֶן. בְּלָהָ-חַלּוּמוֹת צוּוִי פָּרוֹאוֹוּרֶט. משַׁהַלָּעַ קְרִיטְנִיכְעָרָה. “איָן קָאַצְקָה אַטָּמָעַ נִישְׁתַּגְעַלְטָן פָּוּן אַירְצְן זַוְּגַעַ-לִוְּטַ”. טַיְעָרָעַ בְּפַעַשׂ. וְעוֹלָוּלָעַ וְזַוְּגָעָה. “וְאָס אַיז עַס אַ לִיְּבָ?”. וְעוּלָט-זַאָכָן. “בִּיסְטַ גַּאֲרַ אַ שְׂגַע אָוּידַ?”. “אַיךְ זַעַן, רַיְבָּרוֹה, אַירְ-רוּוֹכְעָרֶת צִיגָּאָרֶן, וּוּ מַירְ אַלְעַ יַדְעַן קְבָּנְגִיםַ”.

דעם טָאגַן, וְאָס די פָּרוֹאוֹוּרֶט הַאָבָּן גַּעַזְאַלְטָ קְוֻמָּעַן הַאַטָּמָט מִיר עַרְשָׁתָמְ מִין פָּאַטְעָרַ גַּעַזְאָגָט, אָז אַיךְ הַאַלְטָט בֵּי אַ חַתְּנִי-זַוְּעָרָן אָוֹן וְעוֹרָעָם אַיז דָּעַרְ מַחְותָן. כְּדַי אַיךְ זַאָל מִיךְ נִישְׁתַּגְעַלְטָן שְׁרָעָקָן, הַאַטָּט בֵּיְמַ לְעַרְגָּעָן רַיְ מַרְדְּכַיְ מִיר דָּעַרְצִיְּלַט וְוי אַזְוִי עַס הַאַטָּט אַוְיְגַעְטָקָט וְעוֹן מַעַן אַיז אִים גַּעַזְמָעַן פָּרוֹאוֹוּן. עַר הַאַטָּט צַוְּגַעַבָּן: וּוּעַדְלִיקָה הַיְנִינְטִיקָעַ גְּבִירִיָּה שְׁעַמְּחוֹתָנִים פָּאַרְלָאנְגָּעָן תּוֹרָה, קָאָן אַיךְ גַּעַנְגָּוָן אַוְיְבָרְגָּעָנוֹג. פִּינְיָעַ הַאַטָּט גַּעַלְאָכְטָ. עַר הַאַטָּט זַיְדָ דָּעַרְמָאָנָט אַיְן דִי גְּבִירִישָׁע הַעַלְדָּן פָּוּן מִין סְפָּרָה. דָּאָם אַלְצַיְ אַיז נִישְׁתַּגְעַלְטָן צַוְּ דָעַם, וְאָס די באָבע חיה הַאַטָּט אַזְוּגָעָטוֹן. זַי הַאַטָּט אַיְבָרְגָּעָצִיְּלַט אַלְעַ אַירְעַ הַיְלִיקָעַ גְּרָאָשָׁן, מִיר אַוְיְגַעְלָקָט די אָוִינְגָן, אַפְּגָעַשְׁפָּרָאָכָן מִיר אָן עַזְיְהָרָע אָוֹיְסָ-גַּעַשְׁפִּינְגָן נִיְּוָן מַאֲלָ אַוְיָה דָעַרְ עַדְ — אַלְצִידְיָנָגָן כְּדַי אַיךְ זַאָל בַּאַקְוּמָעָן שְׁחַנְנָעָן די אָוִינְגָן פָּוּן די פָּרוֹאוֹוּרֶט. אַחֲזָעַ דָעַם זַי גַּעַזְאָגָט חַחְינָות, וְאָס הַאָבָּן גַּעַהְאָט אַ שְׁיָכָות צַוְּ חַן אָוֹן לְיוֹטוֹעַלְיוֹקְיּוֹט. זַי הַאַטָּט דָעַרְבִּיָּה פָּאַרְגָּאָסָן אַ סְךָ וְאַרְעָמָעָן אָוֹן הַיְלִיקָעַ טְרָעָרָן אָוֹן גַּעַדְאָנָקָט דָעַם דְּבָנוֹן שְׁלָ עַולְםָ פָּאָרָ דָעַרְ זְכִיהָ, וְאָס זַי הַאַטָּט עַס דָעַלְעָבָטָ. אַ בִּסְלָ שְׁוּעָרָ-לְעָכָר אַיז עַס שְׁוִין גַּעַוְוָן מִיטָּן זַיְדָן פְּרוֹדָ. הָגָם עַר הַאַטָּט אַלְיָיָן פָּאָרָ-שְׁמַטָּאָנָעָן, אָז דָעַם הַיְנִינְטִיקָן טָאגַן בַּאֲדָרָאָפָּעָרָ עַר נִישְׁתַּגְעַלְטָן צָוָם אַנְ-בִּיסְן זַיְן לִיבָּן; דָאַרְפִּישָׁן בַּאֲרָשְׁטָשָׁ מִיטָּ פָּאַרְטָאָפָּלָ, כְּדַי אַונְדוּזְעָרָעָ וְעוֹנָט זַאָלָן עַס נִישְׁתַּגְעַלְטָן פָּאָרָ די גְּבִירִישָׁע פָּרוֹאוֹוּרֶט. אַבְּעָרָ וְעוֹן מִין מַוְּתָּעָר הַאַטָּט אִים גַּעַבְעָטוֹן, אָז עַר זַאָל כַּאֲטָשָׁ בַּמְשָׁךְ דָעַם הַיְנִינְטִיקָן טָאגַן

אויפערערן רויכערן די וואלּוועלָע צינגרן אין פריז פון א קאָפִיקע, וואָס
ביסן אלעמען אין די אויגן, און זאל אַקערשט אַ פרואָוָוטָן צו פֿאָרְד
רויכערן פון די גוּטָע צענָאָפִיקאָוָע צינגרן, וואָס מע האָט אַנְגָּנֶרִיט
מְכֻבֵּד צו זַיְן די פֿרָאוֹוָועָרָם — דָא האָט דָעַ זַיְדָע בָּרוּךְ שָׁאָרָפֶ גַּעַנְעַן,
זָאנְטָן, אָז צו אַזְּלָכְעָבָּרְצִישָׁע צינגרן אַיז עַר נִישְׁתְּ גַּעֲוָוָוִינְט גַּעַוְוָן בַּיִּזְנָן
זַיְן טָאָטָן אַיז הַוִּין, עַר האָט צו שָׁוּעָר גַּעֲרָאָצְעָוָעָט, אָז עַר זָאל צָעַן
קָאָפִיקָעָס גָּלָאָט אַוּוּשָׁקִין מִיטָּן רֹויְד, אָז אָוִיב זַיְנָעָן וואָלּוּעָלָעָ צִיְּדָה
גַּנְגָּרָן זָאלְן זַיְן אַמְנִיעָה צָום שִׁידּוֹךְ, וּוּטָעָר מִיר אַוִוְשָׁטָן נַאֲךְ עַטְרָה
לְעַכְבָּע טְוִוָּינְטָקָעָרְלָאָעָד נְדוֹן. נִישְׁקָהָה, הַיְנִטְיָעָנָה גַּבְרִישָׁע יָדוֹן לְוִיפָּן^{אַזְוּפֶן גַּעַלְתָּן.}

אין שפערן נאכמייטאג — די פראוואערם האבן ערשות געזאלט
סומען פארנאכטעלען צו—איין געקומען ר' מרדכי ווילאשטיישעווער ווי אויך
די כומען שפערה מירל. מיט אויר אנוועונהייט האט די קאלישער דיפיצין
געזאלט אויסדרוקן די גאנצע שווערע וואגניזיט פון אונדער קוטנער
יחסום.

אין דער קיך האט זיך געקבט א נגידישע וועטשער אונטערן
אויגן פון דער קאלישער רביזין.

פָּרְגָּנָאכֶט הַאֲטָט דָּעַר נְלָאָק בֵּי דָּעַר טִיר גַּעַטּוֹן אַ קְלָנוֹג. מִיר
הַאֲטָט אַ זְעִזְעָמָן אַיְן הַאֲרָצָן. דָּעַר פְּחָד, אָז אַיךְ זָאָל אַיְן דִּי אָוִינָג.
פָּזָן דִּי גְּבִירְשָׁע פְּרוֹאוֹוועָרָם נִישְׁתָּאַדוּרְכְּפָאַלְוָן מִיטָּמִינָע גְּמָרְאַעֲקָעָנִי
טֻעַנְיָנִישָׁן הַאֲטָט זִיךְ אַוִיסְגָּעָמִישָׁט מִיטָּדָע זִיסְעָר אָוְמָהִימְלָעְכָּר דָּעַר
וּאָרְטָוָנָג אַוִוָּת דָּעַר כְּלָה. דָּאָס וּוּאָנְדָעְלָעְכָּבָע מִידָּל, וּוּאָס דָּאָרָפָ מִיר
גַּעַחָרָן. אַיךְ הַאֲבָתָמִיד נַעֲחָאָט דָעַם אַיְינְדָרוֹס אָז דִּי דָּאָזְקָע אָוָמָ
בָּאָקָאנְטָע זִיסְעָ וּוּיְבָלְעָכְבִּיְטָ בָּאָחָאָלָט זִיךְ אַוִיס אָוְנְטָעָר דִּי פָּאָלָעָ
פָּזָן דִּי שְׂדָכָנִים אַוְן פְּרוֹאוֹוועָרָם. יְעַדְעַ מִינְוָתָ וּוּעַט זִי פָּזָן דָּאָרָט אַרְוִיָּ
שְׁטָעָקָן אַיר גַּאֲלָהָאָרִיקָן קָאָפָ אַוְן מִיר וּוּיְזָן דִּי פְּרִישָׁע זָאָפְטִיקָע לִיְּפָן.
וּוּעַט זִי אַוִיךְ חָעָרָן וּוּיְ אַיךְ זָאָג דִּי נַמְרָא? בָּעַסְעָר וּוּאָלָט אַיךְ אַיר
גַּעַוּאָלָט לְיַעַנְעַן מִינְעָן שִׁירִים. בֵּין מַע הַאֲטָט עַנְדָלָעָר גַּעַפְנָט דִּי טִיר
אַיְן מִיר דִּי צִוְּיָט אַוִיסְגָּעָמָן אָוְמָנְדָלָעָ.

מען האט געפנט דיע טיר און עם האבן זיך דערהערט צוויי פרע美德-לעכע קולות. קולות, וואס האבן נישט געהאט צווישן זיך דיע מינדרט-טע ענלאכלייט. א הייזעריקלעכער קול פון אן אלטן ייך וואס איז כסדר-אייבערעריסן געווארן פון א שועטלעך נאסן הויסטן, און א פעללער-גנידיש-בנעימיםותדיק קולעכט פון א יונגעמאן.

די קולות הינטער דער טיר פון דער שטוף, אין וועלכער איך בין געזען מיט ר' מרדכי ווילאשטעווער, האבן פולשטענדיך געפאנט צום כאראקטער און פיזיאנאמיע פון דיע יידן וואס זענען ארײַנְגָּעָקְּמָעָן. איינער איז געוווען א נידעריקער אלטער ייך מיט א גרווי אויסגע-קראכן בערדל און מיט א היישן שפּֿיצִּיקְּן הויסער צווישן די פֶּלְיִזְצָעָם. ער איז געאנגען אַנְגָּעָטָן אַנְגָּעָטָן אַנְגָּעָטָן, קְּבָּצְּנִּישְׁׂן פָּאַלְטָן. דער ייך האט געהאט אַפְּאַר פְּרִילְעַכְעַט לְאַכְּנִּידְקָע אָוִינְגָּן. ער האט סבדר גערעדט און גע-הוסט און דיע ווערטער זענען אים במעט ווי דערשטייקט געווארן אינעם הוסטן. ער האט זיך באָלֵד געפּֿילְט בי אונדו זוי אַהיימְישָׁר, גע-ענטפערט עלייכְּמִשְׁלָוֹם מיט אַקְּלִיּוֹן, הענטעלע, באָוָאָקְּסָן מיט נראע האר, און מיר גלייך געגעבן אַשְׁקָּאַצְּיָשׁ פְּעַטְשָׁל אַין דער באָק און אַזְּגָּעָטָן צו מײַן פָּאַטְעָר: "אייז דָּאָם, הַיִּסְטָּע עַמְּ, דָּעַר חַתְּן" אַזְּגָּעָטָן צו מײַן פָּאַטְעָר: "אייז דָּאָם, הַיִּסְטָּע עַמְּ, דָּעַר צְוִוִּיטָע, דָּעַר יונגערמאן, הנֵּם נָאָךְ נָאָר אַיְוָגְעָר, אַיְוָגְעָר שְׂוִין גַּעֲוָעָן אַקיילעכְּדִישָׁר אַזְּגָּעָטָן אַזְּגָּעָטָן פָּאַר אַפְּאַטְעָט, דָּעַר צְוִוִּיטָע, דָּעַר גַּוְיִינְקָה, אַזְּגָּעָטָן אַזְּגָּעָטָן מִיט גַּרְוִוִּים טוֹנָקָל פְּנִים, מִיט דָּוִיטְלָעַכְעַט אַזְּגָּעָטָן קְּיַיְלָעְכְּדִישָׁע אַוְגָּן אַרוֹיְסָגָע-שְׁטָאַרְצָטָע פָּוֹן אַונְטָעָר אַנְדָּרְקִין שְׁמָעָרָן אַזְּגָּעָטָן מִיט אַשְׁוֹאָרִיךְ שִׁין-גַּעֲקָעָט נְגִידִיש בערדל. ער האט גַּעֲטָרָן אַשְׁוֹאָרָץ גַּעֲהָאַקְטָע גַּבְּרִי-דִּישָׁע קְּאַפְּאַטְעָט אַזְּגָּעָט אַזְּגָּעָט אַזְּגָּעָט אַזְּגָּעָט שְׁטִיוּעַלְעַךְ. מַעְ-הָאַט גַּעֲוָעָן אָז דָּעַר יונגערמאן גַּיט אַכְּטוֹנָג אַוְהָ דָּעַם גַּלְאָנָץ פָּוֹן זַוְּיִ-גַּעֲטָה שְׁטִיוּעַלְעַךְ. אַיְן קְּעַנְזָאַץ צֻום אַלְטָן ייך האט זיך דָּעַר גַּבְּרִיְשָׁר יונגערמאן באַמִּיט צו האַלְטָן אַיְן מַחְוֹתָנִישָׁר דִּיסְטָאָנָם. מִיט גַּרְוִוִּים צְוִירִקְנָהָאַלְטָנְקִיָּת האַט דָּעַר אַלְטָאנָט אַקְּלִיּוֹן פָּעַטְעַט האַט, וְעַן מַעְן האַט אִים גַּעֲגָבָן שְׁלוֹמָעַלְיכָם.

— דָּעַר דָּאַזְּקָעָר יונגערמאן, האַט דָּאָם קְּבָּצְּנִּישְׁׂן ייך מִיטְן הויסער

געראדעט הוסטנדייך, איזו ר' איזיקלען איז איזידעם. וועלוועלע ווינער. א זוּ פָּוּן לְאַדּוֹשָׁעֶר אַדִּיר ר' מְשָׁה אַחֲרֵן ווַיְנָעֶר. וועלוועלע ווינער וויאוינט איזן ר' מְשָׁה אַהֲרֹן פָּאַבְּרִיקָן אַיִן זְדוֹנְסָפָע ווְאַלְיָע. ר' אַיְזִיקָּלָה אַט אִים אַהֲרֹגְנָעַשְׂקָט צְזֹאַמָּעַן מִיטּ מִיר. ער איז אַמְּבִין אוֹיפָּוּ ווּעַלְתְּ-זָאָכָן. אַיךְ אַלְיָין הַיּוֹם פְּשָׁוֹט מְשַׁהְלָעַ קְרִיטְנִיצָעֶר אַוְן בֵּין נִישְׁטָמָעָר ווַיְיָ אַיְדָּו אַז אַרְעַמָּאָז אַז מְלַמְּד בַּיְיָ ר' אַיְזִיקָּלָה קְרִיטְנִיצָעָר. נִיצָּעָר הַיּוֹם אַיךְ, ווַיְיָ אַיךְ הַאֲבָה חַתּוֹנָה גַּנְהָאָט פָּוּן קְרִיטְנִיצָעָר. אַגְּבוּרָעָנָר בֵּין אַיךְ אַקְצָעֶר אַוְן בֵּין יִינְגְּלוֹוִיָּז גַּעֲוָעָן מְשֻׁמָּשׁ בַּיְיָ ר' דּוֹרָן אַיךְ קָאָצָק. אַיךְ גַּעֲדָעָנָק נַאֲךְ אַיְיָעָר זַיְדָן ר' יִצְחָק ווּאַרְקָעֶר ווען ער איז גַּעֲוָעָן אַיךְ קָאָצָק. זַיְתָּ מִיר מְוחָלָה, מְחוֹתָן ר' חַיִּים אַבְרָהָם, וואָס אַיךְ וועַל דִּיר זָאנָן דָּו. דָו בִּיסְטָמָעָן נַאֲךְ אַיְוָנְגָרָמָעָן. אַיךְ קָאָצָק הַאֲטָמָעָן נִישְׁטָמָעָן גַּהְאָלָטָמָן פָּוּן אַיְרָצָן יִוְנְגָעָלִים.

וועלוועלע ווינער הַאֲטָמָעָן זַיְדָק אַרְמוֹנָעָקָסָט אוֹיפָּוּ אַונְדָּזָעָר שְׁטוּבָּה. דָאָט עַד אַרְאָפְּגָעָלָאָזָט דַי אַוְינָן אַז זַיְדָק אַקְוִינְגָעָטָוָן אוֹיפָּוּ דַי גְּלָאָנָן צִישָׁע נְגִידָיָשָׁע שְׁטִיוּוּעָלָעָךְ. מְשַׁהְלָעַ קְרִיטְנִיצָעָר הַאֲטָמָעָן זַיְדָק פָּאַרְקִיבָּט אַיז אַשְׁטָאָרָסָן הַוְסָטָן. ער הַאֲטָמָעָן אַבְּעָר נִישְׁטָמָעָן אַוְיְפָגְנָהָעָרָט צָו רָעָן :

— ווען ר' יִצְחָק אַיז גַּעֲקָומָעָן קִיּוֹן קָאָצָק פְּלָעָן זַיְדָק אַקְצָעֶר מִיטָּ דַי ווּאַרְקָעֶר פָּאַטָּשָׁן אַיז דַי גָּאָסָן. דָעַר קָאָצָעֶר אַבְּעָר הַאֲטָמָעָן זַיְדָק שְׁטָאָרָק מְכִין גַּעֲוָעָן אַז גַּעֲזָגָט : „עַם אַיז גַּעֲקָומָעָן צָו אַונְדָּזָעָר דַעַר הַיְלִיקָעָר רַבִּי ר' יִצְחָק. אַיךְ דַעַרְהוֹיָבָד דַעַם הַיְמָל אַז ער דַעַרְהוֹיָבָט דַעַם מְעַנְטָש, אַז ער בִּידָעָ זְעַנְעָן דַי גַּגְנָעָץ ווּעַלְטָא“. דַי בִּידָעָ יִדְן זְעַנְעָן שְׁעהָנוֹוִיָּז גַּעֲזָעָסָן פָּאַרְמָאָכָט צְזֹאַמָּעָן. אַיז דְּרוֹוִיסָן פָּאַרְן פָּעַנְצָז טָעַר הַאֲבָן זַיְדָק אַקְצָעֶר אַז ווּאַרְקָעֶר חַסִּידִים גַּעַפְּאָטָשָׁמָט. ווען ר' יִצְחָק אַיז אַחֲיִים גַּעַגְגָנָעָן אוֹיפָּוּ דַעַר אַכְסָנִית, הַאֲבָן אַים קָאָצָעֶר חַסִּידִים נְאַכְגָּשָׁרְיוֹן : „יִצְחָק שְׁנִיאָקָעָר“. אַיךְ בֵּין גַּעֲוָעָן אַשְׁרָאָף קָאָצָעֶר יִנְגָּל אַז ער אַיךְ נְאַכְגָּשָׁרִינְגָּן ר' יִצְחָקָן, הַאֲבָה. אַיךְ נְעַכָּפָט צְוָיוָיָה פָּוּן הַיּוֹרֶש טָאַמָּאַשָּׁאָוּוּר אַז ער הַאֲטָמָעָן צָו מִיר אַגְּשָׁרִי גַּעַטָּוָן : „דָּרָךְ אֶרְץ פָּאַרְן שְׁוֹאַרְצָן יִצְחָק“ ! טִיעָרָעָ פָּעַטָּש.

וועלוועלע ווינער הַאֲטָמָעָן כַּסְדָּר אַוְמְבָאַהָלָפָן זַיְדָק גַּעַקְוָט אוֹיפָּוּ דַי גְּלָאָנְצִיקָעָשָׁע שְׁטִיוּוּעָלָעָךְ אַז גַּעַטָּוָן אַנְדִּישָׁ הַוְסָטָן. מְשַׁהְלָעַ קְרִיטְנִי

צער האט אים קאַליע געמאכט די נאנצע דיסטאנס איזן וועלכער ער
האט זיך באַמיט צו האַלטן.

משהלאָן קרייטניצער האט נישט אוינגעעהרט צו הוּסְטָן און צו

עדן :

— ר' יצחיק און אייניקל. גי פראֹו איזן לערנען אַ וואָרְקֶעֶר
אייניקל. איזן קאַצְק האט מען געהאלטן אָז וואָרְקֶעֶר איזן דער נאָעָנטְסְטָעָר
וועג צום הומל, און אָז ר' יצחיק אָזן פֿאָרְן איזן הימל אָרוּפְּ אַ פֿוֹר
פֿוֹן אַ פֿרָאָסְטָן באַלעָנָגָלָע. איזן קאַצְק איזן מען געפֿלוֹגָן אָהִין ווי
די מלאָכִים. נאָר מַילָּאָ, כְּבִין דָּאָך אַ מַלְמָד בַּיְּ ר' אַיְצִיקְלָעָן. נִיבָּ
אהער אַ גַּמְרָאָ, מַחוֹתָן, וועלְן מִיר זָעָן.

— זעט אַיְיך, גַּעֲסָט — האט זיך מֵיָּונָן פֿאָטָעָר גַּעֲבעָטָן. —

האמיר קודמְכָּל טְרִינְגְּעָן טִי.

וועלוּעוּלָע ווינער האט זיך נאָך אַמְּאָל אַ קּוֹס גַּעֲטָוָן אַוְיָף די גַּלְאָנִי
צַיְעָ שְׁטִיווּעוּלָע, זיך אַוּוּקְגַּעְפָּוִינְגָן די צְוַיִּי פֿאָלָעָם פֿוֹן דָּעָר שְׁוֹאָרְצָעָר
געַהָאָקְטָעָר קַאָפְאָטָעָ אָז זיך פֿאָמְעָלָעָר אַוּוּקְגַּעְפָּעָצָט בַּיְּמָיָּנִי. מִיר
אלָעָה האָבָּן זיך אַוּוּקְגַּעְפָּעָצָט. דָּוֹרָך דָּעָר טִיר האט די באָפָּעָה היה אַרְיָנִי
געַשְׁטָעָט דָּעָם קָאָפָּ אָזָן אַנְגְּעָקָוָט די פֿרָעָמְדָע יַדְנִין.

— נִיט אָהָעָר די גַּמְרָאָ, האט משְׁהָלָע קרייטניצער גַּעֲזָאנְט אָזָן
געַהָוָסָט. ער האט זיך גַּאֲרָנִישָׂט גַּעֲוָאָלָט אַוּוּקְגַּעְפָּצָן צְוַיִּי. אָז
מְאָיו גַּעֲנָאנְגָּעָן פֿרָאָוָן ר' לְיִוּבָּלָע אַיְונָעָר, האָבָּן די פֿרָאָוָוָרָם —
פּוֹנְקָט ווי אלְיעָזָר עַבְּרָבָּרָם — נִישְׁט גַּעֲוָאָלָט דָּאָס מִינְדָּסְטָע טָוָעָט
זַיְּינָן אַיְידָעָר ר' לְיִוּבָּלָע האט זיך גַּעֲזָאנְט אָזָן אַיְינָן פֿשְׁטָל. אַיך גַּעֲדָעָן,
זָעָן ר' לְיִוּבָּלָע אָזָן פֿעָרְשָׁטָע מָאָל גַּעֲקוּמָעָן קִיְּוָן קַאָצָק. ער אָזָן גַּעֲוָעָן
אַ גְּבִּירוּשָׂ קִינְד אָזָן אַ גְּבִּירְיָשָׂר אַיְידָעָט אָזָן ער אָזָן גַּעֲקוּמָעָן צַוְּפָאָרָן
קִיְּיָן קַאָצָק אָזָן זַיְּדָעָן העמְדָעָר. זַיְּדָעָן העמְדָעָר אָזָן קַאָצָק, האט
זיך משְׁהָלָע קרייטניצער מִיטָּאָלָט צַעְלָאָכָט אָזָן זיך אָלִיָּן אַנְגְּעָכָאָפָּט
פָּאָרָך דָּעָר צַעְלָרָאָכָעָנָר בָּאָרָך. הָאָפָּ נִישְׁט קִיְּיָן פֿאָרָאִיבָּל, מַחוֹתָן.
די בעָטָן אַוְיָף די קַאָצָעָר אַכְּפָנִיות זַעֲנָעָן גַּעֲוָעָן הַיְּשָׁפָחָ פֿאָרָלְיוֹזָט,
אַרְעָמָעָ יַדְנִין. זָעָן ר' לְיִוּבָּלָע האט זיך אַרְיָנְגָּלְיוֹגָט אָזָן אָזָב בָּעָטָן
אַנְגְּעָטָן אָזָן זַיְּיָן זַיְּדָן העמְדָלָן, אָזָן דָּעָרְזָעָן די עַרְשָׁטָע לְזִוְּן, האט

עד זיך דערשראָקן און געמאָכט אַ געווואָלד. קאָצער חסידים ווֹאָס
האָבן צוֹזָאמָען מיט אַים געוּאוּינִיט אוֹיֶךְ דער אַכְסָנִיה, האָבן אוֹיֶךְ
אַים אַנְגָּשָׂרִינְג, אוֹיֶךְ רֵ' ליְבָעָלָעָן: "זַיִן נִשְׁתַּחֲוֵד קִין טִיפְשָׁן, לִיבָּל,
וּוֹאָס אַיז עַם, אַ לִיבָּן?" נָעַן, גַּיב אַחֲרָר דֵּי גַּמְרָא, מַחוֹתָן!

וועלאוועלע ווינגער האט **געגעבען** אַ הויסטֶל.

מיין פאטער האט געברעננט אַ גרוועס גمراָ פון ווילגער ש"ס.
ערשט וווען משחלע קרייטני צער האט דערזען די גمراָ, האט ער זיך
אוועקגענט צוישן אלעמען בײַם טויש.

— נו, קום אהער, ואורקסער איזיניכל, — האט משלהע קרייטני צער א גשרוי געטונג צו מיר. מיט זיינע דרייבגע הענטועלע האט ער אויפגענעםישט די נרויסע ווילגער נمرا. ער האט אויסנעקלובן דעם ערשותן בעסטן בלאט. ווען איך בין צו אים צונגעקומען האט ער מיך אאנגעקופט און שארכט א זאנג געטונג :

! נאצָן —

ווען איך האב נאר געהאט אפגעוזאנט אַפערטל דָּפָן דער נمرا,
העהאט זיך מישלאע קרייטניצער שטארק פאראHOST מיר גלייך איז פנים
אַרְזִין, אונן פֿלוֹצִים אַמאָד צו געטונג די נمرا.

— ב'חאב דען נישט געוואויסט מיט וועמען ב'חאב צו טוּן, האטער גוטמאטיש געדריגן. וואוירקער איזיניקלעך... נעה, פאר א נברישן איזידעם קאנסטו נאך צופיַּה. מהותן, אצינדר הוייס געבען טוי מיט איזנ-געמאכטם.

וועלוועלע ווינער האט אונגענוומען אן ערנטשטע מינע:
— כ'האָב געוואָלט זען צי דער בחור קאָן אויפֿשְׁרִיבַּן אַ לשׂוֹן-
קָדוֹשׁ בְּרוּאָל.

לשון קודש? נו, יהיאל ישעה, וויזו נאר אהער דינען שירידן.

לויט דער היומישקיות, איזן וועלכער משחלע קרייטניצער האט מיך ארײַנְגָּעֶבָּעָנְגָּט, ביִן אֵיךְ אַ האָפָּעָרְדִּיקָּעָר צוֹגָעָנָגָעָן צוֹ מִיּוֹן שׁוֹפְּטָהָאָדָּאָן אַרוֹסְגָּעָנוּמָעָן דָּאָס הָעֲפָטָל מִיטָּמִינָעָ שִׁירִים. אֵיךְ האָבָּוֹדָעָר גַּעֲלָוִיפְּטָ צַוְּזָעָ פָּאָר מִינָּעָ אַוְגָּן דַּי זַאְפְּטִיקָּעָ לְפָנָן אַוְן דַּי בְּלִוְיָה לְאַכְּנְדִּיקָּעָ אַוְגָּן פָּוֹן דֻּעָם אַוְמַבָּאַקָּאַנְטָן מִידָּל. אֵיךְ בֵּין אַוְיסְטָרְוָלִישָׂ גַּלְּיְקָּלְעָךְ וּוְאָסְטָאָדָעָ דָּעָר פְּרָעָמְדָעָר שְׁוֹוָאַרְצָעָר יְוָנָגְנָרְמָאָן וּוְעַטָּ אַירְדָּעְצִיְּלָן, אַזְוּ זַי בָּאָקוּמָט אַחְתָּן, אַ דִּיכְטָעָר.

מיָן פָּאָטָעָר האָט גַּעַנוּמָעָן דָּאָס הָעֲפָטָל שִׁירִים אַיְן דָּעָר האָנָּט אַרְיָין אַזְוּ עַס דָּעַלְאָנָּט וּוְעַלְוָעָלָעָ וּוְיָנָעָרָן. וּוְלְוָעָלָעָ וּוְיָנָעָרָן האָט גַּעַטְוָן אַ חָוְסְטָל אַזְוּ מִיטָּ פְּרָעָמְדָלְעָבָעָ אַוְמַבָּאַהָאַלְפָעָנָעָ בְּלִיּוֹן גַּעַקְוָקָט אַוְוָףָ דַּי קָוְרְצָעָ בָּאַשְׁרְבוּעָנָעָ שָׁוֹרוֹת. עָרָהָאָט גַּעַדְרִיָּה דָּאָס הָעֲפָטָל אַחְיָין אַזְוּ אַהֲרָר וּוְיָ עַפְּעָמָעָ אַוְיסְטָעְרְלִישָׂ וְאָזָה. עָרָהָאָט וּוְיָדָעָר גַּעַטְוָן אַ חָוְסְטָל אַזְוּ אַרְאָפְּגָנְעָלָאָזָטָדָיְן אַוְגָּן אַוְוָףָ דַּי שְׁוֹוָאַרְצָעָ גַּלְּאַנְצִיקָּעָ שְׁטִיוּוּעָלָעָךְ. משְׁחָלָעָ קְרִיטְנִיצָעָר האָט אַבְּעָר וּוְיָדָעָר אַ גַּעַן שְׁרִיָּיְן גַּעַטְוָן מִיטָּ זַיְן שְׁאָרָפָ אַזְוּ פָּאָרְלִיְּנָטָסָל :

— אַלְצָדִינָגָגָעָנָעָן זַיְן, דַּי וּוְאַרְקָעָר אַיְינְקָלָעָר, יְמָחָ שְׁמוֹ זָאָלָן זַיְן נִישְׁתָּ וּוְעָרָן. משְׁחָלָעָ קְרִיטְנִיצָעָר האָט מִיר פְּלַזְעָמָעָנָעָ גַּעַטְוָן אַ פְּעַטְשָׁל אַיְן דָּעָר בָּאָס אַרְיָין. בִּיסְטָמָט גָּאָר אַ שְׁנִיאָ אַזְוּ. רַיְן וּוְאָלָףָ סְטוּרְקָאָוּעוֹר האָט אַוְרָךְ גַּעַשְׁרִיבָן שִׁירִים. אַיְן קָאָצָהָאָט מַעַן נִישְׁתָּ גָּוּעָוּן אַזְוּעָלָכָעָ גַּעַנְגָּה. מַעַן האָט עַס גַּעַהְאָלָטָן פָּאָר מַעְשִׁיְּנָרוֹת.

וּוְעַן מַעַן האָט אַפְּגָנְעָסָן וּוְעַטְשָׁרָעָ אַזְוּ מִינָּן פָּאָטָעָר האָט אַרְוִיְּפָיְן גַּעַשְׁטָעָט אַזְוּפָן טִישָׁ דָּאָס קָעְסָטָל טִיעָרָעָ צִיגָּאָרָן, האָט זִיךְ רְעַשְׁתָּ וּוְלְוָעָלָעָ וּוְיָנָעָר אַנְגָּעָהוּבָּן צַוְּ פְּלִיּוֹן הָיְמִישָׁרָעָ אַזְוּ עָרָהָאָט זִיךְ פְּרִוְיָעָר אַוְיְסָגְּנָעָמִיכְּלָטָה. עָרָהָאָט אַוְיְסָגְּנָעָצְּוָיָּהָן דַּי הָאָנָּט צָוְם קָעְסָטָל אַזְוּ אַוְיְסָגְּנָעָלְבָּן אַ צִּיגָּאָר. עָרָהָאָט זַי בָּאַשְׁמָעָטָה וּוְיָ אַמְּבָּיָן. דָּאָזָה האָט דָּעָר שְׁפִּיצְיָהָן פָּוֹן דָּעָר הַוִּיזְּנִיטָּאָשָׁה, אַפְּגָנְשָׁנִיטָּן

דָּעָם שְׁפִּיצְיָהָן דָּעָר צִּיגָּאָר אַזְוּ זַי בָּהָרְחָבָהָרִיךְ פָּאָרְרוּכָּרָט. דָּעָר זַיְדָעָ בְּרוֹךְ האָט אַוְיָיךְ אַרוֹסְגָּעָנוּמָעָן זַיְן וּוְאָלְוָעָלָעָ צִּיגָּאָר פָּאָר אַ קָּאָפְּיקָעָ אַזְוּ זַי פָּאָרְרוּכָּרָט. וּוְעַן סְהָאָט זִיךְ דָּעְרְפִּילָּט דָּעָר בְּיִזְקָעָר שְׁאַרְפָּעָר דִּיחָ פָּוֹן זַיְדָן בְּרוֹכָס צִּיגָּאָר, האָט זִיךְ מַשְׁחָלָעָ קְרִיטָה נִיצְעָר אַנְגָּעָרָפָן :

— איך זע, ר' ברוך, איך רוויכערט ציגארן ווי מיר אַלע יידן
קְבָצְנִים. אֵין קָאֶצְקָהָאָט מַעַן נִישְׁתְּגָהָאָלְטָן פֿוֹן צִיגָּאָרָן מַיט בִּיכְרָעָךְ אָוֹן מַיט פִּינְגְּעָרְלָעָךְ. מַעַן הָאָט דָּרְלִין גַּעֲזָעָן מַעַשְׂרָגָות. נִוְתְּ
מִיר אַיְוָרָם אַ צִיגָּאָר, ר' ברוך.

דער זיידע ברוך האָט אִים מַיט גְּרוּם הַנָּאָה דָּרְלָאָגָנט אַ צִיגָּאָר אֵין
פְּרִיאָן פֿוֹן אַ קָּאֶפְּיָיקָע.

קַאֲפִיטָל אֶכְט אָוּן פָּעָרְצִיךְ

ר' איזיקל קווינקלט זיך. די גרויסע מבינגען אויף כלות. די פלה
לייענט קריאת-שמע אין אַסידורל. לייבשאפט.

ニישט געקופט דערויף, וואס מײַנע חתֿן-עַקְזָאַמְעָנָעָם זענען אויסֵץ
געפֿאַלְן גִּינְסְטִיךְ, אָוּן ר' אַיְצִיקְלָם אַיְדָעָם, וועלוועלָע ווינער, האָט גַּעַר
זאגנט אָז אַוַּיךְ אַין וועטלְזַאַכְן בֵּין אַיךְ, דוכט זיך אַים, נישקַּה, —
פֿונְדַּעַסְטַּוּעַן האָט זיך ר' אַיְצִיקְלָל פֿלוֹעַמְעָנְבָּוִים אַלְץ גַּעַשׂ-עוֹנְקָלָט צָו
הַאֲלָקָן טַעַלְעָה. נָרָאָד בַּיּוֹם עַלְטַסְטָן טַעַכְמַעְרָלְפּוֹן צְוַיְּיטָן ווַיְּבַעַר אַרְוִיסֵּץ
צְוַיְּנָיָן פּוֹן זַיְן דָּרָךְ, וואס ער האָט זיך אַוִּיסְגַּעַלְלִיבָּן שַׁוִּין בַּיּוֹם עַרְשָׁטָן
קִינְדָּאַז אַים אַוִּיסְגַּלְמָעָן נִישְׁתַּחַווּתְּ. דָּעַר יִיד האָט נִישְׁתַּחַווּתְּ גַּעַוְאַלְטָן
איַינְרִיסְן די וועלְטָן אָוּן ער אַיזְן נִישְׁתַּחַווּתְּ גַּעַנְגַּנְגָּעָן אוֹיָף יְחוּם. ער האָט
זיך אַוִּינְמָאָל פָּאָר אַלְעַמְּאָל אַוִּיסְגַּעַלְלִיבָּן דָּעַם וועג פּוֹן גְּבוֹרִישָׁע שַׁיְּנָעָן
מְחוֹתְּנִים, אָוּן ער האָט זיך פְּאַרְנוּמָעָן נִישְׁתַּחַווּתְּ אַוְיָב יְחוּם,
פְּעַלְן רְבָנִים אָוּן גַּטְעַדְיוֹן אַין פּוַיְּלָן, וואס ווְאַלְטָן זיך מִיט אַים מְשַׁדְּךָ
גַּעַוְוָעָן? נַיְּן. ר' אַיְצִיקְלָל האָט גַּעַהְאָט נַסְתָּה. אָוּן ווּפִילְּ דָּעַר מְלַמְּדָר
מִשְׁחָלָעְ קְרִיטְנִיצָעָר האָט אַים אַנְגַּעַפְוִיסְטָן אַקְאָפְ מִיט ווּאוֹרְקָעָ, האָט
זיך עַס גַּעַלְעַפְטָן צָו ר' אַיְצִיקְלָעָן ווי אָז אַרְבָּעָמָעָן ער
הַאָט מִשְׁחָלָעְ גַּעַהְאָלָטָן פָּאָר אַוְיְלָדָן יִיד אָוּן אַלְטָן בְּמַלְן, וואס
מיינט נָאָר כְּסָדָר, אָז די גַּאנְגָּעָן וועלְטָן אַיזְן קָאָצָק.

ערשַׁת ווען די שְׁדָכָנִים האָפָּן פֿונְדַּעַסְטִי דָּעַרְצִיכְלָט פּוֹן ברַוך גְּזִישָׁר
וועטשען גִּיטָּעָר אָוּן וועלְדָעָר, אָוּן, אָז דָּעַר חַתְּן אַיזְן דָּעַר אַיְנְצִיכְעָר זַיְן
פּוֹן בְּרוֹכָם אָז אַיְנְצִיכְעָר טַאַכְטָעָר, אָוּן אַז אַיְבָּעָר הַוְּנְדָעָר אָוּן צֻוּאָנְדָּ
צִיךְ יָאָר, אָוּן אַזְוִי ווּוִיטָּעָר, — דָּא האָט זיך ווּידָעָר ר' אַיְצִיקְלָל פֿלוֹיְמָעָן
בַּיּוֹם אַ קְרָאָז גַּעַטְוָן בַּיּוֹם דָּעַר שְׁיוֹנָעָר בָּאָרֶה. נִישְׁתַּחַווּת אַזְוִי לִיְּכָתָ אַיזְן
בִּיּוֹשְׁטָמִין אַ נְסִיּוֹן.

און שם איז בוי ר' איציקלען געלובילן, איז דערוויל זאלן די שדכנים
שריבן קיין לאדווש, איז די מהותנתטע זאל סומען זען די כלת.
ווען דער בריוו איז געקומען קיין לאדווש, איז געלובילן, איז קיין
בעסערע מבינטעה אוות א כליה פאר מיר, ווי די מומע שברה מירל, די
קאליישער רביצין, איז נישטא. קודמיכל האט זי זיך אנטגעזען מיט
כלות איזן די גרעטען נבריריעז הייזער איזן פוילן. נאך ביים לעבן
פון „נפש חייה“ האט מען זי געשיקט אוות „באשויאונגגען“. צווייטנס,
האט מען געוואוסט, איז זי, די קאליישער רביצין, זאם איז אויסגען-
קאקט מיט די פרייעוועסעם, וועט נישקשחידק אימפאנירן א ר' איציקל
פלויומענבוים.

אזו איז מיין מוטער איזן די קאליישער רביצין אועונגגעפארן קיין
זאלשין אויף צו „באשויען“ די כלת. ס'האט געדויערט עטלעכע
טען איזן איך בין ארדומגעאנגען א צעמישטער. איך האב מיר גע-
פרואוות פאראשטעלן ווי די כליה זעם אווים. טיילמאַל איז זי מיר אוייס-
געקומען ווי די העלע פאדרשייטע שיקסלעך איזן דלאטאָו, איזן טיילמאַל
ווי די טונקעלע פרויען איזן חומש איזן שיר-השירים. ביינאכט
און בייטאג האט מיר געשפילט די פאנטזיע. איך בין זיכער געווען,
איז וועלווול ווינער האט איר דערציזלט פון מײַנע שיריים איזן איז
אימפאניר איר דערמייט אויסערגעוינוינעלעך. בוי ר' מרדיכים גمراא בין
איך געוזמן א צוחשטער. יעדער ריד בי דער טיר האט זיך מיר
אויסגעודוכט, איז מיין מוטער איזן די קאליישער רביצין זענען ענדליך
אנגעומען פון דער אנטשידנדיינער נסיעת, איזן איך וועל אוות זיעע-
רע פנימער עפעם דערקענען פון מײַנע איינערלעכע הלוומות.

נאך עטלעכעטען זענען זי טאקע געלומען צומאָן. מיין מוטער
אייז אריינגעסומען א צעשטראָלטער. אויפן פנים פון דער קאליישער
רביצין איז געלעגן די גאנצע וואגניש ערנטספיט פון איז אויטאָריטעטער.
זוי האבן זיך נאך נישט באוויזן אפיילו אויסצוטן די מאנטלען האבן
זוי זיך גלייך מיט מיין פאָטער פארמאָקט איזן א באָזונדר ער צימער.
כ'האב געוואוסט איז מע טאר נישט, — פונדרעסטווען האב איך מיך
אוות די שפיעז געיגל צוּגַעֲנְבָּעַט אונטער דער טיר איזן געהארקט זאָם
מע רעדט.

די קאַלישער רביצין האָט מיט רחבותדיקער ערנטקײַט און מיט אלע פיטשעוווקעס ווערטציילט פון די גבירישע התנהגנותן אין ר' איזיקלט פאלאָז. זי האָט אויסגעמאַן יעדע זאָך באָזונדעֶר. אַירע באָפֿאָכְ טונגען וועגן ר' איזיקלט וויב און זיין הויזגעינט זענען אַרוּסִיגַע קומען מיט אלע פרטימ. וועגן דער כלָה האָט זי בּמעט ווי נישט גערעדט. זי האָט נָאָר גּעָזָאנְט אָז די כלָה אַיְזָאָוּל מִידָּל. דָּאָז האָט זי דער ציילט פון דער גּבּירִישְׁעָר דִּיסְטָאָנָס צוֹוִישָׁן ר' איזיקלט פֿאָלָאָז אָז דעם שטעטעלָע זאָלָאַשִּׁין, — אָז הנָּמָ פָּוּן וּאֲקָזָל צוּם פֿאָלָאָז זענען נָאָר עַטְלָעֶכָּע שְׂרִיט, האָט אַוִּיפָּזָה זי פּוֹנְדָּעָסְטוּעָן בֵּי דער באָז גּעוֹאוֹרט אַ שאָרְפָּע פְּרִיצְיוּשָׁע קָאָטָש.

מיין מוטער אַיְזָן נישט גּעוֹעָן באַשְׁאָנקָעָן מיט אַ סְּךָ עַלְקָוּעָן, אָזָן בֵּי אַיר פְּאָטָעָר אַיְזָן שְׁטוּב האָט זי נישט צּוֹגְעָזָן קִיְּין גּבּירִישְׁעָה התנהגות כְּדִי זי זָאָל זי אַרְגְּלִיכְּן מיט די פֿרְעַכְּן פָּוּן ר' איזיקל פְּלוּזְעַנְבּוּיּוּם. זי האָט דָּערצְיִילָט בְּלוּזָה פון דער כלָה, אָז זי אַיְזָאָוּל מיט בְּלָאָנדָע גּאָלְדָעָנָע צֻעָּפָה, אָז אַיְזָן אַוְונָט פָּאָרָן שְׁלָאָפְּנִינְיָן האָט מִיְּן מוטער אַרְיִינְגְּעַקְּט אַיְזָן דעם מִידָּלָס שְׁטוּב. מיין מוטער האָט גּעוֹעָן ווי דָּאָס בעַט אַיְזָאָוּפְּגַּעַבְּעַט מיט שְׁנִינוּדוּוּים בעַטְגַּעַוְאָנָט, אָזָן מִידָּל אַיְזָן גּעַלְיוּעָנָט קְרִיאָת-שְׁמָעָ.

אַיך האָב גַּעֲפִילָט ווי דָּאָס הָאָרְץ פָּאָרְגִּינִּיט מִיר פָּאָר לְוַשְׁאָפְּט.

קַאֲפִיטָל נֵיִן אֹוּ פַעֲרְצִיךְ

דעך שדכניישער לויוב. פון גאלד בלאטטע. הירש חסיד — וויפל איראניען איזן הירש חסיד שדכניום-צעטל שטיין איך מיט אסתון פאלשריבן אויפן אויבנגן. מע גויט אים אַרוֹסֶגֶנְבֶּעֶן דֵּ רָאֶזֶשֶׁנְקָעָפָן פָּוֹן טִיגָּן. ווירטואז. דערוויל זונט דער לויוב שטייל. הירש חסיד קומט מיטן שטעהלע קיון זאלשין. זיון געשערעט מיט ר' איזיציקלען. בימער איזן מוויל. דער ליבלינג פָּוֹן דֵּ גַּעֲמָעָר. איך באקם אַ קְרָאָנְקָן פִּינְגָּר. הירש חסיד ווינדר איזן זאלשין. אַ לְּאָמָעָר חָתָן. אַסְטָר ווינט דער מומער איזן פְּנִים אַרְיוֹן. הירש חסיד הערט ווי דֵּ פְּוִינְגָּל זִינְגָּעָן אויף ר' איזיציקלט בִּימָעָר. אַסְטָר וווערט אַ פְּלָחָ פָּאָר אַ וּאֲרָשְׁעָוּוּר אַפְּרָה. אַ שְׁמָרָעָגָע ווִירְדָּע פָּוֹן דער קָאַלְשִׁיעָרַ רְבִיצָן. ווֹעֵן מַעַן שִׁוְּצָן אַ קְבָּר זָעָ אַיך דָּסָם עַרְשָׁטָן לְעַצְּטָעָ מָאָל אַסְטָרָן.

shedchenim ayn polin haaben geuhatzt a shem pfer pipikus yidn voam kanagan zuonyipperen a woanem mit a woanem. abeur zoishen di pipikstut bashefungen haat zikh aronmagudriot a lioib pfer vovelken allu haaben gezichteret. der dausker lioib zoishen di yidish shdchenim ayn polin haat gehoyim hirsh chsider.

aoifn anbelik woalts kiyundur nisht ganloibet, az der dausker hirsh chsider ai di gruome shruk von allu shdchenim. farkeurt — ur ai, voam shoyk pozianamoy, nuouen der samut nishmanoz uorokstutur zoishen di haapuderish ayn abivokelut shdchenim. hirsh chsider ai nuouen a hoycuer, a darsur, mit a klyun roit b'urd'l avif der shpif' zikuer byinurikur nambeu. das pnoim ai nuouen aim nambeu nushtoflet voi a zif, di aoine ayn aomdrak, voi v'woalts kinemal nisht gnuouen aomsgushlafen. nerudet haat ur shteil ayn apilo mit basiordankeit. deratzo haat ur nit gumezan dum traadiyizangun shdchenim-shireum, niuert a pshut woalos ayn din shteukslau.

das ai alz. abeur um ai gung gnuouen, az hirsh chsider v'al

ארויינשטיין א פינגער אינמיין דעם אויסנעהארעווערטטען און סונ-
צ'יקסטן געווועפ פון א שידוך, — אויב ער, הירש חסיד, האט עם נישט
געוואַלט, אויז אלצדיניג צעריסן געוואָן ווי שפינועפעם. די מהותנים
זענען זיך צעפֿאָרֶן, די טעלער אויף צוצעהאָקָן האט מען צוריך אַריינִ
געשטעלט און שאָנק. הירש חסיד, כלומרشت א פֿאָרְשַׁלְאָפּעָנָעָר, האט
זיך א באָוּוּז געטן מיטן דינעם וואַלוועָלָן שטעהָלָע — און פון אלעט
אייז געוואָן אַש און בלְאָטָע.

סיי צוישן שדכניים און סייז און די גברישע הייעור אין פֿוֹילָן
האָבן זיך אַרְמוֹנָגָעָטָרָאנִן וואָונְדָרְמָעָשָׂוֹת וועגן הירש חסידס אַינִ
טרוּנָעָם. שידוכים נאָך וועלכּע בּוּידָע צְדָדִים חֲלֵשָׁן אָון עַם אַיִז, דּוֹכְטָ
זיך, נישט פֿאָרָאָן קִין גְּלִיכְבָּרָע אָון שענְגָּרָע זיך אַין אלְעָז וועלטן —
פֿוּנְדָּעָטָוּנָן אויב עם שטימט ניט מיט הירש חסידס חשבונות —
צְעָרְגָּן זיך די מהותנים, די צְדָדִים צְעָנְגִּין זיך בַּיִּדְסָמָעָתָן,
פֿוּנָעָם גָּאָלָד ווערט בלְאָטָע אָון דָּאָס גְּלִיכְעָז ווערט קָרוּם. ווי אַזְוִי ער
טוֹט עַם, אָון ווי אַזְוִי ער גְּרָאָבָט אָוִיס פִּון אָונְטָעָר דּוֹר דּוֹר די שְׁרָעָ
טְּעַלְעָךְ פִּון קָאָלִיעָמָאָכְן שְׁידָכוֹם, אָון ווי אַזְוִי ער דְּרִינְגְּטָן אַרְיִין אָין
אלְעָז שְׁפָאָרָוּנָם אָון שְׁפָעַלְטָעַלְעָךְ ווי אַין אָומָאָנוּעָוָדְקָעָר נִיסְטָ
וּוִיסְטָ קִינְעָר נִשְׁטָם. שדכניים האָבן בלְוִיז אַמְּאָך געטן מיט די
העָנָט, דְּרָעְצִיּוֹת אִיבָּעָר גָּאָנָץ פֿוֹילָן וואָונְדָרְעָר אָון נִיסְטָם פִּון אַיִז אָון
מיט אלְעָז בְּחוֹת אַוִּיסְנָעָמִין נִשְׁטָמָץ צַו גַּיְינָן אַיִז וועג. אויב הירש
חסיד האָט נִשְׁטָמָץ געוואַלט, אויז יעדער פרָאָצָע גַּעַוּן אַרְוִיסְגָּעָוָרָפָן.
ער אויז געוווען דָּאָס שְׁדָכְנִישׁע וואָונְדָרְטִיּוֹר, דּוֹר אַפְּשָׁרָעָנְדִּיקָעָר
שְׁדָכְנִישׁע לְיִזְרְעָלְעָמָן די יִזְרְעָלְעָמָן פֿוֹילָן.

די אַיִינְצִיקָע נִסְמָה, מיט וועלכּע שדכניים האָבן זיך דָּאָס בלְוִוט
געקְיָלָט אַיִז הירשן פֿאָר זְיִיעָר עַוְלוֹת, אויז געוווען דּוֹר נִאמְעָן וואָס
זיך האָבן אַיִז צְוָנְעָלְעָפָט, נַעֲמָלָעָךְ, דּוֹר נִאמְעָן „חַסִּיד“. מיט דעם
האָבן זיך געוואַלט אַוִּיסְדָּרִיךְן די גָּאָנְצָע בִּיטָּעָר אַירָאָנִיעָ לְגַבְּיָ דּוֹעָם
געפְּעַרְלָעָכְן אָון מִיסְטָעָרָה אַפְּטִיךְן קָאָנְקָרְעָנָט. ווֹיפִיל גָּאָלְקָעָר שְׁפָאָטָן
וּוְאָסְטָרָ חַסִּיד אויז הירש — ווען אלְעָז ווּוִיסְטָן סְדִיחָפָל, אוֹ הָגָם ער אויז
מְכֻלּוֹמָרֶשֶׁט אַשְׁדָּכוֹן בלְוִיז אַיִז חַסִּידִיש-גְּבָרִישָׁע הַיּוֹעָר, פֿוּנְדָּעָטָוּנָן
זָאנְטָ ער זיך נִשְׁטָמָץ אַפְּ פִּון אַגְּרָעָבָר פֿאָרְדִּינְסְטָל בְּעֵת עַם האָלָט בַּיִּ

א שידוך און פֿאָרְגַּעַשְׂרִיטָעָנָעַ משפחות און אַפְּיַו בַּיַּסְמָעַ "דִּיטְשָׁן". צוואמען מיט זיין לעגאלן שדכנים-צעלט טראגט אט דער חסידישער שדרן בי זיך אַרְום פֶּאָטָאָגְרָאָפְּיעַס פָּוֹן כלות און חתנים. און ער וויזט זיך ווען און וואו מען באַדָּרָאָך צו וויזן. ער קַאְמְבִּינְרָט אָוָוָס באָר האלטעה נַאֲגַעַנְעַנְשָׁן צוּוִישָׁן בחורימ און מִידְלָעַ, אָוָן ווַיְסָט אַפְּצָוָמָאָלָן די רִיצְזָן פָּוֹן אַ נְקָבָה, אָוָן די רִיצְזָן פָּוֹן אַ בַּחֲוָר. ס'איו נוּשְׂטָאָס קִין שָׁוָם אַפְּהַאֲלָטָעָנִישָׁ פָּאָר אִים, ווען ער ווַיְלָ אַוְיסְפִּירָן אַ שִׁידּוֹך. הִירְשָׁ חַסִּיד! ווַיְפִילָ אַירָאָנִיעַ. נָאָר ווַיְפִילָ די שְׁדָכָנִים האָבָן גַּעוּוֹאָלָט אַוְיסְפּוֹיקָן די מַעֲשָׂוִות פָּוֹן די פֶּאָטָאָגְרָאָפְּיעַס, כְּדִי אַפְּצָוָרָעָקָן פָּאָר אִים די חַסְדִּישָׁע גְּבָרִים אַיְן פּוֹיָן — עַס האָט נִישְׁתָּגַעַטָּלָט. קוּוִם האָט זיך הִירְשָׁ חַסִּיד נָאָר באַוְוִוָן מיט זיין שְׁטָעַקָּלָעַ, האָבָן זיך די חַסְדִּישָׁטָע טִירָן פָּאָר אִים גַּעַפְּנָמָן.

סֵי אַיך אָוָן סֵי רֵ' אַיְצָיקָל פְּלוּוּמְעַנְבּוֹים טַעַכְטָעָרְלַע זַעַנְעָן בַּיַּהְרִישׁ חַסִּיד גַּעוּוֹן פֶּאָרְשְׁרִיבָן אַיְן זַיְן שְׁדָכָנִים-צַעַלְטָן. אָוָן טַאָלָע אַוְיפָּן סַמְעַ אַוְבָּנָאָן. מִיר בַּיַּדְעַ זַעַנְעָן גַּעוּוֹן, אַזְוִי צַוְּן אַנְןָן, די רַאֲשָׁנָקָעָם אַיְן זַיְן טִיְּגָן. הִירְשָׁ חַסִּיד פְּלָעַנְטָאָלְיָוָן זַיְצָן בַּיַּהְרִישׁ צַעַלְטָן אַיְן פְּאָמְבִּינְרָן שִׁירְדָּכָים. ער האָט נִישְׁתָּגַעַטָּלָט, אַז עַמְּצָעָרָד — אַפְּיַו די עַלְטָעָרָן גַּוְפָּא — זַאָלָן אִים קָאָלְיָע מַאֲכָן זַיְנָע קָאָלְקָדָר לאַצְּיעָם. לֹוִיט זַיְנָע חַשְׁבוֹנָה האָפָּהָגָע נִעהָאָט אַז אַנְדָּרָע כָּלה אָז רֵ' אַיְצָיקָלָט אַכְּבָטָע — אַז אַנְדָּרָע חַתָּן. ווען הִירְשָׁ חַסִּיד האָט גַּעהָהָרָט, אַז שְׁדָכָנִים גַּיְעָן אִים דָא אַרוּסְגַּנְבָּעָנָען די זַיְסָטָע רַאֲשָׁוְנִינָהָמָן פָּוֹן זַיְן טִיְּגָן, האָט ער זיך שְׁטָלָאָן אַיְן פֶּאָרְשְׁלָאָפָן אַוְיסְגַּנְשָׁמִיכָלָט אַוְיפָּן גַּעַשְׁטוּפְּלָטָן פְּנִים. ער אַיְן גְּדוּתָן גַּעוּוֹן אַוְיפְּצָוְהָוּבָן די הענטָשָׁדָע אַז אַנְצָחוּבָן דָּאָס גַּעוּוֹאָנָעָנָע שְׁפִילָ.

הִירְשָׁ חַסִּיד האָט גַּעַלְקָאנְטָאָלְעָ ער יְדִישָׁע גְּבָרִים אַיְן פּוֹיָן אָז גַּעוּוֹן אַוְיסְגַּעַנְיִיפָּט אַז אַוְיסְגַּעַבְּגָנְדָן אַיְן אַלְעָ שְׁוֹאָכְקִיָּוָן אָז קָאָרָפְּרִיזָן פָּוֹן די גְּבִּירוּשָׁע מַחְוֹתָנִים אָז מַחְוֹתָנְתָּטָעָט. בַּיַּהְרִישׁ שְׁוֹדָכִים האָט ער אַוְיָף דָעַם גַּעַשְׁפִילָט וְיָאָ וְוּוּרְטָאָזָן אַוְוָהָ זַיְנָע אַיְנְסְטְּרוּמְעָנָטָן. רֵ' אַיְצָיקָל פְּלוּוּמְעַנְבּוֹים אַמְּבִּיצִיעָס אַז שְׁוֹאָכְלִיטָן האָט ער גַּעַלְעָנָט וְיָזְיָהָע צָעָן פִּינְגָּרָה. רֵ' אַיְצָיקָל אַז גַּעוּוֹן זַיְנָע הוַיְפְּטָאָקָונָדָן. הִירְשָׁ חַסִּיד האָט זיך גַּעַפְּלָט אַז רֵ' אַיְצָיקָל פְּאָלָאָצָע, וְיָ אַז זַיְנָס

אן איינגענעם מאיאנטעס. אויף ר' איזיקלן זיין און טעכטער האט ער געקקט ווי אויף זייןש אין אינועגענטאָר. אָנוּ גַּרְאָד דָּאָרְטָן הַאָבָּן דִּי שְׂדָכְנִים גַּעֲהָאָט דִּי הָעוֹז אִים צֹו גַּיְינִין אֵין וּוְעַג אַרְיִין — הָאָט בַּיִּהְרִישׁ חַסְדִּין אַרְוִיסְגֶּרְוֶפָּן אַ שְׁמִיכָּל פָּוּן בִּיטּוֹל. לְאָזָן זַיְתָּךְ שְׁפִילָן. ער האט ציימט. דער בראָטן ווועט אִים סִירְיוּזִיסִי נִשְׁתַּחַת אַרְוִיסְפָּאָלָן פָּוּן דִּי הענט.

די שְׂדָכְנִים הַאָבָּן זַיְתָּךְ גַּעֲוֹאוֹנְדָּרְט וּוְאָס הָיָרְשׁ חַסְיד זִיצְט אָזוּז שְׂטִיל אָזָן לְאָזָט זַיְתָּךְ, מִיר נִשְׁתַּחַת דִּיר נִשְׁתַּחַת, אָזוּז לִיְוָת אַוּעַקְבָּאָפָּן אַ שְׂיוֹדוֹךְ פָּוּן אַוְנְטָעָר דָּעָר נָאָז. דער לִיְוָת זִיצְט שְׂטִיל אָזָן זַיְתָּךְ נִאָרָע אָזָן קוֹפְּט זַיְתָּךְ צֹו וּוּ דִי קְלַעַנְעָרָעָה הַיְלָעָר פָּאָרָעָן זַיְתָּךְ אַרוֹם. — אָזָן ער טָמוֹט צֹו מַאְלָן נִשְׁתַּחַת קִיּוֹן בְּרוּם... נִאָרָע הָיָרְשׁ חַסְיד האט זַיְתָּךְ נִשְׁתַּחַת נְעָרָאָיִלְתָּ. ער האט גַּעֲקָאָנָט ר' אַיְצָיקְלָן פְּלוּוּמְעַנְבּוּמָעָן. אַגְּבָּה האט אִים פָּאָרְדָּרָאָסָן וּוְאָס ר' אַיְצָיקְלָן, זַיְתָּךְ אַיְבְּיָקָעָר קָוָנָה, פָּאָר וּוּלְכָן ער האט גַּעֲבָּרְעָנָגָט דִּי שְׁעַנְסָטָעָמָה חַוְּתָנִים, אִיז אִים מִיטָּאָמָּל גַּעֲוֹאָרָן וּוּדְרָעָרָה שְׁפָעָנִים אָזָן גִּוְּטוֹן שְׁדוֹכוֹם אָזָן אִים, הָיָרְשׁ חַסְדִּין. שָׁאָרְטָן נִשְׁתַּחַת הָיָרְשׁ חַסְיד האט נִשְׁתַּחַת קִיּוֹן מָוָאָה גַּעֲהָאָט, אָזָן דִּי טְיֻבָּלָעָר וּוּלְעָן אִים אַוּעַקְפְּלִיעָן. זָאָל זַיְתָּךְ ר' אַיְצָיקְלָן דָּעְרוֹוְיָל פָּאָרָעָן מִיטָּן אַנְדָּרָעָן שְׁדָכְנִים זַיְתָּךְ. הָיָרְשׁ חַסְיד וּוּטָן שְׁוֹן וּוּסָן וּוּעָן צֹו וּוּאָרְפָּן דִּי טְוּזָּוָרָט.

וּוּעָן דָּעָר שְׂיוֹדוֹךְ מִיטָּן מִיר האט זַיְתָּךְ אַגְּנָהָבוֹבָן פָּעָסְטָעָר צֹו פָּאָרָה בְּעַדְעָמָעָן אָזָן דִּי שְׂדָכְנִים הַאָבָּן אַגְּנָהָבוֹבָן ר' אַיְצָיקְלָן צֹו צֹוּצָּרְדִּיקָּן צֹו דָּעָר וּוּאָנָט, עַנְדָּלָעָר — בְּכִי טָוב — צֹו הַאָקָן טְעַלְעָר, האט זַיְתָּךְ פְּלוּצָּעָם הָיָרְשׁ חַסְיד אַ בָּאוֹוִיזָּוּ גַּעֲטָוָן אִין זַלְאַשְׁינָעָר פְּאַלְאָצָּעָן.

ער אִיז גַּעֲמָעָן וּוּי תְּמִידָה, הַן וּוּי אַיְינְגָּעָנָר מַעֲנְטָשָׁ, הַן וּוּי אַ שְׂטִילָעָר אָזָן בָּאַשְׂיוֹדָעָר אָזָן אַגְּנָהָבוֹבָן. ער אִיז גַּעֲסָמָעָן מִיטָּן וּוּאַלְוָעָלָעָן שְׁטָעַקְלָעָלָעָן דָּעָר האָט זַיְתָּךְ גַּעֲמָאָכָט גַּלְיָיךְ וּוּ ער וּוּאַלְטָן כְּלוּמָרְשָׁט גַּאֲרָנִישָׁט גַּעֲוֹאָסָט, וּוְאָס ר' אַיְצָיקְלָן פְּלוּוּמְעַנְבּוּמָה האט אִים, הָיָרְשׁ חַסְדִּין, אַפְּגָעָתוֹן אוֹיפָה טְעַרְקִישָׁ מִיטָּן עַלְטָסָטָן טְעַכְּטָעָרָלָן פָּוּן צְוּוִיתָן וּוּיָבָה. נִאָךְ דָּעָם, וּוּיָהָרְשׁ חַסְיד האט אַוּסְגָּעָטְרוֹנָקָעָן דָּאָס שְׁעַנְסָטָעָמָה גַּלְעָזָל טִי מִיטָּן אַיְינְגָּעָמָאָכָטָם, האט ער זַיְתָּךְ פָּאָרְמָאָכָט מִיטָּן ר' אַיְצָיקְלָן אִין קָאָפְּנִינָט.

— אַיךְ הָאָפָּה פָּאָר אַיךְ אַ שְׂיוֹדוֹךְ, ר' אַיְצָיקְלָן, האט הָיָרְשׁ חַסְיד

געזאנט כלומרטש קאלטפלומיך און מינדרסטן שמיוכעלע אויפֿן דאָרָן
געשטוּפְּלַטְּן פְּנִים.

הירש חסיד האט זיך געמאכט נישט זען ווֹי ר' אַיזַּקְלַע
ווערט עפּעַם ווֹי צַעֲמִישֶׁת אָוֹן שׂוֹווֹיגַט.

— אַיך שְׁטֵינוּ בַּיּוֹ אַ שִׂידּוֹךְ טָוּן, — האט ר' אַיזַּקְלַע אַ נִישְׁטָהּ
דרײַסְטָעַר עַנְדְּלַעַךְ אַ זָּאָן גַּעַטְוֹן אָוֹן זיך באַמִּיטָּן נִישְׁטָהּ צָו קָוָן הִירְש
חַסִּידָן אִין פְּנִים אַרְיוֹן.

הירש חסיד האט זיך געמאכט גְּלִיכָּךְ ווֹי ער ווֹאַלְטַע עַם נִישְׁטָהּ גַּעַר
הָעָרָט, אָוֹן ווֹיְטָעַר גַּעַרְעַטְמַיט זַיִן פָּאַרְשָׁלָאָפְּעַנְעָם קוֹל. ער האט
זיך אַפְּלִיּוֹ אַוְּסְגַּעַנְגַּעַנְצַטּוֹ.

— אַיך הַאָבָּ פָּאָר אַיך אַ שִׂידּוֹךְ מִיטָּן ר' יַעֲקֹב עַנְגַּלְמַאן, —
הָאָט הִירְשָׁ חַסִּיד פָּאַמְּעַלְכָּל אַרוֹיְסְגַּעַרְעַט אָוֹן מִיטָּן אַיִּינָן אַוְּנִילָן
דָּעַר זַיִטָּן אַ קָּוָךְ גַּעַטְוֹן אַוְּיָפָּךְ ר' אַיזַּקְלַעַן.

ר' אַיזַּקְלַעַן האט זיך אַ רִיר גַּעַטְוֹן אַוְּיָפָּךְ זַיִן בְּעַנְקָל ווֹי מַע ווֹאַלְטַע
אִים גַּעַשְׁטָאָכָן מִיטָּן אַ שְׁפִּילְקָעַ. הִירְשָׁ חַסִּידָן האט אִים אַנְגַּעַרְיָת אַוְּפָּן
סָאַמְּעַ צְעֻוּיְטִילְטָן אַרְטָן.

— דָּאָס הַיִּסְטָן, נִישְׁטָמִיט ר' יַעֲקֹב עַנְגַּלְמַאן גְּוֹפָא, — הָאָט
הִירְשָׁ חַסִּיד ווֹיְטָעַר גַּעַצְיַוְתָּן דַּי ווֹעַרְטָעַר — אִיר ווֹיְסָט דָּאָר, ר' אַיך
צַיְּקָל, אָז ר' יַעֲקֹב הָאָט שְׁוִין לְמֹלָא אַוְּיָנְגַּעַבָּן אַלְעַז וַיְנַעַן קִינְדְּרָעָר,
קִין עַיְנָ-הָרָעָ. אַיך הַאָבָּ פָּאָר גַּעַרְעַנְגַּט אַ שִׂידּוֹךְ מִיטָּן זַיִן אַיִּיד
דָּעַם, ר' יַרְמִיהָ אַפְּרַתָּן פָּוּן ווֹאַרְשָׁעָ. שִׁוְּיךָ זָאָן ר' יַעֲלָבָט אָן אַיְדָעָם,
אָז דָּעַר דָּאַזְוִיקָּר יַוְנְגַּעַרְמָאן שְׁנִירִידָט זַיִךְ אַלְיָוִן צָו ווֹעַרְן אַר' יַעֲקֹב
עַנְגַּלְמַאן. מַע שְׁמוּעַת אָז ר' יַרְמִיהָ ווֹאַקְסָט ווֹי אַוְּיָפָּךְ הַיּוֹיָוֹן אָוֹן דָּעַם
עַרְשָׁטָן מִילְיאָן אִיזְרָעַל שְׁוִין אַרְבִּיבָּר מִיטָּן אַ שְׁמַיָּאָ. עַס הַוּבָט זַיִךְ
עַרְשָׁטָן אָז, זָאָן יַוְדָן. אָז יַוְדָן רַעַדְנוּן אַ גְּבִיר, ווֹיְסָט זַיִךְ ווֹאַס זַיִךְ
רַעַדְן, ר' אַיזַּקְלַעַן.

דָּעַרְהָעָרָט ר' יַעֲקֹב עַנְגַּלְמַאן אָוֹן אַ מִילְיאָן אִיזְרָעַל אַז
בִּיטְעָרָעָר גַּעַוְאָרָן אַין מַוְיל אָוֹן ער האט עַנְדְּלַעַךְ דָּרְצִיּוֹלָט הִירְשָׁ
חַסִּידָן מִיטָּן ווֹעַמְעַן מַעַד האט אִים שְׁוִין טִיף אַוְּיָנְגַּעַפְּרָעָם אַין אַ שִׂידּוֹךְ.
— מִילְיאָן, אָז אִיר ווֹילְטַעַן האָבָּן בְּרוֹךְ גַּוְשְׁיוֹוָאָטָשָׁן פָּאָר אַ מַהְוָתָן
אַנְשָׁטָאָט ר' יַעֲקֹב עַנְגַּלְמַאן, אִיז אַיְיעָרָאָזְךָ, ר' אַיזַּקְלַעַן. אָז דָּאָס

ניט קיין גלאטן ר' יעקב ענגעלמאן, נאר א ר' יעקב ענגעלמאן מיט מיט ליינען. — הירוש חסיד האט געטן א מאך מיטן וואלווען שטעהלע און דער לופטן: — דערמאנט זיך וואסערע שיינען מוחתנים איך האב איך געגעבן פאָר איערע ערשותע סינדרע. פוילן קליננט מיט אייך. איך וויל אייך נאר דערמאןען, ר' איזיקל — הירוש חסידס געשטופל טער פנים האט זיך פֿלוֹצִים בְּיוֹזִילִיק צַעֲשְׁמִיכְלֶת — אָז אָוֵב אַיר ווועט זיך משדר זיין מיט ברוד גושוואָאַטש, קאָן זיך גְּרוֹילָעַךְ טראָפֶן: אַיר ווועט אַמְּאָל זײַן צוּ גַּאַסְטְּ בְּיֵאַיְעַרְךָ מְחֻותָן ר' משה אהרן ווינער אַין לאָדוֹש אָוּן גְּרָאָד ווּלְעָן אַיְעַרְךָ נְיִיעַ מְחוֹתָנִים אַפְּבָרָעָנָעָן פָּאָר מְשָׁה אַהֲרָנוּן אַ קָּפָאָטָעָן אַנְצּוּמָעָטָן, אַדְרָעָ אַ פָּאָר שְׁטוֹלָן... הא, ר' איזיקל?

הירוש חסיד האט זיך מיר אויסגעגעגענטס ר' איזיקל פֿלוֹיְמָעָנוּבּוּיַּי
מען גְּלִיאַךְ אַיְן פְּנִים אַרְיַין.

ר' איזיקל פֿלוֹיְמָעָנוּבּוּיַּיְם האט גַּעֲפִילַט ווּ אַיִם ווּעַרטַּ קָאָלַט אַיְן אַלְעַ
רְמַחְאָבָרִים.

ר' איזיקלען אַיְזְבּוּרְעַךְ גַּעֲוָעַן אַוְיָף דָּעַר נְשָׁמָה. שְׁדָכְנִים האָבָּן אַיִם אַבְּעָר שְׁוִין גַּעֲהָט צַו טִיף אַרְיוֹנְגָּעָפִירְט אַיְן דָּעַר בְּלָאָטָע. ר' איזיקל אַיְזְבּוּרְעַךְ גַּעֲוָעַן אַז אַבְּעָרְלְוִיבְּרִישְׁרַעְךְ. הַיְרָשָׁ
חסִידָה האט גַּעֲוָאָרְפָּן די קָאָרְטָן אַזְוּן עַר האט אַנְגָּעוּהָוִיבָּן דָּאָס שְׁפִילַט.
דָּעַר לִיְּבָּחָר האט גַּעֲטָן אַ בְּרוּם, אַזְוּן די שְׁדָכְנִים האָבָּן גַּעֲוָעַן, אַז סְּאַיְזְנִים
נִישְׁתְּ גּוֹט. דָּעַרְצָו מּוֹזָעַן צַוְּגָעָבָן: הַיְרָשָׁ חַסִיד אַיְזְבּוּרְעַן גַּעֲוָעַן
אוֹנְטָעַר אַ גְּלְדָעָרְנָעָם שְׁטָעָרָן אַזְוּן עַר — אַיְן זַיְן פָּאָר — אַיְזְבּוּרְעַן
עַפְּסָ אַזְוִינָס ווּ אַ לִיְּבָּלִינְגְּ פָּוּן די גַּעֲטָעָר.

סְּיִינְעָר האט נִישְׁתְּ גַּעֲוָוָסְט ווּ אַזְוִי, נָאָר מִיר האט זיך פֿלוֹצִים
„פְּאָרְרִיסְוּן“ אַ נָּאָל פָּוּן אַ פָּוּס אַזְוּן כְּהָאָבָּה בְּאַקְוּמָעָן אַ „בְּיִזְוּ פְּינְגָעָר“. הַיְרָשָׁ
חסִידָה שְׁטָעָרְנָעָם האט גַּעֲטָן דָּאָס זַיְנִיקָעָן אַזְוּן נִישְׁתְּ צַוְּגָעָלָאָזָט אַז
דָּעַר קְרָאָנְקָעָר פְּינְגָעָר זָאָל זַיךְ פְּאָרְהִיְּלָן. דָּקְטָוּרִים האָבָּן נִישְׁתְּ
גַּעֲזְשָׁאָלָעָוָעָט קַיְיָן זָאָלְבָּן, וּוּאָרָעָם אַטְהָלָט איך בְּיַיְתָןָים. נָאָר
הַיְרָשָׁ חַסִידָה מָזָל אַזְוּן שְׁטָאָרְקָעָר גַּעֲוָעַן פָּוּן די זָאָלְבָּן, אַזְוּן איך האָבָּה

א קאפעטשקבעל אונטערגעהינקט. עפעם ווי דורך שפארונגעלעך האבן
אלע ווינטן אונטערגעטראנן הירש חסידן, וואם עס איז געשן מיט מיין
פומ.

הירוש חסיד האט געקבנט זיין שטערן אין הימל און ער אויז גע-
ווען מיט אים צופרידן. ער האט גענומען דאס וואַלוועלע שטעהלע
און האומן אונ אושטערטרן קיון זאלשין.

ער איז אהינגעקומווען א שטילער אונ א באשידענער ווי אן אל טער נאסט אונ געהיסן זיך געבען גוטע הייסע טוי מיט אתרונג-איינגע מאכטם.

בוי ר' איזיקלען אין די שאפעס האבן נישט געפעלט קיון אוניג געמאכטסן.

עד האט זיך א גאנצן טאגן ארכומגעדרויט איבער ר' איציקלט סא-
לייעס אונז אפילו אראפגענאנגען אין גארטן אריין שעפן פרישע הוופט.
ס' איזו געווען אינמאיטן חורש מאי אונז ר' איציקלט גארטן האט אנגגע-
הויבן פון זיך אראפצעוואווארפן דאס בליעצע. הירש חסיד האט זיך
פאזרויכטיך אומגעקוטט צוישן די בוימער. עד האט געוואאלט טרעפַן
ר' איציקלט מעכטערל אליען.

ענדליך האט ער זי געטראָפַן. קײַנער איז גראָד נישט געווען אינעם לִידְיקָן וואָרְעָמָען סָאָד. ער איז צו אַיר צוֹגָעָנָגָעָן אָזָן זַיךְ לֵיב צו אַיר אָוִיסְנָשְׁמִיכְלָט מִיטָן גָּאנְצָן גַּעַשְׁטוּפְלָטָן פְּנִים.

— נו, עם קומט דיר באולד א מזולטוב, אסתהָל, האט הירש חסיד געזאנט מיט א ליב הארציקער היומישקיט.

דאס יונגע מיידל איז רויט געווואדען און ארעפנעלאָזט די אויגן.— צי וויסטו כאטש, אסטREL, איז דער טאטשי ניט דיר א לאמען

החתן? — הआט הירש חסיד שטיל געזאגט, נאך א קליענער פוויזע. דאס מידל האט צו אוים אויפגענוויבן די אוינן. אויף הירש

חסידים פנים הארץ זי געזען אַזָּרְגֶּפֶטְקִיטִים.
— יא. אַאמְעָן חַתּוֹן — האט הירש חסיד ווינטער געציגונג זוינען ווינטער אוון זיך אַרוֹמֶנְסְקֶט צוישן די בוינטער צי קינדר הערט גושטן.

דאס מידל איז מיטאמאָל אנטלאָפּן ווֹי אֶן אונטערגעשאָסענע. זַי

איו אריינגעלאפֿן צו זיך אין חדַּל, אָרוֹפְּגָעָפְּאָלָן אוּפְּן בעט און שטארק זיך פונאנדרגעוווינוין.

הירש חסיד איו זיך וויטער גענאנגען שפאצ'יזן איו נארטן און גע-פֿאַכְּעַט מיטן ווֹאַלְוֹעַלְן שטעהלען. אם איו איצט ליב געווען צו הערן ווי די פִּיגְלַץ צוּוִישָׁעָרָן אוּפְּ רֵ' אַיְצִיקְלָם בּוּמָעָר. איו רֵ' אַיְצִיקְלָם פֿאַלְאָצְּ אֲבָעָרָהָט זיך באַלְד צַעַטְרָאָגָן, אָז אַסְתָּרָלְן לִינְטָ אָוּפְּ אַיר בעט, פֿאַרְגְּרָאָפְּן דָּאָס פְּנִים איוֹ די ווַיְסַע קִישְׁנָס אָזְן ווַיְוִינָט אַ בִּיטָּר גַּעַר ווַיְוַיְן.

רֵ' אַיְצִיקְלָם ווַיְיִבְּ אָזְן אָרוֹפְּגָעָפְּאָלָן צוּ דָעַר מַאְכָלָעָר אָזְן אַ דָּעַר-שְׂרָאַלְעַנְעַ גַּעַרְעַנְט ווָאָס עַם אָזְן גַּעַרְעַנְט אָזְן ווָאָס אַיר אָזְן. אַסְתָּרָהָט זָהָט גַּעַוְיָנָט אַיר מַוְתָּעָר אַין פְּנִים אָרוֹיָן אָזְן גַּעַרְעַנְט מִיט ווָאָס זָיְן עַרְגָּעָר פָּוּן די אַנְדָּרָעָ שְׂוּעַטְרָעָן אָזְן גַּרְאָד אַיר קָוְמָט אַ לְאַמְּעָר חַתְּן. זֶה זָהָט דָעַר מַוְתָּעָר דָּעַצְיָילָט ווָאָס הַרְשָׁהָט זָהָט גַּעַזְגָּטָן. מעַ זָהָט אוּפְּ אָזְן דָעַר גַּעַשְׁוִינְדָר אָרוֹמְגַּזְבָּט הַרְשָׁהָט אָזְן מַעַלְעַיְמָעָם. נַאֲךְ גַּרְוִיסָּעָר זַוְּכָּעָנִישָׁה זָהָט מַעַן אִים קוּוּטָנְעַנְעַ ערְעַז אָזְן נַאֲרטָן ווָאוּ ערְאָזְן גַּעַזְעַסְעַ אָוּפְּ אַ בָּאָנָּק אָזְן גַּעַרְעַמְלָט. ווָעַן הַרְשָׁהָט אָזְן צְוַרְקָעַטְמָעָן אָזְן פֿאַלְאָצְּ אָזְן מַעַן זָהָט אִים גַּעַרְעַנְט צַיְּ דִּי מַעְשָׁה אָזְן ווָאָרָה זָהָט הַרְשָׁהָט גַּעַשְׁקָלָט מִיטָּן קָאָפְּ אוּפְּ יָאָ, אָזְן גַּעַהְיוֹסִין שִׁיקָּן אַ שְׁלִיחָ קִיְּן לְאַדוֹשׁ כְּדִי מִיטָּן די אַיְינְגָּנָע אָזְן זיך אַיְבָּרְצָוְצִין אָזְן דָעַר בָּחָור לְאָמָט.

בַּיְּ רֵ' אַיְצִיקְלָעָן אָזְן פֿאַלְאָצְּ אָזְן גַּעַוְאָגָן. רֵ' אַיְצִיקְלָ אלְיוֹן אָזְן אָרוֹפְּגָעָפְּאָלָן אַינְם חַדְּר, ווָאוּ מַשְׁהָלָעָ קְרִיטְנִיצְעָר אָזְן גַּעַז ווָעַסְעַן בַּיְּ אָרוֹפְּגָעָמִישְׁטָעָן גַּמְרוֹת אָזְן גַּלְעָרָנְט מִיטָּן רֵ' אַיְצִיקְלָם נַאֲךְ נִישְׁטָאָוִסְגָּעַבְעַנְעַ זַיְן. מַשְׁהָלָעָ קְרִיטְנִיצְעָר זָהָט זיך שְׂטָאָרָק צַעַז הַסְּטָט ווָעַן רֵ' אַיְצִיקְלָ זָהָט אִים שָׁאָרָף גַּעַרְעַנְט צַיְּ ערְזָהָט נִישְׁט בַּאֲמָרָקָט צַיְּ דָעַר בָּחָור לְאָמָט.

— אַ גַּרְוִיסָּעָ נַפְּקָהְדִּמְינָה צַיְּ רֵ' יְצָחָק ווּוֹרְקָעָרָס אָז אַיְינְקָל לְאָמָט יָאָ צַיְּ נִישְׁט, — זָהָט מַשְׁהָלָעָ קְרִיטְנִיצְעָר אַ מַאְכָל גַּעַטְוֹן מִיטָּן די קְלִיְּ... נַעַן הַעַנְטָאַלְעַד אַיְבָּעָר דָעַר אָרוֹפְּגָעָמִישְׁטָר גְּמָרָא, אָזְן קָאָצְּ... אָזְן דָאָ זָהָט מַשְׁהָלָעָ קְרִיטְנִיצְעָר גַּעַוְאָלָט אַנְהָוִיבָן צַוְּ דָעַצְיָילָן רֵ' אַיְצִיקְלָעָן אַ מַעְשָׁה פָּוּן קָאָצְּ. מַשְׁהָלָעָם קָאָצְּקָעָר מַעְשִׁיות זַעַנְעַן

שטענדייך געלעגן ווי קליאטשע אין ר' איזיקלס אויערן. איזטער האט ער אודאי נישט געהאט דעם קאָפּ צו הערן. מ'האט נעלמאָט אַדע-פעשׂ צו וועלוואָלע ווינערן קיין זדונסקע-וואָלייע אַז ער זאל לְמעֵן-השם זאָפָרט קומען.

ווען וועלוואָלע ווינער איז אַגעקומען קיין זאלאַשין אָזן מע האט אַים געפֿרגט צי האט ער נישט געזען אויבּ דער חתּן-בּחוֹר לאָטֶם, האט זיך וועלוואָלע ווינער געקראַצט אַין קאָפּ. ער האט זיך נישט געקענט דערמְאנַען. ער האט געזאגט, אָז אַים דוכט זיך אָוִים, אָז אַיך לאָם נישט. באָלֶד אַבעָר האט ער זיך צוּרִיקְגַּעֲכָאָפּט אָז געזאגט: אָפְשָׁר יאָ...

הירש חסיד האט נישט באָלֶאָמוֹטוֹשָׁעַט כל-זָמָן דָּאָם אַיזָּן אַיז היים אַידָּעָר ווֹאָס אָזָן ווען אַיז אַסְטָרָל גַּעֲוָאָרָן אַכְּלָה פָּאָר ר' יְרֻמִּיה אָפְרָתָעָס זָוָן.

ווען ס'אָז אַגעקומען די יְדִיעָה קיין לאָדוֹזִיש, אָז ר' אַיזְיקְלָ פְּלוּוִי מענְבּוּם האט זיך פְּלוֹצָעָם אַינְמִיטָן דערינְגעַן מִישְׁבָּן גַּעֲוָעָן אָזן אַכְּלָה געמאָכָט זַיִן טַעַכְטָעָרְלָ פָּאָר אָז אַנדָרָן, האט מִיְּן מוֹטָעָר גַּעֲמִינְטָן, אָז אלָעָ ווּעַלְתָּן גַּיְעָן אַיר אַונְטָעָר אָזָן אַיך ווּעָלָ שְׂוִין בְּלִיבְּן זִיכְּן בְּיוֹן גְּרָאָעָן צָאָפּ. וּועָר ווּעָט מִיךְ ווּלְדָן? באָלֶד אַיז צַו אָונְדוֹ אַרוּפְּגַּעְפּוּמָעָן די מָמוֹעָ שְׁפָרָה מִירָל, די פְּאַלְיִישָׁרְךָ בְּבִיצְיָן. די גַּאנְצָע שְׁטַרְעָנְגָּעָן ווּרְדָע פָּזָן אַיר יְחָס אַיז גַּעֲלָעָן אַוִּיפּ אַיר פְּנִים אָזָן אַיר הַאֲלָטָונָג. עַס האט זיך אַוִּיסְגַּעְדוּכְטָן: די מָמוֹעָ שְׁפָרָה מִירָל אַיז עַפְּעָם אַוִּיסְגַּעְן ווּאַקְסָן אַיז אַיר גַּעֲרָעָנְקָטָן צָאָרָן אָז ס'אָז אַפְּרָאָן עַמְצָעָר אַיז פּוֹיְלָן ווּאָסָקָן זיך אַיר אַונְטָעָרְשָׁטִין נִישְׁט צַו ווּלְדָן ר' יְהֹשִׁיעָלָל קַוְּטָנְעָרָס אַז אַיְינְיקָל. זַי האט גַּאֲרָנִישָׁט גַּעֲרָעָטָן, נַאֲר שְׁטַרְעָנָג גַּעֲזָאנָט, אָז אַט פָּאָרָט זיך אַרְיָין קַיְן ווּאַרְשָׁעָ אָז בְּרָעָנְטָמָיר אַכְּלָה פָּזָן די פְּרִיעָעָטָם.

די דְּאַזְוִיקָע אַסְטָרָ, ווּעָמָעָשׂ שָׁאָטָן בְּלוּזָן ס'אָז גַּעֲוָעָן מִיְּן עַרְשָׁטָע לִיבְּשָׁאָפּט, האָפּ אַיך קַיְן מַאֲלָ נִישְׁט גַּעֲהָאָט אַגעָעָן אַוִּיפּ די אַוִּיגְנָן, — חַגְּמָן אַיך האָפּ כַּסְדָּר אַוִּיפּ אַיר נַאֲכַגְּעָפְּרָעָנָט. מִוּט עַטְלָעָכָע דְּרִיְיסִיק

יאר שפעטער ווען איך האב שיין לאנג געהאט געוואוינט אין וארשע, בין איך געווען אויף א לוויה אויפן גענשער בית-עלמין. אויף דער דאזיקער לויה איז אויך געווען מײַן טויערטער פרײַנט און חבר העץ פישמאן. איינער פון די זעלטנסטע יידן, און פון וועלכּן איך וועל א סך דערציילן אין די שפעטער בענדער. עס האט זיך אויסגעלאָט, איז אויף דער דאזיקער לויה איז אויך געווען אַסְתָּר. איך גלויב, איז זי איז שיין דאמאלט געווען אַפְּגַּע. מיר זענען געתמאָנָען צוישן דעם עולם אַרְום דעם אַפְּגַּען קָרְבָּר. ווען די באָגָּרְבָּעָר האָבָּן מיט זויערט לאָפְּגַּעטעם אַנְגָּהָוִבָּן צו שיטן ערְד אַוִיפֵּן מָת אַינְעָם קָרְבָּר, האָט מיר העץ פישמאן אַנְגָּהָוִזָּן אויף אַפְּרָוי, וואָס איז אויך גע-שטמאָנָען אַוְנְטָעָר די בית-עלְמָדְבוּמָעָר.

— דאס איז זי, די כלָה, וואָס האָט דִּיך נִישְׁתַּג גַּעֲוָאָלָט, — האָט מיר העץ פישמאן גַּעֲזָאנְט מִיט זִוְּן גַּעֲוִוִינְטָלְעָכָר פְּרִילְעַכְּפִּיט.

איך האָב אַוִיפְּגַּהָּוִבָּן די אוינֶן. אויך דָּאָן האָב איך נִישְׁתַּג באָוִוִוָן זי גָּוֹט אַנְצּוּקוֹן, אַסְתָּרָן. אַסְכָּר יַידְן האָבָּן זי פָּאַרְשָׁטָעָלָט.

קֵאָפִיטֵל פּוֹפְצִיךְ

די געשיכטעלעכע דיאַלעקטיק אָווֹף די גָּאסָן. באַלּוֹט אָווֹף דער פֿיעַטְרִי-
קָאוּועָר גָּסָם. די יְדִישׁ אַרוּמְקִיּוֹת זִינְגֶּט אָווֹף בָּאָרוּקָאנְדִּן די
בּוֹנְדִּישׁ „שְׂבֻועָה“.

די קָאָלִישָׁע רְבִיצָין, די מָמוּע שְׁפָרָה מִירְלַ, הָאָט דָּעָרְוַוְיל גָּעַד
מוֹזָט אֲפְלוֹינָן אַיר נְסִיעָה קִין וּוּאָרְשָׁע, מְחַמֵּת מַעַן הָאָט כָּמַעַט נִישְׁתָּ
עַקְאַנְט אַרוּסָנְיָן אָווֹף די לאָדוּשָׁע גָּאסָן. באַלּוֹט גִּיט נִישְׁתָּ
מְנוֹחָה. פּוֹנְדָּאָסְנִי זַעַנְעָן אַוְיסְגָּעַבְּרָאָכוֹן סְטָרִיקָן פּוֹן אַרְבְּעַטְרָ. אַיִן
בּאַלּוֹט הָאָט די פָּאָלִיזִי גַּעַנְאָסָן אָווֹף די סְטָרְיוּקָעָרָם. סְזַעַנְעָן גַּעַוְעָן
הָרָוְנִים. די באַלְוַעַטְרָ קְפָּצְנִים הָאָבָּן די גַּעַפְּלַעַעַנְעָן גַּעַמְּאַכְּט אַלְוְוִיה וּוּי
די גְּרַעַסְטָעָ רְבָנִים אָוּן שְׁרִים הָאָבָּן אַזְּעַלְעַבְּעָם נִישְׁתָּ גַּעַהְאָמָּה. צָעַנְדְּלִיקָעָר
טוֹזְוַנְטָעָר אַרְבְּעַטְרָ — יִידְן אָוּן גּוֹיִים — זַעַנְעָן נָאָכְנַעַגְנַעַגְנַעַן די
אָרוֹנוֹת. רְוִיטָע אָוּן שְׁוֹאָרְצָעָ פָּנְעָן הָאָבָּן גַּעַפְּלַעַטְרָט אַיְבָּעָר דָּעַט
זִיךְרָ בָּאָוּעָנְגָנְדִּיקָן יִם מִיתָּמְשָׁן. רְעוּאָלְוִצִּיאָנְגָנְעָרָעָ גַּעַזְעַנְגָּעָן הָאָבָּן
פָּאָרְהִילְכָּטָן די גָּאסָן. די פֿיעַטְרִיקָאָוּועָר גָּאס אִיז גַּעַבְּלִיבָּן אַיִן דָּעָר
הָיִם הִינְטָעָר פָּאָרְהִאָקְטָעָ פְּעַנְצְּטָעָר. מַע הָאָט זִיךְרָ גַּעַרְיכָט אָווֹף נָאָךְ
גַּעַמְּעָרָע אָוּמְרוֹאִיְקִיטָן.

סְאִיזְנָ שְׁוִין גַּעַוְעָן יְוִינִי (1905). די נְגִידְיָישׁ מְשִׁפְחוֹת פּוֹן דָּעָר
פֿיעַטְרִיקָאָוּועָר גָּאס הָאָבָּן בָּאָדָרְפָּט אַרוּסְפָּאָרָן אָווֹף דָּאָטְשָׁעָם אָוּן אַיִן
די וּוּאָרְעַמְ-בְּעַדְרָ. באַלּוֹט הָאָט פְּלַזְעָם אַגְּנָעָהָיָבָן נִשְׁתָּ צַו לְאָוּן
גַּעַנְיִיסְן פּוֹן עַשְׂרוֹת אָוּן פּוֹן דָּעָר שְׁיַוְנָעָר וּוּעָלָט. באַלּוֹט הָאָט זִיךְרָ אָוֹיפְּ
גַּעַהְוִיבָן וּוּי אַגְּרִיסְטָר אָוּן הָעָרָאִישָׁעָר וּוּידְעַרְשָׁפְרוֹךְ צַו אַלְעַפְּנָ
וּוּאָס אִיז שְׁוִין אַלְטָט גַּעַוְעָן הָוּנְדָּרְעָטָר יִאָרָן. אַלְצְדִּינְגָּן וּוּאָס באַלּוֹט
הָאָט גַּעַטְוֹן אִיז גַּעַוְעָן וּוּידְעַרְשָׁפְרוֹן. די וּוּעָלָט, וּוּי באַלּוֹט הָאָט זִיךְרָ
זִיךְרָ פָּאָרְגָּנְעַשְׁטָעַלְטָ, דָּעָר מְעַנְטָש אָוּן די גַּעַרְבְּטִיקִיּוֹת וּוּי באַלּוֹט הָאָט
זִיךְרָ גַּעַוְאָלְטָט זָעַן, די לְוַדְעָר, וּוּאָס באַלּוֹט הָאָט גַּעַזְוְנַגְנַעַן — זַעַנְעָן גַּעַוְעָן

וועידערשפורך. די פאנען וואס באַלּות האָט געלְאַזֶּט אויפֿלאַטערן אַיבָּעֶר אִיר אַרְעַמְקִיֶּט זענָען געווּעַן روּיט אָוֹן שאָרָךְ ווי דער ווּידָעֶר שפָּרוֹךְ.

אייטעלעכֶּר קְלָאָפּ וואָס די אַלְטָע וועַלְתָּ האָט דָּוָרָךְ די הענט פָּוּן אַירָע סַאַטְרָאָפּ אָוֹן מוּשְׁלִים — אֵין יָעַנְעַ צִוְּטָן — גַּעֲנְבָּן דָּעַר מַעֲנְטָשָׁה לְעַכְּבָּר אַרְעַמְקִיֶּט, האָט אֵין דָּעַם עַלְנָטָט פָּוּן דָּעַר מַעֲנְטָשְׁלָעַכְּבָּר גַּעַזְוּלָה שַׁאַפְּט אַרְוִיסְגָּעוּרָוּפּ נִיעַ פְּלָאָמָעָן פָּוּן בָּאַגְּיִסְטָרָוּגָן אָוֹן גַּלוּבָּן. אַיְדָעָר הָרוֹג, וואָס די אַוְנְטָרְדָּרִיקָטָעָן מַעֲנְטָשְׁלָעַכְּבָּר מַאֲסָן הָאָבָּן דָּעַמְאָלָט באָרָאָלָט פָּאָר זַיְעַר קָאָמָה, האָט נָאָר נִיכְּבָּר אַוְיְגָעָרִיסָן דָּעַם ווּגָן פָּאָר דָּעַר זָוּן פָּוּן דָּעַר צּוּקָּנוּפָּט. די רְוִוְּתָעָ פָּאָנָעָן פָּוּנָם הִיסְטָאָרִישָׁן ווּידָעֶר שְׁפָּרוֹךְ הָאָבָּן זַיְקָן נָאָר הִיצְּקָעָר צֻעְפְּלָאַטָּעָרט.

קָאָזָאָקָן הָאָבָּן גַּעַזְאָסָן אֵין דָּעַר דָּעַמְאָנְסְטָרָאָטְיוּוּר לְוּוִיה. נִיעַ סְרְבָּנוֹת זענָעַן גַּעַפְּאָלָן. באַלּות האָט זַיְקָן נִישְׁתָּאַפְּגָעָשָׁרָקָן. באַלּות האָט זַיְקָן אַרְוִיסְגָּעוּנָאָסָן אֹוִיָּה דָּעַר פִּיעְטְּרִיקָאָוּוּר נָאָס ווי אַ גַּרְוִיסָּעָ מַעֲנְטָשְׁלָעַכְּבָּר הָאַפְּעָנָנוּנָגָן.

איַן צְעַנְדְּלִיסָּעָר אָוֹן צְעַנְדְּלִיסָּעָר טְוִוְּנְטָעָר אִיז באַלּות אַרְוִיסְגָּעָפָּר מַעַן אֹוִיָּה דָּעַר פִּיעְטְּרִיקָאָוּוּר נָאָס. די פִּיעְטְּרִיקָאָוּוּר נָאָס האָט פָּעַטְמָעָר פָּאַרְמָאָכָט אַירָע טְוִוְּרָן אָוֹן פָּעַנְצָטָעָר. נָאָר, באַלּות אִיז גַּעַזְאָסָן אֹוִיָּה דָּעַר פִּיעְטְּרִיקָאָוּוּר נָאָס. אַ וְאַלְכָד פָּוּן רְוִוְּתָעָ פָּאָנָעָן הָאָבָּן זַיְקָן פָּוּנָם אַנְדָּרְגָּעוּוּיְקָלָט אַיבָּעֶר דָּעַר מַאֲרְשִׁירְנְדִּיקָּעָר מַאֲסָעָ. די פִּיעְטְּרִיקָאָוּוּר נָאָס אִיז פָּאָרְהִילְכָּט גַּעַזְאָרָן פָּוּן די באַלּוּטָר גַּעַזְאָנָעָן צַו קָאָמָה אָוֹן צַו פְּרִוְּהִוְּיִוְּט.

מיַט גַּעַזְאָנָג אָוֹן מִיט פָּאָנָעָן האָט באַלּות מַאֲרְשִׁירְט אָוֹן מַאֲרְשִׁירְט. פְּלָוּצָעָם אַ זָּלָפּ פָּוּן שָׁאָסָן. קָאָזָאָקָן אֹוִיָּה פָּעַרְדָּה הָאָבָּן זַיְקָן אַרְיִינָן גַּעַרְיסָן אַיְנָעָם שְׁטוּרְמָדוּקָ-צְעַזְוָנוֹנָעָם באַלּות. די מַאֲסָעָ האָט אַוְיִפְּט גַּעַצְיִטְעָרָט. טְוִוְּתָעָ זענָעַן גַּעַפְּאָלָן. די רְוִוְּתָעָ פָּאָנָעָן הָאָבָּן זַיְקָן נָאָר שְׁטוּרְמָדוּקָעָר צֻעְפְּלָאַטָּעָרט. באַלּות האָט זַיְקָן פָּוּנָם אַנְדָּרְגָּעוּיְקָלָט אַיבָּעֶר די לְאַדוֹזְשָׁעָר נָאָס אָוֹן אַנְגָּהָוִיְבָּן דָּעַם קָאָמָה. באַלּות האָט אַיְבָּעֶר גַּעַדְרִיָּט די מַרְאָמוֹוִיָּעָן, אַוְיִסְגָּעָרִיסָן די לְאַמְטָעָנָעָם פָּוּן דָּעַר נָאָס, אַוְיִסְגָּעָרִיסָן טְוִוְּרָן, טִירָן, קְלָעְצָעָר, הַעֲלָצָעָר. יוֹנָג אָוֹן אלָטָט, ווּיְבָעֶר

און קינדרער האבן אונגעהויבן צו בויען בארייקאדן. די גאנסן זענען פארמוניערט געוואָרֶן. באַלּוֹט האָט זיך געשטעלט צום קאָמאָט.

באַלּוֹט האָט זיך געשטעלט אונטער באַרְיִקָּאָדָן. די געשיכטע איז אַרוּז אַוְיף די גאנסן. די לאָדוֹשָׁעָר גאנסן זענען פֿאָרוֹוָאנְדָּלָט געד וואָרֶן אֵין שלְאַכְּטִיבְּעַלְדָּעָר צוּווַּשְׂנָן די אַרְבָּעָטָעָר אָוָן דעם צַאֲרִישָׁן סַאָּז טראָפּ. פּוֹן די ערְשָׁתָעָ אֵין דעם הַעֲרָאִישָׁן קָאָמָא מִיט דער אַלְטָעָר וועַלְתּ זענען געווּעָן די "אַחֲרוֹתִילְיוֹת". די זַיְן אָוָן טַעַכְתָּעָר פּוֹן "אלְגָנָעָ מִוְּנָעָם יְדִיָּשָׁן אַרְבָּעָטָעָר בּוֹנְדָּ". די יְדִיָּשָׁ שְׁפָרָאָךְ אַוְיף די רְוִיטָע פָּאָנָעָן פּוֹן "בּוֹנְדָּ" האָט אַוְיסְגָּעָקָוָט זיך אַוְיסְצָוָטָוָן פּוֹן אַיר אַרְעַמְּלִיָּט, אָוָן זיך האָט גַּעַלְיִיכְטָן פָּוָנְקָט אַזְוִי רְעוֹאַלְזִיאַנְגָּעָר אָוָן שְׁטָאָלִיךְ, פָּוָנְקָט אַזְוִי עַשְׂרוֹתְרִיךְ אֵין גַּיְסָטָן, וּ די רְוִיטָע פָּאָרְבָּן פּוֹן דעם הַיְסְטָאָרִישָׁן ווִידְעַרְשְׁפּוֹן.

אוֹוְיפּ די באַרְיִקָּאָדָן אֵין קָאָמָא האָט די יְדִיָּשָׁן אַרְעַמְּקִיָּת גַּעֲזָעָ נָעָן אַיר לִיד. דָּאָס לִיד פּוֹן דער בּוֹנְרִישָׁר "שְׁבוּעָה".

קָאַפּוֹטֶל אִין אָוָן פּוֹפְצִיךְ

וועידער שניט-צייט איז דלאטאו. פִּיאַזְוּקָעַ-יִידָּן דערציגוֹן מעשיות פון די מרחקים פון פּוֹלִין אָוָן זונגעַן די זיסטע זמיראות. אַרים שטעטעלע דוביינגעַן די סְקִירִיטְשִׁינְגֶּר פריצים זונגעַן דאס לִיבְטָעַלְעַ אָוָן דער אָומְשִׁיקָעַר אֲרִוּמְקִוְּת. ערשת העט אָוָן די שניעַן וועלַן זוי קומעַן אוֹיפְּפָעַר דער סְקִירִיטְשִׁינְגֶּר חתונה. פֿאַקְלָעַן אַיבְּרַדְעַן בְּלָאַטְעַס ווֹאַס רַאיַּעַן אוֹיךְ מִישׁ קָאַרְפָּן. גָּאנְשְׁעָרָאַוּסְקִים גִּוְּיָם שְׁטָרְבָּן. ער לאָזֶט אַיבְּרַדְעַר יְרֻשָּׁה דעם פְּעַשְׂעַר לִיוֹזָעַר וּסְפָּר. דער זְיוֹדָעַ בְּרוֹד, די בְּאַפְּעַעַת הֵיה אָוָן דער פְּעַטְעַר לִיוֹזָעַר וּסְפָּר זונגעַן בְּיַי גָּאנְשְׁעָרָאַוּסְקִים טוֹיטָן-פְּעַטְמַט. גָּאנְשְׁעָרָאַוּסְקִים לוֹחוֹ. גְּלָאַקְ-קְּלָאַנְגָּן. האַרְבָּסְטַ-שְׁטִימָנוֹן. אוֹוף גָּאנְ-שְׁעָרָאַוּסְקִים קָבָר. דער הוֹנֵשׁ מְרֻעָזָר הַוּבָט אוֹיפְּפָעַר זַוְּן קָאַפְּפָעַן צוֹ די פְּאַרְוּאַלְקָנְטָעַ הַיְמָלָעַן אָוָן צְעוֹדָאַיַּעַט זַוְּן הַוְּדָאַר אַינְמִיטָן די צְעָרוֹנִישָׁעַ בּוֹשָׁזּוּס.

נאָך די בְּלוֹטִיקָע טָעַג אָוָן לְאַדוֹשָׁה האָט זַוְּד די קָאַלְיִשְׁעַר רְבִיצִין עַנְדְּלָעַר אַוִּיסְגָּעַלְבִּין קִיּוֹן וּאַרְשָׁע, אָוָן מִיר זַעַנְעַן אַרְוִיסְגָּעַלְבִּין סִיּוֹן דלאטאו. דער זְאַלְאַשְׁוֹנָר שִׁידְרָן האָט אַוִּיפְּגָנָה אַלְטָן אַונְדְּזָעַר אַרְוִיסְ-פָּאָר. מִיר זַעַנְעַן ערְשָׁת אָוָן יוֹנִי אַנְגָּעַסְמָעַן קִיּוֹן דלאטאו. מִיר זַעַד נַעַן גַּעֲקוּסָעַן אַינְמִיטָן שְׁנִית.

אַחֲזָעַן דעם שניט אָיוֹן דער זְיוֹדָעַ בְּרוֹד אוֹיךְ גַּעֲוָעַן זְיוֹעַר פְּאָרָ-נוּמָעַן מִיט די פִּישְׁ-סְטָאָוּסָם וּוּלְכָעַ מעַן האָט פְּאַרְלִינְגָּט אוֹיפְּפָעַטְ-קָאַרְטָאָפְּ-פְּעַלְדָּעָר. די וּוּאַסְעָרָן זַעַנְעַן גַּעֲוָעַן וּוּאַסְעָרָן אָוִיסְגָּעַלְבִּין בְּרִיטָעַ מִיט זַוְּן. מַעַן האָט בְּפִירּוֹשָׁ גַּעֲוָעַן וּדי פִּישְׁ וּוּאַסְעָן אָוָן וּוּרָעָן. פָּעַט אָוָן די יוֹנְגָּעָן זְוּמָעָרְדִּיקָע וּוּאַסְעָרָן.

דער סָאָר אָיוֹן גַּעֲשְׁטָאַנְעַן אָוָן פּוֹלְעָר אַוְבְּסְטַ-שְׁפָעָ. די סָאָר-יִידָּן פּוֹן טּוֹשִׁין, וּוּאַסְעָרָן גַּעֲוָוָוִינְט אָוָן שְׁטוֹרְעָנָעָ בְּוִידָּן, האָפָּן זַוְּד צְוּפְּרִידְעַנְעָ אַרְוֹמָגְדָּרִיטָ צְוִישָׁן די אַוְיְפְּסְטְּבִּוּמָעָר.

שְׁפָעַטְעַר נַאָך תְּשַׁעַחַ-בָּאָבָּ, וּוּעַן סְ'אָיוֹן שְׁוִין גַּעֲוָעַן נַאָכָּן שְׁנִית — די שְׁיִיעָרָן זַעַנְעַן פּוֹל גַּעֲוָעַן מִיט תְּבוֹאָות. צְעַנְדְּלִיקָעָר סְטוֹינְגָּן זַעַנְעַן גַּעֲשְׁטָאַנְעַן אוֹיפְּפָעַר די בְּעַלְדָּעָר — האָפָּן זַוְּד אַנְגָּעָהוּבָן צַו בָּאוּווֹיָן די פִּיאַזְוּקָעַ-יִידָּן.

ס' ענונג געווונן יידן, וואס זענען אונגענטומען צופס אוש פון יענע פויילישע מרחקים, וואס גרענצען זיך מיט וואליין. יידן פון שטעהל דוביינגען. פריצים האדרעוון דארט אין באזונדערע וואסערן שווארטצע פיאוועס. אין טיפע ערדיינע טעפּ צעטראגן יידן די דאוזע פיאוועס איבער גאנץ פולין. מיט אט-א די טעפּ אויף די פלייזען — טעפּ וואס זענען פול געווונן מיט וואסער און פיאוועס און ארומגענדעתט מיט בלעטער, כדי די פיאוועס צו האלטן קיל — האבן די דאוזקע יידן געואנדערט פון דארף צו דארף און פארקופט די פוויירם פיאווער קעמַע. יווי האבן גענטכטיט און געגעסן ברויט מיט מיילך אין די פווייער דרישע באטעס (פארשטייט זיך, איז די פוויירטעה האט געמוות מעלאן די קו פאר זוויירע אויגן, כדי די מיילך ואל זיין כשר). איזויל האבן זיין צופס אויסגעמאטן פולין. אויף שבת האבן זיין געצוויגן צו א יידישן ישוב, אדרער צו א יידישן דארה-שויגנער, כדי דעת הייליקן שבת צו האלטן צוישן יידן, און זיך אומישלאפּן און אויסרבען די מידע פים. די דאוזע יידן האבן שיין גערdet א בימל א וואליגישן דיאלאקטט. ס'רוב זענען זיין נישט געווונן קיון פראטטע מענטשן, ניערט שטיפלען בגין תורה און חסדים פון גענטן לעבן פון השיה-פה. זיין האבן דער זיווער אדרמען יידן, האבן גענטן לעבן פון השיה-פה. זיין האבן דער ציילט ואונדערלעכע מעשיות פון גוטע יידן און פון זיווער איבער-לעבענישן אויף די מרחקים פון פולין. פרויטיך צו נאכטס און שבת ביום עסן האט זיך ארויסגעוויזן איז די דאוזקע יידן זענען זיסע מנגנים און זינגען זיווער זמירות מיט די פרומע און אומעטיקע ניגנים פון קליעין-פולין. שפּט אויף דער נאכט ווען אלע זענען געאנגען שלאלפּן, האבן זיין נאכטאל נאכגעוקט צו די פיאוועס און די טיפע ערדיינע טעפּ, צונגענסן וואסער און בנעצעט די בלעטער, כדי די פיאוועס זאל זיין קיל. דאס פלאגען זיין אפייל שbat און יומטוב.

חודש אלול-צ'יטט האבן זוי געלפלאָזּוּ שופר און געזאנט מליחות.
נאָר אַמְמִינְסְטָן האבן זוי לֵיב געהאט צו דערציזְלּוּ פֿוֹן זַיְעֶר
שממעטעלע דופיענְקָע און פֿוֹן דעם גְּרוּזִים דחַקּוֹת פֿוֹן די דָּאַרטִּיכְעַדְעַן.

זוי האבן דערציזילט, איז געוווען אומעטיך און טרייעריך. נאר איין יודישע ליכטעלע האט געבענט אינמיין דער טייפער יידישער אָרערט קייט פון יונען מקומות, און דאס זענען די יודישע פריצים פון סקריטשן. ווען די פיאווקעדיין האבן זיך שוון געהאט גענג גאנדרעכיזילט פון זיער שטטעלע דוביינקע און אויף אלעמען אַנגעוואָרפן אָן עצבות, איז געקומען דער גיילעבערער טייח, — און ער האט עפעס אין מוייל פון די אָרערט פיאווקעדיין געלאונגנען ווי פילדער פון משיחס צייטן.

געבן דעם אָרערטן עצובתדיין דוביינקע איז פאָראָן דאס גוט סקריטשן וואָס באָלאָגנט צו די ברידער ראנגערג, ר' חיים און ר' שמואָל. פון די פילדער איז פון די ערשותן פון דעם גוט סקריטשן האבן די יידן וויניק דערציזילט. דערפאָר איז זיך דאס מוייל פול געוווען פון די בתימודרים און מקואות וואָס זענען פול איין יידישן גוט. פון חסידות און לומדות וואָס קליגנט אָין אַדראָף פון נאָלע פראָסטע היידעמאָקעם. סקריטשן האט אויסגעטט ווי אַדראָף איז משיחס ארץ ישראל, וואָו אויף די בויימער וועלן די פוינְג זיינגען ימִיבּ-נוֹרָאִים דיין שטיינגר און די הירשן וועלן לערנען גمرا. דאס אַיינְצִישׁׁע וואָכ בעדריךע, אַזְוֵי צו זאגן, זענען געוווען די חתונות וואָס קומען נאר אָפְט פֿאָר בַּיִּ דְּ חַסְדִּישָׁעָהָה אַיִּן סְקָרִיטָשָׁן נַעֲבָן דְּבוֹיְעָנָקָע.

און חתונות, ברוך השם, קומען דארט פֿאָר נַאֲרְגָּנָאָר אָפְט. די בריך דער ר' חיים און ר' שמואָל זענען געבענטשט מיט זין אָן טעבעטלע, און אלע זענען שוין ראוי לוחפה. שדכנים קומען פון אלע ע肯 פויין און ברענען די שענסטע שידוכים. מע שמעט אָז אַיצְט האָלָטן זוי ביַוָּן אַ שְׂדוֹךְ מִיט די וואָרשעווער פְּרִיוּעָמָע.

אַ חתונה אַיִּן סְקָרִיטָשָׁן אַיִּז אַוְיךְ אַ יְסִמְטָבָּה פֿאָרָן שְׁטַעַטָּלָע דְּבוֹיְעָנָקָע. וואָרעדס קינְד אָז שִׁיט קומען זיך, די אָרערט פון הַבּוֹיְעָנָקָע, אהוּן צום הַפּוֹרִישָׁן וַיְדִישָׁן מְלֻכָּות אָזֶן עַסְן זיך דארט, אַוְתָּה דער חתונה, באָטש אַיִּן מָאֵל אָז צו דער זעט.

ווען די לעצעט צוּוִי פֿאָוּקָעְדִּיְיָן האָבָן זיך אהער פְּאַרוֹאַלְגָּעָרט קיין דְּלוֹטָאָו, אַיִּז שְׁוִין גַּעֲוָעָן שְׁפָעָט אַיִּז אַלְוָס. מע האָט שְׁוִין אַנְגָּעָן הוּבִּין אַרְוָנְטַעַצְוָנָעָמָעָן די וַיְנַטְּעָרְעָפְּלָה פון די בּוֹיְמָעָר. די יידן האָבָן

נאר באזוייז צו בלאָן שופר און פֿרִוּיטִיך צו נאכטס צו זינגען דַי זיסע אומעטישע זמירות. באָלד מוצאי-האנפּן זוי זיך געזעננט און אָזּוּעַס אַיְן דַי אלָוֶילדִיקָע פֿינְצְטָרְבִּינְשָׁן מִיט דַי עֲרַדְעָנָע טָעַפ — פּוֹל מִיט וּאָסְעַר אַזְן פֿיאָזּוּקָעַם — אָזּוּפּ דַי פֿלִיצְעַם. זוי האָפּן זיך געד אַיְלַט אַזְן גַּעַזְגַּט, אַזְן קִין דּוּבְּעַנְגַּע וּוּלְזַן זוי ערְשַׁת אַנְקְסּוּמָעַן העַמְּ, וּזְעַן אַוְיףּ דַי פֿעַלְדָּעָר וּוּלְזַן שְׂוִין לִיגְנַן דַי וּוּינְטָרְדִּיקָע שְׁנֵיעַן. אַזְן דַעַר עַיְקָר אַיְלַן זַיךְ צַו אַוְיףּ דַעַר חַתּוֹנָה וּאָסְ דַאָרָפּ פֿאַרְלְזּוּמָעַן בְּכִיטּוֹבּ בַּיְיַי דַי סְקִירְטְּשִׁינְגָּר פֿרִיצִים.

אַזְוִי זַעַנְעַן פֿאַרְגְּאַנְגַּעַן דַי יִמְּמִינְגָּרִים. וּזְעַן דַי בְּלָעַטָּר האָפּן אַנְגְּעַהוּבִּן צַו פָּאָלַן אַזְן סְחַבּוּן זַיךְ אַנְגְּעַהוּבִּן דַי הַאַרְבְּסְטִיקָע רַעַנְגַּן זַעַנְעַן גַּעַפְּוּמָעַן צַוְּפָאָרָן אַוְיףּ עַטְלַעְכָּעַ טָעַג אַלְעַזְרָ קַאַסְמָאַן אַזְן מַאְיר טּוּיְמָאַן. מַעַן האָט זַיךְ אַנְגְּעַהוּבִּן מַכְּנַן צַו זַיְן צַו דַעַר פֿסְחָדִיקָעַר גַּוְרָאַלְנִיעַ.

אַיְן דַי נַיְעַ מְטָאוּוּס אַפְּבָעַר האָט מַעַן אַנְגְּעַהוּבִּן אַפְּצּוֹלָאַזְן דַי וּאָסְעַרְן. וּזְעַן דָּאָם וּאָסְעַר אַיְזַן שְׂוִין גַּעַחַט אַיְנְגַּאנְצָן אַפְּנַעַטְלַאַסְטָן אַזְן סְזַעַנְעַן גַּעַבְּלִיבִּן דַי בְּלוּזַעַ נַאֲסָע בְּלָאַטָּעַם, האָפּן זַיךְ דַי דַאַזְוַעַקָּע בְּלָאַטָּעַם גַּעַרְאִיעַט פָּוּן דַי אַוְיסְגַּעַוּ אַקְסְמָעַן קַאַרְפּוֹן. דַי קַאַרְפּוֹן זַעַנְעַן אַיְבָּעָרָן זַוְמָעָר אַוְיסְגַּעַוּ אַסְטָן אַזְן גַּעַוְאָרָן פָּעַט. גַּוְיִים האָפּן זַיךְ אַרוֹיְסַט גַּעַנוּמָעַן מִיט בְּלוּזַעַ הַעַנְטָן אַזְן אַרְיְנְגַּעַטָּוֹן אַיְן גַּרְוִוּסָעַ פָּעַטָּר וּאַזְן סְעַר. בְּיַיְנְאַכְטַה האָפּן גַּעַבְּרַעַנְטַה פְּאַסְטָלַעַן אַיְבָּעָר דַי בְּלָאַטָּעַם, אַזְן דַי פּוּיְעַרְתִּים זַעַנְעַן גַּעַוּסָעַן אַזְן דַי קַאַלְטָעַ הַאַרְבְּסְטִיקָע נַעַכְתָּ אַזְן גַּהְיַת בְּפָאָר גַּבְּבִּים. דַעַר זַוְידָע בְּרוֹךְ האָט זַיךְ גַּעַנְעַבְּן בְּרַאֲנְפָן כְּדַי זַיךְ אַנְכָּן צַוְאָוָאַרְעַמְעַן אַיְן דַי קַאַלְטָעַ הַאַרְבְּסְטִין-גַּעַכְתָּ. מַעַן האָט גַּעַהְעַרְתָּ וּזְיַי עַט פְּלִיעַסְפָּעַן דַי קַאַרְפּוֹן אַיְן דַי פֿינְצְטָרְעַרְתָּ בְּלָאַטָּעַם. דַי גַּוְיִים האָפּן אַוְיפּגְּנַהְאַרְכְּט אַיְן דַעַר נַאֲכָת אַזְן גַּעַשְׁמוּסָט צַוְוִישָׁן זַיךְ כְּדַי נִיט אַנְטָט שְׁלַאֲפָן צַו וּוּרָן. עַרְשַׁת וּזְעַן דַעַר מַאֲרָגָן האָט אַנְגְּעַהוּבִּן צַו גַּרְוִוּסָעַ האָט מַעַן זַיךְ פּוֹנְדָּאָסְנִי גַּעַנוּמָעַן אַרוֹיְסְצּוּקְלִיבִּן דַי קַאַרְפּוֹן פָּוּן דַי בְּלָאַטָּעַם.

אַיְן אַיְנְעַט פָּוּן יַעַנְעַ קַאַלְטָעַ רַעְגְּנַרְיִקָּע הַאַרְבְּסְטִידְטָעַג — דַעַר הַאַרְבְּסְט אַיְזַן נַרְאַד גַּעַוּסָעַן אַעְפְּלַדְיוּקָעַר אַזְן אַרְגְּנַדְיוּקָעַר — האָט זַיךְ דַעַר וּשְׁאַנְדְּצָע גַּאֲנְשְׁעַרְאַוּסְטִי צַוְגְּעַקְלִימַט. עַר אַיְזַן אַגְּנַנְצָן טָאגּ

געזעסן אויפּן פערד און געריטן איבער די פעלדר, וואו מען האט אויסגענראבן די קארטאפל און אונגעהויבּן צו פארזוייען די ווינטער-תבאות. זיין אלטער געטרייער הונט טרעזור איז מיט אים געוווען אויפּן פעלד. גאנשעראָוּסְקִי איז שווין פָּמַעַלְעֵל געוואָרֶן אָן אלטער מאָן, און ער איז באָלְד שוער קראָנס געוואָרֶן.

מען האט געשיקט אָ בריטשקלע נאָכָן פָּפִיאָנִיצְעָר דָּקְטָעָר, און דער דָּקְטָעָר האט געזאגט, אָז גאנשעראָוּסְקִי האט אָ לָוְנְגָּעָן-אַנְצִינְדְּרוֹןָן אָז זיינַע טעג זענען געציילטּעָ.

דער זיידע ברוך און דער פֿעַטָּעָר לְיוֹזָעָר יוֹסָף זענען כמעט נישט אַפְּגַּעטְרָאָטָן פּוֹן גאנשעראָוּסְקִים בעט. די באָכָע חיה האט אַרְוִיסְגָּעָד נומען אלע אַירָע אַיְנוֹגָעָמָכְטָסָן אָז זַי אַרְיִינְגְּעַטְרָאָגָן צום חולָתָה. יידל דער שוחט איז געקָמָעָן צו שחטן די יונְגָה הַינְּדָעָלָעָר פּוֹן וועלְכָע די באָכָע חיה האט געקלָאָכָט יַאֲכָלְעָד פָּאָרֶן מְסֻכְּנָעָם שְׁלַיאָכְטְּשִׁיאָז. גאנשעראָוּסְקִי איז אַבָּעָר געלְעָגָן מִיט צוֹנְעָמָכָטָע אָוִינְן. ער איז שואָכָעָר געוואָרֶן פּוֹן שעָה צו שעָה. די כוֹחות זענען מיט אַפָּאָרֶן מעלְעָר אַרְוִיסְגָּעָנָגָעָן.

געבען גאנשעראָוּסְקִים בעט איז געלְעָגָן אָ שְׁטִילָעָר אָז מִיטָּן קָאָפָּצְוּשָׁן די פִּים דער הַוְנָט טְרָעוֹר.

גאנשעראָוּסְקִי האט צוֹנְעָרָפּוֹן דעם פֿעַטָּעָר לְיוֹזָעָר יוֹסָף צום בעט, אַים דער לאָנטָטָן די געלְעָגָן אַוְיסְגָּעָנְדָרָטָעָה האָנט אָז געזאגט, אָז ער לאָזָט אַים אלְצִידְנָגָן אַיבָּעָר אלְסְצִיּוֹן פּוֹן טִיפְּעָר פְּרִוְינְטְּשָׁאָפָּט. ער אַזָּט אַים אַיבָּעָר דָּאָס סְוִיכָּלָעָה הַיטָּל, דעם אלְטָן פְּרִוְיצִישָׁן וּשְׁוֹפְּפָאָן אָז אַוְיךָ דעם שְׁמַעַן מִיטָּן זְלָבְּעָרָנָעָם קְנָאָפָּ — דָּאָס אלְצִידְנָגָן, וּוּאָס אַיז אַים אַיבָּעָר גַּבְּלִיבּוֹן פּוֹן זיינַע אַמְּאָלִיקָעָ פְּרִוְיצִישָׁעָ יָאָרָן. נָאָר דער עַוקָּר בעט ער אַים געמען צו זיך דעם הַוְנָט טְרָעוֹר אָז אַוְיכָפָּט אַכְּטוֹנָגָן צו געבען אַזְוִי לְאָנָגָן, בַּיּוֹן דער הַוְנָט ווּעַט אַוְיךָ עַנְדְּלָעָר לְיוֹזָעָר יוֹסָף אָז ער בעט אַים צו שִׁיקָּן נָאָכָן גָּלָתָה, וּוּאָרָעָם ער ווּיל זיך מְתוֹדָה זיינַע פָּאָרֶן טוֹיטָם.

דער פֿעַטָּעָר לְיוֹזָעָר יוֹסָף האט געווינְטָט, געקסות די האַלְפְּ-טוּוּיטָע הענט פּוֹנָעָם שְׁלַיאָכְטְּשִׁיאָז אָז זַי באָנְעָצָט מִיט טְרָעוֹר.

ס' איז געלאמען דער גלח אַנְגָּעָטָן אֵין אַ ווֹיִם העמֶרְלֶד. אַ שְׂוִידֶר גען האט אים פֿאָרָאוּסְגַּעֲטָרָאנְגָּן אַ פֿשְׁוֹטָן הַילְצָעָרְנָעָם צְלָם. ווען זוי זענען צוֹגְעָנָגָנָגָן צום בעט פֿוֹן חַולָּה האט דער פֿעַטָּר לְיוֹזָעָר יְסָפֶק פֿאָרָלָאָזָט דָּאָס חָדָר. ער האט זיך געשטעלט בַּיִם פֿעַנְצָטָעָר אֵין דְּרוֹיסָן אֵין אַרְיִינְגַּעַסְקוֹלָט.

גַּאנְשָׁעָרָאָוּסָקִי האט זיך מַתְוֹדָה גַּעַוּעַן, זיך גַּעַנְגִּירִיט צום טוֹיט אֵין אַפְּצָעוֹגְבָּן זַיְנָעַן אַלְטָעַ בַּיְנָעַר דָּעַר פֿוֹלִישָׁעָר עָרָד.

איַן עַטְלָעָכָע שָׁעה אַרְוָם אֵין גַּאנְשָׁעָרָאָוּסָקִי גַּעַשְׁטָאָרָבָן אַ רְוָאִישָׁעָר. בַּיִם זַיְנָעַן בעט האָבָן בַּיְמָעָר גַּעַוּיָּוִנְטָמָן דָּעַר פֿעַטָּר לְיוֹזָעָר יְסָפֶק, דָּעַר

זַיְדָעָ בְּרוּךְ אֵין דִּי באָבעָחָה.

אוּפָן דְּרוֹיטָן טָאגָן אֵין גַּעַוּעַן גַּאנְשָׁעָרָאָוּסָקִים לוֹוִהָה. עַטְלָעָכָע הוַיְפִישָׁעָ פֿוֹיעָרִים אֵין אַנְטְּבָלוֹיְזָטָעָ קַעַפְּ הָאָבָן גַּעַנְגָּעָן דִּי פֿרָאָסְטָעָ הַילְצָעָרָנָעָ טְרוֹמָנָעָ אַוְיָף דִּי פֿלִיצָעָם, אֵין זַיְאָרָוּסְגַּעֲטָרָאנְגָּן אַוְיָפָן וּוֹעָג צום דָּאָרְפִּישָׁן צְמֻעַנְטָאָזָשׁ. פֿאָרָאוּסָמָן אֵין גַּעַנְגָּעָן אַ גַּוִּי מִיטָּא שְׁוֹאָרִצָּן צְלָם אֵין נָאָךְ אַיִם דָּעַר גָּלָח אֵין אַ ווֹיִם העמֶרְלֶד אֵין מִיטָּא נַעֲפָטָעָ בְּיכָל אֵין דָּעַר הָאָנָטָם. הַיְנָטָעָר זַיְכָ, וּוֹיְטָעָר אַ בִּימָל אַפְּגָנְרוֹקָט פֿוֹן דִּי גַּוְיִשָּׁעָ מְלוֹוִים, זענען נַאֲכָנְגָּעָנָגָן אַלְעָ דְּלֹוְטָאָוּר יְדִין. אַוְיָף דָּעַר פֿוֹיכְטָעָר הַאֲרָבְּסָטִיקָעָר עָרָד, נִשְׁתָּמָט וּוֹיִטָּמָט פֿוֹן דָּעַר טְרוֹמָנָעָ, אֵין גַּעַנְגָּעָן דָּעַר הָוָנָט טְרָעָזָוָר. ער אֵין גַּעַנְגָּעָן מִיטָּא טִיפָּאָרָפְּגָנְלָאָזָטָן קָאָפָן אֵין מִיטָּא דָעַם וּוֹיְרָל צְוּוִישָׁן דִּי פֿים.

די זיך האט אַ טְרִיבָע אֵין אַ גַּאלְדָעָן אַרְיוֹסְגַּעֲקָוֹקָט פֿוֹן צְוּוִישָׁן די פֿיְכָטָעָ הַאֲרָבְּסָטִיקָעָ וּוֹאָלְקָנָם. די פֿעַלְדָעָר זענען גַּעַלְעָגָן טְוָנְפָעָלָע אֵין צְעַקְעַרְטָעָן. די נַאֲקָעָטָעָ סָאָדְבוֹיְמָעָר הָאָבָן גַּעַרְוִישָׁמָט. פֿוֹן אַלְעָ זַיְטָן האט זיך גַּעַפְּלָט דָעַר שָׁאָרְפָּעָר רִיחָ פֿוֹן די אַרְאָפְּגָנְלָאָלָעָנָעָ בְּלָעָטָעָר. פֿוֹן דָעַר וּוֹיְטָנָס אֵין דָעַר שְׁטִילְקִיטָה הָאָבָן זיך גַּעַהְעָרָטָר די לוֹוִיהָ גַּלְאָקָן פֿוֹן דָעַר דְּלֹוְטָאָוּר דָאָרָאָתִיפָּלה.

דָעַר גַּוְיִשָּׁעָר צְמֻעַנְטָאָזָשׁ אֵין גַּעַלְעָנָן אַינְמִיטָן פֿעָלָה. הַוְיכָע וּוֹיְסָעָ בְּזָשָׁאָזָעָם זענען גַּעַוּאָסָמָן צְוּוִישָׁן דִּי קְבָּרִים. אֵין דָעַר וּוֹיְסָמָקְיָיטָ פֿוֹן זַיְעָרָעָ שְׁטָאָמָעָן הָאָבָן די בְּזָשָׁאָזָעָם צְנִיעָוִתְדִּיק גַּעַלְוִוְיכָטָן מִיטָּדָעָמָט פֿוֹן דָעַר פֿאָרָגְנָגְלָאָזָקִיטָם. זַיְכָ זענען אַיְצָט גַּעַוּעַן הַאֲלָבָן נַאֲקָעָטָעָ אֵין הָאָבָן אַיְנוֹזָאָמָעָ גַּעַרְוִישָׁט אֵין הַאֲרָבְּסָטִיקָן וּוֹיְנָט.

די גוים מיט נאנשעראָווסקיס טרומגע זענען אַריינגענְגָּנְגָּן אַוִיפֶּן צמענטאָזֶשׁ. די באָגָּלִיָּטְנְדִּיקָּע יַדְן זענען גַּבְּלִיבָּן שְׂטִיְּן אֵין דְּרוֹיסֶן פָּאָרֶן אָרְעָמָּעָן שְׂטִיְּנְעָרְדִּיקָּן בִּיתְהַקְּבָּרוֹתְּ-צִוּיּוֹת.

אויך דער הונט טְרֻזּוֹר אֵין אַריינגענְגָּנְגָּן אַוִיפֶּן צמענטאָזֶשׁ.

ווען מ'הָאָט נְאָנְשָׁעָרָאָוָסְקִין גַּעֲהָאָט באָגָּרָאָפָּן, צְוָנוּשִׁוּת דָּעַם סְבָּד אָוּן אַלְעָזָעָן זענען אָזְוּקְגָּנְגָּנְגָּן אֵין דָעַר פָּעַטָּעָר לְיַיְזָעָר יוֹסָף אַריַּינִי גַּעֲנָגָּנְגָּן אַוִיפֶּן דָּאָרְפִּישָׁן צמענטאָזֶשׁ. די זָוָן הָאָט זִיךְ פָּוּנְדָּאָסָנִי באָהָאָלָּטָן צְוּוּשָׁן די וּוּאַלְקָנָס. די האָלְבָּדְּ-נְאָקָעָטָע בּוֹשָׁאָזָעָם הָאָבָּן גַּעַד רְוִישָׁת. אַיִּינְצָלָנָע קְרָאָעָן הָאָבָּן גַּעֲרָאָקָעָט אַוִוָּף די בּוּמָעָר.

דער פָּעַטָּעָר לְיַיְזָעָר יוֹסָף אֵין צְוָנוּשִׁוּתְּ-צָוָם פְּרִישָׁ-אַוְפְּגָּנְשִׁוּתִין בערנְגָּל עֶרֶד. דער הונט טְרֻזּוֹר אֵין גַּלְעָן אַוִוָּף נְאָנְשָׁעָרָאָוָסְקִים קָבָּר מִיט דָעַר מָאָרְדָּע אַוִיפֶּן נָאָסֶן זָאָמָה. דער פָּעַטָּעָר לְיַיְזָעָר יוֹסָף הָאָט לְיִוְיכְּט אַ גְּלָעֵט גַּעֲטָוּן דָעַם הָוָנְט אַוִוָּף דָעַר פָּעַל אָוּן אִים גַּעַרְופֶּן. — טְרֻזּוֹר הָאָט אַוְפְּגָּהְוִיבָּן דָעַם קָאָפֶן אָוּן קָאָנְגָּנְגָּן גַּעֲקוּטָם דָעַם פָּעַטָּעָר לְיַיְזָעָר יוֹסָפֶן אֵין די אָוִינְגָּן אַריַּין. דָאָן, הָאָט עֶרֶד, דער הָוָנְט, אַוִוָּסֶן גַּעֲדרִיָּת דָעַם אַוְפְּגָּהְוִיבָּנָעָם קָאָפֶן צָו די פָּאָרְוָאָלְקָנְטָע הַיְמָלְעָן אָוּן זִיךְ הוִיךְ צְעוּוֹאַיְעָט אַיְנְמִיטָן די צְעָרוֹוִישָׁטָע בּוֹשָׁאָזָעָם.

ניוֹיִאָרָק, 14-טָעָר נָאוּעָמְבָּעָר, 1944

ווערך פון י. טרונק

פון דער נאטור. נאוואלן. (פארלאג ניטליין, ואראשע).
פייננבוימער און אנדרער דערציילונגען (פארלאג "די צייט", ואראשע).
מידע. נאוואלן. (פארלאג פנהם גראובאהר, ואראשע).
אידיעאליזם און נאטוראליזם אין דער יודישער ליטעראטור. (פארלאג „kolṭor-lignu“, ואראשע).
צווישן ווילן און אנטומטיקיט (ה. ד. נאמבערג). (פארלאג „kolṭor-lignu“, ואראשע).
יאספום פלאוויס פון ירושלים און אנדרער היסטורייש נאוואלן.
(פארלאג „kolṭor-lignu“, ואראשע).
יידיישע קולטור-פראנז און דער סאציאלייזם. (פארלאג „kolṭor-lignu“, ואראשע).
נאענט און פרעמר. עסיים. (פארלאג „kolṭor-lignu“, ואראשע).
שלום עלייכם (זיין וועזן און זיין ווערכ). (פארלאג „kolṭor-lignu“, ואראשע).
וועלט-חשבון (פראוז און לידער וועגן דער וועלט).
סאציאלייסטייש אימפרעסיעם. (פארלאג „kolṭor-lignu“, ואראשע).
טביה און מנהמ-מענדל אין יודישן וועלט-גנול. (פארלאג „ציקא“, ניו-ייראק).
פויין (זכרון און בילדער). ערשת בוק. (פארלאג מעדע-קלוב, ניו-ייראק).
בלעטער אויפן ווינט. לידער. (ארויסגעבן פון יהואש-ברענרטש 521,
ארבעטער רינג, ניו-ייראק).

